
3 1761 07827160 8

ADALÉKOK

A NYITRAI SZÉKES-KÁPTALAN

TÖRTÉNETÉHEZ.

IRTA:

VAGNER JÓZSEF

NYITRAI KANONOK.

NYITRA.

HUSZÁR ISTVÁN KÖNYVNYOMDÁJA.

1896.

ADALÉKOK
A NYITRAI SZÉKES-KÁPTALAN
TÖRTÉNETÉHEZ.

IRTA:

VAGNER JÓZSEF

NYITRAI KANONOK.

NYITRA.

HUSZÁR ISTVÁN KÖNYVNYOMDÁJA.

1896.

„Colligite . . . fragmenta, ne pereant."

Ev. S. Ioann. Cap. VI. v. 12.

MÉLTÓSÁGOS ÉS FŐTISZTELENDŐ

BENDE IMRE ÚRNAK

A NYITRAI EGYHÁZ PÜSPÖKÉNEK

LEGKEGYESEBB FŐPÁSZTORÁNAK

HÓDOLÓ TISZTELETTEL

AJÁNLJA

a szerző.

ELŐSZÓ.

A nyitrai egyházmegyének a honfoglalás utáni alapitása és megalakulása mintegy száz év óta élénk irodalmi vita tárgya, melyben hazánk legjelesebb történet-irói vettek részt, a nélkül, hogy a végleges, döntő itélet kimondatott volna.

E sorok irója figyelemmel kisérte ugyan a tanulságos vita változatos lefolyását, s örömmel üdvözölt minden mozzanatot, mely a sürű homály eloszlatásához alapos reményt nyujt; de rendszeres tanulmányok hiányában nem tartotta magát hivatottnak, szavát ily nehéz és bonyolodott kérdésben hallatni.*)

*) Nehogy elfogultság, vagy titkolózás gyanujába essem, szükségesnek tartom ezen kérdésben elfoglalt álláspontomat néhány szóval jelezni.

A történelemben a tárgyilagos igazságnál egyebet nem keresvén, sajnálattal ugyan, de minden tétovázás nélkül kijelentem: hogy a szent Besztert vértanú nyitrai püspökségére, vagy prépostságára vonatkozó hagyomány történelmileg nem igazolható, s ezen meggyőződésemet részben a nyitrai székes-egyház 1828-ik évi „Canonica Visitatiójából“ meritettem, hol szó szerint ezek olvashatók: „An Bestertus .... Episcopus Nitriensis fuerit? opinio est multorum, nullius tamen coaevi testimonio nixa.“ (Tom. I. pag. 14.)

Az 1006-ik évi, valószinüleg a 17-ik század második felében gyártott oklevelet megérdemlett sorsának engedem át.

Majdnem bizonyosnak vehető, hogy a nyitrai püspökséget szent László király alapitotta, ki nem csak a püspöknek, hanem a káptalannak is adományozott birtokokat és szabadalmakat, (v. ö. IV. László 1285-ik évi oklevelét jelen munka 379. lapján, 6. sz. a.) ha-

Ha ennek daczára mégis történelmi kutatásainak eredményével a nyilvánosság terére lép, sokkal szerényebb czél lebeg szemei előtt; mert csak utánozni óhajt oly műkedvelőt, ki egy ezer éves dóm rekonstrukcziójánál ha nem is az alapok és tám-oszlopok, de legalább a belső falak és felszerelés megújitásához anyagot gyüjteni törekszik.

Tanulmányom tárgyává a nyitrai káptalan multját választottam, részint kegyeletből ezen testület iránt, melynek igénytelen tagja vagyok; részint hogy kiigazitsam ama számos téves adatot, melyet egyházmegyei czim- és név-tárainkban a kanonokok névsorában találtam.

Hogyan jártam el feladatom megoldásában; hány oklevelet, hány kiadott, vagy kézirati munkát forgattam át? ennek elmondásával nem fogom untatni szives olvasóimat; elég megjegyeznem, hogy levéltári buvárkodásaim között gyakran nem ugyan azt, amit kerestem, hanem más ismeretlen, sőt meglepő adatokat és okleveleket találtam, melyeket tovább is százados rejtekökben ismeretlenül hevertetni, vétkes mulasztás volna.

bár az első püspökkel, és első ismert kanonokokkal csak Kálmán király korában találkozunk.

Az 1100-ik évi törvényczikk 22-ik szakaszát Endlicher szövege szerint, az abból okszerüen levont következtetéssel együtt elfogadnám, ha képes lennék azt megegyeztetni szent András és Benedek életrajzának következő adatával: „Conditus est autem Benedictus in basilica beati Emmerammi martyris, in eodem sepulcro, in quo asseruabantur ossa beati Andree eius sancti patris.“ (Mauri Eppi Q. Eccles. Vita SS. And. et Ben. Endlichernél 134. l.)

Igy történt, hogy a kanonokok életrajzai keretében, — a rendszeresség és egyöntetüség hátrányára, — oly adatok és oklevelek fordulnak elő, melyek inkább a polgári, mint az egyházi történelem körébe tartoznak.

Hogy munkám, minden igyekvésem daczára, nagyon is hiányos és töredékes, ezt habozás nélkül beismerem. Nem ama csekély számú XII.—XIV-ik századi kanonokokat értem itt, kiknek csak keresztnevei ismeretesek, mig tetteik csak azon könyvben jegyeztettek fel, melybe halandó szeme nem tekinthet; hanem azokat, kiknek életéhez bővebb és érdekesebb adatokat szerezhettem volna, ha előrehaladott korom az országos központi és vidéki levéltárak használatával összekötött fáradalmak elviselésére képes lenne.

A személyekre vonatkozó okleveleket, végrendeleteket, sat. az illető egyén életrajzánál, a káptalanról szóló, vagy egyéb közérdekü okleveleket, függelék gyanánt, könyvem végén közlöm; s ha ezek között más müvekben már kiadottak is találtatnak, ennek egyedüli oka az, hogy a káptalant érdeklő okiratokat együttesen ohajtottam az egyházmegyei papság számára kiadni.

DICSŐSÉG A MAGASSÁGBAN ISTENNEK, ÁLDÁS ÉS BÉKE EZER ÉVES MAGYAR HAZÁNKNAK!

Irtam Nyitrán Szent Emerám püspök és vértanú ünnepén, 1896-ik évi szeptember 22-én.

TARTALOM.

I. A NYITRAI KÁPTALAN SZERVEZETE.

KANONOKOK SZÁMA. KINEVEZÉSE. A BEIGTATÁS MÓDJA. A KÁPTALAN PÜSPÖKVÁLASZTÁSI JOGA. A KANONOKOK KÖZÖS KÖTELMEI.

A nyitrai káptalanra vonatkozó, hiteles oklevéllel igazolt első adataink ugyan Kálmán király korában kezdődnek; de annak szervezetét csakis a 17-ik század elejéről származó forrásból ismerjük. Nyitra legnagyobb püspökeinek egyike, gróf Forgách Ferencz a káptalan számára kiadott statutumaiban irja, hogy a kanonokok száma, a káptalan kezdete óta az apostolok tizenkettes számával egyenlő volt.[1] A pápai tizedszedők jegyzéke szerint a káptalan a XIV-ik században 15 helybenlakó (residentes) és 5 külső tagot számlált.[2] — 1590-ik évben

[1] A nem csak tartalmilag, hanem diszes kiállitásuknál fogva is nagybecsü statutumok szövege, bőrhártyára gyönyörüen irva, és itt-ott aranyozott kezdőbetükkel ékesitve, a czimlapon kivül, 20 2-rétü levélre terjed, melyek sárga-vörös-zöld selyem zsinórral könyv alakjára összefűzvék. A zsinór végéről Forgách püspök nagyobb, sértetlen pecsétje függ. A 20-ik levél hátsó oldalán gr. Forgách püspök aláirása olvasható. Kivüle még Telegdy János kalocsai érsek és nyitrai administrator és Bosnyák István kinevezett nyitrai püspök irták alá és erősitették meg ezen szabályrendeleteket, melyek czime itt következik: „Constitutiones de iis, quae ad Venerabile Capitulum Almae Ecclesiae Nittriensis spectant. Per Reverendissimum Dominum dominum Franciscum Forgacz de Gimes, Dei et Apostolicae Sedis gratia eiusdem Ecclesiae Episcopum, locique eiusdem Comitem perpetuum et Sacratiss. Caes. Regiaeque Maiestatis Consiliarium, Reuisae, correctae, confirmatae et sancitae. Nittriae Anno Domini MDCII."

[2] Monum. Vaticana. Ser. I. Tom. I. 225.

egy a nyitrai püspökség trencsénmegyei tizedeiről kiállitott közjegyzői okiratban 10 kanonok neve olvasható, s minthogy ezeken kivül még két, ugyanakkor életben volt kanonok neve más forrásból ismeretes, a teljes káptalan tizenkét tagból állott. [1] A 16-ik század második felében azonban a tizenkettedik kanonoki szék többnyire betöltetlen maradt, s annak jövedelme a káptalani iskola tanitójának, a székesegyház sekrestyésének és orgonásának fizetésére fordittatott, s ezen szokást Forgách püspök is jóváhagyta. [2] De ez sem tekinthető változatlan szabály-

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 44. Prot. 83. l.

[2] Caput II. De Numero et collatione Canonicatuum etc. „Numerus Canonicorum Capituli Ecclesiae Nittriensis a principio suae fundationis et institutionis sortitus est numerum duodenarium Apostolorum Christi, et eodem numero perpetuo contentum esse oportet. Nisi pia alicuius devotione iuxta congruum proventus augerentur ad ampliandum numerum Canonicorum competentes. Hi porro Canonicatus respectu divinorum, officiorum bifariam numerantur. Pro magno Sacro per senium, et pro palatinali, * per domos. Hac de causa ne utrumque Sacrum coincidat, et simul currat, sic enim longe difficiliori cura divinum officium perficeretur. Praeter Canonicatus autem sunt etiam Altariae domibus Canonicalibus annexae.

Et vero hi duodecim Canonicatus, in praesens per Senium hoc modo numerantur. Primus Canonicus est is, ad cuius domum applicata est altaria Sanctissimae Mariae Virginis. Secundus est, qui peculiariter appropriatur domui, ad quam pertinet Altare S. Margaritae. Tertius est cuius domui annectitur Altare Omnium Sanctorum. Quartus ad cuius domum spectat Altare S. Helenae. Sextus ad cuius aedes annectitur Altare S. Thomae, vel SS. Prophetarum. Octavus est ad cuius domum applicatur Altare S. Francisci. Decimus ad cuius domum pertinet Altare S. Antonii vel S. Barbarae. Vndecimus est, qui coniungitur domui ad quam est Altare S. Ladislai. Denique duodecimus est is, cuius proventibus exigente rei necessitate, Capitulo et Ecclesiae personae idoneae, Magister inquam Scholae, Aedituus et Organista sustentantur, reliquis circa diversa apparamenta, et alia necessaria Ecclesiae impensis. Optandum equidem esset in Albo Canonicorum, hoc ipso proventu duodecim alere, atque in eum, in quem inde ab initio institutus fuit, vsum impendere. Sed cum intelligamus a praedecessorum memoria eos reditus ad praedictos

* Palatinalis misének az neveztetik, melyet a kanonokok Ország Mihály nádor alapitó-levele értelmében az év minden napján — a nagyhét három utolsó napjának kivételével — sorrendben végeznek.

nak; mert a káptalan 1624-ik évi „Urbarium"-ában 13 helybenlakó kanonok nevével találkozunk. — Végre a 17-ik század második felében a káptalani beltagok száma állandóan 9-re szálittatott le, kikhez 2—3 külső, vagyis lelkészi javadalmat élvező tagtárs járult. A vidéken lakó kanonokok 1730. óta tiszteletbeli, vagy czimzetes kanonokok nevével lettek megjelölve; és számuk 1789-ben hatra emeltetett. 1780, vagyis a nagyprépostság visszaállitása óta a káptalanban 10 valóságos kanonoki szék létezik.

A kanonokok kinevezése II-ik József császár koráig a püspökök hatásköréhez tartozott [1] és Gusztinyi

vsus concessos fuisse, et nobis reuerenter supplicatum sciamus, velimus gratiose annuere etiam deinceps ad eosdem vsus Venerabili Capitulo hunc Canonicatum permittere, donec Deo iuvante proventus adsint alii, quibus praefatae personae Ecclesiae nostrae alantur, Nos huius modi supplicationi eorum annuimus, ita ut quemadmodum ipsimet varias Ecclesiae necessitates, reliquiis proventuum eius Canonicatus supplendas exponunt, iis providendis potissimum, quantumquidem commode poterunt, secum ea in parte dispensatum noverint."

[1] „Iamvero recensitorum Canonicatuum, — igy folytatja Forgách püspök — seu beneficiorum et officiorum collatio cum omni plenitudine pertinet ad huius Ecclesiae Episcopum legitime praesidentem. Constat enim dignitates et officia non esse de Iure Canonicatibus annexa. Stat itaque in arbitrio domini Praelati, cui ex gratia et beneplacito conferre voluerit, simul vel divisim, est enim Apostolus suae Dioecesis et Ecclesiae, Collatio porro haec iuxta leges et Iura Regni patrii intelligitur, nempe de personis idoneis, probis, honestis, benemeritis, indigenis et non alicuius irregularitatis, item non peregrinis a Canonicali habitu, denique de personis non vagis, non eiectis, non aliquomodo notatis. Insuper videndum erit, ut quicunque post hac ad Canonicatum in Ecclesia Cathedrali erit assumendus, is non solum natalibus, aetate, moribus et vita, ac aliis, quae a Sacris Canonibus plane requiruntur, plene sit praeditus, verum etiam sit in Sacris constitutus (secundum Concilium Tridentinum saltem sex mensium spacio) vel intra annum inclusive usque ad presbyteratum promoveatur, excepto si in studiis versatur cum licentia Episcopi, et rediens testimonium diligentiae, ac profectus in Studiis a suo Doctore adferat. Scientia enim eiusmodi pollere debet, ut muneris sibi iniungendi necessitati possit satisfacere. — Forma autem collationis haec, vel similis esse potest. (Itt közli a kinevezési

János volt az utolsó nyitrai püspök, ki ezen jogát gyakorolta. 1792-ben Fuchs Ferencz püspök I. Ferencz király kegyelméből, három tiszteletbeli kanonok kinevezésére hatalmaztatott fel.

A XIII. és XIV. században egyházmegyénkben is találunk a pápa, mint az egyház feje által kinevezett, vagy legalább a püspöknek ajánlott kanonokokat. Igy IV. Orbán pápa 1264. julius 15-én kelt levelében a nyitrai püspöknek meghagyja: hogy Sükösd pápai káplánnak és IV. Béla király követének, ki addig birt győri főesperességéről önként lemondott, a zágrábi, vagy más, az esztergomi egyház-tartományhoz tartozó káptalanban javadalmat szerezzen;[1] a következő században pedig a káptalannak már számos tagja volt, kik VI. Incze, vagy IX. Bonifácz pápák adományozásából nyerték javadalmaikat.[2]

A püspök által kinevezendő kanonoknak, az ország törvényeivel megegyezőleg, alkalmas, erényes, érdemes

okirat szövegét.) Hac vel simili forma donationalium super Canonicatu, novus Canonicus, vel dignitas praesentat se coram Capitulo in Consistorio, Tum Capitulum, illo extramisso, perlegit donationem, qua lecta cum nihil repertum fuerit, quamobrem iuxta praefatas conditiones recipi non possit, Novus candidatus admittitur, admisso dantur iuramenta professionis fidei et Canonicatus perlegenda. Interrogatus: velitne Iuramenta praestare, et Statutis Ecclesiae huius parere? secus enim nullo modo esset recipiendus. Vbi parere se receperit, primum emittenda est professio fidei catholicae, iuxta tenorem I. Capite ad scriptum (a trienti közzsinat mintája szerint) deinde super Canonicatum Officiumque, seu praebendam in hac Cathedrali Ecclesia Nittriensi adeptam sic iurandum: Ego N. iuro etc. — Absoluto Iuramento investitur et confirmatur sic genuflexus per Duum Vicarium; tandem surgit, et ibidem singulis dnorum absentibus et praesentibus, ex vetusta huius Ecclesiae consuetudine tres singulos denarios hungaricos donat et sic deinde installatur per Cantorem." (Forgách Constitutiones.)

[1] Theiner. Monumenta Hung. S. illustrantia. I. 274.

[2] L. alább a XIV. századi kanonokok névsorát. — A pápai kinevezésekre nézve v. ö: Fraknói V. „A Magyar Királyi Kegyúri Jog" czimü jeles müvének a káptalanokra vonatkozó helyeit: 39. 44—47. 1. l. és Bunyitay Vincze: A Váradi Püspökség Története. II. köt. 11. 12.

és magyar honossággal biró egyénnek kellett lennie, a szabálytalanok (irregulares), valamint a kóbor, megbélyegzett vagy gyanus személyek teljes kizárásával. További kellékei voltak: a születés törvényessége, meghatározott kor, jámbor és feddhetetlen életmód és bizonyos egyházi rend, vagy annak hiányában a nagyobb rendeknek egy év alatti felvétele, kivéve, ha püspöke engedélyével tanulmányait folytatta és szorgalmáról s a tudományokban tett előmeneteléről jó bizonyitványt mutatott elő.

Az új kanonok tartozott kinevezési okiratát a káptalani gyülésen bemutatni, minek megtörténte után a jelölt kiküldetett, s a káptalan tagjai, felolvasván az adományozási levelet, annak tartalma fölött tanácskoztak, s ha a kinevezett kánoni kifogás alá nem esett, a káptalan szine elé hivatván megkérdeztetett: akarja-e az előirt esküt és hitvallást letenni és ezen egyháznak szabályrendeleteit megtartani? mit ha megigért, előbb a kath. hitvallást, azután pedig a püspök, és káptalan iránti hűség esküjét mondotta el; erre a püspöki helynök a kinevezettet megerősitette, az éneklő-kanonok pedig stallumába beigtatta. A káptalanban divott régi szokás szerint a beigtatott ez alkalommal összes jelen- és távollévő kartársainak három-három magyar kispénzt adni tartozott.

Hogy a káptalan a kinevezett egyén képességét és érdemeit szigoruan megbirálta, annak bizonyitékául csak két esetet hozok fel. Midőn Telegdy János érsek és nyitrai administrator 1631-ik évi julius 31-én Rómában tanuló unoka-öcsesének, Telegdy Györgynek a káptalanban megüresedett egyik kanonoki széket adományozta, a káptalan az erre vonatkozó okiratot tudomásul vevén, a kinevezettnek beigtatását azon időre halasztotta, amikor személyesen megjelenvén, képességét a kánonok rendelkezése szerint kellően igazolni fogja.[1]

A második ilynemű eset 1709-ik évben, Fehérváry

[1] L. alább a XVII. század kanonokjainak névsorát Telegdy György neve alatt.

Pál üregi plebános kanonokká kineveztetésekor fordult elő. Ugyanis a káptalan január 7-én, Spátay Gábor éneklő-kanonok lakásán tartott üléséből a kinevezett egyén ellen következő kifogásait terjesztette gróf Erdődy László püspök elé: 1. hogy a kanonok-jelölt közhir szerint pogány szülőktől származván, mind törvényes születésére, mind honosságára nézve alapos kétely forog fen. 2. Hogy ismerősei soha sem látták a zsolozsmát (breviariumot) végezni, s azért indokolt a gyanu, mely szerint nem is tudja a szent officiumot elmondani. 3. Hogy lelkészi teendőit, különösen pedig a szent beszédeket teljesen elhanyagolja, s ennélfogva kanonokságra érdemesnek nem tekinthető. 4. Hogy a káptalani hivatalok viseléséhez szükséges tudománynyal nem bir, erkölcsi viselete pedig botrányul szolgál. A káptalan mindezen okokból Fehérváry beigtatását elhalasztotta s főpásztorát kérte, hogy a káptalanba csak erényes, alkalmas és érdemes férfiakat nevezzen ki, milyenek a nyitrai egyházmegyében elegen találkoznak. — Fehérváry másnap a káptalan előtt megjelenvén, a felhozott ellenvetésekre következőleg válaszolt: 1. hogy származását pappá szenteltetésekor kellően igazolta; s midőn a káptalan válaszával meg nem elégedett, tétovázva majd a lévai, majd a pesti Fehérváry-család ivadékának vallotta magát; azon megjegyzésre pedig, hogy születése idején Pest város még a törökök kezén volt, felelé: hogy visszaemlékezése szerint anyja Detvára ment, s ő útközben született. 2. A zsolozsmára nézve a sziveket és veséket vizsgáló Istenre hivatkozott, de a vele együtt lakók tapasztalatait megczáfolni nem tudta. Végre hivatalos kötelmeinek vétkes elmulasztása ügyében a püspöki helynök által elrendelendő vizsgálatot kért, melyet azonban későbbre halasztatni kivánt.[1] Hogy ezek után a beigtatás végképen elmaradt, magától érthető.

Hogy a nyitrai káptalan a XIII-ik és XIV-ik szá-

[1] Protocollum Capituli Decisiones internas continens ab. a. 1697. lapszám nélkül.

zadban püspökválasztási jogával élt, alig vonható kétségbe, habár forrásaim ily választások megejtéséről hallgatnak. De a nyitrai káptalannak 1328-ik évben a fejérvári káptalan előtt tett tiltakozásából tudjuk, hogy midőn a nyitraiak János püspök halála után, négy kanonok-társukat küldötték I. Károly királyhoz, kik a püspök elhunytáról jelentést tennének s egyuttal a király beleegyezését az új választás megejtéséhez kérnék, Boleszló esztergomi érsek a követeket hatalmasul letartóztatta, s a várba vitetvén őket, az esztergomi káptalan jelenlétében fivérét Meskót, szabad választási joguk megsemmisitésével rájok erőszakolta. [1]

[1] Az érdekes okirat szövege a következő: „Nos Capitulum ecclesiae albensis notum fieri volumus, quibus expedit, vniuersis, presencium per tenorem, Quod ne ueritas occultetur et iusticia dei metu depressa suffocetur, Capitulum Honorabile Nitriensis ecclesie per Discretum virum, magistrum Stephanum, Lectorem ecclesie predicte, procuratorem suum, cum sufficienti procuratorio et nuncium specialem protestari, ac per modum protestacionis coram nobis in Capitulo fecit conqueri in hunc modum: Quod cum vacante ecclesia Nitriensi predicta per mortem domini Johannis quondam Episcopum bone memorie ijdem Capitulum Discretos viros, magistros, dominum Stephanum Lectorem, Sebastianum Trinchiniensem et Paulum Granensem (igy) archidyaconos, ac Paulum presbyterum procuratores et concanonicos suos, ad Illustrem Principem dominum Karolum, dei gracia Regem Hungarie, ad notificandum orbacionem dicte ecclesie sue *et petendum ipsius assensum, racione patronatus eiusdem in eleccione futuri sui Episcopi* et prelati debitum et ad conuocandum, ac citandum fratres, seu concanonicos suos absentes ad eleccionem predictam celebrandam destinassent, mox indignacionibus venerabilis in xpo patris domini B. eadem gracia Archiepiscopi Strigon. locique eiusdem Comitis perpetui exardescentibus, tam dure persecuciones personarum dictorum procuratorum insurrexerunt et emerserunt, vtpote qui ipsos procuratores invitos in suum Castrum et Monasterium Strigoniense per facti sui potenciam ducens et includens, et coram eis congregato suo Capitulo, in dictum Episcopum fratrem suum vterinum Cruciferum nomine Meskonem, intrudi et contra statuta sanctorum patrum, ac ius commune, de ipso Episcopatu eidem fratri suo de facto, non de Iure, *cassata eleccione dicti Capituli,* quantum in ipso fuit, que quibuslibet ecclesijs collegiatis et eciam parochialibus a Iure est indulta, per modum collacionis prouidisset, dictos procuratores ad consensum huiusmodi sue prouisioni adhiben-

A kanonokok közös kötelmei között első helyet foglalt az isteni tiszteleten való naponkinti jelenlét. Ennek folytán kötelesek voltak a zsolozsmát a chorusban egészen, értelmesen és ájtatosan, csonkitás és hadarás nélkül elmondani. A matutinum elsőrendü ünnepeken, mint karácsony, husvét, pünkösd ünnepein, Úrnapján és Nagyboldog-Asszony napján, valamint a székesegyház védszentjeinek ünnepén, [1] halottak napján s a nagyhét há-

dum et pacis osculum prebendum, per suas fulminaciones minarum mortis, in sue salutis dispendium vi compulisset. Nec hys contentus, congregata et armata gente sua, ipsam ecclesiam Nitriensem, Castra oppida, bona et villas ac Capituli eiusdem inuadendo, et occupando, tante uastitates, distracciones per ipsum dominum Archiepiscopum insurrexissent, et tales sediciones contenciones contencionum emulaciones, malignitates et alij orribiles (igy) terrores et templaciones, que possent cadere virum in constantem, in ipsum Capitulum insiluerunt et insidiarum perplexitates inuaserunt et emserunt, ut super huiusmodi prouisione de ipso Episcopatu per dictum dominum Archiepiscopum callida venacionis intencione predicto M. fratri suo facta, dictum Capitulum consensum adhibere inuiti et coacti propter metum mortis et persecuciones supradictas oportebat. Ne igitur taciturnitate ipsius Capituli in Iure eleccionis sue propter huiusmodi mortis metum et minarum fulminaciones preiudicium generetur eidem, ne iusticia dei deprimatur, dicto Capitulo, per suum procuratorem predictum, ut pretactum est, protestante et petente, presentes in huiusmodi protestacionis sue testimonium, robur et memoriam concessimus litteras, Sigillo nostro communitas. Datum in Octauis festiuitatis beati Georgy martiris anno domini M-o CCC-o XX-mo VIII-o." Eredetije az esztergomi főkáptalan orsz. levéltárában Caps. 70. fasc. 3. n. 5.

[1] Julius 17-én sz. András és Benedek vértanuk napján. — Sajátságos, hogy a nyitrai székesegyházban, mely, akár a magyarok honfoglalása előtt, akár Gizela királynő által épittetett, eredetileg szent Emerám tiszteletére volt felszentelve, — melynek papjai a zobori apátság 1111-ik évi oklevelében sz. Emerám, András és Benedek kanonokjainak vallották magokat, sz. Emerámnak, mint fő-védszentnek (principalis Patronus) a XVII-ik században sem ünnepe, sem külön officiuma nem volt. Tanunk erre Vid László Jézustársasági atya s a trencséni ház főnöke, ki 1660-ban Nyitrán lakván, rend-társának Henschen atyának ezeket irja: „Ecclesiae cathedralis seu capitularis Nitriensis patroni hoc tempore sunt sancti Andreas et Benedictus, de quibus veluti patronis fiunt commemorationes. De S. Emeramo non habetur memoria in divinis, licet olim in eius honorem capella dicatur fuisse erecta in eodem loco, in quo hodie

rom utolsó napján énekelve, máskor pedig hangosan olvasva végeztetett. A kar vezetőjéhez tartozott felügyelni, hogy a naponkint éneklendő szent mise (missa conventualis) szabályszerüen, illedelmesen és áhitattal végeztessék és hallgattassék. A kanonokok talárba tisztességesen öltözve, karingben és capuciummal fejükön vettek részt az isteni tiszteleten. A fiatalabb kanonokok kötelessége volt, a zsolozsmás könyveket az énekesek számára előkésziteni, s a naponkint végzendő részeket, az éneklőkanonok által hetenkint készitett tábla szerint, kikeresni. Mikor a püspök az officiumnál nem volt jelen, és mást meg nem bizott, a rangra nézve legidősebb kanonok tartozott a rendre felügyelni és nem tűrni, hogy valaki a zsolozsma és szent mise vége előtt fontos ok nélkül távozzék. Napi osztalékok és divisorok, vagy punctatorok Forgách püspök statutumaiban nem emlittetnek, s a szent officium elmulasztására vonatkozólag csak általánosan mondatik: „qui sine iusti impedimenti causa divinum officium non dixerint, beneficiorum suorum fru-

Basilica SS. Andreae et Benedicti extat." (Bollandi. Acta Sanctorum. Paris, et Romae 1867. Septembris. Tomus VI. pag. 474.) De erre régibb, levéltári adataim is vannak. Igy V. László király 1453-ik évi oklevelében, melyben Hunyadi Jánosnak a káptalan javára 1447-ben kiállitott adománylevelét átirja, sz. János evangelistáról, mint a nyitrai székesegyház védszentjéről emlékezik meg: „ob spem et deuocionem, quam in *beatum Johannem ap. et ev. cuius nomini prefata Nittriensis ecclesia existit dedicata,* gerimus s a t." (Nyitr. křpt. magán levt. Fasc. VIII. n. 5.) A XVII. század első felében pedig több kanonok végrendeletében fordul elő szent András, mint a székesegyház védszentje; például: Gyöngyösy János 1615-ben szent Zórád temploma számára készitendő két feszületre 20 frtot hagyományoz; és Somogyi Gergely 1619-ik évben szent Zórád templomában kiván eltakarittatni. (L. alább a XVII. század kanonokjainak névsorát.) Csak 1723-ik évi január 8-án folyamodott a káptalan, az akkor Rómában időző gróf Erdődy László püspökkel együtt a szent szertartások kongregációjához, szent Emerám püspök és vértanu officiumának engedélyezéseért; mely alkalommal a káptalan ősrégi hagyomány alapján bizonyitja, hogy a nyitrai székesegyházat Gizela királyné, szent István király neje épitette szent Emerám tiszteletére. (Nyitr. kápt. orsz. levt. 94 Prot. 12.)

ctus non recipiant. Si vero canonice quis admonitus fuerit, et in eadem malitia perstiterit, beneficio privetur; si partem omiserit, pro rata fructuum satisfaciat." [1]

Vurum József püspök a zsolozsmára nézve ekképen intézkedett: „A Choro matutino nullus Canonicorum est specialiter dispensatus; a pomeridiano tamen, ob incommodum Ecclesiae, et arduum ac difficilem ascensum ad eam, Hebdomadario excepto, qui ordine Stallorum, incipiendo a Praeposito Choro constanter praeesse tenetur, sunt dispensati generatim iam omnes antea per Praelatos visitantes Gusztinyi et Fuchs. Interim Feriis sextis singulae per annum hebdomadae Hymnus „Patris Sapientia", qui in conformitate Fundationalium Joannis Telegdy 24 Aprilis 1628 in favorem Capituli editarum sua cum Oratione post Vesperas diei et Completorium cani debet, omnes Canonici tam ex mente Fundatoris, quam ex ordinatione postreme visitantis Francisci Xav. Fuchs semper personaliter interesse oportet. Solet quoque singulis diebus Sabbati, pariter absolutis Vesperis, Hymnus: „Stella Coeli" decantari, cum oratione ex voto Capituli ab Anno 1739 ad avertendam pestem, quae tunc Nitriae et in vicinia dirum in modum grassabatur." [2]

Egy másik fogadalmi ájtatosság évenkint május 3-án vagyis szent kereszt feltalálása napján, nyilvános körmenettel tartatott, hálaadásul azon isteni jótéteményért, hogy a törökök 1664-ik évben e napon üzettek ki a nyitrai várból.

A kanonokok közös kötelességei közé tartozik a helybenlakás is, (residentia) melyre a nyitrai egyház régi szokása szerint minden új kanonok esküvel kötelezte magát. A trienti közzsinat határozata értelmében, javadalmas kanonoknak évenkint három hónapnál tovább egyházától távolmaradni nem szabad; s e szabályt Forgách

[1] A „Constitutiones sat." III. fejezete, mely a zsolozsmáról szól, olvasható Roskoványi Ágoston püspök: „Coelibatus et Breviarium" czimű munkája V. köt. 264. lapján.

[2] Visitatio Canon. Cathedr. Eccles. Nitr. I. pag. 80.

püspök is, tekintve hogy székesegyházának 12 kanonokja többféle hivatallal van elfoglalva, teljes érvényében fentartatni kivánta. A püspöknek természetesen hatalmában állott, egy, — vagy legfeljebb két kanonokot, kik a korviszonyokhoz képest tanulmányaikat folytatták, ezen kötelezettség alól tetszés szerinti időre felmenteni; úgy azonban, hogy a távollevő köteles legyen az isteni tisztelet végzésére a székesegyházban helyettesről gondoskodni; valamint azok is, kik akár utazás miatt, akár más okból távol voltak, mit ha elmulasztottak, a szabályrendeletek által hanyagokra kirótt büntetéseket vonták magokra. Hogyha pedig valaki minden ok nélkül s a fegyelem semmibe vételével elmaradni merészelt, az a székesegyház ajtajára ragasztott felhivással intetett, hogy meghatározott idő alatt térjen vissza székhelyére. Ha az intelemre nem hajolt, a trienti szent zsinat szabványai szerint első évben jövedelmeinek felétől, s ha akkor sem tért vissza, egész évi jövedelmétől, végre további makacsság esetére javadalmától fosztatott meg. Hosszabb távollétre a püspök, rövidebbre a káptalan, vagy a püspöki helynök adott engedélyt. Az engedélyezett határidőn túl elmaradni tilos. Magán ügy miatt senkinek sem szabad a székesegyházban tartatni szokott isteni tiszteletet elmulasztani, s aki attól ilyen okból akár engedélylyel, akár anélkül elmarad, az a pecsételési dijaktól elesik; ellenben aki betegség miatt, — vagy a káptalan, vagy püspök ügyeiben távol van, az sem a pecsételési dijaktól, sem más bárminemű osztalékoktól meg nem fosztatik; ezek azonban tartoznak gondoskodni, hogy távollétök miatt az isteni szolgálatnál hiány ne támadjon. Ennek elkerülésére Forgách püspök megújitotta a nyitrai egyház régi szabályát, mely szerint az, kinek hanyagságából az énekes mise elmaradna 3 magyar frtot, akinek hibájából pedig a nádor miséje (Ország által alapitott mise) nem végeztetnék 1 magyar frtot fizessen birságúl. Továbbá a hetes-kanonok (hebdomadarius) a vecsernye elhanyagolásáért 12 denárt, a kisebb horák elmulasztásaért egyenkint 3 denárt fizetett. Aki a püspök által

ünnepélyesen végzett vecsernyéről, matutinumról, miséről vagy a nagyobb körmenetekről elmaradt, mindannyiszor 25 denárral rovatott meg, mely birságnak felét a hanyagot helyettesitő egyén, másik felét pedig a székesegyház kapta.[1]

Első sorban egyházi férfiak számára írván, az apostoli lelkületü főpap emléke iránti kegyelet is megkivánja, hogy statutumainak egyik legszebb és legfontosabb fejezetéből hosszabb részletet közöljek:

„Caput XII. De vita, honestate, habitu, studiis, castitate, temperantia, aliisque virtutibus Canonicorum. — Spectaculum facti sumus Mundo et Angelis et hominibus, inquit magnus Apostolus. Quam sententiam de se ipsis potissimum dictam existiment Ecclesiastici, qui ab ipso coelesti Magistro modo Lux mundi, cui exemplo praelucere, modo Sal terrae, id est terrenorum hominum, quos vitae iuxta ac doctrinae sale condire debeant, nuncupantur.

A quibus proinde divino cultui mancipatis, quae vita et honestas exigatur, obscurum esse non potest. Certe si, quod dixit Sapiens, non est speciosa laus in ore peccatoris, nihil aeque curandum est iis, qui assumunt testamentum Dei per os suum, et forma facti sunt gregis, quam ut eam quae est voluntas Dei, sanctificationem excolant, ne quod futurum alicubi Deus comminatur, magno omnium salutis periculo accedat. Erit sicut populus sic Sacerdos, quod fieret, si vocationis suae immemores, malis saecularium moribus asueti pessumirent. Quare quae passim Sacri Canones et novissime Oecumenica Tridentina Synodus de Vita et Honestate Clericorum tradit, atque Episcopis ut invigilent imponit, ea his nostris Constitutionibus, quo disciplina ecclesiastica et vita et moribus religiosior habeatur, monere, iubere atque decernere non praetermittimus. Igitur quoniam Ecclesiastici omnes non modo in statu mentis, sed et in habitu corporis in exemplum positi sunt, ut per decentiam

[1] Forgách. Constitutiones Cap. VIII.

habitus extrinseci, morum honestatem intrinsecam ostendant, omnes habitum deferant ordini suo ac dignitati congruentem, nimia brevitate, vel longitudine non notandum.

In omni vestitu color tantum niger adhibeatur, et violaceus; colare non artificiosum, sed simplex, ac modice latum honeste reclinetur; annulum non induant, nisi quibus per proprium officii munus ad honoris gradus sit iure concessus.

Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi ceterique Clerici tonsura clericali sint insigniti, ad eam formam, quam ratio cuiusque ordinis postulat. Ita sint abraso capillo, ut tonsura conspicua sit omnibus, comam vero et barbam ne studiose nutriant. Barba a superiori labro ita rescindatur, ut pili in Sacrificio Missae Christi Domini Corpus et Sangvinem summentem non impediant.

Arma etiam sub habitu intelliguntur, quae ordinarie non deferant, nisi proficiscendum sit ad loca periculosa. Nam Clericorum arma sunt orationes et lachrimae. Choreas publicas aut privatas non agent, et quo ad eius fieri poterit, non spectabunt, personati non incedant. Aleis et Taxilis non ludent, maxime ob pecuniam, fabulis, Comediisque profanis, hastiludiis et inanibus spectaculis non intererunt. Cruciamenta maleficorum hominum non spectent, nisi adesse debeant consolandi gratia, familiam habeant modestam, in cuius mores et pietatem invigilent, Diebus festis Missam et Concionem audire compellant, inhonestos, maledicos, ebriosos luxuriosos in domibus suis non patiantur. Non in commessationibus et ebrietatibus, sed ut sobrie vivamus depraedicat Apostolus. Ideo Clerici minus honestis conviviis ne intersint, sed nec ipsi convivia in quibus potissimi vacent instituant, neque ad bibendum vel aequales haustus provocent, aut multas horas in mensis consumant, sed sobrie edentes et bibentes surgant et discedant.

Clerico modulandum est in divinis Officiis, itaque ne abutatur sua voce ad prophanas cantiones, atque ad voluptarias, deliciosasque laicorum oblectationes, nec ha-

beant libros musicos obscoenos, nec legant, in mensis et conviviis laicalibus omnino non cantent.

Et ne ecclesiastici ministerii dignitas vilescat, commessationes eiusmodi vitent. Cauponas et tabernas omnino eis interdicimus, nisi in itinere necessitatis causa. Ab illicitis quoque venationibus, aucupiis abstineant. In genere ea morum integritate polleant, ut merito (quod ait Tridentina Synodus) Ecclesiae Senatus dici possint.

Quicunque his, quae ad vitam et honestatem Clericorum pertinent, cuiuscunque gradus et ordinis, et dignitatis fuerit, non obediverit, is aut salutari poenitentia, aut pecunia, aut suspensione ab ordinum munere et beneficiorum administratione, aut ipsis etiam beneficiis, ut praecipitur in Canone Apostolico, aut certe uno aut pluribus simul ex iis poenis, aut etiam gravioribus pro modo culpae Episcopi arbitratu iuridice mulctetur. Qui iterum in eadem re peccaverit, is duplicata poena pro ratione criminis plectatur.

Magna et salutaris populo fideli utilitas ex eo existit, cum Clerus is est, qui et doctrina et vitae moribus praelucet, ad quos veluti spiritualis et ecclesiasticae militiae labores repetat homo ecclesiasticus se vocatum esse, et non ad inertiam atque ignaviam. Itaque quod illis tempus reliquum erit a divinis officiis, et in frequentandis Ecclesiis, id omne non in rerum secularium colloquiis, profanisque actionibus, sed in divinarum literarum studiis et in coelestium rerum contemplatione, et sanctis piisque officiis, et domestica honesta occupatione et cura traducant.

Maxime vero studiis bonis dent operam; tractent libros catholicos et necessarios, ut Concionatores, Catechismum Romanum Concil. Trident. de casibus conscientiae, Interpretes Scripturae et de controversiis, et se mutua collatione in omni eo genere studiorum exerceant. Expedit vero ut Episcopus subinde experimentum faciat huius diligentiae et occupationis."

II. A KÁPTALAN SZERVEZETE.

(Folytatás.)

KÁPTALANI MÉLTÓSÁGOK ÉS HIVATALOK. PÜSPÖKI HELYNÖK. OLVASÓ-KANONOK. ÉNEKLŐ-KANONOK. ŐR-KANONOK. FŐESPERESEK.

Püspöki helynök.[1] A vikárius, mint a püspök helytartója és képviselője, minden egyéb méltóságot és kanonokot megelőz. Hivatásához tartozik, nem csak lelki jogokat gyakorolni, hanem egyszersmind a püspök helyett a káptalanban, a székesegyházban s az egész egyházmegye területén mindenre felügyelni. Különben joghatóságának határait a kinevezési okirat szabja meg. Javadalmához tartozott a város területén egy telek, melyen öt zsellér lakott, kiknek házaikhoz tartozó kertjeik voltak.[2] Jelenleg a vikárius ugyanazon telken csak egy

[1] A káptalani méltóságok és hivatalok leirásánál Forgách püspök szabályrendeleteit követem; mert a káptalanok mostani szervezete úgyis minden egyház-jogi tankönyvből ismeretes, s ez okból fölöslegesnek tartottam, a káptalanunkban csak 1780-óta létező nagyprépost jogairól és kötelességeiről szólani.

[2] Az utczát, melyben a püspöki helynök telke fekszik, Nyitraváros területének legujabb rendezéseig vikáriusi utczának (vicus vicarialis) hitták. Gusztinyi János püspök ‚Visitatiójá-ban' erre vonatkozólag a következőket olvassuk: „Quod concernit Vicum Vicarialem, ab immemoriali per Vicarios tentum, non est cur multum fluctuemus. Quem tamen ex fundo Capitulari enatum esse, nulla ratione adstrui potest, eo magis, quod civitatem Nittriensem solius Episcopi esse luculentum sit, et fundi illi, qui in inferiore Civitate nostra a Saeculis ad Capitulum pertinuisse sciuntur, hodiedum omnes per Capitulum suo Iure possideri cernantur. Nihil operatur, quod Sede vacante Capitulum constituat Vicarium, quod utique non suo, sed Episcopatus nomine agit. Estque cuivis notissimum, Vicarios Episcoporum vices gerere, atque ab illis fatigiorum remunerationem accipere. Neque ulla idonea paritate provocatur ad Lectorem, certa Prata et Agros Capituli ex officio tenentem. Quod Officium utique unice est

házat bír, kert nélkül, mely a regále-jog megváltásáig korcsma-helyiségül szolgált, most azonban bérházzá alakittatott át.

Olvasó-kanonok. A székesegyház baloldali karában őt illeti meg az első hely, s a káptalannak világi vonatkozású ügyeiben ő annak elnöke. Hatásköréhez tartozik a káptalannak a törvényszékeknél, a kir. kuriánál, a királynál, vagy más egyházi és világi főuraknál fenforgó mindennemü ügyeiről gondoskodni, és mindenképen oda törekedni, nehogy a káptalan javaiban és jogaiban sérelmet szenvedjen. Azért minden fontosabb ügyben köteles a káptalant összehivni, az eldöntést igénylő kérdést előadni, a tanácskozást higgadtan és érett megfontolással vezetni. Kötelessége továbbá a királyi kanczelláriától, kuriától vagy más hatóságoktól érkezett iratokat felolvasni, azok elintézéséről gondoskodni és felügyelni, hogy az adandó válasz jogszerü, helyes és illendő alakban, lehetőleg gyorsan szerkesztessék. Kétes, vagy homályos természetü dolgokban kérje ki a káptalan tanácsát. Az olvasó-kanonok úgy őrizze a nála levő leveleket és protokollumokat, hogy azokhoz mások ne férhessenek és tartsa rendben, nehogy elszóródjanak. A kész okiratokra soha se nyomja a pecsétet, mielőtt azokat átolvasta, s a fogalmazattal, a másolatokat pedig az eredetivel összehasonlitotta volna. Hogyha pedig a káptalannak, vagy egyes kanonoknak, akár káptalani, akár magánügyben oklevélre volna szüksége, azt minden dij nélkül kiállitani köteles. A lektor küldi ki a kanonokokat közügyek végrehajtására és visszaérkezésök után megbizatásuk mikénti teljesitéséről eskü alatti jelentést kiván. Végre ő

Capitulo incorporatum. Vicarium porro Episcopus quem vult, etiam a Capitulo extraneum ponit. Nullus tamen metus debet esse, ne forte Episcopi Vicum istum Bonis suis adiungant, quem ut Antecessores nostri ab Officio Vicariali tanto intervallo temporum nequaquam abstraxerunt, profecto et Nos et Successores Nostri antecedentium vestigiis in haerentes, Vicum illum ab Officio Vicariali nunquam abstrahemus. Imo volumus, ut Educilli, ita et inquilinorum usum, Vicarius tantum, ad quem pertinet, accipiat." — Pag. 168.

tartozik a káptalani iskola tanitói állomásának megüresedése alkalmával, arra alkalmas egyént keresni, s azt a káptalannak és püspöknek, távollétében pedig a vár gondnokának (provisori Arcis) bemutatni.

Az éneklő-kanonok kötelessége: ünnepeken a kart személyesen vagy megbizott által igazgatni, és szorgosan ügyelni, nehogy az isteni tisztelet ezen székesegyházban felületesen, sietséggel és áhitat nélkül, hanem inkább buzgón, ájtatosan és középülésre végeztessék s az officium az ünnepnek megfeleljen. Tartozik továbbá az énekeseket a szent zsolozsma alatt végzendő énekekre tanitani, az új kanonokokat és méltóságokat pedig beigtatni. Egyszerü kanonok, vagy méltóság beigtatása után 2 forintnyi dij járt; melyről azonban az éneklő-kanonokok már régen lemondtak.

Az őr-kanonok tartozik a reá bizott összes, akár a székesegyházban, akár másutt létező tárgyakat hiven és hiány nélkül megőrizni. Gondoskodásának főtárgya legyen, hogy az oltári szentség az előirt időben megújittassék, biztos helyen és illedelmesen őriztessék. Az oltárszekrény, keresztkút és szent olajok mindig zárva legyenek s a kulcsot magánál tartsa. Gondját viseli az isteni tisztelet megtartásához szükséges összes szent edényeknek, miseruháknak, fehérnemüeknek, egyéb szerelvényeknek s a székesegyház bárminemü kincsei- és ékszereinek. Intézkedni tartozott, hogy a misézö kanonokok számára szükséges egyházi ruha és könyvek, s egy azok számára, kik római szertartás szerint misézni akarnak, mindenkor előkészitve legyenek.[1] Ezeken kivül az őr-kanonok kötelessége volt, a kir. kuria által elrendelt esküt az illetőktől átvenni, ami rendesen énekes mise után a Bold. Szűz oltáránál, a káptalan, vagy legalább néhány kanonok jelenlétében történt. Ő volt egyszersmind a káptalan magán- és országos levéltárának őre, ki hatósági rendeletre, vagy magán felek kérelmére átirandó

[1] A római missale és breviarium köztudomás szerint, csak az 1630-ik évi nemzeti zsinaton fogadtatott el. L. Frankl V. Pázmány Péter és kora. II. 369. l.

okleveleket kikeresni tartozott. Az őrkanonok a szent kereszt oltárának igazgatója volt. A székesegyház kivilágitására szolgált az esztergomi érsekek adományából származó tapolcsányi tized-negyed és a nyitrai káptalan által 1585-ik évben felajánlott két zobori szőlő jövedelme. A templomi ruha mosatására 1 frtot (!), pecsétviaszra 1 frtot; megkeresési oklevelek után (mandata requisitoria) 1 frtot, a kuria parancsára átvett eskü után 1 frtot kapott.

A fő-esperesek, kiket a trienti zsinat a püspök szemeinek nevez, fő-esperességök területén az egyházi ügyek fölött őrködni s a püspöki szék üresedése alatt, vagy ha a püspök ebbeli kötelességét elmulasztaná, az egyházak és plébániák jogait és birtokait mindennemü megtámadás, elidegenités és megkárositás s az eretnekség egyéb üzelmei ellen védelmezni tartoztak. Kötelességök volt az egyházak sérelmeit tehetségök szerint orvosolni, az elveszett jogokat és mise-alapitványokat visszaszerezni, a lelkészek működését éber szemmel kisérni, a visszaéléseket megszüntetni, a hiveket a hamis tanok mételyétől megóvni. Azért tartoztak kerületök egyházait alkalmas időben meglátogatni, és szerzett tapasztalataikról püspöküknek egy hónapon belül jelentést tenni. [1]

A nyitrai egyházmegyében kezdet óta három főesperesség létezett: a trencséni, gradnai és székesegyházi. Gróf Erdődy László püspök a főesperességek rangsorozatát akkép változtatta meg, hogy első legyen a székesegyházi, második a trencséni, harmadik a gradnai főesperesség. Kluch püspök 1821-ben a trencséni főesperességet két részre osztotta, a vármegye alsó része továbbis megtartotta régi nevét, felső részéből pedig a zsolnai esperességet alakitotta s a főesperes javára 2500 frtnyi alapitványt tett. A régi főesperesek 1619-ik évig minden plebánia-templom után 1 ftot, fiók-egyház után pedig 50 kispénzt kaptak. De az ágostai hitvallásnak 1610-ik évi zsolnai gyülekezete után ezen jövedelemtől elestek. Egyházi látogatások alkalmával, élelmezésen kivül, minden

[1] Forgách. Constitutiones.

plebánia-templom után 24 gyertyát vagy 24 kispénzt kaptak.[1] Kluch püspök alapitó levele itt következik:

„Iosephus Kluch etc. Notum facimus tenore praesentium significando, quibus expedit Universis: Quodcum in Cathedrali Ecclesia Nostra Nittriensi nonnisi Tres Archi-Diaconatus, utpote Cathedralis, Trenchiniensis et Gradnensis iam ab olim erecti, introductique, et redditibus per omnia paribus provisi habeantur, ex his unus, videlicet Trenchiniensis, ex se ipso quidem semper excessivae amplitudinis, adeoque onerosus fuerit, sed inprimis per nupernam novam Parochiarum Regulationem, multarumque in eo novarum erectionem, caeteris Archi-Diaconatibus multo magis difficilis, magisque onerosus evaserit.

Postquam enim totus Comitatus Trenchiniensis spirituali Iurisdictioni Nostrae Deo miserante subiectus, ac per multos difficiles accessus vallium et Montium tractus admodum diffusus, ac per Politicam quidem Iurisdictionem in N-o 5 Processus divisus, iuxta Dioecesanam autem Divisionem Vice-Archi-Diaconales N-o 12 continet, atque ex his, dempto solo et unico Processu Transmontano, ad Archi-Diaconatum Gradnensem spectante, reliqui omnes Processus, uti etiam Vice-Archi-Diaconales N-o 11 Districtus longe lateque extensi, cum Parochiis per dissitas, atque non parum hispidas plagas ab invicem distantibus N-o 94, Animabus denique magna in parte per Exstirpaturas dispersis N-o 215,237 sub uno tantum Archi-Diacono Trenchiniensi constituuntur.

Unde nihil pronius, certiusque est, ac ut pro ratione tanti, tamque diffusi Numeri, negotia etiam partim pure Ecclesiastica et Religionaria, partim Ecclesiastico-Politica, quae Archi-Diaconi operam et Exmissiones nonnunquam requirunt, frequentius ibidem enascantur, unius autem Archi-Diaconalis Individui, praesertim si per gradualem promotionem saepius in Officio mutetur, debitam et rerum et personarum et locorum notitiam difficilem, aut

[1] Ios. Vurum Ep. Visit. Can. Cath. Eccl. Nitr. I.

prorsus impossibilem reddant, ideoque necessariam vigilantiam, curasque et vires excedant.

Huius autem Causa, praeterquam quod pro Actu Visitationis Archi-Diaconalis, ita per unum Individuum peragendae, plus temporis semper exhauriant, pluribusque et gravioribus fatigiis perinde ac sumptibus pateant, longiorem denique a Capitulo absentiam, non absque divini Cultus diminutione secum trahant, non semel fieri debuit, et factum est, ut quoties amplius quodpiam, et urgentius negotium, quod Archi-Diaconatum illum tangebat, ac seu ex Dioecesana, seu ex altiore Ordinatione celerius perficiendum erat, occurrerat, semper Archi-Diacono aliud Individuum Ecclesiasticum in adiutorium vocari, atque ad aliquam oneris partem exequendam deputari debuerit.

Quo itaque his incommodis in futurum antevertendis, negotiisque tam pure spiritualibus, et Ecclesiasticis, quam Ecclesiastico-Politicis per praenominatum Cottum et Archi-Diaconatum promovendis ac facilitandis opportuno remedio occurratur, Eundem Archi-Diaconatum Trenchiniensem uti huedum extendebatur, postquam ex illo aliqua pars decerpi, et aliis Archi-Diaconis, seu nempe Cathedrali, seu Gradnensi propter ipsum locorum situm, et intervalla per viam unionis adiici, iungique non potest, Facultate Beneficia minora absque praeiudicio ea obtinentium prout uniendi, ita dividendi tam Iure communi quam Tridentino signanter C. 26 de Praebendis et Dignit. Item C. 8 de Excess. Praelat. Tridentinique Sess. 21 de Reform. Cap. 5. et Sess. 24. C. 13. Locorum Ordinariis attributa, et competente, audito praevie etiam Cathedralis Ecclesiae Nostrae Capitulo, in alios duos, utpote: sub veteri nomine Trenchiniensis unum, sub nomine Solnensis, a principali Oppido Solna denominandum alterum, pro maiore posthac et Archi-Diaconorum et Fidelium, et occurrentium negotiorum commodo dividendum in Domino censuimus, ac illum quidem sub nomine Trenchiniensis stabiliendo, sed ad arctiores Limites reducendo, istum autem sub nomine Solnensis noviter erigendo, fixisque

Limitibus pariter circumscribendo, Benigna quoque suae Majestatis Sacratissimae ratihabitione ad hoc accedente, ac per Benignum Decretum Aulicum die 10 Augusti a. c. sub N-o 10156 expeditum Nobis significata, per praesentium vigorem dividimus et constituimus.

In hac autem Divisione et Erectione Archi-Diaconatus Trenchiniensis Territorium, salvis per omnia moderni Archi-Diaconi et Successorum temporalibus Emolumentis, ad Districtus Vice-Archi-Diaconales, prout Trenchinio proxime iunguntur, videlicet: Cis et Trans-Vaganum Trenchiniensem, Illaviensem item Pruszkensem et Vagh-Beszterczensem, Districtus proinde N-o 5. cum Parochiis N-o 48. Solnensis vero Archi-Diaconatus ad reliquos Districtus Vice-Archi-Diaconales, prout Oppidum Solna omni ex parte cingunt, utpote Solnensem, Bittsensem, Csattzensem, Kiszucza-Ujhelyiensem, Rajeczensem et Varnensem, atque ita Districtus N-o 6. cum Parochiis N-o 46. cum omni Archi-Diaconos concernente Iure et onere, defigimus et assignamus. Ut adeo N-o 4. Archi-Diaconi in Ecclesia Nostra Cathedrali Nittriensi posthac numerentur et sint ordine sequenti: 1-us Archi-Diaconus Cathedralis, 2-us Archi-Diaconus Trenchiniensis, 3-us Archi-Diaconus Solnensis, velut totius Trenchiniensis avulsa pars, 4-us Archi-Diaconus Gradnensis.

Et quia reliqui Eiusdem Ecclesiae Nostrae Archi-Diaconi ex Dominio Szkacsán ab Episcopatu Nittriensi Anno 1778 Sede Episcopali vacante legitima Auctoritate avulso, atque in Ius et proprietatem Capituli Cathedralis Ecclesiae Nittriensis cum certis annuis oneribus translato, annuam suam Archi-Diaconalem provisionem, pro singulis in 150 fl defixam, assignatamque habent, et nunc quidem in Schaedis Reluitoriis percipiunt, subinde tamen etiam in Conventionali Moneta percepturi sperantur; ut sors et conditio praevio modo erecti novi Archi-Diaconatus Solnensis caeteris par, aut etiam melior potius, quam deterior dici et esse possit, moderno Archi-Diacono Trenchiniensi et Successoribus, ad limites praevio modo defixos redactis praemissa 150 flnorum competentia

posthac etiam in salvo relicta, pro futura Solnensis Archi-Diaconi et Successorum annua provisione 2500 id est Bis Mille Quingentorum florenorum Capitalem Summam in Conv. Mon. resolvimus, et Cathedralis Ecclesiae Nostrae Nittriensis Capitulo, tamquam Fundationum Nostrarum Administratori secure erga 6. p. Cent. in Conv. Mon. solvendum Interusurium elocandam, legalique Intabulatione providendam, neque in posterum pro casu renunnerationis aliter, quam in simili Moneta, et cum similis Interusurii obligatione credendam, sub hodierno effective resignamus, ea expressa mente et conditione, ut:

I-o Futuri pro tempore Solnenses Archi-Diaconi septimum in ordine a Stallo Praepositi locum et Stallum obtineant, atque annuos ab eodem Capitali obventuros 150 Rhen flor. percipiant.

2-o Hoc Ius percipiendi semper uni Stallo Canonicali Nittriensi in serie 7-o cohaereat, et ab uno eodemque Collationis Iure, cui reliquorum Stallorum Collatio actu subest, vel in futurum suberit pendeat.

3-o Quantumcunque aliquis ad idem Archi-Diaconale Stallum seu directe, seu gradualiter promotus, sorte sua contentus fuerit, enata nihilominus in Stallis praecedentibus vacantia, gradualique aliorum Stallorum promotione, per Collatorem adinventa, Graduali cum reliquis Capitularibus Individuis promotioni subiaceat, Stallumque suum inferiori Individuo cedere debeat.

4-o Ut obligationes Ecclesiarum Dignitatibus, Earumque Officiis tam Iure communi, quam speciali Iure Tridentino impositas Ecclesiae et Dioecesi Nittriensi Nobisque et Successoribus Nostris rite ac fideliter pro re nata exhibere, implereque teneatur.

Quod cedat ad Dei Ter Optimi Maximique Gloriam, SS. Andreae et Benedicti M. M. Dioecesis Nittriensis Patronorum honorem, totius denique Dioecesani Cleri et Populi Decus, commodum ac emolumentum. Datum in Episcopali Castro Nostro Nittra Die 13-a Septembris Anno Domini 1821 Iosephus Eppus m. p. (L. S.) Ad Gratiosum Suae Excellentiae Episcopalis Mandatum Stephanus Gre-

guska m. p. Canonicus a Latere." (Visit. Can. Ep. Ios. Vurum. T. II. pag. 365.)

A főesperesek joghatósága alá 1624-ik évben[1] — régibb kimutatás levéltárainkban nem található — következő plebániák és fiók-helységek tartoztak:

I. Trencséni főesperesség.

1. Szkala. — 2. Szúcsa (most Alsó-Szúcsa.). — 3. Nemsova. — 4. Bolessó. Pominócz. Szlavnicza. — 5. Pruszka. — 6. Ledniez. — 7. Puchó. — 8. Lucska (most Lúki). — 9. Ugyicsa. — 10. Jeszenicz. Styavnik. 11. Predmér. — 12. Bittse. Kollarovicz. Rovne. Kottesó. — 13. Brodnó. — 14. Kisucza-Ujhely. (Nova Civitas D. Szunyogh.) Bella. — 15. Várna. — 16. Teplicz Zsolna mellett. — 17. Zsolna. — 18. Roszina. — 19. Vissnyó. — Thur. Sztranszko. — 20. Liethava. — 21. Szúlyó. Hradnával. — 22. Hricsó. Csicsmány. — 23. Podszkale (Egyházas-Nádas). Pruzsina. — 24. Beszterczе (Vágh-). — 25. Domaniss. — 26. Zliechó. — 27. Szlopna. — 28. Viszolaj. — 29. Bellus. — 30. Kocskócz. — 31. Kassza. — Nagy-Poruba. Kis-Poruba. — 32. Illava. — 33. Dubnicza. — 34. — Tepla. — 35. Dobra, most Teplához tartozó fiók-helység. — 36. Trencsén város. — 37. Püspökfalva, jelenleg Trencsénhez tartozó fiók-helység. — 38. Biròcz, most Turnához tartozó fiók-község. — 39. Szelecz. — 40. Szoblahó. — 41. Barát-Lehota, most Szoblaho fiók-helysége. — 42. Beczkó. Bossácza. — 43. Haluzicz, jelenleg a bossáczi plebániához tartozik. 44. Kochanócz. — 45. Alsó-Drietoma. Felső-Drietoma. Összesen 45 plebánia és 15 fiók-helység.

[1] Urbarium Capituli Nitriensis Anni 1624. czimü egykoru kézirat, a nyitrai káptalan magán levéltárában, mely csak 7 irott levélre terjed, a 8-ik levelen csak 2 sor olvasható. Úgy látszik, hogy a káptalan dékánja irta, mert a dékáni hivatalról bővebben ir.

II. Gradnai főesperesség.

1. Bán mezőváros. — 2. Alsó-Ozorócz, most fiók-helység. — 3. Dezser. — 4. Gradna. Dubodiel. — 5. Miticz. — 6. Petri-Lehota, most fiók-helység. Jasztrabe. — 7. Motesicz. — 8. Bobot. — 9. Missen. Szlatina. Timorácz. — 10. Ugrócz (most Zay-Ugrócz). — 11. Ksinna, jelenleg fiókhelység. — 12. Prusz, jelenleg fiók-helység. Podluzsán. Püspöki (Biszkupicz). — 13. Ribén. Sztricze. Pravoticz. — 14. Viszocsán. Hradistye. — 15. Szkacsán. — 16. Bélicz. — 17. Zsámbokrét. — 18. Chinorán. Összesen 18 plebánia és 9 fiók-helység.

III. Székesegyházi főesperesség.

1. Nyitra város, sz. Jakab és sz. Mihály templomával. Kövesd-hegy a bold. Szüz Mária templomával. — Párutcza sz. István kir. templomával. Tormos. — 2. Pográny. — 3. *Pászthó. — 4. *Velcsicz. Köröskény. Bodok. Ivánka. Csápor. — 5. Mocsonok. Ürög. Gerencsér. Darázsi. Csekej. Könyök. Szalakusz. *Veche. — 6. *Sopornya. — 7. *Galántha. *Farkashida. — 8. *Keresztúr. — 9. *Nagy-Súr. — 10. *Zavar. — 11. *Bresztován. Összesen 11 plebánia és 15 fiók-helység. [1]

[1] Hogy a csillaggal jelölt esztergom-főmegyei 8 plébániára és 2 fiók helységre a nyitrai egyházmegye a II. Géjza királynak 1158. évi adományozási levelében kifejtett elv szerint: „ut ubicunque memorata Ecclesia (Nitriensis) haberet possessiones nunc vel in futurum, in Provincia cuiuscunque Episcopi vel Ecclesiae, cum dominio temporali habeat spirituale“, igényt tarthatott, megengedem; de hogy tényleg ezen községekben valami lelki joghatóságot gyakorolt volna, azt elhinni nem vagyok képes. Hisz a Nyitra-várossal akkor szomszéd berencsi plébánia, annak daczára, hogy a káptalan 1476. óta Berencs földesura volt, csakis a mult század elején csatoltatott a nyitrai egyházmegyéhez; a kérdéses községekben pedig a káptalan csak dézma-szedési joggal birt. Ugy látszik, hogy a „dominium spirituale“ csakis a kegyuri jogra szoritkozott, vagy csak irott malaszt maradt, mint sok egyéb a régi szabadalom-levelekben.

A székesegyházi főesperesség plebániáinak névsorából hiányzik Kolon, a hol pedig már 1332—37-ben létezett plebánia sz. István kir. templomával.[1]

Dékán-kanonok. A káptalan ingatlan birtokai Gusztinyi János püspök koráig egyes kanonokok között levén felosztva, azok által külön-külön kezeltettek; de a közös jövedelmek kezelésére és felosztására a káptalan kezdettől fogva egy vagy két dékánt választott meg, kiknek kötelessége volt, a káptalani birtok-könyv — urbarium — nyomán az összes rendes és rendkivüli évi járandóságokat nyilvántartani, azoknak teljes és hiánynélküli beszedését az illetőknél szorgalmazni s a terményekben vagy készpénzben beszedett illetményeket a káptalan tagjai között időszakonkint felosztani. A jövedelmek bármily csekély részét a káptalan tudta és beleegyezése nélkül el nem engedhették. Tartoztak egyszersmind arra ügyelni, hogy a jobbágyok túl ne terheltessenek és ne legyenek kénytelenek telkeiket elhagyni és zsellérekké lenni. — Minthogy a malmok a kanonokok magtárai gyanánt szolgáltak, melyekből házi szükségleteiket fedezték, azért a dékánok hatásköréhez tartozott a molnárokat ellenőrizni, hogy hű és teljesen megbizható szolgákat tartsanak; a malmok melletti védgátakat, zsilipeket s a malom belső- és külső-szerkezetét jó karban tartsák s a szükséges kisebb javitásokat azokon rögtön eszközöljék.

A dékán jogához tartozott a káptalant a vármegyei törvényszéknél képviselni,[2] ő vette át a vármegye pénztárosától, vagy az adószedőtől a jobbágyok számára kiállitott elismervényeket, ő adta elő a törvényszéknél a

[1] Monum. Vaticana I. 1. pag. 190. „Paulus Sacerdos S. Regis Stephani de Corethr" (Coleneche.) Ortvay Tivadar. Magyarország Egyházi Földleirása a XIV. század elején. I. 92.

[2] „1572. Feria III. post Festum Visit. B. Mariae V. (jul. 8-án) tartott megyei gyülésen a főispán rendelte, hogy személyesen megnevezett némely urak, az alispánnal, szolgabiróval és esküdttel a törvényszéken jelen lehetnek szavazattal; mások ugyancsak névszerint megjelölve szavazat nélkul; a káptalanbeliek kózul pedig a dekán vagy a lector." (Századok. 1875. 521. l.)

káptalan vagy jobbágyainak ügyeit és gondoskodott nehogy jogsérelmet szenvedjenek.

A dékán a káptalan összes jobbágyai fölött joghatóságot gyakorolt, ő rendelkezett velök a szükséges munka minősége és mennyiségéhez képest, az engedetleneket megbirságolhatta, vagy másképen megbüntethette. Végre a dékánhoz tartozott felügyelni: hogy a korcsmákban a bormérés hű és becsületes egyénekre bizassék; hogy mindig tiszta, egészséges és elegendő borkészlettel ellátva legyenek.

A dékánok évenkint husvét keddén választattak; a megválasztott az év végén a káptalannak számolni tartozott; aki fontos ok nélkül megválasztatását elfogadni vonakodott, 12 frtnyi birsággal sujtatott.[1]

III. OLTÁR-JAVADALMAK. (ALTARIAE.)

Mint más székesegyházakban, úgy a nyitraiban is a legrégibb idő óta léteztek oltár-javadalmak, melyeknek igazgatói, rectores, részint kanonokok, részint a székesegyházhoz tartozó kar-papok voltak. Ezen oltárok alapitói többnyire ismeretlenek; némelyeknek csakis emléke maradt fenn; másoknak ingatlanai idők folytán eladattak s az azokért bevett pénzösszeg, tőkesitve most is létezik; az ujabbak pedig, melyekhez ház vagy szőlő tartozik, a püspök által egyes kanonokoknak adományoztatnak.

Ezen oltár-javadalmak a következők:

1. *A Bold. Szűz Mária oltára.* Azon kiváló tisztelet, melylyel hazánk katholikusai ősi időktől fogva Istennek Szent-Anyja, a magyarok „Nagyasszonya" iránt viseltettek kételkednünk nem engedi, hogy székesegyházunkban is a legrégibb oltár-javadalom a Bold. Szűz Máriaé volt.

[1] Matrica vel Urbarium Capituli Ecclesiae Nitr. 1641.

1382-ben Domokos áldozár,[1] — 1538-ban Pál[2] — 1548-ban Miklós[3] volt a Bold. Szűz oltárának igazgatója. A XVI-ik század óta ezen oltár igazgatója rendesen az éneklő-kanonok volt, ki ádventben a hajnali misét naponkint végezni tartozott. A következő században azonban az oltár alapitványa a votivalis-alappal egyesittetett s azóta a hajnali miséket a kanonokok, — a prépost kivételével — sorrendben végzik.

2. *Sz. János evangelista oltára.* Alapitója ismeretlen; 1521-ik évben Albert,[4] 1548-ban János pap volt igazgatója.

3. *Szent Péter és Pál apostolok oltára.* 1479-ben Ferencz áldozár volt igazgatója. A XVII-ik században már nem létezett a székesegyházban oltár ezen apostolok tiszteletére.

4. *Sz. Osvát oltára.* XV-ik századi oklevelekben többször emlittetik, igy 1437-ben Jakab,[5] 1472-ben pedig Lőrincz pap volt igazgatója.[6]

5. *Sz. Ilona oltára.* Mint igazgató 1481-ben Márton, 1525-ben Dubniczi Mátyás pap emlittetik.[7]

6. *Sz. László kir. oltára.* 1633-ban Bajesy Mihály kanonok volt igazgatója.

7. *Sz. Ferencz oltára* Ezen oltárhoz tartozott egy szőlő és egy ház, melyet Czeglédy Jakab kanonok épitett.

8. *Sz. Borbálya oltára.* Az 1624-ik évi „Urbarium" szerint a vár mellett volt „sok veszélynek kitett háza," mely valószinüleg valamely ostrom alkalmával halomra lövetett; mert többé nem emlittetik.

9. *Minden Szentek oltára.*

10. *Sz. Anna oltára.* Az utóbbi hét oltárhoz tartozó, többnyire elpusztult szőlők e század elején püspöki beleegyezéssel eladattak s az azokért bevett 644 frt tőkesittetett.[8]

[1] Cod. Dipl. CC. Károlyi I. 383. — [2] [3] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. Saec. XVI. — [4] U. o. — [5] Fejér XI. 114. — [6] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. Saec. XV. — [7] U. o. Statut. Saec. XV. XVI. — [8] Ios. Vurum. Ep. Visit. Can. Cath. Eccl. Nitr. I. 159.

11. *Sz. Antal oltára.* Alapitotta a XV-ik század végén Sánkfalvai Antal nyitrai püspök. [1]

Ezen javadalomhoz tartozott egy Budán, a várban Brandenburgi György őrgróf palotájának szomszédságában fekvő ház és egy zobori szőlő. A ház a törökök uralma alatt a XVII-ik században elveszett, a szőlő pedig eladatott.

12. *A Szent-Lélek oltára,* egy házzal, melyet Rédey Ferencz hajdui pusztitottak el. [2]

13. *A szent kereszt oltára,* szőlővel mely 1822-ben szintén eladatott; tőkéje 500 váltó frtból áll.

14. *Sz. Tamás ap. oltára.* Már a XIV-ik században létezett. A következő század elején Tamás olvasó-kanonok volt javadalmasa, ki ezen oltárnak egy kelyhet, breviariumot, miseruhát, két szőlőt és egy pinczét adományozott. Tamás kanonok lemondása után, Hinkó püspök ezen oltár igazgatójává Albert esztergom-főmegyei áldozárt, Apponyi János fiát nevezte ki, meghagyván István székesegyházi énekesnek — succentori — hogy őt ezen javadalom élvezetébe vezesse be. [3] Igazgatói közül még következő áldozárok ismeretesek: 1483. Ágoston. — 1484. Kristóf. — 1491. Márton.

15. *Sz. Miklós oltára.* Első alapitója ismeretlen.

[1] Nyitr. kápt. magán levt fasc. II.

[2] Urbarium Capit. Nitr. A. 1624.

[3] „Nos Hinco Dei et aplice Sedis gracia Epus ecclesie Nitriensis, locique eiusdem Comes perpetuus. Dilecto nobis in Xto viro discreto *Alberto filio Johannis de Apon* Strigonien. dyecesis Benediccionem paternam. Vaccante Altari S. Thome Apli in predicta ecclesia nostra, prope tumbam sanctorum Zorardi et Benedicti martirum constructi (sic) per liberam resignacionem Honorabilis viri Dni *Thome Lectoris* ac Canonici sepedicte nostre ecclesie, et eiusdem presentacionem vti veri et legittimi Fundatoris ipsius Altaris . . . . . et bene meritorum literatureque sufficientem, quibus apud nos . . . . . . testimonio, nos inducunt ut . . . . . . fauore gracioso Inuecstientes per fecimus et per nostri capiti tuo imposicionem confirmauimus, cum plenitudine tocius Iuris, calice, breuiario, ornamentis sacerdotalibus, celario retro ipsam curiam predicti domini Thome lectoris, per eundem de nouo edificato habito ac duabus vineis, vnius in territorio montis Abbacie Zoborien. in viciniatu vinee *Alberti sclaui*

Ezen oltár-javadalomnak 1511-ik évben nagy jótevője akadt nemes Keéczy György személyében, ki Ivánka melletti birtokát, Keecz más néven Pököl-földe nevü pusztáját 200 arany forint értékben szent Miklós oltárának ajándékozta, lelkének üdveért évenkint végzendő 18 szent-mise fejében, és első oltár-igazgatóvá Sárospataki Sebestyén kanonokot nevezte ki.[1] E birtok élvezetében a káptalan 220 évig, vagyis 1732-ik évi márczius 6-ig maradt, amikor azt monostori Barinyay Ferencz nádori főjegyző, gróf Erdődy László püspök beleegyezésével, ezer rénusi forinton visszaváltotta. — Ezen oltárjavadal-

Hospitis de subvrbio Ciuitatis Nitrien. alterius vero in territorio montis *Pylis* Capituli predicte nostre Nitriensis ecclesie in vicinatibus vinearum Ladislai literati, Thome dicti Leuchas et relicte Nicolai fabri ciuium Ciuitatis ante dicte nostre Nitriensis adiacentibus, quas annotatus dnus Thomas lector, primam videlicet in territorio montis Zoboriensis modo et ad statim, secundam vero vineam in territorio montis maioris predicti Capituli post decessum suum antedicto Altari sancti Thome apli et per consequens rectoribus ipsius altaris, vnacum prenotatis rebus supra specificatis contulisset, donasset et leganisset, ymo contulit, donauit ac leganit pie perpetuo et irreuocabiliter possidendas, tenendas et habendas. Quo circa vobis discreto viro Dno *Stephano Succentori* ecclesie nostre iam dicte in virtute sancte obediencie et sub excommunicacionis pena mandamus, quatenus auctoritate nostra, vobis hac in parte attributa predictum Albertum ad Altare predictum inducatis et imponatis, inductumque et impositum censura ecclesiastica contra quoslibet impetitores protegatis et defendatis. Datum Nitrie sub appensione sigilli nostri minoris in Dominica Domine ne longe Anno Dni Mmo Quadringentesimo tredecimo." Szakadozott hártyán irott, pecsétnélküli eredetije a nyitrai kápt. magán levéltárában. Fasc. II. 13.

[1] Az alapitó levél itt következik:

„Nos Capitulum Ecclesie Nittriensis Memorie commendamus presencium tenore, quibus expedit vniuersis: Quod Nobilis *Georgius Keeczy,* filius quondam *Mathei Langhy* de eadem Keecz nostram personaliter veniendo in presenciam, Onera inprimis et queuis grauamina vniuersorum Heredum, Fratrum, Sororum, propinquorum et consanguineorum suorum, quos infrascriptum tangeret et concerneret, seu tangere et concernere posset, negocium in infrascriptis penitus et omnino supra se assummendo, sponte et libere exstitit confessus in hunc modum: Qualiter ipse matura intra se deliberacione prehabita, volens pro terrenis celestia, pro transitoriis eterna com-

mat, mely a XVIII-ik században az olvasó-kanonoki székhez volt csatolva, jelenleg a püspök tetszése szerint adományozza. Alapitványi tőkéje jelenleg 521 o. ért. forintból áll.

16. *A szent Prófétúk oltára.* Alapitotta és három szőlővel, kerttel és réttel megajándékozta Mossóczy Zakariás. A XVIII-ik században már nem létezett.

17. *Szent Margit oltára.* Alapitója ismeretlen; az eladott ingatlanért befolyt tőke 126 frtot tesz.

18. *Xaveri szent Ferencz oltára.* Alapitotta Fuchs Ferencz püspök 1802. február 10-én. Ezen javadalomhoz

mutare. pro refrigerio salutis sue ac Parentum et fratrem Predecessorum suorum animarum, nec non ob spem et deuotionem quam idem Georgius Keeczy ad beatissimum Presulem Nicolaum, in cuius nomine et honorem Altare in minori Sacristia predictae Ecclesie Nostre Nittriensis fundatum et fabricatum existit, a primeuo etatis sue tempore gessisset, et habuisset, gereretque et haberet, nunc et perpetuis temporibus vite sue, cuiusque precibus et meritis nedum in terris, verum eciam in celesti hierarchia confoueri speraret; Totale Predium suum Keecz predictum Ipsum hereditario atque optimo et omni Iure concernens intra Possessionem *Ivankafalwa* et aliud Predium *Bythe* vocatum in Comitatu Nittriensi existens habitum, simul cum cunctis eiusdem totalis Predii Keecz vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet terris scilicet arabilibus cultis et incultis, Agris, pratis, pascuis, nemoribus, fenetis, siluis, rubetis, virgultis, pernissorijs aquis, fluuijs, piscinis, piscaturis molendinis ac eorum locis, et generaliter quarumlibet vtilitatum et pertinenciarum ipsarum integritatibus, Iure et ab antiquo ad Eundem spectantibus et pertinere debentibus predicto Altari S. Nicolai, ac per consequens Honorabili Magistro *Sebastiano de Sárospatak,* Fratri scilicet et Con-Canonico nostro, ac Rectori ipsius Altaris, eiusdemque Magistri Sebastiani successoribus, eiusdemque Altarie Rectoribus Iure perpetuo et irrevocabiliter tenendum, vtendum et possidendum pariter et habendum dedisset, donasset, ac perpetualiter ascripsisset. Imo ipse Georgius Keeczy dedit donauit ascripsitque perpetualiter. Totumque Ius, et omnem Iuris et Dominii proprietatem, quod et quam ipse Georgius Keeczy hucusque in ipso totali Predio Keecz habuisset, aut in futurum habere sperasset quoquomodo, in prefatum Altare S. Nicolai, ac per idem Magistrum Sebastianum, et suos successores eiusdem Altaris Rectores transtulit pleno Iure ac viva et expressa voce coram Nobis; Ita videlicet: Quod ipse Magister Sebastianus et dicti sui Successores futuris semper et perpetuis temporibus per anni

tartozik egy emeletes ház a felső-városban, 2000 rénusi frtnyi tőke és az itt következő alapitó-levélben emlitett tárgyak.

„Franciscus Xav. Fuchs etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit Universis: Quod Nos ad maiorem Dei Gloriam et Honorem S. Francisci Xav. Indiarum Apostoli, Patronique Nostri, cuius intercessione existimamus eas a benigno

curriculum pro *refrigerio salutis anime Ipsius Georgii Keeczy, et Parentum ac Predecessorum suorum,* quorum supra, super idem Altare S. Nicolai Decem et Octo Missas, vtpote de *S. Spiritu, SS. Trinitate, Corpore Christi, B. Virgine, Passione Christi, pro Defunctis, S. Nicolao, S. Georgio, S. Matheo Ap., SS. Fabiano et Sebastiano* MM. *SS. Cosma et Damiano* MM. *S. Katherina, S. Margaretha, S. Dorothea, S. Barbara, S. Lucia, S. Sophia* Virginibus et Martyribus et de *S. Michaele* Archangelo per ipsum Georgium Keeczy electas et expressatas, Rectores Altaris S. Nicolai pro tempore constituti per revolucionem anni, quum maluerint, absque aliquali negligencia legere teneantur, et sint obligati. Hoc adiecto, et per expressum declarato, quodsi temporum in successu quispiam Heredum, Fratrum, Sororum, Propinquorum aut Consanguineorum ipsius Georgii Keeczy ipsum Predium Keecz ad se redimere vellet, ex tunc non secus, nisi prius depositis suprafato Magistro Sebastiano, aut per ipsum suis Successoribus Altaristis Decem is Florenis auri hungaricalibus preattacto Altari S. Nicolai conservandis, ad se redimere, ipsumque Magistrum Sebastianum, aut post ipsum suos Successores iamdictos de Dominio et Possessione ipsius Predii Keecz excludere valeat, atque possit. Et quod idem totale Predium ac Dominium, et Possessionem eiusdem, non obstante quauis contradiccione, solum vigore presencium, et statim post emanacionem earum Ipse Magister Sebastianus pro se, et predicto Altari S. Nicolai occupandi, idemque ac per consequens sui Successores Altariste preattacti perpetualiter utendi, tenendi et possidendi, fructusque et vtilitates eiusdem libere et pacifice percipiendi plenam et omni modam habeant potestatis facultatem. In cuius rei Testimonium, firmitatemque perpetuam presentes Literas nostras Privilegiales pendentis et authentici Sigilli nostri munimine roboratas eidem Magistro Sebastiano, ac prenominatis suis Successoribus ad premissam Fassionem supra dicti Georgij Keeczy communi Iustitia suadente Iurium ipsorum ad cautelam duximus concedendas. — Datum in Festo bti Valentini M. Anno Domini Millesimo Quingentesimo Decimo primo. (Locus Sigilli pendentis)." Eredetije hártyára irva, zöld selyemzsinórról függő sértetlen pecséttel a nyitrai káptalan magánlevéltárában 1. 5.

Numine Deo Optimo liberaliter concessas fuisse Gratias, ut Dioecesis Nostrae abstrusa quaevis Loca, per avia et devia Montium, Aquarumque pericula salvi et incolumes perlustrare, atque Gregis Dominici Vultum saepius cognoscendo visitare potuerimus; perpetuam fundare statuerimus Altariam Xaverianam, seu S. Francisci Xav. assignantes pro huius Altariae Beneficio perpetuo tum Domum, quam ante biennium emimus in 1610 flnis ac dein restauravimus septingentorum nonagenta unius flor. Rhen. sumptibus, cum etiam Capitale flor. Rhen. bis Mille, ut horum Interusurium annuum percipiat Altarista, cuius perpetuae obligationes erunt sequentes:

1-o. Singulis Annis die 3-o Decembris, seu in Festo S. Francisci Xav. in honorem eiusdem Sancti solemne decantabit Sacrum, assistentibus Diacono et Subdiacono, quorum cuivis dabit per unum flor. Musicis insimul flor. 4, Sacristae vero seu Aeditus flor. 1; et ita etiam

2-o. Tenebetur idem Altarista Domum suam semper in bono aedili statu conservare, idque ita: ut si Successor quacunque in parte vitia detexerit, ex Substantia Antecessoris Altaristae refundi debeant. Similiter

3-o. Possessor Altariae Xaverianae in suo Diurno Cubiculo habere debet Oratorium seu Flexorium cum superposita Icone S. Francisci Xav. Denique

4-o. Peculiaris obligatio Altaristae erit illa quoque: ut tempore Sedis Episcopalis vacantis, annis singulis sollicitius rescire et observare satagat, si quid (praeprimis in Arcis Nittriensis aedificio) Desolationis eveniret, per neglectum Officiolatus tempore Administrationis Cameralis, quatenus quamprimum aliquid innotuerit, illico insinuare teneatur Ven. Capitulo, ut ad tenores hic adelusi Intimati de 10. Martii 1774 sub No. 986 quo citius efficax remedium procuretur; de quo proinde Altariae Xaverianae Possessor praeferenter tenebitur superventuro coram Domino Praelato onus Responsionis sustinere, qualiter huic Intimato effectum procurandum sollicitaverit coram V. Capitulo. — Tandem

5-o. Similis Cura et incumbentia erit Altaristae S.

Francisci Xav: ut tempore Episcopalis Sedis vacantis coram V. Capitulo peculiarem agat Defensorem Fundi Ruinatarum in Bonis Eppatus Ecclesiarum; ne scilicet (salvis semper Capitalibus) Interusuria unquam ad alias Ecclesias, uti saepius factum fuisse observavimus, applicentur; imo nec ad Ecclesias Bonorum Eppatus (si in mora ob eventum fatalitatis cuiuspiam non esset periculum) sed potius vel Interusuria maxima in parte convertantur in nova Capitalia, vel pro adventu novi Domini Praelati reserventur.

Cum autem duo de Venerabili Capitulo Canonicales Domos Residentionales non habeant, volumus hanc Altariam cum Domo et bis Mille flnis perpetuo incorporatam esse Ven. Capitulo, prout et per praesentes eandem Altariam Xaverianam esse incorporatam declaramus et decernimus. Collationem vero eiusdem Altariae Xaverianae Nobis, Successoribusque Nostris Dominis Episcopis Nittriensibus velut Patronis reservamus, idque ita, ut haec Altaria semper conferatur Viro praeprimis ad Officium Canonici a Latere idoneo, activo laborioso et solerti, atque de Dioecesi Nostra Nittriensi bene merito, nunquam autem extraneo, tantum supervenienti ad Dioecesim; hinc etiam Ven. Capitulum, si tempore Sedis Episcopalis vacantis contingeret hanc Altariam Xaverianam vacare, nonnisi praespecificatarum qualitatum gremiali Domino Canonico, qui superventuro Domino Praelato possit esse ab obsequiis Dioecesanis qua Canonicus a Latere, conferre valeat eandem Altariam; Domus vero huius Fundos extravillanos, qui nunc oppignorati sunt, ulteriori liberae Dispositioni Nostrae reservamus. — In quorum fidem Roburque praesentes dedimus Fundationales Litteras Nostras, easdem manu Nostra subscribentes et Sigillo Nostro munientes in Residentia Nostra Episcopali Radossnensi Die 10 Mensis Februarii Anno Domini Millesimo Octingentesimo Secundo. Franciscus Xaverius Eppus Nittr. m. p. (L. S.) Ad Gratiosum

Suae Illustritatis Episcopalis Mandatum Franciscus Czigler Secretarius Ecclicus m. p." [1]

19. *Nepomuki szent János oltára.* Alapitotta Schedy József kanonok 1803-ik évi május 15-én; felajánlván e czélra Alsó-Zoboron két szőlőt, egy házat és három pinczét 1200 ftnyi értékben. Az alapitó levél tartalma következő:

„In Nomine Domini! Siquidem Excellmus, Illmus ac Rssmus Dominus Franciscus Xav. Fuchs Episcopus Nittriensis et S. C. et R. A. Mattis Aet. Int. Status Consiliarius ob defectum sufficientium pro Canonicis V. Capituli sui Nittriensis Canonicalium Domuum, unam Domum Canonicalem per se flnis 1610 comparatam et sumptibus flnorum 791 reparatam, adiecto eidem Domui Capitali flnor. 2000, instar Altaris in honorem S. Francisci Xav. fundati, uti Fundationales Litterae dd. 10. Febr. 1802 eatenus emanatae exhibent, insigni erga V. Capitulum suum Nittriense munificentia Eidem V. Capitulo suo donare, et pro Canonicis a Latere peculiariter destinare, ac eandem Domum seu Altariam mihi infrascripto, qua suo a Latere Canonico ad dies vitae meae Benigne conferre, et insuper in eadem Domo maioribus suis impensis Iconem S. Francisci Xav. cum Oratorio et Effigie sua pro perpetuo Domus huius Inventario deservituram curare dignatus fuisset; ego quoque qua primus Domus huius Canonicalis, seu Altariae Possessor, et plurimorum a Sua Excellentia Episcopali liberaliter acceptorum Beneficiorum pie memor, ut Domus huius seu Altariae Xaverianae futuros quoque Successores meos ad piam et gratam Excellmi Dni Fundatoris, et tanti Benefactoris Memoriam, ac ad Obligationum huic Altariae Xaverianae per Excellmum Dnum Fundatorem adnexarum exactam observantiam tanto magis exstimulem, Eidem Altariae Xaverianae aliam Altariam, nempe Vineas meas duas, (de quibus libere disponendi praevie ab eodem V. Capitulo consensum obtinui) in Tractu infimo

[1] Visit. Can. Ep. I. Vurum. T. II. pag. 377.

Montis Zobor cum Domuncula, item Torcularia et tribus Cellariis, ac amplo pro Hortis spatio, per me a Rssmo D. Antonio Gyattel, huius V. Capituli Nittriensis Praeposito Maiore et Canonico, die 2-a Maii anno currente 1803 in Summa fl 1200 id est Mille ducentorum comparatas, adiicio, et V. Capitulo praesentium per vigorem effective resigno, in eo demisse supplicans:

1-o. Ut haec praemissa Aedificia cum duabus Vineis, alioquin contiguis, quas ad Maiorem Dei Gloriam et S. Ioannis Nep. honorem V. Capitulo consigno et trado, vocentur Altaria S. Ioannis Nep. et reliquis V. Capituli Nittriensis Altariis adnumeretur.

2-o. Ut Altaria haec nova S. Ioannis Nep. perpetuo connexa sit cum Altaristica Domo S. Francisci Xav., nec ullo sub praetextu ab eadem Domo avelli possit vel distrahi.

3-o. Ut Possessor Altariae huius S. Ioannis Nep. post obitum meum pro me defuncto Iosepho Sacerdote ad Aram S. Ioannis Nep. annue 12 Missae Sacrificia celebrare sit obligatus.

Hanc proinde meam Oblationem et Intentionem, ut Excellmus Dominus Praelatus meus Benigne acceptare, et Praelatiali sua Authoritate gratiose ratihabere, V. Capitulum autem fraterne eandem sub curam suam suscipere non dedignetur, enixe oro et humillime supplico. Signavi Nittriae die 15-o Maii 1803. Iosephus Schedy C. N. m. p. (L. S.)[1]

20. *Sz. József oltára.* Javadalmához tartozik egy ház a felső-városban, egy szőlő Zobor-hegyen házzal és két pinczével. Alapitója Nejedly József kanonok. Az 1803. évi márczius 16-án kelt alapitó levelet itt közöljük:

„In Nomine Domini! Cum in hoc V. Capitulo Residentionales Domus, relate ad Individua Dominorum Capitularium nondum sint sufficientes, et experientia doceat, qualesnam in angustias incidant recens promoti ad stallum canonicale Nitriense, si in superiori de se con-

[1] Nyitr. kápüt. levt. Fasc. I. n. 48.

stricta civitate, hospitium pro se quaerere et conducere debeant, ad difficultates has relevandas, Domum meam inter vicinitates: una ex parte Episcopalis Seminarii Nitriensis; alia vero parte Rsmi D. Canonici Alexandri Lőley sitam, quam aere meo 20 Iunii 1788 comparatam, debite reparavi et convenientibus commoditatibus instruxi, sub hodierno una cum appertinentibus agris, eo jure, quo tam praefatam Domum, quam agros ad eam pertinentes tenui, possidendos V. Capitulo resigno; ita ut mihi nonnisi usum huius Domus ad dies vitae meae reservem, et si me seniculae meae Matri praemori contingeret, et illa post meum obitum habitationem Nitriensem mutare non vellet, eandem in praeattacta Domo, usque dum breves alioquin vitae suae dies concludat, conservandam V. Capitulo humillime recommendem.

Insuper ad eandem Domum adnecto et pariter dono Vineam meam emptitiam in Promontorio V. Capituli Nitriensis Alsó-Zobor sitam, una cum Domo eidem Vineae adiacente et duobus cellariis ac torculari provisa; atque in his omnibus, in V. Capitulum transcriptis constituo et fundo Altariam S. Iosephi, Sede plena per Excellmum Dominum Praelatum, Sede vero vacante per V. Capitulum adinstar aliarum Altariarum conferendam.

Dein ut Domus residentionalis, Vinea item cum aedificiis et cellariis in forma Beneficii Altaristici fundata et collata, per illum Dominum Canonicum, cui Beneficium idem forma suprascripta obtigerit, in debito statu semper conserventur, impense commendo; cum ab eo pro toto hoc Beneficio nihil aliud expetam, quam ut in testimonium gratae pro accepto Beneficio memoriae, unum Missae Sacrificium singulo Mense ad Aram B. M. V. ad quam Votivum de S. Iosepho iam prius fundatum habeo, pro refrigerio animae meae absolvat. Quam piam voluntatem meam, ut tam Sua Excellentia Episcopalis, quam et V. Capitulum ratam et acceptam habere dignetur, demisse expeto. Nitriae die 16-a Martii 1803. Iosephus Nejedly C. N. m. p." [1]

[1] Eredetije a nyitrai káptalan magán levéltárában Fasc. I. n. 40.

Praeinsertam piae liberalitatis et singularis erga V. Capitulum Beneficentiae, cui similis a quopiam Rsmo D. Canonico huius V. Capituli per duo novissima saecula factae, ne vestigia quidem exstant, sed positos olim fundatarum Altariarum fundos abalienatos esse, novam hanc S. Iosephi Altariam Auctoritate Nostra Ordinaria eo gratiori animo, quod idem Rssmus D. Fundator insoliti exempli duorum praecedentium seculorum, pro uno Clerico ad Seminarium nostrum liberalem in 4300 fl. Fundationem fecerit, acceptamus et confirmamus, atque V. Capitulo ingremiamus; illaesoque in Civitatem superiorem Nitriensem Iure Episcopatus Nostri terrestrali, in cuius fundo stat haec domus fundationalis, cuius tamen fundos extravillanos, et signanter agros, nunc oppignoratos, redimendos subinde a Nobis aut Successoribus Nostris Nitriensibus Eppis, post mortem Rssmi D. Fundatoris reservamus; in reliquo autem DD. Canonicos, huius Altariae subinde Possessores, aeque ac V. Capitulum obligamus, ad eiusdem Altariae S. Iosephi Beneficiorum exactam in hoc statu conservationem procurandam secundum Statutorum Anni 1602 et subsequorum Tenores. Datum in Castro Nostro Episcopali Nitriensi die 16 Octobris 1803 Franciscus Xav. Eppus Nitr. m. p. L. S.

21. *Sz. György oltára,* melyhez egy alsó-zobori szőlő házzal és pincézével tartozik. Alapította Holly György kanonok 1818 január 28-án kelt végrendeletében, melynek erre vonatkozó pontja ekképen szól:

„§. 25. Vineam meam cellario, Aedificio et Horreo pro repondendo foeno florenis 4000 comparatam lego Ven. Capitulo Nittriensi pro Altaria S. Georgii Militis et Martyris, ea ratione, ut hanc Altariam possideat Canonicus, qui in vicem meam denominatus fuerit, erga obligationem Sacrum Cantatum Festo S. Georgii absolvendi, et per decursum anni Sacra lecta pro refrigerio animae meae 24 celebrandi, hancque Altariam toto vitae tempore possidere valeat, et nonnisi post mortem eiusdem noviter denominando Canonico ultimo conferatur. Vasa

quaecunque vacua in Cellario eiusdem Vineae reperta fuerint una cum prelo et Cadis cedent huic Altariae.

Nittriae die 28-a Ianuarii 1818."

22. *Sz. József és nep. sz. János oltára.* Javadalmához tartozik egy emeletes lakház a felső-városban, butorokkal felszerelve, szántóföldekkel és 500 db. aranyból álló tőke. Alapitotta Kluch József püspök 1821-ik évi ápril 23-án kelt következő okiratával:

„Iosephus Kluch etc. Notum facimus tenore praesentium significando, quibus expedit Universis: Quod cum in Ven. Capitulo Cath. Ecclesiae Nostrae Nitriensis, Residentionales Canonicorum Domus pro Stallorum Canonicalium numero sufficientes non essent, et quae sunt, pleraeque satis angustae et miserae, congruaeque et decorae Canonicorum habitationi, aut Itervenientium accomodationi minus idoneae comperirentur, ut huic defectui a parte Nostra, quoad fieri potest, succurramus, et de decora gremialium Canonicorum habitatione similiter posthac cogitandi exemplum, incitamentumque Posteritati praebeamus, Domum illam, quae per bonae memoriae Antecessorem Episcopum Ioannem Gusztényi, intra Seminarium Episcopale ex parte superiore, et intra Domum nunc Dni Martini Toronyossy ex parte inferiore in Superiori Civitate Nitriensi olim aedificata, et Stephano Séllyey Bonorum Episcopalium Praefecto intuitu fidelium servitiorum collata, sed per Successorum Illius neglectum ad extremam desolationem et fere ad sola rudera deducta fuit, pecuniis Nostris tanto promptius, una cum extravillanis apertinentibus oppignoratis, sed et per Nos relutis Fundis comparaverimus, quod eandem cum Clausula: salvo Ecclesiae Cathedralis Nitriensis Iure, per praenominatum Antecessorem Episcopum donatam, ex ipsis Donationalibus Litteris intellexerimus, atque ita donatam pleno Ipsius Ecclesiae Nostrae Cathedralis Iuri restituendi occasionem, modumque nacti simus.

In huius itaque Domus extreme desolatae Fundo, per aliquot orgias a parte communis Plateae pro Iure Terrestralis Dominii adiectas, ad procurandum aedificii

Seminarium respicientis rectilineum ductum per Nos aucto, veteribus muris et aedificiis maxima in parte cassatis et dirutis. Domum novam ex solidis materialibus sumptu Nostro decore exstructam, et in quantum aliqua ad perfectionem adhuc deessent, per Nos plene perficiendam, cum appertinentibus extravillanis fundis, et cum omni quae in ea actu est, et post obitum Nostrum tam in cubiculis et alibi, quam in cellario reperietur Supellectili et Instructione, in quantum de his per Testamentum vel Codicillum, aut etiam in vivis non disposuerimus, dempta nihilominus Argenteria, si quam ibi in aliqua parte relinqui et reperiri contingeret, Ecclesiae Nostrae Cathedrali Nitriensi pro Ven. Eiusdem Capituli usu, futuraque unius gremialis Canonici habitatione per vigorem praesentium fatemur, cedimus, donamus, simulque in eadem Domo Altariam honori SS. Iosephi et Ioannis Nep. per praesentes fundamus, modo conditionibusque sequentibus:

1-o. Ut eadem Domus altaristica Ven. quidem Capitulo Nitriensi, seu per Illud fine receptionis exmittendo uni vel pluribus gremialibus Individuis per Nostrum ad id Plenipotentiatum Praefectum D. Petrum Predanóczy ad praesentem Fassionem, cessionem et donationem traditione consumandum intra triduum ab hodierno computandum effective resignetur, usus tamen illius Nobis usque obitum Nostrum prout et Illam vita comite vel mortis causa, id est per Testamentum aut Codicillum certo Individuo Capitulari conferendi vel legandi ius salvum persistat.

2-o. Domus eiusdem et Altariae Rector, seu in vivis, seu in Testamento aut Codicillo per Nos nominandus, prout et quivis per nominationem vel electionem subinde futurus in eadem Successor teneatur:

a) Omni mense duas missas, unam quidem in honorem S. Iosephi, alteram in honorem S. Ioannis Nep. in suffragium Animae Nostrae, Parentum item Nostrorum, Benefactorumque vivorum et mortuorum diebus quibus commode, et absque Capitularium Obligationum neglectu

potuerit, celebrare, vel pro casu longioris infirmitatis aut alicuius gravioris impedimenti, erga unius fini currentis pecuniae stipendium celebrari facere.

b) In festo S. Iosephi et festo S. Ioannis Nep. vel proximis per rubricas Missalis non impeditis diebus, Missam solemnem siquidem fuerit Infulatus, sub infula, secus sub Quadrato cum Musica et consuetis Clericorum assistentiis ad eandem praemissam Intentionem in Ecclesia Cathedrali annue decantare.

c) In lampade ante memoratorum Sanctorum Statuas in gradibus Domuus pendente, in Anniversariis praememoratorum festis diebus a primis Vesperis inchoando, per totam Illorum Octavam lumen fovere.

d) Eandem Domum altaristicam, una cum adiecto illi fundo instructo, subinde specifice deducendo, debite, decenter et munde conservare et ita conservatam in Successorem Altariae Rectorem transmittere. Et quia

e) Pro his aliisque Altariae huic cohaerentibus, per Altaristam sustinendis Oneribus, Aureos nro 500 id est quingentos in forma Dotalitii Capitalis et perpetuae Fundationis Ven. Capitulo Cathedr. Ecclesiae Nostrae Nitr. velut Fundationum Nostrarum Curatori et Administratori sub hodierno effective tradimus et resignamus, huius Capitalis, quod in hac monetae specie semper conservari et erga annuum 6 pcent. in aurea moneta obligandum et solvendum Interusurium secure elocari, continuoque intabulari volumus, annuum in fr. Aureorum 30 consistentem et Rhenenses 135 fl efficientem censum ab Administratore Fundationum Nostrarum levare, ac super iis perceptis atque ad infrascriptos fines erogandis Rationes, curato pro his speciali libro, pro sua, et tum aliorum, tum ipsius Domus altaristicae securitate ac indemnitate annue ducere teneatur. Ex hoc autem annuo Censu competent et per Nos deputantur.

1-o. Ipsius Altariae Rectori et Domus possessori titulo missarum legendarum et cantandarum . . . . . . Aur. nro 10 Rh. fl 45 x —

2-o. Assistentibus Clericis . „ „ 3 „ 13 x 30

3-o. Musicis	Aur. nro.	3 Rh. fl	13 x	30
4-o. Sacristis	„ „	1 „	4 „	30
5-o. Cathedrali Ecclesiae pro Cereis	„ „	2 „	9 „	—
6-o. Pro Oleo ad lampadem Domus	„ „	2 „	9 „	—
7-o. In subsidium debite ac decenter conservandae Domus Altaristicae, uti et fundi illius Instructi resultabunt et asservabuntur pro re nata expendendi et Rationibus inferendi	Aur. nro	9 Rh. fl	40 x	30
Ita exhaurientur . . .	Aur. nro	30 Rh. fl	135 x	—

Ex quibus quia perspicuum est, futuris huius Altariae Rectoribus pro futura Domus altaristicae, et interioris illius Instructionis debita conservatione, annue notabili subsidio provisum esse, consultissimum, iustissimumque est, ut eidem debitae conservationi tam a parte DD. Successorum Nostrorum Episcoporum, quam a parte Ven. Capituli omni meliori modo intendatur; ideoque quoties in Altariae Rectoratu mutatio eveniet, toties accurata Domus et Fundi instructi revisio instituatur, et si quid neglectum vel vitiatum deprehensum fuerit, Liber Rationum super Altariae proventuum et erogationum ductu diligenter revideatur; anve et quid de proprio Altaristae in conservationem erogatum sit? an item, et quid ex huiusmodi annuo subsidio in Cassa resultet? serio discutiatur. Pro ratione vero adinveniendae in priore Rectore culpae, in partem vel totam necessariarum reparationum et expensarum Massa Eiusdem indispensabiliter vocetur; neque Successor Decessoris culpa gravetur, cum alioquin Domus Capitulares, qualis haec futura est, a suis Possessoribus decenter conservari debeant, et annui conv. 40 fl 30 x non pro totali, unico et adaequato Domus altaristicae conservandae fundo, verum nonnisi pro debitae conservationis subsidio destinati sint, et statuantur.

Domum et Altariam praevio modo fundatam et Ecclesiae Cathedr. Nitriensi pro Ven. Capitulo moderno

et Successoribus Illius cessam, atque donatam, certo Capitulari Individuo conferendi vel legandi Ius, uti praemisimus, Nobis Ipsis, donec vivimus reservamus. Post obitum vero nostrum, ubi per Nos seu collata, seu legata seu secus vacaverit, Sede quidem plena Successoribus Nostris Episcopis Nitriens. Sede vero vacante Ven. Capitulo Nitr. vigore praesentium attribuimus, ac ut ad eandem per mortem, vel promotionem subinde vacaturam semper bene meriti et digni, de quibus praeterea pro Eiusdem Altaristicae Domus debita ac decora conservatione maior spes est, Rectores. Altariae per Successores Nostros Episcopos nominentur, Sede vero vacante a Ven. Capitulo in communi tales per secreta suffragia eligantur, per praesentes disponimus, ac maiorem in modum commendamus.

In omnem tamen pro humanarum rerum nimia vicissitudine neque incredibilem, neque impossibilem eventum, quo Ven. Capitulum Nitr. ex moderno superioris Civitatis Nitriae incolatu aliorsum transferri, et excedere contingeret, atque ita Domos quoque Capitulares, una cum praenominata Altaristica sive per venditionem, sive per Cambium alienari oporteret, cum Domus haec caeteris fere omnibus notabilior, meliusque provisa sit, in casum quidem venditionis pro illius pretio aliam congruam in futuro Capituli loco comparari, in casum autem aliarum Domorum Capitulo in communi alibi assignandarum, certae alieni, esto non uni ex primis et praecipuis, ad hanc tamen proxime accedenti Domui Capitulari eandem hanc praevie fundatam Altariam per Successores Nostros Episcopos stabiliter alligari, sicque ad Domum vel pretio alibi comparatam, vel ad unam ex melioribus per Cambium obventuram cum praedicto Capitali dotalitio et SS. Iosephi et Ioannis Nep. Statuis transferre, ac post hoc etiam Individuis Capitularibus non iuxta senium et Stallorum ordinem, sed ut praemissum est, mediante Nominatione, vel Capitulari electione, collationi obnoxiam reddi, praespecificatisque oneribus fundationalibus per

futuros Altariae Rectores ibidem ex aequo satisfieri volumus et per praesentes nunc pro tunc ordinamus.

Quod cedat ad Dei ter O. M. Gloriam, SS. Iosephi et Ioannis Nep. Patronorum Nostrorum Honorem, Ven. Capituli Nitriensis commodum et emolumentum! Datum in Episcopali Castro Nostro Nitriae die 23-a Mensis Aprilis. Anno Domini Millesimo Octingentesimo Vigesimo primo. Iosephus Eppus m. p. (L. S.) Ad Gratiorum Suae Excellentiae Eppalis mandatum Stephanus Greguska, Can. a Latere. m. p." [1]

23. *Sz. Mihály oltára*, tartozéka két alsó-zobori szőlő, házzal és pinczével. Alapitotta Vurum József püspök 1832-ik évi julius 11-én kelt alapitó-levelével:

„Josephus Vurum etc. Notum facimus tenore praesentium significantes, quibus expedit, Universis: Quod Nos Vineas in Promontorio Alsó-Zobor sitas, quas Rssmus D. Canonicus Emericus Sándor, ad rationem passivi sui debiti Dominae Franciscae Schidrosiczky, mediante Iudiciaria Executione in flnis valut. 2000, unacum Aedificiis, Cellis vinariis, aliisque appertinentiis, vigore isthic acclusarum originalium Executionis Relatoriarum et Aestimationalium Litterarum cesserat; atque mediante Contractu arendali pariter accluso, erga pendendos annuos 100 flnos velut Capitali 2000 fl Vineis inhaerenti correspondentem Censum in arendam sumserat, a praefata Francisca Schidrosiczky, deposita eidem investita 2000 fl valut. Summa, additis insuper titulo restantis pro semi altero anno arendalis Census flnis 150, adeoque numerata eidem 2150 finorum id est bis mille centum quinquaginta flnorum valut. Summa, cum omnibus adpertinentiis abexecutis relutas, et vigore inscriptarum Executionalibus Cessionalium in Nos pleno Iure translatas, in perpetuam Altariam Venerabili Capitulo Nostro Nittriensi addicere, et resignare decreverimus: imo vigore praesentium effective addicimus et resignamus, hac ratione: 1-o. Ut haec per Nos fundata, Auctoritateque Ordinaria, qua fungimur,

[1] Visit. Can. Ep. Ios. Vurum. T. II. p. 386.

stabilita Altaria titulum habeat S. Michaelis Archangeli. — 2-o. Ut illa coniungatur, semperque coniuncta maneat cum Domo Canonicali, cui olim Altaria S. Barbarae adiuncta fuerat, et de praesenti per Canonicum et Archi-Diaconum Trenchiniensem Emericum Sándor inhabitatur. — 3-o. Ut dum Domus ista in casu Vacantiae per Nos, aut Successores Nostros, Dominos Episcopos Nittrienses, vel Sede Episcopali vacante per Capitulum alicui Canonicorum collata fuerit, Altaria quoque haec iunctim conferatur, conferrique intelligatur. — 4-o. Ut Altarista ad rationem huius Altariae singulis Annis duas lectas Missas, unam quidem die anniversario Consecrationis Nostrae Episcopalis 10 quippe Novembris, dum in vivis fuerimus, pro felici Dioecesis Gubernatione, et post Nostrum ex hac vita Decessum pro felice, florenteque statu Dioecesis; alterum in Festo S. Michaelis Archang. pro felici morte per S. Archangeli istius Intercessionem obtinenda; et post mortem Nostram in huius locum pro anima nostra, seu ipsa migrationis, seu infra Octavam aliqua Die Missam de Requiem dicere sive per se, sive per alium Sacerdotem teneatur, sitque obligatus. — Volumus praeterea, ut Altarista tam ipsas Vineas debite cultivare, quam et aedificia et appertinentias in bono Statu conservare et in Successorem transmittere obstringatur, cuius vigilantiam Ven. Capitulo Nostro, cui eandem Altariam incorporamus, et resignamus, impensius commendamus. — Taliter itaque circumscriptam hanc Altariam Rssmo Dno Canonico et Archi-Diacono Trenchiniensi Emerico Sándor, Domus Canonicalis, cui eam adiunximus, Inhabitatori, per praesentes conferimus, usuandam et possidendam eousque, donec eandem Domum inhabitaverit, vineis cum caeteris adpertinentiis, quas hucusque in Arenda tenuit, caeteroquin prae manibus Eiusdem existentibus, ac dehinc non amplius titulo arendali sed Iure Beneficiali possidendis. Datum in Praedio Nostro Episcopali Vogyerád, Die 11-a Mensis Iulii Anno Domini Millesimo Octingentesimo Tricesimo Secundo. Iosephus Eppus m. p. (L. S.) Ad gratiosum Suae Excell.

Eppalis Mandatum Ioannes Keleesényi Seer. Ecelieus. m. p".

Eredetije a nyitrai káptalan magán levéltárában Fascic. I. relig. 2. n. 1.

IV. A KÁPTALAN HITELES HELYE.

Mikor lett a nyitrai káptalan hiteles hely jogával felruházva, biztosan meg nem határozható; de Jerney szerint, már a XIII-ik század elején akadunk számos hiteles oklevelének nyomaira, melyek kezdetben csak a pecsét rányomásával adattak ki.[1] Ha ez áll, akkor a káptalan legrégibb, tojásdad alaku pecsétje, melyet először Horváth István ismertetett,[2] mely azonban valószinüleg már a XIV-ik század elején veszett el, nem származhatott 1271-ik évből. És csakugyan a káptalan magán levéltárában most is őriz egy 1248-ik évi, hártyára irott és sárga-viola szinű zsinórról függő, tojásdad pecséttel ellátott eredeti oklevelet, melyben ugyanazon káptalan bizonyitja, hogy Románia berencsi Bena leánya hajadoni birtoknegyedét Debes comesnek öt ezüst márkáért engedte át.[3] Sajnos, hogy a pecsét-lenyomat felülete annyira lekopott, hogy a középen levő férfi-alak némi körvonalai ugyan még kivehetők, de a körirat teljesen elenyészett.

A káptalan kisebb, köralaku pecsétje most is megvan és ilyen körirattal bir: S. MINVS CAPITVLI ECLIE NITRIEN. belül szent Emerám püspök és vértanu képé-

[1] Jerney János. A Káptalanok és Konventek Története. Magyar Történelmi Tár. II. 65. l.

[2] Tudományos Gyüjtemény. 1833. II. 46. l.

[3] Az oklevelet alább közlöm. A magyar kir. országos levéltárban őrzött legrégibb nyitrai oklevél 1261-ből ered. (A Magyar Kir. Országos Levéltár diplomatikai osztályában őrzött pecsétek mutatója. 24. l.)

vel és mellette jobbról balra olvasható nevével: S. EMERAMVS. M.[1] Ezen kivül van a káptalannak még más, szintén köralaku pecsétje, mely levelek s a káptalan belügyeire vonatkozó okiratok pecsételésére szolgál s az olvasó-kanonok őrizetére van bizva. Ennek közepén szent Zórád vértanu alakja látható bárddal s eme körirattal: SIGILLVM MISSILE ECL. NITR. 1103.[2]

A káptalannak, mint hiteles helynek, működési köre ugyan az ország bizonyos részére nem volt szoritva; igy tudjuk, hogy Szkacsányi Ádám kanonok 1564-ik évben, Dávid László szent-péteri birtokos ügyében Thurócz vármegye területén vallatott tanukat;[3] Beregszászi János kanonok 1644-ben Solt megyébe küldetett egy beigtatáshoz;[4] Rácsay János pedig 1698-ban Bottyán János ezredest Esztergomban igtatta be egy nemes kuriába[5]: azonban rendes viszonyok között a káptalan tagjai Nyitra, Trencsén, Bars és Komárom vármegyékben végeztek hivatalos ténykedéseket. A hivatalos eljárásokhoz kiküldendő személyt, többnyire a kanonoki stallumok sorrendje szerint, az olvasó-kanonok jelölte ki. A kiküldött a király, vagy nádor emberével a hely szinére utazván, működésének befejezése után társával együtt a káptalannak eskü alatt jelentést tenni tartozott, mely azután irásba foglalva, a királynak, vagy nádornak felterjesztetett.

Hogy az isteni tisztelet hasonló kiküldetések miatt rövidséget ne szenvedjen, a káptalan ezen világi ügyek elintézésénél Forgách Ferencz püspök szigorú megha-

[1] Cerographia Hungariae 107. l. — Jerney id. h.

[2] E pecsétről Vurum József püspök Visitatiójában (II. k. 109.) ezek olvashatók: „Alterum Sigillum est lectorale, vel privatum Capituli, quo acta privata, uti literae missiles et similia signantur; istud conservat Lector, qui et Acta illa nomine Capituli expedit, est argenteum cum effigie b. Zoerardi securim in manu tenentis."

[3] Nyitr. kápt. orsz. levt. 11. Prot. 88.

[4] U. o. Prot. 71. 135. 138.

[5] Thaly Kálmán. Archivum Rakóczianum IX. k. 47.

gyásából[1] arra tartozott figyelni, hogy a székesegyházban az „Officium divinum" alatt legalább négy kanonok legyen jelen; továbbá nagy-karácsony napjától apró szentekig, virágvasárnaptól husvét-keddig, pünkösdvasárnapjától keddig, valamint keresztjáró napokon, újév, vizkereszt, gyertyaszentelő Boldog-Asszony és szent Márk evang. napján, áldozó csütörtökön, Úrnapján és annak egész nyolczada alatt, a székesegyház védszentjeinek ünnepén és fölszenteltetése évfordulóján, Úr szineváltozása, mindszentek és halottak napján ezen küldetések szüneteltek. — A felek által a káptalanban tett különféle bevallások, ellenmondások, tiltakozások, végrendeletek, meghatalmazott ügynökök kinevezése, és egyéb hasonló jogügyletek a káptalan szine előtt, vagy legalább két, erre felhatalmazott kanonok jelenlétében történtek, kik az irott nyilatkozatokat a felektől átvették; az élő szóval tett bevallásokat pedig irásba foglalták, annak tartalmát felolvasták, s az illetőknek szükség esetén élő nyelven is megmagyarázták, az okirat fogalmazatát pedig a káptalani jegyzőnek kiállitás czéljából átadták. A kész oklevelet az olvasó-kanonok az eredeti fogalmazattal összehasonlitotta, kijavitotta és csak azután, ha kifogástalannak találtatott, nyomták reá a pecsétet. A káptalan pecsét-nyomója a sekrestyében zár alatt tartatott, s a pecsételések rendszerint a reggeli és délutáni isteni tisztelet előtt vagy után, mindig két kanonok s a hiteles hely jegyzője jelenlétében történtek.[2] A káptalanok vagy konventek által kiállitott átiratoknak csak akkor volt a törvény előtt bizonyitó erejök, ha felsőbb hatósági, országbirói, vagy nádori megkereső levél (mandatum requisitorium) következtében lettek kiadva.[3]

A káptalan országos és magán levéltára elejénte a nagyobb sekrestyében őriztetett; a 17-ik században azon

[1] Constitutiones. Cap. VI.

[2] Jos. Vurum E. Vis. Can. II. 107—108.

[3] Lad. Szörényi. Praerogativae, Libertates et Privilegia Ecclesiis et Clero R. Hungariae competentia. 1729. pag. 63.

ban, midőn Telegdy János püspök a székesegyházat ujból felépitette és toronynyal ellátta, a levéltár a kisebb sekrestye fölötti boltozott és tűzmentes helyiségbe vitetett át.

Alig van káptalani levéltár hazánkban, mely annyi viszontagságnak és pusztitásnak ki lett volna téve, mint a nyitrai. Valahányszor ostromolták és megvivták a várat, mindannyiszor legnagyobb veszélyben forgott a közönség birtokviszonyaira oly fontos levéltári közkincs; s az első századokban a káptalanra hirtelen förgeteg gyanánt rohant csapások nagy pusztitások nyomait hagyták hátra a káptalan országos és magán levéltárában. A tatárok kegyetlen dulása ugyan, mely 1241-ben a zobori konvent nem egy oklevelét semmisitette meg,[1] hála Nyitra város lakosai s a várba menekült nép hősies védelmének, nem okozott nagy kárt;[2] de harmincz évvel későbben Ottokár cseh király bőszült seregei siralmas módon felperzselték a várost, a várat, a székesegyházat s a püspökség és káptalan okleveleinek nagy részét.[3]

[1] Fejérpataky László. Kálmán király oklevelei. 40. l.

[2] „A vidéken azonban az erősebb várak, igy Trencsén, melyet Szoboszló fia Bagomér, ki a sajómelléki csatából menekült ide, vitézül védett, továbbá Nyitra, melyet a nyitrai polgárság és a bemenekült nép védett meg, hasonlókép Pozsony is daczolt a tatárral, s ezek ellen a mongolok semmit sem birtak tenni." Rónai Horváth Jenő. Magyar Hadi Krónika 1895. I. 124. l. — V. ö. Rosty Zsigm. A Tatárjárás Történelme 77. l.

[3] Lodomér esztergomi érsek 1285-ik évi oklevelében, melyben az elődei által a nyitrai püspöknek és káptalannak adományozott praznóczi, bossányi és krencsi dézmát, s a tapolcsányi és korosi tized-negyedet visszaadja, ezeket irja: „Super quibus litteras et privilegia archiepiscoporum predecessorum nostrorum se habuisse dicebant, sed tempore Otacori (igy) regis Bohemorum et suorum insultus, quo ipsa ecclesia Nitriensis et tota ciuitas lacrimabili incendio concremata fuerunt, amisissent." Az oklevelet alább egész terjedelmében közöljük.

Nyitra várát Ottokár seregei kétszer foglalták el; először 1271-ben, midőn a vár némi ellentállás után megadta magát; de a csehek mégis a székesegyházzal együtt felgyujtották. A vár második megrohanása és bevétele 1273-ban történt. A püspök, II. Vincze,

Még nagyobb csapás érte a püspöki és káptalani levéltárakat a következő század elején, midőn Csák Máté, János nyitrai püspöknek, mint I. Károly király leghivebb emberének esküdt ellensége, vad csapatait a nyitrai vár elfoglalására kiküldötte, kik amit el nem rabolhattak, azt ádáz dühökben tűzzel, vassal emésztették fel, amint ezt János püspök ismételt tiltakozásaiból s a kalocsai zsinaton közzétett kiközösitési itéletéből tudjuk.[1] A káptalan pedig 1322-ik évi oklevelében ugyanazon királynak Descu mester nyitra- és pozsony-megyei birtokairól irván, jelentését ezen panaszszal zárja be: „Végre nem akarjuk eltitkolni fenséged előtt, hogy a nevezett nemesek összes birói itéletekre vonatkozó okirataikat, nyilt és zárt szabadalom-leveleiket, és minden irományaikat, melyek alapján a fentebbi javakat birták és tulajdonul tartották, szent Zórád templomában, a mi székesegyházunk kamrájában letették; hol azok a szentek ereklyéivel, könyvekkel, diszitményekkel, egyházi ruhákkal, szerelvényekkel és letéteményekkel, melyekkel fenségednek elődei és ősei, a fenséges királyok egyházunkat megajándékozták, és sok más nemes család letéteményeivel együtt, Máté volt nádor kegyetlen bünténye által ismételve teljesen felperzseltettek és elhamvasztattak; mely tűzvész által Istennek és fenségednek ezen egyháza háromezer márkát meghaladó kárt szenvedett. Kelt szent

és a káptalan futással mentették meg életöket; a lakosok közül pedig sokan a székesegyházban kerestek menedéket. De az ellenség ide is betört. Vagy ötven embert megöltek; a csecsemőket lábaiknál kapták fel és vágták a templom oszlopaihoz: azután az egyházat kirabolták, a várost felgyujtották. — Dr. Pauler Gyula. A Magyar Nemzet Története az Árpádházi királyok alatt. II. 370 és 398. l. — Hormayr és Mednyánszky Taschenbuch für vaterländische Geschichte czimű munka (III. Jahrgang. 197. l.) és Kubinyi F. és Vahot Imre (Magyarország és Erdély képekben III. 8. l.) csak az 1271-ik évi megvivást irják le, az 1273-ik évi véres jelenetekkel.

[1] János püspök tiltakozásait közölték Batthyány (Leges Ecclesiasticae III., 156—63.) Fejér (C. D. VIII. 2. 99.) és Vurum (Ep. Nitr. Mem. 231—48.), a szöveg azonban több helyen eltér egymástól.

Mihály főangyal ünnepe utáni legközelebb vasárnapon az Úr 1322-ik évében." [1]

1431. évi szeptember végén a husziták Prokop és Prokopek vezetése alatt Magyarországra törvén, Nyitrát is megtámadták, de a várat elfoglalni nem birván, a város kirablásával megelégedtek s Barsmegyében folytatták pusztitásaikat. [2]

1465-ben Debrentey Tamás püspöksége alatt Nyitrán és környékén ismét a husziták garázdálkodtak. Hollós Mátyás király a püspök erélytelenségét a csehekkel való czimboráskodásra magyarázván, a várat világi parancsnokra, a püspöki jószágok kezelését pedig Vitéz János esztergomi érsekre bizta. Ezen alkalommal történt, hogy azon világi urak, kikre a király a vár őrizetét bizta, nemes időtöltés gyanánt, a püspök és nyitrai egyház több eredeti oklevelét, a zsinórról függött pecsét elmetszésével megcsonkitották és érvénytelenekké tették. [3] Ugyanakkor foglalta le Koth Péter várnagy a zobori apátság adománnumleveleit is, melynek birtokait Mátyás király utóbb a nyitrai püspökséghez csatolta. [4] Rövid idő mulva ismét a

[1] Nagy. Cod. Dipl. Andegav. II. p. 47—49.

[2] Szalay L. Magyarország története II. 381. — Vurum. Epp. Nitr. Mem. 283.

[3] Kitünik ez I. Mátyás király 1468. évi okleveléből, melyben Vitéz János érsek kéretére, a nyitrai egyháznak Dobrassó trencsénmegyei birtokára vonatkozó határjárási okmányát átirja „Que quidem littere ex se evidentibus indiciis constiterunt nobis sub duplici autentico Sigillo ipsius Domini Lodovici regis confecte fuisse, sed ut nobis declaratum est, cum nuper propter eam culpam domini Thome de Debrenthe eiusdem Ecclesie Nitriensis epi, quod idem latronibus Bohemis, qui tunc prope Nitriam Castellum obsidentes hoc Regnum nostrum igne et gladio vastabant, societatem tenuerit, per unum ex Capitaneis nostris ab eodem Episcopo Castrum Nitriense ablatum, et aliquamdiu per manus laicas conservatum fuisset, Sigillum tam dictarum litterarum, quam aliorum privilegiorum diete ecclesie Nitriensis, que eciam cum eisdem litteris in conspectu nostro exhibite sunt, per quosdam ex eisdem laicis, simul cum cordula per quam sigillum ipsum appensum erat, detractum fuerat." — Az oklevelet alább egész terjedelmében közöljük.

[4] Vurum. Eppatus Nitr. Memoria 294. l.

lengyelek foglalták el Nyitrát, melyet 1472-ben magának Mátyás királynak kellett Kázmér lengyel királytól visszavennie. [1]

A gyászos mohácsi csata után a két király versengése között Nyitra város sokat szenvedett ugyan, a vár és a püspökség javai világi bitorlók hatalmába kerültek, de legalább külső ellenség támadásaitól megkimélve maradtak. Azonban alig virradt fel a 17-ik század, máris Bocskay István, kitüzvén a felkelés zászlaját egyik hadvezérét Rédey Ferenczet Nyitrára küldötte. A Radovich Péter váczi püspökkel s a káptalan néhány tagjával a várba zárkozott Forgách Ferencz püspök, nemzetségéhez illő bátorsággal erélyes védelemre készült s minden feladási ajánlatot visszautasitott; végre azonban kevés hű szolgáján kivül, saját emberei ütöttek pártot ellene, s midőn a gyáva árulók a kaput az ellenségnek megnyiták, Forgách püspök menedék-levelet nyervén Rédeytől, káptalanával Győrre, onnan pedig Bécsbe menekült. [2]

Rédey Nyitrán oly otthonosnak érezte magát, hogy két évig időzött itt, s innen folytatta további hadjáratait és foglalásait, sőt Nyitra-vármegye főispánja is lett, mig a császári seregek véget nem vetettek pünkösdi királyságának. A káptalan addig részint Győrött, részint Nyitra vidékén elszórtan ette a számüzés kenyerét és csak viszszatérte után 1607-ben vette észre nagy meglepetéssel, hogy a vár ideiglenes ura a székesegyház kincstárából 10,000 frtra becsült ékszereket és egyéb értékes tárgyakat vitt magával emlékül; az országos levéltárból pedig az 1520-ik évet megelőző, s az 1600-ik év óta irt jegyzőkönyvek hiányoztak. A káptalan nem késett ugyan a hiányzó jegyzőkönyveket és kincseket visszakövetelni; de eredmény nélkül. Végre 1609-ben a panaszos ügy

[1] Fraknói V. Vitéz János Eszterg. Érsek Élete 121. — Tagányi K. Nyitra hajdan és most. Nyitramegyei Közlöny 1887. 37. sz. — Rónai Horváth Jenő id. m. 317. l.

[2] Pethő Gergely Magyar Kronika. Spangár kiadása 165. l. Forgách Ferencz levele Mátyás főherczeghez, Pray Györgynél. Epistolae Procerum R. Hung. III. 283. l.

némi elintézéseül a következő lapidaris irályú törvényczikk jelent meg: „Articulus 39. Quia Franciscus Rédey coram plurium Cottuum nunciis Iure iuravit, se nihil ex Protocollis, quae Capitulum Nitriense apud ipsum esse asserit, habere affirmavit: §. 1. Ideo ab impetitione eiusdem Capituli absolvitur. — §. 2. De Clenodiis requiratur." [1] A tizezer forint helyett tiz évvel későbben, vagyis 1619-ik évi május 1-én 1500 ftot kapott a káptalan végnélküli utánjárás, könyörgés és megaláztatás után; [2] és

[1] Corpus Iuris Hungarici. Budae 1779. I. 669.

[2] Az erre vonatkozó oklevél itt következik:

„Nos Capitulum Ecclesiae Nittriensis Memoriae commendamus per praesentes quibus expedit universis, Qualiter hisce retroactis disturbiorum temporibus et Patriae motibus, in Anno scilicet D. 1605. decima septima Iulii Magnif. D. Franciscus Rédey, dum per deditionem Arcem Nittriensem in manibus suis simul cum rebus et bonis, sacrisque Clenodiis et supellectilibus recepisset, tandem vero in Anno scilicet 1606. circa festum divi Michaelis Archang. eadem sacra Clenodia et supellectilia, ad valorem *decem millium florenor.* hungar. se extendentia, ex eadem Ecclesia Nostra Cathedrali auferri et per suos asportari et in usum suum converti fecisset. Et licet tam vigore Articulorum, in Anno D. 1609. articulum 39-num, communi Statuum et Ordinum voto editum (sic) quam vero propriarum Literarum expeditoriarum, sive obligatoriarum vigore in Anno 1607. 7-a scilicet die Augusti, coram Praesentia S. Caes. Regiaeque Mattis in Iudicio Locumtenentis Tyrnaviae editarum, praefata clenodia et supellectilia, nos Iure mediante requirendi et rehabendi omnimodam Iustam et legitimam habuimus potestatis facultatem et auctoritatem, Nos tamen certis ex rationibus, ac consiliis etiam nonnullorum bonorum virorum, pacem potius, quam iurgia et litis differentias amantium moti, medio Spect. ac Magnif. D. Nicolai Esterhaz de Galantha Comitis Cottus Beregh, Equitis Aurati etc. ad talem pacis et concordiae devenimus Unionem, in perpetuum valituram: Quod nimirum praefatus Magnif. dnus Franciscus Redey, Capitaneus Varadiensis etc. pro ablatis per eum rebus, bonis, sacrisque clenodiis et suppellectilibus Ecclesiae Nittriensis, in usum suum conversis, distractis et abalienatis Mille et Quingentos flnos, hung. in bona et iusta Moneta nunc currente, Manibus Magnif. Dni Michaelis Karoly de Karoll (sic) in brevi termino deponere, assignare ac plene annumerare debeat et teneatur. Quos quidem Mille et quingentos flnos hung. idem praetitulatus Magnif. Dnus Franciscus Rédey etc. deposuit, assignavit ac plene, absque omni defectu annumeravit. Su-

csakis a nemes lelkü Telegdy János érsek áldozatkészségének köszönhető, hogy a kifosztott székesegyház utóbb ismét némi ezüst készlethez jutott. [1]

Ezen két év alatt a káptalannak, mint hiteles helynek működése szünetelt; mert az országos tanács által

per quibus omnibus praefatis Magnif. Dnum Franciscum Rédey, Heredesque et posteritates, nec non legatarios omnes utriusque sexus universos, quietos, absolutos et modis omnibus expeditos reddimus et committimus. — — Datum in et pro festo Sanctor. Philippi et Iacobi Apostolor. Anno D. 1619." (Nyitr. kápt. országos levélt. 55. Prot. 260 l.

[1] 1633. 30 Novembris. Ioannes Telegdy (tit.) considerando „Ecclesiam Cathedralem Nitriensem a Bocskayana rebellione iterato clenodiis altarium pretiosis ut aureis, ita argenteis utensilibus despoliatam esse et depraedatam, Capitulum assecurat de Massa argentea et taleris nro 400 pro candelabris argenteis et aliis necessitatibus Ecclesiae resignandis." (Nyitr. kápt. magán levt. Fasc. XVII.)

Hogy Rédey Ferencz a püspökséget is megkárositotta, kitetszik Lépes Bálint nyitrai pöspöknek következő tiltakozásából: „1611. Feria IV. post. Epiphan. Rssmus D. Valentinus Lépes Eppus coram Capitulo protestatus est contra Franciscum Rédey exponendo: quod nobilis Ioannes Tarnóczy 5 pagos in Veszteniez ad ecclesiam suam pertinentes, quos hactenus Franciscus Rédey extraordinario Iure possedisset, propter quasdam violentias et actus potentiarios, per ipsum forte Rédey, aut ipso annuente patratos, suscitata contra Eppum causa, pro se occupare vellet, quin idem Rédey iura ecclesiae defenderet, imo eadem diversarum taxarum exactione et rerum eiusdem direptione in discrimen coniiceret." (Nyitr. kápt. orsz. levt. 49. Prot. 59 l.)

Az emlitett pusztitások alkalmával veszhetett el szent István király legendájának egyik példánya is, mely a káptalan levéltárában emlékezetet meghaladó idő óta őriztetett, s melyből a káptalan Villermes pannonhalmi apát megkeresésére 1350. évi márczius 22-én (Feria II. proxima post Dominicam in Ramis Palmarum, magistro Iohanne lectore ecclesie nostre existente) hiteles kivonatot kiállitott, azon czélból, hogy az apát annak szövegével a szent István király által a szent Mártonról nevezett pannonhegyi apátságnak adományozott somogyi dézmához való jogát, melyet ugyan azon vármegye nemes és nem nemes birtokosai konokul tagadtak, igazolhassa. Sztachovics Remig, a benedek-rendiek pannonhegyi levéltárának volt őre 1876-ban Nyitrán megfordulván s a legenda elvesztéről értesülvén, a káptalannak az 1350-ik évi átirat másolatával kedveskedett. (Kápt. magán levélt. Acta non regestrata.)

1444-ben hozott határozat értelmében, felkelések idején oly oklevelek, melyeket valamely kényúr hatalmában levő hiteles hely adott ki, érvényteleneknek tartattak.[1] Első oklevelét „post restaurationem Capituli", amint a protokollumban megjegyeztetik, 1607-ik évi junius 13-án állitotta ki.[2]

Ezen túl nincsen tudomásunk, hogy a káptalan országos, vagy magán levéltárából oklevelek elvesztek volna. A káptalan ugyanis a mult szomorú tapasztalatain okulva, levéltárait a legkisebb veszély közeledésével rögtön biztos helyre szálitatta.

Az 1828-ik évi ‚Visitatio Canonica' szerint a káptalan egykor Trencsén városban is keresett menedéket és ott hosszabb ideig tartózkodott; csak az kár, hogy az év melyben ez történt s az esemény, mely ezen menekülést okozta, fel nem jegyeztetett.

1666-ban, és valószinüleg már 1663-ban is, midőn a törökök Nyitrát elfoglaltak,[3] az országos levéltár jegyzőkönyvei Bécsben voltak.[4] A törökök a székesegyházban elrabolható kincseket nem találván, a kereszténység iránti engesztelhetlen gyülöletöket azzal tanusitották, hogy az Isten házát ló-istállóvá változtatták, szent Zórád és Benedek vértanuk ereklyéit pedig sirjokból kidobták, melyeket a keresztények összeszedvén, a zivatar elvonulásaig titokban a Tormos melletti dombon épült ősrégi szent Márton-templomában rejtettek el.[5] A törökök 1664-ik év tavaszán Souches tábornok által három napi szakadatlan ágyúzás és kemény csata után Nyitravárából kiüzetvén,[6]

[1] Ios. Nicol. Kovachich. Epicrisis Documentorum Diplomaticorum, seu de Valore Instrumentorum Literalium. p. 152.

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. 48. Prot. 1. l, — [3] Ortelius Redivivus II. 289. l. — Hormay u. Mednyánszky. id. h. h. 204. l. — [4] U. o. 76. Prot. 221. l.

[5] I. Gusztinyi Ep. Visit. Can. Cathedr. Eccl. Nitr. p. 20.

[6] A megvivás részleteit l. Korneli. Fragmenta Ungaricae Historiae — ab A. Chr. 1663. p. 293—296. — Tscherning. Das von den Türken langgequälte, nun durch die Christen neu beseelte Königreich Hungern. Nürnberg 1687. 251. — Casim. Freschot. Idea gene-

a nagy károkat szenvedett székesegyházat Szelepcsényi György érsek s a nyitrai püspökség administratora díszesen helyreállitatta, a védszentek ereklyéit pedig gróf Pálffy Tamás püspök 1674-ben egy müvészi becsü, koporsó alaku ezüst szekrényben helyezte el, melyben zár és püspöki pecsét alatt most is őriztetnek.

A Tökölyféle mozgalmak idején nem csak a káptalani levéltárak, hanem a székesegyház kincsei is a pozsonyi káptalannál voltak letéve, s midőn a káptalan 1685-ben Gubassóczy János érsektől kérdezé: tanácsos-e a kincseket Pozsonyból visszahozni? az érsek még további várakozásra utasitja a káptalant, ezeket irván: „Adm. Rndi Dni Fratres in Xto mihi observandissimi! Vettem az kglmetek levelét mellyben kiványa tudni hogy ha kölletik-e (visszaadván már Uyvárt Isten eő Sz. Fölséghe) Pozsonyi Consistoriumban eltakarétot Nitrai Egyházi Clenodiumokat s Prothokolumokat visza Nitrára vitetni kglmeteknek vagy sem? melly dologh emlétet véghház meghvételével megh lehetne ugyan, de tanácsossabb lesz, ha mégh egy ideigh a derekát ott hagya kglmetek azon Egyházi kincsnek, hanem az mi igen szükséges leszen azt vitesse haza: had lássuk mire fakadnak ez télen az hadi álapotok. Irja kglmetek azt is, hogy Groff Erdődy György Ur eő kglme a leghjobbik Dézsmáját, mellyet kglmetek pro communi Ecclesiae servitorum necessitate akart tartani hatalmassul elfoglalta volna, de nem teszi föl kglmetek hogyha volt-e eő kglme azelőtt azon Dézmának continuus Usussában? vagy sem? Azért

rale del Regno d' Vngeria. In Venezia. 1684. 105. Vurum Epp. Nitr. Mem. 360.

Oláh Miklós, a későbbi esztergomi érsek, Jovinshoz Augsburgból 1530. november 10-én irt levelében emliti: hogy azon koporsó, melyben szent Zórád és Vid (szent Benedek helyett) csontjai a nyitrai székesegyházban nyugodtak, a bécsi ötvösök mühelyébe került és ott érmek veretésére használtatik fel. Valóságon, vagy csak téves értesülésen alapszik-e ezen megdöbbentő közlemény? nem tudom; mert az általam ismert történeti források erről hallgatnak. (V. ö. Nicolai Oláh Codex Epistolaris. Recensuit Dr. Arnoldus Ipolyi. pag. 104.)

az aránt vevén elseőbb informatiojat kglmeteknek ugy fogom tudnom az dolgot alkalmaztatnom. — Isten éltesse kglmeteket sokaigh szerencséssen. Datum Viennae die 19 Septembris 1685. Earundem AA. RR. Dnationum Vrarum Frater in Xto addictissimus Ioannes Gubassóczy, A. Eppus Colocensis. m. p." — Eredetije a nyitrai káptalan magán levélt. Fasc. XVII. lit. d.

II. Rákóczy Ferencz hadjáratai alatt a székesegyház kincsei s a levéltárak Mattyasovszky László püspök és kanczellár gondoskodása folytán több évig Bécsben voltak elrejtve.

Végre a franczia háboruk idején (1805—6-ig) Domaniss trencsén-megyei község nyujtott menedéket a székesegyház ékszerei- és a káptalan okleveleinek.[1]

A káptalani hiteles hely jegyzőkönyvei 1520-ik évtől 1849-ik évig 135. számozott és 2 csak betükkel jelzett kötetre (Protocollum extraseriale) terjednek s a 16-ik és 17-ik század nem igen dicséretes szokása szerint, többnyire régi hártya-codexek (antiphonálék, breviariumok, missalék) leveleibe kötettek be. A felek által irásban bemutatott bevallások, osztálylevelek, végrendeletek, ellenmondások, beigtatási, idézési, tanukihallgatási parancsok stb. a jegyzőkönyvhez füzettek, minél fogva azok, a 18-ik században használt vastag és nagy rétü papir miatt, igen idomtalan, vaskos köteteket képeznek.

A 15-ik század végéről, mintegy mutatványúl fenmaradt egy kis negyedrétü, hártyába és azonkivül barna bőrbe füzött jegyzőkönyv vagy inkább regestrum, mely 51 számozott lapra terjed és az 1492—1509. évek közé eső időben tett különféle bevallások, tiltakozások sat. legrövidebb kivonatát foglalja magában. Olvasását a több levelen látható rozsda és vizfoltokon, vagy a megfakult tintán kivül a lapszélek elrongyollott állapota nehezíti meg; mert több helyen a sorok végén 1-3 szó hiányzik. Az évszám csak 10 levelen jeleztetik, s igy az évek csak

[1] V. I. A nyitrai egyházmegyei könyvtár kéziratai és régi nyomtatványai. IV. 1.

is a megelőző, vagy következő napok — feriák — folytonos egybevetésével határozhatók meg. A jegyzőkönyvhöz a mult század elején valaki névmutatót és használati utasitást, egy más kéz pedig 1787-ben czimet és utasitást irt, mely azonban csak az előbbinek más szavakkal való ismétlése.

A káptalan nemcsak nemes és nem nemes családok okleveleit, Nyitra-vármegye hivatalos és hiteles pecsétjét,[1] hanem gyakran egyesek letétbe helyezett készpénzét, vagy egyéb értékes ingóságait is őrizte. Igy 1596. évi junius 4-én kiállitott oklevelében özvegy Szabó Jánosné, berencsi lakos kéretére elismeri azon 50 ft átvételét, melyet ugyanannak néhai férje a mult években, mint nővérének Pesky Ilonának, néhai Kovách János nagyfalusi lakos özvegyének eladott ingóságaiból befolyt összeget, a káptalannak azon czélból adott át, hogy ezen összeg nevezett nőnek, kit a törökök 1586-ik évben Nyitra-vármegye területén véghez vitt rablásaik és pusztitásaik alkalmával két árva gyermekével együtt magokkal hurczoltak s kinek életben létéről, vagy haláláról azóta semmi hir sem érkezett, rabságából való kiszabaditására forditassék.[2]

1643-ik évi márczius 3-án irmeli Bosnyák János elismeri: „hogy az minemü pénzt az nemes Nitrai Captalanbeli Custos urnál egy ládába letett volt, sine deffectu (igy) kezéhez vette.“[3]

1745 évi junius 24-én pedig gróf Forgách Pál nagyváradi püspök 4000 rénusi ftot tett le a káptalannál, melynek kamatait évenkint egyik névszerint megjelölt rokonának kifizettetni rendelte, s melyet a káptalan 1761 szeptember 6-án, a vett utasitáshoz képest, gróf Forgách Istvánnak fizetett vissza.[4]

[1] Kolosvári Sánd. és Óvári Kelemen. A Magyar Törvényhatóságok Jogszabályainak Gyüjteménye. IV. 1. 148. l.

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. 43. Prot. 101. — [3] Nyitr. kápt. magán levt. Fasc. XVI. lit. m. — [4] U. o. Fasc. XVI. n. 60.

V. A KÁPTALANI ISKOLA.

Köztudomású s a katholicizmus legnagyobb ellenségei által sem tagadható ama történelmi tény, hogy a középkorban csak az egyház alapitott és tartott fen iskolákat. A III. Sándor pápa alatt 1179-ik évben tartott XI-ik egyetemes, III-ik lateráni zsinat elrendeli, hogy minden székesegyháznál a tanitónak (magister), ki a növendékpapokat és szegény tanulókat ingyen oktatja, illendő javadalma legyen.[1] Ezen rendelet értelmében nem csak a külföldön, hanem hazánkban is mindenütt, a hol püspök és káptalan létezett, alsóbb vagy magasabb foku tanoda is volt. Nyitrán is már az árpádházi királyok idejében nem csak a zobori konvent,[2] hanem a káptalan is tartott fenn iskolát;[3] hisz az első négy nyitrai kanonok között is, kiknek neveivel Kálmán király 1111-ik évi oklevelében találkozunk, az egyik, — Villermes — nyelvtanitó (grammaticus) volt.[4] A XIV-ik századból két iskolás kanonoknak: Lukácsnak, (1323.) és Jánosnak (1328.) emléke maradt fen. A XVI. században, — vagy talán már előbb is, mivel a megelőző századból adataim nincsenek, — már világi tanitók működtek a káptalani iskolában. Ezeknek egyike, Csázmai Fábián, a káptalan bizonyitványa szerint, két évig (1559—1561) nem csak ernyedetlen szorgalommal oktatta, hanem nevelte és részben táplálta is a gondjaira bizott tanulókat.[5] A XVII-ik század elején Kőrösi (Crisinus) István, szintén világi férfiu, volt a káptalani iskola tanitója.[6] Ezentúl gyakrabban találkozunk nyitrai tanitók

[1] Hefele. Conciliengeschichte. II. Ausgabe. V. B. 715.

[2] Acta Sanctorum Ungariae. II. 65.

[3] Haragó Józs. A kathol. Iskolakérdés tekintettel Korunk és Hazánkra. 132. l.

[4] Fejérpataky L. id. h. 43. l.

[5] Nyitr. kápt. orsz. levt. 9. Prot. 244. — [6] U. o. 44 Prot. 225.

neveivel, de csak kanonokok végrendeletében; mert szorosan vett tanügyi adatokat eredmény nélkül kerestem itteni levéltárainkban.

Csak Forgách Ferencz püspök statutumai vetnek némi világosságot a káptalani iskolára, s jóllehet annak belső szervezetével s az előadott tantárgyakkal nem foglalkoznak, hanem czéljokhoz képest, csak a vallásos szellem ápolását s a fegyelem fentartását érintik; mégis azokból, különösen a tiltott, vagy erkölcstelen könyvekre vonatkozó intézkedésökből bizton következtethetjük, hogy az akkori káptalani tanodában az olvasás-, irás-, számtanon és éneken kivül, a közéletben szükséges és hasznos egyéb ismeretek is adattak elő.

„A káptalan gondoskodik, — igy ir a jeles főpásztor — hogy a tanító nem csak tudományára, hanem erkölcseire nézve is kifogás alá ne essék, kinek megválasztását, a hitvallás letétele után a püspök jóváhagyja, s nehogy önmagára hagyatva fennhéjázóvá legyen, a püspöki helynök éber figyelemmel kisérendi életét és önviseletét, s ha a helyes ösvényről letérne, meginti és esetleg megfenyiti. Ne tanitson tiltott, vagy épen erkölcstelen és ocsmány könyvekből, a milyeneket olvasnia, vagy tartania nem szabad. Tanitványait oktassa a keresztény vallás parancsaira, s a hit elemeire; ünnepeken és vasárnapokon ezeken kivül más tantárgyakat ne is adjon elő. A naponkinti tan-órákat az iskola-teremben függő szent kép előtt mondandó ajtatos imával kezdje és végezze, ne is ereszszen el fontos ok nélkül egyes tanulókat az iskolából az ima elvégzése előtt. Köteles továbbá a karban jelen lenni s azt igazgatni; miért is tartozik tanulóit mind az egyházi énekre, mind a szent misénél való szolgálatra tanitani. A tanulók pajkosságát valamint az iskolában, ugy azon kivül is fékezze meg, hogy gyenge koruktól fogva szerény és jámbor magaviselethez szokjanak." [1]

Évi jövedelmét következő tételek képezték: kész-

[1] Constitutiones etc. Cap. XIII.

pénzben a püspöktől 12 ftot, a káptalantól 24 ftot kapott. Övé volt a hivek által bizonyos ünnepeken, mint: Mindszent-, szent Márton-, szent Katalin napján és vizkereszt vecsernyéjén felajánlott adomány (offertorium). Temetési kiséretért 24 fillért, kanonoki beigtatásnál „Te Deum"-ért legalább 25 fillért; vásári ajándék czimén nemes ifjaktól 4 fill., nem nemesektől 2 fill. minden fi-tanuló után szent Gál napján egy kakast kapott. Egész évi tandija iránt előlegesen a tanuló ifjak szüleivel megegyezett. Árva fiuk, valamint a kanonokok rokonai tandijmentesek voltak. Végre a könyöki dézma bizonyos részében s érdemeihez mérten a káptalan egyéb kegyadományaiban is részesült. [1]

VI. A KANONOKOK JÖVEDELMEI.

A kanonokok emlékezzenek meg, — igy ír Forgách Ferencz püspök, — hogy azon javak, melyeket a hivek áhitata Istennek felajánlott, részben Krisztus szolgái s az isteni titkok sáfárainak szükségleteire, részben templomok megújitására s az isteni tisztelet diszének előmozditására, végre a szegények segélyezésére forditandók. Mert ezen vagyon, mihelyt az egyház tulajdonába megy át, természeténél és rendeltetésénél fogva más, mint szent czélra nem használható. Azért óvakodjanak, nehogy ösztönöztetve a birvágy által, mely minden gonoszságnak gyökere, saját, vagy rokonaik vagyonát és jóllétét oly módon gyarapitsák, mely az Istennek szentelt javakat az egyház kárával, a szegények megszomoritásával s a jók botrányára eredeti rendeltetésöktől elvonja; hanem inkább szemeik előtt tartván a trienti szent zsinatnak az egyházi vagyon kezelésére vonatkozó határozatait, igyekezzenek jövedelmeiket úgy használni,

[1] Constitutiones etc. Cap. XIII.

hogy életmódjuk a papsághoz illő mérséklettel és szerénységgel ne ellenkezzék. Távol legyen tőlük az ezüst edényekre való pazarlás, a fényes ruházat, számos cselédség, szóval minden, a mi kevésbbé szükséges s a mi a kanonokok esküje értelmében mellőzendő. [1]

A nyitrai káptalan ingatlan birtokai, a molnosi birtok kivételével, mely a dékán-kanonok felügyelete alatt miveltetett s a káptalan közös szükségleteinek fedezésére szolgált, Gusztinyi János püspök koráig, kilencz részre voltak felosztva, s minden kanonok tartozott a neki jutott részletet saját emberei által megmunkáltatni. [2] Minden egyes kanonok részére körülbelül nyolcz népes urbéri telek jutott. Ezen felosztási kulcs szerint

a berencsi	jószág	két	kanonoki	részletet (portio)
a nagyfalusi	„	egy	„	„
a lükyi	„	egy	„	„
a nagy-sarlói	„	egy	„	„
az ardanóczi	„	egy	„	„
a ludányi és pogrányi		egy	„	„
a szúlóczi	jószág	két	„	„

képezett. [3]

Az oltár-javadalmakon kivül, csak a káptalan há-

[1] Constitutiones. Cap. X.

[2] „Bona Decanalia multis retro temporibus in partes discerpta, seu in portiones divisa fuerant; ita ut singulus Canonicus certam ex iis ratam habuerit, eamque propriae familiae domesticae cura et industria administraverit; quia vero de portionibus huiusmodi id, quod melius et uberentius fuerat Seniores Domini semper Iure praecedentiae occupabant, atque ita semen mutuae inter fratres charitatis laedendae iaciebant et fovebant, opt. mem. Ioannes Gusztinyi Episcopus aequilibrium in proventibus reducere et per id eorum quoque unionem conciliare cupiens, Decreto suae Visitationis dd. 27 Iunii 1765 edito Capitulum permovit; ut eadem Bona posthac in communi administrentur. Cuius intuitu cum plures difficultates, illico superari nequeuntes emerserint, quae planum huius communis administrationis facile inducendae morabantur, factum est, quod opus novennio adhaeserit, ac primum 1774 plene in effectum abiverit." Ios. Vurum Ep. Visit. Canon. Cath. Eccl. Nitr. 1828. I. pag. 10.

[3] 1713-ik évben ezen birtokrészletek ekképen voltak felosztva a káptalan tagjai között:

rom első kanonokjának volt külön jövedelme, és pedig az olvasó-kanonoknak két összesen 6 holdnyi szántóföld, és 3 rét jövedelme, nem különben három szőlő kilenczede és tizede; az éneklő-kanonok szintén néhány szőlő kilenczedét és tizedét, az őr-kanonok pedig az ugynevezett „olajos" és egy más, a szent-kereszt oltárához tartozó szőlő termését élvezte. A káptalan többi jövedelme méltóság- és rangra való tekintet nélkül egyenlően osztatott el. [1]

1748-ban egy Ujlaky György kanonok által aláirt kimutatás szerint, egy-egy kanonoki stallumra következő jövedelem esett:

1. Szelepcsényi György érsek alapitványa- és más mise-alapitványokból, melyek élvezetéhez a személyes jelenlét nem kivántatik meg 140 ft.

2. Egyéb mise-alapitványokból 130 ft.

3. A trencsén-megyei és egyéb bérbeadott dézmákból 180 ft.

4. Őszi és tavaszi vetésü gabona tizedéből 50 pozs. szapu.

5. 10 darab bárány.

6. Bor-dézmából 30 akó.

7. A malmokból 100 mérő gabona.

8. A kanonoki birtokrészletek terméséből, a vetőmag levonásával 70 mérő.

9. Szénából 10 öl. [2]

Ennél régibb kimutatást a kanonokok összes jöve-

Domanizsay János	birta	a nagyfalusi	birtokrészletet
Rácsay János	„	a ludányi és pogrányi	„
Spátay Gábor	„	a szúlóczi második	„
Prileszky Miklós	„	a berencsi első	„
Szörényi László	„	a nagysarlói	„
b. Révay Béla	„	a szúlóczi első	„

a többi részletet Bárdy Gáspár, Szmutko Mihály és Hajnovics Ferencz kanonokok birták. (Nyitr. kápt. magán levt. Fasc. XVI. n. 50.)

[1] Ladisl. Szörényi. Status temporalium Bonorum Capituli Nitriensis. 1731. Kézirat. 64. l.

[2] Nyitr. kápt. magán levt. Fasc. XVI. n. 50.

delméről levéltárunkban nem találtam; de egyes helységek bérbe adott dézma-jövedelmére vonatkozó adatok gyakrabban fordulnak elő.

Igy 1561-ben Hody, pozsony-megyei falu gabonatizede 8 ftért volt bérbe adva Boronyay Tamásnak.[1]

1576-ban Apponyi László a káptalannak Kovarczon járó tized feléért 28 magyar ftot fizetett.[2]

1574-ben gróf Salm Gyula a káptalannak Sopornya, Farkashida, Keresztúr, Pálócz és három Súr nevű helységek részéről járó dézma fele részét 75 ftou vette meg.[3] Ugyanazon helységek dézmája, a bárányok tizedén kivül, 1610-ben bérbe volt adva Thurzó Szaniszlónak 220 fton.[4]

Mily csekély lehetett a 16-ik és 17-ik században a kanonokok készpénz-jövedelme, arra egyéb adatok hiányában következtethetünk egyes meglevő végrendeletekből, melyekben alig akadunk készpénz nyomára s az egész hagyaték néhány ezüst kanálból, borból és gabonából áll.[5]

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 14. Prot. 27. — [2] U. o. 20. Prot. 14.

[3] „Nos Capitulum Ecclesie Nittriensis, memorie commendamus per presentes, Quod nos a Spectabili et Magnif. Dno Comite Iulio a Salmis et Neuburgh ratione decimarum, nobis ex possessionibus eiusdem Soporny, Farkashyda, Kereztur, Palocz et tribus possessioribus Suur vocatis provenientibus pro dimidia decimarum parte, alteram equalem mediam partem pro nobis reseruantes, cum iure pro nostra parte per nostrum hominem decimandi ac pro rata eius decimatorum proventum percipiendi, medio Egregy Ioannis literati de Bayna Provisoris arcis Semptheˇ, exceptis agnellis et sedecimis Plebanorum, florenos hungar. septuaginta quinque accepimus, pro hoc tantummodo anno. Et quia pro anno preterito similiter de florenis septuaginta quinque hungar. dicitur non habere quietanciam, pro dimidia parte earumdem decimarum, tunc sibi a nobis arendatarum, Eundem Spectabilem et Magnif. Dnum tum de his, tunc per nos anno preterito ab ipso perceptis, tum denique illis nobis presenti anno datis et assignatis summis quietamus et expedimus, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum feria sexta proxima ante Dominicam Quasimodo. Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Quarto." Nyitr. kápt. orszt. levt. 18 Prot. 42.

[4] Tagányi Kár. Nyitramegyei Közlöny. 1887. 25. sz.

[5] L. a XVI. századi kanonokok névsorában Alsó-Lindvai György végrendeletét és Grádeczy János hagyatéki leltárát.

A káptalan szegénységét legjobban bizonyitja ama tény, miszerint 1683-ban, midőn a fölkelők által rövid időre székhelyéről elüzetett, szükségleteinek fedezésére a szent-jános-elefánthi pálosoktól 37 ftnyi kölcsönt vett fel. Az ezen összegről szept. 20-án kiállitott kötelezvény szövege itt következik:

„Nos Capitulum Ecclesiae Cathedralis Nittriensis Memoriae commendamus tenore praesentium, quibus expedit universis: Quod in certa, magna et inevitabili nostra necessitate ex residentia Nittriensi inopinate expulsi, omnibus substantiis et pecuniario proventu privati, coacti fuimus petere et levare mutuo ab A. R. P. Francisco Nicolao Kelcz, Ordinis S. Pauli Primi Eremitae ac Conventus B. Ioannis Bapt. ad Elefant Vicario flor. Rhenenses 37 ad proxime affuturum Festum Omnium Sanctorum a. c. Quod si facere, ac ad terminum praefixum praestare nollemus aut non possemus, obligamus praefato P. Vicario, imo toti Conventui et Sacro Ordini Bona nostra mobilia et immobilia, in communi et in particulari existentia sub Sacra Regni Hungariae corona, cuiuscunque nostrum, etiam acquisita fuerint, pro praespecificata Summa flnor. 37 dictus A. R. P. Vicarius, aut Conventus, aut totus Sacer Ordo, liberam facultatem habebit, ex quibuscunque bonis nostris sibi satisfaciendi, etiam cum refusione expensarum, sive penes commissionem Domini Vice Comitis, medio Iudlium et Iurassoris, sive duntaxat propria sua authoritate, sine ullo iuris processu, non suffragantibus in hoc ullis iuristitiis. Ad quod debitum obligantur etiam in Capitulo futuri Successores nostri (si ob certum defectum a nobis exolutum non fuerit) siquidem contractum est, pro evitatione magni damni inde emergentis; utpote ingentium disturbiorum tempore, pro conservatione Nostri et Capitularium Bonorum. Super quibus omnibus Adm. Rev. Patri Vicario, Successori, Conventui et Sacro Ordini has Obligatorias dedimus sub Sigillo Nostro Authentico, in supraadnotato Conventu S. Ioannis Bapt. ad Elefant proximo Die Lunae post Dominicam decimam quintam post Pentecosten

Anno 1683. Idem Capitulum Nitriense." (Eredetije a kápt. magán levt. Fasc. XVI. Publ. Eccl. n. 19.)

A nagyprépostság visszaállitása után (1780.) a káptalan tagjainak jövedelme ekképen módosult:

a nagy-prépost, egy kanonoki stallum járandóságán kivül, a szkacsányi uradalomból évenkint kap	1722 ft. o. é.
az olvasó-kanonok ugyanonnan . . .	168 „ „ „
az éneklő-kanonok	126 „ „ „
az őr-kanonok	84 „ „ „
a székesegyházi, trencséni és gradnai főesperes egyenkint	63 „ „ „
a zsolnai fő-esperességnek, mely akkor még nem létezett, külön alapitványa van. [1]	
a három utolsó kanonok kap egyenkint	42 „ „ „

A kanonokok halála után egy éven belül, bármi czimen beszedett jövedelem az elhunyt hagyatékának tulajdonát képezte; az egy év mulva befolyt hátralékos összegek pedig, egyenlő részekben, a közös mise-alap s a káptalan kegyurasághoz tartozó templomok pénztára között osztattak fel, [2] mely intézkedés most is érvénynyel bir.

A kanonoki jövedelem felosztása többször szolgált alkalmul panaszokra; mert a káptalan néha a hivatalos ügyben távollevőket is nem csak a személyes jelenlétet megkivánó alapitott misék tőkéinek kamatai-, hanem más jövedelmek élvezetéből is kizárta.

1548-ban maga I. Ferdinand király meghagyja a káptalannak, hogy a kir. kanczelláriában alkalmazott kanonoknak az őt megillető jövedelmet adja ki. [3]

[1] L. Kluch püspök alapitó levelét a 19. l.

[2] „Proventus post mortem Beneficiati tantum collecti, qui intra annum incassantur, spectant ad Massam defuncti; qui vero deinceps colliguntur, ex iis una pars adplicatur in augmentum Capitalis pro fundo Votivi communis Canonicorum servientis; alia autem pro augmento Fundi ruinatarum in Bonis Capituli Ecclesiarum convertitur." Ios. Vurum Ep. Visit. Can. Cathedr. Eccl. Nitr. I. p. 136.

[3] L. a XVI. századi kanonokok névsorában Csúzy Pétert.

1676-ik évben gróf Pálffy Tamás püspök, Demka Márton oldal-kanonokja érdekében igy ír a káptalannak:

„Admodum Rndi Dni Fratres in Christo obssmi! Fraterünk Demka Márton Úr, az eő klgme Nitrai cselédgyének informatiojából panaszkodik, hogy az eő klgme számára semmi élésbeli jövedelemből részt nem akarna adni; kinek más okát nem tudom, hanem ha azért, hogy helybe nincsen. De az semmi ok; mert szabadságában ál akár melly Püspöknek is, egyet Fraterei közül magha mellet tarthat, a mire kivántatik oda fordithatya. Ezt cselekedte szegény Lippai Érsek, ezt cselekszi a mostani is; Jani és Sebestyeni uraimékat continuo hol magha mellet, hol jószághában tartván; most utollyán penigh Sebestyeni ur továb esztendőnél Bécsben agenskedvén az eő Ngha (Szelepcsényi György) dolgaiban; azomban szintén ugy meghjart Culinariajok, nagy és kicsiny élésbeli jövedelmek, mint ha othon helyben laktak volna. Hol jár most Jani (Ferencz, utóbb szerémi püspök) uram Olasz országban, mégh sem val innét hazul semmi kárt. Demka Ur nem az magha kényin kedvén vagyon Jászón, se penigh nyereségért, mert ha rayta állona, inkáb volna Nitrán lelki s testi csendességben, hogy sem ott éyeli nappali rettegésben s nem is világhi jószágnak, a mint egy ideigh Sebestyeni Ur az morvai uraságnál, hanem Egyházi jószágnak Gondviselője, kit mindenkor méltób a mikor meglehet Egyházi, hogy sem vilaghi emberre bizni, engedelmességh alat, parancsolatombol kelletvén magára venni. – Minek okáért szeretettel intem kglmeteket, a mit ilyen kénytelenséghből való occupatio alat magának nem kivánhatna, mással se chelekedgye, előbeni rendtartás szerint, mindenekből adassa ki igazán az eő kglme részit, (exceptis Sacris votivis) mert másképen engem láttatik keglmetek boszuval illetni, kiért ha kedvetlenségel nyulok énis a dologhoz, magának tulajdonicsa Kglmetek. In reliquo Isten éltesse jó egésségben Klgmeteket. Viennae 7-a Iunii 1676."[1]
Thomas Pálffy Epp. N.

[1] Eredetije a nyitr. kápt. magán levt. F. XVI. n. 15.

Mattyasovszky László püspök pedig 1700. szeptember 8-án az egyházi ügyekben távollevő kanonokokra nézve a következőket rendelte: „Revdissimi ac Adm. Rndi Dni Fratres in Xto mihi observandmi! Literas praetitulatarum D. Vrarum, in quibus tam quoad Rvdmum D. Ravasz, quam et alios Canonicorum iam in Regni, Cottus, Cleri vel meis negotiis saepius semet absentantes, et de utroque proventu, ordinario videlicet ac extraordinario participare debentes, opinionem sentimentumque meum desiderant, accepi honorifice. Ego tantum hoc repono, ut iuxta hactenus receptam consuetudinem, tum idem praelibatus Dnus Ravasz, cum et alii ex proventibus participes reddantur, eo usque, quousque ego illuc (quod brevi, Deo dante, fiet) non descendero, et Fundationales, utrum desideretur semper praesentia Canonicorum, non perlustravero, quibus expost perlustratis, tam quoad votiva et alia intendam facere unum bonum ordinem. Quo rescripto maneo in reliquo Earundem Rmarum et Adm. R. D. Vrarum Viennae 8. Sept. 1700. Fr. in Xto ad servitia paratmus Ladislaus Mattyasovszky Eppus Nitriensis m. p.“ [1]

Gróf Erdődy László püspök Bécsben 1716. május 23-án kelt levelében közölvén a káptalannal, hogy Trencsén vármegyében legközelebb végzendő bérmálási utjára, és egyéb egyházmegyei ügyek elintézésére Spátay Gábor, kanonokot maga mellé venni szándékozik, igy folytatja: „Spero itaque praetitulatas D. Vras eiusdem legitimam absentiam in condignam considerationem sumpturas et de Votivis, ac aliis obventionibus, eidem quasi praesens esset praestandis dispensaturas.“ [2]

A 17-ik század végén a künnlakó, lelkészi javadalmakkal ellátott kanonokok is részesülni óhajtottak a káptalani jövedelemben, s erre vonatkozó kéretökkel Jáklin Balázs püspökhöz fordultak. A káptalan, püspöke által ez ügyben nyilatkozásra felhivatván, beleegyezését

[1] Eredetije a nyitr. kápt. magán levt. F. XVI. n. 29.
[2] Eredetije u. o. F. XVI. n. 16.

a váratlan kivánság teljesitéséhez megtagadta s a káptalan létezése óta mindenha divott gyakorlatot továbbra is fentartatni kérte, a következő, jogi és méltányossági érvekkel támogatott előterjesztésben:

„Illustrissime etc. Ex Intimatorijs Literis Illmae ac Rmae D. Vrae ad Rmum D. Vicarium emanatis, nobis innotuit externorum Dnorum Fratrum in Parochijs existentium eam esse praetensivam intentionem, et apud Illmam D. Vram superinde factam instantiam, quatenus ipsi, licet Residentijs, imo etiam subeundis ministerijs Ecclesiae Nostrae, portandisque oneribus Capitularibus penitus vacantes, consequenterque respectu actualis functionis nostrae nobis impares, in manifestum discrimen constitutionum nostrarum, et hactenus inauditam consuetudinem aequaliter participent de proventibus Capitularibus; cuiusmodi praetensioni citra grave dispendium subsistentiae, permansionis nostrae simpliciter haud assentiri queuntes, Illmam ac Rmam D. Vram profunda cum humilitate ac fiducia demisse exoramus, quatenus ex paterna sui erga nos cura et gratiosa propensione potius permansioni nostrae alto sui Iudicio consulendo, dignetur immediate subinsertis iustis, solidisque rationibus nostris gratiose exauditis, in resolvenda eiusmodi nobis onerosa praetensione locum dare.

Primo itaque pro uberiore informatione Illmae ac Rmae D. Vrae in vim ac fundamentum consolidationis Rationum nostrarum certa Puncta Constitutionum Capitularium per extractum praesentibus inclusive transmittimus, quorum ex genuino sensu formalissime elucesceret, in ordine ad participationem ac divisionem proventuum Capitularium, Canonicorum personalem residentiam necessariam esse in Capitulo, pro subeundorum quippe laborum ac muniorum suorum functione, ut nequidem cum dispensatione Episcoporum toto Anno absentes esse possint sine substituendo loco absentis altero, medio cuius Divina officia in hacce Ecclesia peragerentur ex parte eius modi absentis, quo in passu subsequenti alio speciali puncto eaedem Constitutiones nostrae conditio-

natam modalitatem divisionis proventuum formalibus verbis praescriberent, praetensionemque absentium Dnorum Fratum resolverent in haec verba: „Quoniam qui in Sacrario operantur, quae de Sacrario sunt edunt, et qui Altari deserviunt, cum Altari participant, vigilanti cura providendum est, ut redditus, bonorum hominum liberalitate ad ministros Dei alendos attributi in suo vigore maneant, conserventur et dividantur." Vel ex his itaque praescriptis Constitutionibus, ab antiquo usu illibate observatis, manifeste constaret, proventus Capitulares ad ipsos actuales residentes Canonicos, muniaque ac onera Ecclesiastica subeuntes spectare; et neque in contrarium Dni extranei Fratres praescriptas conditiones tamquam ineffectuatas per simplicem eorundem absentiam alia quapiam ratione salvare ac resolvere possent, adeoque concomitanter contra manifestum sensum praescriptarum constitutionum proventibus Capitularibus potiri haud possent, quandoquidem nulla omnino Servitia Ecclesiae Nostrae praestarent, praeterquam quod subinde quam rarissime in occurrentibus negotijs exmissionis nostrae pro testimonio nostro Capitulari ad viciniora loca Cottus Threnchiniensis pro ipsorum commoditate semel aut bis ad summum per annualem revolutionem exeant, sed nihilominus simili etiam occasione nihil pro emolumento Capituli, verum pro privata solum eorundem mercede laborare dignoscerentur, habentes eatenus diurnum et congruum honorarium praestiti sui servitii a suis Principalibus.

Secundo. Hoc etiam Iustitiae minus congruum esse videretur, quod nos in Capitulo residentes, continua ministeria Ecclesiastica, aliaque Capituli occurrentia servitia perficientes, Iuraque et bona Capituli propria nostra Industria et non contemnendis sumptibus, sine ulla duntaxat externorum Fratrum assistentia et succursu expensarum suarum pro communi bono Capituli conservantes et defendentes, verbo denique pondus diei et aestus in Capitulo subeuntes, attamen proventus Capitulares cum ipsis vacantibus externis Dnis Fratribus, in pinguibus

Parochijs residentibus, ac pro privata solummodo ipsorum utilitate laborantibus, nec quicquam ex proventibus ipsorum Parochialibus nobiscum participantibus dividere debeamus: indignum enim esset, impari labore, aequali fructu potiri, aut nullum prorsus laborem quapiam mercede recompensandum fore, sicut implicans esset non entis cuiuspiam aliquas admitti affectiones.

Tertio. Non minus accederet hoc quoque, quod piae memoriae Episcopi Praedecessores Illmae ac Rmae D. Vrae non aliam sane ob causam contulerint Canonicatus bene meritis Personis, in similibus Parochijs existentibus, et cum illa quidem Conditione, quatenus usque ad tempus vacantiae alterutrius in Capitulo residentis Canonici in Parochijs maneant, contenti proventibus Parochialibus, quam quod nimirum ab occupato per Turcam Ujvarino, simul cum afflicta Patria, nimiae desolationi obnoxia, facultates etiam nostrorum proventuum extenuentur, Bonaque magna ex parte ad hoc usque tempus adeo desolata sint, ut omnes Personae Capitulares pleno numero ex perpaucis ijsdem proventibus hic in Capitulo neutiquam subsistere ac perseverare queant; ad hodiernum usque diem novem Pagos desertos, et aliquot molas solo aequatas omnique proventu destitutas habentes, sustentationem nostram potiori ex parte, adinstar saecularis conditionis oeconomicis exercitijs et araturis sublevare necessitamur, sumptuosa cum intertentione familiae.

Quapropter erga Illmam D. Vram perquam demisse instamus, quatenus habita condigna consideratione permansionis nostrae, sumptoque exemplo beatae reminiscentiae olim praedecessorum suorum, dignetur praeviis ex rationibus, nos actuali functione, administratione huius Ecclesiae pollentes, usque duntaxat recursum beatiorum temporum, aut restaurationem nimium desolatorum bonorum, extenuatorumque proventuum nostrorum, in pristino antiquo statu gratiose conservare. Quam gratiam, Paternamque sui erga nos propensionem etc. Datum Nitriae die 31 Maij Anno Dni 1691. Humillimi servi et Capellani devotissimi Capitulum Ecclesiae Nitriensis."

(Eredeti fogalmazat a nyitrai kápt. magán levélt. F. XVI. n. 27.)

VII. NAGY-PRÉPOSTOK.

BÁRÓ SCHWARTZER JÁNOS LAJOS. Svédországi származású: 1767-ben pozsonyi kanonok volt, honnan 1770-ben az esztergomi főkáptalanba jutott.[1]

1771-ben nagyszombati plébánossá választatott. A nyitrai nagy-prépostság visszaállitása után az 1779-ik év végén első préposttá és bosoni czimz. püspökké lett kinevezve, megtartván egyszersmind az esztergomi kanonokságot. Ezen új méltóságba Lukácsy János, vál. rosoni püspök, nyitrai olvasó-kanonok és káptalani helynök 1780. január 30-án igtatta be.[2] Lukácsy Jánosnak ugyanazon év április 26-án történt elhunyta után, a káptalan a már három év óta főpásztor nélküli egyházmegye ideiglenes kormányzását Schwartzer prépostra ruházta át, ki ezen kitüntetést örömmel és köszönettel fogadta, s elvállalt kötelességeinek kezdetben meg is felelt; de nem sokára, gyakori utazásai miatt, Babilovics János olvasó-kanonok által helyettesitette magát. — Egy Mont-Béliard-ban 1782-ik évi deczember 25-én kelt leveléből, melyben boldog új évet kivánván, a káptalant kéri, hogy, amennyiben legfelsőbb helyről a káptalani jövedelmek kimutatása kivántatnék, a prépostság jövedelmét is vallja be, — tudjuk, hogy az 1782/3-iki telet Franczia-országban töltötte, hová bizonyos meg nem nevezett orosz herczeggel (cum Principe Moscovitico) utazott; honnan azonban betegeskedése miatt vissza nem jöhetett. Ezen költséges utazásai okozták, hogy két káptalanban élvezett

[1] Rimely. Capitulum I. Colleg. Eccl. Posoniensis. 281. — Memoria Basilicae Strigon. 172. l.

[2] Protocollum Ladislai Kamánházy. 36. l.

jövedelmei daczára, a nyitrai préposti-lak befejezésére felvett 6000 ftnyi kölcsönön kivül, rövid idő alatt 28,000 ftra rugó adóssággal terheltetett. Az esztergomi fő-káptalan, a felelősséget magától elháritani kivánván, Schwartzer ottani jövedelmét, 800 ft kivételével, melyeket személyes eltartására kifizettetni rendelt, zár alá helyezte s ezen intézkedéséről a nyitrai káptalant 1783. aprilis 26-án értesitette.[1] De ennél még nagyobb csapás érte a prépostot; ugyanis II. József császár 1783-ik évi augusztus 1-én b. Schwartzert, amiért az osztrák tartományok határain kivül a megengedett időn túl tartózkodott, Magyarország területén birt minden egyházi javadalmaitól megfosztotta. Később azonban ismét kegyelmet és 1794-ben váczi kanonokságot nyert. Jeles szónok volt. Gróf Révay Antal nyitrai püspök székfoglalása alkalmával 1780-ik évi november 15-én, és 1771-ben sz. István napján Nagyszombatban mondott beszédei nyomtatásban is megjelentek.[2] Meghalt Váczott 1801. évben. 1780—1783.

GRÓF RÉVAY JÁNOS, szklabinai és blatniczai gróf Révay János és Bossányi Julianna bárónő fia, született 1748. augusztus 8-án Császkóczon Nyitra vármegyében. Kiképeztetését a bécsi ‚Theresianumban‘ nyerte, hol nem csak a bölcseletet és jogot, hanem a theologiát is tanulta. 1771-ben áldozárrá szenteltetvén, első szent miséjét Jablonczán, anyjának birtokán mutatta be. Migazzi Kristóf biboros tanácsára, ki az újmisés jeles tehetségeit ismerte, Rómába ment, hol a legjobb ajánlólevelekkel ellátva, nem csak Colonna, Borghese és Santa-Croce biborosoknak, hanem magának XIV-ik Kelemen pápának is kiváló kegyeiben részesült és két évig a „Rota Romana-nak“ nevezett legfőbb itélőszéknél gyakorlati egyházjogi tanulmányokat tett. Hazájába visszatérvén, a lelkipásztorkodás terén működni óhajtott s az egyik megüresedett budai plébániát kérte; azonban Mária-Terézia

[1] Protocollum Lectoratus Capit. Nitr. ab. A. 1780. pag. 69. 74.
[2] Tudományos Gyüjtemény. 1819. III. 58. l. — Zelliger Al. Egyházi irók Csarnoka. 472. l.

királynő őt 1774-ben szepesi kanonokká nevezte ki, hol mint székes-egyházi főesperes püspökének, Szalbek Károlynak megbizásából kerületében egyházi látogatást végzett. 1780. október 2-án vágh-ujhelyi préposttá választatott: de ezen javadalmáról nemsokára lemondott. 1783. augusztus 2-án nyitrai nagy-préposttá lett.[1] Gróf Révay Antal nyitrai püspök ugyanazon év deczember 26-án az élők sorából kiszólíttatván, a káptalan gróf Révay Jánost választotta káptalani helynöknek, mely hivatalát négy évig viselte. Végre 1787-ik évi novemberben a megüresedett szepesi püspöki székre helyeztetett, hol mint val. titkos tanácsos és Thuróczi vármegye főispánja 1806. január 9-én fejezte be életét.[2] Nagy müveltségü férfiu volt, ki a hazai nyelveken kivül, az olaszt és francziát folyékonyan beszélte. A lelkészkedő papság buzgalmának élesztése, a fegyelem fentartása s az egyházi tudományosság fejlesztése érdekében, egyházmegyéjében az időszakonkint megtartandó kerületi gyüléseket, koronákat, léptetve életbe, melyeken eleve kitüzött lelkipásztori és hittani kérdések olvastattak fel és közös megvitatás tárgyává tétettek. Lőcsén 1805. szeptember 19-én kelt végrendeletében székesegyházának egy ezüst kelyhet, egy teljes főpapi ruha-készletet, a hozzá tartozó ezüst edényekkel, a podolai (esztergom-főmegyei) templomnak egy ezüst kelyhet, a papnöveldei alapnak 8000 ftot; ujmisések által végzendő szent misékre 600 ftot; az elaggott papok nyugdij alapjának 1000 ftot; a szepes-váralljai irgalmas-rendieknek 1200 ftot, a beczkói ferenczeseknek 200 ftot sat. hagyott.[3] Az emlitett irgalmas-rendieknek már 1799-ben 2000 ftot, továbbá egy ezüst serleget, ágya-

[1] Martini Kissko. Oratio Funebris. Leutschoviae 1806. pag. 6–10. — Jedlicska Pál. Kis-kárpáti emlékek. II. 572. l. — Dr. Constant von Wurzbach Biographisches Lexikon des Kaiserthums österreich. XXV. 372.

[2] Protocollum Ladislai Kamánházy. 37. l.

[3] Palugyay Imre püsp. kéziratai. Actorum Tom. IV. pag. 1777. az egyházmegyei könyvtárban.

kat, ágyneműeket s egyéb felszerelési tárgyakat adományozott.[1] 1783—1787.

HERSCHING DÁNIEL. 1732-ik évi szeptember 14-én Pécsett született, hol atyja, János, szolgabiró volt.[2] A középtanoda osztályait ugyanott a Jézus társasági atyák vezetése alatt végezte és 1748-ik évi október 18-án ugyanazon társaság ujonczai közé lépett, hol jeles tehetsége- és szorgalmánál fogva, anyanyelvén kivül, a német, latin, franczia és olasz nyelveket sajátitotta el s a tudományokban is oly kitünő előmenetelt tett, hogy mint tanár, egyházi szónok és gyóntató a legfokozottabb igényeknek is megfelelt. A társaság kebelében viselt egyéb hivatalain kivül, 3 évig Rómában a magyarok gyóntatója volt. A társulat feloszlatása után 4 évig könyv-vizsgáló, s a pozsonyi kerület elemi iskoláinak igazgatója volt, mely kettős hivatalában szerzett érdemei elismeréseül 1777. junius 20-án pécsi kanonokká neveztetett s egyszersmind a belvárosi plebánia vezetésével bizatott meg. Itt tizenegy évig működvén, a fejedelmi kegy 1788. aprilis 23-án a nyitrai prépostságot adományozta neki, nem sokára pedig a sardikai püspökség czimével tüntette ki. Hersching habár Nyitrára mint idegen jött, itt nem csak példás élete, hanem nagy müveltsége és jótékonysága miatt is köztiszteletben részesült.[3] Szónoki képzettsége a közügyek terén is kitünt s azért neve Nyitra vármegye jegyzőkönyveiben is többször emlittetik.[4] Midőn József császár a szegény-ügy rendezését országszerte elrendelte, Hersching prépost tevékeny részt vett a nyitrai szegények intézetének megalapitásánál, mely önkéntes évi adományokból fentartatván, több évig virágzott, mig a szeretet meg nem fogyatkozott.[5] — Az érdemekben

[1] Lányi Károly. Magyar Cath. Clerus Érdemeinek Emléke. II. 157. l.

[2] Ios. Brüsztle. Recensio Cleri Dioec. Q. Ecclesiensis I. 615. l.

[3] Franc. Xav. Fuchs. Visitatio Canon. Cath. Eccl. Nitr. I. 519.

[4] Nagy Józs. Nyitramegye Helyirása. 3 füz. 52. 55. és 96. ll.

[5] A szegények intézetét Vurum József püspök 1831-ik évben uj életre ébresztette s az most is létezik; de a megváltozott viszo-

gazdag férfiu 1802-ik évi junius 6-án adta vissza lelkét Teremtőjének.[1] — 1801. jul. 10-én tett végrendeletében a káptalannak anniversariumra 600 ftot; az egyházmegyei alapnak 200 ftot; a nyitrai szegények-intézetének 200 ftot; a nyitrai kegyes-rendieknek mise alapitványul 100 ftot szegény tanulók segélyezésére pedig 200 ftot; a nyitrai ferencrzieknek 100 ftot, a pécsieknek gyászmisére 300 ftot, a nyitrai szegények házának (Xenodochium) 1500 ftot; szegények közötti kiosztásra 150 ftot, a nyitrai káptalan birtokain létező templomok fentartására 150 ftot; a pécsi szegényeknek 100 ftot; ugyanott az irgalmasok zárdájának 1000 ftot; a siket némák oktatására 150 ftot hagyott sat.[2] 1788—1802.

GYATTEL ANTAL. Születet Bánban Trencsén vármegyében 1733. márczius 24-én. A nyitrai gymnasiumból a növendékpapok sorába felvétetvén, a bölcseletet és theologiát Nagyszombatban oly jeles eredménynyel tanulta, hogy mind a kettőből tudori oklevelet nyert. Pappá szenteltetvén, 1756-ban gróf Eszterházy Imre püspök udvarába jutott, s ott előbb püspöki szertartó, utóbb titkár volt. 1758-ban pruszkai plébános lett. A lelkipásztorkodás terén 12-évig dicséretesen munkálkodván,[3] Gusztinyi püspök őt káptalanának tagjává tette, hol 1770-ik évi január 23-án javadalmába beigtatták. Még ugyanazon évben sz. Ágoston pécsi prépostságának czimével diszittetett fel, és ezentúl egészen 1777-ig Gusztinyi János püspök oldal-kanonokja volt. 1771-től 1781-ig egyszersmind a papnövelde igazgatói hivatalát viselte; utóbbi évben

nyok s a szegények sokaságánál fogva csak igen csekély mérvben éreztetheti jótékonyságát.

[1] A „Protocollum Lad. Kanánditázy" ily megjegyzéssel kiséri Herseling halálát: „Ab Anno 1788 fuit Praepositus Capituli Nitriensis, cui in charitate et cum Prudentia praefuit. In conversando cultus, in dicendo eloquens, in agendo humanus et mansuetus." (pag. 45.)

[2] Ny. kápt. országos levélt. 120 Prot. 67. l.

[3] Lelkészi buzgalmát legszebben bebizonyította az által, hogy az ottani ferenczrendiek közül egy áldozárt mint segédlelkészt saját jövedelméből fizetett.

gr. Révay Antal püspök őt ügyhallgatóvá, rövid idő mulva pedig helynökévé nevezte ki. Gróf Révay püspöknek 1783. évi deczember 26-án bekövetkezett halála után egy ideig az egyházmegye kormányzatában nem vett részt; de 1788-ban Fuchs Xav. Ferencz őt a szent szék elnökévé nevezvén, e téren szerzett bő ismereteit ismét érvényesithette. Püspökének első egri érsekké történt kineveztetése után (1804.) a káptalan az egyházmegye ideiglenes kormányát Gyattelre bizta, ki időközben a káptalan első méltóságára a préposti székre emeltetett. Helynöki hivatalát élete végeig ritka tapintattal és buzgalommal viselte, mig a halál 1806-ik évi márczius 8-án, néhány héttel husvét vasárnapján megtartandott arany-miséje előtt, az élők sorából váratlanul ki nem ragadta. Kutfőnk igy jellemzi őt: „Tota vita in laborando infatigabilis, in consilio prudens, in agendo discretus, totus honori Capituli, et commodis Dioecesis omni studio intentus." [1] Életében tett alapitványai: 1802-ben a szúlyói és lázi plébánosok stolájának megváltására 1000 ft; — a nyitrai papnevelő intézetnek egy növendéke ösztöndijára 400 ft; a székesegyházban havonkint, végzendő misékre 3200 ft a préposti székház melletti sz. János szobránál végzendő litániákra 200 ft; a kövesdhegyi áldozároknak misékre 300 ft. Végrendeletében anniversariumra 1200 ftot, kanonoki házának alapitványúl 500 ftot hagyott. 1803—1806.

KAMÁNHÁZI LÁSZLÓ. Született Zsolnán 1753. május 8-án Atyja Kamánházy István, anyja Dezsericzky Mária volt. A gymnasiumi és bölcseleti tanulmányokat Nyitrán, a theologiát Nagyszombatban végezte s abból borostyános (baccalaureus) lett. 1774-ben Nyitrára viszszajövén, fiatal kora miatt csak alszerpappá szenteltetett. Ugyanazon év szeptember végén Gusztinyi püspök növendékpapjai tanitásával bizta meg, mely hivatalt, 1775-ben történt áldozárrá felszenteltetése után még négy

[1] Francisci Xav. Fuchs Ep. Visitatio Cathedr. Eccles. Nitr 519. l. — Protocoll. Lad. Kamánházy 51. l.

évig viselte.[1] 1779-ben szkacsányi, — 1785-ben pedig Nyitra alsó-városi plebánossá lett, hol mint helyettes alesperes és az elemi iskolák igazgatója fáradhatlanul munkálkodott. A szegények intézetének életbe léptetése körül szerzett érdemeit az akkori m. kir. helytartótanács 1787-ik évi augusztus 27-én kelt leiratában nyilván elismerte.[2] 1790. junius 4-én nyitrai kanonokká, 1797-ben pedig a Bold. Szűz péterváradhegyi apátjává neveztetett. Mint kanonok egy évig a papnövelde igazgatója volt, utóbb pedig mint dékán a káptalan gazdasági ügyeit kezelte. Nyitra vármegye közgyülésein tevékeny részt vett, kivált azon alkalommal, midőn a felkelő sereg egy része, nem akarván az ország határain túl katonáskodni, az engedelmességet megtagadta, és zászlóját és vezérét elhagyva, fegyveresen tért vissza Nyitrára, hol csakis az ő rendkivüli fáradozása- és ékesszólásának sikerült a lázongó fegyveres népet lecsillapitani.[3] A káptalanban fokozatos előléptetés utján a székesegyházi fő-esperességig emelkedett, midőn Gyattel Antal nagyprépost halála után Ferencz király a káptalan első javadalmát 1806-ik évi augusztusban neki adományozta. E királyi kegyet rövid időközökben új kitüntetések követték. Ugyanis 1807-ik évi február 7-én a hét személyes tábla főpapjává (a királyi tábla praelatusa már 1803. óta volt) ugyanazon évben novii, 1808. augusztus 29-én pedig váczi püspökké neveztetett.[4] Az 1807-ik évben Budára összehitt országgyülésen mint káptalani követ vett részt.[5] Mint kitünő szónok, Nyitrán és Váczott egyaránt, jelentékeny szerepet viselt ünnepélyes üdvözlések és fogadtatások alkalmával. Beszédét melylyel Károly Ambrus főherczeget és esztergomi érseket üdvözölte, e czim alatt adta ki: „Allo-

[1] Franc. Xav. Fuchs. id. h. 521. l.

[2] Franc. Xav. Fuchs. Ep. Visit. Canon. 521. l.

[3] Karcsu Arzén. Vácz Város Története. V. 285.

[4] Ignat. L. B. Szepessy. Memoria Illmi ac Rev. D. Ladislai Kámánházy Vacii. 8. l. — Fejér György. Kámánházy László Váczi Püspök Emlékezete. Pesten 1817.

[5] A káptalan második követe Borcsiczky Béla volt.

cutio, qua Seren. ac Rev. Regn. Hungariae et Boh. haereditarium Principem, Archi-Ducem Austriae D. Carolum Ambrosium Archi-Episcopum Strigoniensem salutavit... Anno 1808." Mint kanonok összegyüjtötte a káptalani mise-alapitványokra vonatkozó iratokat, szabályrendeleteket, s a kanonokok névsorát, az ujabbakét életrajzi adatokkal kibővitve,[1] mely gyüjteményét e sorok irója is gyakran kútforrásúl használta. Áldásos életét 1817-ben február 4-én fejezte be. A nyitrai káptalanban még 1805-ben 1100 ftos misealapitványt tett; a testvére Sándor által a nyitrai segédlelkész javára tett mise alapitványt pedig 100 fttal megtoldotta. 1806—1808.

NEJEDLY JÓZSEF. Született Boszkoviczon Morvaországban 1737. február 8-án.[2] Csak 15 éves volt, midőn a nyitrai papnöveldébe felvétetett.[3] A bölcseletet és theologiát a nagyszombati egyetemen hallgatta s mind a két tudományból tudori oklevelet nyert. Áldozárrá szenteltetése után másfél évig trencséni segédlelkész, hat évig bellusi-, s ugyanannyi ideig pruszkai plébános volt. Innen az illavai plébániára ment át, hol egyszersmind a hasonnevü kerület alesperesi hivatalát viselte. 1781-ben tiszteletbeli, 1783-ban pedig valóságos kanonokká neveztetett és javadalmát ugyanazon év november 1-én foglalta el. Nemsokára Bold. Sz. Mária iváni apátsága czimével lett feldiszitve. Kanonoksága első éveiben a káptalan jószág-igazgatója (praefectus) volt. 1784 február 12-én a pozsonyi egyetemes papnövelde ügyében tartott főpapi értekezleten mint káptalanának képviselője vett

[1] V. I. Magyar Sion. 1890. 301. l.

[2] Protocollum Seminarii Cleri iun. ad S. Ladisl. — Fuchs püspök Visitatio Canonicájában (pag. 521) Nejedly születése helyéül Alsó-Szúcsa jeleztetik: e tekintetben azonban a papnöveldei adat, mint anyakönyvi kivonaton alapuló, nagyobb hitelességgel bir. A két ellentétes adat akkép egyeztethető össze, ha felteszszük, hogy József szülői, előbbi hazájokat elhagyván, előbb Alsó-Szucsán, utóbb pedig Illaván telepedtek le; ami nagyon valószinű, mert Ferencz nevü fiok (később szintén nyitrai kanonok) már Illaván született.

[3] „1752. receptus pro Syntaxi." U. o.

részt.[1] 1795-től 1798-ig a nyitrai papnöveldét kormányozta. 1800-ban trencséni főesperessé, 1803-ban őr-kanonokká, 1809-ben nagy-préposttá, 1811-ben dulmi czimzetes püspökké neveztetett. Tevékeny és nemes lelkületű férfiú volt, ki szellemi tehetségeivel egyházmegyéje és káptalana érdekeit támogatta, az oltárról vett jövedelmét pedig ajtatos, közművelődési és jótékonysági czélokra forditotta. 1803-ik évi márczius 16-án Sz. Józsefről nevezett oltár-javadalmat (Altaria S. Iosephi) alapitott, e czélra felajánlván a felső-városban létező, általa 1600 fton vásárolt házát, az ahoz tartozó szántófölddel, továbbá Zobor-hegyen birt szőllejét házzal és két pinczével. Kisebb adakozásait, vagy hagyományait mellőzve, csak a nagyobbakat emlitjük: 1802-ben egy nyitrai papnövendék eltartására 4000 ftnyi alapitványt tett, melyhez végrendeletében még 300 ftot csatolt; a bellusi, pruszkai, illavai, berencsi, szkacsáni, veszteniczi, nyitra-szucsányi és más nyitra-egyházmegyei plebániák javára, valamint az akkor a púchói plébániához tartozott Dohnyán községben alapitandó plébániára különböző időben tett adományozásai, melyek együttesen az ugynevezett „Fundus pauperum parochorumban" kezeltetnek, az 1893-iki számadások szerint 15,683 o. é. ftot tesznek. A nyitrai gymnasium egy tanulójának ösztöndijára 1000 ftot alapitott. A székesegyháznak a zenészek és sekrestyések fizetésének javitására és világitásra 3400 ftot; a káptalannak mise-alapitványul 2000 ft; a kegyes-tanitó-rendieknek ugyanazon czimen 250 ftot; ujmiséseknek kiosztandó breviarumokra 200 ftot; tudományos vitákat tartó növendékek jutalmazására 500 ftot (pro clericis disputantibus); a káptalani szegények alapjának 900 ftot; az illavai szegények házának (xenodochium) 500 ftot; a nyitrai szegények intézetének 1500 ftot; szegények számára beszerzendő koporsókra 500 ftot; végre a székesegyháznak egy arany mell-keresztet láncczal és gyuru-

[1] Dr. Halmos Ignácz. A pozsonyi generale Seminarium. Magyar Sion 1892. 578. l.

vel és egy 8 klogr. nyomó diszes ezüst lámpát stb. hagyott.[1] Meghalt 1816. augusztus 21-én. 1809—1816.

BELÁNSZKY JÓZSEF (belai és felső-lieszkói) Kisucza-Ujhelyen Trencsén vármegyében 1769. junius 20-án született. Gymnasiumi tanulmányait Budán és Pesten, a bölcseletet s a theologia 1-ső és 2-ik évfolyamát Pécsett, a 3-ik és 4-iket pedig Váczott végezte, hol 1792-ben áldozárrá szenteltetett és négy évig különböző helyeken segédlelkész minőségében működött. 1796-ban a váczi papnövelde aligazgatója s a szent-irási tanulmányok helyettes-, 1799-ben pedig az egyházi jog rendes tanára s a szent-széknél házasság-véd lett. 1801-ben ugyanazon intézet kormányzójává, a következő évben váczi kanonokká, és 1810-ben báth-monostori czimzetes apáttá neveztetett.[2] Érdemeinél fogva, melyeket mint jeles szónok a közügyek terén szerzett Ferencz király Belánszky Józsefnek, ki akkor őrkanonok volt, a négy év óta betöltetlen nyitrai prépostságot 1820-ik évi október 13-án adományozta, melybe egyházilag ugyanazon év deczember 23-án lett beigtatva;[3] új javadalmát azonban csak a jövő év tavaszán foglalta el.[4] Nyitrai működése csak igen rövid volt; mert 1823-ik évi márczius 4-én a beszterczebányai püspöki székre emeltetett. Püspöki székének elfoglalása után, a gyakori országgyülések miatt székhelyétől hosszabb ideig távol levén, egyházmegyéjének közvetlen elődje, Makay Antal püspök által megkezdett kánonszerü látogatását csak 1829-ben fejezhette be. Jótékonysága és közczélokra tett alapitványai által egy-

[1] Ios. Vurum E. Visitatio Canon. Cathedr. Eccl. Nitr. I. 175. 185. 199. 218. Egyik-másik alapitványa Lányi és Pauer a m. kath. Klérus érdemeiről irt müvében is emlittetik; de ugy látszik nagyon fogyatékos értesülések alapján, mert épen a legjelentékenyebbek hiányoznak.

[2] Ipolyi. Schematismus Historicus Dioecesis Neosoliensis. 1876. 33. 34. l.

[3] Protocollum Ladisl. Kamánházy 62. l.

[4] 1821-ik évi márczius 2-án értesiti a káptalant, hogy betegeskedése miatt Nyitrára költözését el kellett halasztania. Ny. kápt. magán levt. Acta Lectoralia XLI. 24 sz.

házmegyéjében állandó emléket emelvén magának, meghalt 1843-ik évi január 4-én.[1] 1820—1823.

SCHEDY JÓZSEF. Született Szakolczán, 1750. február 10-én. Gymnasiumi tanulmányait Szakolczán, Komáromban, Esztergomban és Nyitrán végezte. 1769-ben a nyitrai papnöveldébe felvétetvén a bölcseletet ugyanott, a hittudományokat pedig Nagyszombatban tanulta, s azokból az első szigorlatot le is tette; de a második évfolyam befejezése előtt folytonos betegeskedése miatt Nyitrára kellett visszatérnie, hol közvetlenül pappá szenteltetése előtt vért hányni kezdett. Baja kissé enyhülvén, Gusztinyi püspök őt 1774. február 2-án alszerpappá, ugyanazon év márczius 19-én pedig áldozárrá szentelte. Egészségének teljes visszanyeréseig a kövesd-hegyi áldozárok házába küldetett, honnan október 15-én a papnöveldébe az egyházi történelem előadására hivatott. 1778. julius 4-én divéki plébnossá, és két hóval későbben veszteniczkerületi alesperessé; — 1786-ban nagy-bossányi lelkészszé, 1792-ben pedig tiszteletbeli kanonokká neveztetett. Fuchs Ferencz püspök jeles tehetségeiről tudomást szerezvén, Schedyt királyi beleegyezéssel oldalkanonokává tette, a káptalan pedig 1800-ban a papnövelde igazgatójává választotta. 1801. november 17-én püspökének felterjesztésére Ferencz király által a püspöki lyceum igazgatójává neveztetett s mint ilyen egész 1826-ik évig működött. Végre 1802. márczius 23-án valóságos kanonok lett. 1804-ben a Bold. Szűz majki prépostjáva; 1809-ben őr-, 1814-ben éneklő-, 1821-ben olvasó-kanonokká, 1822-ben prisztinai vál. püspökké, 1824. szeptember 10-én nagypréposttá neveztetett. Kluch püspöknek 1816-ik évtől egész az 1826-ik év utolsó napján bekövetkezett halálaig helynöke volt; a káptalan pedig 1827-ik évi január 5-én szintén őt bizta meg az elárvult egyházmegye ideiglenes kormányzásával. Az 1822-ik évben Pozsonyban tartott nemzeti zsinaton, mint vál. prisztinai püspök vett

[1] Ipolyi. Schematismus Historicus D. Neosol. id helyen.

részt.[1] Az érdemes férfiu, kinek életereje pappá szenteltetése előtt már-már kialvó félben volt, a folytonos munka daczára annyira megerősödött, hogy arany-miséjét 1824-ik évi gyümölcs-oltó Boldog Asszony napján a nyitrai székesegyházban ünnepélyesen megtarthatta. Manuduktora Belánszky József beszterczе-bányai püspök volt. Ajtatos és jótékony czélokra tett alapitványaiból csak a főbbeket emlitjük meg. 1803-ban felajánlván a káptalannak Alsó-Zoboron fekvő két szőlejét, ugyanannyi pinczével és házzal, nep. sz. Jánosról nevezett oltárjavadalmat alapitott s azt a Fuchs püspök által adományozott kanonoki házhoz csatolta.[2] A nyitrai gymnasiumba járó szegény tanulók javára 4000 v. ftnyi alapitványt tett.[3] Egyházmegyei lelkészek segélyezésére rendelt alapitványai az 1893-ik évi számadás szerint 14216 ft 05 krra rugnak. Anniversáriumra végrendeletében 1600 v. forintot hagyott.[4] Meghalt életének 80-ik évében 1829. szeptember 21-én.

1824—1829.

HÁBEL XAV. FERENCZ. Született Trencsénben 1760. október 12-én. Gymnasiumi tanulmányait befejezvén papi pályára lépett; a bölcseletet Nyitrán, a hittudományokat pedig Budán tanulta. 1783. október 28-án pappá szenteltetvén, rövid ideig a papnöveldében mint tanulmányi felügyelő müködött. A következő évben, miután a növendékpapság a központi nevelő intézetbe átköltözött, dubniczai segédlelkész lett. 1785-ben alsó-szúcsai, 1794-ben teplai plébánossá és kerületi esperessé neveztetett. 1804-ben a dubniczai plebánia-javadalmat nyerte el.[5] Fuchs xav. Ferencz püspök megbizásából több vallásos tartalmu munkát forditott tót nyelvre, melyeket a püspök saját költségén kinyomatott és egyházmegyéje plébániái között szétosztatott. Ezek között legnagyobb

[1] Ios. Vurum Ep. Visitatio Canonica Cathedr. Eccles. Nitr. I. 110 — Lányi K. Magyarföld egyháztörténetei III. 91. l.

[2] Protocoll. Lad. Kamanházy. 65. 75.

[3] Dr. Csősz Imre. A Kegyes-Tanitó-Rendiek Nyitrán. 787. l.

[4] Prot. Lad. Kamánházy. u. o.

[5] Ios. Vurum Ep. Visit. Canon. I. 113.

elterjedésnek örvendett egy öt részből álló, német nyelvből forditott hittani munka,[1] mely mint hitoktatók segédkönyve és mint épületes olvasmány kitünő szolgálatokat tett. A lelkipásztorkodás terén szerzett érdemei elismeréseül 1806-ban tiszteletbeli, 1811-ben pedig valóságos kanonokká neveztetett. Káptalani javadalmát elfoglalván, azonnal papnöveldei igazgató lett, mely hivatalt 11 évig viselte. 1815-ben a Bold. Szűz zebegényi apátja, 1816-ban a püspöki lyceum helyettes igazgatója, 1832-ben nagy-prépost lett. Nyitra vármegye 1826-ik évi május 18-án tartott közgyülésén a megyei közkórház felállitására kiküldött bizottság elnökévé választatván, ezen emberbaráti czélt tevékeny közreműködésével és 200 ftnyi adományával mozditotta elő.[2] 1833-ban püspöki helynökké 1836-ban pedig dulmi cz. püspökké neveztetett. Vurum József püspöknek 1837. május 2-án történt elhalálozása után káptalani helynökké választatott. Meghalt 1846-ik évi oktober 13-án. A székesegyházi alapnak 240 p. ftot, anniversariumra 1000 p. ftot, a nyitrai szegények intézetének 1000 p. ftot hagyott. Több egyházmegyei plébánia javára tett alapitványai körülbelül 8000 p. forintot tesznek. 1832—1846.

GREGUSKA ISTVÁN. Született Pruszkán Trencsén vármegyében 1785. augusztus 18-án. Theologiai tanulmányait Nagyszombatban befejezvén, ugyanott 1808. évi augusztus 22-én pappá szenteltetett. Kluch József ugyanazon évben nyitrai püspökké kineveztetvén, a fiatal áldozárt, mint szertartót udvarába hivta, s 1809. titkárává nevezte ki. 1817-ben megtartván titkári hivatalát üreghi plebánossá, 1819-ik évi január 21-én kanonokká lett, megmaradván főpásztorának oldala mellett. 1822-ben Isten áldásáról czimzett apáttá, 1847-ben nagy-préposttá,

[1] Czime: Učeni Mudrosti krestanskej. V Trnave 1802." Kempis Tamás Krisztus követéséről irt könyvét is kiadta e czimen: „Nasledováni Pána Ježiša Krista. V Trnave 1806." L. Magyar Sion 1890. 300. l.

[2] Dr. Biringer Ferencz. A nyitrai vármegyei közkórház emlékkönyve. 1894. 13. 18. 19. l.

1854-ben dulcinoi vál. püspökké neveztetett. A vármegyei közkórház felállitása körül szerzett érdemeiért, melynek pénzalapját 300 fttal növelte, Nyitra vármegye 1830. évi február 15-én tartott közgyülésén társigazgatóvá választotta meg; a káptalan pedig az 1839/40-ik évi pozsonyi országgyűlésre képviselőjeül küldötte. Ő volt a Kluch püspök által épitett s 1821-ben a káptalannak, sz. József és nep. sz. János tiszteletére alapitott oltár-javadalom gyanánt, adományozott diszes háznak első lakója. Életében a pruszkai plébánia javára alapitványt tett, mely az 1893. évi számadások szerint 1860 ftnyi tőkéből áll. Meghalt 1857-ik évi január 3-án.[1] 1847—1857.

MÉSZÁROS ENDRE. Született Várnán Trencsén vármegyében 1788. november 27-én. A növendékpapok sorába felvétetvén, a bölcseletet Nyitrán, a theologiát pedig a pesti egyetemen tanulta, melynek befejezése után egy évig még a polgári jogot hallgatta s 1810-ben mint hittudor tért vissza egyházmegyéjébe, hol azonnal az erkölcstan és lelkipásztorkodás tanárává neveztetett. 1811. évi november 30-án áldozárrá szenteltetvén, tanári székét tovább is egészen kanonokká kineveztetéseig, sőt azon túl is, mint ‚Canonicus Theologus' megtartotta. 1819-ben szent-széki ülnök, 1832-ben kanonok, 1835-ben Bold. Szüzről nevezett egresi apát, 1843-ban a püspöki lyceum igazgatója, 1847-ben olvasó-kanonok lett, 1857-ben a szent-szék elnökévé s általános ügyhallgatóvá, 1858-ban pedig nagy-préposttá neveztetett. Palugyay Püspök halála után 1858. julius 27-én káptalani helynökké választatott s mint ilyen részt vett az ugyanazon évben Esztergomban tartott tartományi zsinaton. 1860-ban a budapesti egyetem hittani kara, 50 éves tudori jubileumának alkalmából disz-oklevéllel tisztelte meg; a következő évben pedig nagy ünnepséggel mutatta be arany-miséjét a Mindenhatónak. Meghalt 1864-ik évi augusztus 3-án.[2] A

[1] Dr. Biringer. id. h. 13. 22. — Pon. Thewrewk Józs. Magyarok Születésnapjai 2. 81. — Protocoll. Lad. Kamánházy p. 93.

[2] U. o. pag. 95.

kövesdhegyi Boldog Asszony templomának sirboltját választotta végső nyughelyéül. 1858—1864.

KELECSÉNYI JÁNOS. Született Nagy-Tapolcsányban 1794. deczember 19-én. A bölcseletet Nyitrán, a hittudományokat pedig a nagyszombati papnöveldében végezte. 1817. deczember 20-án pappá szenteltetett fel s azonnal a püspöki udvarban, mint szertartó, nyert alkalmazást. Két év mulva titkár lett. Pályájának kezdetén annyira gyenge egészségü volt, hogy Kluch József püspök végrendeletében 300 ftnyi évi járadékot hagyományozott neki, azon feltevésben, hogy nem lesz képes egyházmegyéjének sokáig szolgálni; azonban idővel annyira megerősödött, hogy végső, halálos betegségén kivül, állandó egészségnek örvendhetett. Vurum József 1826-ban püspöki székét elfoglalván és titkárának tevékenységét s egyéb jeles tulajdonságait felismervén, őt a következő évben szent-széki ülnökséggel tüntette ki, 1834-ben pedig a Krobót János apát-kanonok halála által megüresedett stallumra felterjesztette és oldal-kanonokjává kinevezte. 1835-ben a nyitrai papnövelde kormányzásával bizta meg püspöke, mely hivatalt 11 évig viselte, időközben 1837-ben a Bold. Szűz Máriáról nevezett esztergom-mezei apátság czimével diszittetvén fel. Ezentúl kegyes alapitványok kezelésével foglalkozott, s midőn Palugyay Imre püspök 1854-ben páli sz. Vincze leányai számára Nyitrán monumentális házat épiteni kezdett, Kelecsényit szemelte ki nem csak az épitési-pénztár kezelésére, hanem az épitkezés fölötti fő-felügyelet gyakorlására is. E megtisztelő, de terhes megbizásnak hét évig legnagyobb buzgósággal, s az intézet belső berendezésénél tanusitott nem csekély szakértelemmel felelt meg, mig 1861-ik évi Kisasszony napján bold. eml. Roskoványi Ágoston püspök a templomot felszentelte s a czélszerüen felszerelt házat, iskolatermeivel és kórházi osztályával a testvéreknek átadta. Mint Palugyay püspök alapitványainak kezelője azontúl is őrködött a szép virágzásnak indult intézet fölött és vezetőit bölcs tanácsaival támogatta. 1865-ben nagy-préposttá kineveztetvén, székébe ugyan azon év február 12-én

igtattatott be. E diszes állását, melyet az egyházmegyei papság általános öröme és legszebb reményei között foglalt el, csak igen rövid ideig viselhette; mert már a következő évben, julius 27-én több hétig tartott fájdalmas betegség ragadta ki az élők sorából. Kelecsényi, ki egész papi pályáját Nyitrán töltötte, nem kivánt fényleni s a külvilág előtt ismeretlenül, értékesitette tehetségeit a káptalan és az egyházmegye javára. Mint valódi pap, nem csak vallásos kötelmeit, hanem minden teendőjét legjobb kedvvel, érett megfontolással és alaposan végezte; de leginkább gyémánt jelleme volt az, amivel magához vonzotta a sziveket. Házánál mindig néhány tanulót tartott, kik ott nem csak ellátásban, hanem nevelésben is részesültek s kik közül többen részint egyházi, részint más pályán érdemes tagjaivá lettek a társadalomnak, és sok elszegényedett család sorsát enyhitette titokban segélyezés vagy kölcsön által. Irályi és tárgyi tekintetben egyaránt mintaszerü végrendeletében a székes-egyháznak 200 ftot, a papnövelde, elaggott papok s az egyházmegye pénz-alapjainak egyenkint 100-100 ftot, a székes-egyházban évenkint végzendő misére 1000 ftot, a berencsi és ludányi plébániának 500 ftot, a nagytapolcsáni kálvária fentartására 1000 ftot, az ottani népiskolára 1000 ftot hagyott. A többi hagyományok kifizetése után fennmaradó vagyonát három részre osztatni kivánta, melyek elsejét a nyitrai egyházmegyének, a másodikat rokonainak, a harmadikat a nyitrai és nagytapolcsáni szegényeknek szánta.[1] 1865—1866.

KRAJCSIK JÁNOS, született Bánban, Trencsén vármegyében 1804 junius 10-én. Tanulmányait a nyitrai papnöveldében befejezvén, fiatal kora miatt 1826 és 1827-ben a budapesti egyetemen a jogtudományokat hallgatta s onnan mint egyetemes jog-tudor tért vissza egyházmegyéjébe. 1827. november 15-én pappá szenteltetvén,

[1] Ponori Thewrewk József. Magyarok Születésnapjai. 2. 125. Religio. 1866. II. 19. sz. 150—51. — Schematismus Cleri Dioec. Nitr. 1859. — Végrendeletének másolata a kápt. magán levéltárában.

mint segédlelkész Alsó-Hricsón működött; mig 1831-ben Vurum József püspök udvarába jutott; hol rendkivüli szorgalma és teendőiben tanusitott pontossága által főpásztorának kegyét annyira megnyerte, hogy már 1835-ik évben, — soron kivül, — titkárává, 1837-ben pedig szentszéki ülnökké nevezte ki. Vurum püspöknek 1838 május 2-án bekövetkezett halála után, ennek utódánál, a nagy szellemű, de a nyitrai egyházmegyét nem ismerő Palugyay Imre püspöknél még tágasabb hatáskör nyilt meg a fáradhatlan titkár előtt, ki kivált midőn 1841-ben kanonokká neveztetett, püspökének oldala mellett az egyházmegye minden ügyére döntő befolyást gyakorolt. E kedvező helyzetnek 1853-ban rögtön vége szakadván, Krajcsik tevékenységét az irodalom terére vitte át, s egy két kötetes egyházjogi munkát irt, melyet ki is adott, ily czim alatt: „Ius Ecclesiasticum, practicis rationum momentis illustratum. Viennae 1854—1857.“ Időközben az 184$^3/_4$-ik évi pozsonyi országgyülésen káptalani követ volt, 1845-ben szent Ipolyról czimzett zoborhegyi apáttá-, 1850-ben zsinati vizsgálóvá-, 1856-ban székesegyházi főesperessé-, 1860-ban őr-kanonokká neveztetett ki. Tettvágyának szükek voltak az egyházmegye határai, s azért alig volt országos egyházi vagy politikai ünnepély, melynél ne szerepelt volna. Igy 1849-ben részt vett az Olmützben, — 1853-ban a Libényi-féle merénylet alkalmából Bécsben járt küldöttségekben, 1856-ban az esztergomi bazilika felszentelésén; 1857-ben a mária-czelli nagy bucsújáraton; 1860-ban a tót-megyeri értekezleten; — 1867-ben a budapesti koronázásnál stb., 1866-ban az esztergomi bazilikában gyászbeszédet mondott b. emlékü Scitovszky János biboros-primás fölött.[1] — 1867-ik évi májusban nyitrai nagy-prépostta neveztetett. 1869-ik évben a báni választó-kerület országgyülési képviselőjévé választotta; 1879-ben pedig, báró Weisz Pál országgyülési képviselői mandátumáról lemondván, 1881-ig a nyitrai

[1] Sermo in memoriam pretiosae vitae Ioannis B. Card. Scitovszky etc. Nitriae 1866.

választó-kerületet képviselte az országgyülésen, hol a katholikus ügyek védelmére ismételten felszólalt, és több egyházpolitikai czikket közölt a „Magyar Államban", „Magyar Themisben" és „Jogban". 1872-ben vál. sardikai püspökséggel, 1878-ban pedig a vaskorona-rend 2-od osztályú keresztjével lett kitüntetve. E kitüntetések azonban nem voltak képesek rendkivüli ambiczióját kielégiteni, melynek egyedüli tárgyával még akkor is foglalkozott elméje, midőn mások már csak a multak emlékeinek élnek, s melyet vas-szorgalma és szivós természete mellett, kevesebb fáradsággal is elérhetendett, ha a czéljához vezető utakat helyesen megválasztotta volna. — Meghalt agg-sorvadásban 1890. augusztus 10-én életének 87-ik, áldozárságának 63-ik, kanonokságának 50-ik és nagyprépostságának 24-ik évében.[1] Életében szülőföldje, Bán mezőváros javára többféle alapitványt tett; két érdemes lelkész jutalmazására 1400 ftot, a székesegyházban végzendő anniversariumra 1000 ft, a nagyobb papnövelde tanárai és elöljárói, nemkülönben a keresztény szeretetről nevezett testvérek lelki-igazgatója által végzendő szent-misékre, a Nejedly-féle ösztöndij gyarapitására, a kath. elemi iskolákban szétosztandó jutalmakra, a nyitrai szegények intézetének stb. nagyobb-kisebb tőke-összegeket adományozott. 1867—1890.

VENCZELL XAV. FERENCZ l. a káptalan jelenleg élő tagjai között. 1890—.

[1] P. Thewrewk I. Magyarok születésnapjai 1. 20. — Dr. Constant von Wurzbach Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. XIII. 113. — Nyitramegyei Közlöny 1890. 33. sz.

VIII. KANONOKOK.

XII. ÉS XIII. SZÁZAD.

LAMBERT, szent Emerám egyházának dékánja, ki három következő társával az 1111-ik évben a zobori apátság számára kiadott itélet-levélben emlittetik.[1] 1111.

VILLERMES, nyelvtanár (Grammaticus).[2] 1111.

DÁNIEL, sz. Emerám egyházának kanonokja. 1111.

POSKO, sz. Emerám egyházának kanonokja. 1111.

FÁBIÁN, olvasó-kanonok. Emlékét fentartotta az esztergomi főkáptalan 1236-ik évi okirata, melyben jelenti, hogy Ádám nyitrai püspök és káptalana Kázmér comesnek Apka nevezetű földjeért Raich nevű birtokukat cserébe adták.[3] 1236.

DOMOKOS őrkanonok.[4] 1236.

PECCHE vagy PECCHA dékán-kanonok, ki mint Ádám püspök meghatalmazott ügynöke jelent meg István országbiró előtt.[4] 1245—1261.

VID (Vitus) éneklő-kanonok. 1647-ben a zobori konvent előtt káptalana nevében tiltakozott IV. Béla király Nyitra városnak adott szabadság-levele ellen, a mennyiben az a káptalan birtokjogait és kiváltságait sértené.[6] 1247.

[1] Fejérpataky L. Kálmán király oklevelei. 43. l. — Fej. VII. 4. 39. l.

[2] Kanonokok és áldozárok között emlittetvén, következtetnem kell, hogy mint a káptalani iskola vezetője, szintén kanonok volt. Tudtommal ez a legrégibb adat, mely nyitrai tanitót emlit.

[3] Knauz. Mon. Strig. I. 318. — [4] U. o.

[5] C. D. Patr. VII. 199.

[6] Eredetije a nyitr. kápt. magán lev. F. II. n. 9. Ezen oklevélről Nagy Imre megjegyzi: „Az irás ugyan elüt az akkor divottól, azonban az okirat eredetiségén mégis alig lehet kétkedni.“ C. D. Patr. VII. 36.

MÁRK olvasó-kanonok; 1248-ban aláirta azon oklevelet, melyben a káptalan bizonyitja, hogy Románia, berencsi Bena leánya hajadoni birtoknegyedét Debcs comesnek öt márkáért eladta. [1] 1248.

DEMETER olvasó-kanonok. Emlittetik a nyitrai káptalan 1251-ik évi bizonyság-levelében, melyben jelenti: hogy a Jakab gerencséri szabados által, az esztergomi érsek Mancha nevü pogrányi vinczelléren elkövetettemberölési perben a felek békésen kiegyezkedtek. [2] 1263-ban aláirta ugyanazon káptalan okiratát, melyben bizonyitja, hogy comes Endere, Beche és Bychen, Pomnennek fiai, Endréd helység határában egy ekére való földet 3 ezüst márkáért elzálogositottak Rennaldusnak. [3] 1268-ban ismét találkozunk nevével, midőn Godizlaus trencsén-vármegyei domanisi lelkész és rokonai, Govori Lőrincz megöletése iránt Szádok lelkészszel és Balázszsal kiegyeztek, és a Zuhvize patak mellett bizonyos földrészt 16 márkáért az utóbbinak átengedtek. [4] 1269. augusztus 1-én aláirta másolatát azon oklevélnek, melyben a székesfejérvári káptalan jelenti, hogy Domokos, baranyai comes Baroch nevü földjét Fülöp esztergomi érseknek elörökitette. [5] 1251—1269.

JÁNOS őrkanonok, neve előfordul abban az oklevélben, melylyel IV. Béla király a nyitrai káptalannak Fonchul földje helyett cserébe Dubnicza földjét adja. [6] 1261.

MÓRICZ kanonok. [7] 1261.

JÁNOS gradnai főesperes. [8] 1264.

IPOLY kanonok. IV. Béla király parancsára részt vett azon határjárásnál, mely néhai Márton bán Anna nevű özvegyének érdekében, ki a tatárok dulása alatt

[1] Eredetije a nyitr. kápt. magán levt. F. X. n. 3.
[2] Fej. IV. 2. 84.
[3] Uj Magyar Muzeum. 1860. II. 403.
[4] C. D. Patr. VII. 110.
[5] Knauz. M. E. Strig. I. 568.
[6] Nyitr. kápt. magán levt. F. V. n. 1.
[7] Fej. IV. 3. 49. — [8] U. o. 241.

adományleveleit elvesztette, és azért birtokaiban ujonnan megerősittetni kért, elrendeltetett. A királyi parancs erre vonatkozó szavaiból kitünik, hogy Ipoly, ki még Márton bán és Jakab püspök idejében ugyanazon birtok határait megmérte, jóval a tatárok betörése előtt volt a káptalan tagja, vagy legalább presbytere.[1] 1265.

BERECZK (Bryccius) helyettes olvasó-kanonok, ki 1265-ben tett végrendeletében Zeulen nevü földjét a Garan melletti szent-benedeki apátságnak hagyományozta.[2] 1265.

GERGELY olvasó-kanonok. Aláirta a káptalan okiratát, melyben bizonyitja, hogy Bodó comes, Tamás kanonok és volt dékán, valamint két nyitrai sz. Ferencz-rendi szerzetes előtt tett végrendeletében, Hernech nevű pusztáját a Garan melletti szent-benedeki apátságnak hagyta.[3] 1270.

TAMÁS dékán, később olvasó-kanonok.[4] 1270—1285.

BERTALAN olvasó-kanonok. Nevével találkozunk a nyitrai káptalan oklevelében, melyben bizonyitja, hogy Herch barsi polgár a Garan vizén levő malmát a szent-

[1] „Nos vero, qui iusta requirentibus favorabiles nos exhibere debemus et benignos, petitiones iam dictae Annae audivimus et exaudivimus cum effectu, Ipolitum sacerdotem, Canonicum Nitriensem, virum utique discretum, qui et antea vivente adhuc Martino Bano, vice Ven. P. Iacobi condam Eppi Nitriensis fel. recordationis hoc idem negotium fuerat executus, ad peragrandum universas possessiones saepedicti Martini Bani destinavimus." — Fej. IV. 3. 277.

[2] 1265. 5. Iulii. Capitulum Nitriense refert: „Quod cum Magister Bryccius sub Lector ecclesie nostre Nitriensis in graui egritudine infirmitatis iaceret articulo, et tamen compos sue mentis esset, disponens suum testamentum coram nobis, ut cum iam de hoc mundo transitoriam mutaret ad dominum, quandam particulam terre sue hereditariam, ad duo aratra, Zeulen vocatam, vicinam et commetaneam cum Kadar, prope Gran, reliquit et permisit pro remedio anime sue Monasterio sancti Benedicti de iuxta Gran in perpetuum possidendam cum uno Nemore coram Nobis." — Knauz M. E. Strig. I. 522. — Wenzel. C. D. Arp. VIII. 137.

[3] Knauz M. E. Strig. II. 473.

[4] U. o. — C. D. Patr. VIII. 243.

benedeki monostornak eladta; 1283. évi ápril 8-án pedig aláirta a káptalan bizonyságlevelét, hogy Ludán nemzetségbeli Szoboszló több részbirtokát rokonának Vitknek átengedte.[1] 1270.

KELEMEN olvasó-kanonok, emlittetik a nyitrai káptalan jelentésében Kezthelen falu határainak bejárásáról.[2] 1274.

BERTALAN olvasó-kanonok. Neve olvasható a nyitrai káptalan bizonyság-levelében arról, hogy Petenye, Péter fia Machalan nevü földjét Uthemér fiainak Péternek és Egyednek 22 márkáért eladta.[3] 1275—1285.

ISTVÁN, trencséni főesperes. Az esztergomi érsek és nyitrai püspök között bizonyos dézma-szedési ügyben támadt vita alkalmával, István főesperes, Demjén, Péter és Dezső kanonok-társaival együtt esküvel bizonyitotta, hogy a nyitrai egyház ezen tized élvezetét az esztergomi érsekektől birja, és beszedési jogának gyakorlásában csakis Lukács érsek által háborittatott; mire Lodomér érsek, a nyitrai egyház követelésének jogosságáról meggyőződvén, a tapolcsányi és korosi tized-negyedet, valamint a práznóczi, bossányi és krencsi tizedet a nyitrai egyháznak, illetőleg a káptalannak visszaadta.[4]
1276—1285.

DEMETER éneklő-kanonok. Emlittetik István és Márton főesperesekkel a nyitrai káptalan 1276. február 29-én kelt oklevelében, melyben bizonyitja, hogy Egresdi Bodó és társai, Sebestyén és Márton trencséni várjobbágyoknak három ekényi földet elörökitettek.[5] 1276.

MÁRTON kanonok és főesperes.[6] 1276.

DEMJÉN gradnai főesperes.[7] 1285.

PÉTER kanonok.[8] 1285.

DEZSŐ kanonok.[9] 1285.

[1] Wenzel. C. D. Arp. 8. 323—363. — U. o. 9. 363.
[2] U. o. 12. 125.
[3] Hazai oklevélt. 73. — Wenzel C. D. Arp. IX. 406.
[4] C. D. Patr. VI. 215.
[5] C. D. Patr. VI. 215. — [6] U. o.
[7] Kn. M. Strig. II. 203. — Mem. Epp. Nitr. 220.
[8] U. o. — [9] U. o.

ÁLMOS dékán-kanonok, Miklós pozsonyi prépost fivére. 1285. szept. 2-án jelen volt a nyitrai káptalan előtt lefolyt ama birtokcseréné1, melynél fogva Elek mester fiai és testvére, Miklós nevében IV. László király adományozásából, néhai Miklós pozsonyi préposttal és fen nevezett Miklós testvérével birt Alsó-Csermen földét Sal és Paska nyitrai várjobbágyok Csey nevű birtokáért átengedi. [1] 1285.

FARKAS, olvasó-kanonok. Származása és életpályája ismeretlenek; de hogy igen korán lett a káptalan

[1] „Capitulum Nitriensis ecclesie omnibus Christi fidelibus ad quos presentes littere peruenerint salutem in omnium saluatore. Ad uniuersorum noticiam tenore presencium volumus peruenire, quod accedentes ad nostram presenciam magister Alexius pro se et filiis suis ac fratre suo Nicholao ab una parte, Sal et Pascha iobagiones castri Nitriensis, ex altera, concorditer propositum extitit per eosdem, quod tale concambium fecissent et inter se ordinassent, quod iidem Sal et Pascha terram eorum hereditariam Chey vocatam, totam ipsos contingentem, cum suis utilitatibus et pertinenciis vniuersis, dedissent, assignassent et reliquissent, eidem magistro Alexio et suis heredibus, iure perpetuo possidendam, et e conuerso prefatus magister Alexius, terram suam Chermen nuncupatam inferiorem, quam magister Nicholaus quondam prepositus Posoniensis inclite recordacionis et idem magister Alexius ac frater suus Nicholaus, ex collacione domini nostri Ladyzlai dei gracia illustris regis Vngarie possidebant, eo iure et firmitate, quo ipsi habuerunt et tenuerunt, presente discreto viro Almo decano karissimo socio et confratre nostro fratre ipsius prepositi, ipso permittente, dedit similiter et pariter assignauit, prenotatis Sal et Pascha ac ipsorum successoribus in concambium terre eorum Chey supradicte, iure hereditario possidendam etc. — Datum quarto Nonas Septembr (is Anno domini) M° CC° LXXX° quinto magistro Thoma lectore ecclesie nostra existente." C. D. Patr. VII. 195.

Az oklevél itt közölt részletéből kitűnik, hogy Álmos kanonok, ki ezen jogügyletnél nem mint káptalani tanu, hanem mint érdekelt fél, vagy a mai jogászok nyelvén szólva, érdek-társ szerepelt, nemes és birtokos családból származott. Hogy a Chermeni család tagja lett volna, azt ugyan nem merem állitani, mert Wertner Mór, ki művében (A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig. I. 208.) e család nemzedék-rendét közli, Miklós prépostot nem emliti; de hogy a csere-levélben megnevezett Elek mesterrel rokonsági viszonyban volt, alig vonható kétségbe.

tagjává, bizonyos; mert neve mint lectoré 1287-től 1310-ig megszakitás nélkül olvasható a káptalan okirataiban. 1288. ápril 25-én aláírta a káptalan oklevelét, melyben bizonyitja, hogy László, esztergomi prépost, Gyerki nevü birtokát káptalanának ajándékozta. 1300-ik évben pedig a nyitrai káptalan nevében bizonyitja, hogy Geront korosi nemes, alsó-berencsi birtokát, hét pogrányi szőlővel együtt Bogár Mártonnak 42 márkáért eladta. [1] 1287—1310.

BOOTH (Fejérnél BUCH) őr-kanonok. 1293-ik évben III. Endre király parancsára, a káptalan kiküldötte, hogy a kolosi monostort Clus, Glodno, Petres és Kernech nevü szomszédos földek birtokába igtassa be. [2] 1293—1299.

ISTVÁN kanonok, trencséni főesperes. [3] 1298.

XIV. SZÁZAD.

MIKLÓS kanonok. [4] 1301.

ENDRE kanonok, káptalani jegyző, utóbb őr-kanonok. [5] 4310—1322.

JÁNOS kanonok, később dékán, ki 1310 február 28-án János püspök helyett pápai tized fejében 3 márkát fizetett. [6] 1310.

KELEMEN, olvasó-kanonok. 1316. november 30-án aláírta a káptalan hiteles kiadványát, melyben Gyarmathi Gergely fiai számára átirja Chalád nevü birtokot illető saját két rendbeli, 1312-ik évi oklevelét. [7] 1311—1320.

[1] Knauz. M. Sion. III. 695. — U. o. I. 907. — N. C. D. Andeg. I. 209.

[2] E név származását l. Turul. IX. k. 117. l. — Haz. Oklevel. 137. l. — Fej. VIII. 5. 34.

[3] Schvach György, nyitrai kanonokok névsora. Kézirat a kápt. levéltárban. — [4] U. o.

[5] Mon. Vat. I. 2. 431. — N. C. D. Andeg. II. 47.

[6] Mon. Vat. I. 2. 437.

[7] Knauz. M. E. Strig. II. 641. — Haz. Oklev. 191.

IMRE kononok.[1] 1316.

MIKLÓS kanonok, utóbb őrkanonok. 1343-ik évben Kozma kanonokkal bejárta azon birtokrész határait, melyet Kenéz fiai Péter és Fülöp Geszt nevü jószágukból Elefánthi Máté fiainak átengedtek.[2] 1321—1343.

JÓZSEF kanonok. Emléke fennmaradt a káptalan 1321. márczius 21-én kelt oklevelében, melyben I. Károly királynak jelenti, hogy Markolf fiait Cseke és Lule birtokába visszahelyezte.[3] 1321.

ISTVÁN éneklő- 1327-ben olvasó-kanonok. 1328. évi május 1-én káptalana nevében és személyében a székesfejérvári káptalan előtt tiltakozott Boleszló, esztergomi érsek hatalmaskodása ellen, melylyel saját testvéröcsesét Meskót a megüresedett nyitrai püspöki székre betolta.[4] 1322—1340.

LUKÁCS, iskolás kanonok. 1323-ik évi február 18-án Miklós, Szobonya mester fivére részére ennek lovai eltolvajlása ügyében vizsgálatot teljesitett.[5] 1323.

PÁL, gradnai főesperes. 1328-ik évi január 13-án Miklós őr-kanonokkal az esztergomi káptalan előtt óvást emelt Mesko nyitrai püspök ellen, ki a püspökség tulajdonához tartozó Kis-Körösköny falut elidegeniteni készült. Miért is nevezett főpásztorukat a szándékolt el-

[1] Haz. Oklev. 189.

[2] C. D. Patr. III. 68. — N. C. D. Andeg. II. 506.

[3] N. C. D. Andeg. I. 605.

[4] U. o. II. 47. — Fej. VIII. 4. 460. A pozsonyi káptalan birtokában levő, XIII-ik századból származó misekönyv tábláján olvasható István nyitrai olvasó-kanonok levele „Honorabilibus viris et discretis dominis suis Petro quondam preposito, et Thome Custodi ecclesíe Poson.", melyben kéri őket, emlékeztessék Boleszló érseket az István által teljesitett szolgálatokra s a neki ezek fejében tett igéretekre, és eszközöljék ki mielőbbi kineveztetését az egyik esztergomi kanonoki stallumra. A levél kelet nélküli, de minthogy az érsek öcsesét Meskót mint választott nyitrai püspököt emliti, valószinüleg 1328-ik vagy a következő évre tehető. (Knauz M. Sion. VI. 458.)

[5] N. C. D. Andeg. II. 63.

adástól, Szobonya comest pedig a birtok megvételétől eltiltották. [1] 1328—1332.

PÁL kanonok. [2] 1328.

JÁNOS iskolás-, utóbb olvasó-kanonok. [3] 1330—1357.

MÁTYÁS kanonok. 1330-ik évben I. Károly király parancsára, Rajcsány nyitramegyei faluban, Péter Drág fia birtokán, mint káptalani tanu határigazitásnál volt jelen. — 1341. október 6-án a káptalan megbizásából, pápai tized czimén három márkát fizetett. [4] 1330—1341.

SEBESTYÉN, trencséni főesperes, ki 1332-ik évben a káptalan nevében pápai tizedet fizetett. Később (1345. körül) zalai főesperes és veszprémi olvasó-kanonok lett. [5] 1328—1333.

ISTVÁN éneklő kanonok. [6] 1332.

KOZMA kanonok, majd éneklő-kanonok. 1340-ik évben I. Károly király rendeletére, mint káptalani tanu, a garan-szent-benedeki konvent Sengő nevü, barsvármegyei birtokán határjárást végzett. [7] 1338—1357.

MIHÁLY helyettes olvasó-kanonok; ki 1348. május 8-án Zeghi János fiait Tolmács és Nagyszeg nevü Nyitra vármegyei birtokokba, mint káptalani bizonyság beigtatta. [8] 1348.

JÁNOS, István fia, trencséni fő-esperes, VI. Kelemen pápa által kinevezett kanonok, ki 1352. évi április 4-én mint lector aláirta a nyitrai káptalan jelentését, Barakchai Jakab fiainak nagy-ugróczi és pasythi birtokain végzett határjárásról, melynél az alább emlitendő János őr-kanonok mint káptalani tanu működött. [9] 1345—1352.

[1] Fej. VIII. 3. 309. — Mon. Vat. I. 1. 199.
[2] Eszterg. kápt. orsz. levt. c. 70. fasc. 3. n. 5.
[3] N. C. D. Andeg. II. 476. — Fej. XI. 554.
[4] Fej. VIII. 3. 491. — Mon. Vat. I. 1. 426.
[5] Mon. Vat. I. 1. 187. — Theiner. Mon. Hung. I. 890.
[6] Fej. VIII. 3. 655.
[7] N. C. D. Andeg. IV. 32. — Fej. XI. 554.
[8] N. C. D. Andeg. V. 175.
[9] Theiner. I. 890. — N. C. D. Andeg. V. 571.

BALÁZS kanonok. 1353. évben Tamás országbiró meghagyására, mint káptalani kiküldött Fodur János, Márk fia érdekében határjárást végzett Nagy-Lelócz községben. [1] 1352—1353.

JÁNOS őr-kanonok, utóbb lector; 1363-ik évi augusztus 10-én aláirta a káptalan bizonyság-levelét, hogy Szigethi István nyitrai püspök Pásztó nevű birtokát Konth Miklós nádornak Irug (Üreg) nevü községért cserébe adta. [2] 1352—1364.

LŐCSEI MIKLÓS (de Leucha) éneklő-kanonok, kit 1353-ban VI. Incze pápa kinevezett; 1360-ik évben pedig ugyanazon pápa meghagyta a váczi püspöknek, hogy Miklósnak az esztergomi főegyházban kanonoki javadalmat szerezzen. [3] 1353—1360.

PÉTER István fia, trencséni főesperes, VI. Kelemen pápa által fejérvári fő-esperesből kinevezve. [4] 1345—1364.

KIS JAKAB (Parvus) kanonok, később őrkanonok, ki 1358-ik évben, királyi parancs folytán Ablincs, pozsonymegyei helység határait mint káptalani kiküldött, Kápolnai Pállal a pozsonyi káptalan javára ujra felmérte. [5] 1354—1364.

MIKLÓS gradnai fő-esperes. [6] 1357.

MIHÁLY, kezői Hendin-fia (Hendini de Kezeu) VI-ik Incze pápa által kinevezett kanonok, kinek beigtatását ugyanazon pápa az esztergomi érsekre, zobori apátra és az avignoni sekrestyésre bizta. [7] 1359.

NAGY JAKAB (Magnus) kanonok. 1358-ik évben Széchi Miklós országbiró, a garan-szent-benedeki apátság és Nemesényi György között folyt per elintézése vé-

[1] Fej. IX. 2. 200.

[2] Nyitr. püspöki levt. D. M. 3. 2. — N. C. D. Andeg. V. 571. Fej. IX. 3. 447.

[3] Theiner II. 6. — Történ. Tár. 1895. 280.

[4] Mon. Vat. I. 1. 450. — Nyitr. kápt. mag. levt. II. 12.

[5] Mon. Vat. I. 1. 450. — Knauz. Magy. egyet. Encyclop. I. 187.

[6] Fej. XI. 554.

[7] Történ. Tár. 1895. 277.

gett, a nemcsényi és rohosnyiczai határok megjárását rendelte el, mely ténykedéshez a nyitrai káptalan az apát, mint felperes részére Jakab kanonokot, Nemcsényi György alperes részére pedig Miklós karpapot küldötte ki. — Emlittetik a zobori konvent 1367-iki oklevelében is, melyben az IV. Béla királynak 1244 és 1261-ik évi adomány-leveleit a nyitrai káptalan számára átirja.[1] 1358—1364.

MIHÁLY, barsi Jakab fia (Jacobi de Bors) kanonok, kinek VI. Incze pápa 1359-ik évi junius 10-én esztergomi kanonoki stallumot adományoz.[2] 1359.

ISTVÁN kanonok; 1377-ben lector.[3] 1364—1383.

BÁLINT olvasó-kanonok.[4] 1370.

MIHÁLY, kanonok, trencséni főesperes.[5] 1373.

BENEDEK kanonok. 1379-ik évben a Szeghi Mihály és Egyházas-Szeghi Páznán fiai között, a Nyitra vizén épitett bizonyos malom iránt folyt perben, a káptalan Gara Miklós nádor parancsára, a helyszinén megejtett vizsgálathoz Mihály részére Benedeket, Páznán fiai részére pedig István olvasó-kanonokot küldötte ki.[6] 1379—1388.

TAMÁS kanonok.[7] 1379.

JÁNOS éneklő-, majd olvasó-kanonok.[8] 1382—1385.

PÉLI ENDRE Miklós fia (Nicolai de Peel) IX. Bonifácz által kinevezett kanonok.[9] 1390—1393.

TAMÁS olvasó-kanonok és szent Tamás oltárának igazgatója, ki ezen oltárnak két zobor-hegyi szőlejét, az általa épitett pinczével együtt adományozta. 1413-ban

[1] Fej. IX. 3. 67. — Nyitr. kápt. mag. levt. II. 5.
[2] Történ. Tár. 1895. 277.
[3] Fej. X. 3. 447. — Magyar Történ. Tár. X. 235.
[4] Nyitr. kápt. levt. IV. 1.
[5] Zerdahely család levt. 25. 138.
[6] C. D. Károlyi I. 365—383.
[7] U. o. 365.
[8] C. D. Károlyi I. 39. — Fej. X. 8. 192.
[9] Mon. Vat. I. 3. 62. — U. o. 248.

utóbbi javadalmáról lemondván, Hinkó püspök arra Apponyi János fiát Albertet, esztergom-főmegyei áldozárt nevezte ki, meghagyván István, nyitrai székesegyházi succentornak, hogy őt ezen javadalomba beigtassa. — 1395-ben királyi parancsra, Berencsi Istvánt, Gergely fiát berencsi és ujfalvi részbirtokaiba mint káptalani kiküldött igtatta be. [1] 1392—1413.

ISTVÁN, Gál fia, kanonok. [2] 1393.

MÁTYÁS, Mihály fia, kanonok, ki 1394-ben javadalmáról lemondván, a pálosok szerzetébe lépett és a szent Lőrinczről nevezett budai zárdában lakott. [3] 1394.

MIKLÓS (de Sys, talán Sissói) Péter fia, kanonok, szent János evang. oltárának igazgatója. [4] 1394—1395.

BERECZK őr-kanonok. 1394-ben Zsigmond király parancsára Stybor pozsonyi grófot Korompai János királyi emberrel Berencs várának birtokába igtatta be. [5] 1393—1401.

DEMETER kanonok, utóbb lector. 1397-ben aláírta a nyitrai káptalan bizonyság-levelét, hogy Stiboriczi Miklós Kassza várának birtokába bevezettetett. [6] 1393—1399.

LUKÁCS éneklő-kanonok. 1395-ben Ablanczy Tamás királyi emberrel Henrik zobori apátot csabi birtokába igtatta be. [7] 1395.

JÁNOS, Jakab fia, kanonok, szent Péter ap. oltárának igazgatója. [8] 1395.

ISTVÁN, Tamás fia, IX. Bonifácz pápa által kinevezett kanonok. [9] 1396.

ÁBRAHÁM, Kápolnai Márton fia, kanonok, kit IX.

[1] Nyitr. kápt. magán levt. X. 11. — U. o. II. 13. — X. 27.

[2] Mon. Vat. I. 3. 207. — [3] U. o. 297. — [4] U. o. 294.

[5] Fej. X. 3. 148. — Nyitr. kápt. orsz. levt. Prot. 59. 324.

[6] Wenzel G. Stibor vajda 89. l. — Fej. X. 3. 149. — Ny. k. magán levt. X. 27.

[7] Nyitr. püspöki levt. D. L. II. 6. — Fej. U. o. 318.

[8] Mon. Vat. I. 3. 297. — [9] U. o. 316. — Ny. k. magán levt. X. 28.

Bonifácz pápa 1396-ik évi julius 6-án győri kanonokságra és pápóczi prépostságra ajánl.[1] 1396.

XV. SZÁZAD.

BUDAI TAMÁS kanonok. 1401-ik évben az esztergomi érsek üzbéghi és kendii s a nagy-sarlói nemesek birtokai között végzett határigazitásnál mint káptalani tanu volt jelen.[2] 1401.

OTTÓ kanonok, ki 1404-ik évben a bécsi egyetemen tanult.[3] 1404.

MÁRK éneklő-kanonok.[4] 1406.

FERENCZ őr-kanonok és Hinkó püspök helynöke. 1406-ik évi ápril 28-án Tamás lector, továbbá Vid és Pál kanonok társaságában jelen volt azon barátságos egyezségnél, mely Gara Miklós nádor közbenjárásával a nyitrai káptalan, mint felperes és Eőri Tamás és Miklós, mint alperesek között Szúlócz helység határai tárgyában köttetett.[5] 1406.

VID, kanonok, trencséni főesperes.[6] 1406.

PÁL, kanonok.[7] 1406.

JÁNOS kanonok, ki 1409-ik évben Muri Benedeket, (de Mur) Endrét és Simont a nekik Zsigmond király által Mur nevü helységért csere fejében adományozott Molnosfalu birtokába, mint káptalani kiküldött, bevezette.[8] 1409—1411.

LŐRINCZ olvasó-kanonok.[9] 1417.

JAKAB őr-kanonok és Hinkó püspök helynöke.[10] 1417.

[1] Mon. Vat. I. 4. 77. — [2] Fej. X. 4. 66.

[3] „Otto canonicus Nitriensis solvit grossos II." Schrauf Károly. M. O. tanulók külföldön. II. 27. l.

[4] Nyitr. kápt. orsz. levt. 2 Prot. 19.

[5] Nyitr. kápt. magán levt. V. 7. — [6] U. o. — [7] U. o.

[8] Nyitr. kápt. magán levt. VIII. n. l.

[9] Schwach Gy. nyitrai kanonokok névsora.

[10] L. Laurini János életrajzát.

ZSIGMOND gradnai főesperes. [1] 1417.

LAURINI JÁNOS, kanonok. Levéltári forrásaimban csak egyszer emlittetik, — 1424-ben — mint káptalani tanu; annál érdekesebbek tehát azon életrajzi adatok, melyeket róla vármegyénk érdemes történet-irója [2] közölt. Ezek szerint Laurini Racsiczon született, s már mint nyitrai kanonok kereste fel a prágai egyetemet, a bölcseleti tudományok elsajátitása végett. Tehetsége és szorgalma által el is nyerte ott a szabad művészetek — Artium liberalium — magisteri fokát. Azonban az akkor Cseh-országban és különösen annak fővárosában rohamosan terjedő Huss-féle tévtanok s a tekintély megvetésének szelleme Laurinit is elszéditették, annyira, hogy 1417-ben a prágai szószékről nyilván eretnek állitásokat vitatott. A prágai egyetem egyik magistere, Pál dolani plebános erről értesülvén, Jánost, mint eretnek tanok hirdetőjét, Hinkó nyitrai püspöknél és Jakab őr-kanonok- és vikáriusnál föladta. A püspök addig is, mig a vádlott az eretnekség gyanuját magától teljesen elháritja, pénzét és Nyitrán talált összes ingóságait zár alá vétette. Laurini erre, állitólag, egy Huss-féle tévelyekkel impregnált hitvallással védekezett, s mégis nemcsak a haeresis vádja alól felmentetett, hanem kanonoki javadalmába is visszahelyeztetett. A vádlottal szemben kezdettől fogva kifejtett szigor kizárja annak lehetőségét, hogy Hinko püspök és egész káptalana szigorú birákból, rögtön eretnekség pártfogóivá — fautores haeresum — váltak volna. Inkább fel kell tennünk, hogy Laurini összes tévedéseit katholikushoz illő alázattal elismerte és visszavonta.

A vészterhes felhők eloszlása után Jánosunk hazájába visszatért és a káptalannak tevékeny tagja lett. Erre vallanak azon hivatalos ténykedések, melyekkel a káptalan által megbizatott. Utoljára 1426-ban találkozunk vele, midőn Garai Miklós nádor parancsára Saraughi Miklós nádori jegyzővel kiküldetett, hogy a Garan mel-

[1] Schwach Gy. u. o.

[2] Tagányi Károly. Apróságok megyénk multjából. Nyitram. Közl. 1886. 32. sz.

letti sz. benedeki apátságot Sári Péter és Lőrincz által Bellegen, Bars-megyében elfoglalt két ekényi földjének birtokába visszahelyezze. [1] 1417—1426.

SEBESTYÉN kanonok. [2] 1424.

MIKLÓS olvasó-kanonok. [3] 1424.

KOZMA kanonok. 1424. november 6-án Gara Miklós nádor előtt káptalana képviseletében megjelenvén, I. Károly király 1326-ik évi adománylevelével igazolta, hogy a káptalan Malántha területét, melyre Emőkei Jakab igényt támasztott, királyi adomány czimén jogosan birja, miért is a nádor nevezett birtokot a káptalannak itélte oda. [4] 1435-ban királyi parancsra Czétényben, György esztergomi érsek birtokán Névery Miklós királyi biztossal határjárást végzett. [5] 1424—1435.

LÁSZLÓ, Hinko püspök helynöke. Emliti V. Márton pápa Rómában 1427-ik évi junius 4-én kelt levelében, melyben a velehradi monostor apátjának meghagyja, hogy a prágai egyház joghatósága alá tartozó vilemovi apát, s az esztergomi főmegye hive Beness fegyvernök (armiger) között folyó pert beszüntesse. [6] 1427.

EGERSZEGI MIKLÓS kanonok. [7] 1430.

FERENCZ olvasó-kanonok. [8] 1435.

JÁNOS olvasó-kanonok. [9] 1437.

BERENCSI ENDRE kanonok. [10] 1438.

FERENCZ olvasó-kanonok. Először előfordul a nyitrai káptalan 1437. deczember 10-én kelt jelentésében Bornemisza Miklós beigtatásáról a vendégi birtokba. [11]

[1] Knauz. A Garan-melletti sz. benedeki apátság. I. 142.

[2] Schvach György névsora. — [3] U. o.

[4] Nyitr. kápt. magán levt. F. XII. 3. Fej. X. 7. 317. — U. o. 687. — Ny. kápt. orsz. levt. Prot. 9. 101.

[5] Kápt. magán levt. X. 2. 55.

[6] Katona. Hist. Crit. Regni Hung. XII. 481.

[7] Nyitr. kápt. magán levt. Fasc. X.

[8] Fejér X. 7. 688.

[9] Fejér XI. 114.

[10] Nyitr. kápt. magán levt. F. V. 6.

[11] Gróf Zichy-család okmánytára. VIII. 611.

1448-ik évben aláírta a káptalan bizonyság-levelét azon intézkedésről, melyet Stiboriczi Katalin, alsó-lindvai Bánffy Pál neje János éneklő-kanonok és Barsi Mihály kanonok jelenlétében némely lengyelországi birtokai tárgyában tett. [1] 1437—1451.

JÁNOS éneklő-kanonok, [2] Miklós püspök helynöke. 1453-ban káptalana képviseletében V. László király előtt megjelenvén, Hunyady János kormányzónak Molnosfalva helység királyi jogaira vonatkozó adomány-levelét átiratni és megerősittetni kérte. [3] 1448—1456.

BARSI MIHÁLY kanonok. [4] 1448.

ENDRE borostyán-koszorús (Baccalaureus) kanonok. Emlékét fentartja a nyitrai káptalannak V. László királyhoz intézett levele, melyben az Ujfalussy és Bossányi nemes családok között, Kelecsény és Kisfalud nevű birtokaik iránt támadt viszályoknak választott biróság előtti kiegyenlitéséről jelentést tesz. [5] 1456.

LEZTHEI JÁNOS (de Lezthe) kanonok. [6] 1456.

JAKAB kanonok. 1462-ik évben Kiskereskényi Miklós királyi emberrel Szénás Lászlót Berencsen, Ujfalun, Nagyfalun, Árkoson és Lükyn zálogjogon szerzett birtokaiba beigtatta. [7] 1462—1468.

BATIZI ENDRE (de Battys) kanonok. Mátyás király Nagy-Szebenben 1462-ik évi szeptember 29-én kelt parancsára, Magyar Balázst Kassza várának és egyéb trencsénmegyei jószágok birtokába bevezette. [8] 1462.

ISTVÁN éneklő kanonok. [9] 1465.

[1] Wenzel G. Stibor Vajda. 213. l. — Nyitr. kápt. orsz. levt. 43. Prot. 231.

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. egy jelzés nélküli csomagban, vizfoltos, félig rothadt papirra irva, de János éneklő-kanonok, Endre és Lezthei János kanonokok nevei könnyen olvashatók.

[3] Az oklevél szövegét alább közlöm.

[4] Wenzel G. Stibor Vajda. 213.

[5] és [6] mint [2] alatt.

[7] Nyitr. kápt. magán levt. F. X. n. 35. — Ugyanannak orsz. levt. Statut. Saec. XV. n. 77.

[8] U. o. Statut. Saec. XV. 139.

[9] U. o. Statut. Saec. XV. n. 157.

PATHY ANTAL (de Pathy) kanonok, utóbb éneklő-kanonok és püspöki helynök. 1467-ik évben Báthory Endre országbiró parancsára, mint káptalani bizonyság, Kiskereskényi Miklós királyi emberrel Ország Mihály nádort, fiával Lászlóval és fivérével Lőrinczczel igtatta be Berencs, Nagyfalu, Ujfalu, Árkos és Lüky nyitramegyei helységek birtokába.[1] 1466—1480.

UDVARDI BALÁZS (de Odwarz) kanonok. Ország Mihály nádor 1466. szeptember 24-én kelt rendeletére, Szemes Jánost és Fekete Imrét Loót nevü barsmegyei birtokukba bevezette.[2] 1466—1469.

ENDRE kanonok és énekes (succentor).[3] 1467.

ALBERT kanonok.[4] 1467—1470.

DEMETER olvasó-kanonok.[5] 1469.

ANTAL őr-kanonok.[6] 1469.

BALÁZS kanonok és Debrenthei Tamás püspök helynöke, 1469-ik évben mint káptalani tanu jelen volt László, bazini gróf beigtatásánál Szent-Iván-Ujfalu és Vásárd nevü birtokaiba.[7] 1469.

MIKLÓS kanonok.[8] 1470.

BÁNI GÁSPÁR (de Baan) olvasó-kanonok és püspöki helynök, 1490-ik év óta pozsonyi kanonok is volt,[9] de nyitrai stallumát mindvégig megtartotta. A nyitrai káptalannak kiváló tagja lehetett, mert a lectori hivatalt 3 évtizeden át viselte. Számos kiküldetése közül említésre legméltóbb az, melyben dicső Mátyás királyunk fiát, Korvin János herczeget Bajmócz várának birtokába

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. Saec. XV. 25. — Ny. kápt. magán levt. X. 40.

[2] U. o. Statut. Saec. XV. 157 456.

[3] Nyitr. kápt. magán levt. X. n. 27.

[4] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. Saec. XV.

[5] U. o. Statut. Saec. XV. 490.

[6] U. o. 4 Prot. 114.

[7] U. o. Statut. Saec. XV. n. 456.

[8] U. o. Statut. Saec. XV. n. 850.

[9] Rimely. Capitulum I. Ecclesiae Colleg. Poson. 259. l. — Ortvay. Pozsony város története. III. 272. l.

bevezette.[1] Egy más hivatalos működése, mely Zsolna város területén ment végbe, adalékul szolgálhat az akkor uralkodott zilált birtokviszonyok történetéhez 1477-ben

[1] A nyitrai káptalan multjának legszebb emlékei közé sorolja azon királyi beigtatási parancsokat, Mandata Statutoria, melyeknél fogva hazánk (fájdalom! nagyon rövid) fénykorának legjelesebb férfiait: a nagy Mátyás szivéhez legközelebb állott János herezeget, Ország Mihályt, a híres nádort, az egyház iránti jótékonyságában fejedelmeket fölülmuló főurat s a törökök rémét, a hős Kinizsy Pált uralkodójuk méltó elismeréséből nyert javaikba bevezethette. Ez szolgáljon mentségemül, midőn feladatom keretén kivül, Mátyás király erre vonatkozó oklevelét itt szószerint közlöm:

„Mathias dei gracia Hungarie Bohemieque Rex, necnon Dux Austrie etc. Fidelibus nostris Capitulo ecclesie Nittriensis. Salutem et graciam. Cum nos tametsi vniuersos nostros subditos, exteras eciam naciones pro Vniuscuiusque meritis et animi virtutibus dignis afficere muneribus, meritis eciam attollere honoribus pro nostra in omnes clemencia, et cursu nostre munificencie semper consueuerimus, d bemus tamen et Iure quidem ipso nature magis recte tenemur et astringimur erga illos pro paterna caritate et maiori expressione nostri paterni desiderij munus nostre liberalitatis vberius altiusque ostendere, qui e nobis in ipsis nostris visceribus nati sunt, et in cuius imagine non modo quotidie vitam quodam modo aliam, verum eciam hoc Iure munereque successionis perpetuo vitam ducere videmur immortalem. Accedit quod labor milicie et Illustrium parentum gesta magnifica vsusque rectorum operum et laborum, in liberorum imagine ac vita assidue reuirescunt, recrudescunt eciam non sine laude et gloria medioeri, anteacte vite cumulata officia, simul talia munera posteritati eternitatique fidelius recte commendantur, Ceterum hoc vsu caritatis et munificencie tum nostri nominis, tum ceterarum rerum a Nobis gestarum memoria alcius profundiusque apud posteros conseruatur. Cum hijs igitur alijsque moti respectibus, tum precipue ad merita illa et preclaram indolem Illustris Iohannis Coruini, oppaniensis lipthoniensisque ducis ac Comitis de Hwnyad nati nostri carissimi, quam idem pulcherrime recte vel nostro Iudicio praesefert, debitum vt decet respectum habentes, considerando eciam animi eiusdem ingenuitatem et futuro eius statui aliqua in parte vel nobis viuentibus vt tenemur prouidere volentes, Castrum nostrum Baymocz vocatum in Comitatu Nitriensi habitum, quod per mortem et defectum seminis quondam fidelis nostri Magnifici Honoffry Niffor de eadem Baymocz iuxta antiquam Regni nostri consuetudinem, ad nos consequenterque collacionem nostram deuolutum esse dinoscitur, simul cum cunctis suis vti-

Podmaniczky Balázs elfoglalta a zsolnai advocatia[1] házát a hozzá tartozó kerttel és szántófölddel. E házat 1479-ik évben Petroviczi Márton deáknak eladta, vagy ajándékozta, ki még ugyanazon évben Báni Gáspár által ezen ingatlanok birtokába bevezettetett. A zsolnaiak azonban ezen jogtalan birtoklás ellen a thúróczi konvent előtt tiltakoztak, mire az ügy kideritése végett birói vizs-

litatibus et pertinencijs quibuslibet, oppidis scilicet, villis et possessionibus vniuersis, porcionibusque et Iuribus omnibus possessionarijs ad idem Castrum de Iure vel quomodocunque ab antiquo pertinentibus, vel de Iure pertinere debentibus, animo deliberato et ex certa nostra sciencia Memorato Illustri Iohanni Duci suisque heredibus et posteritatibus vniversis, de manibus nostris Regijs dederimus, donanerimus et contulerimus, velimusque eundem in dominium eiusdem per nostrum et vestrum homines legitime facere introduci. Super quo fidelitati vestre harum serie firmiter mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente vnus ex electis Iuratis Nobilibus illius Comitatus, tanquam homo noster Regius ad facies dicti Castri pertinenciarumque suarum, vicinis et commetaneis eiusdem inibi vniuersis legitime convocatis et presentibus accedendo, introducat prefatum Iohannem Ducem in dominium eiusdem et earundem, statuatque idem et easdem eidem premisse nostre donacionis titulo sibi incumbente perpetuo possidendum, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, ex tunc euocet eosdem contra Annotatum Iohannem Ducem in Curiam nostram Regiam, nostram scilicet personalem in presenciam ad terminum competentem, racionem contradictionis eorumdem reddituri, et post hec huiusmodi introduccionis et Statucionis seriem, cum contradictorum et euocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui premisse Statucioni intererunt nominibus, terminoque assignato vt fuerit expediens dicte nostre personali presencie fideliter rescribatis, Datum Bude feria sexta proxima post festum Natiuitatis Beati Iohannis Bapt. Anno Dni Millesimo Quadringentesimo Octogesimo Nono."

Eredetije a nyitr. kápt. orsz. levéltárában. Statut. Saec. XV. 422. a királyi pecsét nyomaival s ezen hát-irattal: Fidelibus nris Caplo ecclesie Nitrien. Pro Illustrissimo Iohanne Coruino duce Oppauien. et Lypthouien.

[1] A régi közjogból fenmaradt: Iudicatus, Advocatia, Scultetia, Scultetus fogalmának megfelelő helyes magyar műszókat nem ismerek. Wenzel Gusztáv is, a jeles történetiró és jog-tudós (Stibor Vajda czimű müvében) az ‚advocatia' szót használta, a scultetust pedig ‚soltésznek' irta.

gálat rendeltetett, s mivel a tanuk egyértelmü vallomásaiból bebizonyult, hogy a kérdéses házat összes tartozékaival együtt előbb Pongrácz László, azután pedig nevezett Podmaniczky Balázs foglalta el hatalmasul, a király ugyanazon 1479-ik év úrnapján (május 24-én) Trencsén vármegyének meghagyta, hogy az erőszakosan elfoglalt birtokot törvényes tulajdonosának adja vissza. Az időközben meghalt Podmaniczky Balázs özvegye azonban e királyi rendeletbe bele nem nyugodott, sőt 1480-ban a kérdéses házra maga és Venczel nevü fia számára új adomány-levelet kért. A zsolnaiak 1481-ben az adományozás ellen ismét tiltakoztak, s hogy ezen bonyolodott ügynek véget vessenek, Podmaniczky Balázs özvegyétől és fiától nemcsak a házat, hanem az advocatia egyéb birtokait is 400 fton megvették, mely adás-vevés 1483-ban királyi jóváhagyásban is részesült.[1] 1476-ik évben Ország Mihály nádor meghagyásából, Nozdrkóczi Miklós nádori emberrel Gyulai Margitot, Hág Ferencz özvegyét, György nevü fiával Liborcsa falu birtokába vezette be.[2] Meddig élt Gáspár lector? bizonytalan, de káptalani levéltárunkban 1502-ik éven túl nem emlittetik.

1470–1502.

BUDAI TAMÁS (de Buda) kanonok. Mátyás királynak Boroszlón 1474-ik évi február 21-én kelt parancsára, melyben a nyitrai káptalannak meghagyja, hogy Kinizsy Pált Trencsén vármegye területén fekvő s vitézsége és hű szolgálatai jutalmaúl királyi adományozásból birt javaiba beigtassa, Budai Tamás, Wizolay Miklós királyi emberrel Kinizsit a liethavai vár és hasonnevü helység, továbbá: Swynna, Stranya, Konoka, Dywychina, Frywald, Schwgye (most Suja) Jasenowe, Zdynyowe (Zbinyó) Kis-Chrna, (Cserna) Babkow, Podhore, Brezanow, Rayecz, Lehotka, Ztrazow, Chlwnyez (talán Chu-

[1] L. Lombardini Sándor, zsolnai levéltári adatok nyomán irt müvét; „Strucný Dejepis Mesta Žiliny.“ 12. l.

[2] Protocollum Abbatum et Parochorum Trenchiniensium Adami Győry et Ludovici Sztárek. pag. 61. (Ft. ifj. Ucsnay István úr, trencséni plébános szivességéből közölve.)

mecz?) Bany, (most Bánfalva) Luczka, Kis-Bijstriczka, Wysnowe, Thernowe, Bytharov és Kraznahorka helységek birtokába bevezette. [1] 1474—1475.

KERESZTÚRI BALÁZS, éneklő-kanonok és püspöki helynök. 1499-ben kijshydi (így) Csuka Ferenczet a káptalan előtt meghatalmazott ügynökévé nevezte ki. [2] 1475—1502.

KOMJÁTHI GERGELY, kanonok. [3] 1477—1481.

ISTVÁN trencséni fő-esperes 1477-ben Komjáthi Gergely kanonokkal az esztergomi káptalan előtt megjelenvén, a nyitrai káptalan bizonyság-levelét az Ország Mihály nádor által tett kegyes alapitványról átiratni kérte. [4] 1477.

SYMA MÁRTON őr-kanonok, 1478-ik évben káptalana nevében az esztergomi káptalan előtt tiltakozott Thornai Erdős fiai és leányai, nemkülönben Soldos Endre ellen, kik Mátyás királytól a nyitrai káptalan tulajdoná-

[1] Eredetije, a királyi pecsét nyomaival s e hátirattal: „Fidelibus nostris Capitulo ecclesie Nittriensis pro Egregio Paulo de Kynys Introductorie et Statutorie." Nyitr. kápt. orsz. levt. Stat. sec. XV. 492. A káptalan jelentésével együtt kiadta Gf. Teleki Józs. Hunyadiak kora XI. 518.

Ezen kivül Kinizsi Pál Mátyás király 1483. évi május 15-én (Feria quinta proxima ante festum Pentecostes) kelt parancsára, Zsolna városban és Zavody községben, ugyanazon évi augusztus 13-án pedig Sztrecsno-vár és helység, Lúcska, Sztranyove, Thur, Poluszy, Porubka, Roszina, Teplicza, Oskerda, Gbelan, Bela Nedecza, Czyzima? Mayasfalva (talán a mostani Moys) helységekben a nyitrai káptalan által statuáltatott. (Nyitr. kápt. levt. Statut saec. XV. 9—10.) Ezen királyi adományozások következtében Kinizsy Pál a 15-ik század utolsó éveiben (1494 1498) Trencsén vármegyében 1094, Turóczban 82, Vasban 174. Veszprémben 531, Fejérben 54½, Külső-Szolnokban 360, összesen 2295½ portát birt. (Acsády Ign. Régi magyar birtokviszonyok. 37) Nyitra városban pedig háztulajdonos volt és 1479-ben, ugyan azon évben, midőn (okt. 3-án) a diadalmas kenyérmezei csatát nyerte, Nyitra vármegye főispáni hivatalát is viselte. (Botka Tivadar. Nyitrai emlékek. Századok. 1873. 642—43. l. Fraknói V. Hunyady Mátyás Király. 294. l.

[2] Ny. kápt. orsz. levt. Protocoll. parv. fol. 19. Stat. saec. XV. 44. 83.

[3] U. o. 603. — [4] Nyit. kápt. mag. levt. Fasc. I. n. 3.

hoz tartozó Berencs, Nagyfalu, Ujfalu, Lüky és Árkos nevü nyitra-vármegyei helységekre uj adomány-levelet kértek.[1] 1483-ban az esztergomi főkáptalan tagja lett. 1478—1483.

ZALAI ISTVÁN (de Zala) kanonok.[2] 1480—1482.

PÁKAI ISTVÁN kanonok.[3] 1480.

BEREGSZÁSZI LÁSZLÓ, kanonok.[4] 1480.

NYITRAI TAMÁS kanonok. II. Ulászló király 1491. julius 8-án kelt parancsára a pozsonyi káptalant Salgó nevü, zálogjogon nyert birtokába bevezette.[5] 1480—1498.

KELEMEN őr-kanonok.[6] 1480—1509.

GYÖRGY, kanonok, gradnai főesperes.[7] 1482.

DALMADI ENDRE (de Dalmad) kanonok.[8] 1492—1493.

BÁNI ISTVÁN kanonok. 1480-ik évben emlittetik először[9] s mint káptalani kiküldött számos beigtatás- és határjárásban vett részt; igy Mátyás király 1487-ik évi április 14-én kelt parancsára gúthi Országh Lászlót Nyitravármegye területén fekvő Veszka nevü helység birtokába;[10] Báthori István országbiró 1488. julius 28-án kelt rendeletére pedig Zwhy Györgyöt Nagy-Dawar birtokba minden ellen mondás nélkül vezette be.[11] 1480—1494.

LIPOVNOKI GÁSPÁR, kanonok, trencséni fő-esperes.[12] 1486—1488.

NYÁRHIDI LŐRINCZ, kanonok, Mátyás királynak Bécsben 1487. sz. György napján kelt parancsára Nehéz Istvánt Kluchewo Trencsén vármegyei helység- és egy Bolessón levő birtok-részletbe bevezette.[13] Talán ugyanaz

[1] Ny. kápt. magán levt. X. 43. — Mem. Basil. Strigon. 134.
[2] Ny. kápt. magán levt. II. 6. — Stat. saec. XV.
[3] U. o. — [4] U. o.
[5] Ny. kápt. II. 6. Stat. saec. XV. 57. — [6] U. o.
[7] U. o. Stat. saec. XV. — [8] U. o.
[9] Nyitr. kápt. orsz. levt. Sat. saec. XV. 2. — [10] U. o. 55. sz.
[11] Győri tört. és régész. füz. III. 126.
[12] Ny. kápt. levt. Stat. saec. XV. 34—123.
[13] U. o. 99.

ama Lőrincz nevü áldozár- és sz. Osvát oltárának igazgatójával, ki 1472-ik évben Podmaniczky László beigtatásánál a ledezei (lédeczi) és majthényi birtokokba a nyitrai káptalant képviselte.[1] 1487—1493.

MARCZALY IMRE (de Marczaly) kanonok és gradnai fő-esperes. Családi neve egy 1500-ik évben kiállitott, a nyitrai püspökség trencsén-vármegyei tizedeire vonatkozó okiratban 9 kanonok-társának nevével emlittetik; másutt csak Imre fő-esperesnek neveztetik.[2]

1487—1493.

NYITRAI GYÖRGY kanonok és succentor. I. Mátyás királynak Budán, 1488-ik évi augusztus 11-én kelt parancsára, a nyitrai káptalan által kiküldetett, hogy Ujfalussy Miklóst Somzegh nevü nyitramegyei birtokába beigtassa. Ugyanazon év julius 25-én Gergely nyitrai püspök nevében az esztergomi főkáptalan előtt tiltakozott korompai Nehéz Péter ellen, ki Pásztó nyitramegyei falura, mely teljes joggal a nyitrai püspök és egyház birtokához tartozott, Mátyás királytól csalárd módon saját személye javára adomány levelet eszközölt ki; mely tiltakozásnak volt is eredménye; mert II. Ulászló király 1491-ben Pásztót, — melyet éveken át világi urak bitoroltak, s mely Pásztói György halálával a királyra háramlott, Gergely püspöknek új adomány-levéllel viszszaadta. — 1505-ben sz. Orbán napja körül nyitrai házát és pinczéjét Zerdahelyi Benedeknek elzálogositotta.[3]

1488—1505.

[1] U. o. 487.

[2] Ny. kápt. orsz. levt. Prot. 44. 83. A Lindvai Mátyás nyilvános jegyző által kiállitott oklevélben emlitett kanonokok nevei a következők: Báni Gáspár, olvasó-kanonok és püspöki helyettes. — Marczaly Imre, gradnai fő-esperes. — Kerezthúry Balázs, éneklő-kanonok. — Nyitrai György kanonok és succentor. — Bathonyai Endre (de Bathonya) kanonok. — Bossányi Tamás (de Wassan) kanonok. — Kapronczai Péter kanonok. — Váradi Miklós kanonok (de Waradino.) — Jászfalvai Miklós (de Jazfalwa) kanonok. — Báni Venczel kanonok. U. o. Stat. saec. XV. fasc. IV.

[3] U. o. 232.—987. — Vurum. Ep. Nit. Mem. 300. — Protoc. parvum. fol. 26.

SZENT-MIHÁLY-ÚRI KELEMEN Dékán és kanonok. [1] 1489.

BERTALAN gradnai fő-esperes. [2] 1492.

BATHONYAI ENDRE kanonok. II. Ulászló király 1496-ik évi szeptember 27-én kelt parancsára az elefánthi pálosokat Thuróczi Benedek királyi emberrel Vicsap és Apáthy helységekben fekvő birtokaikba bevezette. [3] 1493—1500.

ENDRE gradnai fő-esperes. [4] 1494.

KOTTESSÓI FERENCZ kanonok, II. Ulászló király 1495. év május 29-én kelt parancsa folytán Nagyemőkei Bertalant Szemere, Kamocsa, Kuned ? és Nyárad helységekben fekvő részbirtokaiba bevezette. [5] 1495.

GARAY ANTAL, esztergomi és nyitrai kanonok. 1484-ben az esztergomi káptalan előtt tiltakozott a nyitrai káptalan ama ténye ellen, melynél fogva kis-tapolcsáni, malonyáni, málasi és ősedi birtok-részleteit elidegenitette. [6] — 1496-ban pedig ugyanott, a nyitrai káptalan nevében óvást tett Sánkfalvai Antal nyitrai püspök hatalmaskodása ellen, melylyel Pográny községben a káptalan által ember-emlékezet óta mindig békésen szedett dézmát elfoglalta [7]; végre 1497. évi junius 9-én ismét ugyan azon káptalan megbizásából nevezett püspök önkénye ellen tiltakozott, melynél fogva a káptalannak Nyitra város területén a hasonnevü folyó mellett épült malmát szolgái által megrohantatta s azon többféle kárt okozott. [8] Meghalt 1513-ik évben. [9] 1484—1497.

OROSZLÁNYKŐI MIHÁLY kanonok. [10] 1498.

[1] Stat. s. XV. [2] U. o.
[3] U. o. 444. Prot. 44. 83. [4] Stat. saec. XV.
[5] U. o. 376. sz. [6] Ny. kápt. levt. II. 6.
[7] Ny. kápt. levt. XIII. 48.
[8] U. o. II. 16.
[9] Mem. Bas. Strig. 131.
[10] Schvach. i. h.

BOSSÁNYI TAMÁS kanonok (de Wassan).[1] 1498—1507.

KAPRONCZAI PÉTER kanonok.[2] 1498—1501.

XVI. SZÁZAD.

BÁNI VENCZEL éneklő-kanonok, határjárásoknál és beigtatásoknál gyakran említtetik mint káptalani bizonyság. 1526-ik évi márczius 23-án Csejthei Balázs — a ferencziek tartományi őrétől a nyitrai zárda Kövesd-hegyen fekvő két parlag szőlejét a káptalan előtt megvette.[3] 1500—1527.

PÉCSI GÁL (de Quinque-Ecclesiis) kanonok.[4] 1500—1520.

KÖRMENDI ISTVÁN kanonok, 1505-ik évben, mint káptalani kiküldött, Sóky Istvánt és rokonait Felső-Attrak, Felső-Soók és Paczolaj nevü Nyitra vármegyei községekben fekvő birtokaikba igtatta be.[5] 1505.

VÁRADI PÁL, kanonok, 1506. junius 6-án kis-köröskényi malmának egy negyedrészét Rohodi Jánosnak 26 fton zálogba adta.[6] 1506.

BARSI BALÁZS kanonok, Bajoni István, majd Podmaniczky István püspökök helynöke. 1516. márczius 27-én Báni Venczel és Nyitrai Balázs kanonokokkal jelen volt azon barátságos kiegyezésnél, melyet a nyitrai fe-

[1] Ny. kápt. levt. Stat. saec. XV. 1. — Prot. 44. 83.

[2] U. o.

[3] (1526) „Feria sexta post Dominicam Iudica Rlgsus frater Blasius de Csejthe Custos Ordinis b. Francisci in persona tocius Conuentus Monasterii B. Virginis in suburbio Nittrie fundati fassus duas vineas desertas in Kewesd propter necessitates ipsius monasterii vener. mgro Venceslao de Baan Canonico et socio nostro iure perpetuo". (Ny. kápt. levtr. Prot. 1. 124.) — Prot. 44. 83.

[4] Ny. kápt. levt. Stat. 1500—20.

[5] Palugyay Imre püsp. kéziratai. Supplem. I. 4.

[6] Prot. parvum. fol. 27.

renez-rendiek Podmaniczky István püspök előtt a nyitrai malom iránt Molnár Péterrel kötöttek. [1] 1507—1516.

NYITRAI BALÁZS, kanonok. [2] 1510.

LINDVAI MÁTYÁS, Zágráb egyházmegyei áldozár, nyilvános jegyző, ki 1500-ik évi julius 8-án a nyitrai székesegyház nagyobb szekrestyéjében, tiz megnevezett kanonok, továbbá ivánkafalvi Ilméry Endre, nyitrai alispán és várnagy, Bossányi Jósa János, Possai Balázs, Déghi Balázs és Zamaroczky Mihály jelenlétében, Sánkfalvai Antal nyitrai püspök számára egy a trencsén-megyei egyházi tizedre vonatkozó oklevelet kiállitott. 1510-ik évtől kezdve mint nyitrai kanonok, s utoljára 1524-ben emlittetik, midőn János kéri plébános őt a káptalan előtt meghatalmazott ügynökének kinevezte. [3] 1510—1524.

SÁROSPATAKI SEBESTYÉN trencséni főesperes, s a Keéchy György által 1511-ben alapitott Sz. Miklós oltárának igazgatója. [4] 1511—1524.

ILMÉRI PÁL kanonok, trencséni fő-esperes, valószinüleg a nemes Ilméri (Ürményi) család tagja. 1522-ik évi junius 3-án lajosfalvi részbirtokát Zerdahelyi Györgynek 12 ftért zálogba adta; ugyanazon év február 21-én nemes Páruczai Fóristól egy birtokrészletet vásárolt 4 ften; — 1528-ik évi január 27-én pedig Páruczai Imre két népes jobbágyi telkét 8 ften zálogba vette a nyitrai káptalan előtt. [5] 1512—1528.

[1] Ny. kápt. levt. Fasc. III. n. 8. Stat. 1500—20. — [2] U. o.

[3] U. o. 44. Prot. 83. (1524) „Feria quarta, die b. Urbani pape dnus Iohannes VADiaconus de Keer constituit Procuratores Rev. magistros Mathiam de Lyndva et Sebastianum de Gerchel socios et concanonicos nostros cum pleno mandato.“ Ny. kápt. levt. Prot. I. 86

[4] U. o. Stat. 1500—20.

[5] (1522) „Feria sexta ante Mathei ap. nblis Forys de Parneza unam sessionem jobagionalem, in qua Valentinus Barwz residet, in porcione sua Parweza in Nittr. Comitatu. magro Paulo de Ilmer in flnis 4 impignoravit.“ (Prot. I. 28.) „1528. Feria secunda ante Purificat. Marie nob. Emericus de Parweza duas sessiones jobagionales populosas, in porcione sua possessionaria in Parweza predicta in Cottu Nittr. habitas (in prima Benedictus Zorad, in secunda Iohannes Barwez resident) vener. magro Paulo de Ilmer Archidiacono

NYIRBOGDÁNI MIHÁLY kanonok. Emlékét fentartotta a budai káptalan okirata, melyben jelenti: hogy Benedek, a budavári Boldogasszony templomának plébánosa és Sthoesus Endre karmelita-rendi tartomány-őr bizonyos vitás ügyben barátságosan kiegyeztek. [1] 1515.

MÁCSAI BÁLINT (de Machia) őr-kanonok. [2] 1517—1523.

THILDI ALBERT (de Thild) kanonok. [3] 1518—1519.

TRENCSÉNI GYÖRGY (de Thrinchinio) kanonok. [4] 1520.

KRIZSNICZI ANTAL (de Krysnicz) kanonok 1520. julius 16-án Trencséni György kanonok társával jelen volt azon csere-szerződésnél, melynél fogva a nyitrai káptalan ráthoni részbirtokát a garan-szent-benedeki konvent előtt Borjw Márton és Balázsnak, nagy-sarlói birtokukért, 26 arany forint ráfizetésével átengedi. [5] 1520.

MARSÓFALVI MIKLÓS kanonok. [6] 1520.

BORCSICZI JEROMOS kanonok. [7] 1520—1529.

GERCSELI SEBESTYÉN (de Gerchel) kanonok, kinek 1523-ik évi január 6-án Marthályos Lőrincz sz. Ferencz-rendi tartomány-őr és Bácsi Lőrincz, nyitrai zárda-főnök egy Nyitra város határában fekvő rétet 4 fton eladtak. [8] 1523—1529.

Trinchiniensi at canonico Nittriensi in flor. VIII. pignore obligavit." (Prot. 1. 48.)

[1] Magyar Történ. Tár. XII. 147. — [2] Ny. kápt. levt. Stat. 1520.

[3] U. o. Stat. 1510. — [4] U. o. — [5] U. o. Stat. 1520. — [6] U. o.

[7] Győri történ. füzetek. III. 230. „A nyitrai káptalan jelenti II. Lajos királynak, hogy Budán az 1520-ik évi február 15-én kelt parancsa folytán, Jeromos mester kanonok társukat kiküldék, ki Pazalay királyi embert maga mellé vévén, Ludányi Annát és fiát Ferenczet a ludányi kastélyba és Ludány Ürmincz, Krebran, Csitár, Bodok, Nagy- és Kis-dovoráni részbirtokokba bevezették, ellen mondván Kisdovorányi Zsigmondnak fia László." — Nyit. kápt. levt. Statut. 1520—30.

[8] „1523. Festo Epiph. Dni. Religiosi fratres Laurentius de Marthalyos custos, item alter Laurentius de Bachia guardianus fratrum minorum Ord. s Francisci in Caustro b. Virginis in suburbio civitatis Nittriensis fundato degencium, in eorum et omnium fratrum,

BÁNI MIHÁLY (de Baan) őr-kanonok. 1538-ik évi november 28-án Kamonczi Demeter kanonok-társával mint káptalani bizonyság a Trencsén vármegyei ugróczi várban jelen volt azon bevallásnál, mely által Zylády Péter doktor ugyan azon várhoz tartozó Timorácz, Krászna, Podluzsán és Nasticz helységeket, minden tartozékaikkal és jövedelmeikkel Salgay Mihály Nyitra-vármegye alispánjának, Baracskay Pál Trencsén vármegye alispánjának, továbbá Pogrányi Mihály, Kis-Apponyi Pál, Forrószeghy György, divék-ujfalussi Ujfalussy György és Gergely, tőkés-ujfalussi Ujfalussy Miklós, Bossány János, Nagy-Apponyi Benedek és Mátyás, Zerdahelyi Márton, Ilméri Osvát, Sámbokrethy Pál és Boldizsár, viszocsáni Ispán Mihály és Récsei Simon (de Reche) nemeseknek 2550 magyar forintért zálogba adja.[1] 1551-ik évben Trencsén városban megbetegedvén, ott Vizkeleti Tamás szkalkai apát, János trencséni plebános s a városi biró jelenlétében végrendeletet tett, melyben báni malmát ugyan azon mezőváros plebánia-templomának hagyományozta és ugyanott eltemettetni kivánt. 1524–1554.

POGRÁNYI JÁNOS, 1524-ben oltár-igazgató, utóbb éneklő-kanonok. Báthori István nádor parancsára a nyitrai káptalan által kiküldetvén, 1528. deczember 18-án a nádor embere jelenlétében, kihallgatta Juhász Gáspár és Csuka Máté ilméri (ürményi) jobbágyok vallomásait, néhai uroknak, a Mohácsnál elesett Oszlányi Györgynek, táborba indulása előtt tett szóbeli végrendeletéről, melyben bizonyos Gesztenyés nevü szőlejét testvérének Kesulának hagyta.[2] 1528–1538.

BARSI AMBRUS, kanonok.[3] 1528–1535.

inibi commorancium personis, urgentibus necessitatibus ipsorum et predicti claustri, unum pratum in vicinitatibus ab oriente prouidi Valentini Mészáros et ab occidente Ecclesie s. Michaelis adiacens honor. magro Sebastiano de Gerchel canonico pro IV. flnis vendiderunt." Ny. kápt. levt. Prot. 1. 32.

[1] Ny. kápt. levt. Prot. 3. 124. — U. o. Prot. 1. 135. — Statut. 1520–40. — Protocoll. Ad. Győry et L. Sztarek. 363.

[2] C. D. Károlyi. III. 177. — Ny. kápt. orsz. levt. 1 Prot. 99.

[3] U. o. Statut. 1520–30.

TRENCSÉNI ISTVÁN kanonok [1] 1528.

KAROMI FERENCZ (de Karom) kanonok és gradnai főesperes [2] 1530—1531.

KÉRI JÁNOS kanonok [3] 1530.

KOMJÁTHY ENDRE kanonok [4] 1531—1539.

KAMONCZI DEMETER, gradnai főesperes, utóbb olvasó-kanonok. [5] 1542-ik évi április 24-én Báni Mihály őr-, Basso Pál éneklő-kanonok, Ujlaki Gergely, Hetess György és Lakáchy János kanonokok, továbbá Major Tamás alsó-városi biró, Halász Péter, Halász Mátyás, Zórád Orbán esküdt polgárok jelenlétében részt vett azon tárgyaláson, melyen a káptalan molnosi malmának egymás között perlekedő bérlői, Péter és István molnárok, bizonyos feltételek alatt, békésen kiegyeztek. [6] 1532—1551.

ZALÁNKEMENI FERENCZ kanonok. Végrendeletében a felső-városban saját pénzén szerzett házát a káptalannak hagyományozta. [7] 1532.

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1520—30. — [2] U. o.

[3] U. o. 9. Prot. 90. — [4] U. o. Statut. 1530—40.

[5] U. o. 2. Prot. 47. — [6] U. o. 3. Prot. 124.

[7] „Nos Capitulum Ecclesie Nittriensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis: Quod nos certis bonis respectibus animos nostros ad id inducentibus, maturo prius tractatu inter Nos superinde prehabito, quamdam domum nostram liberam et exemptam, quam alias honorabilis condam Mgr *Franciscus de Zalankemen* socius et concanonicus noster pro habitatione sua, accedente ad hoc benevolo consensu Rssmi condam dni *Stephani Podmanyczky* dni videlicet et prelati nostri *felicis recordationis* ab honesta domina Magdalena relicta condam Joannis Polak, inhabitatore Civitatis Nittriensis pecunijs suis propriis emisset et comparasset, quam scilicet domum prefatus Mgr Franciscus in ultima sua voluntate Nobis legasset et testamentaliter contulisset, que domus penes portam superiorem dicte civitatis Nittriensis inter domos concanonicales Magistrorum *Stephani de Sarkad* Archi-Diaconi Trinchiniensis et *Blasij de Wywaros* adjaceret, eandem itaque domum, cum omnibus suis utilitatibus et pertinencijs quibuslibet de Iure et ab antiquo ad ipsam spectantibus et pertinere debentibus honorabili magistro *Paulo de Gyengyes* (sic) Socio et concanonico nostro, pro

UJVÁROSI BALÁZS (de Ujváros) kanonok, 1533-ik évben királyi parancs és káptalani megbizás folytán Palatych János és Balyka Márton nyitrai várnagyokat bizonyos részbirtokba vezette be. — 1535-ik évben pedig, midőn a káptalan felhivatott, hogy ghymesi Forgách Zsigmondnak és Szilágyi Péter doktornak bizonyos királyi intő- és idéző-levelet kézbesitsen, a káptalan e rendelet végrehajtásával Balázs kanonokot bizta meg, ki feladatát Forgách Zsigmondnál ugyan a komjáthi kastélyban akadály nélkül teljesitette; de midőn 1535-ik évi ápril 15-én ugyanazon czélból az ugróczi vár előtt megjelent, Szilágyi Péter szolgái őt be sem bocsátották, s igy káptalani hatalmazványát és a király idéző-levelét csak küldöncz által adhatta át.[1] 1533—1542.

PODMANICZKY PÁL kanonok.[2] 1533.

GYÖNGYÖSY PÁL kanonok[3] 1533.

DOBRAKÚTJAI MIHÁLY, (de Dobra-Kutja). 1533-ban, mint káptalani kiküldött, a nemes Ilméry-családot Ethey másképp Kis-Szilvás nevü részbirtokba igtatta be. — 1543-ik évben I. Ferdinánd király parancsára bevezette Oztrosith Jánost, a néhai Macedoniai László, választott váradi püspöktől megvett, de részben Podmaniczky János és Ráfael testvérek által erőszakosan elfoglalt Léva várának, (Illava) továbbá

habitatione sua vita ipsius dumptaxat comite ducimus dandam donandam et conferendam. Imo damus donamus et conferimus tali condicione interposita, ut ipsa mgr Paulus domum predictam decenti et competenti structura reformari facere debeat et teneatur; post obitum vero suum ut ipsa domus cum omnibus suis pertinencijs ad Altare S. Nicolai Eppi et Confessoris, in Sacristia parva predicte Ecclesie nostre Nittriensis fundatum condescendat et devolvatur eo facto. In cuius rei testimonium presentes literas nostras privilegiales pendentis et autentici Sigilli Nostri munimine roboratas duximus concedendas. Datum Quinto decimo. Kal. Martii Anno Dni. Millesimo Quingentesimo Tricesimo Tercio." Eredetije, hártyára irva, a vörös-zöld selyem-zsinórról függött pecsét nyomaival, a nyitr. káptalan magánlevéltárában Fasc. II. n. 27.

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 1 Prot. 137. Stat. 1530. n. 338. — 3. Prot. 31.

[2] Schvach Gy. névsora és J. Vurum Ep. Visit. Can.

[3] Nyitr. kápt. orsz. levt. 3. Prot. 31. — Statut. 1530—40.

Illava és Bellus mezővárosok, valamint Tunezsicz, Prejta, Leszkovecz, Felső-Klobusicz stb. helységek birtokába. 1547-ben esztergomi kanonok, 1556-ban pedig komáromi főesperes lett. Meghalt 1576-ban.[1] 1533—1547.

SARKADI ISTVÁN kanonok[2] 1533.

SZERKAL TAMÁS kanonok[3] 1533.

TRENCSÉNI ENDRE kanonok. 1533-ik évben a káptalan képviseletében Szerémi Sebestyén deákot (literatum) Thurzó Elek országbiró titkárát dojcsi birtokába beigtatta.[4] 1533.

SURÁNYI ENDRE (Ssuran) kanonok[5] 1533.

BASSO PÁL, pécsi származású (de Quinque-Ecclesiis) őrkanonok, számos beigtatás- és tanu-vallatásnál képviselte káptalanát.[6] 1544-ben püspöki helynök volt.[7] 1534—1359.

SZÉKNYÉKI JÁNOS (de Zeknyek) kanonok. Thurzó Eleknek Bécsben 1539 junius 15-én kelt rendeletére, mint káptalani tanu, bevezette az esztergomi főkáptalant a szent-benedeki apátsághoz tartozó: Szent-Benedek, Peszér, Kovácsi, Rohozsnicza, Nagy-Valkócz, Kis-Knezich, Ebedecz, Thaszár, Szelepchén, Nagy-Vezekény, Bessenyő, Zsemlér, Ujfalu, Tolmács, Lehotka, Apátfalva, Veszka, és Kiskálna nevű barsvármegyei jószágokba és a nyitramegyei pogrányi részbirtokba, minden ellenmondás nélkül.[8] 1534—1556.

ISTVÁN olvasó-kanonok[9] 1536.

[1] U. o. 3 Prot. 128. — Statut. 1530—40. — Magyar Sion 1866. 529. — Mem. Basil. Strig. 140.

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. 3. Prot. 31.

[3] Schvach Gy. névsora és J. Vurum Ep. Visit. Can.

[4] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1530—40. n. 354.

[5] Sztárek Lajos kivonatai Trencsén város számadási könyveiből. Protoc. Ad. Győry et L. Sztárek.) Schvach Gy. névsora.

[6] Nyitr. kápt. orsz. levt. 3 Prot. 128. — 5 Prot. 38.

[7] U. o. 2 Prot. 14.

[8] Az eszterg. főkáptalan birtokaira vonatkozó okmányok tára. 55. l. — Knauz. Garan melletti Sz. Bened. Apátság. I. 121. — Nyitr. kápt. orsz. levt. 2 Prot. 1. l.

[9] Schvach névsora.

MIKLÓS őr-kanonok [1] 1536.

BARSI JÁNOS kanonok [2] 1537—1539.

UJLAKY GERGELY. 1530-ban szent Miklós oltárának igazgatója; 1538-ban kanonok. Beigtatások és határjárásoknál gyakran, mint káptalani tanu, szerepelt. [3] 1538—1553.

EGERSZEGI PÁL. Szent Margit oltárának igazgatója. 1539-ben kanonok. [4] 1539.

BÉLAVÁRI ENDRE (de Belavar) 1542-ben kanonok; [5] 1553-ban lector; mint ilyen ugyanazon év deczember 14-én a káptalanban tiltakozott Nagykomári Bálint kanonok eljárása ellen, ki Babindaly Gergely és Dovorányi Mihály bizonyos ügyében tanuk kihallgatásával megbizatván, a vallomásokat helytelenül jegyezte fel. [6] 1542—1571.

LAKÁCHY JÁNOS kanonok. Egyike azon tiszteletre méltó férfiaknak, kik nem fényes tehetségeik, vagy nagyszerü tetteikkel, hanem halálukkal örökitették meg nevöket. Nem a hit védelmében, sem papi hivatásának mezején, hanem polgári kötelességének teljesitése közben esett áldozatul az állatiságig sülyedt emberi dühnek, s azért, ha a vértanuság babérára igényt nem is tarthat, az utókor részvétére teljesen érdemes. Levéltárunk jegyzőkönyveiben először 1542-ben találkozunk nevével; 1543-ban a trencsénmegyei Liethava várban működött bizo-

[1] U. o. — [2] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1530—40.

[3] U. o. 2 Prot. 20. — Statut. 1540—50.

[4] U. o. Statut. 1530—40.

[5] U. o. 2 Prot. 14.

[6] „(1553.) In feria quinta post Luciam Magister Andreas de Belavar lector, coram Ven. Magistris Georgio de Hethes Vicario, Antonio de Tholna, Blasio de Gyarmath, Georgio de Alsó-Lyndva in Consistorio; Paulo Basso de Quinque-Ecclesiis in lecto aegritudinis in domo sua, coram praefato Vicario contra magistr. Valentinum de Nagy-Komar, Canonicum Eccl. Nittr. protestatus est in eo: quod idem mag. Valentinus ad quamdam exceptionem attestationum, in negotio egreg. Gregorii Babindaly et Michaelis Dovoranyi profectus fuisset, testes vero fassiones suas retractassent, dixissentque, non sic se fassos fuisse.“ (5. Prot. 38.)

nyos beigtatási ügyben;[1] a következő évben káptalana által ugyanoda egy hasonló természetü ténykedéshez küldetett; de megbizatása végrehajtásában erőszakosan megakadályoztatott. A tragikus esemény leirását a káptalani jelentés fogalmazatából kivonatosan adjuk.[2]

Midőn (1544) márczius 5-én a királyi ember és a káptalan tanuja Rajecz mezővároson át az onnan egy mérföldnyi távolságra fekvő Lietava-várba, egy ott végzendő beigtatás czéljából utaztak, maguk mellé vették a következő határ-szomszédokat és tanukat: Balovics Pált és Uhlir Jánost Facskóról, Podmaniczky Ráfael jobbágyait; nemes Kelecsényi Frych Györgyöt, Pál majzeli birót, mint rakovai Rakovszky György küldöttjét; továbbá nemes Gajdeli Pált és Tuzsinai Benedeket, Imre birót, Zygel Máté Próna mezőváros polgárát, és a czachi birót, mint ormósdi Székely Magdolna képviselőjét. Utjokat Lietava felé folytatni akarván, Koczka Miklósnak László nevü tisztje és bizalmasa őket megállitá s a káptalani bizonyságtól kérdezé, kinek szolgái, és hova szándékoznak? Megértvén utazásuk czélját, a király és káptalan emberét a Lietavára való utazástól lebeszélni igyekezett; ürügyül felhozván, hogy ura nem Lietaván, hanem Sztrecsnón tartózkodik s hogy annak engedélye nélkül a lietavai várba ugy sem bocsáttatnak. Mindaz-

[1] Lombardini, id. m. 14. l. hol Lukáchy neve alatt fordul elő; a nyitrai káptalan országos levéltárában azonban mindig Lakáchynak iratik.

[2] A szomoru véget ért beigtatásra vonatkozó királyi parancsot s a káptalan jelentését hiteles helyünk levéltárában sokáig eredmény nélkül kerestem; végre a levéltár limbusában találtam a királyhoz intézett jelentésnek egy számos viz-, rozsda- és tinta-folttal eléktelenitett, szélein elrongyollott papirra irt fogalmazatát, melyben azonban sem a királyi beigtató-parancs kelte, sem a királyi és káptalani kiküldöttek nevei nem emlittetnek. Az ilynemü jelentésekben szokásos bevezetés teljesen hiányzik, s a czim: „Infelicis executionis statutorie Castri Lethawa relacio" előrebocsátása után, a kivonatban közölt történeti leirás következik, és csakis a szövegben többször előforduló ilyen kifejezésekből: „Vestre Serenitatis homo, — nostrum testimonium" következtethető, hogy egy hivatalos okirat legelső, simitásra szoruló fogalmazványával van dolgunk.

által a királyi és káptalani ember a többi meghivottakkal folytatni akarták utjokat, mit látván László, a templom középső harangját meghuzatta s a mezőváros felfegyverezett lakosait összecsőditette, kik részint fenyegetéseikkel, részint azon semmis kifogással, hogy urok távol van s a Lietaván történendőkről mitsem tud, az utazás folytatását csakugyan megakadályozták; László pedig kérte a király és káptalan küldöttjeit, maradjanak Rajeczen s ott várják be a következő napot, miután előtte az egész ügy ismeretlen; meg is igérte, hogy teendői iránt rögtön Sztrecsnó-várban időző urától fog utasitást kérni s ennek vétele után elutazásukat s a helyszinén végzendő beigtatást hátráltatni nem fogja. E hosszadalmas szóváltások között a nap is alkonyodni kezdett s a királyi és káptalani ember belátván, hogy a beigtatást azon napon foganatositani nem képesek, s hogy a szomszéd vidéken biztos szállásra nem találnának, a kényszerűségnek engedve, egy rajeczi polgár házában fogadtak szállást, hol vacsora után nyugalomra hajtották fejeiket. Álmok azonban nem sokáig tartott; mert László az éj csendjében urának határozott utasitása és parancsából, Koczka Miklós legmeghittebb emberei: Márk, Iván és Endre nevű huszárok, és számos, dorongokkal, nyársakkal, puskával s egyéb fegyverrel ellátott szolga, földmüves és más csőcselék kiséretében az utasok éjjeli szállása felé indult, s az ott nyugvókra iszonyú zajjal és szitkozódások között rohanván, büntársai mindenek előtt a káptalan tanuját hajánál fogva ágyáról lerántották, földre teperték és három bottal kenyök-kedvök szerint, vérének ontásával, félholtra verték; azután a királyi biztost szintén három bottal ütvén, kezét és más tagjait eltörték s igy folytatták dühöngésüket a beigtatáshoz meghivott szomszédokon és tanukon is, kik közül egy meghalt, mások pedig holtukig nyomorékká váltak.

A fogalmazvány többi része a számos tintafolt miatt olvashatlan s a vissza-utazásra vonatkozik.

Hogy a káptalan a bűntény megtorlását illetékes helyen kérte és szorgalmazta, kitűnik Martinuzzi György

kir. helytartónak Fülöp deákhoz 1545. évi szeptember 1-én intézett leveléből,[1] melyben meghagyja neki: hogy elmenvén Koczka Miklós urhoz, figyelmeztesse őt ama panaszokra, melyeket a nyitrai káptalan, bizonyságának az ő emberei által mult évben történt megöletése s a királyi ember megveretése, nemkülönben egyéb erőszakoskodások elkövetése miatt, mind a király, mind a helytartó elé terjesztett, s miképen igyekezett ő (Martinuzzi) a kihágás rendkivülisége daczára közbenjárni, hogy ezen ügy Koczka Miklósra nézve minél kisebb megterheltetéssel elintéztessék.[2]

„De — folytatja — miután Koczka, az ügyet kicsinyelvén, a királyi ügyész megidézésére a kanonok megöletése, a királyi ember megveretése s a Podmaniczkyak becsületén ejtett sérelem tárgyában sem személyesen, sem meghatalmazottja által meg nem jelent s a törvény előtt nem védekezett, a kir. helytartó s a többi birák kénytelenek voltak, az ellenfél sürgetésére, reá nézve marasztaló itéletet hozni, melynek hozatala után a helytartónak mégis sikerült kieszközölni, hogy a kihirdetés csak 20 nap mulva történjék, hogy ekkép Koczka mind becsületének, mind jogainak megvédésére időt nyerhessen. Nem is mulasztotta el a helytartó őt levélben és küldöncz által inteni, hogy minél előbb jőjjön ide, mivel csak igy sikerülhetne a helytartónak és az uraknak, (valószinüleg a birákat érti) a vitás ügyet békés uton elintézni; de ő ezt tenni nem akarta."

A szomorú ügy csak két év mulva, 1547. novem-

[1] A levél tartalma, ezen czim alatt: „Instructio domini Locumtenentis . . . egr. Philippo literato . . . 1-a Septembris 1545. data," — olvasható a „Történelmi Tár" 1893. 256-ik lapján.

[2] Jellemző azon gyengéd figyelem, melylyel a szerzetesből lett püspök a hajmeresztő bűntény következményeit annak értelmi szerzőjére nézve minél enyhébbekké tenni igyekezett! Ám az államférfiunak szüksége volt a rabló-kalandjairól hirhedt, de gazdag oligarchára, ki a királyi harminczadok egyik bérlője volt (Dr. Fraknói V. Magyar Országgyűlési Emlékek III: 59.) és távolról sem sejtette, hogy 6 év mulva ő is hasonló erőszakos halállal fog kimulni. Qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.

ber 29-én ért véget, midőn a káptalan a Koczka Miklós által fizetendő 400 ftnyi vérdij második felét Thurzó Ferencz püspök kezéből átvette és nyugtatta. Az érdekes okirat eredeti szövege ez: „Nos Capitulum Ecclesie Nittriensis Memorie commendamus per presentes, Quod quamvis Egregius dominus Michael de Mere Locumtenens personalis presencie et Consiliarius Regie Mattis quosdam ducentos flnos hungar. quos pro magnif. dno Nicolao Koczka de Zedlecz racione verberacionis et necis honorab. condam Magistri *Ioannis de Lakachy* socij et concanonici nostri per servitores et homines ipsius domini Nicolai Koczka facte, Nobis ad Conventum Dominorum et Regnicolarum tunc pro festo Conversionis Beati Pauli Apost. in Anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto transacto Posonij celebratum persolvere se obligasset, plene et integre persolvisset, super quorum quidem ducentorum flnorum solucione et satisfactione tam ipsum dominum Michaelem Merey, quam eciam dictum dnum Nicolaum Koczka quietos reddiderimus et modis omnibus absolutos commiserimus, super quibus eciam literas nostras eisdem dominis Michaeli de Mere et Nicolao Koczka expeditorias sub Sigillo nostro dederimus, et contulerimus, Nunc vero idem dominus Nicolaus Koczka eciam residuos alios ducentos flnos hungaricales, quibus ipse tunc racione premisse verberacionis et necis annotati olim Magistri Ioannis concanonici nostri debitor mansisset, medio Rssmi Domini *Francisci Thurzo de Bethlenffalva* Episcopi dicte Ecclesie Nittriensis, Domini et Prelati nostri Nobis in Capitulo parata et numerata in pecunia plene et cum effectu persolvisset et deposuisset, quemadmodum de facto persolvit et deposuit. Super quorum quidem aliorum ducentorum flnorum hungar. Summa, in toto quadringentos flnos faciente Eundem dominum Nicolaum Koczka modo premisso quietum reddidimus, ac modis omnibus absolutum committimus, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in Vigilia Festi B. Andree Apost. Anno Domini 1547." (Eredeti fogalmaz-

vány a káptalan országos levéltárában, 9-ik Prot. 75. lap.) 1542—1544.

HETESS GYÖRGY kanonok, Thurzó Ferencz püspöki helyettese. 1548. február 28-án a káptalan által Besenyei Mátyás kanonok társaságában ghymesi Forgách Ferencz özvegyéhez, Balassa Magdolna asszonyhoz küldetett, ki betegsége miatt a káptalan előtt meg nem jelenhetvén, előttük bizonyos ügyeinek elintézésére meghatalmazott ügynököket rendelt. [1] 1542—1556.

TOLNAI ANTAL (de Tholna) 1544-ben sz. Margit oltárának igazgatója, 1546-ban kanonok. A nemes Baracskay Pál, Trencsén-vármegye alispánja, mint felperes, s a szent-jános-elefánthi pálosok, mint alperesek között Vicsap és Apáthi helységekben létezett 12 jobbágy-telek és egy nemesi kuria iránt folyt perben, Révay Ferencz nádor-helyettesnek Pozsonyban 1545-ik évi junius 5-én kelt itélet-levele folytán, mint káptalani tanu, szomorfalvi Szomor Gergely nádori emberrel, fennevezett felperest és fivérét Baracskay Jánost, továbbá Baracskay Domokost, Rédeky Endrét és Jánost, végre Elekcsy Gergelyt az emlitett 12 jobbágy-telek és kuria birtokába visszahelyezte. [2] 1546—1559.

DEÁKY GÁL, 1542-ben sz. Miklós oltárának igazgatója; 1545-ben kanonok. Az utóbbi évben Báni Mihály őrkanonokkal a nyitra-zerdahelyi várkastélyba kiküldetvén, ott átvette nemes Hrussóy János bevallását, melynél fogva a hrussói és ugróczi várat Podmaniczky János és Ráfael testvéreknek, más birtokokért önkéntes csere utján átengedte. [3] — 1551-ik évi február 21-én pedig mint a káptalan tanuja miticzi Rosen Pált és Jánost vezette be a nekik Podmaniczky Ráfael által Trencsén-vármegye Bolessó nevü helységében ajándékozott 6 népes jobbágyi és 5 zsellér-telek birtokába. [4]

1545—1554.

[1] Ny. képt. levt. Prot. 3. 29. — 154. — U. o. Statut. 1550.
[2] U. o. Prot. 2. 27. — Prot. 5. 38.
[3] U. o. Prot. 2. 5.
[4] U. o. Statut. 1550.

BESENYEI MÁTYÁS (de Besenyew) kanonok; Révay Ferencz nádor-helyettesnek Pozsonyban 1549. augusztus 31-én kelt itélete következtében, nemes Dolgos Tamást és nejét Annát, Bossányi Máté nádori ember kiséretében a pervesztes Podmaniczky Ráfael által bitorolt kis-apponyi, kis-bossányi és egyéb részbirtokokba ismét beigtatta.[1] 1546—1559.

ZAYMUSZ JÁNOS gradnai fő-esperes.[2] 1548.

NAGYKOMÁRI BÁLINT (de Nagy-Komár) kanonok.[3] A bethlenfalvi Thurzó János, mint felperes, és néhai Thurzó János özvegye, ormosdi Székely Magdolna, mint alperes között folyt perben, Révay Ferencz nádorhelyettes meghagyására, a káptalan Bálint kanonokot bizta meg, hogy Bajmócz várát, összes tartozékaival együtt alperestől átvegye s felperest annak birtokába bevezesse. Midőn az itélet végrehajtására a nádori emberrel 1546-ik évi ápril 24-én a helyszinén megjelent, a várba be nem bocsátották; hanem Balázs deák, a vár gondnoka (provisor) urnője nevében kijelentette: hogy alperes a vitás ügyben I. Ferdinánd királyhoz folyamodott, ki Várday Pál esztergomi érseknek meghagyta, hogy az itélet végrehajtását Bajmócz várának átadására vonatkozólag, a királynak külföldről való visszatéréseig függeszsze fel, s minthogy alperes ezen kivül még bizonyos pénzbeli követelést is emlitett, a kiküldöttek eredménytelenül távoztak el.[4] 1546—1556.

BÁNI LÁSZLÓ kanonok.[5] 1548—1556.

CSÚZY PÉTER, valószinüleg a Puszta-Szent-Mihályról czimzett családból származott, melynek egyik tagja, Csúzy Benedek 1582-ik évben Nyitra-vármegye

[1] U. o. Prot. 11. 46. — 14. 81.

[2] Schwach Gy. névsora, és Visit. Canon. Ep. Ios. Vurum.

[3] Valósziniileg ugyanaz ama Nagykomári Bálinttal, ki a Mem. Basil. Strig. (143. l.) szerint 1559—1562. esztergomi kanonok, utóbb pedig nagyszombati plebános is volt.

[4] Nyitr. kápt. orsz. levt. 2 Prot. 33. — U. o. Statut. 1550.

[5] U. o. 17. Prot. 73. — Statut. 1550.

alispánja volt.[1] Hogy nyitrai kanonok és trencséni főesperes volt, ezt I. Ferdinánd királynak Augszburgban 1548-ik évi márczius 15-én kelt s a nyitrai káptalanhoz intézett rendeletéből tudjuk; melyben megemlitvén, hogy ámbár Csúzy Péter kanonok-társuk, mióta a királyi kanczelláriában működik, Nyitrán egy áldozárt tart, ki helyette az isteni tiszteletet a székesegyházban végezze; a káptalan mégis nemcsak kanonoki jövedelmét vonja meg tőle, hanem édes anyját is, ki a törököktől való félelmében, fiának kanonoki házában ideiglenes menhelyet keresett, onnan kiűzni szándékozik. Miért is, tekintettel arra, hogy kanonok-társuk a királyi kanczelláriában nemcsak a királynak és országnak, hanem az egyháznak is hasznos szolgálatot tesz; s hogy azok, kik akár a királyi kanczelláriában, akár valamely tudományos intézetben foglalkoznak, az udvari szabályrendeletek s a kánoni jog szerint is egyházi jövedelmeikben részesitendők; a káptalannak meghagyta: hogy e panasz vétele után Csúzy Péternek, vagy megbizottjának az őt javadalma után megillető jövedelmet, mind a multra, mind jövőre pontosan és hiány nélkül kiszolgáltassa, anyját pedig a kanonoki házban lakni engedje.[2] 1548.

[1] Pesthy Frigyes. Nyitra vármegyei alispánok. Századok. 1874. 421.

[2] „Ferdinandus etc. Capitulo Ecclesie Nittriensis Salutem et Graciam. Questus est Nobis per supplicacionem fidelis Noster hon. Petrus Chwzy. ADiaconus Trinchiniensis, frater et Concanonicus vester, Scriba maioris Cancellarie nostre, Quod quamvis habeat in Ecclesia ista vestra proprium presbyterum, qui in absencia sua, omnia que ad decorem ipsius ecclesie, cultumque divinum pertinent, vicibus suis diligenter obeat. Vos tamen a certis, iam annis, potissimum vero postquam ad Cancellariam Nostram venit, ex proventibus Beneficiorum suorum nihil omnino ei dedissetis, quam pocius diceretis, eum suis ipsis Beneficiis (quum ab ista Ecclesia vestra abesset) privaturos et genitricem suam viduam, que metu Turcico in domum Canonicalem ipsius ad tempus se recepisset, et ibi resideret, eiecturos. Supplicavit itaque Nobis humiliter, ut eum in Cancellaria hac Nostra hungarica post dominum suum, fidelem Nostrum Rssmum D. Zagrabiensem, (Oláh Miklós) Cancellarium Nostrum non Nobis solum, sed eciam Regno isti Hungarie atque adeo Ecclesie vestre

BODOKI BÁLINT. 1548.-ban szent Miklós oltárának igazgatója; 1549-ben kanonok, ki az előbbi évben, a káptalan megbizásából, nemes Petrőczy Miklósnak néhai Ziládi Péter özvegye Brigitta asszony ellen inditott perében tanuvallatásnál vett részt. [1] 1549.

BECSEFALVI MÁRTON kanonok. 1559-ben nemes Székely Miklósnak, mint Révay Zsófia, előbb Forgách László özvegye férjének kéretére, Bessenyei Mátyás kanonokkal Ghymesen bizonyos ékszerek leltározásánál volt jelen. [2] 1549—1559.

DEÁKY FERENCZ, előbb oltár-igazgató, 1549-ben kanonok, mely évben I. Ferdinánd király szeptember 5-én kelt parancsára, Csalticzy Péter királyi emberrel, az illavai egyházat Tunesicz falu, továbbá a bellusi malom- és Illaván egy kert birtokába beigtatta. [3] 1549—1550.

THASZÁRI MÁTYÁS kanonok és szent Miklós oltárának igazgatója. [4] 1551—1556.

et Vobis pro suo posse diligenter serviret, dignaremur ei super hac re graciose providere. Cuius Nos supplicacione accepta, dignum esse existimantes, his, qui vel in Cancellaria Nostra sint, vel in studijs literarijs versentur, tum Iure Aule nostre, tum Canonibus admittentibus, suos proventus canonicales reddi, fidelitatibus vestris harum serie Mandamus firmiter, aliud habere nullo modo volentes, quatenus acceptis presentibus, predicto Petro Chwzy, vel Eius nomine Vices gerenti suo, proventus dictorum Beneficiorum suorum tam preteritos, quos percepistis, quam eciam futuros integre, reddere et administrare, genitricemque suam in domo sua canonicali pro presenti tempore residere permittere debeatis et teneamini. Nam alioqui commisimus alijs literis nostris Reverendo Francisco Thwrzo de Bethlenffalwa Episcopo istius Ecclesie vestre, Consiliario Nostro, ut Vos, si premissa facere non curaretis, ad ea facienda omnino compellere debeat. Secus igitur nullo modo facere audeatis. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Auguste Vindelicorum decimaquinta die Marcij Anno Domini Millesimo Quingentesimo Quadragesimo Octavo. Ferdinandus m. p. (L. S.) Nicolaus Olahus, E. Zagrabien. m. p." (Eredetije a nyitr. kápt. magán levéltárában. XVI. 2. sz. a.)

[1] U. o.

[2] U. o. 17. Prot. 190.

[3] Magyar Sion 1866. 530. — Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1550. — [4] U. o.

ALSÓ-LINDVAI GYÖRGY (de Alsó-Lyndva) kanonok. Életviszonyai és működése teljesen ismeretlenek; de fenmaradt közmüvelődési és társadalmi szempontból érdekes végrendelete, melynek tartalma következő:

„In Nomine Domini Amen. Anno 1555. Vigesima prima die Marcii. Ego Mgr. Georgius de Also Lyndwa, Canonicus Ecclesie Nittriensis, Corpore, quidem eger, compos tamen mentis, coram venerab. Dominis et Magistris Andrea de Belawar Lectore, Urbano de Ilmer et Mathia de Thazar Canonicis eiusdem Ecclesie Nittriensis ac honorab. dominus (igy) Michael de Naghharssan plebanus dicte civitatis Nittriensis, de bonis et rebus meis temporalibus labore meo partis, orale condo testamentum, primo: Animam meam Deo optimo maximo, corpus lego sepulture. — Item Rssmo domino Episcopo Domino meo gratioso lego unum vas vini maius. — Item poculum unum argenteum et coclear unum argenteum magro Andree de Belawar. — Item Tyrnavie apud magrum Ioannem habeo summulam pecuniarum, tria coclearia, poculum unum argenteum deauratum, que lego honeste domine Dorothee genitrici mee, tamquam persone precipue, ut eam summam cum dom. Margaretha sorore mea charissima aeque dividant, si autem aliqua parcium demortua fuerit, extunc in partem viventem devolvantur. Item honorabilibus dominis, quorum nomen est Thomas, fratribus meis (igy) quorum unus in Perbethe, alter in Cheppel Zygethe ad presens degunt, lego omnes libros meos, tam hic Nittrie, quam Tyrnavie existentes; item tunicam meam viridem lego eidem dno Thome de Perbethe. — Item eisdem dnis fratribus meis duos catinos stanneos et quatuor orbes similiter stanneos. — Item magistro Urbano de Ilmer unum catinum stanneum, pelvim magnam cupream, lebetes duos et duos orbes stanneos et mortarium aeneum cum pistillo eidem lego. — Item honorab. magistro Matheo Canonico Ecclesie Strigoniensis[1]

[1] Talán Poklostóy Máté, ki 1548—1580. volt esztergomi kanonok (Memor. Basil. Strig. 141.)

domini Testamentarii librum suum restituant. — Item dno Ioanni Rectori Altarie de Ilmer libri tres Ciceronis restituantur. Item Postillam Corvini apud Eundem habitam Eidem domino Ioanni de Ilmer lego. — Item dno Michaeli plebano civitatis huius Nittriensis lego Bibliam, (igy) Eidem tritici zapu sex — Item dno Mathie de Thazar vasculum aceti superius. — Item eidem dno Mathie de Thazar sex metretas tritici. — Item vasculum parvum aceti Appollonie servitrici; tercium vasculum aceti pro inventario. — Item Mathie Scholastico de Czethen tunicam et subuculam pellibus agnellinis subductam lego et tritici zap. duodecim. — Item unas caligas Stephano Scholastico, alteras campanatori lego. — Item flor. decem apud Martinum de Leffanth existentes lego ad fabricam Ecclesie. — Item tallerum unum et denar. quindecim, quibus dnus plebanus de Ilmer debet, lego ad Exequias. — Item Lucas Lakathijartho habet duos aureos in flor. duobus hung. impignoratos, quos si Idem redimere voluerit restitui volo. — Item flor. quinque apud magistros Blasium de Gyarmath et Valentinum de Nagykomar habitos lego ad fabricam Ecclesie. — Item cantaros duos stanneos magnos magistris Urbano de Ilmer et Andree de Belawar. — Item catinum magnum stanneum Magistro Andree de Belawar. — Item (olvashatlan) cum curru lego prefatis dominabus genitrici et sorori meis charissimis, quos dominus Ioannes de Tyrnavia eisdem restituat. — Item unum vas vini domini Testamentarii vendant et pecuniam inde enatam pauperibus distribuant. Item Appollonie servitrici unum vas vini, item omnia lectisternia et medium laridum eidem Appollonie servitrici lego et sex zap. tritici. — Item unum vas vini Ioanni et Nicolao orphanis lego, ut cum precio vini eiusdem Tyrnavie dent operam studio. — Item habeo sales quadraginta sex, ex quibus singulis Testamentarijs et auditoribus testamentarie dispositionis lego per duos sales; residuum domini Executores vendant, et cantantibus dilucularis Sacrificij (hajnali mise) inde persolvant. Item servitrici sales duos. — Item a dno Ioanne de Il-

mer emi unum vas vini, pro quo solvi fl. VIII. residuum dni Testamentarii eidem restituant, ita tamen, ut pro singulis akonibus duobus, flor. unum numeret. — Item annulum unum aureum domine Margarethe sorori; alterum annulum argenteum marito eiusdem lego. — Item ladulam Tyrnavie habitam eidem domine Margarethe sorori mee lego. — Item duo vasa vini lego ad Exequias funebres, item residuum vinorum in Iustis funebralibus distribuant. — Item Sijnthavie apud Thomam Zeel habeo flor. sex, quos ad hospitale Tyrnaviense lego. — Item residuum tritici domini Executores vendant et que necessaria ad Iusta funebralia erunt, cum his ordinent. Item gallinas lego servitrici prefate. — Tapetem ad Ecclesiam Cathedralem. — Item Subam ursinam dominis Capitularibus lego. — Item subuculam cum dorsina subductura lego magistro Urbano de Ilmer. — Item de precio decime in Mehnye (igy) magistro Mathie de Thazar restituant. — Item Blasius Wargha debet flor II. — Item medium laridum magistro Urbano de Ilmer. — Item laridum unum prefatis Sacerdotibus de Perbethe. — Item ladulam maiorem prefate servitrici lego.

Item Executores ultime voluntatis et disposicionis mee vrabiles magros Andream de Belawar, et Urbanum de Ilmer Nittriensis, ac Ioannem de Megyer Strigoniensis Ecclesiarum Canonicos, ac Ioannem Rectorem Altaris de Ilmer, Auditores vero dominos magrum Mathiam de Thazar, Canonicum eiusdem Ecclesie Nittriensis ac Michaelem plebanum predictum civitatis Nittriensis eligo, Quorum industrie omnia cominitto." Nyit. kápt. orsz. levlt. 14 Prot. 142 l. U. o. 5. Prot. 38. l. 1551—1556.

GYARMATHI BALÁZS dékán, utóbb éneklő-kanonok. [1] — 1561-ben Szapronczai Gál kanonokkal a káptalannak jelenti: hogy Pozsony vármegye Hody nevü helységében a gabona és egyéb termények után járó tizedet Baranyai Tamásnak 10 fton bérbe adta. [2] 1553—1569.

[1] U. o. 5 Prot. 38.
[2] U. o. 14. Prot. 127.

ILMÉRI ORBÁN kanonok. Báthory Endrének Pozsonyban 1555. julius 17-én kelt parancsa következtében, Zsámbokréthy Boldizsár csejtei várnagyot, Ország Kristóftól cserélt Vitkócz nevű birtokba, ellenmondás nélkül beigtatta. [1] 1554—1571.

KOLONI MIHÁLY kanonok. [2] 1555—1558.

BEZNÁKFALVI MÁTYÁS kanonok. [3] 1555.

LUDÁNYI GYÖRGY, kanonok, ki 1556-ban, vagy a következő év elején kanonoki javadalmáról lemondott, hogy az ál-uton, Babindaly Gergely állitólagos kegyúr szóbeli adományozásából nyert ludányi apátságot elfoglalhassa. [4] E miatt 1557-ben az Oláh Miklós esztergomi érsek által kinevezett zsinati biróság elé idéztetvén és ugyan azon év augusztus 13-án ott megjelenvén, miután a nevezett apátság jogszerü birtoklását sem illetékes kegyúr bemutató levelével, sem az egyházi főhatóság megerősitésével igazolni nem tudta, mint különben is gyanus, sőt botrányos élete miatt méltatlan, az általa bitorolt apáti czimtől és javadalomtól itéletileg megfosztatott. [5] 1556.

[1] Győri történ. füzetek. III. 235. — Nyitr. kápt. orsz. levt. 44 Prot. 142.

[2] U. o. 7. Prot. 106. — Statut. 1550.

[3] Schvach névsora és I. Vurum E. Visit. Canon.

[4] Czinár Mór erre vonatkozólag igy ir: „Abbatia Ludanyensis devoluta est iure occupationis ad Petrum de Ludány, et subseque per genus foemininum ad Ioannem Cseh, ab hoc ad Thomam Dolgos et tandem ad Gregorium Babindali. Postremus hic praesumsit in ipsam Abbatiae collationem semet immittere, eamque Georgio de Ludany, emerito, aut, quod verius, eiecto e sacro consortio Canonico Nitriensi contulit, quam ducta uxore, turpiter temeravit, ut omnino meruerit homo sacrilegus ea sub Nicolao Olaho Archi-Episcopo Strigoniensi privari Anno 1557.“ (Fuxhoffer Monasterologia Regni Hung. Ed. II. T. I. 266.)

[5] Péterffy Car. Sacra Concilia R. H. T. II. p. 20.

Levéltárainkban ezen Ludányi György nyomára nem akadtam, csak Schvach György emliti 1571-ik évnél. Hogy a zavar még nagyobb legyen, Nádasdy Tamás nádor 1557-ik évi augusztus 4-én kelt okiratában egy más, Alsó-Lindvai György nevü ludányi apátról emlékezik meg, bizonyitván, hogy az előtte megjelenvén, vallotta, hogy

ZERDAHELYI PÉTER, olvasó-kanonok. 1568. augusztus 26-án Bornemisza Pál püspök, mint királyi helytartó meghagyásából Pernezy Pált, a Nyitrán táborozó császári katonaság alkapitányát utasitotta: hogy a Nyitrán fogva tartott törököket rögtön más helyre szállittassa.[1] — Miksa kiraly nemes Szúdy Bálint panaszára, mely szerint ő néhány szolgája kiséretében Bars vármegyei Vörösvár helységen át utazván, ott ghymesi Forgach Péter utasitásából, Budiss Endre községi biró s az utóbbitól felbujtatott községbeli nép által minden ok nélkül megtámadtatott, kegyetlenül megveretett s fogolyként a ghymesi várba hurczoltatott, ott pedig börtönre vettetett, melyből azonban szerencsésen menekülnie sikerült, — 1571-ik évi junius 20-án kelt parancsával birói vizsgálatot elrendelvén, a nyitrai káptalan a tanuk kihallgatásával Zerdahelyi Pétert bizta meg. Úgy látszik, hogy ez volt utolsó nyilvános működése, mert neve ezen túl a levéltár jegyzőkönyveiben nem található.[2]

1557—1571.

IDŐSB GUDÓCZY ISTVÁN kanonok, utóbb lector.

nemes Babindaly Gergely és neje Cseh Anna neki a nevezett apátságot oly feltétellel adományozták, miszerint az apátság és zárda bármi nemü jövedelmeinek két harmadát saját személye és szolgáinak szükségleteire forditnatja, a harmadik részt azonban az apátság épületeinek jó karban való tartására fentartani és kiadni tartozzék. (L. az oklevelet az esztergomi főkápt. 1793-ik évi május 31-én kelt átiratában, a nyitr. kápt. magán levélt. F. VI. n. 8.)

[1] „1568. Feria quinta post Festum B. Bartholomaei Ap. Rssmus D. Paulus Abstemius Eppus Nittriensis etc. et in Hungaria Locumtenens, certas literas suas Egregio domino Paulo Pernezi, Vice-Capitaneo gentium Suae C. et R. Maiestatis Nittriae existentium sonantes, medio honorabilis Petri de Zerdahely lectoris et Georgii de Koznycza Canonicorum Ecclesie Nittriensis exhiberi procurasset, mandans eidem domino Paulo Pernezy, *ut Turcas in captivitate hic in civitate Nittriensi retentos,* hinc alio transferre, et abducere statim facere velit; cum solemni protestatione facta, et sunt presentate in domo providi Blasii tonsoris in suburbio Civitatis Nittriensis, in platea Sutorum ipsi Paulo Pernezy, personaliter reperto." Nyit. kápt. levt. Prot. 10. 96.

[2] U. o. 17. Prot. 1. l.

Nádasdy Tamás nádor 1562-ik évi aprilis 14-én kelt rendelete folytán a káptalan által kiküldetve, Apponyi Tóbiásnak Zerdahelyi Endre elleni perében tanu-vallatásnál vett részt. [1] Az 1569-ik évi pozsonyi országgyülésen a nyitrai káptalan követe volt. [2] — 1576-ban Szapronczai Gál dékánnal a káptalannak kovarczi dézmáját — a méz, s a plébános tizenhatod részének kivételével, nagy-apponyi Apponyi Lászlónak 28 magyar fton eladta. [3]

1558—1590.

GERENCSÉRI LUKÁCS őr-kanonok. 1559-ik évi julius 25-én összes gabona-tizedét Kovarczon Zerdahelyi Péter olvasó-kanonoknak bérbe adta. [4] 1559—1565.

SZAPRONCZAI GÁL, kanonok és dékán. Mérey Mihály nádor-helyettes Eberhárdon 1564-ik évi junius 24-én kelt parancsa folytán, a nyitrai káptalan által kiküldetve, nemes Olgyay György kir. kuriai főjegyzőt Alsó-Sók és más Nyitravármegyei birtokokba igtatta be. [5]

1559—1580.

BOLESSÓI ENDRE kanonok. [6] 1560.

MARKÓCZY JÁNOS, kanonok. [7] 1565-ben Miksa király parancsára, az esztergomi főkáptalant Berencsényi László és Gyepes Péter kir. biztosokkal a szent-benedeki apátság birtokaiba beigtatta. [8] 1560—1574.

KELEMEN, Sz. Margit oltárának igazgatója, őrkanonok. [9] 1560—1580.

KOZNICZAI TOMZSÁK GYÖRGY (Tomsacius de Koznicza,) kanonok. [10] 1560—1574.

GARAY PÁL, kanonok. Valószinüleg ugyanaz, ki 1557-ben váradi-, utóbb pedig (1562-ben) esztergomi ka-

[1] U. o. 7. Prot. 96. l.
[2] Kovachich. Scriptores min. Rerum Hung. II. 229.
[3] Ny. kápt. levt. Prot. 20. 14.
[4] U. o. 9. Prot. 120. — Knauz a Garan-melletti Sz. Bened. Apátság I. 129.
[5] Ny. kápt. levt. 12. Prot. 114. U. o. 11. Prot. 42.
[6] Schwach Gy. névsora. — [7] Ny. kápt. levt. 7. Prot. 24.
[8] Knauz. id. h. 129. — [9] Ny. kápt. levt. Statut. 1560—80.
[10] U. o. 5 Prot. 110. — 10. Prot. 96. — Statut. 1570.

nonok volt. Országos levéltárunk jegyzőkönyveiben 1560—1562-ik évig fordul elő. 1560-ik évi május 1-én Zerdahelyi Péter olvasó-kanonokkal Ocskay Annához, Szeptenczky György özvegyéhez küldetett, bizonyos bevallás átvétele végett. — 1562. május 4-én, mint esztergomi kanonok, a káptalan előtt tiltakozott Maróthy Pál és Lőrincz deák, gyürki-utczai lakosok ellen, kik neki borért 53 ft 25 kispénz helyett, csak 26 ftot fizettek,[1]

1560—1562.

MOSSÓCZY ZAKARIÁS. A kitünő főpapnak, ki mint kanonok és püspök annnyi fényt árasztott a nyitrai egyházmegyére, születési helye és atyjának neve nincs teljesen kideritve. Csak a nyitrai székesegyházban létező emlékkövének feliratából következtetjük,[2] hogy 1542-ik évben (május 12-ke körül) született; egy más síriratból pedig tudjuk, hogy anyja nemes Chierni Simon leánya

[1] Bunyitay Vincze. A Váradi Püspökség Története. II. 186. — Nyit. kápt. orsz. levt. 4. Prot. 14. — 6. Prot. 151.

[2] A most is jól olvasható felirat szövegét, mely az „Episcopatus Nitriensis Memoria" czimü munkában nincs egészen hiven visszaadva, ujonnan lemásolva közlöm:

CHRISTO. SERVATORI. S.
TANDEM. QVIESCET.
ZACHARIAS. MOSSHOCZI. CVM. PER. OMNES.
SACERDOTII. ORDINES. DIGNITATESQVE. AD.
EPISCOPATVM. TINNINIEN. VOCATUS. TANDEM.
AD. VACIENSEM. POSTVLATVS. ET. VLTIMO.
HVIVS. ECCLESIAE. ANTISTES. AB. IMP. ET.
REGE. RVDOLPHO. II. AVSTRIACO. NOMINA-
TVS. ESSET. DVOR. Q. IMPP. ET. IN. VNGARIA. REGG.
CONSILIARIVS. ET. COMES. PERP. NITRIEN.
EXISTERET. SORTE. SVA. SATIS. SVPERQ.
CONTENTVS. SAXVM. HOC. EO. LOCI. QVO.
CORPVS. VITALI. SPIRITV. DESTITVTVM.
AMICOS. RECONDERE. FIRMA. IN. SPE.
RESVRRECTIONIS. IVSSIT. VIVVS. P. (osuit.) VIXIT.
A. XLV. MEN. II. DIES. VIII. ANN.
DNI. MDLXXXVII. OBIIT. MENSE. IVL. DIE. XX.

Az „Egyetemes Magyar Encyclopaedia" (XI. köt. 217. l.) szerint Pozsonyban született.

volt.[1] A jeles képzettségü és nagyra termett ifju, ugy látszik, az iskola padjáról azonnal a nyitrai káptalanba jutott és élete 20-ik évének betöltése előtt már trencséni fő-esperes, apostoli főjegyző sőt Bornemisza Pál püspök helynöke volt. Erről tanuskodik a nyitrai káptalannak 1562-ik évi január 29-én kelt okirata, melyben Mossóczy Zakariás, továbbá Zerdahelyi Péter és Gudóczy István nyitrai, — Velikey György és Suskovics Pál esztergomi kanonokokat és négy világi férfiut, az ugyanazon év február 2-ikára Pozsonyba összehivott országgyülés alkal-

[1] A másik sirirat, melyet Mossócy egyik könyvének (L. Annaei Senecae Opera) üres lapjára irt, ekképen hangzik: „Nobili Dorotheae, Nob. Simonis Chierni F. (iliae) Reverendi Nicolai Chierni vicearchid. Thuroc. sorori, Melchioris Rohoznik Piae cong. (coniugi) Matronae Pudiciss. An. 1571. III. Kal. Octob. Danieli ex Fre Nep. (oti) impub. An. 1573. Kal. Iul. vita functis charissimis Zachar. Mossovius Eps. Tinnin. S. C. M. Cons. et Ionas FF. moest. Genitrici Dulciss. ac nepo. iucun. Eo dum maiora praest. sunt Haec synceri amoris Ergo hic sepultis C. C." E feliraton kivül még a következő verseket kivánta a kereszt alá vésetni:

„Cur sic despectus, rigidaque sub arbore pendes,
Tam diram pateris cur bone Christe necem.
Pro me cuncta quidem suffers, mea crimina portas
In Cruce Tu moreris, ne cruciligar ego.
Omne igitur toto mihi quod contingit in orbe
Atque animis iuncto, corpore semper habe."

A könyv. jelenleg a budapesti egyetemi könyvtár tulajdona. (Századok. 1874. 356—57. l. — Karcsu Arzén. Vácz város története. V. 157—58. l.) E sirirat nyomán Ch. M. (Chrásztek Mihály?) Rohoznik Menyhértet Zakariás Atyjának mondja; (Rieger Fr. Lad. Slovnik Naucsny. V. Praze. 1866. V. 506. l.) ami azonban valószinütlen; mert azon korban a családi nevek magyarositása szokatlan volt, sőt ellenkezőleg, a magyar neveket cserélték fel latinokkal. Ha pedig valaki azt állitaná, hogy Zakariás születése helyéről vette fel a Mossóczy vagy Mosovius nevet, annak előbb be kellene bizonyitania, hogy Mossóczon született. Továbbá hihetetlennek látszik, hogy Mossóczy Zakariás, ki anyjának szintén tót hangzasú nevét emliteni nem szégyenkezett, Rohoznik Menyhértet, a fiui kegyelet teljes mellőzésével, egyszerüen anyja férjének nevezte legyen, ha csakugyan valódi és nem mostoha atyja lett volna. De Mossóczy László, a pozsonyi kir. kamara számvevője (Fessler Gesch. der Ungern. VIII.

mából bármely ügyeire nézve meghatalmazott ügynökeiül jelölte ki.[1] 1568-ban Mossóczy a káptalan előtt óvást emelt Szkacsányi Ádám kanonok-társának azon intézkedése ellen, melylyel a tized fejében Nagy-Appony- és Kis-Bossányban beszedett és asztagokba rakott gabonát átlagos áron eladta, eltiltván egyszersmind

166. és Fraknói V. Magy. Országgyülési Emlékek. III. 457.) utóbb pedig pénztárosa, volt-e Zakariás természetes és törvényes atyja? amint azt Nagy Iván (M. O. családai VII. 570.) valószinünek, és Ferenczy Jakab (F. I. és Danielik Józs. Magyar Irók. 330. l.) bizonyosnak tartja, határozottan sem állitani, sem tagadni nem merem. Ugyanis Verancsics Antal (Összes Munkái XII. 65. 269—273. 276. l. l.) tizenháromszor, utoljára pedig 1570-ik évi ápril 3-án emliti Mossóczy Lászlót, mint kamarai pénztárost, s igy halálának, özvegye másodszori férjhezmenetelének és elhunytának alig másfél évi időközben kellett volna történni; ami ugyan lehetséges, de minden bizonyiték nélkül kétségbevonhatlan ténynek alig vehető. — Ferenczy szerint Mossóczy Zakariás alsóbb iskoláit Nagyszombatban végezte.

[1] „Nos Capitulum Ecclesie Nittriensis Memorie commendamus per presentes, Quod Nos in omnibus Nostris et Ecclesie nostre causis, earumdemque Articulis tam per Nos contra alios, quam per alios quoslibet contra Nos coram quovis Iudice et Iusticiario Regni Ecclesiastico vel Seculari et maxime coram Sacratiss. et Regia Matte Domino nostro Clementissimo, vel quovis alio Presidente Comitiorum, nunc pro Festo Purificacionis Bme Marie Virg. proxime affuturo Posony ex edicto prefate Mattis Cesaree celebrandorum mouendis, vel iam motis, pro eorum solummodo Comitiorum termino Rndos et Venerab. Dominos Magistros Petrum de Zerdahely Lectorem, Zachariam Mossocium Protonotarium Apostolicum, Archidiaconum Trinchiniensem, Vicarium, Stephanum Gwdoczy Cantorem, fratres et concanonicos nostros, Georgium Welikey Custodem, Petrum Suskowiczium Archidiaconum Komaromiensem, Canonicos Eccl. Metrop. Strigoniensis; Item Egregios ac Nobiles Gregorium Bodrogy maioris, Ioannem Zalwzky minoris Cancellariarum Iuratos Notarios ac Rssmi D. Locumtenentis Prelati Nostri gratiosissimi Secretarios, Valentinum Klwbnyk, Mathiam Mwrakczy et quemlibet eorum in solidum fecimus, constituimus et ordinavimus nostros veros et legitimos procuratores, actores, factores et negociorum Institores, nec non Nuncios speciales et generales ad agendum et defendendum nostras et Ecclesie nostre causas, ac pro Nobis suffragia ferendum; et generaliter omnia alia et singula faciendum, dicendum exercendum et procurandum, que in premissis necessaria forent, seu quomodolibet oportuna, etiam si talia essent, que mandatum exigerent

Borbély Tamás nyitrai polgárt annak megvételétől.[1] 1568-ik évi január 24-én és 29-én Trencsén városban, 1570. és 1580-ik években pedig Trencsén vármegye többi plebániáiban végzett fő-esperesi látogatást, 1570-ben Bornemisza Pál püspök rendeletéből ugyanazon vármegye összes lelkészeit Nyitrára idézte; 1577-ik évi deczember 8-án Telegdy Miklós pécsi püspökkel ismét Trencsénben járt.[2] 1571. január hóban a nemes Csernyánszky-családot, Szaluzky János királyi emberrel Trencsén vármegyébe kebelezett kis-csernai birtokába igtatta be.[3] 1574. február 1-én, már mint knini püspök és kir. tanácsos, a molnosi hegyen birt szőlejét Sántha Pálnak és fiának Lukácsnak adományozta, oly kikötéssel, hogy az, utóbbi-

magis speciale quam presentibus est expressum, et que Nos ipsi faceremus, si personaliter interessemus, promittentes Nos ratum gratum atque firmum habituros, quicquid per prefatos nostros Procuratores simul vel divisim exhibitores videlicet, seu exhibitorem presencium actum, factum et procuratum fuerit in premissis. Datum Nittriae feria quinta proxima ante festum Purificationis Bme Marie Virg. Anno Domini Millesimo Quingentesimo Sexagesimo Secundo." (Nyitr. kápt. orsz. levt. 16. Prot. 18. l.)

[1] U. o. 13. Prot. 76. l.

[2] Sztárek L. kivonatai Trencsén város számadási könyveiből, hol még a következő adatok olvashatók: „1567. Die 8. Sept. Dno Zachariae Mossoviensi et Andreae de Szkalka missae dono vini pinthae duae. den. 12. — Die 9. Sept. idem D. Zacharias et Andreas de Szkalka invitati ad prandium per Iudicem, ut cum illis conferatur de futuro parocho Georgio (Kotesovszky) Bittsensi, in cibum expositi den. 61. vini pinthae 10. den 60. — 1568. 10. Aprilis Zacharias Archi-Diaconus Trenchin. Cottus venit cum Andrea de Szkalka, ad observandum Pastorem Ecclesiae et Caeremonias ac alia, quae ad Visitationem spectant. Eidem pro equis dati 1½ quart. Avenae, foenum emptum 8 den. eius agazonibus duobus in cibum et potum 7 den. — Item Zachariae ob templa inspecta de antiquo more datus fl. 1, ac dono dati eidem 2 carpones (carpiones = ponty, vagy capones = kappany helyett) 25 den." (500—501. l.) „1580. 29. Novemb. Civitas Zachariae dono dedit 1 orbiculum argenteum et 2 paria cochlearium et cultrorum." (92. l.) „1587. 1. Maii Episcopus Mosóczi ivit ad Thermas, quo usque 25-am per Trenchinienses donaria missa." (94. l.)

[3] Nyitr. kápt. orsz. levt. 17. Prot. 18. l.

nak elhalálozása után a nyitrai olvasó-kanonokra háramoljék.[1] 1578-ik évi junius 22-én a káptalan előtt kötelezte magát, és halála után testvérét Mossóczy Jónást, hogy a ferenczrendiek akkor romokban hevert nyitrai zárdájához tartozó földek bérlete czimén évenkint 8 ftot; a Nyitra vizén épült malom után pedig, melyet saját költségén kijavittat, öt éven át 40, azon túl pedig 60 szapu buzát fizetnek évenkint a pozsonyi ferenczeseknek, vagy onnan elköltözésök esetére a nagyszombatiaknak.[2] Ugyanazon évi ápril 12-én váczi püspökké és pilisi apáttá neveztetett,[3] s Rudolf király beigtatását mind a két egyházi javadalomba ugyanazon év május 3-án rendelte el, kijelentvén, hogy a tizedet tőle továbbra is bérbe veszi.[4] Mint váczi püspök, pilisi és ludányi apát, — ez utóbbi javadalom birtokába az 1578-ik év végén jutott, — a nyitrai káptalan előtt óvást tett az ellen, hogy a király ezen javadalmak birtokait másoknak adományozza, vagy bárki is jogtalanul elfoglalja.[5] Rádeczy István egri püspök és kir. helytartó 1579-ik évi november 21-én kelt meghagyására, a nyitrai káptalan Mossóczyt a ludányi

[1] „My Mossoczy Zacharias Isten segitségébül Tininij Pispek és Császár eő Felségének Tanács adója, Vicarius, Lector, Threnchéni Esperes és Nyttrai Canonok aggywk tudtara mindeneknek, hogy my egy Zewlewth, az Lectorsaghoz valóth, kyth *kys zewlewnek* hiják, az molnosi zewlewhegyen valóth, melleth nehai *Zerdahely Péter* mester ithvaló Nyttrai Lector vetth volth pénzen, annak feletthe egy réteth is, melleth wgyan azon zeghény Péter mester meghperletthe volth, attwk és engedtük *Santha Palnak* és feleségének *Orsolya* azzonynak és *Lukácsnak* fijoknak, ilylyen ok alatth, hogy addigh byrhassák az zewlewth mygh az meghmondotth gyermekükh éll, ha penygh gyermekük holtha történnék, tehath isméth az zewlew my reánk maraggyon, avagy my utánwnk walokra, ky vtanwnk lezen Lector. Az másyk réteth penygh ky my nalunk zalogba wagyon hath forynthba, azth is walamykor letezyk az hath forinthot, megewrizzük nekyk ez levelünk ereyvel. Kewlth Nyttran I februar. Anno D. 1574." (Kápt. országos levélt. 18 Prot. 25. l.)

[2] Nyitr. kápt. orsz. 23. Prot. 48. l.

[3] Békefi Remig. A Pilisi Apátság története II. 15. l.

[4] Békefi R. id. h. 314. l.

[5] Nyitr. kápt. levt. 26 Prot. 6. l.

apátság birtokába bevezette.[1] Ugyanazon év ápril hava 11-én Czobor Imre nádori helytartó jelenti, hogy Mossóczy Zakariás, pilisi apát, Csákán birtokát ideiglenesen cserébe adta Illésházy Istvánnak, Középfő, Belincz és Mereche[2] helységekben levő birtokrészekért.[3]

Az erélyes főpap, ki oly éber figyelemmel őrködött, nehogy a gondjaira bizott javadalmakon sérelem ejtessék, ép oly hatalmas védője volt a káptalan jogainak. Midőn Bornemisza Pál, a különben nagy nevü főpásztor, világi rossz tanácsadói által félrevezettetve, a káptalan alsó-zobori, vagyis csicsóhegyi bordézmáját lefoglalta és egyéb jogait is csorbitotta, Mossóczy, bármily kényes volt helyzete mint püspöki helyettesnek, rendületlenül küzdött a jog és igazság mellett, s káptalana érdekeit nemcsak az által óvta meg komoly veszélytől, hogy legjelentékenyebb adományleveleiről, melyeket Bélaváry György álutakon megszerzett és visszaadni vonakodott, Miksa királynál hiteles másolatok kiadását kieszközölte; hanem bölcsesége s magasabb körökre kiható befolyása által tetemesen hozzájárult a bonyolult ügy szerencsés megoldásához is, melynél fogva Bornemisza püspök majdnem tiz évig tartó perlekedés után káptalanával kiegyezett, s az okozott kárt nagylelküen helyrehozta. A káptalan Mossóczy iránti háláját némileg lerovandó, 1578. évi február 19-én kelt oklevelével Mossóczy Zakariást Zoboron levő két szőlőjére-, testvérét Jónást pedig és utódait, nyitrai házára és földjére vonatkozólag örök időkre minden kilenczed vagy tized fizetése alól felmentette.[4] 1580-ban Berényi Erzsébet, Pellerdy

[1] Ny. kápt. magán levt. VI. 8.

[2] A mostani Merasicz helység Nyitra vármegyében. (Tagányi K. Nyitramegye helyneveinek magyarázata. Ny. Közl. 1888. 17. sz.)

[3] Békefi R. id. h. 315 l.

[4] „Nos Capitulum Ecclesie Nittriensis, Memorie commendamus tenore presentium significantes, quibus expedit Vniversis. Quod nos habentes respectum ad multa beneficia Rssmi D. *Zacharie Mossocy,* Episcopi Tininiensis. Sacr. C. et Reg. Mattis Consilarij. Lectoris, Archidiaconi Trenchiniensis, Vicarij et Canonici Ecclesie Nittrien-

Péter nejének 55 fton zálogba vett páruczai részbirtokát ugyanazon összegben Babindaly Endrére ruházta át.[1] 1581-ik évi október 27-én a nyitrai káptalan elismeri 42 magyar forint átvételét, melyeket Mossóczy az 1579-ben meghalt Bornemisza Pál püspök hagyatékából, mint a káptalant illető hagyományt kifizetett.[2] 1582-ben, még mint váczi püspök, Bornemisza Gergely váradi és Telegdy Miklós pécsi püspökkel, a föllebb-viteli ügyek vizs-

sis etc. Dni fratris nostri obseruandissimi, que ipse prouentus Capituli augmentando, Iuraque Ecclesie et Capituli sedulo contra suos impetitores defendendo impendit, Signanter autem, quod promontorium nostrum *Chychohegye* in manibus alienis per aliquot annos existens, eliberauit, recuperauit et Capitulo restituit, Decimam possessionis *Kyraly* et predium penes *Pyspekffalwa* reobtinuit, aliaque laudabilia officia prestitit; ob hoc igitur nos, Vineas suas duas empticias *Swrany szeőlő*, cui honorab. *Galli Sapronczay* Canonici et fratris nostri vinea vicina est a parte superiori via *Weeruth*, ab altera parte via de Zobor ducens, et *Kys nadas szeőlő*, cui itidem vinea a parte superiori prescripti magistri Galli fratris nostri, ab inferiori autem prouidi *Ioannis Szeps* vicine sunt, item terras arabiles ad domum Egregy *Ione Mossoczy* fratris dicti Dni Eppi a relicta quondam *Lazari literati de Komlos* emptam, ab omni solutione Decimarum et Nonarum nobis Capitulo huius Ecclesie Nittriensis prouenire debentium iam ex nunc perpetuis semper temporibus eximimus ac libertamus, Eidem Rssmo Dno ac vniuersis suis heredibus et posteritatibus dictas Decimas et Nonas perscriptarum vinearum, ac terrarum arabilium quoque Decimas Egregio Ione Mossocy suisque haeredibus et posteritatibus vniuersis damus donamus et in perpetuum conferimus harum nostrarum uigore et testimonio literarum, Decernentes amodo in posterum ex dictis duabus Vineis dni Eppi et terris arabilibus ad predictum dnum Ionam Mossocy pertinentibus, intuitu premissorum beneficiorum dni Eppi nunquam Decimas aut Nonas esse soluendas. Ad quod obseruandum nos et successores nostros fidelissime obligamus. In quorum omnium fid m et robur firmitatis presentes literas sigillo nostro minori a tergo more solito communiuimus. Datum decima nona Mensis Februarij Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Octavo." Nyitr. kápt. országos levélt. 23 Prot. 18. l.

[1] Nyitr. kápt. levt. 27 Prot. 68. l.

[2] U. o. 30 Prot. 89.

gálatával bizatott meg; [1] ugyanazon év márczius 28-án a másfél évig üres nyitrai püspökségre helyeztetett át. [2]

Miképen kormányozta a jeles főpásztor nyitrai egyházmegyéjét? erre vonatkozó adatot hiába kerestünk itteni levéltárainkban. 1586-ik évi szeptember 21-én Zsolnán egy templomot szentelt fel; [3] a nyitrai székesegyházban pedig, — ismeretlen időben — a sz. Próféták tiszteletére oltárt alapitott. [4] Világi vonatkozásu ténykedéséből még megemlitjük 1582-ik évi márczius 28-án kelt okiratát, melyben elfogadván a káptalan ajánlatát, mely szerint kész a város közbiztonságának fokozása végett két fegyveres őr tartására évenkint 48 ftot fizetni; kijelenti, hogy ezen önkéntes ajánlat csak ideiglenes, s a káptalan jogait és szabadalmait semmiben sem érintő intézkedésnek tekintendő. [5] Ugyanazon évben Zsitvatőn

[1] Vurum. id. h. 331. — Békefi R. id. 15.

[2] Vurum. u. o.

[3] Paska István. A Zsolnai Plébánia-templom. 1890. 10. l. Nem egészen bizonyos: valjon a plébánia-egyházat, vagy sz. István templomát szentelte akkor Mossóczy püspök.

[4] „Altaria SS. Prophetarum. Hoc Altare Rdmus D. Zacharias Mosóczy fundavit, dotando illud Prato, horto, Vineis tribus, pecuniis suis emptis: decernens, ut omnia seruitia et onera praestet (Rector) quae in literis Donationalibus continerentur; Quodsi non faceret, possit D. Eppus Successor ab eo auferre et alteri cui mallet conferre." Urbarium Capituli Nitriensis Anni 1624-i fol. 5. (A kápt. magán levéltárában.)

[5] „Nos Zacharias Moshocy, Dei et Apostolicae Sedis gratia Episcopus Ecclesiae Nittriensis, locique eiusdem Comes perpetuus, nec non Sacrat. Caes. Mattis Consiliarius etc. Memoriae commendamus per praesentes, Quod cum Venerabiles fratres nostri Capitulum Ecclesiae Nittriensis sponte id assumserint, ut durante iniqua hac temporis conditione, duos pedites, sui et Ciuitatis huius nostrae Nittriensis conservationis causa in porta dictae Ciuitatis Nittriensis inter nostros alant et interteneant, illis florenos annuos Quadraginta octo Vngaricos subministrando, Nos praedictorum peditum intertentionem gratam habentes nolentes per hoc ipsius Capituli priuilegijs et libertatibus derogare, eam duntaxat ex ipsorum benevolentia usque ad meliora et beatiora tempora conseruari, per ipsos assumptam esse testamur. In cuius rei testimonium praesentes literas nostras eisdem dandas esse duximus. Datum Nittriae ex Sede nostra

levő részbirtokát Zeman Nándor veszprémi kanonoknak 12 évi haszonélvezetre adta.[1] — Mossóczy püspök nemcsak saját székvárosának, hanem környékének biztonságáról is gondoskodott. Igy midőn 1586-ban arról értesült, hogy a két év óta Nyitra vármegye területét gyakran pusztitó törökök a ghymesi Forgách-család által elhanyagolt, és alig 30 emberből álló őrséggel ellátott komjáthi kastélyt elfoglalni készülnek, a püspök nemcsak jelentést tett Ernő főherczegnek, hanem saját embereit is küldte oda, hogy azt rögtöni megrohanás ellen megvédjék.[2]

Hátra van még, hogy Mossóczy Zakariás irodalmi működéséről röviden megemlékezzünk. Köztudomású, hogy a magyar törvényeket Telegdi Miklós pécsi püspökkel összegyüjtötte és felhasználván Ilosvay István egri nagyprépost 1544-iki törvény-gyüjteményét, mely Telegdi birtokába került, ily czim alatt kiadta: „Decreta, Constitutiones et Articuli Inclyti Regni Hungariae ab A. Dni 1035. ad A. 1583. publicis Comitiis edita, cum rerum indice copioso. Tyrnaviae 1584.“[3] A királyoknak a törvények előtt olvasható életrajzait s a munka végén a nyitrai püspökök névsorát Mossóczy irta,[4] mely utóbbi habár teljesnek nem mondható, mégis egy, azóta a feledésnek átadott, püspök-elődjének, Szathmáry Istvánnak emlékét tartotta fen. De Mossóczy nemcsak mint jog- és történet-tudós,

Episcopali die 28-a Marcij Anno Millesimo Quingentesimo Octuagesimo Secundo Zach. E. Nittrien. m. p.“ (Nyitr. kápt. magán levt. XVI. 5.)

[1] U. o. 28 Prot. 52. l.

[2] Tagányi Kár. Adatok Nyitramegye multjához. Nyitramegyei Közlöny 1887. 34. sz.

[3] Lányi-Knauz Magyar Egyháztörténelme I. 405. — Szabó Károly. Régi magyar könyvtár II. 49. l. 183. sz. — C. Ign. de Batthyán Leges Ecclesiasticae. I. 9—10. — Molnár Ján. Magyar Könyvház. V. 146. l. — Egyházmegyei könyvtárunk példánya Korompay Péter püspök tulajdona volt.

[4] Az esztergomi érsekek, valamint az egri, pécsi, váradi és nyitrai püspökök névsora 748-ik lapon kezdődik és 792. (helyesebben 752-ik) lapig terjed.

hanem mint költő is ismeretes volt. [1] Tágas körü tudományáért Oláh Miklós érsek is becsülte és kiváló jóakaratával tüntette ki; [2] Verancsics Antal érsek pedig levelezésben állott vele. A XIII. Gergely pápa rendeletére behozott új naptárt, melyet Rudolf király még 1583-ban nemcsak Német- hanem Magyarországban is kihirdetett, Mossóczy még ugyanazon évben egyházmegyéje területére kötelezőnek kijelentette; de ezen intézkedése komoly ellenkezésre talált ghymesi Forgách Imre, trencséni főispán részéről, ki ez ügyben Selmecz sz. kir. város tanácsának véleményét kikérvén, az uj naptár elfogadását Trencsén vármegye összes lelkészeinek javadalom-vesztés büntetése alatt megtiltotta. A káptalan azonban hivatalos kiadványaiban 1584. kezdete óta az uj naptárt használta, [3]

[1] Horányi Elek röviden igy jellemzi Mossóczyt: „Poeta Historicus et Iuris consultus insignis." (Memoria Hungarorum editis Scriptis notorum. II. 661. l.)

[2] Timon Sam. Epitome Chronol. Rerum Hungar. 226. l. Jóakarójának halálára a következő verset irta:

Annis et virtute simul iam plenus Olahus
Omnibus et regni perfunctus honoribus, ut se
Sedibus ingereret Superum, atque astra videret
Sub se, quo mentem semper direxerat altam,
Omnia cum mundo vana haec mortalia temnens,
Spe verae vitae, hoc posuit sua membra sepulchro. (U. o.)

[3] A selmeczi tanács véleményét és Forgách Imre főispán körlevelét közli dr. Knauz Nándor „Kortan" cz. kitünő müvének 29-ik lapján. A főispán tilalmát igy indokolja: „Quid enim hoc esset, ad instantiam Dni Eppi recipere Calendarium, quod non solum Regni Status repudiant, sed neque Principes Imperii, neque vicinae Provinciae approbarunt." De hogy ezen ügyben nem annyira alkotmányos, mint inkább felekezeti aggályok forogtak fenn, azt őszintén beismeri egy előkelő protestáns történetiró (Zsilinszky Mihály) ezeket irván: „A sérelmek sokasága * és a királynak azok orvoslására való képtelensége oly ellenszenvet és bizalmatlanságot támasztott országszerte, hogy még a jó iránt is gyanu támadt, mihelyt az Prágából vagy Rómából származott. Ilyen volt a XIII. Gergely-féle naptár behozatala, melynek a magyar rendek és különösen a protestán-

* A katholikusok sérelmei sem voltak csekélyek; pedig ezek csakis régi jogaikat védelmezték.

melyet Nyitra vármegye 1585. évi junius 5-én tartott közgyülésén fogadott el.[1] 1562—1582.

GRÁDECZI DOMCHYCZ JÁNOS kanonok. Bornemisza Pál püspök és királyi helytartó 1571. ápril 9-én kelt rendeletére Aranyán Demjént trencsén-vármegyei Latkócz nevü birtokába vezette be.[2] Aláirta Poklosthóy Máté, sághi prépost 1575. május 1-én kelt alapitó-levelét. Meghalt 1584-ik évben. Hagyatéki leltárát, mely élénk világot vet az akkori társadalmi viszonyokra, és szemeink elé állitja egy, valószinüleg a gazdagabbak közé sorolt, mert ingatlan vagyonnal is rendelkező egyházi férfiu háztartását, egész terjedelmében közlöm. Legérdekesebb a leltárban Grádeczi könyvgyüjteménye, mely egy (külön emlitett) orvosi könyvön kivül, 43 nem csak hittani, hanem más tudományos szakokhoz tartozó munkát is tartalmaz. Ezek között vannak a Sánkfalvay Antal nyitrai püspök által 1494-ben tartott egyházmegyei zsinat határozatai is, melyeket Bornemisza Pál püspök 1560-ban Béesben kinyomatott. E határozatokat csak Péterffy ‚Sacra Concilia' czimü munkájából ismerjük, mert egyházmegyénkben, tudtommal, azoknak egyetlen egy példánya sem maradt fen. 1564—1584.

„Anno 1584. 4-a Augusti. Inuentarium rerum Rdi quondam mgri Ioannis de Ghradecz Canonici Nittrien. factum per Rndos dominos Petrum Radouicium, Ionam Simonides (Canonicos et) Egregium Vincentium Galassa.

In cubiculo intra hypocaustum haec sunt:

Primo. Vna ladula, in qua continebantur: Vnus argenteus (scyphus) in partibus deauratus nouus.

sok határozottan ellene szegültek, csak azért, mert a pápától és a császártól származott." (A magyar országgyülések vallásügyi tárgyalásai, a reformatiótól kezdve. I. k. 197. l.) Ugyanazon értelemben, de élesebben nyilatkozik erről Fessler is, id. m. VIII. 394—5.

[1] Kolozsvári Sánd. és Óvári Kelemen. A Magyar Törvényhatóságok Jogszabályainak Gyüjteménye IV. 1. 42.

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. 17. Prot. 12. — Statut. 1560—1580.

Tria coclearia cum vna furcella et vnum Auri scalpium.[1]

Vnum Sigillum paruum argenteum.

Vna Campanella aenea.

Vnum frustum Zaccari vltra mediam libram.

Vna mappa manualis.

Tria parua (olvashatlan).

Vnus Fasciculus Zonarum albarum.

Floreni duo et medius pro Agnellis Trinchinien.

In altera ladula parua:

Vnus Liber Medicinalis.

In tertia ladula maiori:

Tria Indusia. — Ceruical vacuum. — Duo Perizomata.

Mappa manualis maior.

Vna Mappa, Duae particulae telae.

Vna particula telae. — Duae particulae nigri Panni.

Vnus Tapes Ecclesiae ruber. — Vnum Epitogium.[2]

Vnus Tapes antiquus diuersi coloris.

Vna suba subducta Dorsinis Vulpibus ex panno nigro.

Nudae Agnellae Pelles veteres pro tunicella.

Vnum Pallium de Panno Moranico.

Vnus Torax ex Panno nigro.

Noua Thunica ex Czymazin subducta cum Bagazia.[3]

[1] Scalpium, vagy scalpellum, scalprum. olaszul: scarpello; francziául: ciseau = véső. — Du Cange. Glossarium. 1886. VII. 300. l.

[2] „Epitogium, genus palii, quod super togam ferebatur." Ambros. Calepini. Dictionarium Decem Linguarum. Lugduni 1585. 368.

[3] Czymazin. „Cymatilis vestis dicitur, quae undarum colorem refert; Vngarice: habos tsömelyet szinw." Ambr. Calep. Dict. 283. — Bagazia. „Tela colore tincta." Páriz-Pápai. Dictionarium 1801. — „Két vég bagazia, a végét 3 ft 25 pénzen = 6 ft 50." Radvánszky B. Magyar családi élet és háztartás. II. 112.

Altera Thunica de Vassa nigra Italica subducta cum Bagazia.

Vna vestis maior de Chemerlett.[1]

Item vna vestis de Saya[2] nigra cum purpura nigra ornata.

Binae caligae, vnae nouae ex Czymazyn, alterae veteres similiter ex Czymazyn.

Duae mappae manuales.

Vnus magnus saccus. — Par soccorum ex tela alba vsque genu.

Vnum Indusium. — Vnum Perisoma. — Vnum Linteamen.

Vna particula telae grossae circiter decem vlnarum.

Vnum maius Puluinar. — Quatuor longa ceruicalia. — Vna Culcitra.

Duae mensae tectae viridi panno.

Sex laminae ferri.

Terepentina in una ollula pro Custode futuro.

Circulus ferreus pro vasis cum claue.

Excitatorium aeneum.

Vna noua lagenaria cum octo lagenis.

Peluis cum suo fusorio aeneo.

Cingulus vnus *Boghlaross.*

Par calceorum nouorum.

Duo cultri putatorij. — Vnum terebellum.

Tres particulae smigmatis.

Duae lagenae stanneae.

Aliae duae lagenae lamineae cum modico oleo.

Quinque cantharuli stannei.

Vna amphora cum melle modico.

Duo pilei lati antiqui ex panno. — Tertius latus ex purpura.

Marduinae vnius Pilei parui.

Vna framea. — Vna Pixis. — Duo Casei parui.

[1] Chemerletth = „Tsemelet, dicht gewirkter Zeug aus Cameel oder Ziegen haaren." Páriz-Pápai. i. h. 364.

[2] Saya = panni species. Du Cange. VII. 320.

Alij duo minores Casei, Vnum formagium integrum. (Francziául = fromage = sajt.)

Aliud formagium inceptum. — Caseus vnus inceptus.

Particula Smigmatis.

Tria quartalia lignea.

Vna particula nigra (egy vagy több szó a rothadt papirral elmállott).

Vnum par soccorum ex (egy vagy több szó a rothadt papirral elmállott).

Vnus sacculus pro aromatibus (egy vagy több szó a rothadt papirral elmállott.)

Vnum par ocrearum. Vna coriacea (egy vagy több szó a rothadt papirral elmállott.)

Vna securis. — Duo Pessuli.

Funiculi vulgo *Isthrank* octo.

Quinque frusta cerae integra.

Decem stanneae scutellae.

Vnus maleolus ferreus. Vna securis noua.

Vna teca lignea in qua est vnum . . . (olvashatlan).

Vna candela ex alba cera.

Vnum flagellum. — Vnum infundibulum.

Vna teca pro pectinibus vacua.

Duo *Akofa.* Vnum Vasarium.

Tria paria Hyerotecarum attritarum. (Chirothecarum helyett = keztyü.)

Vna sera, Vnus calibs cum suis appertinentijs.

Vna Statera cum sua Vncia integra.

Decem vitra diuersorum generum.

Vnum Speculum, Vnum Dolabrum paruum (=gyalu.)

Vnum Salinium stanneum.

Fibularum vna ligatura.

Proiectiles Quinquaginta.

Vna teca Ecclesiae cum Corporalibus.

Vnum Atramentarium. — Vndecim Sales.

Candelae pro Ecclesia cereae in vna fiscella.

Vnum Candelabrum aeneum vna cum suo emunctorio.

Vnus Torax ruber. — Quinque Mantilia parua et sextum maius.

Vnum canterium ferreum. — Vna Spongia.

Libri:

Prima Pars Sermonum Dionysij Cardinalis in fol.

Postilla Bohemica Ioannis Hoffmaysterij in fol.

Missale Strigoniense cum Argenteis fibulis in fol.

Tres Partes Postillae Thelegdinj (Telegdi Miklós prédikácziói).

Sententia Laurentij.

Postilla Coruinj Haeretici. (Exusta.)

Speculum Exemplorum in folio.

Erasmus in aliquot Psalmos vna cum Colampadio (Oecolampadio helyett) ad Danielem.

Biga Salutis.

Gratiani Postilla Guilhelmj.

Grammatica Ecclesiae Mamotrectus.

Expositio Missae sine Principio.

Constantini Caesaris de Agricultura opus.

Paraphrasis Erasmi in Euangelium D. Marcj.

Sermones Quadragesimales.

Elucidarius Poeticus.

Historia Petri Ransanij.

Horologium Deuotionis circa Vitam Christi.

Sermones Qadragesimales.

Aesopi Fabulae.

Tractatus Sacerdotalis de Sacramentis.

Vocabularius Gemma Gemmarum.

Biblia Sacra in quarto.

Ordinarius Strigoniensis.

Copia Verborum Erasmi Roterodami.

Postilla Polegrauij Pars prima.

Arithmetica fisica.

Cathecismus (igy) Kanisij *Vngarice.*

Emblemata Sambucj.

Cathecismus Gabrielis N.

Cathecheses Cyrilli graecae.
Breuiarium Romanum.
Summa Doctrinae Christianae.
Copia Verborum Iesuitarum.
Statuta Ecclesiae Nitriensis.
Nouum Testamentum Erasmi Roterod.
De Missa Euangelica.
Sermones Augustini ad Heremitas.
Rhetorica Ciceronis ad Herennium.
Nouum Testamentum Bohemicum.
Aliquot Libri scripti.
Regesta Capituli.
Officium B. Virginis.

In Hypocausto:

Tria vascula Aceti quasi vacua.
Duo lecti. — Vnum sedile minus. — Aliud longius.
Auleum in pariete vetus.
Item duae particulae viridis panni in scamnis.
Lampas vna antiqua.
Vna Mensa parua. — Vnum Scamnum vetus.

In Cubiculo exterius ante hypocaustum existente:

Vna Olla aenea bene magna cum Tripede.
Duae secures magnae, Vnum fossorium.
Vna Galea. — Duo Dolabra.
Octo vetera lamina (igy). Duae serrae.
Duo ligones bidentes sine manubrio.
Duo ligones.
Aliquot frusta fracti ferri ad currum necessarii.
Duo frena antiqua.
Ad duos equos priores apparamenta.
Vna celtis et vnus culter Doliatoris.
Abronch felwonyo vas.
Két lewch pro curru.

Duo instrumenta ferrea pro frangendis lapidibus olim Ioannis Lapicidae.

Vnus saccus Tritici continens Mett. 2.

In Thornacz:

Sex Casei.

Ventilabrum vnum alias *szoro lapath.*

Tres Clypei.

Vnum Rete vile.

Octo ligaturae Allij.

Aliquot nouae fedulae pro fornace.

Parum auenae pro equis ad quotidianum vsum.

In Vestibulo ante fornacem Vnum scrinium paruum, in quo parum Tritici continetur circiter Metr 1.

In Vestibulo ante hypocaustum familiae Duo Cadi veteres.

In eodem Vestibulo Asseres novi circiter 25.

In Cubiculo penes hÿpocaustum familiae:

Vnus Tapes antiquus.

Vnum Cribrum. — Vnum Veru. — Duo coclearia ferrea.

Vna securis. — Vna mola lapidea pro sale.

Vnum mortarium aeneum cum suo pistillo.

Aliquot ollae simplices.

Vnus Cantharus ligneus.

Viles duae muscipulae.

Vnum scaphium ligneum.

Cribrum ferreum vnum.

Vnum vasculum vetus continens circiter 4 metratas furfurum.

Aliud vasculum vetus in quo est vna et media metreta farinae.

Vnus cadus antiquus continens 4 metretas furfurum.

Duo Sacci vacui. Tertius antiquus Saccus, in quo sunt 2 metr. hordei.

Duo ligones, vnum fossoriuun.

Vnum *Theöweteö ka* . . . (a többi szétmállott).

Staminis aliquot glomi paruuli et lignei. [1]

Duae cutes agnellinae non laboratae.

Frixoria duo. — Vna stowa. (?)

In hypocausto pro familia:

Vna mensa. — Vnum armarium vetus.

Item quatuor equi curriferi cum omnibus suis (elmállott.)

Duae Sellae. — Vna Rheda ferrata.

Vnus currus ferratus.

Vnus currus vilis pro afferenda aqua.

Cathena vna ferrea parua.

Ladula cum falce pro secando foeno et stramine.

Sub Thornacz:

Duo vilissima vetera vasa.

Egy szadass.

Ibidem in vno Cophino sunt circiter 13 mensurae Tritici.

Egy tekeneö alias Capisterium. [2]

In Curia:

Vnum Torcular. — Sex ligna aliter lábfa.

Vnum Vas vile. Aqualicus (igy) vnus, (= veder.)

Trabes penes domum Stephani Keövy sex.

Septima Trabs quercina et vnum crassum lignum.

[1] Stamen „Filum quod e colo ducitur — nyálas fonal." A. Calepinus. 1002. — Glomus — gombolyag. U. o. 458.

[2] Capisterium — alveolus ligneus, qui capite gestatur. Du Cange. II. 129.

In Horto:

Tigni Decem.
Aluearia partim examina noua, partim antiqua nro 23.

In ingressu Cellarij:

Egy korchollya.

In superiori Cellario:

Vnum laridum integrum.
Quinque pernae vulgo *Ssodor.*
Quatuordecim vasa parua, inter quae sunt nonnulla Capituli.
Duo parua vascula aceti.
Vna lagena lignea vulgo *Choban.*
Duo Scaphei, Vna Tina vulgo *Cheber.*
Vnum *Korchollya.*
Postes pro Ianua Cellarij.
Duo cadi pro Balneo.

In cellario inferiori habentur quinque vasa plena:

Primum vas continens in se Vrnas 15.
Secundum vas continens in se Vrnas 21½.
Tertium vas continens in se Vrnas 16½.
Quartum vas continen in se Vrnas 17¾.
Quintum vas Vini rubri continens Ako 4½.
Item in vno paruo vasculo circiter vna vrna absintiaci vini.
Vnum vas in quo fuit Vinum vacuum.
Alterum vero vas in quo fuit *Chynger;* similiter vacuum.
Item vas, quod inceptum erat, pro exequijs circiter duodecim Vrnarum, in quo adhuc aliquid Vini habetur.
Duo Cadi vacui.

Tertius Cadus in quo Tritici mensurae sunt 18.

Ex Cadis autem aliquibus sunt aliqua pertinentia (igy) ad Capitulum.

Sex Columbae. — Anseres tres.

Pulli et Gallinae 12.

Porci maiores 14, minores 5.

Habet cellarium ante pontes emptit . . . in quo sunt ligones 18, Vnum fossorium.

Duo *Chakan.*

Vnam Vineam habet in Promonthorio Solyom (hegy) empticiam.

Alteram nouiter plantatam in inferiori Zobor alias Chycho hegy.

Duo prata in territorio Thormosiensi emptitia.

Hortos vt in testamento, tres.

Tertia pars mensalis.

Daniel Zachowzky
Authoritate Aplica et . . .
nec non Capituli Ecclesiae
Nittr. Iur. Notarius.

Eredetije a nyitr. kápt. orsz levélt. egy jelzés nélküli, töredékeket tartalmazó csomagban, félig rodthadt állapotban.

SZKACSÁNI HOMOLA ÁDÁM, őrkanonok. 1564-ik évben, Oláh Miklós esztergomi érsek és kir. helytartó parancsára, a néhai szedleczi Kosztka Miklós emberei által Dávid László thurócz-szent-péteri közbirtokos kuriáján elkövetett hatalmaskodások és károk ügyében, Keviczi János királyi emberrel vizsgálatot tartott. Ezen erőszakoskodások ugyan még 1538-ban, illetőleg 1542-ben történtek, de a megtámadott fél által inditott per Kosztka Miklósnak és leányának Kosztka Borbályának elhunyta miatt, utóbbinak férjére, bethlenfalvi Thurzó Ferencz Árvamegye főispánjára, a volt, de hitehagyott püspökre háramlott. A tanuk vallomásaiból kiderült, hogy Kosztka kétszer támadta meg Dávid László személyét és vagyonát; először 1538-ban vizkereszt napja körül, midőn felfegyverzett emberei, bizonyos Mátyás nevü szabó vezetése

alatt, Dávid László és fivéreinek szent-péteri kuriáját éjnek idején megrohanták és kapukat s ajtókat feltörvén, felperest nem csak ruhái- és egyéb ingóságaitól fosztották meg, hanem valószinüleg meg is ölték volna, ha nem sikerül neki életét futással megmenteni. Ezzel meg nem elégedvén Kosztka, 1542-ik évi junius végén fegyveres népét ismét Szent-Péterre küldötte, kik onnan nemcsak Dávid Lászlónak, hanem jobbágyainak is összes marháját elhajtották s ez által mintegy 600 arany forintnyi kárt okoztak. A nyomozás jegyzőkönyvéből azt is tudjuk meg, hogy Kosztka hasonló orvtámadások végrehajtására szervezett martalócz-csapatot (a tót ajku tanuk kifejezése szerint „zasskodnici)" tartott. A peres ügy végleges eldöntése előttem ismeretlen.[1] — 1574-ben Szkacsáni Ádám Lőrincz, Miklós, György és Mihály nevü testvéreivel, Bornemisza Pál püspöktől Szkacsán faluban (most mezőváros) egy felszabaditott telket és házat kapott adományban, melynek birtokába Miksa király sz. Mihály napján kelt parancsára Zsámbokréthy Miklós királyi ember s a nyitrai káptalan által kiküldött Lovchányi György kanonok vezették be. A káptalan jelentése itt következik:

„Capitulum Ecclesiae Nittriensis etc. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire, quod nos literas Sacratissimi Principis et Domini domini Maximiliani secundi etc. Introductorias et Statutorias clausas, pro parte Venerabilis et Nobilium Magistri Adami Zkacsány aliter Homolya, fratris et Concanonici nostri, ac Laurentii, Nicolai, Georgii et Michaelis Homolya, filiorum quondam Stephani Homolya de eadem Zkachan, confectas et emanatas, nobisque praeceptorie sonantes et directas summa cum reverentia recepimus in haec verba: MAXIMILIANUS secundus, Dei gracia etc. Fidelibus Nostris Capitulo Ecclesiae Nittriensis Salutem et graciam.

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 11 Prot. 88–64. l. — Az itt közlöttekből látható, hogy nem ejtettem igazságtalanul csorbát Kosztka hirnevén, midőn őt (Lakáchy János életrajzában) rabló-kalandjairól ismeretes egyénnek neveztem.

Expositum est Matti nostrae in personis fidelium nostrorum Venerabilis et Nobilium Magistri Adami Zkacsány aliter Homolya, Canonici istius Ecclesiae vestrae Nittriensis, et Laurentii, Nicolai, Georgii et Michaelis Homolya, filiorum quondam Stephani Homolya de eadem Zkacsan, Qualiter ipsi exponentes in dominium totalis domus seu sessionis integrae, per fidelem nostrum Reverendiss. Paulum Abstemium Episcopum Ecclesiae Transsylvaniens. ac Administratorem Eppatus Nittriensis, locique eiusdem Comitem perpetuum, nec non Consiliarium ac protunc Locumtentem nostrum per Hungariam, in perpetuum libertatae, in praedicta possessione Zkacsan, ad Episcopatum eiusdem Ecclesiae vestrae Nittriensis pertinente, inter domos Nobilis Adami Zemen ab una, parte vero ab altera, providi Georgii Kudlaty in hoc Comitatu Nittriensi existentis et habitae, vigore quarundam literarum praelibati Pauli Abstemii Donationalium, superinde emanatarum, per nostrum et vestrum homines sese legitime introduci facere vellent. Pro eo fidelitati vestrae harum serie firmiter committimus et mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem, vestro pro testimonio fidedignum, quo praesente Christophorus, Michael vel Emericus Bossany de Nagy Bossan, siue Ambrosius Appony de Kys Apon, aut Matthias Tharnowezky de Alsoleloez, seu Nicolaus Beznak de Beznakffalva, neue Paulus aut Nicolaus Sambokrethy de Dywekwyffalw, aliis absentibus homo noster Regius, per nos ad id specialiter transmissus, ad facies praedictae domus seu sessionis modo praescripto per dictum Paulum Abstemium Episcopum libertatae, in dicta possessione Zkachan existentis, habitae, vicinis et commetaneis eiusdem universis inibi legitime convocatis et praesentibus accedendo, introducat praefatos exponentes in dominium eiusdem, statuatque eandem eisdem, ipsorumque haeredibus et successoribus universis, praemissae libertacionis et exemtionis dicti Pauli Abstemii titulo ipsis incumben. perpetuo possidendam, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem, contra annotatos exponentes, ad decimam

quintam diem, diei huiusmodi Introductionis et Statutionis in Curiam nostram Regiam, nostram scilicet personalem in praesentiam, rationem contradictionis eorum reddituri efficacem. Et post haec huiusmodi introductionis et Statutionis seriem, cum contradictorum, si qui fuerint, et convocatorum vicinorumque et commetaneorum qui praemissae Statutioni intererunt nominibus, terminum ad praescriptum ut fuerit expediens, dictae personali praesentiae nostrae suo modo fideliter rescribatis. Secus non facturi. Datum in possessione Lakachy feria sexta proxima post festum beati Michaelis Archangeli. Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo quarto. Unde nos Sacratissimae Imperatoriae et Regiae Mattis mandatis, in omnibus ad plenum obedire cupientes, prout tenemur, una cum praefato Egregio Nicolao Sambokrethy de dicta Dywekwyffalw, homine Mattis Suae Regio, ac in praeinsertis literis Mattis suae Caesareae Introductoriis et Statutoriis inter alios Mattis Caesareae homines Regios nominatim conscripto et specificato, unum ex nobis Venerab. Magrum Gregorium Lowchany de Nagy-Lowche, praedictae Ecclesiae nostrae Custodem, ac socium, fratrem et Concanonicum nostrum, ad contenta earundem Literarum Mattis Caesareae, et Regiae Introduct. et Statutoriarum peragenda, et tandem nobis fideliter referendum, nostro pro testimonio fidedignum duximus transmittendum, qui tandem exinde ad nos reversi, nobis sub iuramento in generali decreto superinde expresso conformiter retulerunt hoc modo: Quomodo ipsi die Dominico proximo ante festum beator. Simonis et Iudae Apost. proxime praeteritum, ad facies praenotatae domus, seu sessionis, per dictum Reverendiss. dnum Paulum Abstemium Episcopum Transsylvaniensem ac Administratorem Eppatus Nittriensis etc. Dominum et praelatum nostrum colendissimum libertatae, ac in dicta possessione Zkachan et in annotato Cottu Nittriensi existen. habitae, vicinis et commetaneis eiusdem universis, signanter vero Nobilibus Benedicto Warsany de eadem Warsan, Moyse et Ladislao Symony de eadem Symony

ac Andrea Bossany iuniore de Nagy-Bossan, Providis item Martino Dethel iudice, Ioanne Nemczowych, altero Ioanne Smekhanowich, Laurentio Threba iuratis in Hradysske dicti Episcopatus Nittriensis, Michaele Bubla iudice, Ioanne Halek, Stephano Kopal iuratis, Ladislao Maytheny in Nagy Kersthennyen, in Barsiensi, Nicolao Hlawach iudice, Benedicto Symony, Georgio Symony similiter in Barsiensi, nec non Ioanne Skrebanowych iudice, Michaele Golobkowych, Petro Gywrysowych et Martino Jakwbowych iuratis Episcopatus Nitriensis, in Nitriensi praefatorum Egregiorum et Nobilium colonis et jobagionibus in Zkachan praescriptis possessionibus vocatis, omnino in annotatis Comitatibus existentibus commorantibus, in personis eorundem dominorum suorum, aliis etiam quam plurimis inibi legitime convocatis, et praesentibus accessissent, idem Nicolaus Sambokrethy, homo ut praemissum est Mattis Suae Caes. Regiae praesente ibidem praefato testimonio nostro, iamfatos Mgrum Adamum Zkachany, ac Laurentium, Nicolaum, Georgium et Michaelem, filios praedicti quondam Stephani Homolya de saepedicta Zkachan, in dominium eiusdem introduxisset, eandemque eisdem, ipsorumque haeredibus et successoribus universis, premissa libertationis et exemptionis dicti Rssmi dni Episcopi etc. titulo ipsis incumbente perpetuo possidendam statuisset, nullo tunc die in eodem ibidem contradictore apparente. Tandem feria secunda proxima ante praescriptum festum beator. Simonis et Iudae Apostol. die nempe sequenti praemissae Introductionis et Statutionis, dictus Ioannes Skrebanowych, predictae possessionis Zkachan judex, ibidem in facie praedictae domus seu sessionis, coram eodem homine Mattis Suae Regio et testimonio nostro praenotato, nomine et in persona praefati Rssmi dni Pauli Abstemii (ut praemissum est) Eppi Transsylvaniensis etc. domini sui, totali praemissae Introductioni et Statutioni contradictionis velamine obviasset. Verum deinde Egregius Nicolaus Detkowyth Praefectus Arcis Nittriensis nomine eiusdem Rssmi Dni Eppi praedictae contradictioni, in omnibus

suis punctis clausulis et articulis, cessit, cum intellexisset statutionem factam fuisse vigore Exceptionis et libertationis eiusdem dni Eppi, in ipso festo beator. Simonis et Iudae Aplorum, nemine amplius nec in loco, nec hic coram nobis contradictore diebus et horis a Regno statutis existente. In cuius rei fidem et testimonium presentes literas nostras, pendentis et autentici sigilli nostri munimine roboratas praedeclaratis Magro Adamo Zkachany ac Laurentio, Nicolao, Georgio et Michaeli Homolya, filiis quondam Stephani Homolya de praedicta Zkachan, Ipsorumque haeredibus et successoribus universis dandas esse duximus, Datum per manus Rmi dni Zachariae Moshoci Eppi Tininiensis et Lectoris huius Ecclesiae die vigesima quinta Introductionis et Statutionis praemissarum Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo quarto suprascripto." Hártyára irt eredetije a pecsét nyomaival, a nyitr. kápt. magán-levéltárában II. 6 sz. 1564—1598.

BEREGSZÁSZI JAKAB, ismeretlen származású sz. Domokos rendi áldozár, kit Bornemisza Pál erdélyi püspök s a nyitrai püspökség administratora 1567-ik évben székesegyházának hitszónokává kinevezett, s hogy nemes hivatása kötelességeit, anyagi gond nélkül, annál nagyobb buzgalommal teljesithesse, kanonoki javadalommal is ellátott. Jakab azonban a benne helyezett bizalomnak meg nem felelt; mert rövid idő mulva feslett életével s egyéb kihágásaival közbotrányúl szolgált, úgy, hogy főpásztora, a káptalan beleegyezésével, kénytelen volt a méltatlant 1570-ik évi február 2-án kanonoki stallumától megfosztani. Mossóczy Zakariás, akkori püspöki helynök és trencséni fő-esperesnek a káptalan előtt tett panaszos nyilatkozatából tudjuk, hogy Beregszászi nem csak hivatalát hanyagolta el, hanem lakásul nyert kanonoki házát is a legrongáltabb állapotban hagyta hátra. [1]
1567—1570.

[1] „Sabbato proximo post festum Beati Valentini Martyris coram Nobis personaliter Constitutus Reverendus Dnus Zacharias Mossocius Prothonotarius Aplicus, ADiaconus Trinchiniensis, Vicarius,

BÚSSY LÁSZLÓ kanonok.[1] 1569.

CHAMA FÁBIÁN kanonok. Csak Schvach György emliti, többször idézett névsorában; a káptalan országos és magán levéltárában ily nevü kanonok nyomára nem akadtam. Tudom ugyan, hogy ez időtájt Bars vármegyében egy ily nevü család létezett; mert 1565. évben Chama Gergely és István a garan-szent-benedeki apátságnak egy birtokukat zálogositották el;[2] — 1546-ban Chama Pál a nyitrai káptalan előtt ügynököt rendelt; — 1520-ik évi junius 5-én pedig köpösdi Chama Boldizsár ugyanazon káptalanban két jobbágy telkét Récsényi Endrének 8 ftért adta zálogba;[3] — mégis talán nem alaptalan feltevésem, mely szerint Schvach a név olvasásánál tévedett, és Chamát irt Chasma helyett. Ugyanis a nyitrai káptalan 1561-ik évi augusztus hó 3-án kiállitott egy bizonyitványt Császmai Fabián (de Chasma) nevü tanitó számára, melyben magasztalólag kiemelvén nevezettnek a nyitrai tanuló-ifjuság nevelése

protestatus est: Quo modo Anno 1567. mense Septembri frater *Jacobus de Beregzaz* Ordinis Praedicatorum prope hanc Ecclesiam Cathedralem Nittriensem ad Officium Praedicatoris per Reverendiss. Dnum Paulum Abstemium etc. consentientibus omnibus fratribus Capitularibus, vocatus fuisset, cui et proventus seu porcio unius Canonicatus assignata fuerat et tradita simul cum domo in hoc Capitulo fundata Magistri condam *Blasii de Gyarmath Cantoris.* Tandem visis suis certis et enormibus excessibus prefatus Dnus Rssmus eundem fratrem Jacobum dicta Canonicali porcione die secunda Februarii Anno 1570 privasset, consentientibus similiter prefatis dominis Capitularibus. Et quia ea ratione collata fuerat sibi ea portio Canonicalis, ut domum in qua tunc mansisset, quoquo modo posset, restauraret, et eam pessumdari non permitteret, Ille autem non considerata sue dignitatis et humanitatis ratione, domum eandem desolavit tanto modo et in nullo restauravit in suum dedecus et Ecclesie derogamen, proinde Idem Vicarius per solemnem protestationem coram Nobis hic residuos quos haberet proventus et obventiones qualescunque arestavit usque ad condignam satisfactionem domus predicte et alias prout sibi licuit et potuit." — Nyitr. kápt. nyilvános levélt. 13. Prot. 13. l.

[1] Schvach György névsora.

[2] Knauz. Garan-melletti Szent-Bened. Apátság. I. 172. l.

[3] Nyitr. kápt. orsz. levt. 1. Protoc. 2. l.

és oktatása körül két éven át szerzett érdemeit, a további magasabb kiképeztetése czéljából távozót az illetőknek legmelegebben ajánlja. Szerény véleményem szerint e bizonyitványból s azon tényből, hogy 8 évvel későbben a káptalanban egy hason-nevü kanonok létezett, elegendő valószinüséggel következtethető: hogy Császmai Fabián Nyitráról eltávozván, valamely külföldi egyetemen a hittudományokat hallgatta, s azok befejezése után Nyitrára visszatérvén, Bornemisza Pál püspök által az egyházmegyei papság kötelékébe felvétetett, és nemsokára kanonokká kineveztetett. Különben bármikép itéljen valaki erről, emlitett bizonyitvány, mint adalék a nyitrai tanügy történetéhez, megérdemli, hogy azt eredeti szövegében közöljem: 1569.

„Nos Capitulum Ecclesie Nittriensis, Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis. Quod quia Excellens vir magister *Fabianus de Chasma* Artium liberalium studiosus alumnus, summa dexteritate, probitate pubem Nittriensem integro biennio aluerit, docueritque et ad multam frugem perduxerit, in quo virtus premio honesto fraudari non posset, iamque ad maiora adipiscenda suspiret, ut cum Musas liberales perspectas haberet, *cupiatque ad Dei honorem et Patrie decorem animum excolere documentis salutaribus et divinis,* quibus non solum ipsummet sed patriam illustrare possit; Propterea Eius animi raciones probe considerantes, eum ipsum complectimur, tum cupimus ut conatibus suis Altissimus adsit, dirigatque animum et actiones ipsius ad honorem nominis sui, *Nobis sane et Ecclesie huic in erudienda pube diligentissime inservivit,* ita sane ut maximam laudem a Nobis et omnibus qui eius studia experti sunt mereatur, quem quidem benevole dimisimus. Datum Dominico die proximo post Festum B. Petri Apost. ad Vincula, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Sexagesimo Primo.“ [1]

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 9. Prot. 224. – Az eredeti fogalmazatban a következő, habár törült mondat olvasható: „et desideramus tandem ad Nos ex Athenis doctum et Patrie utilem redire.“

LOVCHÁNYI GYÖRGY (de Nagy-Lovcha) őr-kanonok. 1569-ik évben Bornemisza Pál püspök és kir. helytartó parancsára, a nagyszombati polgároknak Telegdy Miklós esztergomi kanonok ellen inditott keresetében, tanúk kihallgatásánál mint káptalani kiküldött vett részt.[1] 1569—1575.

SZKACSÁNYI MÁRTON, 1562-ik évben oltárigazgató, 1569-ben kanonok.[2] 1569.

RADOVICH PÉTER. Mint zágráb-egyházmegyei áldozár jött hazánkba.[3] 1573-ik évben már nyitrai kanonok volt, és Miksa király parancsára, Klobusiczky Endre királyi emberrel egy Osztrosith Miklós, Jakusith Ferencz és Petróczy Miklós által Zermegh Dorottya, Bábay György neje ellen inditott perben tanukat vallatott;[4] 1574-ik évi október 12-én pedig Báthory Miklós országbiró rendeletére, kozmafalvai Dolgos György hasonló természetü ügyében járt el mint káptalani bizonyság.[5] — 1575-ben aláirta Poklostóy Máté sághi prépost alapitó-levelét. 1589-ben Ernyey Balázs és Tamástól egy kis-köröskényi nemesi kuriát vett zálogba 150 ften a nyitrai káptalan előtt.[6] — Mint trencséni főesperes 1583. junius 23-án Bremer Péter kanonokkal a trencsén-városi templomokat vizsgálta meg; 1586-ban pedig Schindler Endre biróczi plebánost, halottidézés (nekromantia) bűntényc miatt, főpásztori meghagyásból kiközösitette és javadalmától megfosztotta.[7] — 1590-ben unoka-hugának Uhylith Ilonnak, Sennyei Mihály nejének, a nyitrai káptalan-utczában egy házat, két alsó-zobori szőlővel együtt ajándékozott.[8] — 1593-ban egy felső-köroskényi jobbágy-telket Sennyei Mihálynak zálogba adott.[9] — 1596-ban több felső-

[1] U. o. 11 Prot. 28. — Statut. 1560.—70. — [2] U. o.

[3] Innocent. Dezsericzky. Historia Episcopatus Vaciensis. Catalogus pag. 14.

[4] Nyitr. kápt. orsz. levt. 17 Prot. 147. l. — [5] U. o. 142. l. — [6] U. o. 38 Prot. 343. l.

[7] Sztárek Lajos kivonatai Trencsén város számadási könyveiből. (Prot. A. Györy et L. Sztárek. 99. és 73. l.)

[8] Nyitr. kápt. orsz. levt. 38 Prot. 263. — [9] U. o. 40 Prot. 61. l.

köröskényi nemes birtokossal némely zálogba vett birtokrészek iránt egyezséget kötött.[1]

1597-ik évi ápril 20-án Korompay Márk kanonokkal kiküldetett Kristossovich Farkas köröskényi birtokoshoz, ki „minthogy valaminemü háboru miatt budosásban kölletik esnie, és házából kibudosnia,“ előttök végrendeletet tett.[2] — Ugyanazon év julius havában nemes Thuróczy Péterrel megjelent a káptalan előtt egy alsó Zoboron fekvő szőlő ügyében, melyet Thuróczy Péter 1596-ban Nagyváthi Bálinttól 200 fton vásárolt, melyre azonban Radovich, a szomszédsági jog czimén tartott igényt. A vitás ügy némely barátjaik, névszerint Biczo János, Apponyi Ambrus és Sennyei Mihály javaslatára akképen intéztetett el: hogy Radovich Péter lefizetvén 200 ftot, a szőlőt Thuróczytól örökön megvette.[3]

Hogy Radovich Péter tudós és tevékeny férfiu volt, azt bizton következtetjük ama disz-czimekből, melyekkel őt Róma kitüntette; igy már kanonoksága kezdetén apostoli főjegyző volt, utóbb pedig a lateráni palota grófjának czimét viselte. A káptalani hivatalok minden fokozatán át egész az első méltóságig, az olvasó-kanonokságig emelkedett s azt mint váczi püspök is megtartotta.

Az egyházmegye kormányzásában, mint Mossóczy Zakariás és Fejérkövy István püspökök vikáriusa, s a püspöki szék kétszeri megüresedése alatt, mint káptalani helynök tevékeny részt vett. — 1595-ik évi novemberben Baranyay Pál szent Márton pannonhegyi főapátja a sz. Kozma és Demjénről nevezett ludányi apátságot adományozta neki; mihez Fejérkövy István püspök, mint királyi helytartó beleegyezését is megnyerte. Minthogy azonban közvetlen elődje az apátságban, Celini János az apátság javait Babindaly Endre örököseinek adta bérbe, ezek támogatva gyámjok és gondnokaik, névszerint: Telekessy Mihály, Petróczy Ferencz, Apponyi Péter és Pál, Vizkelety Tamás, Kálnay János és Zerdahelyi Mi-

[1] U. o. 43 Prot. 81. l. — [2] U. o. 42 Prot. 143—145. — [3] U. o. 42 Prot. 136. l.

hály által, magokat az apátság adományozására jogosultaknak állitották, és Radovichot apátnak elismerni vonakodtak. Radovich az ügyet békés uton elintézni óhajtván, a káptalan előtt késznek nyilatkozott Babindaly Endre örököseit kegyurakul elismerni, ha azok erre való jogosultságukat bebizonyitani képesek; s a mennyiben az apátság jobbágyai, az elődje által kötött szerződés alapján a ludányi kastélyban munkát végeztek, ezen gyakorlat folytatásába a szerződés lejártáig beleegyezett. E kiegyezés után Babindaly Endre örökösei nem ellenezték többé, hogy Radovich az apátság birtokába lépjen.[1]

1599-ik évben váczi püspökké kineveztetvén, a pápai megerősitést 1600-ik év deczember 15-én kapta. 1602. május 3-án Kiss Ferencz, Kecskemét város képviselője a káptalan előtt megjelenvén, Radovich püspökkel az egyházi tized iránt egyezkedni kivánt. A püspök távollétében testvére (helyesebben sógora) Uhylith Miklós a kiküldöttel akképen egyezett meg, hogy Kecskemét város püspökének szent Mihály napján 200 aranyat fizetend.[2] Midőn Rédey Ferencz 1605-ben a nyitrai várat ostromolta, Forgách Ferencz püspökkel Radovich Péter is a várban volt, s annak átadása után vele Győrre távozott.[3] — 1606-ban a bécsi békekötés pontjait,[4] — 1608. november 19-én pedig a gróf Forgách Ferencz érsek által II. Mátyás királyhoz intézett tiltakozást irta alá.[5] Még ugyanazon évben fejezte be földi pályáját.

1573—1608.

RADVÁNYI SIMONIDES JÓNÁS, dékán, utóbb őr-kanonok. Báthory Miklós nádor parancsára 1574-ben gróf Salm Gyula pőstényi és irmelyi birtokain, mint káptalani bizonyság, határrendezésnél volt jelen. — 1597-ik

[1] Nyitr. kapt. magán levt. F. VI. n. 8.

[2] Ny. kápt. orsz. levt. 47 Prot. 152. l.

[3] Pray Georg. Epistolae Procerum Regni Hung. III. 289.

[4] Exemplar Reconciliationis cum Hungaris factae 23. Junii 1606. Patakini 1653. pag. 14. — Kovachich. Supplementum ad Vestigia Comitiorum. III. 342. l.

[5] Péterffy Car. Sacra Concilia R. Hung. II. 194. l.

évi junius 14-én a káptalanban panaszképen előadja: hogy ő a Köpösd nevü faluból neki járó dézmát tiszt. Szepesi Egyednek (Egidio Scepusiensi) a méltóságos nyitrai püspök káplánjának engedte át, azon kikötéssel, hogy ez őt meghatározott időben az isteni tiszteletnél helyettesitse; minthogy azonban Egyed két nap előtt bizonyos vétség miatt, egyházi tilalom alá esett, ő (Jónás kanonok) ezen ügy elintézéseig tett igéretét és adományozását visszavonja és semmisnek tekinti.[1]

1571—1597.

TRENCHÁNYI GYÖRGY kanonok.[2] 1571.

KAMÓCSY DEMETER, kanonok.[3] 1574—1593.

POSGAI ZSIGMOND kanonok.[4] 1574.

NAGYLÁNYI SAÁR BALÁZS kanonok.[5]

1574—1591.

HAIGEL MIHÁLY, kar-énekes és kanonok. Neve csak Poklostóy Máté sághi prépost 1575-ik évi május 1-én kelt alapitó leveléből ismeretes.[6] Valószinüleg ugyanaz, ama Soproni Mihály kanonokkal, (Michael Soproniensis) ki 1574-ben egy beigtatásnál vett részt.[7]

1574—1575.

VARASDI MIKLÓS kanonok.[8] 1576—1591.

NYITRAI MÁTYÁS kanonok. Rádeczi István egri püspök és kir. helytartó 1579. november 21-én kelt rendeletére, Mossóczy Zakariás váczi püspököt és ludányi apátot, Desith, más néven Horváth Mátyás királyi emberrel ugyan azon apátság birtokába bevezette.[9]

1576—1584.

SZENT-MÁRTONI RÉPA GYÖRGY (de S. Martino, vagy Martinopolitanus) kanonok; káptalani kiküldetéseknél többnyire csak Martinopolitanusnak irták, ami

[1] U. o. 17 Prot. 140. 42 Prot. 129.
[2] Schvach névsora. — I. Vurum E. Visit. Canon.
[3] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1570—90. — [4] U. o.
[5] U. o. — [6] Nyitr. kápt. magán levt. I. n. 6.
[7] Orsz. levt. 18 Prot. 42.
[8] U. o. Statut. 1570—90.
[9] Nyit. kápt. magán levt. VI. n. 8. — Orsz. levt. Statut. 1570—90.

alkalmul szolgált Schvach Györgynek, hogy két kanonokot, Martinopolitanus Györgyöt és Repa (igy) Györgyöt csináljon belőle.[1] 1578—1594.

DRAKONIDES TAMÁS. Lembergi származásu (Leopolitanus) dékán és kanonok. Határjárásoknál és tanuk kihallgatásánál káptalana képviseletében gyakran szerepelt.[2] 1578—1591.

NOVÁK PÉTER. Cseh-országi származású, dékán-kanonok. 1600-ik évi februar 19-én Korompay Márk és Kőrösi István kanonokok előtt tett végrendeletében Forgách Ferencz püspöknek egy rubin kővel ékitett arany-gyürüt; a Szent-Lélek oltárának egy 10 fton kiváltott, ‚Tejes' nevü szőlőt; kanonok társainak egy-egy tallért; Szepesi Egyed püspöki káplánnak egy róka-prémes subát; Marczel Gáspár nyitrai plébánosnak egy fekete öltönyt; — Nagy Lukács berencsi plébánosnak egy morva posztóból készült öltönyt, a szent-jános-elefánthi pálosok házfőnökének egy nagyobb fekete köpenyt hagyott. Német könyveit a fennevezett Egyednek, a többieket a káptalannak, hangjegy-gyüjteményét a székesegyházi karnagynak hagyományozta. Többi ingóságait, cselédeinek hagyott némely tárgyakon kivül eladatni, s az azokért beveendő készpénzt csehországi rokonainak, vagy, ha azok nem jelentkeznének, a székesegyháznak és szegényeknek kifizettetni rendelte. Meghalt 1600-ban.[3] 1580—1600.

GUNDOSS JÁNOS kanonok, csak Schvach György névsorából ismeretes. 1580.

BREMER PÉTER kanonok és gradnai fő-esperes. A hittudományokat a bolognai egyetemen hallgatta s azokból tudori oklevelet kapott. 1581-ik évi június 15-én nemes Zsambokréthy Anna kérelmére, ki betegsége miatt a káptalan előtt meg nem jelenhetett, Grádeczy János kanonokkal ugyanannak lakására küldetett, ki előt-

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 30 Prot. 182. — Statut. 1570—90.
[2] U. o. 18 Prot. 141. — Statut. 1570—90.
[3] Nyitr. kápt. orsz. levt. 37. Prot. 401. — Statut. 1580—90. — 44. Prot. 478.

tük bizonyos ügyeinek elintézésére meghatalmazott ügynököket rendelt.[1] Meghalt 1589. évi októberben végrendelet nélkül. Hagyatékából sógorának Czipel Jánosnak 20 ft, egy fekete posztóból készült felső öltöny, több levél, ezek között az emlitett tudori okirat, és két kisebb láda jutott.[2] 1580—1589.

HRASZTOVICZAY ISTVÁN, kanonok.[3] 1581—1584.

IFJABB GUDÓCZY ISTVÁN éneklő-kanonok. 1598-ik évi deczember 31-én kelt végrendeletében Forgách Ferencz nyitrai püspöknek két aranyat, Radovich Péter váczi püspök és nyitrai lectornak egy ezüst kanalat, a székesegyháznak 18 akó bort, a Bold. Szűz Mária oltárának ugyanott egy Kis-Emőke szomszédságában fekvő rétet; Nagy Lukács berencsi plébánosnak egy rókaprémes subát hagyott.[4] Meghalt 1599-ik évi januárban. 1587—1599.

ZANICZKY JÁNOS. (Zanicius) Mint zágráb-egyházmegyei növendékpap a római ‚Collegium germanico-hungaricum' tagja volt. Későbben nyitrai kanonokká és gradnai fő-esperessé neveztetett.[5] 1588—1590.

MESZLÉNYI MÁTYÁS dékán-kanonok. Meszlényben Vas vármegyében született, hol két nemesi kuriát birt. melyeket nyitrai kanonokká kineveztetése után Lanthos Benedek meszlényi lakosnak adott bérbe.[6] 1588-ik

[1] U. o. 30 Prot. 49.

[2] „1589. 2-a Novembris Rndus D. Petrus Radovicius Canonicus et Vicarius Eppalis Nitr. ex voluntate et assensu Capituli, Agili Ioanni Czippel, affini Rdi olim Dni Petri Bremerii S. Theologiae Doctoris, Canonici istius Capituli, alias sine Testamento e vivis sublati, ex rebus ac mobilibus eiusdem olim Petri Bremeri relutis, viginti florenos hungar. in talleris, unam vestem superiorem ex Saya nigra gestam, aliquot literas et praecipue unas in pergameno super Doctoratu Academiae Bononiensis emanatas, eidemque olim Petro Bremero extradatas, ac duas ladulas extradedit." U. o. 36 Prot. 13.

[3] U. o. 30 Prot. 79. — 182. — [4] U. o. 39 Prot. 90. — 40 Prot. 41.

[5] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1580—90. Card. A. Steinhuber Geschichte des Collegium German. Hungaricum. I. 327. l.

[6] Nyitr. kápt. orsz. levt. 42 Prot. 111.

évben Tajnay Péter bizonyos ügyében, a káptalan megbizásából tanukat hallgatott ki.[1] 1588.

FELNÉMETHY BENEDEK, kanonok és gradnai fő-esperes. Neve a nyitrai káptalan országos levéltárának jegyzőkönyveiben először 1588-ban fordul elő s azon túl gyakran vett részt beigtatási, határjárási, tanu-kihallgatási, vagy végrendelet hitelesitési kiküldetéseknél. Igy 1595. január 16-án nemes Chermeni Mihály ügyében Zongor János királyi emberrel tanukat vallatott.[2] 1596. január 6-án jelen volt Babindaly Endre özvegyének, született ghymesi Forgách Orsolyának végső intézkedésénél;[3] ugyanazon évben még egyszer emlittetik, mint kanonok, midőn alsó Zoboron fekvő szőlejét a káptalan előtt eladta. A következő 1597-ik évben kanonoki javadalmáról önként lemondván, a pálosok szerzetébe lépett,[4] és nem sokára a szent-jános-elefánthi zárda főnökévé választatott. Mint ilyen 1600-ik évi junius 2-án a nyitrai káptalan előtt Elefánthy Zsófiától, Luka László nejétől, egy 12 holdnyi földet zárdája számára 85 magyar ftért zálogba vett.[5] Utoljára találkozunk vele 1614. február

[1] U. o. 37. Prot. 31.

[2] Nyitr. käpt. orsz. levt. Fascic. Attestationum. n. 20.

[3] U. o. 40. Prot. 146. — 43. Prot. 1.

[4] „Frater item Benedictus Felnémethy, e Canonico Nitriensi et Archi-Diacono Gradnensi, Eremita Paulinus, in Monasterio S. Ioannis Bapt. de et supra Felső-Elefant sacro Religionis habitu indutus, floruit circa Annum 1597." (Pongrácz. Triumphus Pauli pag. 57.) Orosz Ferencz, ugyan azon rend tagja, „Synopsis Annalium FF. Eremitarum Ord. S. Pauli. pag. 283" czimü munkájában ezen rövid, de helyes adatot ekképen travesztálja: „Benedictus Felnémethy Hungarus, ex Canonico Nitriensi et Archi-Diacono Gradnensi, sacro habitu in Elephant indutus, ibidemque ut Prior Anno 1597. mortuus." Hogy 1597-ben, sőt jóval későbben még élt, ezt, a felhozottak után nem kell bizonyitanom; perjel pedig azon évben nem lehetett; mert a káptalan országos levéltárának 43-ik sz. protokolluma szerint (173 l.) 1597-ben Füzessy Endre volt az elefánthi pálosok házfőnöke.

[5] „Anno 1600. Feria sexta proxima post Festum SS. Corporis Christi, Sophia Elefánthy, consors Ladislai Lwka coram Capitulo Nitriensi fatetur, quod ob gravem caristiam annone 12 jugera terrarum arabilium Religioso Fratri Benedicto Felnémethy, Fratrum He-

23-án, midőn ugyanazon káptalan előtt megjelenvén, rendfőnökének nevében a szerzet Bars vármegyében fekvő nagy-lóthi birtokát Koháry Péternek, Érsek-Ujvár al-kapitányának bérbe adta.[1] Halálának éve ismeretlen.
1588—1597.

DOMBRÓI TAMÁS (Dombrinus) kanonok és dékán.[2]
1588.

DINKOVICH PÉTER, kanonok. Báthory István országbiró parancsára, mint káptalani kiküldött, Zerdahelyi Pál királyi emberrel 1591. június 19-én Sólyom Bertalannak Bartakovich Ferencz elleni peres ügyében Kis-Apponyban tanukat hallgatott ki.[3] Meghalt 1600-ik évben.
1588—1600.

KOROMPAY MÁRK, őr-kanonok. Mint kanonok először 1591-ben emlittetik. 1611-ik évi junius 11-én Sáray Balázs és Czeglédy Jakab kanonokok előtt tett végrendeletében intézkedett, hogy holt testét sz. Zórád és Benedek egyházában, a szent-kereszt oltára előtt, vagy mellett temessék el. Lépes Bálint püspöknek egy dupla aranyat és egy dupla tallért, kanonok-társainak egy-egy aranyat, Sáray Balázs kanonoknak egy skarlát felső-öltönyt, s egy ezüst kanalat és villát, Czeglédy Jakabnak egy köpenyt s egy ezüst kanalat és villát; Somogyi Gergely püspöki helyettesnek egy kanalat, a nyitrai plébánosnak egy felső öltönyt és 8 ftot; Dávid Pál kanonoknak egy kanalat; szegényeknek 12 ftot; temetésére 40 ftot; a székesegyház fő-oltárának 11 akó bort; sz. Jakab (nyitrai) templomának 3 ftot, sz. Mihály templomának 3 ftot, a párutczai sz. István templomának 3 ftot,

remitarum b. Pauli primi Heremitae in Claustro S. Ioannis Bapt. supra Felső-Elefanth fundato degentium Priori, pr 85 flor. hung. oppignorasset et resignasset." Protoc. 44. 495.

[1] „1614. Dominica Reminiscere. Benedictus Felnémethy, Frater Ord. S. Pauli, nomine Prioris Generalis coram Capitulo Nitriensi possessionem Nagy-Loot in Comitatu Barsiensi habitam, in Arendam locat Petro Kohary, Vice-Capitaneo Presidy Wyvár." Protoc. 53. 8.

[2] Nyitr. kápt. magán. levt. F. V. n. 9.

[3] Nyitr. kápt. orsz. levt. Prot. 37. 325. — Prot. 37. 504.

a berencsi és lükyi egyházaknak egyenkint 3 ftot hagyott. „Az iskola-mesternek — igy folytatja — a kis szobaba valo karpitot hagiom, mind az ot valo zöld posztoval egiüt és egi ezüst kalanat. Végezetre köniörgök Urunknak eö Ngának, hogi ő Ngha megtekintvén én régi szolgálatomat, engedje, ha nem mindeneket, csak az magiar köniveimet is az Eöchémnek Gubisnak." Meghalt 1611-ben.[1] 1591—1611.

FERENCZ kanonok.[2] 1592.

MARLIANI AURÉL ÁGOSTON, dékán-kanonok, utóbb székesegyházi fő-esperes. Fejérkövy István püspöknek, mint királyi helytartónak parancsára Varsányi Miklós királyi emberrel, kesseleökeői Majthényi László, Ráfael és Miklós ügyében 1595. évi junius 13-ik és következő napjain Nyitrán, Kovarczon és Felfalun tanukat vallatott.[3] 1592—1597.

NAGY MARCZEL (sövényfalvai) bölcselet- és orvos-tudor; nyitrai kanonok, trencséni fő-esperes és sz. Benedekről nevezett szkalkai apát. Fő-esperesi kötelességeit nem a kellő erélylyel teljesitette, mivel luteranizmusról gyanus alesperesek választását megengedte és megerősitette, mi által gróf Forgách Ferencz püspök rosszalását vonta magára.[4] 1598. január 31-én a káptalan előtt meghatalmazott ügynököket nevezett ki.[5] 1599-ik évi szeptember 5-én Piechón Trencsén vármegyében Bogady Miklóstól vett birtokát, miután az, rendes székhe-

[1] Nyitr. Kápt. orsz. levt. 35 Prot. 541. — 49 Prot. 102.

[2] Schwach György névsora.

[3] Nyit. kápt. orsz. levt. 37. Prot. 568. — Fasc. Attestat. n. 12.

[4] Lányi Kár. Magyarföld Egyháztörténetei I. 251. l.

[5] „1598 Sabbatho proximo post Festum Conversionis 6. Pauli Ap. R. D. Marcellus Nagy, Abbas S. Benedicti de Rupibus, A. Diaconus Trenchiniensis, Philosophiae et Medicinae Doctor et Canonicus Ecclesiae nostrae Nittriensis, coram nobis personaliter constitutus, Procuratores constituit: egr. magist. Stephanum Somogyi Directorem causarum Regalium, Mathiam Kolosváry, Nicolaum Boghady, Nicolaum Ferenczffy, Simonem Jezenszky, Ludovicum Thurinzky, Ioannem Madocsányi, Ladislaum Roson, Christophorum Kubinyi, Franciscum Nagy." — Prot. 46. 40. — Prot. 44. 356.

lyétől való távolsága miatt alig jövedelmezett valamit, ugyanazon Bogady Miklósnak, akkor trencséni alispánnak 500 fton adta vissza. Meghalt 1602-ik évben. Végrendeletében[1] vagyonának jelentékeny részét 1599. óta

[1] Végrendeletének tartalma a következő: „In Nomine Patris et Filii stb. — Habeo Aureos Mille ducentos, Talleros sexcentos uiginti, Item in Dutki flnos trecentos, Vnam Monetam Transylvanicam aur am, sex aureos ponderantem; alteram minorem Imperatoris Neronis, duos ni fallor aureos ponderantem; catenulam auream quadraginta aureos continentem, Pelvim item siue Malluvium (Lavoir) cum suo gutturnio, coclearia argentea duodecim, cum totidem furcinulis, et sex pocula argentea deaurata, se mutuo ingredientia. — Ex his Rndissmo Dno Eppo Nittriensi Patrono et Praelato meo gratiosissimo lego Catenam illam auream, 40 aureos ponderantem, cum duabus illis Monetis aureis, Transylvanica scilicet et Neroniana, rogans Dnationem suam Rmam humiliter, dignetur hoc meum Testamentum per omnia ratum habere et approbare.

Rssmo Dno Vaciensi (Radovich Péter, váczi püspöknek és olvasó-kanonoknak) lego vestem meam novam sericeam ex ormasino nigro confectam, et pellibus agninis pulcherrimis, vel caprinis potius subductam.

Singulis dominorum Canonicorum lego binos talleros, eo nomine, ut tamquam boni fratres tempore sepulturae meae mox Sacrificium Missae pro anima mea Deo offerant. — Ad Altare S. Crucis et domum Canonicalem lego flnos centum.

Pauperibus Christi lego duo vasa vini, quorum singula continent akones 14. item quicquid frumenti hic Nitriae in cellario repositum habeo. Vendantur haec integre, et in pecuniam redacta distribuantur inter pauperes et egenos.

Matri meae charissimae lego trecentos talleros. Item pelvim sive malluvium argenteum cum suo gutturnio; coclearia et furcillas, nec non sex illa pocula se mutuo ingredientia, eidem Matri meae senio confectae lego. Quodsi ipsa iam defuncta esset, trecentos eosdem talleros, cum rebus argenteis, paulo ante specificatis, Georgio et Danieli Nagy fratribus meis, aut alterutri eorum superstiti lego.

Lego pro exequiis meis, et parvula aliqua Memoria lapidea mihi erigenda flnos 140.

Lego in redemptionem ex captivitate Turcica fratris mei miserrimi Francisci Nagy mille et ducentos aureos et talleros trecentos.

Dno Custodi Marco Korompay lego vnam vestem inferiorem ex Zambalotto nigro; Item Dno Volphango (sic) Kapronczay vestem novam superiorem ex Zambalotto nigro confectam; caeterae res meae universae vendantur et pro iuvando Francisco Nagy cedant.

török fogságban sinlődő testvér-öcscsének, sövényfalvai Nagy Ferencznek kiszabadítására hagyományozta, mely czímen a káptalan 3000 ftot jóval meghaladó összeget fizetett, a mint ezt a nevezett örökös 1604-ik évi május 4-én kelt nyugtájában elismeri. [1] 1593—1602.

SÁRAY BALÁZS őr-kanonok. 1597-ik évi ápril 16-án Zay Péter és Endre megkeresésére, a káptalan

Quod attinet ad proventus meos Zkalkenses, ii adhuc incerti sunt; scio pro certo frumentum praeteriti anni quartalium vulgo cswertniak (igy) vocatorum circiter sexcentorum, intactum plane et integrum esse; restant etiam multa quartalia Hordei, pro coquenda cerevisia, avena item, educillum cerevisiae et alii proventus praeteriti et praesentis anni de quibus a Michaele Suskowith diligens exigenda est ratio; deinde omnia vendantur, et in unam summam pecuniae redigantur, ex qua ad Altare Monasterii Zkalkensis lego 100 flnos, reliquum totum in redemptionem et subsidium afflicti fratris mei Francisci Nagy apud Turcas modo captivi convertatur. Debeo equidem multum illi Ecclesiae, ideoque plus legare illi deberem; sed mente revolvo suspiria, genitus, diros cruciatus ac tormenta, quae frater meus apud Turcas experitur quotidie, et exemplo Sancti illius Episcopi Nolani, captivi fratris potissimam rationem habere cogor, sperans Domino Deo hoc pietatis officium gratum, acceptumque futurum. Supplico Rvmo Dno Praelato meo colendissimo, dignetur in hoc serio ac clementer incumbere, ut Frater meus Franciscus Nagy primo quoque tempore ex captivitate liberetur.

Quodsi interim contingeret, fratrem meum Franciscum Nagy in captivitate mori, aut quod Deus avertat, tormentorum ac carceris taedio victum, a fide deficere, ex praedicta Summa pecuniae fratri meo Francisco legata, lego Vener. Capitulo Nitriénsi flnos 1000 eo fine, ut hos Mille flnos Civitati Viennensi, aut cuicunque alteri locent, et ex eorum lucro, sive pensione et censu annuo, Alumnus aliquis in studiis successivis temporibus alatur et intertencatur, servitio divino quandocunque Eidem Vener. Capitulo visum fuerit, mancipandus ac destinandus. Ultra hos 1000 flnos quicquid superfuerit, Genitrici meae charissimae et fratribus Georgio et Danieli lego. Executores huius mei Testamenti constituo Ven. Capitulum Nitriense, cui in recompensationem oneris ac laboris istius lego flor. sexaginta. — Marcellus Nagy, Abbas Zkalkensis m. p." Eredetije a nyitr. kápt. magán levélt. Fasc. Testamentorum.

[1] „Nos Comes Stephanus de Bathor, Iudex Curiae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit Vniuersis: Qud Nobilis Franciscus Nagi de Seöwinfalva coram nobis personaliter constitutus — confessus est et retulit in hunc

Sáray Balázs és Kapronczay Farkas kanonokokat küldötte ki, kik Apponyi Ambrus nyitra-felsővárosi házán megjelenvén, nevezett felek felolvasták fivéröknek, a török fogságban levő Zay Lászlónak Budán, a csonka toronyban ugyanazon év január 13-án kelt levelét, melyben testvéreit meghatalmazza, hogy váltsági dijának beszerzésére összes javait valamely káptalan előtt 4000—5000 ft erejéig elzálogositsák. Ezen hatalmazvány erejével Zay Péter és Endre Lőrincz testvéröknek Szitnán, Maztina-Lehotán, Radisán, Voksinán, Závadán, Cserno-Lehotán, Sipkán, Nagy- és Kis-Szlatinán, Krásznán, Timoráczon, Lútón, Dubniczán és Miezgóczon fekvő birtokait nagyapponyi Apponyi Péternek és Pálnak 5000 magyar forinton zálogba adták.[1] — Más káptalani kiküldetéseknél

modum, Qualiter Rndus quondam Doctor Marcellus Nagi de Seöwinfalva, Abbas S. Benedicti de Zkalka, Archidiaconus Trenchiniensis et Canonicus Ecclesiae Nittriensis frater eiusdem fatentis carnalis natu maior motus visceribus fraternae pietatis et charitatis, in A. 1602 (quo videlicet ex hac luce mortali ad aeternam mortalemque vitam transijt) annotato fatenti, in redemptionem suam ex manibus Turcicis, in quorum captivitate admodum dura, Budae in Turri manca, ab A. D. 1599. saeva verbera, diram famem, et alias grauissimas calamitates expertus, asportatus extitisset, plerasque res suas tam in pecunijs, auro et argento, quam et alias mobiles testamento legasset, testamentique sui executores Ven. Capitulum Ecclesiae Nittriensis constituisset. Idemque Capitulum Nittriense, moti zelo Christianae pietatis et miserandae captiuitatis ipsius fatentis, vniuersas res, in pecunijs in auro, argento, frumento, vino, vestibus, et alias quaslibet, quas nimirum praeallegatus testator eidem fatenti, aut Danieli Nagi (fratri) legasset, et sub manibus memorati Capituli Ecclesiae Nittriensis reliquisset, plenarie et defectu absque omni dedisset et assignasset, fatensque ipse ea omnia ad se levasset et percepisset; — — quae omnia superant non parua Summa flnos hungar. ter mille etc. Datum Nittriae feria tertia proxima post Dominicam Misericordiae Anno Dni Millesimo Sexcentesimo Quarto (L. S.) Lecta per me Mgrum Michaelem Zerdahely de eadem Prothonotarium D. Iud. S. C. R. Mattis m. p." — Eredetije a nyitr. képt. magán levéltárában XVI. lit. m.

[1] Nyitr. képt. orsz. levt. 42. Prot. 67. — 47. Prot. 141. — Ugyanazon csömöri Zay Lőrincznek fogságából való kiszabaditására; Nyitra vármegye 1598. junius 20-án tartott közgyülésén, minden

is gyakran vett részt Sáray 1624-ik évig, a mikor élni megszünt. 1593—1624.

KAPRONCZAY FARKAS kanonok, 1600-ik évben dékán. Az 1611-ik évi nagyszombati zsinaton mint titeli prépost volt jelen.[1] Hol és mikor halt meg? ismeretlen. 1597—1611.

SOMOGYI GERGELY kanonok, utóbb Lépes Bálint püspök helynöke. Kutassy János esztergomi érsek és királyi helytartó parancsára, az Ujfalussy János által becsületbeli ügyben beperelt Palásthy Miklóst 1601. junius 23-án nyitra-apáthi lakásán a kir. katonai törvényszék elé idézte meg.[2] Meghalt 1618. ápril havában. Végrendeletét kivonatban közöljük. 1598—1618.

„Anno Domini 1618. die 19-a Aprilis. Minthogy halandonak és az arniek vilaghbul kimenendőnek, porrá es hamuá leendőnek is álítom magamat lennem; de hiszem isméghlen annak utánna meghint én ezen testben és ezen kézzel lábbal az utolsó itélet napiára feltamadandónak lennem magamat, Testhemet hagiom leghelsőben az meély földnek giomrában: kérem az én teremptő és meghváltó Istenemett, ne feletkezzék el felő-

birtokos nemes részéről fizetendő 1 ftot ajánlott meg; (Nagy József. Nyitra-megye helyirása. 3. füz. 9. l.) de ugy látszik, sem Nyitra-vármegye önkéntes adománya, sem az ingatlanaira felvett 5000 ftnyi kölcsön nem volt elégséges a váltságdij fedezésére; mert ugyanazon Zay Lőrincz, rabságából visszatérvén, a nyitrai káptalan előtt vallotta: „quod tandem e Turcarum captivitate, a pluribus annis perpessa liberatus, pro redemptione Capitis sui ab egregiis Petro et Paulo Apponyi 8000 flnos levasset." (44. Prot. 147.) Ily birtok-elzálogositások, váltságdij beszerzése czéljából azon gyászos korban igen gyakoriak voltak; igy, hogy a sok közül csak egy esetet említsek még, 1599. február 3-án Konesek Mihály, György és Anna testvérek, a káptalanban megjelenvén „fassi sunt: quomodo ipsi . . . propter bellicam expeditionem, et redemptionem ex captivitate Turcarum Budensi Georgii Konesek, totalem Sessionem jobagionalem in oppido Irmell, ac vineam unam nob. Stephano Lytassy pro 400 fl. hung. vendidissent." (46. Prot. 10.)

[1] U. o. 42. Prot. 65. — Statut. 1600—50. — Péterffy Car. Sacra Concilia R. II. II. 217.

[2] Palásthy Pál. A Palásthyak. II. 332.

lem, hanem tekinchen az ő kegielmes szeömeivel reám és illien bűnös és giarlo fianak víselli gongiát. — Az áldott szeplőtelen szép Szűz Mária is esedezzék az ő áldott szent fiánál érettem mind a sok szentekkel egietemben. Amen.

— — Az nádaskuti szőlőtt adiák el és az árából ruházák megh a szeghiéneket, az mi meghmaradna abbol, azt agiák szentegiházaknak épületire.

— — Továbba az én kegielmes praelatus Uramnak ő Ngnak, Leepes Bálint Magiar orszagh Cancellariussanak és Nittrai Püspöknek hagiok ött araniat.

— — Továbba az nemes Nittrai Captalomban levő mostani uraknak kinek-kinek személlie szerint hagiok egi-egi araniat. — Az oltárom után való házamnál vagion circiter 50 akó borom; hagiom ezt mindenestül temetésemre.

— — Vagion egi kisded feir görögh szőniegh, azt hagiom a sz. Szorard Egiházában levő Cathedrara; az én testemet öltöztessék az szokott dolmánban, kit az német szabó chinált és temessék a sz. Szorard templomába. — Ennek penighlen az én utolsó testamentomomnak Executoraiva constitualom Lacza Pétert Nittrai Custos, Sarai Balás gradnai esperest és Czeglédi Jakab Nittrai Captolomban levő Canonok uraimékat, — és hagiok ő kmeknek egiik-egiiknek egi-egi ezüst kanalat és egi-egi ezüst villát. stb." (Prot. 55. 159.)

KŐRÖSI ISTVÁN (Crisinus) kanonok.[1]

1599—1603.

[1] U. o. — Ugyanazon időben egy más Kőrösi István — világi — volt a nyitrai káptalan iskolájának tanitója, kiről (a 44-ik Prot. 225. lapján) ezeket olvassuk: „1598. Festo S. Michaelis Archang. Capitulum Nitriense Consulem et Magistratum Civitatis Viennensis, medio nobilis *Stephani Krysini* Scholae nostrae Rectoris quietat de 60 talleris, ceu interusurio a 1000 talleris, per idem Capitulum apud eundem Magistratum, sub certis contractibus depositis."

XVII. SZÁZAD.

KERESZTESI MÁTÉ. Hol született, hol tanult, vagy hol kezdette pályáját? mindez ismeretlen; de hogy jeles képzettségü és buzgó pap volt, azt jogosan következtetjük ama bizalomból, melylyel őt a magyarországi katholicismus akkori vezérférfia, gróf Forgách Ferencz nyitrai püspök kanonokká és munkatársává választotta; valamint azon nagy befolyásból, melyet az akkor a nyitrai várban fogva tartott Veresmarti Mihály, helvét hitvallásu prédikátor megtéritésére gyakorolt. A tudós, de makacs, és fogsága miatt elkeseredett férfiu, nem nagy fogékonyság reményével kecsegtethette Keresztesit; de ő nem félt az elutasitástól; hanem mindjárt első találkozásuk alkalmával megkezdé a térités müvét, s habár szavait ellenfele külsőleg daczezal fogadta, azon velős érvelése, melylyel Kalvin tanának hamisságát kimutatta, még sem maradt hatás nélkül; mert e pillanattól fogva kezdé vizsgálni és a katholikus egyház tanával összehasonlitani eddigi vallását, s midőn végre, hosszú küzdelem után meghódolt az igazságnak, még későbbi éveiben is áldá Keresztesi emlékét.[1]

Forgách Ferencznek 1607-ik évi julius 4-én esztergomi érsekké történt kineveztetése után, Keresztesi Mátét, ki akkor már éneklő-kanonok volt, választották káptalani helynökké; midőn pedig Lépes Bálint, az új nyitrai püspök székét elfoglalta, ugyanőt nevezte ki püspöki helyettesévé, mely hivatalt több évig, és később Telegdy János püspöksége idejében is viselte. — 1603. ápril 29-én Keresztesi Somogyi Gergely dékánnal, a káptalan megbizásából néhai Borbély Péter felső-városi házát, négy hold szántófölddel és egy kis kerttel 25 magyar forinton adta el, a káptalan földes-úri jogának fen-

[1] V. ö. Ipolyi. Veresmarti Mihály élete és munkái. I. 111. és köv. II. és: Veresmarti M. megtérése Historiája. 8, 25, 28. II.

tartásával.[1] — Gróf Báthory István országbiró 1604. junius 5-én kelt parancsára, Záthureczky Dániel királyi emberrel Raymanus Pál, biróczi plebánost egy egész nemesi kuria birtokába vezette be.[2] 1611. augusztus 1-én gellénfalvi Szilágyi Mihálytól vett nyitrai házát és zobori szőlejét, nővérének nemes Keresztesi Erzsébetnek, Csati Döme nejének és gyermekeinek adományozta oly kikötéssel: hogy, ha utódai közül valamelyik az igaz hittől eltérne, annak része a többieknek jusson; ha pedig, a mitől Isten óvjon, mindnyáján elszakadnának, akkor a ház a káptalanra, a szőlő pedig a Bold. Szűz Mária oltárára száljon.[3] — 1612-ik évi márczius 16-án jelenti a káptalannak, hogy Forgách Ferencz biboros-primás meghagyásából, Lépes Bálint nyitrai püspök beleegyezésével, Pécsre távozik, hogy ott a pogány törökök és eretnekek között sinlődő katholikusokat oktassa és vigasztalja; s mivel ottani működése hosszabb ideig tarthat, nyitrai ügyeinek gondozására meghatalmazott ügynökéül Veleghy Györgyöt jelölte ki.[4] Meddig időzött Keresztesi Pécs vidékén? ismeretlen; de 1612-ik évi szeptember 4-én már Nyitrán volt és a káptalan által, Gyöngyösy János kanonok-társával Elefánthy Imre végrendeletének átvételére küldetett ki.[5]

1626. julius 11-én Keresztesi, mint a nyitrai ferenczrendiek apostoli szindikusa, Eczet Ferencz házfőnökkel Telegdy János, kalocsai érsek és nyitrai administrator s a káptalan előtt megjelenvén, ugyanazon szerzetnek Nyitrán és Páruczán fekvő ingatlanait Telegdynek, a rend nagylelkü jótevőjének s a nyitrai zárda második alapitójának 2000 ftom adta el.[6] — 1628-ik évi ápril 24-én, mint püspöki helynök emlittetik Telegdy érsek alapitólevelében, melyben a nyitrai „Barát-utczát", a hozzá

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 47. Prot. 163.
[2] U. o. Statut. 1600. L. A. 40.
[3] U. o. 49. Prot. 49. l.
[4] U. o. 47. Prot. 57. l.
[5] U. o. 50. Prot. 44. l.
[6] Nyitr. kápt. magán levt. F. I. 6.

tartozó malommal és más ingatlanokkal együtt káptalanának adományozza. 1630-ik évi ápril 27-én, már mint megválasztott gyöngyösi plebános, ügynökéül kinevezte Zente Miklós nyitrai birót; [1] a következő évben pedig, lemondván kanonoki javadalmáról, végképen eltávozott. Mi birta a jeles férfiut amaz elhatározásra, hogy a káptalanban, s az egyházmegye kormányzásában töltött 30 év után ismét, és pedig más egyházmegye területén, lelkészi hivatalt vállaljon? arra, valamint további sorsára nézve semmi adatunk nincsen. 1600—1631.

GYÖNGYÖSY JÁNOS kanonok, utóbb székesegyházi főesperes. Gyöngyösön született. Valószinüleg már 1600-ban volt nyitrai kanonok, mert 1601. január 21-én mint a káptalan kiküldöttje, Névery György királyi emberrel Terenyei Mátyást néveri részbirtokába bevezette. [2] Hetesi Pethe Márton kalocsai érsek és kir. helytartó 1603. szeptember 5-én kelt rendeletére Beliczky Tamást, Bacskády Endre kir. biztos társaságában kolosi birtokába beigtatta. [3] 1609-ben pedig II. Mátyás király parancsára, Nagy, más néven Szabó Benedeket Elefánthy Imre királyi emberrel, irmelyi nemesi birtokába vezette be. [4] 1613. április 18-án Dávid Pál vál. knini püspök és Somogyi Gergely kanonok előtt tett végrendeletében Lépes Bálint püspöknek 5 aranyat hagyott. „Az Boldogh Asszony Szentegyházának (Kövesd-hegyen Nyitra mellett) boltozására aureos 60. Sz. Mihályra aur. 10. Szent Szoradban (székesegyházban) czináljanak két kys kereztet mellyekre hagiok flor. hung. 20. Ad exequias aureos 25. Dominis Capitularibus singulis aureum 1. Az Nittrai Plebanusnak János Papnak flor. 15. Posoni Clastromra aur. 10. Zombatira aur. 10. Az szegenieknek ruházatára

[1] „Sabbato ante Dominicam Cantate (1630.) A. R. D. Matthaeus Keresztesi Canonicus Nittriensis et Plebanus Gyöngyössiensis, coram Capitulo constituit procuratorem, nob. Nicolaum Zente, Civitatis Nitriensis Iudicem." (Prot. 61—84.)

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1600—50. n. 752.

[3] U. o. Stat. 1600. n. 515.

[4] U. o. Stat. 1600. n. 10.

vegienek három végh poztót. Egy hordó bor Vrnarum numero 10 azt hagiom az szegénieknek. — Az kéth szőnyeghet hagiom Szentegyházra. Sz. Jakabra (nyitrai plébánia-egyház) hagiok fl. 24." — A székesegyházban sz. Ilona oltára mellett kivánt eltemettetni. A káptalannak évenkint végzendő olvasott szent misére 319 ft 50 krt hagyott.[1] Meghalt 1615-ik évben. 1600—1615.

FEL-ISTÁLI DÁVID PÁL, 1573-ik évben Csallóközben, nemes szülőktől született. A költészetet és szónoklatot Bécsben, a bölcsészetet és theologiát pedig 1594—1600-ig Rómában mint a győri egyházmegye növendéke végezte.[2] Hazájába visszatérvén, gróf Forgách Ferencz püspök őt a nyitrai egyházmegye kötelékébe felvette és káptalanának tagjává tette. A jeles tehetségü és tevékeny férfiu a káptalanban gyorsan az első stallumig ért, mert már 1608-ik évben mint olvasó-kanonok irta alá a Pozsonyban összegyült főpapok tiltakozását, az 1606-ik évi bécsi békekötés s az 1608-iki országgyülésnek a katholikus vallásra nézve sérelmes határozatai ellen.[3] Ugyanazon év vége felé Himmelreich György pannonhalmi fő-apát a sz. Kozma- és Demjénről nevezett ludányi apátságot adományozta neki, melynek átvételére deczember 22-én Kerpchich Endre gradnai fő-esperessel és Frangh Ráfael Nyitra vármegye szolgabirájával, mint Lépes Bálint püspök és főispán biztosaival Ludányra érkezvén s az apátság vagyis a zárda épületébe szállván, Dubniczay Benedek néhai Babindaly Endre kastélyának gondnoka, Apponyi Péter és Pál, valamint Vizkelety Tamás, nevezett Babindaly árvái gyámjának utasitásából a zárdát fegyveres nép és szolgák kiséretében megrohanta, s az uj apátot utitársaival együtt onnan erőszakosan kiűzte, mely durva hatalmaskodás ellen Dávid Pál 1609-ik évi márczius 5-én a káptalan előtt

[1] U. o. Prot. 51. fol. 53.

[2] Card. Andr. Steinhuber, Geschichte des Collegium Germanicum Hungaricum I. 327.

[3] Róka. Vitae Vesprimiensium Praesulum. 420. — Török János. Magyarország Primása. II. 127. l.

ünnepélyesen tiltakozott.[1] Nem is elégedett meg ezen tiltakozással; hanem jogainak védelmét legfelsőbb helyen is kérelmezte. II-ik Mátyás király, esedezését kegyesen fogadván, 1608-ik évi deczember 6-án kelt királyi parancsával Nyitra-vármegyének meghagyta, hogy Dávid Pálnak a jogszerüen birt apátság nagy-apponyi Apponyi Pál és Vizkelety Tamás által elfoglalt javait adja vissza s őt azoknak birtoklásában védelmezze. Ezen királyi parancson kivül, gróf Illésházy István nádor ugyanazon év deczember 8-án a helyszinén megejtendő vizsgálatot is rendelt, melyhez a káptalan képviseletében Csehy István kanonok jelent meg. Azonban a tanuknak összhangzó vallomásaiból kitünt, hogy a jogsérelem nem annyira Apponyi Pál- és Vizkelety Tamásnak, mint inkább Illésházy Istvánnak tulajdonitandó; ki még az utolsó apát,

[1] „1609. Feria quinta proxima post Diem Cinerum, Rdus D. Paulus David, Lector et Concanonicus noster, Abbas SS. Cosmae et Damiani de Ludan, protestatus est solenniter coram nobis, Qualiter 22 die mensis Decembris 1608 per donationales literas A. R. D. Georgii Himelraich Archi-Abbatis S. Martini Montis Pannoniae, literas collatorias videlicet dictae Abbatiae de Ludan, una cum R. D. Andrea Kerpchich ADiacono Gradnensi, nec non Raphaele Frangh Iudlium Cottus Nittr., per Rssmum D. Valentinum Lépes Praelatum nostrum et supremum Comitem transmissis et deputatis in eandem Abbatiam, et per consequens domum seu Claustrum, in eadem Ludan habitam, legitimo iustoque modo intrasset, eandemque per manus apprehendisset, nobilis Benedictus Dubniczay provisor et administrator proventuum Castelli orphanorum egr. condam Andreae Babindaly in dicta Ludan habiti, ex speciali egr. DD. Petri et Pauli Apponyi necnon Thomae Vizkelety, Tutorum dictorum orphanorum, ac ipsorum etiam orphanorum commissione, ipsam domum seu Claustrum de Ludan, cum certis subditis eorundem orphanorum et asseclis suis armatis manibus invasissent, ipsumque protestantem, multis intervenientibus minis, et iniuriosis tumultibus, dicta domo seu Claustro exturbasset, eiecissetque potentia mediante, in derogamen reverentiae et dignitatis sacerdotalis, donationis praetacti Archi-Abbatis, libertatisque Nobilitatis manifestissimum, et damnum valde magnum. Proinde de praemissis universis et singulis, ad praemissa facta pertinentibus protestatus est harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante." Ny. kápt. orsz. levt. 47. Prot. 25.

Radovich Péter, váczi püspök életében a ludányi és elefánthi zárda birtokait Apponyi Pál- és Vizkelety Tamástól felvett 3000 ftért zálogba adta. S e tény nemcsak a tanuknak vallomásaiból, hanem a per folyamán Dávid apát, mint felperes által bemutatott két hiteles okiratból is bebizonyult. Az elsőben Illésházy István 1606-ik évi október 25-én kijelenti, hogy a sz. János-elefánthi zárda s a ludányi apátság javait Vizkelety Tamás és Apponyi Pálnak zálogba adta s azért inti az illető községek elöljáróit, hogy ezentúl Nagy Sebestyénnek, mint e jószágok gondnokának mindenben engedelmeskedjenek; a másodikban pedig, mely 1607-ik évi február 10-én kelt, előbbi rendeletét a ludányi községre vonatkozólag megujitja.[1] — 1610-ik évi márczius 26-án Thurzó György nádor, Dávid Pál apát kérelmére felhivta Lépes Bálint püspököt, mint Nyitra-vármegye főispánját, hogy a ludányi apátsághoz tartozó javakat, melyeket a legközelebbi zavarok alkalmával (disturbiorum temporibus) Bocskay fejedelem Vizkelety Tamás- és Apponyi Pálnak adományozott, ezektől visszavegye s az apátnak, mint törvényes birtokosuknak átadja. Hogy ezen rendeletnek is, az előbbiekhez hasonlóan semmi eredménye nem volt,

[1] Az első levél tartalma ez: „Stephanus Illésházy, Comes Comitatuum Trincsiniensis et Lyptoviensis, Ser. Hung. et Transylvaniae nec non Siculorum Comitis et Principis Consiliarius et partium Regni Gubernator. Adom mindeneknek tudására és kiválképpen Thi Szent Jánoshoz tartozó Jószágban és falukban való byrák és polgárok, hogy attam és vetettem én Zálogban az megnevezett Szent János Clastromához való Jószágott és Ludány Apáthurságott, a vitézlő nép fizetésért és szükséghért Vizkelethy Tamás és Apponyi Pál Uraméknak, és az Jószágnak gondviselése bizatott az vitézlő Nagy Sebestyénre. Az okaért ezután mindenekben és hozzá hallgassatok és becsülétek (igy) mint Tiszttartótokott, és az jövedelemnek beszolgáltatásában engedelmesek legyetek, hogy ő is minden jövedelemmel, az kiknek illik, igaz számott adhasson; mely dolognak esmeretére (igy) és erősségére adtuk ez mi pecsétes Levelünket bizonságul. Secus non facturi; praesentibus perlectis, exhibenti restitutis Datum Tyrnaviae 25 Octobris A. D. 1606. (L. S.) Illésházy István m. p." — A másik, Érsek-Ujvárott kelt levél, hasonló tartalmu, de még rövidebb. (Ny. kápt. levt. VI. 8.)

az bizonyos; mert a vitás ügy sem felsőbb rendeletek, sem birói itélet, hanem barátságos kiegyezés utján intéztetett el. Ugyanis Dávid Pál, a hosszadalmas per okozta zaklatásokat megunván, 1611-ik évi márczius 7-én a nyitrai káptalan előtt néhai Babindaly Endre szintén Endre nevü fiával és többi örököseivel oly módon kiegyezett: hogy azon 3000 ft fejében, melyet néhai Illésházy István Vizkelety Tamás és Apponyi Páltól a ludányi apátság terhére felvett, Dávid apát az apátság jobbágyait és zselléreit, minden általok teljesitendő kötelezettségekkel és fizetésekkel 1608-ik évi deczember 2-ától számitandó 7 év tartamára ifj. Babindaly Endrének és kiskoru öcsesének Miklósnak engedi át; az apátság háza pedig, gazdasági épületeivel s a hozzá tartozó kerttel, nem különben Barthos Antal nevü jobbágygyal azonnal az apátnak adassék át, a mi meg is történt. A többi jobbágyok és zsellérek, kik ideiglenesen Babindaly alattvalói lettek, tartozzanak a nevezett apátnak Zoborhegyen fekvő szőlejét évenkint kétszer megkapálni s az emlitett kert sövényeit fentartani. A kikötött 7 év lefolyása után pedig ezen jobbágyok azonnal az apátságnak adassanak vissza. Végre 1613-ik évi áprilisban Dávid apát Babindaly Endrének 100 ftot fizetvén, utóbbi az apátság minden tartozékait véglegesen visszaadta.[1] 1618-ban mint vál. knini püspök jelen volt a pozsonyi országgyülésen.[2]

Sajnos, hogy Dávid Pál egyházi müködésére nézve nem rendelkezünk ily bő forrásokkal; de hogy a jeles férfiu e téren is fáradhatlanul munkálkodott, azt eléggé bizonyitják azon kitüntetések, melyekben egymás után részesült. 1611-ben mint aradi prépost vett részt a nagyszombati tartományi zsinaton.[3] Ugyanazon évben knini (tinnini) püspökké és szkalkai apáttá neveztetett, s ezen apátságra vonatkozólag október 11-én a káptalan előtt

[1] U. o. [2] Frankl V. Pázmány Péter és kora I. 323.

[3] Péterffy. 88. Concilia II. II. 216. Rupp. M. O. helyrajzi története. III. 64. Szvorényi M. Historiae Ecclesiast. Regni Hungar. Amoenitates. II. 220.

megjelenvén, óvást emelt ama foglalások és mesgyeváltoztatások ellen, melyeket Ujfalussy János Asszupatak, Bukova és Zliechó nevü birtokokban Csernyánszky Miklós volt szkalkai apát idejében elkövetett.[1]

1613-ban Dávid Pált ismét a ludányi apátság jogainak védelmében elfoglalva találjuk. Zoltán Ferencz, más néven Particsár, a Bocskay-féle fölkelés alatt, a ludányi apátsághoz tartozó némely földeket Csab nyitravármegyei helység lakosaitól jog- és törvény-ellenesen vásárolt. Az erélyes főpap nem türhette a nyilvános jogtalanságot, s azért törvényes uton követelte az elidegenitett föld visszaadását; s ez alkalommal kedvező eredménynyel. Ugyanis a birói itélettel elmarasztalt Zoltán Ferencz nemcsak a bitorolt földet adta vissza; hanem a nyitrai káptalanban is saját és örökösei nevében minden erre vonatkozó jogigénytől mindenkorra lemondott.[2]

A Bethlen Gábor által támasztott háború Dávid Pált a politika terére hivta. II-ik Ferdinánd a lázadó csehek s a német protestánsok által szorongattatva, s attól tartván, hogy Bethlent a törökök is támogatni fogják, beleegyezett, hogy a megzavart béke helyreállitására Beszterczebányán országgyülés tartassék. Ez országgyülésen Dávid Pál is, mint a király egyik követe vett részt.[3] Az országgyülési tanácskozások Bethlen pártjának tulzó követelései miatt eredményhez nem vezetvén, a királyi követek augusztus 12-én eltávoztak, az ott maradottak pedig Bethlen Gábort ugyanazon hó 25-én királylyá kiáltották ki. Bethlen ez által felbátoritva s a törökök

[1] „1611 die 11-a Octobris Paulus David el. Episcopus Tinniniensis, Abbas Zkalkensis etc. coram nobis personaliter constitutus, contradixit erectioni et abalienationi metarum, tempore Rdi olim Nicolai Csernyanszky, Abbatis Zkalcensis a Ioanne Ujfalussy in territoriis Azzupatak et Bukove ac in possessione Zliecho factarum. Et inhibet etiam Belayenses a possessione, usurpatione etc." (Ny. kápt. levt. Prot. 47. 50.)

[2] Ny. kápt. magán levélt. F. VI. n. 8.

[3] Kazy Franc. Historia R. Hung. ab A. Saec. XVII. primo Tyrnav. 1751. p. 176. — Lányi-Knauz. Magyar Egyház Tört. I. 193.

segélyében is bizván, a fegyverszünet lejárta előtt ismét támadólag fellépett, és 1620-ik évi szeptember hó 9-én Nyitra várát, melyet maga Telegdy János püspök csekély számu magyar és német katonákkal védett, elfoglalta. A püspök szabad elmenetelt nyervén, Bécsbe menekült. A jövő év tavaszán, miután Bouquoi Pozsonyt visszafoglalta, Nyitra is a császáriak kezére jutott,[1] de még ugyanazon év julius havában ismét Bethlen seregei által ostromzár alá vétetett. Ez alkalommal Dávid Pálnak, kit Telegdy püspök a vár felügyeletével bizott meg, nehéz és felelőséggel teljes feladat jutott. Az 1621-ik évi julius 17-étől deczember 19-ikéig körülvett vár, miután az éhség, szomjuság, nappali s éjjeli szolgálat által elesigázott s a védelemben elesettek és betegek által két harmadra leolvadt őrség, az élelmi szerek teljes elfogytával és segélyre való kilátás nélkül további védelemre nem gondolhatott, Gymnich Beiszell Róbert, a német katonaság kapitánya és Halgas Bálint várnagy által Bethlen hadainak adatott át; miről Dávid Pál ugyanazon hó 26-án a káptalanban az illetők igazolására bizonyságot tett.

Az erre vonatkozó oklevél tartalma következő:

„Nos Capitulum Ecclesiae Nittriensis, Memoriae commendamus . . . Quod Rmus D. Paulus David, El. Eppus Thininiensis, necnon Ecclesiarum S. Benedicti de Rupibus ad Vagum et SS. Cosmae et Damiani de Ludan Abbas, Lector item et Canonicus praefatae Ecclesiae Nittriensis, istius denique Arcis Nitriensis Praefectus coram Nobis personaliter constitutus retulit Nobis tali modo: Quod cum hisce disturbiorum et motuum intestinorum temporibus, hic in Arce Nittriensi a die 17-o July anni praesentis, per rebelles factioni Bethlenianae adhaerentibus (igy) usque 29 Decembris arctissime obsessi

[1] „Bouquoi és Forgách ezután Nagyszombatot és Nyitrát is megvévén, május vége felé Érsekujvárt szállották meg, hol azonban Thurzó Szaniszló számos örséggel keményen ellenállott." Horváth Mihály. Magyar-Ország Történ. V. 219. l.

et circumventi fuissent, et sex Mensium fere decursu, famem, sitim, diurnas nocturnasque vigilias, sanguinis effusionem, rerum omnium penuriam et durum ultimae necessitatis telum usque ad ultimum bolum, infracto animo cum Mag. Dno Roberto Beyszell de Gimnich, Capitaneo militum germanorum, hic in Arce Nittriensi existentium, et Egregio Valentino Halgas Castellano eiusdem Arcis perpessi, in contestatione fidelitatis erga Caes. et Reg. Mattem, secundum possibilitatem virium suarum tulissent, et etiam maiora ferre parati essent etiam in praesenti. Verum cum temporum iniuria ad hoc venisset, ut et militiae tertia fere pars partim inaedia, partim frigore consumpta foret, et ne victus quidem vnius diei (exhaustis omnibus exquilys) superesset, duro necessitatis telo adacti, sine omni culpa praefatorum Mag. dni Roberti Beyszell de Gimnich Capitanei praefatorum militum Germanorum, et Valentini Halgas Arcem hanc Nittriensem ex solo defectu victualium manibus hostium tradere essent coacti. In cuius rei fidem et testimonium literas has nostras ad praefati dni Pauli David etc. fassionem, praelibatis domino Roberto Beyszell Capitaneo et Valentino Halgas Castellano rerum suarum futuram in cautelam necessarias dedimus et contulimus. Datum in festo S. Stephani Prothomart. Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Vigesimo Primo. (Nyitr. kápt. orsz. levt. 56. Prot. 76. l.)

A figyelmes olvasó azonnal észre veszi, hogy ezen okirat kelte s az abban emlitett cselekmény ideje között meg nem egyeztethető ellenmondás forog fen, a mennyiben a deczember 26-iki oklevél egy állitólag ugyan azon hó 29-én történt eseményt ír le; [1] s hogy ha ezen ese-

[1] Hogy a káptalan bizonyság-levelében előforduló anachronismus tollhibának tulajdonitandó s a vár átadása nem deczember 29-én, hanem 19-én történt, azt onnan következtetem, hogy Halgas Bálint várnagy két nappal David előtt, vagyis deczember 24-én a káptalanban szintén bevallotta, hogy a nevezett ez. püspök a várőrségnek az ostrom egész idejére vagyis 1621. julius 17-étől, deczember 29-eig (ismét a téves szám) járó zsoldját minden hiány nélkül

ményt illetőleg egyéb bizonyitékkal nem birnék, gondosan óvakodtam volna arról csak egy szóval is megemlékezni, annyival inkább, mert Nyitra várának ezen másodszori elfoglalását Bethlen csapatai által, egykorú és későbbi történetíróink nem emlitik, melyről, amint dr. Schrauf Károly osztálytanácsos úr szives közléséből tudom, sem a bécsi cs. és kir. udvari és állami, sem a hadi levéltárban adatok nem találhatók. Hogy azonban itt, mindezek daczára, sem koholt oklevélről, sem légből kapott mende-mondáról nem lehet szó, ezt bizonyitom Bethlen Gábor 1621. október 13-án Thurzó Szaniszlóhoz intézett levelével, melyben ezeket irja: „Minekünk az tetszik, hogy Kglmed *az Nitra alatt való gyalogot, valami kétszázzal megtöbbitse és vagy két álgyút vitessen alája* és valami harmincz lövés port és golyobist, azt egy nap lőtesse oda az várra, akár az mi ott való álgyúnkat, akár az maga két álgyuját, kit mi attunk Kglmednek vitesse oda. Mi az por és golyóbis helyében Keglmednek mást adunk, *talán igy föladják* és inkább meg is rémülnek. — Datum ex Castris meis Moravicis ad Arcem Veszelje positis 13. Octobris. 1621." (Szilágyi Sándor. Bethlen Gábor Fejed. Levelei. 199. l.) De ennél még klasszikusabb, sőt a szó szoros értelmében vett „koronás tanura" II. Ferdinánd királyra hivatkozhatom, ki 1621. évi deczember 12-én kelt eredeti, sajátkezüleg aláirt és sértetlen pecsétjével ellátott levelében a nyitrai vár őrségét, annak védelmében kifejtett erélye- és hűségeért megdicsérvén, további kitartásra buzditja s egyszersmind küldendő segélyről biztositja. A kérdéses levél szószerinti szövege következő:

„Ferdinand der Ander von Gottes gnaden Erwöhl-

kilizette. Az átadás napjának téves feljegyzése úgy történhetett, hogy az ostromzár ideje alatt az országos levéltár jegyzőkönyvei biztos helyen voltak elrejtve, minél fogva a káptalan előtt tett bevallások ideiglenesen csak fogalmazataikban őriztettek, s midőn utóbb tömegesen a jegyzőkönyvekbe lettek bevezetve, a másoló vigyázatlanságából ugyan azon tollhiba ismételten csuszott be az átiratokba.

ter Römischer Khayser zu allen Zeitten Mehrer des Reichs.

Liebe getreue. Vns geraicht es zur gnadigsten Wolgefallen, das Ihr biszher in der Fidelitet seid brao so Ihr uns einmahl geschworen, so bestandig verharret, und deszen bis zum auszerstes noch ferneres erpietig seyet.

Als Wier nun Euch sambt Eurer Fidelitet herrgegen in gebürlicher obacht zue nemmen nicht underlaszen, Also haben Wier solche anordnung gethan das Ihr verhoffentlich mit assistenc succuriert, und mit betürfftiger Profiandt versorgt werden sollet; Werdet noch fort Euer äuszerst thuen, bis das Succurs nach glegenheit der occasion bei alles ehesten möglichkeit versichert sein, dasz Wier Vns an Euch nicht zweifflen und verbleiben Euch mit Kais. und Khön. gnaden sammt und sonders wolgewogen. Gegeben in Unserer Statt Wien den 12-t Tag Monats Decembris Anno 1621. Vnserer Reiche des Römischen, im dritten, des Hungarischen im Viertten und des Böhmischen im fünfften. Ferdinand m. p. Ad Mandatum Sac. Caes. Maiestatis proprium Questenberg."

Külső czim: Unsern Lieben getreuen N. N. zu Neutra dienenden Kriegs-Volckh Hungarisch vndt teutscher Nation.

(Eredetije, külsején a király teljesen ép pecsétével a nyitr. kápt. magán levéltárában Fasc. XVI. Polit. Eccl. n. 5.)

Az idézett két levélből kitünik, hogy a nyitrai várat Bethlen Gábor gyalogsága már jóval október 13-ka előtt zárta körül, mely azonban deczember 12-én még a császári katonák birtokában volt; ami részint a támadó seregek csekély számának s a lőszerek hiányának; részint az őrség hősi védelmének tulajdonitható. A történet-írók hallgatása pedig onnan származhatott, hogy ezen esemény a nikolszburgi béketárgyalások utolsó napjaiban ment véghez, és midőn közhirüvé lett, akkor az egyezmény már meg volt kötve.[1] Minthogy pedig, a békepon-

[1] A békepontokat magában foglaló oklevelet II. Ferdinand 1622. január 6-án irta alá; (Gindely Antal. Bethlen Gábor és Udvara.

tok értelmében, Bethlen Gábor a birtokában meghagyott hét magyarországi vármegye helyett az elfoglalt városokat, várakat és helységeket visszaadni tartozott, a csak néhány nap előtt elfoglalt nyitrai vár ismét a király, illetőleg Telegdy János püspök kezére jutott.[1]

Ezen hosszasabb, de mellőzhetlen kitérés után, csak kevés mondani valóm van még Dávid Pálról, ki 1625. évi márczius 26-án *pécsi püspökké* és *pozsonyi préposttá* neveztetvén,[2] Nyitrától hol majdnem egy negyed századig áldásosan működött, végképpen elbucsuzott. Püspöki székét a török hódoltság miatt el nem foglalhatván, csak a távol eső Pozsonyból kormányozhatta elszórt híveit; s 1627-ik évi aprilis 17-én a pozsonyi káptalanban ünnepélyesen tiltakozott a pécsi egyház birtokainak igazságtalan elfoglalói ellen.[3] — 1628-ban II. Ferdinánd a sz. Katalin kápolnáját a hozzá tartozó pozsonyi házzal adományozta neki; ugyan azon év julius 3-án a váczi püspöki székre helyeztetett át, mint ilyen jelen volt az 1629-ik évben Nagyszombatban tartott zsinaton.[4] Végre 1630-ik évben veszprémi püspökké lett. Meghalt 1635-ben. 1603—1625.

KERPCHICH ENDRE, kanonok és gradnai fő-esperes. Rudolf király 1603. szeptember 7-én kelt parancsára, Bartha Márton királyi emberrel Chabay Jánost tardos-keddi birtokrészébe vezette be. — 1609-ik évben az esztergomi káptalanba léptették elő. Meghalt mint honthi fő-esperes 1624-ben.[5] 1603—1609.

LÓSY IMRE. Sopron vármegye Lós nevü mezővá-

55. l.) gróf Eszterházy Miklós pedig már „1622. januarius 1-én este lovagolt be a nikolsburgi béke örömhirével a bécsi Burgba.“ (Szalay L. Galántai Gróf Eszterházy Miklós M. O. Nádora. I. 278. l.)

[1] Frankl V. Pázmány Péter és kora. I. 606.

[2] Rimely. Capitulum I. Colleg. Eccl. Posoniens. 240. l.

[3] I. Koller. Historia Episcopatus Quinque-Ecclesiensis. VI. 379. — Ios. Brüsztle. Recensio Cleri Dioec. Q. Eccles. I. 419.

[4] Car. Péterffy. S. Concilia. II. 264.

[5] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1600. Lit. B. 6. — Memoria Basilicae Strigon. 149. l.

rosában született. Ágostai evang. hitvallású szülői Lósy Máté és Németszeghy Anna[1] protestánsnak nevelték ugyan fiokat, de ő Bécsben a költészetet tanulván, Lamormaini Vilmos, Jézus társasági atya vezetése alatt a kath. tan igazságáról oly bensőleg meggyőződött, hogy a kath. egyház kebelébe felvétetni kivánt. Ezen óhaja teljesülvén, Forgách Ferencz nyitrai püspök, ki az ifjú konvertita kitünő tehetségeiről értesült, őt 1599-ik évi deczemberben a római német-magyar papnevelő intézetbe küldötte, honnan csak 1606-ik évi juniusban, mint fölszentelt pap tért vissza hazájába. Forgách püspök a tudományával és erényeivel szép jövőt igérő új áldozárt azonnal nyitrai kanonokká nevezte ki;[2] midőn pedig a következő évben az esztergomi érseki széket elfoglalta, Lósyt ugyanazon év október 25-én a pozsonyi káptalanba helyezte át. Innét 1611. november 5-én esztergomi kanonokká és nyitrai fő-esperessé; 1623-ik évi szeptember 15-én tapolczai apáttá: ugyanazon hó 20-án pedig csanádi püspökké és 1624-ik évi deczember 22-én ó-budai préposttá lett. 1625. október 24-én a csanádi püspöki székről, a nagyváradira helyeztetett át. — 1628-ik évi

[1] Ráth Károly. Magyar Sion. 1866. 405. l. — Lósi Imre Esztergomi Érsek élete. Munkálatai a Pesti Nevendék Papság magyar Iskolájának IV. 1837. 252. l.

[2] Steinhuber bibornok a „Collegium germanico-hungaricumról" írt jeles, s a magyarországi kath. egyház történetére nézve is hézagot pótló művében kétszer emlékezik meg Lósyról, de adatai egymástól eltérők. (L. id. h. I. köt. 327 és 458. l.) Utóbbi helyen állitja, hogy Lósy Nyitra-egyházmegye területén helvét hitvallású szülőktől született. Én erre vonatkozólag Péterffy és Ráth Károly adatait tartom helyeseknek, mivel azok az ugynevezett „Processus informativus"-hoz tartozó okiratokon alapulnak. Schmitt Miklós azon állitását sem vélem elfogadhatónak, mely szerint Lósy Imre nyitrai kanonoksága előtt néhány évig lelkészi hivatalt viselt; (l. Episcopi Agrienses. 97. l.) mert Lósy Rómát 1606-ik évi junius 5-én hagyta el, egy évig nyitrai kanonok volt: 1607-ben pedig pozsonyi kanonokká neveztetett ki. S igy tévedett e sorok irója is, midőn a „Visitatio Canonica Cathedralis Ecclesiae Nitriensis. 1828." nyomán a Magyar Sion 1890. évf. 304. lapján Lósy Imre nyitrai kanonokká kineveztetését 1605-ik évre tette.

juliusban II. Ferdinánd király a sági prépostságot, 1631. ápril 28-án pedig Pázmány érsek az esztergomi nagy prépostságot adományozta neki, s ugyanazon év junius 21-én a nagyszombati székesegyházban püspökké szentelte őt. 1635. október 24-én egri püspök lett, innét pedig 1637-ik évi áprílisban az esztergomi érseki székre emeltetett. Meghalt 1641-ik évi november 9-én. [1] 1606—1607.

SEMBERI ISTVÁN. 1606 körül lett nyitrai kanonok; 1613-ban trencséni fő-esperes, 1614-ben pásztói apát. Lépes Bálint püspök a nyitrai vár felügyeletét is reá bizta. [2] 1613-ban II. Mátyás király május 14-én kelt parancsára, az esztergomi főkáptalannak Lipthay Imre és más ujfalusi birtokosok elleni peres ügyében Gál István királyi biztossal, mint káptalani kiküldött tanuvallatásnál vett részt. [3] — Telegdy János érsek s a nyitrai püspökség adminisztratora 1625-ben római utjáról visszatérvén, Sembery Istvánt olvasó-kanonokká nevezte ki, mely hivatalába Keresztesy Máté éneklő-kanonok igtatta be. A következő évben megbetegedvén, minthogy a közhir szerint Maunsfeld seregei Trencsén vármegyébe betörtek s a Vágon átmenni készültek, Sembery az apponyi várban keresett menedéket, honnan püspöke hivására csak november végén jött vissza. [4] — 1633. október 8-án Te-

[1] Schematismus Cleri. A. D. Strigon. 1896.

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. 53 Protoc. 191. l.

[3] U. o. 52. Prot. 15. l.

[4] „1628. Feria 5. post festum OO. SS. Stephanus Sembery Abbas B. M. V. de Paztho, Lector et Canonicus a Capitulo recognitionem petiit: Quod cum Illmus ac Rmus Dnus Praelatus Noster ex pia peregrinatione Roma in anno 1625. salvus et incolumis domum rediisset, eodemque tempore per C. R. Mattem Rmus D. Paulus David, el. Eppus Vaciensis, protunc Lector Ecclesiae nostrae in Praeposituram Posoniensem translatus fuisset; eidem (Stephano Sembery) Lectoratum, cum domo residentionali Altariae S. Margarethae contulisset, qui nobis super collatis Lectoratu ac domo in Capitulo donationem post Missam solemnem uti fieri consuevit praesentavit. Anno eodem die 6-a Iulii per Rev. Dnum Matthaeum Keresztesy Cantorem installatus, qui ab eodem anno, usque praesentem diem et residentiam et Lectoratum tenet, resignando Custodiatum, et domum eius Rdo D. Michaeli Gyöngyösy, qui ipsi in utroque

legdy érsek tekintettel Sembery nagy érdemeire, melyeket 28 éven át a káptalan és egyházmegye érdekében kifejtett tevékenységével szerzett, egy általa vásárolt ház birtokában megerősitette.[1] — 1635. márczius 12-én Sembery Lithassy Pálnak egy Mehemet nevü török rabot adott el 200 fton, azon czélból, hogy Lithassy Baracskay Mihály nevü szolgáját, kit a törökök már hosszabb idő óta Egerben fogva tartottak, kicserélhesse. (62. Prot. 252.) — 1636. november 11-én Molnoson birt szőlejét növérének Sembery Magdolnának és örököseinek adományozta. (64 Prot. 82.) 1637. május 28-án Nagyszombatban kelt alapitó-levelében a nyitrai székes egyházban egy karkáplán tartására 1000 ftos alapitványt tett. Alapitó-levelének tartalma következő:

„Ego Stephanus Sembery etc. Eadem Civitas (Tyrnaviensis) ex Interesse aliorum 1000 flnorum servabit Alumnum unum pro Capitulo Nittriensi, quem sibi idem Capitulum praesentabit, circa festum OO. Sanctorum erudiendum, adultum vero, qui post tres annos expletos in Studiis, obligatus prius tamen Capitulo, ordinari possit, et vices Capellani pro Capitulo tribus annis subire in Ecclesia Nittriensi, Stipendio ordinario annuali ipsi, et Capellanis solvi solito vivendo, et sic si per vices singulis tribus annis novus et novus Alumnus ac Capellanus succedat, durabit Fundatio iugiter. — Alumnus in

successisset. Meminimus porro, quod idem D. Stephanus Sembery, ex consensu Dni Praelati nostri, dum exercitus rebellis Mansfeldi per Vagum ad Trenchinium transvadare diceretur, in anno 1626. initio Septembris aeger in Arcem Apponyensem, locum aegritudini suae commodiorem delatus est, ibique tribus continuis mensibus Septembri, Octobri, Novembri moram fecisset, neque prius, quam a D. Praelato nostro circa Adventum Domini revocatus fuisset. In cuius rei fidem etc. (Prot. 57. fol. 290.)

[1] 1633. Sabbato post Festum S. Francisci Illmus D. AEppus Telegdy „attentis et consideratis studiorum suorum meritis et virtutibus, a primaeva iuventute piis laboribus in hac Ecclesia nostra pro Choro et Foro fructuose et laudabiliter ab annis 28 plus minus supportatis, ARD. Stephano Sembery (tit.) emptionem Domus qua Dominus terrestris ratihabet et confirmat." (Protoc. 62. 148.)

Studiis manens, onus quod pauperes ferent et ipse ferre obligabitur, et adesse debet Devotionibus et Sacris praenominatis. Capellanus vero in Ecclesia Cathedrali Altarique privilegiato, vel ubi Capitulum iusserit, 4 Sacra in 4 temporibus Anni feria sexta, sub reatu peccati mortalis praevia semper Confessione legat pro me defuncto.

Si casu quo haec Fundatio apud Senatum et Civitatem Tyrnaviensem vel me vivente, vel post fata in effectum venire non posset, et tunc Ven. Capitulum Strigoniense mutuo consensu cum Capitulo Nittriensi ad praedeclarata Legata manum admoveant et praemissam Fundationem in effectum deducant, in loco et modis, quibus commodius videbitur ad continuationem perpetuam etc. — Datum in Regia Civitate Tyrnaviensi Anno 1637. in Octava Ascensionis Domini." (Visit. Canon. Cath. Eccl, Nitr. Ep. Ios. Vurum. T. II. pag. 301. —)

1637. január 15-én arany és ezüst ékszereit és készpénzét a káptalan előtt Török Zsigmond és Klobucsiczky Miklós őrizetére bizta.[1] Meghalt 1637-ben.

1606—1637.

[1] „Nos Capitulum etc. Dnus Stephanus Sembery socius et confrater noster, bene animo perpendens, se post tot annorum infirmitatum pressiones totaliter contritum et exhaustum esse, adeo, ut nec sibi ipsi in persona, neque bonis a Deo sibi datis debite sufficienterque prospicere possit, multo minus pia vota sua et intentiones ad finem deducere optatum, quae multis modis tentavit, verereturque, ne medio tempore res et Clenodia eiusdem, morte interveniente in praedam et direptionem veniant, et conatus suos exequi non possit. Ob id certas res suas, inferius denotandas, praenominatis Sigismundo Teöreök et Nicolao Klobucsiczky (quos Curatores et Gubernatores antea coram nobis fassionaliter constituisset, et etiam ad praesens constitueret; etiam quoad causas exinde emergentes quomodocunque, ad fidelem conservationem et suo modo restitutionem fiendam consignasset.) Res autem nominatim et specialiter tales fuissent: Primo Torquis aureus in valore et pondere 45 ducatorum aureorum in quo iunctae catenulae aureae essent numero 793. in quo dependeret monile aureum adamantis (sic) nro 8 et rubintis nro 6 ornatum et conspicuum, ad valorem plus minus 100 talerorum (quod quidem monile esset pignus magnif. Dni Ladislai Forgách). — 2-o Tres aurei Annuli magni omnes, Zaphyro lapide micantes, qui

DEÁKY LÁSZLÓ, Nagyszombatban született. Tanuló korában Bécsben a protestantizmusból kath. hitre térvén, a Jézus-társasági atyák ajánlására 1599-ben a római ‚Collegium germanico-hungaricum-ba' küldetett; honnan tanulmányainak befejezése után 1604-ben visszajövén, [1] nemsokára — valószinüleg 1606-ik évben — nyitrai kanonokká neveztetett; itt azonban csak rövid ideig munkálkodott; mert már 1609-ben az esztergomi fő-káptalanba hivatott meg; utóbb sz. Györgyről czimzett prépost lett. Meghalt mint boszniai püspök 1623-ban. [2]

1606—1609.

CSEHY ISTVÁN kanonok. Gróf Illésházy István nádor 1608-ik évi deczember 6-án kelt rendeletére Dávid Pál ludányi apátnak az apátsághoz tartozó javak iránti perében, tanuk kihallgatásánál vett részt; 1609-ben pedig ugyanazon nádor meghagyásából Maszlyk Albertet Szolcsánka nevü nyitra-megyei helységben fekvő nemesi birtokába vezette be. [3]

1608—1614.

KERESZTELŐ JÁNOS (Ioannes Baptista) kanonok. Nagyszombati származásu. 1604-ben az olmützi aka-

itidem essent pignus Andreae Izdenczy, modo redemptibili positum. 3-o Clava seu Bozogány inauratum ex argento antelati quoque Dni Ladislai Forgách itidem pignus. 4-o Parata pecunia. Talleri boni ponderis veteres, Rudolphiani, Graecenses, Matthiae Imperatoris, Saxonici, Leopoldiani numero 500. Alii itidem recentiores diversorum Principum et Monarcharum promiscui 500. Aurea numismata ad valorem 10 Ducatorum nro 8, unum 20 ducatorum, 5 ducatorum autem nro 7; duplicati vero nro 7, reliqui simplices unius ponderis, inter quos fuissent 2 Matthiae Corvini Reg. Hung. omn s simul in universum fuissent 350. Quam quidem paratam pecuniam, una cum praenotatis omnibus Clenodiis coram nobis eisdem secundum Leges et Articulos Regni super depositis sancitos ad fidelem conservationem et custodiam, fidelissimamque restitutionem sub poenis ibidem expressis concredidisset, et per manus manibus eorum tradidisset etc." — Datum in Festo S. Pauli primi Eremitae A. D. 1637. (Prot. 64. 85.)

[1] Card. Steinhuber id. m. I. 326.

[2] Memor. Basil. Strigon. 149. l.

[3] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1600. n. 472. — U. o. 53. Prot. 4.

demián tanult.[1] A gróf Forgách Zsigmond kir. helytartó által 1618. szeptember 4-én Guttay Ferencz kéretére elrendelt birói vizsgálatnál mint káptalani kiküldött vett részt.[2] 1610—1621.

SYDANUS JÁNOS kanonok. 1610. márczius 3-án tized beszedése végett Trencsén városban volt.[3] 1610.

CZEGLÉDY JAKAB, mint egri növendékpap 1603-1608-ik évig a római Collegium germanico hungaricum tagja volt.[4] 1611-ben már mint nyitrai kanonok emlittetik. 1612-ik évi májusban Thurzó György nádor rendeletére Ilghó Ferencz királyi biztossal, Ruttkay János Túróczmegye alispánját felső-ruttkai jószágának birtokába vezette be.[5] 1616. augusztus 25-én pedig Forgách Zsigmond, a felső-magyarországi részek királyi fő-kapitányjának meghagyásából, magyar-béli Bosnyák Tamás kérelmére az Ürmény és Salgó közötti határok megállapitása tárgyában, Szalay Endre királyi emberrel nyomozást tartott.[6] Meghalt 1624-ik évi októberben. 1611—1624.

LACZA PÉTER. 1609. február 11-én mint nyitravárosi plebános a káptalan előtt beleegyezett, hogy plébánia-javadalmához tartozó bizonyos alsó-zobori szőlő, melyet elődei éveken át elhanyagoltak és teljesen elpusztulni engedtek, a káptalan által Hlava Mihálynak adassék, oly feltétel alatt, hogy azt tiz évig saját költségén mivelje, és csak 10 év után fizesse a plebánosnak a kilenczedet és tizedet; halála esetére pedig örökösei ugyanazon szőlőt a plebánosnak visszaadni tartozzanak.[7] 1611-ben a káptalan tagja lett. — 1612. ápril 12-én, már mint őrkanonok jelenti a káptalannak, hogy Lépes Bálint püs-

[1] „Anno dom. 1604. 18. Febr. Ioannes Baptista Tyrnaviensis Ungarus.“ Hellebrandt. Árpád. Az Olmüczben tanult magyarok. 1590—1664. Történelmi Tár. 1888. 200. l.

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. 56 Prot. 60. — 57 Prot. 5.

[3] „Iohanni Sydano, Canonico Nitriensi decimam recipienti med. 4. cerevis.“ Kivonat Trencsén város számadási könyveiből. Protocollum Ad. Győry et Lud. Sztárek 529. l.

[4] Steinhuber id. h. — [5] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1600. n. 549. — [6] U. o. Prot. 53. 282. — [7] U. o. 47 Prot. 23.

pök azon 45 magyar forintot, melylyel neki Lipser Jeremiás tartozik, tiszttartójának Sólyom Tamásnak ajándékozta; meghatalmazván őt, hogy azon összeget nevezett adóstól követelhesse és behajthassa.[1] 1615. ápril 7-én Bolerázy István székes-egyházi fő-esperessel, mint káptalani megbizott jelen volt Nagy Mihály végső rendelkezésénél.[2] 1616. márczius 29-én jelenti: hogy Forgách Zsigmond rendeletére a káptalani által Zobonya István királyi emberrel az esztergomi káptalan bizonyos ügyében tanuk kihallgatására Maróthra, Barsmegyébe küldetvén, a biró a mezőváros lakosai nevében kijelentette, hogy, miután ugyan azon ügyben Zmeskal Jaroszlav kéretére eskü alatt már vallottak, a másodszori tanuzást megtagadják.[3] 1624. június 22-én, mint a püspöki javak igazgatója a káptalanban tiltakozott Veleghy György ellen, ki felső-városi háza iránt Deák Jánossal a püspökre mint földesurra hátrányos szerződést kötött.[4] — 1626-ban gróf Eszterházy Miklós nádor parancsára, Bacskády Ferencz királyi emberrel Forgách Péter kir. tanácsost zerdahelyi, családi és kálmánfalvai birtokaiba igtatta be.[5] Meghalt 1627-ben. 1611—1627.

BOLERÁZY ISTVÁN. Nagy-kéri plebános.[6] 1612-ik évben már nyitrai kanonok volt, s mint ilyen Thurzó György nádor junius 6-án kelt rendeletére Marsovszky Istvánt, Miklóst és Györgyöt, Nozdroviczky László királyi biztossal, Cherubin-Cserna és Kis-Cserna-Lehotka nevü trencsénmegyei helységek birtokába bevezette.[7] 1616-ban, ugyan azon nádornak január 29-én kelt meghagyása folytán Viszocsányi Ferencz királyi emberrel szlavniczai Sándor Jánost, és Gosztonyi Farkast és Istvánt Kis-Báb falu, és Zelőchen puszta birtokába igtatta be.[8] 1615-ben székesegyházi fő-esperes, — 1616-ban pe-

[1] U. o. 47 Prot. 54. — [2] U. o. 53. Prot. 123. — [3] 47 Prot. 96. — [4] U. o. 58 Prot. 74. — [5] U. o. Statut. 1600. n. 707.

[6] Lud. Némethy. Series Parochiarum et Parochorum A-Dioec. Strigon. 507. l.

[7] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1600. n. 567. — [8] U. o. Lit. L. D.

dig zirczi apát lett.[1] Utóbbi minőségében 1628-ik évben gróf Eszterházy Miklós nádor által perbe idéztette Marczaltői Miklóst, mint Turi György fiának, Benedeknek gyámját, mivel az apátságnak Sol, Olaszfalu, Tevel, Kovács, Berény, Polány, Vejim, Előszállás, Karaki-Szállása, Koppány, Borsát, Benczele, Ság, Szent-Király és Zircz, Fejér- és Veszprém vármegyékben fekvő részint népes, részint lakatlan falvait bitorolta.[2] Az 1629-ik évi esztergom-főmegyei zsinaton, ugyancsak mint zirczi apát volt jelen.[3] 1637-ik évi május 8-án, Nyitráról végleges eltávozása miatt, Zoboron birt szőlejét a káptalan előtt Sembery István olvasó-kanonoknak és püspöki helyettesnek 140 fton adta el.[4] További sorsára vonatkozó adatokat nem találtam. 1612—1637.

KECSKEMÉTHI VÉGH BENEDEK. Valószinüleg azonos ama „Benedictus Vejt Keczkemety" nevü egyénnel, ki 1598-ban az olmüczi akademián tanult.[5] 1612-ik évben már nyitrai kanonok, dékán és szent László oltárának igazgatója volt. 1613. április 16-án II. Mátyás király parancsára Vargány Istvánt, Endrét, Jánost, Györgyöt és Orbánt Német-Sződen esztergom-megyei falu birtokába Lindvay István királyi ember társaságában bevezette.[6] 1625-ben Nagyszombatban birt házát Belussy Miklósnak, az esztergomi főkáptalan tisztjének adta el 100 fton; de minthogy a házra vonatkozó iratokat vevőnek át nem adta, ez a következő év julius 26-án a nyitrai káptalan előtt Kecskeméthi eljárása ellen óvást

[1] Fuchshoffer-Czinár. Monasterologia. II. 126. — [2] Győri történelmi és régészeti füzetek. III. 152. — Religio 1856. I. 126. l. Nevét tévesen Boleváryrnak irva. — [3] Can. Péterffy. Sacra Concilia R. II. II. 264. l. — Szvorényi Mich. Synopsis Decretor. Synod. p. 67. — [4] Nyitr. kápt. orsz. levt. 65. Prot. 29.

[5] „Anno 1598. die 28 Februarii partim Olomutii, partim alibi depositi, vel admissi in numerum studiosorum huius almae Academiae referri petierunt . . . . Benedictus Vejt Keczkemety, Hungarus." Hellebrandt Árpád. Az Olmüczben tanult magyarok 1590—1664. Történelmi Tár. 1888. 199. l.

[6] Nyitr. kápt. orsz. levélt. Statut. 1600—50. n. 411.

emelt.[1] 1628-ban mint székesegyházi főesperes aláírta Telegdy János érseknek a nyitrai káptalan javára kiadott alapitó-levelét.[2] — 1625-ik évben megbetegedvén, szeptember 22-én a lakására kiküldött Lacza Péter és Gyöngyösy Mihály kanonok-társai előtt a pozsonyi ferenczesek részére 1000 ftos, s a nagyszombati Jézus társasági atyák javára szintén 1000 ftos alapitványt tett.[3]

[1] U. o. 58 Prot. 131.

[2] Ezen alapitó-levelen teljes nevét „Kecskeméthi Végh Benedek" irta alá, mig másutt (péld. az „Urbarium Capituli Nitr. Anni 1624" czimü füzetben, melyben az akkori káptalan összes tagjainak nevei olvashatók) csak mint Kecskeméthy Benedek fordul elő. Innen származott Schvach György tévedése, ki a kanonokok névsorában egy Végh Benedeket és egy Kecskeméthy Benedeket emlit.

[3] „Nos Capitulum Ecclesiae Nittriensis. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit Vniversis: Quod Nos ad instantiam et legitimam petitionem Rndi dni Benedicti Wéégh de Kecskemeth, socij, fratris et Concanonici nostri, qui aegritudinis mole oppressus, nostram nequivisset venire in praesentiam. Duos e medio Nostri, Adm. Rdos dnos Petrum Lacza ADiac. Trenchiniensem et Michaelem Gyeöngiessy Custodem, socios nempe, fratres et concanonicos nostros, ad quandam fassionem celebrandam et excipiendam nostro pro testimonio fide dignos duxissemus esse destinandos. Qui tandem exinde ad Nos reversi, Nobis sub Iuramento in generali Decreto superinde contento retulerunt eo modo: Quomodo iidem fratres et testimonium nostrum feria secunda proxima post festum b. Matthaei Apost. noviter transactum praeterita, in et ad domum Altaris S. Ladislai Regis Nittriae in superiori Civitate, Comitatuque Nittriensi existentem, habitam, personaliter accedentes, qui quidem frater noster in lecto aegritudinis suae decumbens, zelo pietatis inductus, matura et exacta animi deliberatione intra se praehabita, sponte et libere talem uti sequitur coram dictis fratribus nostris fecisset et celebrasset certae cuiusdam suae pecuniae dispositionem et fassionem Irrevocabiliter. Et primo quidem, quia proxime superioribus annis et temporibus certis sub titulis et conditionibus dedisset et elocasset Bis mille et Quadringentos flnos in Aureis Ducatis et Talleris bonae videlicet et approbatae istius Regni Monetae Egreg. Ioanni Paxy Civi et Inhabitatori Lib. Reg. Civitatis Tyrnaviensis, super cuius Summae receptione praedicto fatenti idem Ioannes Paxy Reversales et Obligatoriales suas tradidisset, sub Sigilli proprij et manus corroboratione. Quam quidem pecuniae summam cumprimis ad promovendum cultum divinum Fabricamque Ecclesiarum apprime necessariam, hoc ordine disposuit

Meghalt 1630-ik évben. Végrendeletében, melynek kivonata itt következik, a székesegyháznak egy kar-pap eltartására 1000 ftot hagyott. 1612—1630.

„Én Kecskeméthy Benedek Nitrai Canonok és Cathedralis testemben beteges, de elmémben egésséges levén, elsőbben ajánlom az én lelkemet az én Teremtőmnek, Testemet pedig az Földnek: teszek illyen rendelést és Testamentomot, kérvén azon Uramat Ő Ngát Telegdy Jánost Coloczay Érseket, hogy ezen Rendelésemnek minden Czikkeleit approbálja és confirmálja.

et ratificavit: Vt nimirum ex praefata Summa flni 1000 tradantur Patribus Franciscanis Provinciae B. Mariae V. Posoniensibus, signanter vero Rdo Patri fratri Francisco Weégh, pro tempore Provinciali eiusdem Provinciae, alias cognato eiusdem dni fatentis, ut pro sua prudenti dispositione, praetacta summa applicetur ad eiusdem Monasterij interiorem Sanctuarij instaurationem; ita tamen, ut aliqua pars, nempe flor 100 applicentur ad Monasterii S. Iacobi Tyrnaviae funda'i fabricam. Deinde ut alij Mille flni similiter pro usu et necessitate Collegij Societatis Iesu Tyrnaviensis elocentur et assignentur, ex qua quidem pecuniae summa pauperes studiosi intertencantur et alantur. Super cuius fundatione et dispositione Idem dnus fatens cum Patribus Societatis, utpote Patre Rectore Collegij, et alijs quibus intererit, mutuo habito consilio et tractatu suam finalem resolutionem primo quoque tempore declarabit. Tandem Iidem antelati Pater Franciscus Weégh et Rector pro tempore Collegij, residuitatem Capitalis summae utpote 400 flnorum, et alios 100, qui sub tempore elocationis, iuxta contractum cum creditore initum hoc currenti anno accreverunt, a creditore exactos in Aureis Ducatis et Talleris promiscue dicto domino fratri fatenti restituant, pro futura sua necessitate, vel ulteriori sua super his resolutione. Vt autem securius praedictus Creditor a memoratis Patribus per omnia opportuna media requiri possit et contentatio seu satisfactio solicitari, hisce plenam et omnimodam illis authoritatem dat, donat, defert et fatetur. Adiungendo etiam obligatoriales seu Reversales Creditoris huic sae dispositioni, quas etiam manibus eorundem consignat et consignavit in specie. In cuius quidem rei durabiliorem permansionem, totum et omne Ius, quod et in quantum haberet et habuisset, in antelatos Patres, nihil sibi per amplius reservando transtulisset, prouti transferret et transfert de facto. Harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum feria secunda proxima post festum B. Matthaei Apost. et Evang. Anno Dni 1625." (Nyitr. kápt. országos levélt. 57 Protoc. 59. l.)

1-o. Teszek egy Fundatiot az Nemes Nittrai Kaptalomban mellyre hagyok 1500 forintot kész pénzeöl, hagyok két szász aranyat, egy szőlőt, mellyet pénzemen veöttem, hagyom 300 forinton hogy eladják. Ezen kivül 70 akó ó bort és 70 akó uj bort, mellyből éppen kitelik az ezer öt száz. De illyen okkal hagyom, hogy az Kaptalom adja ezt az másfélezer forintot Interessére és annak az Interesseiböl tartson szüntelen egy Káplant, ki totaliter dependeáljon az Kaptalomtol, et in Quatuor temporibus Feria 2-a tartozzék in Altari privilegiato 4 Misét mondani érettem, ut puta singulis quatuor temporibus Feria 2-a Septimanae illius unum Sacrum. Hogyha pedig Caplant olly hamar nem találhatnanak, maga tartozzék ezt az onust az Kaptalom subealni. Ki ha el nem jarna benne, és az én rendelésemet bele nem töltené, Praelatus Uramat kérem, diligenter animadvertaljon reája, és ha ugyan nem akarna adimplealni, szabad légyen Ő Ngának ennek jövedelméből tartani és prokuralni. — Hagyok az Urnak Ő Ngának egy dupla aranyat és az Várhoz egy Muskatért. Az Captalombeli Fratereknek egy egy aranyat."

— — — Két szaz ftot hagiok az Keövesden valo Boldoghaszonyhoz, hogy az eöregh oltart megh czinaljak belüle. Az 100 ftot mely ezen kivül vagion hagiom az Claustrum éppitésére a szent Peter templomnal, az melliet az Vr eö Ngha akar éppiteni, ha pedig eő nga ez esztendőben el nem kezdené, ezt is hagiom az boldoghaszony templomához az nagy oltar éppületire. Ha pedigh az Vr eö nga az nagy oltart maga akarna megh éppiteni, tehát más oltart éppiczenek. — A szent Zorard templomára, az mire az Nemes Captalom az Vrral együt fordittia, hagiok 50 taliert.

— — Vagion egy vy Romai Breviarium, hagiom az Elefanti Claustrumhoz ita ut teneantur 10 sacra pro me de defuncto dicere.

Az teöb keönyveimről disponaljanak az testamentariusok.

— — — — Szent Jakab templomara hagiok 8 tal. Sz. Mihalyra 8. tal. Sz. Istvánra 8 tall. Az magam oltárára ugy mint Sz. Lazloéra hagiok 8 tal. antipendiumra. A Szombati Claustrum éppületire hagiok taleros 20. — Az Pozsonyi Claustrumra is tal. 20.

— — Vagion (olvashatlan) 160 forint, teöbb is, mellien testamentarius uraimék negienek poztot és a szegenieknek oszak az eö iteleteök szerint és ruhazak megh eöket, kik imadkozzanak érettem.

— — Hagiok az Giöngiessi baratoknak egi hordo ó bort (orent pro me) az templom éppületire, maguk aztalára vas unum vrn. 6 novi vini. A sz. Zorardra hagiok az 50 tal. mellé egi hordó ó bort és egi hordo vy bort.

— A szombati claustrumra hagiok egi hordo ó bort, aztalokra az Fratereknek egi hordo vy bort.

Az Posoni baratoknak hagiok egi hordo vy bort.

Egi antipendiumra és egi casulara cum suis requisitis hagiok a sz. Zorard eöregbik oltarára egi hordo vy bort.

A szegenyeknek hagiok egi hordo vy bort, vegienek poztot vele testamentarius vraimék.

— — Temetésemre hagiok 50 ftot. Az mely papok Misét mondanak, hasonloképpen anniversaria diesre hagiok 25 ftot, az kik Misét mondanak egi egi miséteől adgianak nekik den. 50.

— — — Hagiok az Giöngiessi Claustrumnak tritici met. 50 — Az Szombati Claustrumnak met. 50 — Az Posoni Claustrumnak met. 50.

— — Testem temettessék a sz. Zorard templomába, ha lehet az oltarom mellett. Datum feria secunda proxima ante festum b. Antonij [Conf. A. D. 1630. (Nyitr. kápt. orsz. levt. 59 Prot. 223. l.)

ZONGOR ZSIGMOND, szent-tamási [1] Zongor Be-

[1] Nagy Iván szerint (Magyar Ország Családai XII. 430. l.) Zsigmond a ludányi Zongor család tagja volt; ez azonban nem áll; mert az alább közlendő alapitó-levélben s a nyitrai káptalan egyéb hiteles irataiban „szent-tamási" jelzővel fordul elő. Hogy Zongor Benedeknek fia volt, ezt tudjuk Zsigmondnak a nyitrai káptalan

nedek perki földbirtokos fia. — Születési éve és helye, tanulmányai és első alkalmazása ismeretlenek. 1616-ik évben már nyitrai kanonok volt; ugyanis II. Mátyás királynak ugyanazon év julius 25-én kelt parancsára Majthényi Bertalan királyi biztossal Balogh Zsigmond özvegyének, Zsófiának Nagy Mihály ellen inditott perében tanukat vallatott. [1] — 1620. aprilis 30-án Sándor Lászlót Dióssy Tamás királyi emberrel alsó-sághi és czabaji birtokaiba igtatta be; [2] Thurzó Szaniszló nádor 1623. deczember 20-án kelt rendeletére pedig Chaba, más néven Szikszay Istvánt és Izdenczy Endrét Dobronoky Endre nádori biztossal páruteczai birtokukba vezette be. [3] 1625-ben székesegyházi főesperes és sz. Kozma és Demjén ludádányi apátja, 1637-ben olvasó-kanonok volt. A káptalan javára kiadott alapitó-levél szerint 1638-ban már a Szent-Háromságról nevezett liborcsai oltár-javadalmat is birta, melynek hosszú időn át bitorlók kezeinél volt birtokait sok utánjárással visszaszerezte. Ezen javadalmat utóbb Szelepcsényi György nyitrai püspök, Zongor Zsigmond beleegyezésével, a trencséni Jézus társasági atyáknak adományozta, oly feltétel alatt, hogy azon esetre, ha a társaságnak Magyarországból távoznia kellene, a liborcsai oltár-javadalom, a Püsky János püspök által adományozott szkalkai apátsággal együtt a nyitrai püspökségre száljon vissza. [4] — A Lósy Imre esztergomi érsek által 1638-ik évben tartott zsinat irományait mint ludányi apát s a nyitrai káptalan képviselője irta alá; az 1648-iki nemzeti zsinaton is részt vett mint nagyváradi

előtt 1623-ik évben tett tiltakozásából: melyben panaszképen előadja, hogy fivére Benedek, néhai Zongor Benedek fia (egreg. Benedictus Zongor, filius alterius Benedicti, frater protestantis carnalis et uterinus) Perk nyitramegyei faluban (most puszta) birt jószágukból egy népes zsellér telket, két szántófölddel nemes Czigány Ádámnak becsértékét túlhaladó áron eladott s a család nagy kárára elidegenitett, óvást emelvén ezen jogsérelem ellen s egyuttal a vevőt az ingatlan birtokba vételétől eltiltván. (Prot. 58 fol. 48.)

[1] Nyitr. käpt. orsz. levt. 57 Prot. 8. — [2] U. o. Statut. 1600. n. 370. — [3] U. o. Stat. 1600. n. 978. — [4] Ios. Vurum. Episcopatus Nitriensis Memoria. 183. l.

püspök.[1] — 1641-ben a nyitrai káptalan birtok-könyvét irta meg, ily czim alatt: „Matrica vel Urbarium Capituli Ecclesiae Nitriensis, in quo continentur Villae, Portiones, Praedia, Decimae, Nonae, Dignitates, Altariae, Domus cum universis eorum proventibus etc. conscriptum per A. R. D. Sigismundum Zongor sat." Munkáját ugyan, czimének megfelelőleg be nem fejezhette, de az, így is a káptalan 17-ik századi birtokviszonyaira nézve igen becses adatokat tartalmaz. A káptalan Zongor iránti hálájának tanuságaul 1640. jul. 2-án egy Csicsóhegyen fekvő szőlőt ajándékozott neki.[2]

1644-ben az egyház s a közügyek terén szerzett számos érdemei elismeréseül csanádi püspökké neveztetett ki, megtartván továbbra is olvasó-kanonoki stallumát. Ugyanazon évben Telegdy János érsek a nyitrai püspökség kormányzásáról lemondván, utódja, a veszprémi püspöki székről Nyitrára áthelyezett magyar-béli Bosnyák István Zongort nemcsak püspöki helyettessé, de a püspöki javak s a nyitrai vár kormányzójává is nevezte ki. Ez utóbbi tisztsége sok kellemetlenséget okozott neki. Ugyanis Bosnyák István püspöknek augusztus elején Bécsben történt váratlan elhalálozása után[3] Lippay György primás és gróf Eszterházy Miklós nádor, tekintettel az erdélyi hadseregek mozgalmaira, a törökök közelségére s a pártok cselszövényeire, Zongort a püspökség javainak s a nyitrai várnak legszigorubb őrzésére utasitották. Midőn tehát a pozsonyi kir. kamara fogalmazóját Senkviczy Mátyást nyilt parancscsal a megüresedett püspökség javainak s a várnak átvételére Nyit-

[1] Péterffy. S. Concilia R. Hung. II. 374.

[2] 1640. Festo Visitationis B. M. V. Capitulum Nitriense Sigismundo Zongor Abbati SS. Cosmae et Damiani de Ludan, Lectori e respectu insignium meritorum et laborum in negotiis Capituli promovendis exantlatorum, vineam in Promontorio Csicsohegy alias Zobor existentem confert. (Prot. 60. fol. 65.)

[3] Katona szerint augusztus 11-én halt meg. (Hist. Crit. XXXII. 903.) Életrajzát l. a Budapesti növend. paps. m. egyházirod. isk. 1892-iki munkálataiban. A Magyarbéli Bosnyák-Család története czim alatt 404—413. l. (Matunák Mihálytól.)

rára küldötte, Zongor megfontolván a háborús idők esélyeit [1] s a primás és nádor parancsából vállaira nehezedő nagy felelősséget, Senkviczy Mátyást, mint ismeretlen s hivatalos küldetését egyenes királyi parancscsal igazolni nem tudó egyént, a várba be nem eresztette, s a püspökség javainak átadását is megtagadta, kijelentvén, hogy a pozsonyi kamara utasitásának csakis a király ő felségének hozzá, és a vár katonai parancsnokságához érkezendő egyenes parancsára fog megfelelni. Eljárásáról a káptalant ugyanazon év augusztus 25-én személyesen; [2] szeptember 5-én pedig Szászy János és Lariss Szaniszló kanonok-társai által hivatalosan értesitette, [3] sőt, hogy a gyanu legcsekélyebb árnyát is távol tartsa magától, a várőrség erre vonatkozó irott bizonyitványát is bemutatta. [4] Végre szeptember 28-án legfelsőbb helyről vett utasitás folytán, a várat Senkviczy Mátyás kir. kamarai biztosnak a káptalan s a hadi parancsnokság képviselői jelenlétében átadta.

[1] Hogy Zongor aggályai nem voltak alaptalanok, eléggé bizonyitja a nyitrai káptalan országos levéltárának 71-ik sz. protokollumában (188. lap) olvasható következő feljegyzés: „1644. 23-a Martii hic in domo Ioannis Warjassy existente Congregatione Dnorum Magnatum et Nobilium huius Cottus, de annona germanico Exercitui administranda, ad ac tres Stationes, videlicet Galgocium, Tapolchan et Privigye vel Baymoczium promovenda concluditur. — Eadem die turcica rabies excursione acta in pagos Pográn, Bodok, Geszte et (üres hely) igne ferroque saeviens, fere funditus exustos, numerosam inde plebem Strigonium in captivitatem abducens, tributario subegit iugo.“

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. 71. Prot. 191. l.

[3] U. o. 192. l.

[4] U. o. 71. Prot. 183. l. A bizonyitvány tartalma következő: „1644. Feria sexta proxima post Festum b. Matthaei Ap. Testimonium militum Arcis Nittriensis coram Capitulo Nittriensi pro Rssmo D. Sigismundo Zongor el. Episcopo Csanadiensi et Lectore Nittriensi: My Miczkey János, Esztergom Ersek Uram eő Nga Gyaloginak Vaidája, Siga János zaszlótartó, Sörke István, Kokas János, Sápi István, Belegy András Tizedesek, együt az töb vitéz gyalogokkal, És Merteleiter Georgy, Nittra Várának feő Porkolabja együt az Nittra Várához esküt Drabantival; Azután Holtzhamer Ignatius János Zászlótartó, Vigel Lenard Feltbabel (Feldwebel) Rigelhoffen Já-

1645-ben esztergomi kanonokká kineveztetvén, megvált azon testülettől, melynek körülbelül harmincz évig kiváló disze volt. — 1648-ban a nagyváradi püspöki székre helyeztetett át; 1655-ben váczi püspökké és pozsonyi préposttá lett; a kir. tanácsosi czimet már azelőtt birván. — Az 1649-ik évi pozsonyi országgyülésen a felebbezési törvényszék birájává választatott; 1651-ben,

nos Ferier (Fourier) Feigel Georgy, Arnolt Boldisar, Sigmond János kapralival és az töb németh Vitézek Császár és Király Urunk eő Felsége hadábol, Nittra várának oltalmára rendelt vitézei, és Kasso István töb Nittra várában levő mostanaban megnevezet Császár és Király Urunk eö Felsége által fizettetett szolgáló cseléddel. Adgyuk tudtára mindeneknek, az kiknek illik, és az Nemes Nittrai Kaptalan előtt teszünk illyen vallást: hogy mink azon igaz Kereszten esküszünk, mellyre megesküttünk Császár Urunknak eő Felségének hűségesen, hogy Zongor Zsigmond Uram Csanadi Püspök, Ludany Apatur, Nyittray Lector, kit Palatinus Uram, és Esztergomi Ersek Uram eö Ngok Nittra Várának gondviseletére és oltalmára my időnkben rendelt, és helheztetett, Igazán hiven viselte magát és velünk egyetemben Rakoczy hadai és töb Pártosok ellen, az Romai Császár Urunk eő Felsége hűségében tökélletesen, mind Püski János Uram eo Nga bejöveteleigh, meghtartvan az Varat és kezében advän jól viselte magát. És hogy ha valaki találkoznék, az ki mást mondana eő kglme felől, hogy vagy magatul, vagy másokkal praktikalt volna, az Varnak Ellenségh kezében adasárol, hazud, minth mind nylván való áruloja hazajának és Királyanak; mert minekünk köllet volna tudnunk, az kiknél az vár kulcsa állott, Avagy mivelünk kölleth volna praktikalni; de mink egyebet, igazath nem vallunk, hanem hogy eő klgme igazán hiven, mint igaz keresztyén ember, csak egyszer sem mulatvan (mulasztván) jelen volt velünk, közel lévén az Ellenségh, maga igazgatván az levő szerszámoth, mint igaz hive eö Felségének ugy viselte magát. Azon igaz keresztyén hiten mondgyuk, hogy mink valamennyen magunk it nem hallottunk, sem nem láttuk eő klgmétől, hogy valamit mondott volna, cselekedet volna, hanem azt hallottunk, hogy senkinek Nittra Várát kezeiben nem adgya, valamigh Császár Urunk eő Felsége, Palatinus és Ersek Urak magának és minekünk az Várban levő Vitézeknek nem parancsol és nem ir. Valljuk azt is azon hiten, hogy egy legény bejövén titkon az Varban, *Sindler* (Schindler) *János* Nittray Canonicus után, az templomban akarvan menni vecsernének idején, hóna alatt vitte Sindler Uram könyvéth, mintha eő szolgaja lett volna; azt mindgyart kivetette, mivel hogy titkon az kamaras szolgáját hozta vala be az Varban, eztet meghértvén eő klgme, hogy

midőn Lippay György esztergomi érsek Trencsénben az urnapi körmenetet nagy ünnepélyességgel vezette, Szelepesényi György nyitrai püspökkel Zongor is segédkezett; 1655-ben pedig I. Lipót király koronázásánál volt jelen.[1] Meghalt 1657-ben, s a pozsonyi főtemplomban temettetett el, melyről végrendeletében nagylelküen megemlékezett.[2] Mint váczi püspök, csekély jövedelméből a nagyszombati egyetemes papnöveldében néhány növendék részére alapitványt tett;[3] a nyitrai káptalannak pedig még 1638-ban 2000 ftot adott át, azon rendeltetéssel: hogy a székesegyházban évenkint 12 szent mise az oltári szentség kitételével és körmenettel tartassék. Alapitó-levelét, mint jámbor lelkületének maradandó emlékét itt egész terjedelmében közlöm:

„Nos Capitulum Ecclesiae Nittriensis etc. Inter alias uirtutes acceptorum a Deo Beneficiorum memoriam, promouendique cultus ac ministerij Diuini zelum et promptitudinem commendatissimam, uiroque religioso summe decentem esse ac salutarem, omissis prophanis, Sacrarum literarum Oraculis in Testimonium adscitis, compertum redditur. Vnde etiam Admodum Reuerendus dnus Sigismundus Zongor de Szent Thamas Sanctor. Cosmae et Damiani Martyrum Abbas de Ludan, Altarista SS. et Indiuiduae Trinitatis de Liburcza, antelati Capituli nostri Lector et Canonicus, considerato eo, quod innumera dona et beneficia a Deo Bonorum omnium largitore accepisset, animo perpendens etiam illud, quod super bonis et Talentis Fortunae, quibus a Deo Optimo Maximo, non quidem ipsius meritis id exigentibus, sed

Sindler Uram ezt cselekedte, mindgyart kivetette azon legént. Ezen kivül mi semmit sem láttunk, nem hallottunk, sem nem tudunk az igaz hűségénél egyebet. Kinek nagyob biztonságára s hitelére az nemes Captalan elöt teszünk illyen vallást."

[1] Ios. Al. Kereszturi. Descriptio Episcopatus et Capituli Magno-Varadinensis II. 77.

[2] Rimely. Capitulum I. Ecclesiae Colleg. Poson. 242.

[3] Karcsu Arzén. Vácz város története V. 172.

ex sola ac speciali misericordia prouidentiaque Diuina ditatus esset, dispensator tantummodo constitutus, ea omnia Deo cum foenore deberet, Tum igitur ob hoc, quam uolens etiam, et ex animo deliberato, praeconceptaque certa Scientia, sinceroque cultus Diuini amore summe desiderans huius Ecclesiae nostrae, per multiplicia Superiorum annorum disturbia, diuersarumque Sectionum errores extreme depilatae statum promouere, florentioremque pro posse praesentis piae et salutaris fundationis introductione reddere; habita prius nobiscum pia superinde consultatione, Ad laudem et gloriam in primis Dei Omnipotentis, deinde antelatae Ecclesiae nostrae Splendorem et incrementum, Augustam et multis in Ecclesijs celebratam Sacro Sancti Corporis Dominici processionem, Singulis mensibus, prima quauis recurrente hebdomada Feria quinta semper et non alias, per nos, Successoresque nostros interminate, defectuque sine omni in dicta Ecclesia nostra peragendam, introducere, erigere et fundare statuit, Atque eum et nullum alium in usum nobis bis mille florenos Hungaricales ad censum annuum, modo infradeclarato in Camera Sacrmae Caes. Regiaeque Mattis Szemnicziensi depositos, sponte, dolo et fraude metuque quibusuis semotis, certa ex Scientia, animoque deliberato et irreuocabiliter, his sub conditionibus per expressum infra declaratis, inter nos et praelibatum dnum Fundatorem conclusis per nosque acceptatis, dedisset, donasset, et in aeuum contulisset. Et primo quidem, ut praescripta Summa pecuniaria duorum Millium Florenor. hungar. in praescripta Camera Szemnicziensi testantibus literis eiusdem Camerae Obligator. superinde datis, ea cum conditione usque triennium deposita, ut annualis census sex flnos per centum computando, quotannis antelatae Ecclesiae nostrae irremissibiliter, per modernos pariter et futuros eiusdem Camerae Szemnicziensis Officiales pendatur, intra euolutionem eiusdem Triennij, adlaborantibus iuxta oblationem, tam memorata Camera Szemnicziensi, quam nobis per Suam Mattem Sacrmam, una cum praescripto Interesse perpetuis successiuis tem-

poribus pace simul et bello pendendo, confirmetur, et cum sufficienti nostri, Successorumque nostrorum assecuratione perpetuetur. Secundo, quod si perpetuatio depositionis in praelibata Camera Szemnicziensi praescriptae Summae pecuniariae et annualis Census exinde quotannis cedens, modo praemisso in optatum deduci effectum minime posset, aut certe ibidem fienda, aut facta perpetuatio parum foret secura et durabilis, extunc Nobis et Successoribus nostris adnitendum erit, cum scitu tamen et consilio Illmi ac Rmi dni Ioannis Thelegdini Colocen. et Bachien. Ecclesiarum Canonice unitarum Archieppi, Eppatus Nittriensis Administratoris, locorumque eorundem Comitis perpetui nec non S. Caes. Regiaeque Mattis intimi Consiliarij, Domini et Praelati nostri colendissimi, moderni videlicet, et per successionem Officij futuri, ut eadem Summa pecuniaria, cum cautela praescripti census annualis, in medio Archiducalis Ciuitatis Viennensis, vel alio tuto et securo, commodoue in loco deponatur et perpetuetur, ne tam antelati cultus et ministerij Diuini progressus ullo unquam tempore defectum vel in minimo patiatur, quam praelibata Ecclesia piae, salutarisque huius Fundationis fructu, decoreque non sine graui animarum nostrarum et Successorum dispendio defraudetur et destituatur. Tertio, Quod praescripta processio Tituli Augustissimi Corporis Christi, dato prius semper signo maioris Campanae Feria quinta immutabiliter et nunquam alias primae hebdomadae recurrentis cuiusuis Mensis, ab Anno Fundationis computando, perpetuis successiuis temporibus, ad modum, formam et ordinem, ritumque Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis hac in parte usu receptum, in nostra quoque Ecclesia Nittriensi, per nos Successoresque nostros uniuersos, uariatione, translatione, remissione, defectuque sine omni, debita cum solemnitate, frequentia et apparatu celebretur. Quarto ut unum Exemplar praescriptae Fundationis, in Archiuo vel Ecclesia Venerab. Capituli Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis, alterum vero in antelata Ecclesia nostra conservanda deponantur. Quinto, quod nos

vel Successores nostri, praeter mentem et intentionem praelibati dni Fundatoris, praescriptumque Fundationis usum et finem praerecensitos bis Mille flnos hungar. in nullum alium usum, vel finem conuertere, vel cum ijsdem quocunque sub colore dispensare possimus et valeamus, possintque et valeant. Si quid nihilominus per Nos et Successores Nostros hac in parte contra tenorem praesentis conditionis attentatum vel ordinatum foret, id pro nullo habeatur, praesentiumque per vigorem cassamus, annullamus et mortificamus. Sexto. Quodsi temporis in progressu nos vel Successores nostri, aut alter nostrum, et Successorum nostrorum praescriptam Fundationem in parte, vel in toto infringeremus, vel infringerent, violationemque quacunque ex origine pateretur, extunc Illmorum ac Reuerendissimor. dnorum Strigoniensis et dicti Colocensis Archiepporum, Praelati quippe nostri colendissimi, modernorum videlicet et per successionem Officij futurorum authoritate ac potestate mediante, cui hac in parte nos et Successores nostros subdimus, sub amissione ad certum terminum portionis exinde prouenientis, vel condigna censura toties quoties per eosdem iuxta demeritum irroganda, reformari, ac in pristinum statum reduci possit ac valeat. Nos itaque maturo inter nos super praemissis inito consilio, sanaque superinde praehabita deliberatione, incensi desiderio promouendi cultus diuini, et incremento, decoreque Ecclesiae nostrae ex hinc profecturis, videntes praeterea praescriptam Fundationem, salutarem et ad aedificationem multorum institutam, praescriptos bis Mille florenos hungar. cum praescriptis articulis et conditionibus ad nos recepimus, Ac insuper ad praemissa omnia, ac praemissorum singula sancte et inuiolabiliter irretractabiliterque in perpetuum per nos Successoresque nostros obseruanda, sub bona fide, indignationeque Omnipotentis Dei obligamus et obstringimus, obligatosque et obstrictos reddimus, praesentium per vigorem, nostram et Successorum nostrorum conscientias aggrauantes, nisi praemissa omnia, et praemissorum singula inuiolabiliter, uniformiter, et

variatione defectuque sine omni obseruaremus, vel obseruarent. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes literas nostras nostro Capitulari, et Illmorum ac Rmorum Dnorum Emerici Lossy Strigoniensis, locique eiusdem Comitis perpetui, Primatis Hungariae, Legati Nati, nec non Sacr. Caes. Regiaeque Mattis intimi Consiliarij, et per Hungariam Summi et Secretarij et Cancellarij, item memorati Colocensis et Bachiensis, Praelati nostri, Ecclesiarum Archiepporum pendentibus Sigillis, manuumque subscriptionibus munitas et roboratas dandas duximus et concedendas. Datum per manus Admodum Rndi dni Sigismundi Zongor, SS. Cosmae et Damiani MM. Abbatis de Ludan, Altaristae Sacro Sanctae et Indiuiduae Trinitatis de Liburcza, memorati Capituli nostri Lectoris et Canonici, in Pro Festo Immaculatae Conceptionis Beatissimae Mariae semper Virginis Anno partus eiusdem Millesimo Sexcentesimo Trigesimo octauo. Praesentibus ibidem praefato Dno Sigismundo Zongor Lectore etc. Venerabilibus item Dnis et Magris Matthia Tarnoczy Custode, Michaele Bajchy Vicario et Archidiacono Trenchiniensi, Venceslao Scherber Decano et Archidiacono Gradnensi, Nicolao Balka Archidiacono Cathedrali, Ioanne Hellery, altero Ioanne Schindler, Michaele Uyuari, Stephano Kőszeghi, Ioanne Sassi et Nicolao Bisztricio Canonicis praedictae Ecclesiae nostrae, iugiter Deo in eadem Ecclesia nostra famulantibus. Emericus Losi Archieppus Strigoniensis m. p. (L. S.) Ioannes Telegdinus Archieppus Colocensis m. p. (L. S.) Matthias Tarnoczi de Also Lelocz Capituli Ecclesiae Nittriensis Custos et Canonicus suo et eiusdem Capituli nomine subscripsit m. p. (L. S.)“ Hártyára irt eredetije, az érsek, püspök és káptalan teljesen ép pecséteivel, a nyitrai káptalan magán levéltárában. Fasc. I.

1616—1645.

GYÖNGYÖSY MIHÁLY. 1617 körül lett a nyitrai káptalan tagja. 1618-ik évben már káptalani kiküldetésekben szerepel. Az 1624-ik évi „Urbarium“ czimlapján

elősorolt 13 kanonok között a 11-ik helyet foglalja el.[1] 1628-ban mint őr-kanonok irta alá Telegdy János érsek alapitó-levelét. Ugyanazon év november 11-én, mint káptalani bizonyság, Litassy Pál királyi emberrel vezette be Sóky Gergelyt alsó- és felső-szőllősi birtokába.[2] Az 1630-ik évi nemzeti zsinaton a szepesi prépost ügyében, ki egyházi joghatóságának gyakorlásában a krakói püspök által akadályoztatott, a pécsi püspök elnöklete alatt kiküldött négy tagu vizsgáló bizottságba Gyöngyösy Mihályt is beválasztották.[3] 1636. körül sz. Jakabról czimzett silisi apáttá neveztetett. 1637-ik évi márczius 11-én a káptalanban panaszképen jelenti, hogy, midőn néhány hét előtt, egészségének helyreállitása és gróf Forgách Ádám esküvője miatt hazulról elment, távollétében Zongor Zsigmond dékán a káptalan ügyeiben önkényesen és jogellenesen járt el; nevezetesen a káptalan előtt tett bevallások utján vásárolt szőlők birtokosait szabad rendelkezési jogukban, a káptalan nevének bitorlásával, akadályozta és urbéri kérdésekben illetéktelen beavatkozást gyakorolt.[4] Ugyanazon évben Sembery István olvasó-kanonok hagyatékának gondnoka volt. Mikor neveztetett ki esztergomi kanonokká, bizonytalan; de az 1638-ik évi zsinat iratait mint silisi apát, esztergomi kanonok és nyitrai fő-esperes irta alá.[5] 1617—1637.

SZELESZ JÁNOS.[6] Győrmegyei származású. A hittudományokat a római sz. Apollináról nevezett intézetben tanulta.[7] 1618-ban már nyitrai kanonok volt. 1627-ik évben Eszterházy Miklós nádor rendeletére a káptalan által kiküldetett, hogy Henez Istvánt és Sillye

[1] Urbarium Capituli Nitriensis 1624. kézirat.

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1600. n. 705.

[3] Péterffy id. h. II. 369. l.

[4] Nyitr. kápt. orsz. levt. 64. Prot. 91.

[5] Péterffy u. o. 375. l.

[6] Neve az okiratokban többféle változatban fordul elő, úgy mint: Zelez, Szelez, Zelles, Seles, Zeller (az 1859. évi Schematismusban) Szelesz; legtöbbször azonban az utolsó helyen emlitett alakban iratik.

[7] Card. A. Steinhuber id. h.

Bálintot Farkas János királyi emberrel Naszvad komárom-megyei faluban fekvő ingatlanaikba beigtassa.[1] 1630. deczember 13-án Sembery István olvasó-kanonok, Bolerázy István apát és Dobrossay Endre kanonok előtt panaszképen előadta, hogy nemes Vitéz Mihály, kit személyének nyilváncs gyalázása miatt a szent-széknél beperelt, az ellene hozott elmarasztaló itélet daczára neki elégtételt nem adott.[2] — Az 1638-ban Nagyszombatban tartott tartományi zsinaton Zongor Zsigmond apáttal és Bajcsy Mihály püspöki helynökkel káptalani végrendeleti végrehajtóul lett kijelölve.[3] Meghalt ugyanazon évben mint őr-kanonok. 1618—1638.

BALKA MIKLÓS. 1621-ben már kanonok és sz. Tamás oltárának igazgatója volt,[4] utóbb őr-kanonok lett. 1624. julius 4-én Somogyi Gergely, István és György testvérektől egy zoborhegyi parlag szőlőt, melyet azok bátyjok néhai Somogyi Gergely kanonok után örököltek, vásárolt.[5] Gróf Eszterházy Miklós nádor 1628. november 29-én kelt rendeletére, Lippay Gáspár királyi ember társaságában nagy-apponyi Apponyi Balázst és Zay Endrét és Ferenczet pereszlényi, körtvélyesi és szomorfalvi birtokaikba beigtatta.[6] 1629. január 6-án a káptalan Bolerázy István zirczi apáttal és székesegyházi fő-esperessel nemes Sereg Mátyás végrendeletének hitelesitésére küldötte ki.[7] Sembery István nyitrai olvasó-kanonok hagyatékának gondnoksága sok kellemetlenséget okozott Balkának, melyekről saját végrendeletének 21. p. alatt igy emlékezik meg: „Minthogy szegény megholt Semberinek Nittrai Lectornak Testamentariusi voltunk szegény Gyöngyösy Mihal pappal, ki hagyot volt én nálam valami ládát, melyben pénzt mondottanak lenni, kit én

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1600. Lit. H. 3.
[2] U. o. 60. Prot. 104.
[3] Péterffy id. m. II. 369.
[4] Nyitr. kápt. orsz. levt. 56. Prot. 66.
[5] U. o. 56. Prot. 271.
[6] U. o. Statut. 1600. n. 712.
[7] U. o. 59. Prot. 7.

nem láttam; történt annak a ládának házamtul ellopása, mely ládát azután az füzesben megh találván üresen hoztak hozzám. Melynek el lopása és föl törése miat engemet infestaltak mind az Ur eő Nga, s mind az Nemes Captolom. Im most azért utolsó óramon levén életemnek, vallom élő nyelvemmel, hogy bár szörnyü halállal halljak meg (igy) ha én részes vagyok benne, és ha tudom is hova let és ki dolga, azért méltatlan kerestenek eddig is rajtam. — Ami penigh ugyanezen Semberi Testamentomát illethi, molestaltattam sok izben szegény Gyöngyösy Mihál Pap halala után, hogy én az egész Testamentomról számot adnék; arra is azt mondom, hogy ki teczik (igy) azon Testamentombol ha tartoztunk-e számot adni avagy nem; nekem penigh előttem való volt szegény Mihál Pap s kezében levén minden állapot eő disponalt mindenekből, én kit tuttam, s kit nem, s most sem vagyok semmiben részes." [1] — Ugyan azon végrendeletben Telegdy érseknek egy aranyat, „az nittrai nemes Captolomnak, mivel nincsen pénzem" öt akó bort, a szegényeknek száz mécz buzát; a Chorusnak egy ezüstös Breviariumot hagyott stb. Meghalt 1641. deczember 8-án. 1621—1641.

BAKÓCZ PÁL. 1624-ben már kanonok volt. [2] 1627-ik évi májusban gróf Eszterházy Miklós nádor meghagyásából Czéthényi János, nádori kiküldöttel, Miske Jánost Solt vármegyében Ordas nevü falu- és Chertóháza puszta birtokába vezette be. [3] Ugyanazon nádor 1628. april 4-én kelt rendeletére, Nagy János bars-megyei szolgabiróval, mint királyi emberrel Szalkay Lőrincz ügyében Nyir helység határai iránt vizsgálatot tartott. [4] — 1628. junius 19-én óvást tett a káptalan előtt bizonyos barátságos egyezség ellen, melyet Mészáros Péter és Csizmazia, más néven Czeglédi Endre egy zobori szőlő iránt, a káptalan, mint földes úr tudta nélkül

[1] U. o. 69. Prot. 46—48.
[2] Urbarium Capituli Nitriensis. 1624.
[3] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1600. n. 713.
[4] U. o. 57. Prot. 302.

egymás között kötöttek. [1] Ugyanazon évben Telegdy János érsek alapitó-levelében emlittetik. További élete és működése ismeretlen. 1624—1628,

SCHERBER VENCZEL. Mint kanonok először Telegdy érsek-alapitó-levelében — 1628-ban — fordul elő. Utóbb gradnai fő-esperes lett. — 1629-ben gróf Eszterházy Miklós nádor parancsára, a káptalan képviseletében nemes Ugronovics Pált és Gáspárt, előbb Komáromy János, azután Szelepcsényi Péter nádori biztosokkal, Báb, Bodok, Csitár, Kis-Appony, Vicsap, Kis-Apáthi és Soók nevű helységekben adományul nyert birtokaikba igtatta be. [2] — 1635. május 9-én a káptalan előtt óvást emelt nagy-apponyi Apponyi Balázs ellen, ki a szúlóczi hegyen a szabad legeltetést, melynek élvezetében a káptalan jobbágyai régi idők óta voltak, megakadályozni igyekezett. [3] — Halálának éve bizonytalan, de 1640-ik éven túl nevével nem találkozunk. 1628—1640.

PAXI ISTVÁN. 1628. február 23-án mint kanonok és nyitra-városi plébános Mészáros Márton peres ügyében, az esztergomi fő-szentszék rendeletére Sembery István olvasó-kanonokkal tanukat hallgatott ki. [4] 1631-ben betegsége miatt kanonoki javadalmáról lemondott.

1628—1631.

ZÖRÖGH vagy ZÖRÖGHI MIHÁLY. Mint végrendeletéből tudjuk, tanuló korában jött — valószinüleg Heves vármegyéből — Nyitrára, hol a káptalan pártfogása mellett, a papi pályára kiképeztetvén, ugyanazon káptalan a kegyuraságához tartozó berencsi plébániát adományozta neki. Itt teljes 16 évig munkálkodván, 1629-ben nyitrai kanonok lett. Ugyanazon évben Eszterházy Miklós nádor szeptember 3-án kelt rendeletére Szelezsényi Péter királyi emberrel Dallos Mihályt királyi adományul kapott Nyir nevü bars-megyei puszta birto-

[1] U. o. 57. Prot. 246.
[2] U. o. Statut. 1600. n. 929.
[3] U. o. 64. Prot. 51.
[4] U. o. 57. Prot. 212.

kába vezette be.[1] Kanonoki javadalmát csak három évig élvezte; mert 1632. szeptember 3-án meghalt. Zamatos magyarságú végrendelete itt következik:

„Én Zörögh Mihály Nittrai Canonok, az szent Gionás után, mivel hogy meghegiesültem az én Teremptő Istenemmel, reám következendő állapotim mint legienek holtom után, arról illien rendeletet teszek. S nem feletkeszhetem az Nemes Nittrai Captolomnak velem való sok jótéteméniről, mivel miután ide szakattam ez helben mégh Deák koromban, táplált és tartott eő kglmek. Papságra is eő kglmek promoveált, és annakutánna az Berenchi Plebániara az eő kglmek Patrociniuma által helyhesztettem. Melyben éltem tizenhat egész esztendeigh az én vékonj erőm és elmém szerint szolgáltam. Ez okaért az én hidegh testemnek eltakarását hagiom az eő kglmek rendeletére, lölköm után való áldozatokat és szegéniekkel való irgalmasság tételeket minden voltaképpen bizom eő klgmekre.

Mivel penighlen valami kicsiniem vagion, akármi ingó és ingatlan javaim legienek, azokat az Plebanusságom idejében szerzettem, nem akarván háladatlan lenni, mind az Plebanusságnak, az Captolonnak és az én kegielmes Uramnak Praelatusomnak, kinek ingien való gratiajabul az Nittrai Canonokságba promovealtattam, azért eő Ngnak hagiok tiz ezüst tallért. Kérem eő Ngát én tőlem szegény méltatlan Caplannyától vegie jó néven és méltoztassék az én rendelésemet confirmalni.

Az én jóakaró Fraterimnak az Captolonbeli Uraknak egi-egi tallért, azért kérem, hogy szent Áldozattyokban ne feletkezzenek el rolam eő kglmek. Az Nittrai Barátoknak hagiok Tiz Tallért. — Vagion két kelyhem, edjik az Berenchi Parochiaban vagion most is, az a Liüky[2] szentegiházé legien. Másik az Nittrai Parochian vagion most, azt az Berenchi Szentegiháznak adom, és kész pénzt is adianak oda ötven forintot.

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1600. n. 932.

[2] Lüki falu, jelenleg a nyitra-ivánkai plebániához tartozik.

Vagion hét verem buzám; annak egyikét oszák az szegéniek számára; valaminemű marhám, szőlőm, rétem, imit-amot való adosságim vadnak, azokról irást találni ládáimban, azokat az Nemes Captolon mind eössze inventallja és keresse mind házamnál, mind házon kivül, és egi summába pénzé tevén, annak egi részét az eő kglmek rendelete szerint fordécsák az Captolom szükséges dolgaira in Ecclesia Cathedrali, kikkel az Istent dicsérjék és Istennek szolgáljanak. Másik részét az teöb templomokra és áhétatos heliekre, a hol lölköm után könjörögjenek, azt is az eő kglmek dispositiojára hagiom. Harmad részét adiák szegénieknek, szolgáimnak és a kikh attyámfiai volnának. Az szolgalómnak adianak készpénzt 25 ftot, inasomnak 12 ftot.

Ezen Testamentumnak exequalására hivattam és kértem az én szerelmes Uramat és földi Attyámfiát Custos Uramat Gyöngiössy Mihaly uramat, és az én Gyóntató Attyámat Balka Miklós Uramat, kérvén eő kglmket az Istenért, hogi lölköm után való köniörgésekre viseljenek gondot, edies értelemmel az nemes Captolommal. Datum in Domo beatae Barbarae ultima die Augusti 1632." [1]

1629—1632.

DOBROSSAY ENDRE. Áldozárrá szenteltetvén, zsenge miséjét a biszkupiczi templomban — Bán mellett — mutatta be s ott két évig lelkész volt. Innen átment a miticzi (most Kosztolna-Miticz), majd a kersenyei (más néven Krstyene), végre a szolcsáni plebániára. Mindezen helyeken hosszabb-rövidebb ideig munkálkodott, mig 1630-ban a nyitrai káptalanban javadalmat kapott. Mint kanonok sz. Ferencz oltárának igazgatója volt. Meghalt 1636. október 31-én. Végrendeletében sz. Ferencz uj oltárának felállitására, melyre életében a szobrásznak 20 ftot adott, 4 hordó bort; sz. Zórád oltá-

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 61. Prot. 317. l. — Könyvei közül az 1480-ban megjelent „Postilla fris Nicolai de Lyra", melyben nevét 1629-ben, még mint berencsi plebános jegyezte fel, halála után az érsekujvári zárda birtokába jutott. (Lányi-Knauz. Magy. Egyháztört. I. 484. l.)

rának — szintén a székesegyházban — 20 frtot; a nyitrai szegényeknek 24 mérő buzát; a nagy-tapolcsányi szegények-házára ugyanannyi buzát; a galgóczi ferencz-rendieknek két ezüst serleget hagyott. Egyéb apró hagyományai végrendeletének kivonatában [1] alatt soroltatnak elő.

1630—1636.

TELEGDY GYÖRGY. Telegdy János kalocsai érsek s a nyitrai püspökség administrátorának unokaöcsese. A hittudományokat hallgatta Rómában, [2] midőn nagy-bátyja a Keresztesy Máté éneklő-kanonok lemondása folytán megüresedett kanonoki stallumot 1631. julius 31-kén neki adományozta. [3] Dobrossay Endre kano-

[1] Extractus Testamenti Canonici Andreae Dobrossay:

„Lego 4 vasa uini pro extruendo Altari S. Francisci, quod altare sub prioribus Testamentariis (Georgio Telegdy et Michaele Bajesy) conclusum et exordium sumpsit, nam sculptori in vivis dederam 20 flnos. — Ecclesiae B. Mariae V. in Monte Kövesd lego fl 10. — Item Templo S. Michaelis, quod est dirutum, ut reparetur lego fl 10. — Pro templo S. Stephani in Páruteza lego fl 4. — Pro Ecclesia Biszkupiczensi penes Ban, ubi primam Missam celebravi et Parochiam per biennium rexeram, lego fl 10. — Pro Ecclesia Miticzensi lego fl 5. — Pro Kerscheniensi templo lego fl 5. — Pro Ecclesia Szolczaniensi lego fl 4. His omnibus Ecclesijs seruiui, etiam eorum immemor nolui esse. — Pro templo Galgoczensi, quod moderno tempore exustum est, lego fl 10. — Pro Monasterio Galgoczensi lego duos Sciphos argenteos. — Item lego pauperibus Nitriae existentibus 24 metretas Tritici. Pro Hospitali Tapolczanensi lego totiden metr. Tritici. — Pro Altari S. Zorardi, ut antipendium ematur lego 20 fl. — Item lego Altaristae (S. Francisci) quicunque futurus est 10 finos, ut reparet tectum et in suis Sacrificiis etiam mei memor sit. Item Illmo ac observandissimo meo Praelato e mea exigua et modica substantiola lego unum aureum simplicem. Dnis Testamentariis et mihi Confratribus (Venceslao Scherber et Michaeli Bajesy) lego duo Coclearia argentea. Reliquam pecuniam, quae superesset, una cum Suba lego, ut ad pios usus convertant." — — U. o. 65. Prot. 98. l.

[2] Steinhuber biboros szerint 1630—1636-ig időzött Rómában, ami levéltári adatainkkal nehezen egyeztethető össze. Id. h. I. 462.

[3] 1631. „Joannes Thelegdy Archi-Episcopus Colocensis et Administrator Episcopatus Nitriensis Stallum Canonicale, per resignationem Matthaei Keresztesy Cantoris vacans redditum, e consideratione virtutum et scientiae Ven. Georgii Thelegdy, Romae Studiis

nok első végrendeletében (1636-ban) Telegdyt nevezte ki végrendeleti végrehajtónak. 1637-ben az esztergomi fő-káptalanba léptettetett elő, hol zólyomi fő-esperes, utóbb sz. Györgyről nevezett prépost és szegzárdi apát lett. 1638-ban részt vett a Nagyszombatban tartott zsinaton. [1] 1645-ben összes javadalmairól lemondván, Győrre költözött. [2] 1652-ben mint beteg, a pozsonyi ferencz-rendiek zárdájában lakott s ott 1658-ban meg is halt. [3]

1631—1637.

BAJCSY MIHÁLY. Ő-e az, ki 1630-ban a Pázmány Péter által Nagyszombatban tartott zsinaton részt vett és utóbb — 1634-ben — berencsi plebános volt? határozottan állitani nem lehet; mert a mi Bajcsynk 1633. január 3-án lett mint nyitrai kanonok és sz. László oltárának igazgatója beigtatva [4], s a Berencsen 1634-ben egyházi látogatást végző fő-esperes az ottani lelkész kanonoki állását nem emliti. [5] 1638-ban trencséni fő-esperes és Telegdy János érsek s a nyitrai püspökség administrátorának helynöke volt s ez utóbbi minőségében irta alá az ugyanazon évben Lósy Imre érsek által tartott zsinat iratait. 1637. február 14-én Balka Miklós kanonokkal a pereszlényi kastélyban átvette nagy-apponyi Apponyi Balázs bevallását, mely által 1. Tury Mártonnak, hű szolgálatainak elismeréseül Apponyban egy sző-

operam dantis eidem confert die 31-a Iulii. — Superscriptio dorsalis Capituli sic sonat: „Praesens Donatio introscripti, et donatarii novi Canonici, Romae in Studiis existentis, praesentata, lecta et publicata est in Capitulo, sub spe futurae reproductionis, per eundem electum Canonicum, quo tempore iuxta Statuta Capituli, habilis et idoneus repertus, secundum praescriptum Iuris Can. institui, investiri et incorporari poterit." Datum 4-a Augusti 1631. Stephanus Sembery Vicarius, Lector et Canonicus eiusdem Capituli." — Nyitr. kápt. orsz. levt. 61. Prot. 84.

[1] Péterffy C. Sacra Concilia R. H. II. 375.

[2] Memoria Basilicae Strigoniensis 153. — Wurzbach. Biographisches Lexicon 43. k. 225. l.

[3] Rimely Capitulum I. Coll. Eccl. Poson. 271.

[4] Protocollum Siguaturarum A. 1633. sub Lectoratu Stephani Sembery. 35. l.

[5] Némethy L. Series Parochiarum A.-Dioec. Strig. 474.

lőt 40 fton; 2. Patkó Györgynek hasonló czimen Pereszlényben egy fél jobbágy-telket 100 fton átengedett és 3. kijelentette, hogy a legközelebbi években Turko Mária grófnőnek, Vizkelety Mihály nejének három egész jobbágy-telket eladott, miről csak magán szerződése lévén, azt a káptalan által hiteles alakban kiadatni kéri.[1] Ugyanazon év márczius 13-án Szelesz János kanonokkal, a káptalan képviseletében jelen volt Gosztonyi Ferencz nyilatkozatánál, melyben baranyai Bogady Endre nevében tiltakozott Supanicz István, a királyi ügyek igazgatója ellen, ki némely okiratokat, melyekre tiltakozónak a nyitrai szent-széknél tárgyalt ügyében nagy szüksége volt, önhatalmulag lefoglalt és visszaadni vonakodott.[2] — Halálának éve ismeretlen. 1633—1638.

HELLERI JÁNOS. Esztergom-főmegyei áldozár. 1630-ban mint nahácsi plebános jelen volt a Pázmány Péter által Nagyszombatban tartott zsinaton.[3] 1633-ban nyitrai kanonok, utóbb trencséni fő-esperes lett. 1635. márczius 1-én Dubniczay Ferencz hagyatékának leltározásánál vett részt. 1646. april 27-én jelen volt Paskon János kis-hindi lakos bevallásánál, melylyel ugyanazon helységben birt szőlejét nejének, nemes Csuka Erzsébetnek 60 ftért átengedte, ez pedig viszont kis-hindi házát ugyanazon összegben férjére ruházta át.[4] Gróf Draskovics János nádor parancsára, a káptalan által Ordódy István nádori emberrel kiküldetvén, 1648. január 16-án Egresdy Boldizsárt és Gosztonyi Miklóst kis-bossányi birtok-részleteibe bevezette; mely bevezetés ellen azonban Bossányi Gábor tiltakozott.[5] Ugyanazon év augusztus 19-én, a káptalan képviseletében, Beszterczei Miklós kanonokkal átvette csömöri Zay Zsigmond végrendeletét.[6] 1649. deczember 3-án Szászy János olvasó-kano-

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 64. Prot. 74.
[2] U. o. 64. Prot. 84.
[3] Péterffy id. h. II. 317. — Nyitr. kápt. orsz. levt. 62. Prot. 244.
[4] Nyitr. kápt. orsz. levt. 72. Prot. 4.
[5] U. o. 73. Prot. 247.
[6] U. o. 73. Prot. 277.

nokkal jelen volt Molnár János nyilatkozatánál, melyben tiltakozott rokona, Molnár Erzsébet ellen, ki Ürményben birt szőlejét Kőrösy Istvánnak elidegenitette. [1]

1633—1650.

SZÁSZY JÁNOS (al-szászi) 1624. szeptember 21-én pappá szenteltetett; 1628-ban vajki pebánossá neveztetett az esztergomi főmegyében s mint ilyen jelen volt a Pázmány érsek által 1630-ban Nagyszombatban tartott zsinaton. [2] 1636-ban nyitrai kanonok, [3] 1644-ben őr-kanonok és Püsky János püspök helynöke, 1647-ben olvasó-kanonok lett. 1648-ban mint dömösi prépost saját s a nyitrai káptalan nevében irta alá a nagyszombati zsinat iratait. [4] 1650-ben a Bold. Szűz béli három forrásról czimzett apátjává, utóbb fölsz. szkopiai püspökké neveztetett. — 1641. május 5-én, gróf Eszterházy Miklós nádor parancsára, Üröghi István nádori emberrel karancs-berényi Berényi Györgyöt, Nyitra-vármegye alispánját felső- és alsó-korosi birtokaiba igtatta be. [5] 1650. évben a nyitrai székesegyházban havonkint végzendő szent misékre 1500 ftos alapitványt tett. 1646-ban és 1649-ben a pozsonyi országgyülésen a nyitrai káptalan követe volt; az 1655-iki országgyülésen pedig mint dömösi prépost vett részt. [6] — 1654. szeptember 5-én a káptalan előtt óvást emelt néhai Ajtay János volt béli

[1] U. o. 72. Prot. 79.

[2] Péterffy id. m. II. 317. l.

[3] A nyitrai egyházmegye 1859-ik évi névkönyvében Szászy Jánoson kivül, 1650-ik évnél Szászy Endre kanonok is emlittetik, ily jelzéssel: „Abbas trium Fontium, Lector, Vicarius.“ Ily nevü kanonok azonban, Schvach Györgynek olykor-olykor megbizhatlan névsorán kivül, káptalanunk országos és magán levéltárában nem található, mig ellenben Szászy János neve, különösen 1647-ik évi julius hó óta, a midőn olvasó-kanonokságra igtattatott be, számtalanszor előfordul, s mindazon hivatalokat, melyek Endrének tévesen tulajdonittatnak, 1650-ben Szászy János viselte.

[4] Péterffy, u. o. II. 385. — Szvorényi Mich. Historiae Eccles. Regni Ungariae Amoenitates II. 198.

[5] Nyitr. kápt. orsz. levt. Prot. 69. 60.

[6] Historia Diplom. de Statu Religionis Evangelicorum in Hungaria. Appendix p. 3.

apát ténye ellen, melylyel ugyanazon apátság birtokát, Mercze nevü falut Borsod-vármegyében Zákányi Endrének 500 aranyon elzálogositotta.[1] — 1658. april 28-án Palásthy Mihály- és rokonaitól felső-köröskényi Tobolya nevü hegyen fekvő három szőlőt vett zálogba 90 fton, unoka-öcscsének Szászy Istvánnak nejével, Palásthy Ilonával.[2] — 1662. október 3-án királyi parancs következtében Marsovszky Mihály királyi biztossal gróf Nádasdy Ferenczet Csejte vár és tartozékainak birtokába vezette be.[3] 1666-ban Neporácz helységet Trencsén-vármegyében Sándor Jánostól örök áron megvette, de csakhamar Szelepcsényi György érseknek engedte át.[4] 1662-ben az esztergomi fő-káptalanban nyert kanonoki széket, hol utóbb zólyomi fő-esperes lett. Meghalt mint vál. szerémi püspök 1674-ben.[5] 1636—1662.

TARNÓCZY MÁTYÁS (alsó-lelóczi.) Ősrégi nemes családból Alsó-Leléczon született. Atyja Tarnóczy János, anyja pedig Viszocsányi Anna volt. Közép iskoláit jeles eredménynyel elvégezvén, az esztergomi főmegyei papnöveldébe felvétetett. A böleseletet Olmützben hallgatta s abból tudori oklevelet nyert; a theologiát pedig a bécsi Pázmány-intézetben tanulta. 1631-ben a nagyobb rendek felvétele után, Csallóközben kezdette lelkészi pályáját s az akkor ott dühöngő ázsiai járvány alatt ritka önfeláldozással és buzgalommal vigasztalta, ápolta s halálra előkészitette hiveit. A protestansok kezén levő kereskényi[6] templomot élete veszélyeztetésével foglalta vissza. Ezen érdemeinek elismeréseül 1638-ik évben a nyitrai káptalanban megüresedett őr-kanonoki stallumot kapta. Nevével először Zongor Zsigmond akkori ludányi apát és nyitrai olvasó-kanonok 1638. évi deczember 8-án kelt alapitó-levelében találkozunk, melyet a káptalan- és sa-

[1] Nyitr. kápt. orsz. lev. 72. Prot. 97. l.

[2] U. o. 82. Prot. 39. l. — [3] U. o. Statut. 1650. n. 758.

[4] Nagy Iván. Magyar Ország Családai. X. 504.

[5] Némethy L. id. m. 954. — Memoria Basilicae Strigon 158. — Egyetemes Magy. Encyclop. III. 457.

[6] Ily nevü helység most Csallóközben nem létezik.

ját nevében irt alá. — 1640-ik évi május 18-án a káptalan előtt Pozsony vármegye Zavar- és Suk nevü helységeiben fekvő birtokát nemes Miloykovich Miklósnak adományozta;[1] ugyanazon év agusztus 8-án pedig a káptalan megbizásából jelen volt a Bozor Zsigmondnak bizonyos ügyében megejtett birói vizsgálatnál.[2] Ugyancsak 1640-ik évi deczemberben esztergomi kanonokká neveztetett. Mily jeles szolgálatot tett a nyitrai káptalannak ama rövid idő alatt, mig tagja volt, megtudjuk azon bizonyitványból, melyet a káptalan 1641-ik évi január 5-én kiállitott távozó társának.[3] Mint esztergomi kanonok a nagyszombati papnöveldét kormányozta, utóbb pe-

[1] Nyit. kápt. levt. 66 Prot. 15. l.

[2] U. o. 66 Prot. 57. l.

[3] „Nos Capitulum etc. Quoniam praesentium Exhibitor, utpote A. R. D. Matthias Tarnóczy de Alsó-Lelócz, pro tempore Custos, socius, frater et Concanonicus noster, nostri veniens in praesentiam, debita nos cum instantia petiisset, ut nos eidem de et super honesta, probataque vita, deque officio, quo apud nos fungebatur, Custodiatus, Testimoniales Literas, sub Sigillo nostro Capitulari et authentico dare et concedere vellemus. Considerando, eundem Matthiam Tarnóczy, praeterquam quod nostrum accederet Testimonium, virtutes ipsius notae et omnibus perspectae satis superque redderent commendatum, ideo dignae et iustae eiusdem petitioni non potuimus non acquiescere. Quapropter primum quidem praesentibus literis nostris testificamur; eundem ad hoc ipsum Officium Custodiatus statim ac ad Nos venisset, consensu omnium votorum installatum extitisse, ac in eo munere biennio integro, laudabiliter, probe ac inculpate completo, a nobis discessurum, Nobis de omnibus rebus, fidei ipsius concreditis, literis utpote et literalibus Instrumentis, Prothocollis, libris, Casulis, aliisque appertinentiis, rebus aureis et argenteis, pecuniis ac aliis quibusvis, quovis nominis vocabulo intitulatis, Nobis in loco consueto sufficientem dedisse rationem, pleneque et integre restituisse, manibusque nostris assignasse. Ob hoc et ideo, aliasque Virtutes in eo cunctis aemulabiles, Eundem totiesfatum Matthiam Tarnóczy a Nobis discendentem, omnibus ad quos devenerit, et qui ulterius opera, servitiisque ipsius uti voluerint, amore, favore, patrocinio, promotione dignum censemus et testamur, imo et diligenter commendatum habemus, eiusque meritorum, apud Nos actorum solemne damus Testimonium. In cuius rei memoriam etc. Datum ex Consistorio nostro Feria sexta proxima post Circumcisionem Domini 1641.“ — Prot. 68. 136.

dig sz. Adorján zalavári apátjává és érseki helynökké lett. 1648-ik évi aprilis 17-én szepesi préposttá, és ugyanazon évben csanádi püspökké neveztetett.[1] 1649-ben jelen volt a pozsonyi országgyülésen.[2] A törökök igája alatt nyögő egyházmegyéjét személyesen meglátogatni és bejárni készült; de ezen szándékától barátai intésére elállván, a szepesi prépostságot foglalta el és ott 1650-ik évi szeptemberben püspökké szenteltetett. 1651-ben váczi püspökké, 1654-ben pedig pozsonyi préposttá lett. Feladatomhoz nem tartozik, a jeles főpapnak más egyházmegyék területén szerzett érdemeit részletesen elősorolni; jellemzéseül elég felhoznom azt, amit róla egy regibb élet irója feljegyzett: „Vir rarae cum Deo coniunctionis et profundae humilitatis; ut qui Archi-Episcopatum Strigoniensem, a Caesare sibi oblatum acceptare noluit.“[3] Nagy iskola-barát volt és nevezetes áldozatokat hozott, hogy az elődeitől a szepesi káptalanban alapitott iskolákat emelje.[4] Alapitványairól részletesen megemlékezik Lányi Károly.[5] Meghalt 1655-ben a velehradi czisztercziek zárdájában. 1638—1640.

BESZTERCZEI MIKLÓS (Bistricenus) Vágh-Besztereczén Trencsén vármegyében született; a bölcseletet 1629. és 1630-ban Olmüczben tanulta s abból 1630-ik évi ápril 22-én borostyános lett.[6] Mint kanonok először 1638-ban (Zongor Zsigmond alapitó-levelében) emlittetik. Több évig dékán, azután pedig őr-kanonok volt. Pálffy

[1] Schematismus Cleri Dioec. Csanadiensis. 1889.

[2] Katona. Hist. Crit. XXXII. 676.

[3] Car. Wagner. Analecta Scepusii. III. 110. l. — Wurzbach. Biographisches Lexikon. 43. 83.

[4] Hradszky Józs. A. XXIV. királyi Plébános Testvérülete. 1895. 143. l.

[5] Magyar katholikus Clerus Érdemeinek Emléke. II. 37. l. — V. ö. Dezsericzky Innocent. Catalogus Episcoporum Vaciensium. 191 és Karcsu Arzén. Vácz Város Története V. 169—172. l.

[6] „Anno Dom. 1629. 6. Febr. instituta est depositio: Ex Philosophia Nicolaus Bestercenus, Slavus B.“ Hellebrandt Árpád. Az Olmüczben tanult Magyarok 1590—1664. Történelmi Tár. 1888. 203 és 206. l.

Pál nádor 1651. szeptember 20-án kelt rendeletére, mint káptalani bizonyság Géczy Pál nádori emberrel Motesiczky Pált Alsó-Koroson egy egész nemesi kuriába beigtatta.[1] 1652. deczember 13-án Babóthy Jánostól Párutczán 200 fton egy zsellér telket zálogba vett.[2] — 1653. január 9-én a káptalan Beszterczeit Majthényi György királyi biztossal kiküldötte, hogy Czobor Bálintot az Éleskőn királyi adományúl nyert birtok-részekbe beigtassa. Ezen beigtatásnak azonban Czobor Anna, férjezett Tarnowszky Mihály Szaniszló grófné és Keglevyth Ferencz képviselői ellenmondottak.[3] Ugyan azon év junius 16-án, Beszterczei Miklós, Szentbenedeky Gáspár kanonok-társával a káptalan megbizásából a komjáthi kastélyban jelen volt azon bevallásnál, melylyel gróf Forgách Ádám kir. főpohárnok és érsek-ujvári fő-parancsnok Pőstyén mezővárost Majthényi Mihály- és Hölgyi Gáspárnak 26,000 ftért zálogba adja.[4] Meghalt 1654-ben. Végrendeletében Szelepchényi György püspöknek 4 aranyat, a nyitrai ferencz-rendieknek, kiknél eltemettetni kivánt, 100 ftot. Szászy János olvasó-kanonoknak 4 aranyat, többi kanonok-társainak két-két aranyat, a káptalannak 50 ftot, temetési költségekre 50 ftot; a nyitrai, érsek-ujvári, győri, pozsonyi, nagyszombati, pruszkai és szent-jános-elefánthi zárdáknak 10—10 tallért, a Krisztus testéről nevezett nyitrai testvérületnek 15 ftot, a Bold. Szüz kövesd-hegyi templomának 10 ftot; sz. Jakab, sz. Mihály és sz. István nyitrai templomainak 5-5 ftot hagyott.[5] 1638—1654.

SCHINDLER JÁNOS. Született Nagyszombatban. Nevével először Zongor Zsigmond alapitó-levelében találkozunk; (1638-ban) de már több év óta lehetett kanonok, mert 6-ik helyen emlittetik; később éneklő-kanonok és 1643-ban püspöki helynök volt. Gróf Eszterházy Mik-

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 77. Prot. 201.
[2] U. o. 77 Prot. 209.
[3] Jedlicska Pál. Kis-kárpáti Emlékek. II. 32. l.
[4] 77. Prot. 401. — [5] Prot. 79. 154. l.

lós nádor 1641. augusztus 20-án kelt parancsára, Eszterházy Ferenczet, Miskey Ferencz nádori emberrel pestmegyei Szent-Lőrinczen egy nemesi kuriába, valamint Pálháza, Berkesfölde és Negyven nevü soltmegyei puszták birtokába bevezette.[1] Ugyan azon nádor meghagyásából 1642-ben Gosztonyi Ferencz nádori biztossal szlávniczai Sándor Ferenczet, Ocskay Ferenczet és Révay Endrét Zsámbokréthen királyi adományozás utján nyert részbirtokaikba beigtatta.[2] Az 1646-iki pozsonyi országgyülésen mint káptalani követ vett részt.[3] 1647. május 2-án szent Borbálya oltárának egy parlag szőlejét, a káptalan beleegyezésével Varjassy Jánosnak mivelés végett 13 évre engedte át.[4] Meghalt 1648-ik évi márcziusban. Végrendeletében kifejezett ohajához képest a nagyszombati ferenczrendiek kápolnájában temettetett el.[5]

1638—1648.

UJVÁRY MIHÁLY, 1638-ban már kanonok volt. Gróf Eszterházy Miklós nádor parancsára[6] 1641. szeptemberben nagy-bossáni Bossányi Mihályt Sárfőn, Karkóczon és Sarluskán királyi adományul nyert birtok-részle-

[1] 69. Prot. 22. 24.

[2] 69. Prot. 79.

[3] Historia Diplomatica de Statu Religionis Evangelicae in Hungaria. Appendix. pag. 3.

[4] 73. Prot. 88. l.

[5] Eredeti végrendelete a nyitrai käpt. magán levélt. Egyházi czélu hagyományai ezek: Anyja utánöröklött házát Nagyszombatban, a pálosok zárdájának hagyta, oly feltétel alatt, hogy ha netalán anyai rokonai a szerzetet a ház birtoklásában háborgatnák, azt nekik 1000 ftért engedje át; a nagyszombati hét rendbeli ajtatos testvérületeknek 50 ftot és 60 tallért; a nagyszombati szegényeknek 14 ftot; a nyitrai püspöknek egy rubinnal ékitett arany gyürüt, a káptalannak egy hordó bort; kanonoktársainak egyenkint egy aranyat; a nagyszombati ferenczeseknek 100 ftot, egy hordó bort és 50 mérő buzát, a nyitraiaknak egy hordó bort, és 50 mérő buzát, a galgóczi, pozsonyi, szakolczai, érsek-ujvári és a szent Katalinról nevezett zárdában lakó ferenczrendieknek egy-egy hordó bort; a nyitrai szegényeknek egy hordó bort; a nagyszombati papnoveldének 50 mérő gabonát és két hordó bort, a nagyszombati és pozsonyi klarisszáknak 50-50 ftot hagyott s. a. t.

[6] Nyitr. kápt. orsz. levt. 69. Prot. 3—6.

teibe beigtatta. 1641. deczember 8-án mint tanu jelen volt Balka Miklós kanonok végső intézkedésenél. [1]

1638—1641.

KŐSZEGHY ISTVÁN 1638-ban kanonok, utóbb székesegyházi fő-esperes. 1639-ben gróf Eszterházy Miklós meghagyásából, Dubniczay Dánielt, néhai ifjabb Nagy János nagy-sarlói és szőllősi birtokaiba, Barsi István, nyitramegyei szolgabiróval, mint nádori emberrel beigtatta. [2] Ugyan azon nádor 1640 szeptember 10-én kelt parancsára ghymesi Forgách Jánost és nejét Petróczy Ilont, Malomszeghen Aszalay István és Farkas Páltól szerzett birtok-részleteikbe Bacskády Ferencz nádori biztossal bevezette. [3] További sorsa előttem ismeretlen.

1638—1640.

BARTHÓVICS GYÖRGY. Született Egyházas-Nádason, Trencsén vármegyében. 1640-ben kanonok. 1646. márczius 30-án jelen volt Bossányi Dániel tiltakozásánál, melylyel a káptalanban saját nővéreinek Bossányi Zsófia, Judit és Ilona nevében néhai atyjok Bossányi József végrendeletének, és különösen második nejére, Kossuth Magdolnára vonatkozó intézkedéseinek ellentmondott. [4] Ugyan azon évben, III. Ferdinánd király parancsára a káptalan kiküldötte, hogy Ráczkevy Deák Samu királyi biztossal Szabó, más néven Séllyei István ügyében vizsgálatot tartson; midőn azonban szeptember 29-én Érsekujvárra érkeztek, Serényi Pál, a vár alparancsnoka a megidézett nyitra- és komárom-megyei tanuk kihallgatását meg nem engedte; miért is a kiküldöttek az ott jelenlevő Százady Ferencz Albert, esztergom-megyei alispán- és Ölvedy Pál, ugyan azon megye jegyzője előtt a parancsnok jogtalan eljárása ellen tiltakoztak. [5] 1647. márczius 17-én a káptalan képviseletében jelen volt Kis

[1] U. o. 69 Prot. 47.
[2] U. o. 69 Prot. 170.
[3] U. o. 69 Prot. 34.
[4] U. o. Prot. 72. 3.
[5] U. o. 73. Prot. 76.

Ilona, néhai Köröskényi György özvegyének bevallásánál, melyben köröskény-ujhegyi szőlejét Szászy János őrkanonoknak zálogba adta.[1] Meghalt 1648-ban.

1640—1648.

LARISS SZANISZLÓ. Származása, tanulmányai és egyházi pályájának kezdete teljesen ismeretlenek; de hitbuzgalma- és tudományának emlékét fentartotta a bittsei plebánia 1766-ik évi „Visitatioja", melyből tudjuk, hogy 1636-ban Lariss bizatott meg ezen jelentékeny plebánia igazgatásával, mely a Thurzók uralma alatt a trencsén-megyei protestantizmus erős vára, és Hodik szuperintendens székhelye volt. Az új plebános a benne helyezett bizalomnak megfelelvén, a hét év előtt Jancsovics György és Draskovszky Illés, Jézus társasági atyák által buzgón megkezdett téritési munkát oly sikerrel folytatta, hogy midőn hat év mulva onnan eltávozott, a mezővárosnak majdnem összes lakói ismét a kath. egyház hivei voltak. Érdemei elismeréseül Telegdy János érsek 1640-ben nyitrai kanonokká nevezte ki; de kanonoki székét csak 1642-ben foglalta el, és utóbb őrkanonok lett.[2] — 1640-ik évi deczemberben, gróf Eszterházy Miklós nádor rendeletére, Mattyasovszky Menyhértet Bobrovniczky Ádámtól Bobrovnikon, Trencsén vármegyében szerzett jószágába, Adamóczy Mihály nádori emberrel beigtatta.[3] Ugyanazon nádor 1641. deczember 1-én kiadott parancsa folytán, a káptalan Larisst küldötte ki Borcsiczky Gáspár beigtatásához Szvedernik és Keblov nevü trencsén-megyei helységekben királyi adományozásból nyert birtokaiba; mely beigtatásnak azonban Borcsiczky György

[1] U. o. 72 Prot. 8.

[2] „Ladislaus (helyesen Stanislaus) Laris, Vir eruditione et omni virtutum genere clarissimus, Anno 1642. in sacratius Canonicorum Nittriensium Collegium adoptatus; sub quo, praevie ad rectius credendum disposita, tota Bittsa pestiferam Lutheri doctrinam eiuravit, et ad gremium S. Matris Ecclesiae, damnato vetere suo errore redivit." Ioan. Gusztinyi Ep. Visitatio Can. Ecclesiar. Dioec. Nitriens. 1766. II. p. 710.

[3] Nyitr. kápt. orsz. levt. 69 Prot. 66.

és Benyovszky Mihály a hely szinén ellent mondottak.[1] 1645. január 5-én Schindler János éneklő-kanonokkal az esztergomi káptalan előtt megjelenvén, Telegdy János kalocsai érsek, valamint a nyitrai káptalan nevében tiltakozott Püsky János, kinevezett nyitrai püspök ellen, ki a királyi adományozás és haszon-élvezet által régóta a nyitrai egyházhoz tartozó szkalkai apátságot összes javaival együtt elidegeniteni szándékozott.[2] — 1647. május 4-én a káptalan képviseletében jelen volt Balla Miklós és István bevallásánál, melyben czétényi szőlőjök három évi termését nemes Hamar Endrének, ezen szőlő visszaszerzése körüli fáradozásáért lekötötték.[3] — 1648. junius 3-án nádori parancs következtében, Ottlik Ferencz nádori emberrel csömöri Zay Péter részére Ludányban tanukat vallatott.[4] Az 1646-iki pozsonyi országgyülésen káptalani követ volt, a következő év első felében pedig több oklevelet mint helyettes olvasó-kanonok irt alá. Meghalt 1649. május 20-án. Végrendeletét alább kivonatban közöljük.[5] 1640—1649.

[1] U. o. Statut. 1600—50. n. 700.

[2] Nyitr. kápt. magán. levt. Fasc. XVI. n. 9.

[3] Nyitr. kápt. orsz. levt. 72 Prot. 12.

[4] U. o. 74 Prot. 92.

[5] „Ex perceptis et erogatis sub prioribus Comitiis, post ventillatas per Dnos Censores Rationes meas constat prae manibus meis mansisse pecuniae Ven. Capituli flnos 45. Verum meminisse debet V. Capitulum, me ad eiusdem interpositionem tempore disturbiorum Rakoczianorum (ubi etiam V. Capitulum certis sese Contributionibus subiecerat) dedisse unum vas vini, cuius pretium ad fl. 40 sese extendit. Ideirco iidem 40 fl. ut ex communi Civitatis tam superioris, quam inferioris sine discrimine personarum exolvantur et restituantur, iustum est. Siquidem pro illo tempore de solutione intra septimanam fienda per utrinsque Civitatis Inhabitatores eram asseeuratus.

Illmo Dno Praelato lego unum triplum dukat, (sic) qui conscius paupertatis huius Capituli, ut bono accipiat animo rogo.

Habeo domi in Cellario vasa numero novem. Ex his duo, nimirum ex Altaria Csicso et ex decima Zoboriensi vas lego V. Capitulo. Pecuniam legare non possum, quia vix centum flnos pro quotidiana necessitate habeo, siquidem vivens vel mutuo, vel iis, qui

ZETLINSZKY ADALBERT,*) 1641-ben kanonok. 1642-ben Gróf Eszterházy Miklós nádor parancsára, mint káptalani kiküldött nemes Dóczy Zsigmondot és Lászlót, bethlenfalvi Thurzó Mária és Zsuzsanna örököseinek bizonyos ügyében a zsarnóczai kastélyban — Bars vármegyében — megidézte.[1] Ugyan azon nádor rendeletére hasonló kiküldetésben járt el 1642. augusztus 18-án Csery Istvánnál, ki Bossányi Mihály beigtatásának Sárfőn, Karkóczon és Sarluskán kir. adományozásból kapott birtokaiba ellentmondott.[2] 1641–1643.

mihi serviverunt, vel iis, qui me in studiis iuverunt, ac eorum posteris dederim. Habeo tamen in debitis apud Sakmari Barbél István fl 31 in qua etiam Summa est depositus in Consistorio gladius inauratus eiusdem, quam pecuniam deputo V. Capitulo.

3-um Vas ex emptitia vinea Csicso lego pro Ecclesia Cathedrali Nittriensi pro una pulchra casula.

4-um Vas ex Gerencsér lego Patribus Franciscanis Nittriensibus, cum debito fl 13 et den. 28 apud D. Sigismundum Majthényi in Novak habito. — Tenetur mihi praeterea in Mocsonok Mészáros Benedek frumenti metr. 30. Has etiam accepta a Dno Praefecto commissione rehabebunt facile.

5-um Vas, quod est ex Benedek, lego PP. Franciscanis in Pruszka.

6-um, quod videbitur melius, fiat pro Exequiis, quod esset ex Zobor.

7-um detur PP. Franciscanis in Galgócz, quod est maius ex decima Zobor.

Restabunt 3 vasa, duo quidem ex Zobor, unum ex Csermal. Per Dnos Testamentarios vendantur, pretium in tres aequales partes divisum, pars una detur huius loci pauperibus; altera in Tapolczan, tertia in oppido Bittze, qui de facto sunt pauperrimi.

Turpissimus excessus est, adhuc fere vitam agente aliquo Dominorum, ex domo ipsius diripi sedes et mensas. Vellem, si fieri posset, ut duae mensae, quibus ego usque huc utor, pro Successore, cum 4 vel 5 minoribus sedibus Successori relinquantur.

Testamentarios constituo A. R. DD. Nicolaum Beszterczenum et Stephanum Szalay. Scripsi Nittriae die 19 Februarii A. 1649." (Nyitr. kápt. orsz. levt. 73 Prot. 319—322.

*) Az 1859-iki névkönyvben Zedniczky, a káptalan orsz. levéltárának 69. Prot. 73. l. Zetholinszky, ugyanott 126. l. és másutt Zetlinszky neve alatt fordul elő.

[1] U. o. 69. Prot. 73.

[2] U. o. 69. Prot. 126.

BEREGSZÁSZY JÁNOS kanonok és székesegyházi főesperes. Gróf Esterházy Miklós nádor 1644. február 24-én kelt rendeletére, Miskey János nádori biztossal, nemes Csontos Mártont Pest vármegyébe kebelezett Varsány nevü puszta birtokába igtatta be. Ugyan azon évben Józsa István nádori emberrel hasonló ügyben járt el Solt megyében Nadányi Miklós Taksony nevü pusztáján. [1]

MIHÁLYI ISTVÁN, gyöngyösi származású. A hittudományokat 1624—1627-ig Rómában a szent Apollinárról nevezett intézetben tanulta. [2] 1632-ben esztergomi kanonok lett. 1638-ban az esztergomi főkáptalan képviseletében irta alá a nagyszombati zsinat iratait. 1639-ben Lósy Imre érsek szent Antal rimaszombati oltárának igazgatójává nevezte ki, és már előbb gömöri főesperes és pécsváradi apát volt. [3] 1645-ben a nyitrai káptalanban olvasó-kanonoki stallumot nyert, [4] és Püsky János püspök helynöke is lett. 1646-ban a nyitrai káptalan és Molnár Lukács és társai között a Nyitra vizén épült „barát-malom" iránt bizonyos vitás kérdések felmerülvén, Mihályi az ügy eldöntését választott biróságra bizta, melynek tagjai márczius 20-án a most nevezett olvasó-kanonok lakásán megjelenvén, a kérdéses ügyet, Schindler János éneklő-, Szászy János őr-kanonok és Beszterczei Miklos dékán részvétele mellett békés uton elintézték. [5] A következő év márczius havában visszatért az esztergomi főkáptalanba, hol időközben nógrádi főesperessé igtatták be. A nyitrai káptalanban itteni rövid müködése emlékeül 1500 ftos mise-alapitványt tett. [6] 1648-ik évben ismét részt vett a Lippay György esztergomi érsek által Nagyszombatba összehitt zsinaton. [7] Meghalt 1651-ben. 1645—1647.

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 71 Prot. 135 és 138. l.

[2] Card. A. Steinhuber id. m. I. 465.

[3] Rupp. Magyar Ország helyrajzi Története I. 407.

[4] Némethy L. Series Parochiarum et Parochorum A. D. Strigon. 791.

[5] Nyitr. kápt. magán levt. Fasc. III. n. 11.

[6] Franc. Xav. Fuchs Ep. Visit. Can. Cathedr. Eccl. Nitr.

[7] Péterffy i. m. II. 385.

FEJÉRPATAKY MÁTYÁS. Liptómegyei nemes család ivadéka, kinek előéletéről azonban adataim nincsenek. 1645-ben kanonok, utóbb Boldogs. Szüz Máriáról czimzett pásztói apát és éneklő kanonok lett. 1647. ápril 15-én Lapos Istvántól Felső-Köröskényben egy Tobolya nevü hegységen fekvő szőlőt 60 ftért zálogba vett.[1] III. Ferdinánd király parancsára 1654. junius 19-én Aranyosy Erzsébet részére Szilágyi Pál királyi emberrel Petőfalván, Pecsenéden és Nagyszombatban tanukat vallatott. Ugyan azon év február 3-án a káptalan megbizásából Szászy János olvasó kanonokkal a radosnyai kastélyban átvette Szelepcsényi György püspök nyilatkozatát, mely szerint a püspökséget megillető tizedet Trencsén vármegyétől jövőre természetben fogja követelni, mely határozatához a káptalan is saját illetményére vonatkozólag hozzá járult.[2] 1655-ben mint pásztói apát jelen volt a pozsonyi országgyülésen.[3] 1645—1658.

BELUSSY FERENCZ. 1645-ben kanonok, 1647-ben székesegyházi fő-esperes. 1646-ik évi augusztus 15-én az olvasó kanonokkal jelen volt, midőn Kossuth Gábor néhai Kossuth Péter 14 éves fia személyének és javainak gyámja- és gondnokául Kókay Györgyöt kinevezte.[4] Gróf Draskovich János nádor 1647. julius 6-án kelt parancsára Bossányi Eszter, néhai ghymesi Forgách Miklós özvegyének bizonyos ügyében Urbanovszky György nádori kiküldöttel tanuk kihallgatásánál vett részt.[5] 1645—1648.

BELUSSY MIKLÓS. 1646-ban kanonok. 1646. augusztus 6-án Szászy János olvasó-kanonokkal jelen volt nemes Olgyay Zsuzsanna, Bolerázy György nejének bevallásánál, melynek erejével Sárosi máskép Szabó Mi-

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 72 Prot. 9. l. — A Fejérpataky család eredetére vonatkozó adatokat l. Turul. IX. 78. l.

[2] U. o. 74 Prot. 101. — 72 Prot. 118.

[3] Zsilinszky id. m. III. 100. l.

[4] 72. Prot. 7. l.

[5] 74. Prot. 13. l.

hálynak, teljesitett hű szolgálatai fejében, Nagy-Emőkén élete fogytáig egy jobbágy telket adományoz.[1]

1646—1649.

SZENTBENEDEKI GÁSPÁR. 1646. február 28-án mint nyitra-városi plebános Pereszlényi Zsuzsannát a nyitrai szent-szék elé idézte meg; ugyan azon évben kanonokká, később gradnai fő-esperessé neveztetett. Gróf Draskovits János nádor meghagyásából 1646. deczember 10-ik és következő napjain gróf Forgách Ádám bizonyos ügyében, Prencsinszky Miklós nádori emberrel Galgóczon és Moravánkán tanukat hallgatott ki.[2] 1652-ik évi májusban mint helyettes olvasó-kanonok müködött.[3] 1653-ban gróf Pálffy Pál nádor rendeletére, mint káptalani tanu, Viszocsányi János nádori kiküldöttel Prencsinszky Miklóst és Hollósy Endrét kis-borcsányi jószág részleteikbe beigtatta.[4]

1646—1655.

HRADCSÁNYI GYÖRGY. 1647-ben kanonok, utóbb éneklő-kanonok. 1660. május 5-én a káptalan által kiküldetve, Lipót király zárt levélben foglalt parancsát nemes Danczy Magdolna, előbb Pestmegyey József, azután pedig Horváth István nejének ügyében, Nyitra vármegye alispánjának adta át. — Wesselényi Ferencz nádor parancsára Hollósy Endre nádori emberrel Egresdy Borbálya, Rajcsányi Pál nejének ügyében tanukat vallatott.[5]

1647—1661.

SKULTÉTI más néven HOLES ISTVÁN.[6] 1637-ben, mint veszteniczi plebános, nemesi kuriáját Telegdy János érseknek 75 fton zálogba adta.[7] 1647-ben nyitrai kanonokká neveztetett. 1655-ben Várkonyi Fruzinától Párutczán egy zsellér telket vett zálogba 150 frtért.[8]

1647—1656.

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 72 Prot. 33. l.

[2] U. o. 74 Prot. 1—11. l. — [3] U. o. 77 Prot. 318. l. — [4] U. o. Statut. 1650. n. 379.

[5] U. o. 78 Prot. 230. l. — 82 Prot. 164. — 81. Prot. 253.

[6] Schvach György helytelenül Holusnak irja.

[7] Nyitr. kápt. orsz. levt. 65 Prot, 91.

[8] U. o. 77 Prot. 431.

GORIÁN vagy GYURIÁN GÁSPÁR, mint kanonok először 1647-ben említtetik. Gróf Draskovich János nádor 1648. január 2-án kelt rendeletére Babóthy Tamás nádori emberrel, nemes Kosár Miklós, Csúzy Péter és neje szül. Berényi Katalin részére tanukat hallgatott ki. Ugyan azon év julius 14-én mint káptalani tanu aláírta Jósa Annának Marsovszky János özvegyének végrendeletét. 1649. augusztus 28-án Szalay István kanonokkal jelen volt, midőn Gosztonyi Ferencz Nyitra vármegye pénztárnoka a vármegye bizonyos szükségleteinek fedezésére Szelepcsényi György püspöktől 400 ftot vett fel. Ugyan azon év deczember 7-én nádori parancsra Osztrosith Miklós, Pál és Mátyás végrendeleti ügyében, Hidvéghy Mihály nádori emberrel Bodok helységben tanukat hallgatott ki.[1] 1647—1650.

SZALAY ISTVÁN. Született 1619-ben. 1647-ben nagysurányi plebános.[2] 1648-ik évi május 23-án Babóthy Pál nádori, és Szászy János káptalani kiküldöttek előtt Bossányi Eszter kérelmére mint nagysurányi plebános és nyitrai kanonok tett tanu-vallomást, mely alkalommal 28-évesnek vallotta magát.[3] 1649. február 21-én Beszterczei Miklós kanonokkal jelen volt Rakolubszky Ádám bevallásánál, melyben Báb helységben birt nemesi kuriáját, három jobbágygyal, nemes Bartha Mihálynak és nejének Marsovszky Annának 600 fton zálogba adta.[4] 1652-ik évi ápril 14-én III. Ferdinánd királynak, gróf Forgách László kir. tanácsos ügyében kiadott idéző parancsát Lieszkócz trencsénmegyei helységben adta át Ostrosith Pál- és Mátyásnak.[5] 1654. szeptember 3-án ugyan azon király parancsára Bakay Gergely királyi biztossal nemes Miloykovich Miklós részére Nyitrán tanukat vallatott.[6] 1655-ben őr-kanonok és pécsváradi apát volt.[7] Halálának ideje ismeretlen. 1648—1655.

[1] U. o. 72 Prot. 48. — 74 Prot. 57. — 72 Prot. 39. — 78 Prot. 7.
[2] Némethy L. id. h. 953. l.
[3] Nyitr. kápt. orsz. levt. 74 Prot. 89.
[4] Nyitr. kápt. orsz. levt. 72 Prot. 36. — [5] U. o. 77 Prot. 119.
[6] U. o. 74 Prot. 119. — [7] U. o. 79 Prot. 306.

VIRÁGH MIHÁLY, 1647-ben komjáthi plébános volt;[1] 1649-ben már mint nyitrai kanonok említtetik. 1655. augusztus 19-én mint káptalani kiküldött Ottlik János kir. biztossal csömöri Zay Lászlót és Pétert királyi adományozás czimén nyert nagy-rippényi jószágukba vezette be.[2] 1662. február 28-án Kasztellányi János kanonokkal mint káptalani tanu jelen volt nemes Öttves György özvegyének végső intézkedésénél.[3] 1664. julius 21-én, a káptalan által királyi parancs következtében Fenesy György kanonokkal és Hidassy Ferencz királyi emberrel kiküldetve, Beczkón tanukat hallgatott ki, Szelepcsényi György kalocsai érsek és nyitrai adminisztrátor ügyében, kit ellenségei azzal gyanusitottak, hogy az 1663-ik évben a beczkói várba küldött török foglyok nem a katonaság, hanem az érsek rabjai.[4] 1667. január 17. Kosztolányi György királyi biztos társaságában mint káptalani tanu beigtatta Ocskay Évát Sárkány István nejét ocskói, nagy-örvistyei, lévárdi, és mikófalvai részbirtokaiba. A nemes birtokosnő a beigtatás alkalmával anyjá-

[1] Némethy L. id. m. 136. l. — [2] Nyitr. kápt. orsz. levt. 79 Prot. 333. l.

[3] U. o. Fascic. Testamentorum.

[4] U. o. Fascic. Attestationum, n. 57. Említésre méltó a 15-ik tanu vallomása, mely a jegyzőkönyvben ekképen adatik elő „15. Testis Rdus Pr. Franciscus Gedanensis, Parochus in Bán, annor. circiter 55. ad Conscientiam puram examinatus fassus est: Ad 6-um. Hallottam azt Trencsénben az piatczon, hogy beszéllette Elias Hodikius nevü Banban lakozó nemes ember: Az Cancellarius nem fogja birni többször (igy) az Báni jószágot se Nitrait; — én kérdeztem: mért nem birná? ki venné el ő ngtól? Azért, hogy eő annak az oka, hogy az országh ugy járt, eő volt árulója és az esztergomi Ersek együtt vele. Kire én protestaltam, jelen levén az bani Notarius Samuel Hankovics és certus Illésházy Gábor ur kertésze, masok is voltak, de neveket nem tudom." — Mintha csak bizonyos 19-ik századi történelmi müveket olvasnánk, melyekben Kollonich és Szelepcsényi még mindig mint honárulók szerepelnek: mert a valódi hazaszeretet lángja csak a svédek, törökök s tatárok szövetségeseinek táborában lobogott. — Támad-e a második évezredben egy magyar Janssen, ki a magyarországi katholicizmus történelmi apologiáját megirja?

val együtt ocskói pinczéjében lakott; mert kuriáját a tatárok kevéssel az előtt felégették és lerombolták.[1] Ezen túl többé nem fordul elő levéltárunk jegyzőkönyveiben. 1653-ik évi január 28-án kelt végrendeletében a püspöknek 2 aranyat; kanonok társainak egy-egy aranyat; a káptalannak 20 akó bort; a nyitrai ferenczieknek 10 akó bort és 70 mérő buzát; a szent-mártoni, érsek-ujvári, nyitrai és győri zárdáknak 25-25 ftot; a nyitrai plébánia-templomnak 5 ftot sz. Mihály templomának 7 ftot s. a. t. hagyott.[2] 1649—1667.

SÓOKY ISTVÁN. A Nyitra vármegyében birtokos Soóky család tagja; született 1613-ban. 1636-ban a Pázmány intézet növendéke, 1643-ban pedig szölgyéni plébános volt.[3] Mikor lett a nyitrai káptalan tagja, bizonytalan; de emlitett plébánia-javadalmát egy ideig mint kanonok is birta. Ugyanis 1650. deczember 9-én Varjassy János bizonyos ügyében mint nyitrai kanonok és szőlgyéni plébános tanuskodott a vizsgáló bizottság előtt, s ez alkalommal 37 évesnek vallotta magát?[4] A következő évben mint éneklő-kanonok emlittetik országos levéltárunk jegyzőkönyveiben. 1650. október 8-án királyi parancsra Bossányi Eszter, néhai Forgách Miklós özvegye ügyében, Urbanovszky György királyi emberrel Beczkó mezővárosban, tanuk kihallgatásánál volt jelen.[5] 1651-ben Lippay György esztergomi érsek rendeletére a káptalan Veliesay Márton és Lipcsey János beigtatásához, a verebélyi nemesi székhez tartozó Néver helységbe küldötte;[6] ugyan azon év február 9-én Nyitrán Suskovith János és Dubniczay Dániel között lefolyt peres ügyben, Benyovszky Miklós királyi emberrel tanukat vallatott.[7] 1650—1653.

PODHRAGYAY ISTVÁN (nemes-podhragyi) 1650

[1] U. o. 83. Prot. 103. — [2] U. o. 77. Prot. 339.

[3] Némethy L. id. m. 931. l. — [4] Nyitr. kápt. orsz. levt. 78. Prot. 140. — Nagy Iván szerint (Magyar Ország Családai X. 260.) már 1650. évben volt éneklő kanonok.

[5] Prot. 78. l. — [6] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1650. n. 1005. — [7] 78 Prot. 230.

ben nyitrai kanonok, 1655-ben trencséni fő-esperes, utóbb Sz. Mihályról nevezett báthai apát és őr-kanonok. 1655. október 1-én királyi parancsra, nemes Borcsányi Katalin Klárát, néhai borcsányi Endre hajadon leányát, királyi adomány czimén egy egész nemesi kuriába s annak Nyitra- és Trencsén megyékben fekvő tartozékaiba, Burián Mihály királyi biztossal, mint káptalani kiküldött bevezette.[1] 1667. február 14-én pedig Wesselényi Ferencz nádor meghagyásából Keresztury Lászlót Hancsok Mihály nádori emberrel menyhei és családi birtokába s folytatólag az Apponyi családtól bizonyos bevallás utján szerzett nedanóczi jószágba igtatta be. A beigtatás a törököknek akkor Érsek-Ujvárból történt gyakori kirohanásai miatt a szalakuszi kastélyban lett végrehajtva.[2]

1650—1667.

GYURKOVICS vagy JURKOVICS GYÖRGY. 1649-ben vitteneczi plébános volt az esztergomi főmegyében, s mint ilyen nemes Podgorcsics Jánostól egy a német-dióssi hegyen fekvő szőlőt vett zálogba, melyet utóbbinak fia Podgorcsics György 1652. april 29-én 100 fton visszaváltott.[3] 1650. február 24-én már mint nyitrai kanonok jelenvolt, midőn csömöri Zay László az őt ősi jogon illető némely birtokrészeknek Zay Péter általi elidegenitése ellen tiltakozott.[4] Ugyan azon év február 16-án és 17-én nádori parancsra Hlevényi Pál nádori emberrel Zay Péter bizonyos ügyében Latkóczon — Trencsén vármegyében — tanukat hallgatott ki.[5] Utoljára mint trencséni fő-esperes, 1652. évi juniusban (a nap jelzése nélkül) emlittetik, midőn Szászy János olvasó-kanonokkal Komáromy János bizonyos bevallását átvette.[6]

1650—1652.

[1] U. o. 79 Prot. 351.
[2] U. o. Statut. 1650. 762.
[3] U. o. 77 Prot. 84.
[4] U. o. 72 Prot. 46.
[5] Nyitr. kápt. orsz. levt. 78 Prot. 37.
[6] U. o. 72 Prot. 79.

FŰSY ISTVÁN.[1] Valószinüleg ugyanaz ama Füzi Istvánnal, ki 1647-ben nyitra-egerszegi plebános volt.[2] 1650-ben nyitrai kanonok. Ugyanazon év október 10-én Zely Gáspár királyi biztossal Balogh Katalin, néhai Ocskay János özvegye keresetében Elecskén, Assakürthön és Galgóczon tanukat vallatott.[3] Hasonló birói ténykedésnél vett részt 1651. junius 1-én Simonyi János kir. emberrel Aranyassy Erzsébet, néhai Ravasz Ferencz, azután Dobronoky János, végre Prieszteránszky János özvegyének ügyében.[4] 1650—1652.

PRUSZKY MIKLÓS kanonok. Csak egyszer találkozunk nevével, midőn a káptalan előtt 1651. január 25-én Gyurkovics György kanonok-társával a nagy-béliczi kastélyba küldetett, hol gyarmathi Balassa Szidónia Mária, dennai Fáncsy Pál neje, bizonyos főbenjáró perben elmarasztalt férjének ingatlanait az elkoboztatástól megmenteni kivánván, összes készpénzét, (4794 db aranyat és 9670 tallért természetben), továbbá 3965 aranyra, 1550 tallérra és 5800 magy. forintra becsült ékszereit, ugyanannak adta át; Fáncsy Pál pedig viszont nejének Nyitra-, Bars-, Zólyom-, Hont-, Nógrád-, Borsod-, Sopron-, Vas-, Veszprém- és Zala-megyékben fekvő birtokait adományozta.[5] 1651.

GYURIKOVICS vagy JURKOVICH MIKLÓS, kanonok. Emlékét csak Kazy tartotta fen, kinek előadásából tudjuk, hogy az 1652-iki vezekényi csata után, az ismét vérszemet kapott törökök rablással és öldökléssel összekötött kirohanásaikat megújitván, Gyurikovics Miklóst, a nyitrai káptalan tagját, másokkal együtt elfogták, s nehogy a megmentésére siető keresztények által prédájoktól megfosztassanak, szeptember 2-án kegyetlenül

[1] Az 1859-ik évi névkonyvben hibásan Fődinek irva.
[2] Némethy id. h. 580.
[3] Nyitr. kápt. orsz. levt. 78. Prot. 95.
[4] U. o. 78. Prot. 202.
[5] U. o. 75. Prot. 251. l.

megölték. A véres esemény szinhelye és körülményei nincsenek feljegyezve.[1] 1652.

JURACSKA vagy GYURACSKA ENDRE. 1649. évben radosnai plebános az esztergomi főmegyében;[2] 1651-ben nyitrai dékán-kanonok, utóbb szegszárdi apát. 1651. október 2-án királyi parancsra Takácsy Jánosnak Emődy István ellen erőszakos elfogatás miatti perében, Huszár István királyi emberrel Sághon, Galgóczon, Kelecsényben és Pásztón tanukat hallgatott ki.[3] Hasonló tanu-vallomásoknál volt jelen 1652. augusztus 19-én, melyeket Osztrosich Miklós, Pál és Mátyás kéretére Trencsén vármegye több községében Ambró János királyi biztos gyüjtött.[4] 1653. évi márcziusban nádori meghagyásból, kis-vicsapi Koronthály István nádori emberrel karancs-berényi Berényi Györgyöt alsó-bodoki, nyitra-apáthii és vicsapi jószágaiba igtatta be.[5] Ugyanazon év deczember havában Czabay Judittól, néhai Fodor Pál özvegyétől Párutczán egy zsellér-telket vett zálogba 100

[1] Kazy Fr. Historia Hung. II. 164. és utánna Katona. Hist. Crit. XXXII. 746. l. „Non multo post (1652) redit Turcis populandi furor. Nicolaum Jurkovichium e Collegio Nitriensi Sacerdotem, cum pluribus aliis interceptum raptavit crudelitas, periculo amittendae praedae irritata, quarto nonas Septembris miserabili fato sustulit.“ — Itteni levéltárainkban a leggondosabb kutatás daczára, a személyre, vagy eseményre vonatkozó legesekélyebb adatot sem találtam; ami annál rejtélyesebbnek tünik fel, mert Szelepesényi György esztergomi érsek, kinek nyitrai főpásztorsága idején történt Gyurikovits megöletése, az apostoli szent-széknek utóbb tett jelentésében, számos esztergom-főmegyei, hitökért halált vagy üldöztetést szenvedett lelkész felsorolása mellett, Miklósunkat teljesen mellőzi. Vagy talán ezen Miklós ugyanaz, a fentebb emlitett Jurkovics Györgygyel, kiről forrásaim szintén csak gyéren emlékeznek meg s kinek nyoma az 1652-ik év nyarán teljesen elvész? — Emliti még Gabon Antal, (Panegyrici Praelatorum et Magnatum Ungariae, qui Saec. Chr. XVII. pro fide Dei ac Regis laureata morte vitam terminarunt.) de e munkát megszereznem nem sikerült.

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. 73. Prot. 320.

[3] U. o. 78. Prot. 337.

[4] U. o. 78. Prot. 424.

[5] U. o. 77. Prot. 475.

frtért.[1] 1655. april 6-án Szentbenedeky Gáspár kanonokkal mint tanu irta alá özvegy Majthényiné szül. Nováky Anna okiratát, melyben fiát Majthényi Mihályt meghatalmazza, hogy Ürményben birt egyik szőlejét Szelepcsényi György nyitrai püspöknek 200 ftért örökön eladhassa.[2] 1656. ápril 26-án Százady Ferencz bizonyos ügyében Elevenkúthy Ábrahám királyi emberrel Tőkés-Ujfalun tanukat vallatott.[3] 1651—1667.

MUSZKALY ENDRE. 1654-ben dékán-kanonok. 1654. október 18-án Szászy János olvasó-kanonokkal átvette Tóth Zsuzsanna, Bucsy máskép Horváth János nejének nyilatkozatát, melyben saját és Erzsébet nevű leányának, Erdélyi Mihály nejének nevében tiltakozott nevezett veje ellen, ki egy komjáthi szőlejét Sallay Istvánnak elzálogositotta.[4] 1659. január 7-ik és következő napjain, Lipót király parancsára, Török Zsigmond királyi emberrel gr. Czobor Imrét királyi adomány czimén a sasvári és holicsi várak s az azokhoz tartozó javak birtokába igtatta be, mely beigtatásnak azonban Novák István személyesen, Tayfel Zsuzsanna és Erzsébet, nem különben gr. Czobor Ádám és más családok meghatalmazott képviselőik által ellentmondottak.[5]

1654—1660.

KASZTELLÁNYI vagy CASTELLI JÁNOS. 1642. évben nagy-bittsei plebános volt.[6] 1656-ban Szelepcsényi György nyitrai püspök kanonokká nevezte ki. Végrendeletéből tudjuk, hogy a nyitrai plebánia-templom tornyát bádoggal befödette, mely áldozatkészségét a város polgárai egy szőlő adományozásával viszonozták.[7] Elhanyagolt kanonoki lakházát 200 ftnyi költségen helyreállittatta, s a szent-jános-eleфánthi pálosok számára 100

[1] U. o. 77. Prot. 431.
[2] U. o. 79. Prot. 219.
[3] U. o. 78. Prot. 591.
[4] U. o. 78. Prot. 591.
[5] U. o. 71. Prot. 92—102.
[6] Successio Parochor. Dioec. Nitr.
[7] Nyitr. kápt. orsz. levt. 72. Prot. 8.

ften orgonát szerzett. A káptalan iránti szeretetét és ragaszkodását azzal tanusitotta, hogy közvetlenül halála előtt Trencsén vármegyébe kebelezett teplai részbirtokát a káptalannak adományozta; mely jótéteményért a káptalan magát és a javadalomban utódait örök időkre havi misék végzésére kötelezte. Meghalt 1666-ik évi október 2-án. 1656—1666.

Végrendeletének kivonata itt következik:

„Ut vero secundum meam dispositionem Testamentum currat, — Illmum ac Rmum Principem Archi-Eppum Strigoniensem Georgium Szelepchény, post Suam Celsitudinem vero ARD. Georgium Fenessy, filium meum charissimum et ARD. Georgium Isakouich Fratrem meum dilectum humillime rogo, quatenus dignentur iuxta tenorem Testamenti Executionem facere.

Illmo Principi lego Ducatum unum continentem quinque. ARD. Georgio Fenesy lego vineam, quam mihi in gratiarum actionem pro Turri, lamina sumptibus meis cooperta Ciuitas Nitriensis sponte dederat, hac sub conditione, ut Contestamentario suo, utpote ARD. Georgio Isakouich 20 fl det, et hoc pro labore A. R. Dominorum.

Apud A. R. Patres Paulinos sunt duae Cistae, quas ante disturbia conseruationis ergo acceperant, praesente ARD. Ioanne Baross, Pater Nicolaus Nagy ac Pater Nicolaus Kelecs, in una cista sunt sacci no. 17. haec non est mea, sed totaliter Magnif. Dominae relictae Viduae Emerici Balassi senioris Iudithae Bosniak, quam debebam accepisse Neostadii ad manus 1-a Augusti. In 2-a nigra Cista mei sunt Taleri non plures, quam sexcenti; 3 alij sacci, si ibi sunt spectant ad saccos praefatae Dominae Magnificae — Concluseram cum Rdmo Patre Generali Paulo Iuanouich, pro refrigerio animae meae ex eadem pecunia me dare velle mille et quingentos flnos, reciproce eius Rdma Paternitas obtulit Sacra pro me per Annum celebranda 50, cum autem tantum pecuniae de facto non habeam, sic lego; sunt ibi pocula argentea spectantia ad Generos. Dnum Sigismundum Boroniay impignorata in flnis 200, item aliae res argenteae Dni

Michaelis Giőry in flnis 100. Praemissis his sciat Illmus Princeps et Executores Testamenti exiguam Supellectilem meam esse, non ita uti homines spargebant. Bitsa sum promotus per Illmum Principem Nitriam, tuli mecum quinque millia flnor et sexcentos, haec autem pecunia magna cum mea industria, sudore, squallore, labore in Parochijs comparata, accessit etiam ex Patrimonio bonum auxilium congregandae huius pecuniae, quam hic expendi. Domum imprimis mihi collatam pro Residentia, ab Annis multis desolatam restauraui, si non maioribus expensis, adminus flnis 200; item ex hac pecunia Turrim Nitriensem cooperui flnis 225. Item pro Positiuo PP. Paulinorum ad S. Ioannem in Elefant expendi flnos 100, ut tanto iucundius SS. Trinitas laudaretur." [1]

A teplai birtokra vonatkozó pótrendelet pedig igy hangzik:

„Nos infrascripti recognoscimus per praesentes et testamur, quod pie defunctus Frater et Concanonicus noster Ioannes Castellani, viva voce iteratis vicibus, non retractando usque ad ultimum vitae halitum, coram nobis sponte et libere Teplam Venerabili Capitulo Nostro Nitriensi legavit, intuitu vel maxime modernae Extenuationis eiusdem Capituli; quin et paulo ante obitum, etiam omnia literalia instrumenta idem Bonum concernentia eidem praefato Vbli Capitulo consignavit; vicissim Vble Capitulum respectum habens eius benevolentiae, statuit a modo deinceps perpetuis temporibus pro refrigerio animae eiusdem singulis mensibus hoc Beneficium Sacro votivo regratificari. Nitriae die 9-a Octobris Anno 1666. Coram me Andrea Juraeska, Canonico Nitriensi et Abbate Sexhardiensi m. p. (L. S.) Coram me Georgio Fenesy, Vblis Capli Nitriens. Cantore et Canonico. m. p. (L. S.) Coram me Stephano Podhragyay, Abbate de Batha Custode et Canonico Capituli Nitriensis m. p. (L. S.)" [2]

[1] A nyitrai káptalan 1667. január 4-én kelt átiratából. Fasc. I. n. 14. [2] Eredetije u. o.

Ezen birtokot a káptalan távolsága és ennél fogva nehéz kezelése miatt, 1668-ik évben Jézus társasága trencséni házának 3000 fton adta el, a következő adás-vevési okirattal:

„Nos Georgius Fenesy, Ven. Capituli Ecclesiae Cathedralis Nittriensis Lector et Canonicus, nec non Illmi ac Rssmi Dni Leopoldi a Kollonics Episcopi Nittriensis, Locique eiusdem et Cottus Supremi Comitis etc. in Spiritualibus Vicarius Causarumque Auditor Generalis, ac Franciscus Kastall, eiusdem Ven. Capituli Canonicus et Archidiaconus Gradnensis: Notum facimus tenore praesentium, quibus expedit universis, quod Nos penes sufficientes Plenipotentiales nobis hac in parte a mentionato Ven. Capitulo attributas, levata prius et ad nos effective recepta Summa illa flnorum Ter mille hung. ab Adm. Revdo in Xto Patre Nicolao Ruthkay, Abbate S. Benedicti de Rupibus Szkalka et Collegij Trenchiniensis Rectore, iuxta vim et tenorem Litterarum Fassionalium, in quibus medietas possessionis Tepla Adm. Rev. olim Dno Ioanni Castellani, praelibati Capituli Nittriensis Canonico et Archidiacono Gradnensi, ab Illmo olim Dno Comite Gabriele Illieshazy etc. et Gen. ac Magnif. Dna Comitissa Sophia a Tarnow, Consorte eiusdem fuisset inscripta et oppignorata, tandem ipso Adm. Rev. D. Ioanne Castellani medio tempore e viuis sublato, et per eundem in praefatum Ven. Capitulum nostrum omni eo iure, modisque et formis, ut in Litteris praementionatis Fassionalibus continetur et per ipsum possidebatur, esset deuoluta, et condescensa. Nos itaque totalem illam medietatem Possessionis Tepla, omni eo iure et conditionibus, assignatis praeinsertis in specie Litteris Fassionalibus, quo per Nos possidebatur, memorato Admod. Rdo Patri Rectori, Successoribus ipsius et Collegio tradimus, assignamus et iuxta vim ac tenorem antefatarum Fassionalium per manus possidendam remittimus, prout resignamus, et tradimus eo facto et in instanti, iure sibi incumbente possidendam, harum nostrarum vigore et Testimonio Litterarum mediante. Actum Trenchinij die

12-a Mensis Octobris Anni Millesimi Sexcentesimi Sexagesimi Octaui. Idem qui supra Georgius Fenesy et Franciscus Kastall m. p. Idem qui supra Nicolaus Ruttkay m. p.“ Egykoru másolat a kápt. magán levélt. Fasc. XVII. n. 1.

FENESY GYÖRGY.[1] Sopronyban nemes családból 1632-ik évi aprilis 9-én született. Alsóbb iskoláit elvégezvén, Jézus társaságába lépett, de szándéka néhány év mulva megváltozván, az egyházi és magyar jog tanulmányozására adta magát. Szelepchényi György kalocsai érsek és nyitrai püspök mint kir. kanczellár, titkárául fogadta a szép készültségű ifjut, de ő hivatást érezvén a papi pályára, az egyház szolgálatába állt. A lelkipásztorkodás terén csak rövid időt töltvén, 1656. évben a nyitrai káptalan tagjává lett.[2] 1667-ik évben már olvasó-kanonok volt. Kitünő jártasságának az egyházi jogban köszönhette, hogy gróf Kollonich Lipót nyitrai püspök, ki mint a királyi udvari kamara elnöke, csak ritkán időzhetett püspöki székhelyén, egyházmegyéje kormányzását az akkori válságos viszonyok között reá bizta. Ugyanazon bizalomban részesitette őt Kollonich utódja, gróf Pálffy Tamás püspök is, mindaddig, mig 1676-ban esztergomi kanonokká neveztetett. Nyitráról mint esztergomi kanonok sem feledkezett meg, ugyanis 1678-ban Mihályi István nyitrai őr-kanonokot felkérte: hogy a bold. Szűz kövesdhegyi templomát számlájára födesse be.[3] 1681-ben már almisi vál. püspök

[1] A nyitrai káptalan országos levéltárának számos okiratán olvastam sajátkezü aláirását ezen alakban; az egriek is csak Fenesy nevü püspököt ismernek: az egyházmegyei névkönyveinkben eddig használt „Fényesy“ tehát nem tartható helyesnek.

[2] Nyitr. kápt. levt. 80. Prot. 51. l.

[3] „A. R. D. Stephano Mihályi V. Capit. Nitr. Custodi et Can. Kivánnám kglmed is részesülni, az érdemes eselekedetben, ugi mint az Boldogh Aszszoni Temploma befödésének Cooperatiójában, igen igen akarom, melinek hogy hamarabb örömét érhessük mind ketten, ime a végre küldöttem Jakab által 20 ftot; vagion nala 3000 Sindell, annak felette az Várban is 2000 kölesönözott Sindelem, ez is jó toldalék lévén hozzá, ugy hiszem végett érhetünk szándéknnk-

volt, s mint ilyen irta alá a soproni országgyülés végzéseit s vett részt a karok és rendek által a Magyarország és Szilézia közötti határ megállapitására kiküldött bizottságban. 1685-ben csanádi püspökké lett, megtartván esztergomi kanonoki stallumát, hol Szelepchényi György érsek halála után káptalani helynökké választatott. Szelepchényi utóda Széchényi György érsek szintén Fenesyt tette helyettesévé, ki már akkor esztergomi nagy-prépost volt. 1687-ben az egri püspöki székre helyeztetett át, s az ugyanazon évben Pozsonyban tartott országgyülésen Lipót császárt s a trónörökös József herczeget üdvözölte a karok és rendek nevében. Az országgyülés bezárása után egyházmegyéjébe visszatérvén, minden igyekezetét oda irányozta, hogy a hosszú török hódoltság szomorú következményeit, az anyagi és erkölcsi romokat eltávolitva, elszéledett hiveit összegyüjtse s körükben a hit-életet emelje, minek mielőbbi és minél sikeresebb elérésére Jézus-társasági hithirdetőket hítt meg egyházmegyéjébe. Erények- és érdemekben gazdag életét Jászón 1699-ik évi márczius 4-én fejezte be.[1]

1656—1676.

MIHÁLYI ISTVÁN (ifjabb). 1656-ban nyitrai kanonok, utóbb őr-kanonok. 1657-ik évi novemberben Virágh Mihály kanonokkal jelen volt, midőn Prencsinszky Miklós galgóczi kir. harminczados Szászy János apát- és olvasó-kanonoktól 100 ftot kölcsön vett, mely összeg, valamint a már előbb attól felvett 100 ft után 6% kamat fizetésére kötelezte magát.[2] — 1679. május 12-én Jaszlóczy György kanonokkal, mint káptalani tanu aláirta Szakmári Borbély István végrendeletét.[3] 1656—1682.

ban, kivánván továbbis az Nagi Anianak tisztességét csekély tehetségem szerint promovealni. Engedje Isten, sok hasonlo cselekedetben vehessek üdvösséges ébresztést kglmdtől, és éltesse sok esztendeigh s. a. t. Tyrnauiae 2 Iunii 1678 Fenesy György s. k." (Nyitr. kápt. magán levélt. XVI. lit. f.)

[1] Protocoll. Lad. Kamanházy. 15. — Schmitth. Episcopi Agrienses. II. 325—343.

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. 72. Prot. 113.

[3] U. o. Fasciculus Testamentorum originalium.

KÁDA ISTVÁN. Született Pásztón Heves vármegyében 1617-ben. 1650-ben mint az egri egyházmegye papnövendéke lépett a nagyszombati papnevelő intézetbe. A hittudományok elvégzése után 1654-ben egyházmegyéjébe visszaküldetvén, ott mint lelkész müködött.[1] 1661-ben már nyitrai kanonok volt; utóbb éneklő-kanonokká léptettetett elő, 1668 körül pedig pásztói apáttá neveztetett. Vesselényi Ferencz nádor 1661. aprilis 4-én kelt rendeletére a káptalan kiküldötte, hogy Viszocsányi Imre nádori biztossal illavai Lászlóffy Jánost és nejét Chalticzky Borbályát csalticzi birtokukba beigtassa, mely beigtatásnak azonban Nováky István a csalticzi közbirtokosok és Aranyady Judit, Aranyady Mihály nejének nevében a helyszinén ellentmondott.[2] Ugyanazon évi aprilis 28-án ifjabb Mihály István kanonokkal jelen volt azon bevallásnál, melynek erejével szlavniczai Sándor Gáspár Ürményben birt jobbágy-telkeit Szászy János béli apát- és olvasó-kanonoknak és öcscsének Szászy Istvánnak 400 fton eladta.[3] 1668. november 27-én egy hét tagból álló pásztói küldöttséggel a káptalan előtt megjelenvén, a küldöttség tagjai panaszképen jelentették, hogy az egri püspök és a pásztói plebános az ottani lakosoknak a legszigorubban megtiltották az apátjokkal való közlekedést; azon felül pedig emlitett plebános az apátság malmát lefoglalván, abból 308 szapu gabonát vitetett el saját használatára; továbbá a réteket is lekaszáltatta s a tizedekből az apátot megillető részt bitorolja; mely jogtalanságok és sérelmek ellen Káda ünnepélyesen tiltakozott.[4] 1676. ápril 22-én az esztergomi fő-káptalanba ment át, hol nógrádi, majd gömöri főesperessé lett. 1690-ben erdélyi püspökké szenteltetett fel, a következő évben pedig esztergomi érseki helynökké neveztetett. Meghalt Nagyszombatban 1695. szeptember

[1] Zelliger Alajos. Egyházi irók csarnoka. 216. l.
[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1650. n. 799.
[3] U. o. 72. Prot. 140.
[4] U. o. 83. Prot. 217.

23-án. Magyar versekben kiadta a nagyszombati 1683-iki nagy tüzvésznek leirását.[1] 1661—1676.

KASZTAL FERENCZ. Született 1622-ben. 1661-ben kanonok, utóbb székesegyházi főesperes. 1672. január 4-én királyi parancs következtében, a káptalan által Hancsok Mihály királyi biztossal kiküldetve, Zádory Judit páruczai házában, Győrffy Mihály és Nagymihályi Ferencz kanonokok jelenlétében, Gálfy Mihályt előbb ugyanazon Zádory Judit, néhai Nagy János özvegyének királyi adományozás czimén nyert birtokaiba, ugyanazon év február 4-én pedig — folytatólag — ugyanannak óhaji jószágába vezette be.[2] 1661—1676.

ISZAKOVICS GYÖRGY, kanonok. 1666. október 29-én mint káptalani tanu Faragó István nyitrai várkapitánynyal és királyi biztossal, nemes Jámbor Mátyást ivánkai és ürményi részbirtokaiba igtatta be.[3] Ugyanazon évben jelen volt Kasztellányi János kanonok végső intézkedésénél, ki őt, Fenesy György kanonokkal végrendeletének végrehajtójává kinevezte.[4] Csak rövid ideig lehetett a káptalan tagja, mert nevével levéltári forrásainkban többé nem találkozunk. 1666—.

KÖRMENDY IMRE. Tanulmányait a nagyszombati papnöveldében végezte, hol 1654-ben a bölcselet magistere lett. 1658-ban kis-mácsédi, 1663-ban szeredi plebános; ugyanazon évben a theologia borostyán-koszorúját nyerte el.[5] Innen a malaczkai plebániára ment át s ottani pásztorkodása alatt 1665. vagy 1666-ban nyitrai kanonokká neveztetett.[6] 1668. ápril 23-án esztergomi kanonoki stallumot nyert, melyet azonban nemso-

[1] Zelliger. u. o. — „Versibus hungaricis descripsit incendium et excidium Civitatis Tyrnaviensis auctoribus Tökölyanis circa 1684. (Katona. Hist. Crit. R. H. T. 36. p. 733.)

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. 83. Prot. 28. — Statut. 1650. n. 4. — 84. Prot. 258.

[3] U. o. Statut. 1650. n. 800.

[4] Nyitr. kápt. magán levt. F. I. 14.

[5] Szentiványi M. Dissert. Paralipom. 44. l.

[6] Rezidens kanonok soha sem volt, s azért az itteni levéltárakban még neve sem található.

kára bizonyos irat miatt, elvesztett. 1669-ben ismét a lelkészet terén találkozunk vele Diószegen; de itt sem volt hosszú maradása, és 1673-ban egbeli plebános lett. E javadalomról Szelepcsényi György érsek meghagyásából lemondván, 1674. január 1-én a bazini plebániára költözött át, hol még ugyanazon évben fejezte be eléggé viszontagságos földi pályáját.[1]

DEMKA MÁRTON. A bölcseletet és theologiát a nagyszombati egyetemes papnöveldében tanulta s az utóbbiból borostyánossá avattatott fel.[2] 1656-ban a nyitravárosi plebániát nyerte el, hol 1666-ik évig buzgón munkálkodván,[3] nyitrai kanonokká mozdittatott elő. Gróf Pálffy Tamás püspök és kir. kancellár oldal-kanonokjává nevezte ki, s mint ilyen hosszabb ideig Bécsben, a kanczellár rendes székhelyén, lakott. 1668-ban gradnai főesperes, utóbb hatvani prépost, olvasó-kanonok és püspöki helyettes lett. Az 1681-ik évi soproni országgyülésen mint káptalani követ volt jelen.[4]

1673-ik évben a káptalan megbizásából részt vett ama nevezetes vizsgálatnál, melyet I. Lipót király Nyitra vármegye folyamodványára, a német katonaság által Nyitra és részben Trencsén vármegye területén tett károk és a községeknek okozott költségek tárgyában elrendelt. A tanuvallomások átvételére királyi biztosokul a Vágon inneni területre nagy-bossányi Bossányi Gábor, a Vágon túlira pedig Töttösy János lettek kiküldve. Demka január 9-én indult Vágh-Ujhelyre, a tanuk kihallgatása pedig ugyanazon hó 15-én gróf Pálffy Tamás püspök, kir. kanczellár és főispán birtokain kezdetett meg, és az uton töltött idő beszámitásával, 39 napot vett igénybe.[5] A vizsgálat befejezése után Demka az akkori közbiztonsági állapotokat élénken megvilágitó következő

[1] Némethy L. id. m. 709. — Memoria Basil. Strigon. 159.

[2] Szentiványi M. id. m. 42. l.

[3] Visitatio Canon. Par. Eccles. inferioris Civit. Nitriens. 1828. p. 13. — [4] Zsilinszky Mihály id. m. III. 411. l. hol tévesen Temka Máténak iratik.

[5] Az illető községek elöljárói és más lakosai által eskü alatt

levelet intézte valamely — meg nem nevezett — hatósági személyhez:

„Kötelességgel való szolgálatimat ajánlom kglmednek, mint jó-akaró bizodalmas Uramnak, Isten minden kivánta szerint jókkal áldgya meg kglmedet. Én mind ekkoráigh közönséges jónak hasznára Fő Ispány Urunk

bevallott károk és költségek 1670—1673. évig a vizsgálati jegyzőkönyv szerint következő összegekre rugtak:

Szkacsán mezővárosban	63	ft	—	fill.
Alsó-Veszteniczen	1717	„	—	„
Felső-Veszteniczen	909	„	—	„
Dvornikon	1208	„	—	„
Racsiczon	652	„	50	„
Szucsányban	2285	„	25	„
Apáthin (Bajmócz-)	1496	„	—	„
Hradistyén	499	„	—	„
Püspökin (Bán mellett)	221	„	27	„
Nasticzon	150	„	60	„
Kosztolna-Miticzen	164	„	50	„
Püspökin (Trencsén mellett)	300	„	—	„
Isztebniken	176	„	45	„
Felső-Drietomán	296	„	—	„
Birócz-Apátin	76	„	—	„
Kosztolna-Drietomán	40	„	80	„
Trebetén	400	„	—	„
Osztrón	397	„	24	„
Krakovánban	252	„	—	„
összesen a püspöki birtokokon	11,304	ft	61	fill.
Bajmócz mezővárosban	85	„	49	„
Czachon	407	„	53	„
Chvojniczán	6	„	—	„
Brezánon	249	„	41	„
Nedozseren	1105	„	46	„
Porubán	220	„	89	„
Német-Próna mezővárosban	4092	„	15	„
Tuzsinán	519	„	37	„
Kosson	3750	„	96	„
Dubniczán	54	„	4	„
Rosztocsnón	733	„	32	„
Kis-Csaucsán	53	„	15	„
Morovnón	53	„	—	„
Jaloveczen	107	„	87	„
Chrenóczon	120	„	56	„

és az egész Magistratus Instantiájára, eő Felséghe parancsolattya mellett Inquisitionak peragalasában fáradoztam, kit Isten segitségéből már el is végeztem. De minthogy Nitrán is ezen dologh kivántatik Regius Uram-

Brusznón	178	ft	30	fill.
Lipniken	104	„	50	„
Nagy-Csaucsán	249	„	10	„
Gajdelen	1053	„	77	„
Polusson	184	„	85	„
Majzelen	97	„	62	„
Hrádeczen	29	„	35	„
Szebedrázson	444	„	35	„
Handlován	2120	„	61	„
Czigelen	252	„	89	„
Koczúron	161	„	75	„
Privigye mezővárosban	3138	„	—	„
Praveneczen	795	„	—	„
Szalkán	599	„	85	„
Lazánban	710	„	83	„
Kajankán	33	„	75	„
Csavojón	182	„	—	„
Nevidzinben	20	„	20	„
Felső-Lelóczon	367	„	70	„
Novákon	551	„	16	„
Laszkáron	339	„	79	„
Kis-Lehotán	207	„	60	„
Alsó-Sutóczon	70	„	44	„
Felső-Sutóczon	50	„		„
Bankán	175	„	—	„
Szecsen	14	„	—	„
Dlzsénben	80	„	—	„
Kosztolnán	140	„	—	„
Rudnán	115	„	—	„
Krstyánfalván	100	„	—	„
Jeskófalván	215	„	—	„
Lehotán	100	„	—	„
Lestyinben	65	„	—	„
Lomniczán	50	„	—	„
Dobrocsnán	148	„	—	„
Temesen	53	„	—	„
Nevezin	140	„	—	„
Mácsón	270	„	—	„
összesen a többi községekben	25,128	ft	61	fill.
Főösszeg	36,433	ft	22	fill.

mal eggyütt oda kell mennem. Levén pediglen Nitra felé való az út félelmes, nem akartam absque ulla Comitiva illy félelmes utra magham bocsátkoznom. Kérem az okért kglmedet, mínt bizodalmas s jó akaró Uramat, hogy bátorságnak okáért köldgyen kglmed bár csak Radosnyaig, vagy Ardanóczig előnkbe három vagy négy katonát, az kiknek fáradságokért meg lesz fizetve. Az kiket ha elküldi kglmed, ha eléb nem is, de vasárnap estvére Radosnyán vagy Ardanóczon bizonyossan legyenek. Mert mi is Uyhelyből reggel meghindulván, Isten segitségéből ott leszünk estvére. El hiszem, hogy ebbeli kérésemnek foganattya leszen kegyelmedtől. Én is, Isten meghtartván, más alkalmatos dolgokban el nem mulatom szolgálni kegyelmednek. Tarcsa és éltesse Isten Kegyelmedet sok esztendeigh háza népével együtt kedves egésségben." [1]

[1] Eredeti, kelet nélküli fogalmazvány, a vizsgálati jegyzőkönyvhez csatolva. Nyitr. kápt. orsz. levt. Fasciculus Attestationum.

Ugyan azon év február havában Nyitrán is tartatott vizsgálat, a gróf Zinzendorf parancsnoksága alatt állott német gyalog-katonaság által elkövetett kihágások és károk ügyében. A nyitrai polgárok panaszai, a kérdőpontok szerint, következők voltak: 1., hogy az említett katonák számos szőlő-birtokos pinczéjét feltörték és épitéshez készitett gerendákat, deszkákat, sövényeket sőt ajtókat és egész kapukat is felégettek. 2. Hogy bizonyos napon egyik utczában, a házak mellett oly nagy tüzet raktak, mely, ha az ott lakó polgárok által el nem oltatik, a várost lángba boritotta és hamuvá égette volna. 3. Hogy egy német katona éjnek idején a háztetőket és sövényeket két égő gyertyával felgyujtani akarta; kit több polgár elfogván, az őrségnek átadtak; másnap pedig küldöttség által felkérték a parancsnokot, hogy a tetten ért gyujtogatót szigoruan fenyitse meg. 4. Hogy sokan a német katonák közül a magyarokat minden különbség nélkül lázadóknak (rebelles) nevezték, szidalmazták, sőt némelyeket meg is vertek. 5. Hogy a folytonos üldözések és zsarolások következtében elkeseredett polgárság köréből sokan inkább házaikat elhagyni és falura menekülni szándékoznak, semhogy ezen sérelmeket tovább is türjék.

Ezen alkalommal Káda István apát-kanonok is lett kihallgatva, ki igy vallott: „Se praesentem fuisse apud Illmum Comitem Cincendorf (igy) pro nunc Commendantem certorum Militum Suae Mattis Equestris ordinis, in inferiori Civitate et praesidio Nitriensi constitutorum, dum Ablegati incolarum eiusdem Civitatis Nitriensis

Végrendeletében a felső városban birt házát a Boldog-Asszony kövesd-hegyi templomának hagyományozta, melyet Surman Márton kanonok, mint végrendeleti végrehajtó, a városi elöljáróság közbejöttével, Szörényi Zsigmond dömösi prépost- és olvasó-kanonoknak 208 fton adott el.[1] Meghalt 1691-ben. 1666–1691.

GYŐRFFY vagy GYŐRGYFY MIHÁLY. A hittudományokat Nagyszombatban tanulta. 1663. deczember 3-án pappá szenteltetett; a következő évben megkapta a nagy-sallói plebániát, honnan 1668. október 19-én

annotatum Dominum Commendantem requisivissent super eo: quod certus miles germanicus noctu domos circumambulans, duabus Candelis accensis, et prae manibus habitis domos succendere intendebat, quin in flagranti deprehensus, ductus ad Vigilias sub gradibus hospitii eiusdem Dni Commendantis existentes, instantes super eo, ut eosdem cum praedicto capto et eo adducto milite intromisisset (igy) ad dictum Dnum Comitem Commendantem. Verum ab iisdem Vigiliis prohibiti ab introitu ad eundem Dnum Commendantem, dictum tamen captum eaedem Vigiliae ab iisdem exceperunt et ad Vigilias maiores duxerunt, quem ut idem Dnus Commendans puniri fecisset (igy) dicti ablegati institerunt. Quibus altera die mane idem Dnus Commendans auditis respondit, dictum Captum iam in aresto existere, quem et puniri facere non intermitteret." U. o.

A káptalan birtokai sem kerülhették ki a német katonaság különféle zsarolásait. A sok eset közül, csak egyet emlitek, melyről a ludányi tiszttartó tett jelentést: „1682. die 21 Novembris Ludanyensis Castelli provisor Simon Keresztesy refert: se a tempore, quo milites Infanteriae S. Mattis in Castris ad Ribin et Radosnya residerent, ad avertenda damna et conservandum Castellum cum bonis omnia media adhibuisse, signanter frumentum in acervis convectum. Orat igitur Capitulum, ut ad expensas concurrere dignetur. A 3-a enim Octobris salvaguardiam accepi duorum militum usque ad 12-am Novembris inclusive, qui dietim accipiunt per flnum 1, seu a 3-a Octobris ad 12-am Novembris 82 flnos. Cum vero ad tuendum non suffecissent illi duo, alios duos recipere et ad praesens usque retinere debuit, quibus usque 21 Novembris obveniunt 36 flni. Generalissimo, quam intervenientibus Officialibus et salvaguardiariis exposui 323 medias ex vino antiquo, et ex novo 30 urnas, Carnium 3 centenarios, Anseres, gallinas plus quam 200, butyri medias 62 reliqua non computando." s. a. t. (Nyitr. kápt. magán levt. Fasc. VI. n. 6.)

[1] U. o. Prot. 90. 51.

a verebélyi plebániára ment át.[1] Még ugyanazon évben nyitrai kanonokká neveztetett;[2] mint ilyen több évig a dékáni hivatalt viselte, utóbb pedig székesegyházi főesperes lett. 1671-ik évi julius 6-án Szelepcsényi György érsek és kir. helytartó meghagyásából, Török Vincze Nyitramegye alispánjával Szalakuszon néhai Keresztúry Lászlónak, mint Mérey Zsigmond volt gyámjának örököseitől bizonyos leltárba foglalt ingóságokat vett át. A káptalannak erről tett jelentéséből megtudjuk, hogy Győrffy akkor nyitra-városi plebános is volt.[3] 1673. február 23-án mint káptalani kiküldött, Berta Endre királyi emberrel nagy-apponyi Apponyi Györgyöt igtatta be nagylányi jószágába.[4] 1668—1678.

ONDREJKOVICS MIKLÓS. 1654-ben domanissi, 1659-ben egyházas-nádasi (podszkali), 1673-ban pruszkai plebánossá neveztetett. Ugyanazon év október 20-án, nádori parancs következtében, Hrabovszky György nádori emberrel nyomozást tartott ama 95,000 ftnyi összeg tárgyában, melyet Gróf Illésházy György 1667. január 1-én a lykavai vár és tartozékainak kiváltása czimén gróf Tököly Istvánnak Késmárkra küldött, mely összeg azonban hiányosan érkezett oda.[5] Már 1668-ban nyitrai kanonok volt. 1676-ban a dubniczi plebánia-javadalmat nyerte el, hol 1691-ben meg is halt. 1668—1691.

SZMUTKÓ ISTVÁN. A hittudományokat Nagyszombatban végezte, s azoknak borostyánosa lett. Előbb mint bazini, 1656—1657-ben pedig mint perneki lelkész működött.[6] 1662-ben chinoráni plebánossá; 1668-ban pedig nyitrai kanonokká, neveztetett.[7] — 1676. november

[1] Némethy L. id. m. 603. l.
[2] Protoc. Lad. Kamánházy.
[3] Ny. kápt. orsz. levt. 84. Prot. 44. l.
[4] U. o. Statut. 1650. n. 89.
[5] U. o. 84 Prot. 145.
[6] Némethy L. i. m. 929. l.
[7] Successio Parochor. Dioec. Nitr.

20-án királyi parancs következtében, Almásy Balázs királyi emberrel Nyitrán tanukat hallgatott ki. [1]

1668—1678.

NOVOSZEDLIK GYÖRGY. Tanulmányait a nagyszombati központi papnöveldében végezte, s ott 1751-ben a bölcseletből magisteri fokot nyert. 1652. február 22-én áldozárrá szenteltetett, és rövid idő mulva megkapta a felső-veszteniczi plebániát, hol a fő-esperesi látogatást végző Kerlay János esztergomi kanonok róla megjegyzi: „commendatur ab omnibus". 1661-ben gajári plebános lett, hol 1665-ik évig munkálkodott. — 1668-ban a nyitraegyházmegyei dubniczi plebániára ment át, hol ugyanazon évben nyitrai kanonokká és trencséni főesperessé neveztetett. Midőn a trencsén-városi plebánia 1671. deczember 16-ikán gróf Illésházy György és Vépy Benedek orodi prépost és esztergomi kanonok jelenlétében a protestánsok kezéből visszafoglaltatott, Novoszedlik ott, — paphiány miatt, — rövid ideig mint helyettes lelkész működött, miglen 1672-ben Trencsén város Bludovics János személyében állandó plebánost kapott. — Ugyan azon év márczius 16-án I. Lipót király parancsára gróf Illéshazy György bizonyos ügyében, Trencsén városban Terstyánszky János királyi biztossal tanukat vallatott. [2] Mint trencséni főesperes gróf Pálffy Tamás püspök meghagyásából 1674-ben és 1675-ben a joghatóságához tar-

[1] E vizsgálat tárgyát képezték, a német katonák által Nyitrán elkövetett különféle zsarolások, nevezetesen: hogy az emlitett év szent Lukács napján tartott vásáron, grof Pálffy Tamás püspök, mint földesúr pénzszedőjén kivül, Woppingh ezredes is sajat emberei által szedetett vásárpénzt az iparosoktól, kereskedőktől és más eladóktól; hogy a város kapuinál őrt álló katonák fosztogatták a vásárra jött vidéki népet; hogy a mult nyáron a német katonaság számára 5 helyen mértek bort, a csehek részére pedig két helyen sört; végre hogy Woppingh parancsnok a városba behozott sört hordónkint hol 5, hol 3 garasnyi adóval rótta meg. — Nyitr. kápt. orsz. levt. 84. Prot. 267—277. l.

[2] Ny. kápt. orsz. levt. 84 Prot. 93. — Némethy L. i. m. 824. l. Successio Paroch. D. Nitr.

tozó kerületben egyházi látogatást végzett. 1676-ban, utazás közben, a Vágh vizébe fult. [1] 1668—1676.

NAGY-MIHÁLYI FERENCZ. A hittudományokat mint egri egyházmegyei növendékpap Rómában, a német-magyar kollegiumban végezte. [2] 1671-ben már nyitrai kanonok volt, mely évnek ápril 4-ikén a káptalan, bizonyos ügyeinek elintézésére Bécsbe küldötte őt. [3] — 1673. szeptember 3-án királyi parancs következtében, Jelenffy Imre királyi emberrel, gróf Erdődy György ügyében nemes Perger Pétert, mint tanut, Vágh-Ujhelyen hallgatta ki. [4] Neve ezentúl levéltári forrásainkban nem található. 1671—1673.

JASZLÓCZY GYÖRGY. Esztergom-főmegyei áldozár. 1661—1663-ig báhonyi, — 1665. ápril 25-én galgóczi plebános. Innen 1666-ban Rózsavölgyre ment át, hol 1669-ig müködött; 1672-ben krakováni plebános lett. [5] Ugyan azon év november 27-én gróf Pálffy Tamás püspök nyitrai kanonokká nevezte ki. [6] Mikor lett ‚rezidens

[1] A „Protocollum Lad. Kamánházy" haláláról csak igy emlékezik meg: „In fluvio Vago submersus"; Sztárek L. azonban (Prot. Ad. Győry et L. Sz. 2-ik lapján) az évet is feljegyezte.

[2] Steinhuber bibornok szerint (id. m. II. 131. l.) Rómában 1666—1671-ig időzött, utóbb pedig egri nagy-préposttá lett; de az egri 1866-iki névkönyvben ily nevü nagy-prépost nem található.

[3] Nyitr. kápt. orsz. levt. 84 Prot. 37. l.

[4] U. o. 84 Prot. 155. l.

[5] Németh L. id. h. 656.

[6] Gróf Pálffy Tamás püspök levele a káptalanhoz. „Akarám értésére adnom Kglteknek, hogy tekintvén Tiszteletes Jaszlóczy György és Kostka István frater Vraimok dicséretes életek viselését, s magok Egyházi hivatallyában sok esztendőktül foghvást gyümölcsös serénkedését, conferáltam az Nyitrai Kanonokságot eő Kglmeknek, nem hogy azzal az Kglmetek ebbéli jövedelmének distractióját akarnám, hanem hogy az eő Kglmek érdemét mostanságh csak titulussal is feőltisztellyem: ennek utánna, ha Kglmetek praeiudiciuma nélkül az jövedelem beszedésére is mutatni fogja eő Kglmeknek magát az alkalmatosságh, tudom in tali casu nem foghja ellenzeni Kglmetek. Éltesse Isten szerencsésen sokáigh Kglmeteket. Datum Viennae 27. novembris 1672. Adm. Rev. DD. Vrarum Frater in Xto addictissimus Thomas Pálffy Eppus Nitr. m. p." (Nyitr. kápt. magán levt. Fasc. XVI. n. 13.)

kanonokká', ismeretlen. 1682-ik évi deczember 25-én, mint gradnai főesperes és káptalani kiküldött jelen volt Zerdahelyi György végső rendelkezésénél. 1683-ban báthmonostori apát [1] és dékán volt. Halálának éve nincsen feljegyezve. 1672—1683.

FALÓNYI, máskép FALVIN SIMON PÉTER. Született 1627-ben. Lelkészi pályáját Domanisson, Trencsén vármegyében 1660-ban kezdette. [2] — 1664-ik évi május 15-én mint ó-turai plebánossal találkozunk vele. 1665. márczius 25-én megnyerte a csejtei plebániát. Ottani müködése alatt tétettek a főoltárba szent Timót és Eleuthér vértanuk ereklyéi. A plebánia könyveiben olvasható jegyzetei szerint, az ottani uradalmi tisztekkel számos kellemetlensége volt; miért is 1666-ban a radosnai plebánia-javadalomra költözött át, hol 1669-ik évig müködött. [3] Ugyan azon évben illavai plebános lett; onnan pedig 1673-ban nyitrai kanonoknak léptettetett elő. 1677-ben olvasó-kanonokká, utóbb pedig Gubassóczy János püspök helynökévé neveztetett. 1681. junius 6-án tett végrendeletében Gubassóczy János püspöknek 50 tallért; a káptalannak ugyan annyit; a nyitrai ferencz-rendieknek 50 tallért, a nyitrai szegények házának 12 ftot hagyott. — A temetési költségek és hagyományok kifizetése után fenmaradó összeget kanonok társai között egyenlő részekben feloszttatni rendelte. [4] — Halálának éve ismeretlen. 1673—1681.

KOSZTKA ISTVÁN. Pruzsinán Trencsén vármegyében született. A bölcseletet és theologiát a nagyszombati egyetemes papnöveldében tanulta és 1659-ben bölcseleti magister lett. Áldozárrá szenteltetvén, Nyitrán mint segédlelkész müködött. [5] 1667-ben Trencsén várme-

[1] Rupp. Magyar Ország helyrajzi Története III. 27. l.

[2] U. o. Prot. 85. 10. l. — Successio Parochor. Dioec. Nyitr.

[3] Némethy L. i. h. 563. l. — Jedlicska Pál. Csejte történeti emlékei. Magyar Sion. 1866. 503. l.

[4] Nyitr. kápt. magán levt. Fasc. Testamentorum orig.

[5] Némethy Lud. Series Parochiarum et Parochorum ADioec. Strig. 702.

gyében tepliczai plébános volt.[1] 1672-ben zsolnai lelkészszé kineveztetett és a következő év május havában javadalmába beigtattatott.[2] A Tököly-féle fölkelés alatt, minthogy Rukovics Ferencz, Kisucza-Ujhely mezőváros köszvényes plébánosa Lengyelország határára menekült, ezen plebánia katholikus hiveinek is gondját viselte Kosztka.[3] Gróf Pálffy Tamás nyitrai püspök ismervén lankadatlan buzgalmát őt már 1672. november 27-én kanonokká nevezte ki. Nem sokára trencséni főesperes és Szent-Lélekről nevezett monostori apát lett. Midőn a Jézus társasági atyák Szelepesényi György esztergomi érsek végrendelete következtében 1685. novemberben, négy havi számüzetés után, Zsolnán véglegesen letelepedtek, Kosztka a legnagyobb örömmel és jóakarattal fogadta őket, s azon rövid időn át, mig Zsolnán együtt müködtek kölcsönösen támogatták egymást.[4] Még ugyan azon év végén elfoglalta nyitrai kanonoki székét, s eltávozása után Korompay Péter nyitrai püspök a zsolnai plébánia vezetését a Jézus társasági atyákra bizta, s 1688-ban Kosztka Istvánnak, mint trencséni fő-esperesnek jutott osztályrészeül a feladat, hogy Jankovics György Jézus társasági atyát lelkipásztori hivatalába bevezesse. Mint kanonok, fokozatos előléptetés utján az éneklő-kanonoki stallumig jutott, utóbb a traguri püspökség czi-

[1] Successio Parochorum Dioec. Nitr. 322.

[2] Sztárek Lajos 1855. február 12-én kelt, s az itteni egyházmegyei levéltárban meglevő levelében, melyben 25 trencsén-vármegyei plébánia ismeretlen, és részint a zsolnai, részint a trencsénvárosi levéltár okleveleiben emlitett lelkészeinek neveit közli, a zsolnai plébánosokról ezeket jegyzi meg: „Daniel Albi, 1588. VADiaconus Superioris Districtus Trenchiniensis. — Ioachim Fabry et Thimotheus Lovchányi. Ille 1595, hic 1616. Augustanae fuerunt Confessionis; sed Ioannes Sztankovich 1617. Catholicus, per Eszterházyum inductus, ac ab AEppo (Pázmány) expetitus. — Dein. Aug. Conf. Michael quippe Crispinus 1619. — Elias Ladover a 1653 usque 1671. — *Stephanus Kosztka Catholicus 1672 occurrit,* a quo tempore ignoratur. Canonicus et ADiaconus Trenchiniensis usque 1685."

[3] Successio Parochorum 294.

[4] Dubniczay Steph. Metamorphosis Fidei Catholicae . . . in Cottu Trenchiniensi Cassov. 1774. p. 22.

mével diszittetett fel s mint Korompay Péter és Haskó Jakab püspökök helyettese bölcsen s erélyesen kormányozta az egyházmegyét. Káptalani kiküldetésekben is gyakran vett részt. Igy 1692-ben hg. Eszterházy Pál nádor meghagyásából, Kubinszky László nádori biztossal benyói Benyovszky Mátyást Nemeskürth nyitra-vármegyei faluban uj adományozás czimén nyert birtokába bevezette, mely bevezetésnek azonban Dióssy Tamás ellentmondott.[1] 1694-ben október 4-én kis-apponyi Bartakovics János fiait: Pétert, Jánost és Ferenczet, Kvassay István királyi emberrel szalakuszi birtokukba igtatta be.[2] 1696. márczius 6-án Csongrády Ferencz kanonokkal mint káptalani tanu irta alá Sebestyén György végrendeletét. Halálának éve ismeretlen; de az 1696-ik éven túl többé nem emlittetik okiratainkban. 1673–1696.

BLUDOVICS JÁNOS. Esztergom-főmegyei áldozár, 1660-ban mint némethi plébános Honth vármegyében Szegedy Ferencz Lénárt érseki helynök meghagyására Palásthy Miklós vitás végrendelete ügyében, Czurhay Zsuzsannát és leányát Máriát idézte meg; 1661. márczius 8-án pedig ugyan azon ügyben Korponán tanukat hallgatott ki.[3] 1671-ben átment a krakováni plébániára; 1672-ben pedig trencsénvárosi plébánossá választatott. 1674-ben kanonokká neveztetett. Meghalt Trencsénben 1676. marcziusban.[4] 1674–1676.

BELLUSSY JÁNOS. A bölcseletet és hittudományokat a nagyszombati egyetemes papnöveldében végezte s az utóbbiakból borostyános lett.[5] 1657-ben roszinai plébános volt, és mint tanu irta alá Szúnyogh Gáspár végrendeletét.[6] — 1674-ben kanonokká, 1682 körül

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1650–1700. n. 89.
[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. 87 Prot. 237.
[3] Palásthy Pál. A Palásthyak. II. 339–341.
[4] Némethy id. m. 503. l. — Protoc. A. Győry et L. Sztárek 112.
[5] Szentiványi Mart. Dissertationes paralipomenicae Rerum memor. Hung. Decad. III. p. I. pag. 44.
[6] U. o. 82. Prot, 119.

szent Margitról czimzett dömösi préposttá neveztetett; utóbb mint püspöki helynök és olvasó-kanonok működött. 1681-ben a soproni országgyülésen Demka Márton kanonokkal mint káptalani követ volt jelen. 1683. február 15-én hg. Eszterházy Pál nádor parancsára mint káptalani biztos, Pesty János nádori emberrel bekettfalvai Morócz Lénártot ürményi és bucsányi részbirtokaiba igtatta be.[1] 1686. márczius 17-én kelt végrendeletében Gubassóczy János kalocsai érsek és nyitrai administratornak 62 aranyat; a ferenczrendiek tartományi főnökének a szerzet templomaiban végzendő 600 szent misére 300 ftot; kanonok-tarsainak egy-egy aranyat s a temetésénél jelenlevőknek még egy aranyat; a Bold. Szüz tiszteletére a székesegyházban havonkint végzendő szent misére 1600 ftot; a székesegyháznak 100 ftot, Jézus társasága trencséni házának 300 ftot, a galgóczi és szakolczai zárdának egyenkint 30 ftot; szegényebb ellátásu plébánosok által mondandó szent misékre 200 ftot; a nagyszombati Mária-társulatnak 50 ftot; a nyitrai ferenczeseknek, kiknek sirboltjában eltemettetni kivánt, 50 ftot hagyott s. a. t.[2] Meghalt 1686-ban. 1674—1686.

BOCSKAY GYÖRGY FERENCZ. A Pázmány intézet növendéke volt. 1663-ik évi aprilis hóban pobedimi, — 1666-ban csejthei plébanos, 1676-ban nyitrai kanonok és illavai lelkész lett. 1683-ban a Tököly-féle mozgalmak alatt az illavai templom és plébánia a katholikusoktól erőszakosan elvétetett; s a katholikus lelkész az iskolás gyermekekkel együtt elüzetett;[3] azonban a fergeteg lecsillapulása után Bocskay ismét visszatért[4]

[1] U. o. Stat. 1650. n. 863.

[2] Nyitr. kápt. magán levt. F. I. n. 15.

[3] Successio Parochorum D. N. 148. l.

[4] Az illavai plébánia kereszteltjeinek legrégibb anyakönyvében 1686. évnél következő bejegyzés olvasható: „Anno 1685. die 4-a Octobris A. R. D. Georgius Boczkay, Canonicus Nitriensis, Decanus et Administrator Ecclesiae Illaviensis, omnibus Ecclesiae Sacramentis munitus pie in Domino obiit. Cui legitime successit Ioannes Frideczky Parochus attune Puchoviensis." Főtiszt. Dr. Chorényi József, illavai plébános úr szives közlése.

hiveihez, és visszaszerezvén a templomot, egész 1685. október 4-én bekövetkezett haláláig buzgón munkálkodott. 1676—1685.

KOLENICS FERENCZ. Schvach György 1676-ik évnél mint kanonokot emliti; valószinüleg egy személy ama Kolenics Ferenczczel, ki 1681-ben nemsovai plebános volt.[1] 1676—1681.

BERTALAN JÁNOS. 1675-ben mocsonoki plebános volt, honnan a nyitra-városi plebániára ment át és még ugyanazon évben nyitrai kanonokká neveztetett.[2] 1680. október 12-ik és következő napjain, gróf Forgách Ádám országbiró meghagyásából, mint káptalani kiküldött, Szőllősy Ferencz nádori emberrel ipoly-kéri gróf Kéry ezredes s a Nyitrán állomásozott horvát katonaság parancsnoka ügyében tanukat vallatott.[3] 1676—1681.

[1] Successio Parochorum 124. l.

[2] U. o. 29. l.

[3] Nyitr. käpt. orsz. levt. 85. Prot. 10–27. l. — I. Lipót király uralkodása alatt a német katonaság által Nyitrán és vidékén elkövetett hatalmaskodások, zsarolások és egyéb kihágások folytonos panaszok tárgyát képezték. E panaszok ellen kivánt védekezni gróf Kéry parancsnok, midőn ez ügyben önmaga kért vizsgálatot. A Nyitrán megejtett nyomozásnál összesen 53 tanut hallgattak ki, kiknek vallomásaiból kiderült, hogy ama nagymérvű kihágások, melyeket a német soldatesca Woppingh ezredes nyitrai parancsnoksága idején majdnem rendszeresen véghez vitt, Kéry parancsnoksága alatt ritkábban fordultak elő. A tanuk között három kanonok is volt, kiknek elseje, Falónyi Simon olvasó-kanonok igy vallott: „Azt tudom mondani, hogy Woppingh ideiben kezdettek volt ollyan abusust csinálni, szedtek az mint jut eszembe bortul, sertől pénzt, kinek contradicalva Főispán Urunk eő Ngha Pálffy Tamás Úr, eő Felséghe kegyelmes mandatuma mellett inhibealta is az illyen cselekedetektől; az mint hogy azután nem is continuáltatott. Mennyi pénzt szedtek akkor azt nem tudom. Gróf Kéry Úr eő Ngha, hogy ezt elkövette volna nem hallottam senkinek panaszát." — Ad 2-um: „Hallottam másoktul, hogy tavali esztendőben a német és horváth miatt feles kár esett a rétekben, ez idén penigh nem annyira, és hogy széna is töb vagyon, ki oltalmábull nem tudom." — Ad 3-um: „Minthogy alá nem járok (az alsó városba) ki mit csinál nem tudom, hanem hallottam, hogy Vargha Gyurkot az horváthok megholték, és a pénzét is, feltörvén a ládáját, hogy elvették a horvathok hallottam." —

BUJÁKY MIHÁLY kanonok, egyedül Schvach György emliti. 1681.

HASKÓ JAKAB. A nyitrai káptalannak, szoros értelemben vett tagja ugyan nem volt; de mint két püspöknek, gróf Pálffy Tamásnak és Korompay Péternek helyettese, méltán helyt foglal e névsorban. Született Trubin nevü faluban Bars vármegyében, 1622. april 27-én. Szülői Haskó Márton és Koza Dorottya voltak. 1637—1642-ig a nagyszombati gymnasiumban tanult; azután egy évig a jászói prépostságban tanitott, honnan visszatérvén Nagyszombatba, tanulmányait, a Rákóczy György-féle fölkelés miatt, nem folytathatta; miért is előbb Csepregen, azután Ikerváron keresett és talált is tanitói állomást. Ezen állását nem sokára elhagyván 1647-ben

Ad 5-um (Tudgya-e tanu, hogy mikor Török hir vagyon, grof Kéry Ferencz eő ngha személlyben kimegyen mindenkor az alatta valóival nem csak közel, hanem valahova az magyar seregh ment, Verebély, Ürmén és másfelé, az hová kivantatott?) „Tudom hogy eő ngha ki nem ment mindenkor, mikor Török hir volt. Söt tudom azt is, hogy arestumban is voltak az horvatok, hogy némellyek kimentek eő Ngha hire nélkül a Magyarokkal." — Ad 7-um. (Tudgya-e a tanu, az előbeni emlitett Commendansok mindenkor árultak-e bort? Obester (igy) Wopping húst vágatott-e? Sőt a vassas kapitányok mindenikének volt-e markotánnya, ugy a töb német Kapitányoknak is, az kik mindenkor sert, bort árultak?) „Tudom hogy Woppingh sert árultatott itt létiben a magha szállásán magha alatta valói számára, és mészárszéket is (tartott) az szerint, de mindig Contradictio alat." — Mihály István őrkanonok körül-belül ugyan azt vallotta. Jaszlóczi György pedig igy nyilatkozott: „Ad 2-um. Tudom az szürke baratok szénáját tavali esztendőben s másokét is ell hordottak; ez idén eő ngha egy felöl oltalmazta, más felöll magha hordatta." — Ad 4-um: „Olyan nehézségünkre vagyon eő ngha itt léte, hogy az szőleinket gázolják; szolghámot megfosztották a horvátok."

1681-ben Nyitra vármegye tett jelentést Gubassóczy János püspöknek, mint főispánnak, azon számos kihágás és erőszakoskodásról, melyekkel a Styrham ezredéhez tartozó tisztek és közkatonák Nyitra város lakóit szakadatlanul zaklatták és bosszantották. Gubassóczy a panaszokat a következő felterjesztésben közölte orvoslás végett a bécsi udvari hadi Tanácscsal: „Excellentissimi Illustrissimi etc. Comitatus Nitriensis quid mihi scribat, ratione recentium gravium violentiarum ac excessuum, per officiales et milites prae-

Bécsbe ment s ott a Pázmány-intézet növendéke lett.[1] Theologiai tanulmányainak befejezése után 1651-ben pappá szenteltetvén, Liptómegyében Szent-Iványon két évig mint káplán munkálkodott. 1653-tól 1660-ig szomolányi lelkész volt, honnan ugyan azon évben Modorra, néhány hét mulva pedig a csejtei plébániára ment át. Itt 1662-ben pozsonyi, — 1664-ben pedig esztergomi kanonokká és tót egyházi-szónokká neveztetett ki. Elfoglalván kanonoki székét, Nagyszombatban két évig működött és 1666-ban

sertim Styrhamianos patratorum, ex inclusis eiusdem Excellentissimae ac Illmae DDVrae dignabuntur intelligere, ac simul sapientissime respondere, an sit (intuitu etiam proxime celebrandae dietae) de tempore, ut omnis generis incommoditatibus sine respectu personarum, Incolae, Nobiles ac Ignobiles, Iudices seu Officiales Cottus Nittriensis aggraventur. Hodie me visitando Capitaneus peditatus germanici pro defensione Arcis Nittriensis constitutus retulit, se verbis exprimere non posse, quanta non sustineant vel soli Cives et incolae praesidii Nittriensis a Militibus Styrhamianis, tales Officiales et Milites, quibus bellum aurea res est, per intolerabiles suos modos agendi, non pacem et tranquillitatem Regni anhelant, sed gravioris dissensionis, odii, abalienationis animorum, rerum desperatarum periculum, variorum gravaminum molem augere intendunt, ut aut non succedat, aut difficilior reddatur optatae Dietae eventus, contra benignissimam Suae Mattis Ssmae intentionem, bonique publici christiani promotionem. Ex eo Excellentissimas Dnationes Vestras demisse rogo, dignentur hac quoque in parte suprema sua authoritate eam adhibere medelam, quatenus non privatorum quorumdam praedis inhiantium lucrum, sed boni publici commodum et antemuralis Christiani conservatio exinde sequatur. Servet Deus Excellentissimas ac Illmas DDVras diu felicissime. Viennae 2 Aprilis 1681. — Ad Inclytum Consilium Aulae Bellicum ab Eppo Nitriensi Ioanne Gubassoczy. (Nyitr. kápt. magán levélt. Fasc. XVI. n. 19.

Ugyan ezen ügyben a káptalan már előbb kért orvoslást a cs. kir. hadügyi tanácstól és válaszul 1681-ik évi január 13-án a következő szép igéretet nyerte: „Scribimus desuper Dno Colonello Comiti de Styrumb, ut det illos ordines, suosque ita dirigat, ne ad similes querimonias ansa ulterior praebeatur", sat. (Eredetije a nyitr. kápt. magán levélt. Polit. Eccles. Fasc. XVII. 1. p.) Szerencsésebb volt-e fölterjesztésével a püspök és föispán, mint a káptalan? erre adatom nincsen.

[1] Zschokke H. Die Theologischen Studien und Anstalten in Oesterreich. 569.

a beczkói uradalom birtokosai által vágujhelyi préposttá választatván, új hivatása helyére távozott. Vágujhelyen sokáig és áldásosan munkálkodott; ugyanis lankadatlan buzgóságával körülbelül 500 tévelygőt vezetett vissza a kath. egyház kebelébe; a préposti lakot egy emelettel kibővitette, a templomot helyreállitatta, és diszitette. 1678-ban az új pobedimi templom-, 1681-ben pedig az ugyanott létesitett plébánia javára alapitványt tett. Ugyanazon évben jelen volt a soproni országgyülésen.[1] Érdemeinek elismeréseül 1672-ben rosoni czimz. püspökké és rajki apáttá neveztetett ki; gróf Palffy Tamás nyitrai püspök pedig 1676-ban (Fenessy György vikárius és olvasó-kanonok Nyitráról eltávozása után) püspöki helyettesévé tette. Mint ilyen 1679-ik évben a hivei által bepanaszolt Kramárik Tobiás zliechói plébános ügyében több levelet irt,[2] s utóbb a bevádolt s a vizsgálat során bünösnek talált plébánost javadalmáról el is mozditotta. Utóbb Korompay Péter püspök is Haskót, mint egykori kanonok-társát és meghitt barátját, a nyitrai egyházmegye helyettes kormányzásával bizta meg. A jámbor és szerény férfiu, ki minden kitüntetést gondosan került, nem is sejtette akkor, hogy nem sokára barátjának utódja lesz a nyitrai püspökségben. Ugyanis Korompay Péter 1690. május 12-én Bécsben kimulván a fejedelmi kegy Haskót szemelte ki a megüresedett püspökségre, ki ugyan, hosszú vonakodás után a kinevezést elfogadta, de már egy év mulva leköszönt[3] a nagy felelőséggel összekö-

[1] Zsilinszky M. Az 1681. Soproni Országgyülés Történetéhez. 7. l. (Értekezések a Történelmi tudományok köréből. XI. k.)

[2] A Haskó Jakab által sajátkezüleg irt 4 levél a nyitrai káptalan magán levéltárában őriztetik. (Fasc. Polit. Eccles. XVI. lit. C.)

[3] A jámbor és szelid lelkü főpásztor következő levélben bucsuzott el káptalanától: „Rndissimi sat. Salutem et omnem prosperitatem. Sua Mattas Sctma, Dnus Dominus noster Clementissimus, pro innata sua Clementia, non sprevit orationem meam, nec despexit humilem deprecationem meam, sed eam in conspectum suae exauditionis clementer admisit, meque ab onere Episcopatus Nitriensis (consideratis meis iustis in Sacris Canonibus fundatis rationibus) dignanter absolvit: experimento namque didici, meam decrepitam

tött főpásztori méltóságról, hogy szükebb és csendesebb körben, vágujhelyi szeretett hivei között tovább is folytathassa jótékony működését; hol élete utolsó éveiben lábán támadt seb következtében, hosszú és békésen türt szenvedés után 1695. október 19-én jobb létre szenderült.[1] Rövid püspöksége emlékeül, a nyitrai székesegyháznak egy cseh kövekkel, és Krisztus életéből vett 15 zománczos képpel diszesitett ezüst szentségtartót; és egy dúsan aranyozott, szintén zománczokkal ékesitett ezüst kelyhet ajándékozott. A káptalan javára pedig, Korompay Péter püspökkel egy havi szent misére 2000 ftos alapitványt tett.[2] Beczkón a ferenczrendiek számára a

aetatem per insuetas alterationes, quas pati necessitatur, ad Officium Pastorale obeundum quotidie inhabilitari, nec aliud exinde colligi posse, quam me propediem impotentem evasurum ad supportandum onus, Angelicis humeris formidandum. Instare igitur debui apud Regem nostrum Apostolicum (non obtento pro meo voto a Celsissimo Metropolitano Archiepiscopo responso) pro absolutione tantae obligationis, et obtinui, quod postulavi, quo facto Praelatus praetitulatarum Vestrarum Dominationum, qui hucusque fui, iam esse desii. Quo casu itaque praeter intentionem meam aliquem e numero Illmarum Dnum Vrarum offendissem, humillime veniam peto, nam ego quod Vris Rndissimis ac Adm. Rndis Dnationibus ignoscam non habeo, et si quid haberem, quidquid illud esset, cordicitus ignoscere vellem. In reliquo me earundem Dnationum Vrarum affectui ulteriori enixe commendo manens Rssmarum et Adm. Rndarum Dnationum Vrarum Ujhelini ad V. die 23 Febr. 1691. obligatissimus Servus Jacobus Hasko. m. p. (Eredetije a nyitrai káptalan magán levéltárában, jelzés nélküli csomagban.)

[1] Vurum I. Episcopatus Nitriensis eiusque praesulum Memoria 384. — Némethy Lud. l. c. 614. Jedlicska Pál. Kiskárpáti Emlékek II. 552—567.

[2] „1688. Petrus Korompay, Episcopus Nitriensis, vetus Altare maius, Cathedram et Stalla priora affabre curavit; Votivum etiam cantatum fundavit.

1689. Iacobus Hasko, ex Praeposito Vágh-Ujhelyiensi Episcopus factus Nitriensis, vir exemplaris pietatis, humilitatis et erga pauperes eximiae liberalitatis, hic Deo devotus Episcopus, postquam Ecclesiae suae Cathedrali pretiosam magnam argenteam, inauratam, lapidibusque pretiosis exornatam Monstrantiam, cum uno pulchro Calice ac patena curavit, Altareque unum laterale erigi fecisset, vo-

gróf Nádasdy Ferencz országbiró által épiteni kezdett, de korai halála miatt, alig az alapokon fölül emelkedett zárdát felépitette, illetőleg annak teljes befejezéséről hagyománya által gondoskodott.

TRENCSÉNYI MIKLÓS. Született Beczkón. Gymnasiumi tanulmányait Trencsénben és Győrött, a theologiát pedig a nagyszombati egyetemes papnöveldében végezte. 1663-ban pappá szenteltetett. 1668-ik évi augusztus 31-ikén verbói lelkész lett, honnan 1676-ban a trencsén-városi plebániára ment át. 1681-ben nyitrai kanonokká neveztetett. Meghalt Trencsénben 1683. november 2-án. [1] 1681—1683.

TOLMÁCSY ISTVÁN kanonok; 1688-ban Eszterházy Pál nádornak január 12-én kelt rendeletére, Gál István királyi emberrel, Czabay Lászlót, Ádámot és Ilont az anyagyilkos Czabay János részbirtokaiba igtatta be. [2] 1681—1688.

VADÁSZ FERENCZ, éneklő-kanonok és Bold. Szüz Máriáról nevezett jászti apát. Született Gyöngyösön, hol testvére Vadász Márton 1691-ben Szabó Tamástól egy házat vásárólt. [3] Tanulmányai s lelkészi müködése ismeretlenek; jegyzőkönyveinkben 1684. óta mint kanonok fordul elő. 1698-ik évi márczius 23-án a káptalan, Ürmény határában birt, de utóbb Hunyady Endre Bars vármegye alispánjának eladott földjeinek miveltetésére és javitására Vadász Ferencz által beruházott 200 ft megtéritése, valamint egy kisebb összegü követelésének kielégitése czimén, ugyanannak Czabajon egy b. e. Szelepcsényi György érsek halála után a káptalanra szált jobbágy-telket adományozott. [4] Ingatlan birtokát,

tivumque praecedens Korompaianum sibi commune constituisset, Episcopatum sponte dimisit. — Utraque haec Fundatio simul consistit in Capitali 2000 flnor." Protocoll. Lad. Kamanházy.

[1] Protocoll. Ad. Győry et L. Sztárek. 113. — Némethy L. id. h. 995.

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1650. n. 2.

[3] Nyitr. kápt. orsz. levt. 87. Prot. 144.

[4] „Nos Capitulum etc. Damus pro memoria, Quod nos matura intra nos animi deliberatione praehabita, in complanationem prae-

melyet Mező-Keszin, Ürményben, Felső-Köröskényben, Czabajon és Tornóczon részint örök-áron, részint zálog jogán szerzett, még életében 1699-ben és 1702. márczius 25-én a káptalan előtt sógorának Kapitány más néven Tóth Mátyásnak és nejének Vadász Zsófiának adományozta.[1] Nyitra várának ostroma alatt tett szóbeli végrendeletében a zobori kamalduliaknak mise-alapitványúl 1000 ftot; a gyöngyösi, egri és nagyszombati ajtatos testvérületeknek egyenkint 50 frt; a Bold. Szüz kövesd-

tensionis illius, iuxta fraternam Conventionem nostram, ad flnos 200. se se extendentis, quam Rssmus D. Franciscus Vadász, Abbas B. M. V. de Jászth alias Cantor, Frater et Concanonicus noster, pro cultura et melioratione certarum terrarum arabilium in territorio Possessionis Ürmén, Cottuque hocce Nitriensi existentium et habitarum, per nos Generoso Dno Andreae Hunyady, Incl. Cottus Barsiensis Vice-Comiti divenditarum; nec non ratione cuiuspiam pecuniae, ex Salario Choralium Cantorum huius Ecclesiae nostrae tempore adhuc Custodiatus sui primitivi eidem Dno Francisco Vadász praetensive obvenire debentis, se habere asserebat, Fundum illum colonicalem in possessione Czabay dicta, Cottuque isto Nitriensi adiacente habitum, qui nobis post fata et ex hac vita decessum piae recordationis olim Archi-Episcopi Strigoniensis etc. Dni Georgii Szelepchényi obvenerat, simul cum cunctis eiusdem fundi colonicalis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis pascuis, campis, foenetis, foenilibus, sylvis, nemoribus, montibus, collibus, vallibus, vineis, vinetis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, piscinumque clausuris et aquarum decursibus, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis, ad eundem Fundum colonicalem spectantibus, et pertinere debentibus praementionato Dno Francisco Vadász, Fratri et Concanonico nostro in flnis 100 Rhenens. dederimus cesserimusque et per manus cum solita legalis Evictionis cautela, in nos assumpta assignaverimus, prout damus, cedimus et per manus assignamus cum effectu, salva tamen authoritate et facultate Dnorum Hereditariorum Fundi et pertinentiarum eiusdem, depositis eidem Dnationi Rssmae flnis Centum dum et quando lure cessionario redimendi. Harum nostrarum vigore et Testimonio Literarum mediante. Datum ipsa Dominica in Ramis palmarum Anno Dni 1698." (Prot. 88. 200.)

[1] U. o. 90. Prot. 11.

hegyi templomának 100 ftot, szegényeknek 100 ftot s. a. t. hagyott.[1] Meghalt 1704. julius 15-ike körül. 1684—1704.

NOZDROVICZKY ENDRE. 1682-ben dubniczai plébános; 1684-ben kanonok, megtartván plébánia-javadalmát. Meghalt 1692-ben.[2] 1684—1692.

HUSZÁR GYÖRGY kanonok és gradnai fő-esperes. 1685. szeptember 8-án Demka Márton kanonokkal jelen volt panni Török Katalin, Apponyi Gáspár özvegyének végső rendelkezésénél.[3] 1684—1687.

KOVÁCHY MÁTYÁS kanonok[4] 1660-ban tepliczai, 1666-ban bittsei plebános. 1684-ik évben kanonokká neveztetvén, midőn Nyitrára költözni készült, a halál rögtön véget vetett életének.[5] 1684.

SCHVACH GYÖRGY JÓZSEF. Lelkészi pályáját Dezseren kezdette. 1669-ik évben roszinai-, 1677-ben predméri-, 1678-ban rajeczi plébános lett. A buzgó lelkipásztort a Tököly-féle felkelés idejében nagy veszély fenyegette; mivel a protestánsok által felbujtatott csőcselék elfogta és kétségkivül megölte volna őt, ha egy bátor kath. vallású katona a dühöngők kezeiből ki nem szababaditja.[6] 1684-ben átvette a trencséni plébánia vezetését, 1686-ban nyitrai kanonokká és nem sokára a bold. sz.

[1] Testamentum Fr. Vadász. Abb. et Cant. dd. 12 Julii 1704. sub obsidione Arcis Nitriensis nuncupative factum: „1000 flnos applico ad Cellam meam in Eremo Zobor extructam, ut ille Pater singulis septimanis celebret 2 Sacra, unum de Requiem pro anima mea et Parentum meorum, et Cognatorum; aliud die Sabbati in honorem B. Mariae V. pro vivis pariter Consanguineis. — Piis Congregationibus Gyöngyösini, Agriae, Tyrnaviae per 50 flnos, Templo B. Mariae V. ad Urbem Nitriensem 100 fl pro uno pulchro pacificali; — 100 flnos pauperibus pro vestitu. — Illmo D. Praelato 1 # valoris 10. — etc. (Nyitr. kápt. levt. XVI. Q.)

[2] Protocoll. Lad. Kamánházy. 17. — Visitatio ADiac. Trenchin. per Georg. Schvach.

[3] Protoc. Lad. Kamánházy. 17. — Ered. végrend. a kápt. magán levéltárában.

[4] U. o. — [5] Successio Parochorum Dioecesis Nitriensis. 230.

[6] Success. Parochorum. 266.

Mária gágyi apátjává neveztetett. 1693-ban I. Lipót király deczember 22-én kelt parancsára mint káptalani bizonyság Raymanus Ádám királyi emberrel Pettkó Ádam bizonyos ügyében Trencsén szabad kir. városban tanuk kihallgatásánál vett részt.[1] Mint trencséni fő-esperes 48 plébániából álló kerületét 1688-tól 1699-ig hétszer utazta be. 1697-ben elfoglalván kanonoki javadalmát, 1700 körül, mint őr-kanonok a káptalan országos levéltárát rendezte és akkor készitette el a nyitrai püspökök és kanonokok névsorát. II. Rákóczy Ferencz szabadság-harcza végzetessé vált az érdemes férfiura nézve; mert midőn gróf Bercsényi Miklós csapatai 1704-ben Nyitra várát körülzárták és ostromolni kezdették, betegség és ijedelem következtében meghalt.[2] 1686—1704.

PRILESZKY JÁNOS. 1686-ban, mint szkalai plébános neveztetett ki kanonokká; de mikor foglalta el stallumát? az levéltári forrásaimból ki nem puhatolható. 1688-ban Schvach György fő-esperesi látogatása alkalmával még Szkalán volt. Az ottani plébánia-templomnak egy ezüst kelyhet ajándékozott.[3] 1689. augusztus 9-én herczeg Eszterházy Pál nádor meghagyásából mint káptalani tanu, Szuhányi János nádori emberrel felső-motesiczi Motesiczky Pált óhaji birtokába,[4] 1693-ik évi augusztusban pedig, Grassalkovich János királyi biztossal Vadász Ferencz jászti apát- és nyitrai kanonokot Mezőkeszi és Tarány pusztákon vett részbirtokaiba vezette be.[5] Meghalt mint székesegyházi fő-esperes Nyitrán 1706-ban.[6] 1686—1706.

SURMANN MÁRTON. 1670-ben ribéni-, 1678-ban beczkói plebános. Főérdeme, hogy a beczkói plebánia malmát, melyet a közbirtokosság jogtalanul elfoglalt, per

[1] Nyit. kápt. orsz. levt. 87 Prot. 83. l.

[2] Protoc. Lad. Kamánházy 17. l.

[3] Visitatio Parochiarum A. Diaconatus Trench. per Georg. Schvach. p. 94.

[4] Nyitr. kápt. orsz. levt. Statut. 1650—1700. n. 876.

[5] U. o. 87. Prot. 141.

[6] Protoc. Lad. Kamánházy 16.

utján visszaszerezte.[1] 1686-ban nyitrai kanonok. 1688-ik évi január 20-án Demka Márton olvasó-kanonokkal a pozsonyi káptalan előtt tiltakozott herczeg Eszterházy Pál nádor intézkedése ellen, melylyel bizonyos kis-sarlói birtokot Benyovszky Mátyásnak adományozott.[2] Meghalt 1693-ik évi márczius 28-án. A káptalannak sz. misére 300 ftot hagyott; azon 100 ft, melyet 1686-ban kanonokká kineveztetése előtt Révay Zsigmondnak kölcsön adott, halála után, a káptalan beleegyezésével a beczkói plebánia-templomnak jutott.[3] 1686—1693.

SZÖRÉNYI ZSIGMOND (kis-szörényi). Előkelő családnak tagja, melynek őse Péter 1572-ben nyert Miksa királytól nemesi levelet és királyi adományt.[4] Született 1653-ik évben, mint Szörényi Mihály és Pap Zsuzsanna első fia.[5] Ifjusága- és tanulmányairól semmi adataim nincsenek. 1682-ben mint plebános Szalakuszon munkálkodott.[6] 1688-ban már nyitrai kanonok és székesegyházi főesperes volt. 1689-ben mint dömösi prépost elnökölt öcsesének Lászlónak a nagyszombati egyetemen az öszszes bölcseletből tartott vitatkozásánál. 1691-ben olvasókanonokká, nemsokára traguri püspökké és királyi tanácsossá neveztetett. 1691-ben Haskó Jakab püspök lemondása folytán káptalani helynökké választatott és

[1] Dualszky János kézirati müve: Historia arcis et oppidi Beczkó 114. l.

[2] Nyitr. kápt. magán levt. Fasc. I. n. 13.

[3] Nyitr. kápt. orsz. levt. Prot. 89. 9.

[4] Nagy Iván. Magyar Ország Családai X. 854. — Mindszenti Sámuel (L' Advocat historiai Dictionariumna VI. darab. 362. l.) a család eredet't egészen Kálmán királyig vezeti vissza; de ez Nagy Iván szerint alaptalan koholmány.

[5] Szörényi Mihálynak négy fia volt: 1. Zsigmond. — 2. Gábor, sz. 1655. utóbb abauj-vármegyei alispán. — 3. Sándor, szül. 1661. Jézus-társasági áldozár és iró. — 4. László, a szerémi püspök és nyitrai kanonok. Nyitr. kápt. orsz. levt. 90. Prot. 27. — Mindszenti Sámuel, id. h. 367. l.

[6] Mindszenti szerint nyitra-városi plebános is volt: ami tekintettel arra, hogy egyházmegyei levéltárunkban a 17-ik századi plebánosok névsora nagyon is hézagos, nincsen kizárva.

utóbb Jáklin Balázs és Mattyasovszky László püspököt is helyettesitette az egyházmegye kormányzásában.

1694. julius 24-én Czabajon birt nemesi kuriáját cserébe adta Gellért Jánosnak nagy-szőllősi részbirtokáért.[1] I. Lipót király 1697. julius 1-én kelt rendeletére a zobori kamalduli atyákat, kisfaludi Kelko István királyi emberrel, mint káptalani bizonyság alsó- és felső-elefánthi birtokaikba s az ottani kastélyba beigtatta.[2] Ugyanazon évben, midőn hire járt, hogy Török Imre vezetése alatt egy fölkelő csapat közeledik, Szörényi Zsigmond, mint püspöki helynök a káptalant és a városi nemeseket közös tanácskozásra Orbán Pál nádori főjegyző felső-városi házába hivta össze, hol a hír megvalósulásának esetére a közbiztonság fentartása, s a város védelme érdekében követendő rendszabályok állapitattak meg.[3] 1699. május 3-án felső-vadassi Rákóczy Erzsébet, gróf Erdődy György nejének megkeresésére a káptalan által Vadász Ferencz kanonokkal Kis-Tapolcsányba küldetett, hol nevezett grófné előttök vallotta: „hogy Lechnicz klastromi jószághát, mellyet nagy-atyja néhai gróf Rákóczy Pál Országbiró Horváth Györgytől 35,000 magyar forinton aquirált, Mattyasovszky László Kanczellár Urnak, minthogy azon jószágban eleitől bizonyos inskripcziok interveniáltanak, járulván ehez ó-falusi ispitály iránt való fundatio . . . emlitett mlgos kanczellár Urnak complaceálni akarván, 22,000 rhenusi forintokban, összes tavaszi vetéssel, nemkülönben majorokban levő marhákkal edgyütt" eladta.[4] 1702. január 24-én fivéreivel Gábor és Lászlóval a káptalan előtt tiltakozott anyai rokonuk Pap Mária ellen, ki Felső-Szőllősön birt nemesi telkét, tartozékaival együtt Szőllősy Györgynek egy Csepeny nevü pozsony-megyei faluban fekvő birtokért cserébe adta, s ekkép azon ősi jószágot, mely Pap Máriának mint gyermekek nélküli személynek

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 87. Prot. 2. l.
[2] U. o. 88. Prot. 31.
[3] Dualszky János. Nyitra Vár és Város történelmi vázlata. 18. l.
[4] Nyitr. kápt. orsz. levt. 88. Prot. 97.

halála után az ország törvényei szerint a tiltakozókat illette, jogtalanul elidegenitette. Miért is ezen elidegenités ellen óvást tevén, Szőllősy Gábort ama nemesi telek birtokba vételétől eltiltották. [1]

1704-ik évi augusztusban a nyitrai vár ostroma alatt kanonoki székháza leégvén és halomra lövetvén, a ferencz-rendiek zárdájának egyik szobájában vonult meg, hol egészen haláláig lakott. Végrendeletéből tudjuk meg, hogy Szőllősön a Bold. Szűz tiszteletére saját költségén kápolnát épitett és mise-ruhákkal ellátott, melynek gondozását és fentartását rokoni örököseire bizta. A nyitrai székesegyházban 1200 ftos mise-alapitványt tett; gróf Erdődy László püspöknek 10 aranyat; kanonok-társainak 2–2 aranyat; a ludányi apátsági templomnak 50 ftot, a székesegyházi kar-papoknak 50 ftot; a nyitrai kegyesrendiek és ferenczeseknek egy-egy hordó bort hagyott; sz. Miklós oltárára pedig, melynek igazgatója volt, a mise-alapitványok hátralékos kamatainak őt megillető részét forditani rendelte. [2] Meghalt 1708. november 28-án.

1688—1708.

RAVASZ ISTVÁN (nagy-écsi). A hittudományokat mint esztergom-főmegyei növendékpap a római németmagyar kollegiumban tanulta. [3] Hazájába visszatérvén, 1686-ban május 1-én nyitra-városi plebános lett, [4] mely hivatalát mint kanonok is, 1690-ik évig viselte. 1688-ban már mint kanonok, gradnai fő-esperes és sz. László develicsi prépostja emlittetik levéltárunk okirataiban. 1692. évben Nagyszombatban járván, Paluska György és társai által, nem tudni mi okból, tettleg bántalmaztatott, miért is a tetteseket az esztergomi fő-szentszéknél beperelte, kik nyilvánosan elkövetett bűnényöket nem tagadhatván, nehogy az egyházi rend ily vakmerő meggyalázásáért, az egyházból való kiközösités büntetését vonják magokra, készeknek nyilatkoztak elkövetett gonosz tet-

[1] U. o. 90. Prot. 27.
[2] Eredeti végrendelete u. o. 90. Prot. 133.
[3] Card. A. Steinhuber, id. munka. II. 128. l.
[4] Visit. Canon. Parochialis Eccl. inf. Civ. Nitr. 1828. pag. 13.

tökért nemcsak a bántalmazott kanonokot, hanem annak főpásztorát s az ország primását is nyilvánosan megkérlelni; a mi megtörténvén, teljes bocsánatot nyertek.[1] Lipót király 1696-ik évi márczius 12-én kelt meghagyá-

[1] Az erre vonatkozó oklevelet itt közöljük: „Nos Stephanus Dolny Abbas S. Helenae de Földvár, Ecclesiae Metrop. Strigoniensis Lector et Canonicus, nec non Celsiss. ac Revmi Pincipis in Christo Patris Georgii Szécheny, Archi-Eppi modo fatae Ecclesiae Strigoniensis, Locique ac Cottus eiusdem Supremi ac perpetui Comitis, Primatis Hungariae etc. in Spiritualibus Vicarius et Causarum Auditor Generalis, Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, Universis: Quod posteaquam die 21-a mensis Augusti Anni 1692-i transacti praeterita Egreg. Ioannes Spaczay Fiscalis huius Sedis Spiritualis Strigoniensis ut Actor, contra et adversus Egregios Georgium Paluska, Ioannem Martini et alterum Ioannem Paxi seniorem nec non Venerabilem Dominam Catharinam aeque Martini praeattacti Georgii Paluska Conthoralem, velut partem Ream Conventam occasione et praetextu iniectionis violentarum manuum in Rmum Dnum Stephanum Ravasz Praepositum S. Ladislai de Develicz, Archi-Diaconum Gradnensem et Cathedr. Ecclesiae Nitriensis Canonicum, hic Tyrnaviae die 4-a Mensis Maii anni praenotati ausu temerario cum gravissima et singulari animadversione digna totius Venerabilis Cleri Iniuria attentatae, in hac Sede Spirituali Strigoniensi moverat ac suscitaverat, pertransitisque solitis Iudiciorum Terminis ad usque calculandorum calculationem suo modo et ordine iuxta actoratus sui exigentiam promoverat ac concluserat, adeo, ut nihil amplius quam ipsius finalis deliberationis seu definitivae Sententiae pronuntiatio defuerit; amota Pars R. C. excommunicationis Sententiam adversus se ferendam et Iudicialiter pronuntiandam animadvertisset, ad cor reversa et poenitudine ducta, ad eandem evitandam, media salutaria amplectendo, Patrociniumque et interpositionem magnae reputationis tam in Ecclesiastica, quam in Saeculari Dignitatibus constitutorum virorum adhibendo, non solum antelatum Rmum D. Stephanum Ravasz, verum etiam Illmum ac Rmum Dnum Praelatum eiusdem, ac denique Suam Celsitudinem Archi-Episcopalem Strigoniensem, utpote totius Ven. Cleri Hungariae Caput placasset, ac in id disposuisset, ut seposito rigido Iuris processu, publica deprecatione contenti esse dignentur, ipsaque Pars P. C. reatus sui veniam obtinere possit ac valeat. Ex tunc die datarum praesentium hic Tyrnaviae in hospitio praelibati Illmi ac Rssmi Dni Dni Episcopi Nitriensis etc. praesentibus Illmis Dnis Paulo Széchény Eppo Weszprimiensi, et Comite Christophoro Erdődy; Rmis item Stephano Illyés, Praeposito S. Thomae de Monte Strigoniensi, Georgio Náray Archi-Diacono Zoliensi, ac Michaele

sára Rudnyánszky Mihály királyi emberrel, Dezseriezky Jánost és nejét Juhász Annát, Dezseriezky Mihályt nejével Radonicz Judittal, Vincze Jánost, Sándor Annát, Sándor Lászlót és Hindy Ferenczet kis-hindi birtokukba mint káptalani bizonyság bevezette.[1] 1697-ben pedig herczeg Eszterházy Pál nádor május 22-én kelt rendeletére, Pongrácz Eszter néhai Apponyi Miklós özvegyé-

Mérey Canonico Strigoniensi Spectabili demum ac Magnif. Dno Ioanne Pinnyey Libero Barone, honorabilibus etiam ac Rndis PP. Martino Szent-Ivány Rectore, Petro Bernardi Cancellario, Ioanne Patachich Decano Almae AEppalis Universitatis Tyrnaviensis, nec non Martino Cseles Soc. Iesu Religiosis. Item P. Hieronymo Niemeczky Superiore Residentiae Tyrnaviensis et Fratre Augustino Tárosy O. S. Pauli Erem. professis. Item Mich. Pörős et Francisco Babesanszky Ordinis Minorum strictioris Observantiae. Denique Perillustribus ac Grsis Dnis Ioanne Horvath Simonchich, Causarum Regalium Directore et S. Regni Hung. Coronae Fiscali; Paulo Motesiczky de Eadem, Ladislao Beniczky, I. Cottus Poson. Iudlium, Stephano Kelko, praetitulati Illmi ac Rssmi D. Eppi Nitriensis Secretario; Balthazare Maylath, Ioanne Huszar, Michaele Balogh, Ioanne Csery. Prudentibus etiam ac Circumspectis Ioanne Fekete, Gaspare Pataky et Ioanne Csepreghy Senatoribus, Ignatio Boka, Francisco Nagy ac Georgio Novosedlik Iuratis Civibus Lib. Reg. Civitatis huius Tyrnaviensis; nec non nobilibus Dominabus Sophia Semlery Ioannis Mernyavich, Iulianna Tötösy alterius Ioannis Huszár, Iuditha Nagy Nicolai Desith, et Elisabetha Mindszenti Francisci Saygho, nec non altera Elisabetha Paukovich Wolfgangi Kelecsényi Grosorum et Egregiorum Conthoralibus, ad id specialiter vocatis et accersitis, aliisque quam plurimis, ibidem personaliter existentibus et constitutis, eadem praenotata Pars P. C. Primum quidem Ven. Clerum, dein praetitulatum Illmum ac Rmum D. Eppum Nitriensem, uti et Ven. Capitulum Eiusdem, tandem ipsum Rmum Dnum Stephanum Ravasz, tamquam iniuriatum, et in bona sua reputatione graviter laesum, debita cum sui humiliatione et submissione reverenter ac honorifice deprecata est, delictique sui eatenus temerarie attentati et commissi, palam, publice et manifeste veniam instantissime postulavit, prout et obtinuit. Super qua ante fata Partis P. C. Deprecatione modo praevio facta, praesentes Literas nostras Testimoniales, sub Sigillo dicti Vicariatus usitato et autentico extradandas esse duximus et concedendas. Communi suadente Iustitia Tyrnaviae die 21 Aprilis A. D. 1693. Stephanus Dolny m. p. Vicarius Strigoniensis. (L. S.)" (Protocollum Sigismundi Szörényi, fol. 25.)

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 87 Prot. 257.

nek Apponyi Tamás ellen többféle hatalmaskodás miatt inditott keresetében, Bartakovics Imre nádori emberrel tanukat vallatott.[1] Ugyanazon év szeptember 6-án a nyitrai káptalan előtt saját és Borbálya nevü nővérének, néhai Skublich Sándor özvegyének nevében ellentmondott Sennyei Krisztina férjezett Lengyel Györgyné végrendeletének, mint reá és nővérére nézve sérelmesnek.[2] 1700-ik évben a pécsi káptalan tagja lett. Meghalt mint olvasó-kanonok és ker. sz. János pécsváradi préposija Pécsett 1715. január 5-én.[3] Timon Samu[4] és utánna más irók is állitják, hogy Ravaszt 1704-ben a Pécsre berohant ráczok más papokkal együtt megölték; ez azonban nem felel meg a valóságnak. Hogy a ráczok kegyetlenül bántalmazták és megölni akarták, arról ő maga tett püspökének ugyanazon év május 1-én jelentést; de ő még több évig élt és az 1709-iki országgyülésen mint káptalani követ volt jelen.[5] 1688—1700.

[1] U. o. 88 Prot. 132.

[2] U. o. 88 Prot. 71.

[3] Ios. Brüsztle. Recensio Cleri Dioec. Q. Ecclesiensis I. 565.

[4] „Quinque ecclesiis crudeliores Turcis Rasciani faede tumultuantur, et in Sacerdotes Catholicos atrociter saeviunt, quorum quinque neci dati, duos quos Petrinos vulgus appellat: Ravaszium Canonicum et Lucam Smoglianovich etc.“ (Epitome Chronologica Rerum Hungar. 300.) Kolinovics Gábor az eseményt igy adja elő: „Rascius et Siclosium expugnatum caede incendiisque delet, et . . . Quinque Ecclesias IV. Non. Febr. acerbissime diripit. Ravaszius Canonicus, Presbyter Lucas Smolespergius (igy) duo Divi Francisci Seraphici, tres Ignatii sodales (Spangár szerint: Moró István, Borovetz György és Jakobovits Jakab; Kolinovics csak a két utóbbit, de azokat is hibásan, nevezi meg) glandibus prosternuntur.“ (Commentariorum de Rebus Hungaricis Libro II. az egyházmegyei könyvtár példányában 25 lap.) V. ö. Katona. Hist. Crit. 36. k. 495—499.

[5] Paul. Aigl. Historia brevis V. Capituli C. E. Q. Ecclesiensis p. 85. „Anno 1704. die 1. Maii datis ad Episcopum Nesselrod literis Eidem notificat, quanta a Rascianis pati debuerit, oratque se necessariis providendum. — Super eius obitu iuratas testium fassiones vide Fasc. 258. n. 33.“

FILIPPOVICH JÁNOS, báni plebános, 1688-ban kanonok.[1] 1688.

FRIDECZKY JÁNOS. Született 1648-ban. A hittudományokat a nagyszombati egyetemen hallgatta s azokból borostyán-koszorút nyert.[2] 1674-ben púchói lelkész volt, honnan 1686-ban az illavai plebániára ment át. 1688-ban már mint nyitrai kanonok és trencséni főesperes emlittetik, ugyanazon évben Bold. Szűzről nevezett rajki prépost is lett, de plebánia javadalmát élete végeig megtartotta. II. Rákóczy Ferencz háborúi nehéz és küzdelmekkel teljes napokat hoztak Frideczkynek, ki egy egész éven át erélyesen védelmezte egyházának jogait; de végre hátrálnia kellett az erőszak előtt, melyet hatalomra vergődött ellenfelei, Petrőczy István vezérlete alatt alkalmaztak; ezek ugyanis az illavai templomot és plebániát, minden birtokaival együtt a katholikusoktól elvették, és Michaelides Samu kasszai ágostai ev. lelkésznek adták át, azon kötelezettséggel, hogy az isteni szolgálat végzésére naponkint jőjjön Illavára.[3] A kuruczok legyőzése után ismét zavartalanul folytatta pásztorkodását. Lankadatlan buzgalmának és jeles képzettségének szép emlékét hagyta hátra fő-esperesi kánonszerű látogatásainak jegyzőkönyvében, mely az egyházmegyei levéltárban őriztetik és mindenre kiterjedő részletességénél fogva mintaszerűnek nevezhető.[4] Meghalt Illaván 1710. november 22-én. 1688—1710.

[1] Schvach György névsora. — Végrendelete meg van a káptalan magán levéltárában; de kelet nélkül.

[2] Szentiványi Mart. id. m. pag. 44.

[3] Dubniczay id. h. 22. l.

[4] A vaskos kötetet képező kézirat czime következő: CLaVIs aVrea thesaVrI eCCLesIastICI, PraeLato NItrIensI ab ArChI-DIaCono TrenChInIensI eX VIsItatIonIs serIe ConCInnata et porreCta (1699); seu accurata conscriptio omnium Ecclesiarum, Parochiarum, Scholarum, Xenodochiorum et Capellarum, animadversioni Archi-Diaconatus Trenchiniensis subiectarum, earumque Sacrae Suppellectilis, situs, commoditatum item ac Dotum, Agrorum, Pratorum, Hortorum, Subditorum nec non Stolarum Pensionum et universorum in genere pertinentiarium sicut et defectuum, — — ex Iussu Aucto-

DOMANIZSAY JÁNOS. 1676-ban teplai plebános; 1689-ben tiszteletbeli-, 1702-ben valóságos kanonok; 1711-ben éneklő-kanonok. 1697-ben Győry Ádám trencséni plebános az egyház és plebánia birtokjogainak kideritése végett vizsgálatot kérvén, a káptalan I. Lipót király parancsára Domanizsayt küldötte ki a megnevezett tanuk kihallgatására, ki ugyanazon év deczember 26-án Dubniczay Endre királyi biztossal a hely szinén megjelenvén, a vizsgálatot megejtette.[1] 1699-ben pedig, ugyanazon király meghagyásából, mint káptalani kiküldött, Horváth Simonchich János, királyi ügyigazgatóval Predméren vizsgálatot tartott Kevery János ágostai hitvallásu lelkész ellen, ki a kath. egyház tanainak és szentségeinek nyilvános meggyalázása, papjainak rágalmazása s a nép felizgatása miatt bevádoltatván, egyideig Érsek-Ujvárott fogva tartatott; de Szörényi Zsigmond traguri püspök s nyitrai olvasó-kanonok közbenjárására, kibocsáttatott.[2] 1708. julius 12-én II. Rákóczy Ferencz parancsára, Madocsányi Miklós fejedelmi biztossal Wipacher Samut és nejét honth-megyei Felső-Theszéren a néhai Osztrosich Mátyás által birt jószágrészekbe vezette be.[3] Meghalt 1713-ban. 1689-ben a székesegyházban végzendő sz. misékre 1500 v. ftnyi alapitványt tett. 1712-ik évi ápril 4-én kelt végrendeletében saját pénzén vásárolt nyitrai házát a püspök rendelkezésére bocsátotta, kinek 5 aranyat ajánlott fel, kanonok-társainak egy-egy aranyat, a székesegyháznak 80 ftot, temetési költségekre 20 ftot, a nyitrai ferenczrendieknek 70 mérő gabonát, a kegyesrendieknek 70 mérőt, a gradnai főesperesi kerület legszegényebb plebánosainak szent-misékre 20 ftot, a nyitrai szegények házának (Xenodochio) 24

ritateque Ill. ac Rssmi D. D. Ladislai Mattyasovszky, Episcopi Nitriensis, — — — per Ioannem Frideczky etc. modo et ordine subsequenti facta s. a. t. Az első „visitatiot" 1699. évi junius 22-én kezdette meg.

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 88 Prot. 102. l.

[2] U. o. 89 Prot. 29. l. — 90 Prot. 100. l.

[3] Prot. 91. 63.

ftot és 20 mérő gabonát, a tepliczai szegények házának pedig 12 ftot hagyott s. a. t.[1] 1689—1713.

CSONGRÁDY FERENCZ. 1687-ben mocsonoki plebános;[2] 1691. május 27-én a nyitra-városi plebánia javadalomba igtattatott be. 1693-ban nyitrai kanonok, utóbb székesegyházi fő-esperes lett.[3] Hg. Eszterházy Pál nádor 1694. szeptember 19-én kelt rendeletére Tajnay Péter és Pál fivéreket Csánki Béla nagy-emőkei birtokába Pászthy János kir. emberrel bevezette; de a belső telekre nem juthattak a volt tulajdonosnak fegyveres ellenállása miatt.[4] Ugyanazon nádor 1697. augusztus 17-én kelt meghagyásából Chrenóczy Mihályt mint káptalani kiküldött, nagy-emőkei, nagy-lapási és gyarmathi birtokrészleteibe bevezette;[5] 1699-ben pedig Kollonich Lipót bibornok-primás utasitása folytán Molnár Györgyöt, Tapolcsány Tamás érseki kiküldöttel bizonyos udvardi nemesi birtokba igtatta be. Midőn Mattyasovszky László püspök az illavai plebániát a trinitáriusok vezetésére bizni akarta, Csongrády, mint trencséni fő-esperes oly meggyőző és alapos egyházjogi ismeretekre valló érvekkel kérte a régi állapot fentartását, hogy a püspök ebbeli szándékától elállt.[6] Meghalt 1706. julius 27-én. Végrendeletében a felső-városban birt házát, a hozzá tartozó szántóföldekkel s egy zobori szőlejét a Boldogasszony kövesd-hegyi templomának hagyományozta, oly kikötéssel, hogy ezen ingatlanok évi jövedelméből a templom lelkésze (curator) kántora és sekrestyése fizettessenek. Ezen ingatlanok későbben 750 fton eladatván ezen tőke kamataiból a lelkész az év minden szombatján végzendő szent mise fejében 27 ftot kap.[7] 1693—1706.

[1] Ioannis Gusztiny Ep. Nitr. Visit. Canon. 1764. pag. 81.

[2] Successio Parochorum 26. l.

[3] Visitatio Canon. Parochialis Ecclesiae inferioris Civitatis Nitriensis. 1828. p. 13.

[4] Nyitr. kápt. orsz. levt. 87 Prot. 3. l.

[5] U. o. Prot. 88. 46. l.

[6] U. o. 88 Prot. 366. l. — Keltezés nélküli fogalmazat a kápt. magán levélt. Fasc. XVI.

[7] Gusztinyi Ioann. E. N. Visit. Can. Cathedr. Eccl. Nitr. I. 65.

LEHOCZKY ÁDÁM. 1689-ben sárfői plebános az esztergomi főmegyében;[1] 1694-ben nyitra-városi plebános; 1695-ben nyitrai kanonok. Hg. Eszterházy Pál nádor 1696. november 6-án kelt rendeletére Szörényi Zsigmond püspöki helynök-, dömösi prépost- és olvasó-kanonokot és fivéreit, Szörényi Gábort és Lászlót, mint káptalani bizonyság Gosztonyi Endre királyi emberrel felső- és alsó-szőllősi birtokaikba beigtatta.[2] 1700. május 9-én Szászy Ádámtól Zobor-hegyen egy szőlőt vett 25 fton.[3] Meghalt Pozsonyban.[4] 1695—1700.

VESZELEY JÁNOS IGNÁCZ. Esztergom-főmegyei áldozár; 1644. január 1-től 1667-ik évig unyini plebános volt, hol a szomszéd Morva-országból gyakran beszáguldozó német katonák hatalmaskodásától sokat kellett szenvednie. Innen átment a felbári lelkészi javadalomra. 1669. márcziusban megkapta a modori plebániát. 1675. évben Bogdanóczon működött.[5] 1680-ban a nyitrai egyházmegyébe kebelezett várnai plebánián találkozunk vele. Végre 1691-ben púchói plebános, 1693-ban nyitrai kanonok és későbben Bold. Szűzről nevezett zimonyi apát lett.[6] 1694-ben Eszterházy Pál nádor augusztus 7-ikén kelt rendeletére Dávid Györgyöt és nejét Molnár Dorottyát Salgó és Udvarnok helységekben fekvő részbirtokaikba bevezette.[7] Lipót király 1694. január 27-én kelt parancsára pedig Bossányi Zsigmond királyi biztossal Uzovits János ügyvédet és nejét Lévay Juditot ujlaklehotai és könyöki birtokaikba igtatta be.[8] 1695. márczius 1-én néhai Győry Mihály felső-városi házát, mely tulajdonosának örökösök nélküli elhunyta következtében Ják-

[1] Némethy L. id. m. 739.

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. 88. Prot. 76. l.

[3] U. o. 89 Prot. 25. l.

[4] A „Protocollum Lad. Kamánházy“ szerint: „Mortuus Posonii in cura“, — az év jelzése nélkül.

[5] Némethy L. id. m. 1019.

[6] A Szentiványi Márton által közlött névsorban (1700. évről) Veszeley már mint zimonyi apát 8-ik helyen említtetik.

[7] Nyitr. kápt. orsz. levt. 87 Prot. 198. l.

[8] Nyitr. kápt. orsz. levt. 87. Prot. 128. l.

lin Balázs püspökre, mint földesurra szállt vissza, a káptalan előtt 323 fton megvette. [1] 1698. november 18-án Lipót király parancsára Hellenbach János Godefrid orvos-tudor ügyében Szalóky János királyi biztossal Paczolaj nyitra-vármegyei faluban tanukat hallgatott ki. [2] Aranymiséjét 1705-ben Nyitrán ünnepelte. Meghalt 1709. augusztus 13-án. A káptalani mise-alapra 300 ftot hagyott.

1693—1709.

RÁCSAY JÁNOS, régi trencsénmegyei nemes család ivadéka, melynek egyik őse Endre, (nobilis Andreas de Rachya) 1560-ik évi szeptember 29-én zerdahelyi Dersffy Istvántól, hüséges szolgálatai elismeréseül s azon tekintetből, hogy a törökök által ősi birtokától megfosztatott és számüzetett, Sztrecsen faluban egy egész telket, házzal és egyéb tartozékaival együtt adományban kapott. [3] A theologiát Pázmány intézetében végezte. 1679 deczember 17-én pappá szenteltetvén, mindjárt szentilonai plébánossá neveztetett, hol rövid ideig munkálkodott. 1683 deczember 4-től 1687-ig vagyóczi plébános volt. [4] 1687. október 19-én beczkói plébánossá, 1693-ban tiszteletbeli-, 1695-ben pedig valóságos nyitrai kanonokká és Isten áldásáról czimzett apáttá neveztetett, 1709-ben éneklő-, 1710-ben olvasó-kanonok, majd vál. prisztinai püspök és püspöki helynök lett. I. Lipót király 1694. február 11-ikén kelt parancsára mint káptalani bizonyság, Körmendy János királyi emberrel felső-ruttkai Ruttkay Istvánt és nejét lovas-berényi Bársony Borbályát Patvarócz nyitramegyei falu és tartozékainak birtokába bevezette. [5] 1697. szeptember 26-án Rácsay János, mint dékán a káptalanban óvást tett Jáklin Balázs püspök intézkedése ellen, melylyel bizonyos altariához tartozó, de elpusztult alsó-zobori szőlőt néhány nyitrai lakosnak átadott, oly feltétel alatt: hogy azt miveljék s a

[1] U. o. Prot. 87. 153.
[2] U. o. Prot. 88. 145. l.
[3] Nyitrai kápt. orsz. levt. 90 Prot. 26.
[4] Némethy L. id. h. 880. l.
[5] Nyitrai kápt. orsz. levt. Statut. 1650.

kilenczedet és tizedet ne a káptalannak, hanem a püspöknek és utódainak fizessék.[1] 1699-ben Eszterházy Pál nádor meghagyásából, Pongrácz Endre nádori megbizottal Sennyey Pál alnádort, Jeszenszky Miklóst és Balassa Zsuzsannát turcsánkai, pravoticzi és nimniczai birtokaikba beigtatta. 1699-ben a nyitrai ferenczesektől egy a gyürki határban fekvő „Farkas-Láz" nevü rétet vett 25 frton a nyitrai olvasó-kanonokok számára, melyet halála után egyik rokona Imrech János elfoglalt ugyan, de Győry Ádám lector által jogtalan cselekményéről felvilágositva, 1734-ben visszaadatott. (Kápt. mag. levt. III. 42. sz.) Meghalt 1728. február 26. A beczkói plébánia templomnak 1696-ban egy ezüst feszületet, 1723. egy mellékoltárt, továbbá 300 frtot és egy négy mázsás harangot ajándékozott.[2] 1728-ik évi január 19-én kelt végrendeletében a nyitrai kegyes tanitó-rendiek nemesi konviktusának egy rokonságából származó fiunak nevelésére 1500 frtot, a nagyszombati papnöveldében egy szintén rokonságából megválasztandó növendék eltartására 1400 frtot; a káptalannak szent misékre 2000 frtot hagyott; Rácsay és Dávid családokból származó, házasulandó hajadonok segélyezésére pedig 600 frtos alapitványt tett. Végrendeletének ezekre vonatkozó szövege a következő:

„Primo. Domum meam residentialem duarum contignationum in Castro seu Civitate superiori Nittriensi, inter Dni Illmi Ladislai Szörényi Eppi et Custodis ab inferiori, ac Rssimi D. Ladislai Bokor a superiori partibus situatam, quam a Dno quondam Paulo Motesiczki

[1] U. o. 88. Prot. 49. l.

[2] Dualszky János. Historia Arcis et Oppidi Beczkó; 139 l. Kézirat az egyházmegyei könyvtárban: Ugyanott (114. l.) olvasható Rácsaynak a beczkói anyakönyvben levő következő feljegyzése: „Anno D. 1687 die 19 Octobris, acceptis dimissorialibus ex Archi-Dioecesi Strigoniensi, cui annis septem in persecutionibus et periculis continuis ferme existens servivi ex ordinatione Rssmi. D. Jacobi Hassko el. Eppi Rosonensis, Abbatis de Rajk, ac B. M. V. de Vágh-Ujhely Praepositi, attunc Plenipotentiarii Eppi Nitriensis D. Petri Korompay Administrationem oppidi Beczko suscepi, in locum R. D. Martini Surmany in Canonicum Nitriensem promoti successi."

emi et pro priori quidem iam tribus vicibus aedificavi, rursusque exustam novis expensis (postquam perprius in eandem ad flnos bis mille exposuissem) reparavi, una cum terris ad eandem spectantibus, duobus item pratis, utpote uno Szásziano altero in Farkaslász nuncupatis, ac priori quidem in flnis 36, altero vero in 25 flnis comparatis, prouti et vineam in promontorio Vblis Capituli Nittriensis Zobor, valleque Komlósvölgye nuncupatis, a diversis possessoribus aere meo comparatam, atque in unum corpus redactam, una cum Torculari et aedificio ibidem exstructis, et a superiori quidem parte vineae Dni Mathiae Kalstoffer Civis Nittriensis, ab inferiori vero viae ascendenti advicinatam, totum inquam hoc in complexo lego pro pia Fundatione Convictus Nittriensis Mattyasovszkiani, sub cura RR. PP. Scholarum Piarum erecti, ea sub conditione, ut unus Alumnus seu Convictor de mea Familia Paterna quidem Racsaiana, Materna vero Davidiana de Isztebna in Cottu Arvensi oriunda, habito respectu maioris propinquitatis gradus ad meam personam, perpetuo ac successivis annis semper intertencatur et alatur, pro cuius subsistentia seu intertentione volo ex hoc Capitali ad Summam flnorum mille quingentorum surrecturo flnos 80 legalis annui interesse Convictui dicto cedere, residuos autem flnos 10 pro Charta, lotione aliisque necessariis mentionato consanguineo Alumno seu Convictori deputo : Quam domum si placuerit sive pro defficientibus Parochis, sive in alium quempiam pium usum applicare, vel cuipiam ex Dnis Canonicis pro se cum praespecificatis accessoriis comparare, vel dein Perillustri Dno Fratri meo Georgio David, moderno Vicecomiti huius inclyti Comitatus aut Affini dno Baroni Antonio Pongrácz vel alteri, Joanni Handel praespecificato pretio pro se habere, aut Dnis Testamentarijs ab infra denominandis, eodem vel altiori precio distrahere, vel denique RR. PP. Piaristis sub dicto fl. 1500 Capitalis, ac, uti expressum est, intertenendi Alumni seu Convictoris onere pro se retinere, omnino contentus sum; modo haec mea quoad eundem Alumnum sive Convi-

ctorem taliter ex Consanguinitate intertenendum dispositio effectum debitum sortiatur.

Secundo. Ex quo multos haberem pauperes Consanguineos, quibus pro illorum indigentia et mea Aquisitione gratificari, eosdemque in meliorum statum reponere nequirem commodius, quam faciendo et ordinando aliam piam Fundationem Tyrnaviae pro uno Alumno, et quidem ex priori puncto praemissa Familia mea Paterna et Materna ad prosequenda altiora Studia, ita quidem ut praementionatus Convictor si hic Nittriae sua humaniora Studia rite absolverit, et ad prosequendas Altiores Scientias idoneus fuerit, Sin minus, alter quispiam ex iisdem Familiis meis Paterna vel Materna magis habilis ad Seminarium B. Mariae Virginis piae Fundationis Szelepcsényianae Tyrnaviae sub cura RR. PP. Societatis Jesu erectum accomodetur. Pro qua Fundatione lego et denomino primo Flnos Rhen 900 Dno Baroni Affini meo Antonio Pongrácz erga legale sex per cent. elocatos; 2-o flnos 500 Perillustri condam Dno Petro Reimanusz et Relictae eiusdem M. Dnae Juliannae Rutkay similiter mutuatos idest 1400 fl. ex quorum legali Interesse volo ut fl. 80 Seminario pro eiusdem Alumni intertentione, reliqui vero fl. 4 dicto alumno pro charta, lotione ac aliis necessitatibus ex annuo censu cedant ac deserviant. Quo in puncto et Fundatione acceptanda ac confirmanda officiose requirendum cupio A. R. P. Rectorem et memorati Seminarii Regentem, ac (si necesse fuerit) etiam A. R. P. Provincialem. Quae mea voluntas et dispositio ut successivis semper temporibus debito effectui mancipetur, officiose ac fraterne requiro, rogoque meos in officio Lectoris Dominos futuros Successores, quatenus quoad utramque hanc fundationem invigilent, ut huic bonae intentioni rite satisfiat. Quare etiam pro stabiliori memoria et fatigiorum aliqua compensatione volo, ut a flnis 50 ex mea parata ad interesse elocandis quotannis levent censum provenientem.

Quarto. Ex quo in hoc Ven. Capitulo iam ab annis 34 residerem, maxime conveniens esse iudicavi, ut in

eodem quoque maiori divinae Gloriae, meique bonae memoriae prospiciam. Ideirco pro Votivali Fundatione lego et deputo praeprimis flnos 1000, Dno Magnif. Baroni Stephano Rutkay erga legale sex per Centum per me elocatos, nec non fl. 300 D. Baroni Josepho Pongrácz consimiliter mutuatos, dein ad residuos flnos Mille atque in toto bis mille complendos destino meas votivales et quasvis Capitulares activas restantias meae portionis, ac denique ex alia mea substantia uti Vino etc. compleri volo, similiter erga legale elocandos, quod inter Dnos Capitulares, Capellanos item Musicos ac Campanatorem adinstar Castelliani et aliorum Votivorum, menstruatim distribui, singulisque mensibus, ad idemque Altare per me erectum Missam de Stephano Protomart. (quo die natus fueram) cum Collecta pro Joanne Episcopo et altera Fidelium Deus etc. pro meis Progenitoribus et Consanguineis singulis mensibus decantari etc. Nittriae 19-a Ianuarii 1728 Idem qui supra Ioannes Racsay m. p. L. S." [1]

1693—1728.

SPÁTAY GÁBOR. A hittudományokat a bécsi Pázmány-intézetben végezte 1685-ben. [2] Mikor szenteltetett fel, és hol kezdette egyházi pályáját? ismeretlen. 1698-ban már nyitrai kanonok és gradnai fő-esperes volt; utóbb sz. Jánosról nevezett jánosii apát, apostoli főjegyző, éneklő-kanonok, majd helytartósági tanácsos és sardikai vál. püspök lett. [3] 1699. junius 15-ikén a káptalannak mint Mattyasovszky László püspök jószágainak kormányzója jelentette, hogy Rákóczy Erzsébet grófnő, gf. Erdődy György neje azon összeget, melylyel neki nevezett püspök a lechniczi jószágért tartozott s melyet lefizetni akart, sem Pozsonyban, sem Nyitrán el nem fogadta s a birtokra vonatkozó okiratokat kiadni vonakodott. [4] Ugyanazon év junius 20-án Vadász Ferencz kanonokkal mint káptalani megbizott jelen volt Fejér-

[1] Nyitrai káptalan magán levélt. F. I.
[2] Car. Rimely Hist. Colleg. Pázm. 347. l.
[3] Prot. Lad. Kamánházy. 16. l.
[4] Nyitr. kápt. orsz. levt. 88. Prot. 350. l.

pataky szül. Ócsay Borbálya végső intézkedésénél.[1] 1701. ápril 15-én a káptalan előtt felső-városi házát, melyet rövid idő óta Mattyasovszky László püspök és kanczellár adományozásából birt, nemes Mattyasovszky Ferencznek és nejének, Rády Annának, részökről vett bizonyos szolgálatok és kedvezmények viszonzásául, engedte át és adományozta.[2]

1705. szeptember 2-án a káptalan a II. Rákóczy Ferencz fejedelem által Lévára összehitt, de utólagosan Szécsénybe áttett országgyülésre Spátayt, mint gf. Bercsényi Miklós bizalmas emberét küldötte,[3] ki ugyanott országos gazdasági tanácsossá lett.[4] Részt vett az ónodi országgyülésen is, hol a sérelmek és a dikák összeirására kiküldött bizottságok tagjává választották.[5]

[1] U. o. 385. l.

[2] U. o. 89. Prot. 84. l.

[3] Protocollum Capituli Decisiones intraneas continens ab. 1697• a kápl. magán levéltárában, hol ezek olvashatók: „Et quia Capitulum per mortem duorum de suis membris (Schvach György és Vadász Ferencz) nimis quoad numerum personarum diminutum esset, in tantum est deventum, ut hodie, dum haec tractaremus nonnisi quinque praesentes in Consistorio comparere valuerint, et ex quinque tantum personis debebant duo ad mandatum Ser. Principis pro dieta deputari et exmitti. Ex numero itaque 5 personarum, qui nempe sunt nominatim Rssmi DD. Ioannes Rácsay, Gabriel Spátay, A. R. D. Ioannes Domanizsay, Franciscus Csongrády, Nicolaus Prileszky unanimi voto et consensu, in praesentia etiam Illmi ac Rmi D. Lectoris (Szörényi Zsigmond) licet sub cura Medici existentis, denominati sunt pro hoc munere publico peragendo, precibus etiam inflectendo, unus Rssmus D. Ioannes Rácsay, Abbas Benedictionis Dei, confrater et concanonicus noster; alter vero, licet nunc absens, hodie tamen Ujvarino redux expectatus Rssmus D. Gabriel Spátay, Abbas Jánosiensis ADiaconus Gradnensis Confrater et concanonicus noster, aliunde etiam per Excell. D. Supremum Generalem ad latus suum assumptus, et cum praefato Principali suo praesens in praescripta dieta futurus huc speraretur et videretur. In hoc etiam magnam fiduciam habens Capitulum, quod dictus Excellmus Generalis (gróf Berchényi Miklós) hac in parte non erit contrarius; cum ipsemet optime sciret nostram paucitatem, statum et conditonem."

[4] Kolinovics. Commentar. de Reb. Hung. Lib. III. p. 53.

[5] Dr. Áldásy Antal. Az 1707. évi ónodi országgyulés története. 47. 72. ll.

Midőn a nyitrai vár 1708-ban a császári hadsereg által ostromoltatott, Spátay két kanonok-társával [1] a várban maradt, s annak augusztus 25-én történt feladása után a győztes had parancsnokának meghódolt, miről gróf Bercsényi Miklós értesülvén, annyira felindult, hogy augusztus 26-án Rákóczy fejedelemnek tett jelentésében ezeket irta: „Rettenetes dolog, azt nem hittem volna soha is: Spátay labanczczá lett, penig még eleiben ment az németeknek; már talán nincs pap úr, az kinek ember hihessen, az püspökön (Telekessyn) s az én papomon kivül.“ [2] Nincsenek ugyan tüzetes adataim, melyek Spátay kanonok 1704—1708-ki politikai szereplését kellően megvilágitanák; azonban az események megfigyeléséből meritett lélektani okok is elégségesek annak megfejtésére, mért lett Spátay és több más „pap úr“ kuruczból „labanczczá“. Hogy a papság soraiból, mely a 17-ik század szabadság-, vagy helyesebben mondva, protestáns vallásszabadság harczaitól, azoknak határozottan katholikus-ellenes irányánál fogva távol tartotta magát, sokan Rákóczy pártjára állottak, s az általa védelmezett ügyet buzgón támogatták, az mindenekelőtt a fejedelem nemes lelkületének és rokonszenves egyéniségének, valamint azon körülménynek tulajdonitandó, hogy nem csak ő, hanem főbb vezérei is jobbára katholikusok voltak; minélfogva a papság bizton remélhette, hogy honszeretet sugallta szabadság-vágyának, vallásos meggyőződésének és kötelmeinek sérelme nélkül áldozhat. Később azonban részint a némely felvidéki kath. plebániákban protestáns kuruczok által elkövetett hatalmaskodások, részint az ónodi országgyülésen lefolyt, s a 600 év előtti aradi ember-mészárlásra emlékeztető véres jelenet, végre az ugyanott kimondott abrenuntiatio határozata, nagyon lelohasztották, sőt teljesen eloltották a papság előbbi lelkesedését. Bercsényinek tehát, a történtek után nem volt oka a papok magaviseletén megbot-

[1] Az egyik Prileszky Miklós volt, a másiknak neve ismeretlen.
[2] Thaly Kálmán. Archivum Rákoczianum. VI. 45.

ránkozni; mert a szabadságharcz sorsa az utóbbi ónodi határozattal már el volt döntve, s a zászlójához hűtlen néhány hadvezér elpártolása csak siettette az ügy bukását, melyet a politikai intézők hibái és versengései idéztek elő.[1]

Az 1714-ik évi pozsonyi országgyűlésen ismét káptalanát képviselte, s az ugyanott megválasztott új nádort a karok és rendek nevében ő üdvözölte.[2] 1715. junius

[1] Nem akarom gróf Bercsényi érdemeit kisebbiteni, midőn róla a legilletékesebb forrásból, II. Rákóczy Ferencz emlékirataiból egyet-mást idézek. „Bercsényi modorát, ki nem tűrte az egyenlőséget, alantasai keménynek és elviselhetlennek tartották; kedélyességében tulságosan csipős és gunyoros; komolyságában ledér; feddésében keserű és megvető; saját nézetéhez konokul ragaszkodó, másokét többnyire ócsárló, ékes szavakkal bővelkedő, tetteiben ingadozó, aggályokkal telve; tanácsaiban, szellemének túlcsapongása miatt, határozatlan, a balsikerű eseményeket mindig másoknak tulajdonitotta. Bercsényi rokonszenvből és szükségből ragaszkodott személyemhez; én viszont barátságból tűrtem és fékezhetlen természetével mentegettem viselkedését . . . . A közvélemény közönségesen fösvénységgel és birvágygyal gyanusitotta, amire képtelen volt. Fukarnak tartották, mert velem megelégedve, nem igyekezett másoknak rokonszenvét megnyerni, s ez az oka, hogy kivülem széles Magyarországon nem volt barátja.“ Memoires du Prince Francois Rákóczy. (Tome V. de l' Histoire des Révolutions de Hongrie. A la Haye. 1739. — p. 114—116.)

[2] Spátay Pozsonyban 1714. október 17-én kelt jelentésében, egyebek között, ezeket közli a káptalannal: „Suae Mattes (III. Károly király és Erzsébet királyné) die elapso sabato (október 13-án) advenerunt, quibus obviam fuimus usque ad confinia Regni, ubi per Eminentissimum dictione ad Imperatorem latina, ad Imperatricem vero germanica salutati sunt, qui etiam taliter responderunt; tandem peracto osculo manuum processimus, et ante gradus interiores induti praestolantes easdem Maiestates ad Sacellum induximus, ubi decantatum est Te Deum. Die 15-a praesentis Sua Mattas candidavit D. Nicolaum Pálfy, D. Stephanum Koháry et D. Ujfalusi pro Officio Palatinatus, ex quibus primum elegimus, qui et per Suam Mattem confirmatus est, quem die sequenti id est 16-a nomine Regnicolarum in Domo viridi exigua dictiuncula salutavi. Eadem die D. Andreas Hunyadi factus Vice-Palatinus, et D. Nagy Protonotarius Palatinalis. Item Dnus Stephanus Koháry per Suam Mattem declaratus est Iudex Curiae; qui tamen sperando se posse ab eo onere liberare, varias apud Suam Mattem fecit instantias, sed

10-én a káptalanban tiltakozott Rácsay János olvasó-kanonok ténye ellen, melylyel az éneklő-kanonok javadalmához tartozó bizonyos birtokrészletet ezen stallum megüresedése alkalmával elfoglalt és mint olvasó-kanonok is megtartott.[1] 1715-ik évi juniusban gróf Eszterházy József és Ferencz fivérek kéretére, a közöttük s az ürményi közbirtokosok között Jattó puszta és Ürmény mezőváros határa iránt felmerült viszályban, a káptalan a helyszinén megejtendő vizsgálat és határjáráshoz Spátay Gábor éneklő- és Prileszky Miklós őr-kanonokot küldötte ki, kik ugyanazon hó 26-án a meghivott érdeklettekkel együtt a helyszinén megjelenvén, a határokat Balogh Sándor szolgabiróval és Dávid János esküdttel bejárták és megállapitották.[2]

A nagy tudományáról országszerte hires férfiú 1722. május 27-én rögtöni halállal mult ki s a kövesdhegyi templom sirboltjában temettetett el. A székesegyházban végzendő misékre 2000 ftos alapitványt tett.[3]

1698—1722.

XVIII. SZÁZAD.

GYŐRY ÁDÁM, nemes Győry Miklós fia, született Trencsénben 1662-ben.[4] A hittudományokat a bécsi Páz-

incassum; unde hodie circa horam decimam matutinam iuramentum deposuit. Pro Officio Conservatoris Coronae, quod per promotionem D. Palatini vacabat, per Suam Mattem hodie candidati fuerunt D. Thomas Nadasdy et Sigismundus Batthyani. et horum primus voto omnium electus et per Suam Mattem confirmatus est, qui tamen propter sinistram valetudinem absens, iuramentum non deposuit, et in crastina functione (a királyné koronázásánál) per Fratrem Franciscum supportabitur, s. a. t." (Nyitr. kápt. magán levt. Fasc. XV. lit. o.)

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 91. Prot. 33.

[2] U. o. 165.

[3] Protocoll. Lad. Kamanházy.

[4] Visitatio Archi-Diaconatus Trenchin. per Ioannem Frideczky 1700 180. l.

mány-intézetben tanulta s azok borostyánosa lett.[1] 1687-ben pappá szenteltetett; 1688-ban már nagy-súri plebános volt. Innen ugyanazon év junius 1-én átment a hybbei plebániára, (Liptó vármegyében) majd detvai, 1697-ik évi szeptember 4-én pedig trencsén-városi plebános lett.[2] 1701-ben nyitrai kanonokká, 1705-ben a Bold. Szüz Mária gágyi apátjává, 1711-ben trencséni fő-esperessé neveztetett, továbbá is megmaradván trencséni hivei között, hol a katholikus hitélet fejlesztése és megszilárditása körül halhatatlan érdemeket szerzett.[3] Itteni pásztorkodása alatt szentelte fel Mattyasovszky László püspök a trencséni plebánia-egyházat 1698-ik évi junius 1-én, mely alkalommal, tekintve, hogy ezen templom a liborcsai birtok átengedése óta állandó jövedelemmel nem bir, a várost ezen hiány pótlására hivta fel. E felhivás következtében Trencsén sz. kir. város tanácsa 1700-ik évi ápril 10-én kiadott alapitó-levelében a templom szükségleteire 700 ftnyi tőkét ajánlott fel, úgy, hogy ezen fel nem mondható tőke után évenkint 42 ftot fizetni fog.[4] 1721-ik évi május 31-én mint a nyitra-egyházmegyei papság képviselője, Pesten a vallási ügyek megvizsgálására kiküldött bizottság előtt ünnepélyesen tiltakozott a protestánsok követelései s az 1606-ik évi kiegyezés pontjai

[1] Rimely. Historia Collegii Pazmániani. 157. l.

[2] Némethy L. Series Parochiarum. 604. l.

[3] Dubniczay István (Metamorphosis Fidei orthodoxae . . . Cassov. 1774. 90. 91. l.) ekképen méltatja Győry Ádám trencséni müködését: „Administrata multos annos cum magno Catholicorum incremento Parochia Trenchiniensi, exclusisque authoritate caesareo-regia ab omni parochialium muniorum administratione Praedicantibus, etiam respectu suorum, — — insuper ab ipso Civitatis interioris ingressu prohibitis. Post plurima hic et per totum Archi-Diaconatum suum Trenchiniensem praclara Zeli Apostolici posita monumenta in senectute bona et plena meritorum Nitriam translatus, Vicaria potestate ab Excellmo suo Dioecesano Dioecesim moderari iussus cum se praebuit, ut speculum fuerit animarum Curatoribus earum virtutum, quae Apostolico viro esse debent propriae. Dum adhuc Archi-Diaconum ageret Trenchinii, constanter Patres Societatis Iesu Solnenses contra haereticos protegebat, aderat authoritate.

[4] Gusztiny. Vis. Can. 1766. I. 339.

ellen, a mennyiben azok a katholikusokra nézve sérelmesek, Trencsén város nevében pedig emlékiratot nyujtott be.[1] 1730-ban előrehaladott kora miatt, buzgó lelkészi müködésének terét elhagyván, a nyitrai káptalan körébe vonult s ugyan akkor éneklő-kanonokká és gróf Erdődy László püspök helynökévé neveztetett. Tevékeny életét 1738-ban mint olvasó kanonok fejezte be. Végrendeletében püspökének 10 db aranyat, Nozdroviczky István vikáriusnak 3 aranyat; többi kanonok-társainak 2—2 aranyat, temetésére 100 ftot, az egyházmegyei alapnak 50 ftot, a székesegyháznak 5 akó bort, a nyitrai kegyes tanitó-rendiek, ferenczeseknek és kamalduliaknak 50—50 ftot, a trencséni főesperesség plebánosainak 50 ftot, a székesegyházi karpapnak 24 ftot, a nyitrai mocsonoki és trencséni szegények házainak (Xenodochia) egyenkint 12 mérő gabonát s. a. t. hagyott. (Prot. 101. 13. l.)

1701—1738.

PRILESZKY MIKLÓS, prileszi Prileszky János és Huszár Judit fia,[2] és Prileszky Pál tekintélyes ügyvéd, ki azonban ágostai hitvallású vala, testvér-bátyja.[3] A theologiát a bécsi Pázmány-intézetben végezte 1688-ban.[4] 1695-ben nyitra-városi plebános, 1702-ben nyitrai kanonok, utóbb Szent-Lélekről nevezett báth-monostori apát, 1709-ben őr-, 1722-ben éneklő-, 1728-ban olvasó-kanonok. Jeles egyházi szónok volt, s a közügyekben is tevékeny részt vett. Meghalt 1730-ik évi május 6-án.[5] — Végrendeletében vagyonának nagyobb részét a haluziczi (akkor

[1] Lányi K. Magyar föld Egyháztörténetei. III. 16. — Protocoll. Ad. Győry et Lud. Sztárek. 115.

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. 87 Prot. 203.

[3] Murices Nobilissimae et novissimae Diaetae Posoniensis Scriptori sparsi. Puchovii 1728. pag. 95.

Ezen kevéssé ismert, és keresettnél keresettebb szók özönével classicismust negélyző védirat szerzője — Balogh János szkalai plebános (utóbb tiszteletbeli kanonok) a könyv 97-ik lapján olvasható jegyzete szerint, — Magin János dubniczi plebános és czimzetes kanonok.

[4] Rimely id. h. 355. l.

[5] Prot. Lad. Kamánházy. 17.

plebánia-)templomra hagyta, mely 1733-ban fel is építtetett.[1] 1702—1730.

SZÖRÉNYI LÁSZLÓ, kis-szörényi Szörényi Mihály és Pap Zsuzsanna negyedik fia, Szörényi Zsigmond, traguri vál. püspök és nyitrai olvasó-kanonok testvér-öcsese, született a trencséni várban 1670. október 24-én. Alsóbb iskoláit Nagyszombatban elvégezvén, a pozsonyi ‚Emericanumba' felvétetett. A bölcseletet s a hittudományok első évfolyamát a nagyszombati egyetemes papnöveldében tanulta s 1694-ben bölcseleti magisterré lett. A kitünő tehetségü és példás viseletü növendéket ezután gróf Kollonich Lipót biboros-érsek akaratából, elöljárói a sz. Apollinárról nevezett római intézetbe küldötték, hol 1697. márczius 23-án Sperelli bibornok áldozárnak szentelte fel. Rómából mint hittudor és apostoli fő-jegyző visszatérvén 1699-ben lelkészül Bajnára — Esztergom vármegyében — küldetett, hol a mohácsi vész óta kath. pap nem müködött. Állomását elfoglalván, egyéb küzdelmeken, szorongatásokon és nélkülözéseken kivül, két hétig az üres és elhanyagolt templomban kellett laknia; de élő hite s apostoli buzgósága semmibe vevén az ellenséges támadásokat és ármányokat, s daczolva a fenyegető életveszélylyel, 10 évig nem csak rendületlenül védelmezte az igazságot, hanem hóditott is, annyira, hogy ottani pásztorkodása alatt 156 mind a két felekezetü protestánst és ariánust vezetett vissza a kath. egyház kebelébe. 1709. január 1-én gróf Erdődy László püspök nyitrai kanonokká és székesegyházi főesperessé, 1711-ben pedig I. József király a Bold. Szüz Mária rajki apátjává nevezte ki. A Mattyasovszky László püspök által 8 növendék számára alapitott papnövelde igazgatójává kijelölve, az intézet mielőbbi felállitása- és megnyitása körül buzgón fáradozott s azt 1715-től 1719. november 1-ig kormányozta. — 1714-ben gradnai fő-esperességre előléptetve, főpásztora meghagyásából főesperesi kerületét kánonsze-

[1] Visitatio ADiaconatus Trenchiniensis per Ioannem Ladislaides. 1733.

rüleg meglátogatta; ugyan azon évben írt és kiadott egy munkát ily czim alatt: „Manuale Neo-Canonicorum Tyrnaviae 1714.“ [1] A tanuló ifjuságnak, különösen pedig azoknak, kik a tudori fok elnyerése czéljából nyilvános vitatkozásokat tartottak, nagylelkü pártfogója volt. 1718. január 30-án a dulcinói püspökség czimével lett kitüntetve.

Szörényi László nem csak az egyházi tudományok terén tündöklött, hanem tágas körü jogi ismeretei s a közügyek iránti meleg érdeklődésénél fogva, a káptalan számos ügyében a legjobb eredménynyel járt el. A vármegye is többször igénybe vette tevékenységét; gróf Pálffy Miklós nádor pedig 1719-ben a hétszemélyes táblának Pozsonyban tartandó üléseihez választott bírónak hivta meg. Ernyedetlen munkásságának egyik bizonyitékául szolgál a káptalan magán levéltára is, melynek nagy számú, részint régiségöknél, részint rongált állapotuknál fogva nehezen olvasható oklevelét sajátkezüleg lemásolta. Az egyháznak s a közügyeknek tett eme jeles szolgálatai arra inditották gróf Erdődy László püspököt, hogy Szörényit a káptalan helyettes olvasó-kanonokjává, valamint saját helynökévé és általános ügyhallgatóvá nevezze ki. 1722-ben meghivatván a pozsonyi országgyülésre, ott többféle bizottság tagjává választatott s egyszersmind a Magyar- és Morva-ország közötti határok rendezésénél mint királyi biztos vett részt. A következő év junius hava 24-ikén kir. helytartósági tanácsossá neveztetett ki, s mint ilyen 1724. márczius 21-én tette le hivatalos esküjét a pozsonyi várban az erre kiküldött királyi biztosok előtt. — 1730. május 18-án olvasó-kanonokká lett beigtatva és püspöki helynökségében megerősitve, mely kettős hivatalnak minél sikeresebben megfelelni óhajtván, a helytartósági tanácsosi méltóságról 1731. január 15-kén önként leköszönt. 1732-ik évi májusban Nyitra vármegye felhivására Lotharingiai Ferencz főherczeget,

[1] Petrik Géza. Magyarország Bibliographiája 1712–1860. III. 563. l. Ujabb kiadása némely bövitésekkel. Pozsony. 1738.

mint Magyarország helytartóját egy diszes küldöttség élén üdvözölte. E kiküldetéséről Nyitrára visszajövén Szörényi, remélte, hogy most már csendben és nyugodtan élhet kettős hivatalának és ajtatossági gyakorlatainak. Azonban az isteni Gondviselés másképen határozott. Ugyanis Patachich Gábor szerémi püspök gróf Csáky Imre bibornok halála után a megüresedett kalocsai érseki székre emeltetvén, III. Károly király a szerémi püspökséget 1733. augusztus 13-án Szörényi Lászlónak adományozta, ki 1734. február 15-én megnyervén a pápai megerősitést, ugyanazon év ápril 4-én püspökké szenteltetett. Ugyanakkor a szerémi püspökség szegényes ellátása miatt a királyi kegyelem sz. Péterről nevezett pozsegai préposttá nevezte ki, s hogy azon esetre, ha netalán a keresztény név ellenségei, a törökök szomszédságánál fogva püspökségének területéről távoznia kellene, biztos menhelye legyen, pápai felmentés mellett a nyitrai kanonoki stallum élvezetében is megmaradt. Szörényi püspöki székének elfoglalása után, egyházmegyéjét megismerni vágyván, apostoli s atyai látogatását azonnal megkezdette; mely alkalommal mindenfelé az erkölcsi és anyagi pusztulás nyomaira akadván, e szomoru állapot megváltoztatásán oly lángoló hévvel munkálkodott, hogy rövid idő alatt több plébániát alapitott, templomokat emelt, a püspöki lakot helyreállitotta, s az összes főpapi szerelvényeket saját pénzén beszerezte. Egyházmegyéjének egy növendékpapja számára Nagyszombatban alapitványt tett; a majki zárdában létező kamulduli remetéket különösen pártolta; szóval, egyházmegyéje érdekében mindent megtett, amit korlátolt anyagi helyzete csak megengedett. Rendes székhelye Pétervárad volt; azonkivül Kaptol-on (Pozsega-vármegyében) is volt lakása.

1747-ben a nyitrai székesegyházban nagy ünnepélyességgel tartotta meg arany-miséjét, gróf Eszterházy Imre nyitrai püspök, gyaraki gróf Grassalkovich Antal és más fő-urak, megyei tisztviselők, nagyszámu papság s a hivek sokasága jelenlétében; mely alkalomra Mária Terézia királynő egy értékes, nevével diszitett püspöki

gyürüvel örvendeztette meg az érdemes főpapot, melyet az uralkodónő meghagyásából, a szent ténykedés kezdete előtt tüzött újjára grof Eszterházy Imre püspök. Ezen ünnepély után már csak rövid ideig kormányozta egyházmegyéjét. Ugyanis 1749-ben túlhaladván korának 78-ik évét s testi erejét hanyatlani érezvén, nehogy e miatt az Istentől reá bizott egyházmegye legkisebb hiányt is szenvedjen, segédpüspököt kért és ismételt kérésére nyert is Givovich Miklós személyében, kinek püspöki jövedelmének felét engedé át; ő pedig nyitrai kanonoki házának csendes falai közé vonult vissza, hogy életének hátralevő részét egyedül Istennek és saját lelke üdvének szentelhesse. Szobáját, mely inkább remete, mint püspök lakásához hasonlitott, ezentúl csak ritkán hagyta el s éjjel-nappal imával, olvasás- és irással foglalkozott. A Boldogságos Szüz iránti tiszteletét fiatalabb korában az által tanusitotta, hogy minden szombaton éjjeli 11 és 12 óra között a lakásától fél órányi távolságra fekvő kövesdhegyi templomhoz hü és titoktartásra kötelezett szolgája kiséretében mezitláb zarándokolt; és ezen tizenöt évig folytatott ajtatossági gyakorlatai közben alig találkozott valakivel és senki sem tudott azokról. Gyermeksége óta alázatossághoz és szelidséghez szokván; s indulatait és hajlamait szünetlen őrködés, ima és önmegtagadás által megfékezvén, mindenki iránt nyájas, társalgásában vidám és előzékeny volt, és senki sem gyanitotta, hogy az erényeinél fogva mindenkitől tisztelt, nagy tudománya miatt mindenkitől bámult férfiu, kinek arczáról béke, szeretet és boldogság sugárzott, mily irgalmatlanul sanyargatta önmagát. Csak halála után, midőn ágya és a fal között megtalálták ama szőr-mellényt, melyet gyakran viselt, s még inkább midőn felfödözték ama borzalmat keltő lánczokat, melyek gyenge testét körül-övezték s azon az évtizedeken át behegedt és megujult sebhelyek nyomait láttatták, tünt ki, mily iszonyu küzdelem, mily folytonos szenvedések árán szerezte meg azon magas foku tökélyességet, mely csak az Istennel egyesült lelkeknek sajátja. Istenes életéhez méltó volt halála is. 1752-ik évi

október 24-én, midőn életének 82-ik évét töltötte be, minden sulyosabb betegség nélkül, és csakis gyengeséget érezvén magához hivatta gyóntatóját Ujlaky György kanonokot és egész életéről általános gyónást végzett, hogy — mint mondá — ugyan azon napon, melyen a földnek született, az égnek is születtessék, vagy ha még tovább is élnie kell, Istennel kiengeszteltessék.[1] Gyengesége miatt ágyát többé el nem hagyhatta; végre ugyanazon év november 13-án, miután az angyalok eledelét többször magához vette, fájdalom nélkül és csendes ima között adta ki végső lehelletét.[2] 1709—1752.

A szent életű főpap halála mindenütt nagy figyelmet és részvétet keltett. Erényeinek legszebb emléket állitott a nagy XIV-ik Benedek pápa azon brevevel, melyet ez ügyben gróf Grassalkovich Antal kir. kamarai elnökhöz intézett. Illőnek tartom, hogy ezen kevéssé ismért, vagy inkább a feledésnek átadott brevét itt szószerint közöljem:

Benedictus P. XIV.

Dilecte Fili, Nobilis Vir, Salutem et Apostolicam Benedictionem. In Nobilitatis Tuae Litteris humanissimis,

[1] „Ut quo die in hunc mundum, in Arce Trenchiniensi natus fuisset, eodem die etiam Coelo renasceretur; aut si mors tardaret, saltem reconciliaretur.“ E szavakat Ujlaky György kanonok jegyezte fel ama terjedelmes jelentésben, melyet Szöjényi László haláláról püspökének, gróf Eszterházy Imrének 1752. deczember 8-án tett, s melyben legnagyobb részletességgel irja le az emlitett lánez-övet, melyet a boldogult, amint az egy apró ércz-lemezre vésett évszámból következtethető, 1718. óta viselt, s melylyel, miután az többé testétől elválasztható nem volt, el is temettetett.

[2] Vita Illustr. ac Rmi condam D. Lad. Szörényi etc. a „Protocollum Ladislai Kamánházy“ 19–24 lapján; mely életrajz valószinüleg kivonata azon kéziratnak, mely XIV-ik Benedek pápa brevejében emlittetik, s mely idézett forrásunk szerint ki is adatott; e kiadványnak nyomára azonban sehol sem akadtam. Ugy látszik, hogy Mindszenti Sámuel is (id. m. V. 367–68. l.) ugyan azon forrást használta, bár nem idézi. — Ugyanesak ezen adatok nyomán irta Balogh Ágost (jelenleg tiszt. kanonok) „Septem Divi Dioecesis Nitriensis Patroni ac Tutelares“ czimü, Roskoványi Ágoston püspöknek 1859-ben felajánlott munkájában (kézirat) Szörényi életrajzát.

quas die 15-a Mensis Martii proxime elapsi ad Nos dare studuisti, singulare filialis Tuae erga Nos et Apostolicam hanc Sedem observantiae testimonium complexi sumus; huic quoque addere voluisti insigne munus, quod Paternae Nostrae Charitati obvenit acceptissimum, nimirum manuscriptum Librum, in quo continetur et totius vitae ratio, actorumque series bonae memoriae Ladislai Szörényi, dum in humanis ageret Episcopi Sirmiensis, et duas quoque tanti Antistitis effigies, quae ad vivum exhibent, quaecunque in ipso Manuscripto Libro consignata sunt, atque Tunicellam ex crinibus equinis, et ferreas catenas, eis quas ille deferebat simillimas misisti, ut omnia magis, magisque confirmarentur. Non possumus omni procul dubio satis aptis verbis explicare, quam effusa laetitia affecti, in humilitate Cordis Nostri Gratias egerimus immortales Supremo Pastorum Principi Iesu Christo, cuius Vices immerentes gerimus, quod in diebus nostris eum largitus fuerit Antistitem, qui omnibus Pastoralibus Virtutibus instructus, verbo et exemplo ita praeluxit in Ecclesia Dei, ut Ecclesiarum Pastores populique universi habeant, quem admirabilem praedicent et imitentur. Fore autem in Domino confidimus, ut bonorum omnium largitor Deus, misericordiarum Pater, qui illum dedit in terris ad exemplum, ad Coelum receperit, ut Nobis etiam sit Intercessor. Quamobrem maximopere cum Nobilitate Tua gratulamur, non solum de amicitia veteri, et familiari consuetudine, quae Tibi cum Praesule optimo semper intercessit, verum etiam de sanguinis arcta quadam necessitudine, quae iam inde a Maioribus vestris orta in vobis, postremo magis etiam unita et confirmata fuit. Persuasum vero Nobilitati Tuae esse cupimus, Nos pro Litterarum officio et huiusmodi munere Tibi gratum obstrictumque Paternum Animum Nostrum profiteri, studiosamque ad Nobilitati Tuae per opportunas occasiones gratificandum gerere voluntatem, cuius pignus esse volumus Apostolicam Benedictionem, quam uberrima cum Coelestium Charismatum Copia coniunctam, Tibi dilecte Fili, Nobilis Vir, Tuaeque Domui peramanter impertimus

Datum Romae apud S. Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die 12 Maii MDCCLIV. Pontificatus Nostri Anno Decimo Quarto.

Püspöki megyéje érdekében kifejtett áldozatkészségét már érintettem; hátra van még, hogy Nyitrán tett alapitványai és hagyományairól röviden megemlékezzem. 1724. január 23-án kelt alapitó-levelében testvér-bátyja néhai Szörényi Zsigmond 1300 ftos mise-alapitványát 2000 ftig kiegészitette.[1] Végrendeletében pedig a nyitrai székesegyháznak 200 ftot, Mária Terézia királynénak egy ó-szövetségi ezüst érmet, egy Flavius-Konstantin-féle aranyat, s egy régi szlavoniai ezüst-pénzt; a nyitrai káptalan tagjainak egyenkint 3 aranyat, a nyitra-városi plébánosnak 2 aranyat, a székes egyházi kar-papoknak 1—1 aranyat, gyontatójának Ujlaky kanonoknak egy zöld szalagról függő mell-keresztet, a nyitrai kegyes tanitó-rendiek — ferenczesek- és kamalduliak zárdáinak 30-30 ftot, a nyitrai szegények házának 100 ftot, a felsőszőllősi Mária-kápolnának egy püspöki gyürüt és mell-keresztet, ugyanannak sz. misére 150 ftot és alapitvá-

[1] 1724. Fundationales Literae Ladislai Szörényi El. Eppi Dulcinensis, Canonici Nitriensis pro Sacro Votiva in Cathed. Ecclesia Nitriensi celebrando. — „In Nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti Amen. Pro Gloria Dei et Animae meae Salute. Ad Summam Mille trecentorum flnorum, per pie defunctum Fratrem meum desideratissimum Sigismundum Szörényi El. Eppum Traguriensem, Praepositum Dömösiensem Lectorem Vicarium et Canonicum Nittriensem, pro Missa Votiva, menstruatim in Alma Cathedrali Ecclesia Nittriensi de S. Sigismundo Rege et Mart. legenda legatorum, addo et statim in manibus Ven. Capituli Nittriensis depono flnos Rhen. Septingentos sub Conditionibus sequentibus 1-o ut praedicta Missa votiva, quae hactenus legebatur a modo cantetur. 2-o Ut quamdiu Ego vixero, dicatur pro me et ad meam intentionem Collecta: Omnipotens Sempiterne Deus, qui vivorum dominaris etc. ut in Missali Romano in fine Orationum diversarum habetur. Ubi vero vivere in terris desiero mutetur in Collectam mortuo Competentem: Da Nobis Domine etc. uti pariter inter Orationes diversas pro Defunctis in eodem Missali continetur. Actum Nittriae die 23 Ian. Anno 1724. Ladislaus Szörény. El. Eppus Dulcinen. C. N. m. p. (L. S.)" (Eredetije a nyitrai kápt. magán levéltárában. Fasc. I. n. 24.

nyúl 1500 ftot hagyott, melynek kamatjait a segédlelkész és kántor fizetésére s a kápolna szükségleteire fordittatni rendelte.

Emlitett munkáján kivül, még a következők jelentek meg: 1. Archidiaconus visitans, seu brevis forma et methodus canonicae Visitationis Ecclesiarum, Parochiarum, ac aliorum piorum locorum, per Episcopum, aut eius in Spiritualibus Vicarium vel horom authoritate Archidiaconum instituendae practicata, descripta et in gratiam uti volentium edita. Posonii 1727. Typis Ioa. Pauli Royer. 16. r.

Ugyanannak 2-ik kiadása. Tyrnaviae 1732.

2. Praerogativae, libertates et privilegia Ecclesiis et Clero Regni Hungariae non modo Iure Canonico, verum et municipali competentia. Ex eodem Iure patrio deprompta, et Venerabili Regni Hungariae, Partiumque eidem annexarum, occasione Diaetae Anni 1728. Posonii congregato Clero demisse oblata. Posonii 1729. Typis Ioa. Pauli Royer. 12. r.

3. Vindiciae Syrmienses, seu: Descriptio Syrmii, una cum suo Episcopatu aliisque eo spectantibus, ex variis Authoribus deprompta. Praemissisque nonnullis ad clariorem notitiam deservituris, in septem quaestiones digesta. Posonii 1734. Typis Ioa. Pauli Royer. 12. r.

Ugyanaz tetemesen bővitve. Budae 1746. 12. r.

4. Demonstratio illius, quod Regulares cuiuscunque Ordinis, etiam mendicantium, extra tempora a Iure statuta ad Sacros Ordines promoveri non possint, nisi ad hoc specialiter privilegiati existant. Tyrnaviae 1739. Typis Acad. Soc. I. 12. r. [1]

Kéziratban maradt: „Status Temporalium Bonorum Capituli Nitriensis tam antiquus, (in quantum hic resciri poterat) quam modernus, cum Nominibus Fundatorum et Benefactorum. Descriptus per Ladislaum Szörényi... A. D. 1731." czimü, 90 negyedrétü lapra terjedő könyve.

[1] Petrik. G. Id. h. — Zelliger A. Egyházi Irók Csarnoka 515. l. — M. Sion. 1890. 385. l.

BÁRÓ RÉVAY BÉLA. Ifjabb b. Révay László és orbovai Jakusith Katalin fia. A bölcseletet Nagyszombatban, a theologiát ugyanott és a római német-magyar kollegiumban végezte. 1697-ben a szépművészetek és bölcselet tudorává avattatott.[1] Mikor szenteltetett fel áldozárnak és hol kezdette egyházi pályáját? ismeretlen. 1709-ik évben berencsi plébánosból nyitrai kanonokká neveztetett. 1714. május 1-én mint Szalky-Szent-Márton pest-megyei helység közbirtokosa a káptalan előtt tiltakozott várkonyi b. Amadé Ádám, mint ugyanazon falu fele részének örököse ellen, ki ezen birtokát, a tiltakozónak és más jogosultaknak értesitése nélkül zálogba adta és elidegenitette.[2] 1719-ben vágh-ujhelyi préposttá választották, hol 12 évnél tovább működött s az 1729-iki tüzvész alkalmával sokat szenvedett templomot saját költségén kijavitatta.[3] A beczkói ferencz-rendiek templomának tornyára órát csináltatott.[4] 1732-ik évben helytartósági tanácsossá lett. Meghalt Pozsonyban 1733. október 9-én.[5] 1709—1719.

SIMONOVICS JÁNOS. Született 1650-ben. 1683-ban ledniczi-, 1693-ban dubniczi plébános lett. 1709-ik évi julius 11-én nyitrai kanonoki stallumba igtattatott be. 1711-ben átment az illavai plébániára; 1714-ben pedig a káptalan körébe jövén, nemsokára az okrai prépostság czimével diszittetett fel. Meghalt Nyitrán 1721-ik évi január 2-án. A káptalan tagjai közül első volt, ki a kövesd-hegyi Boldog-Asszony templomának sirboltjában temettetett el. Végrendeletében, készpénze nem lévén, a püspöknek 9 akó bort, a káptalannak 25 akót, a nyitrai ferenczeseknek, kegyes-tanitó-rendieknek és kamalduliaknak 10-10 akót hagyományozott; beszedendő hátralékos

[1] Card. A. Steinhuber, id. m. II. 132. — Kazy Fr. Historia Universitatis Tyrnav. S. I. p. 159.

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. 91. Prot. 67. l.

[3] Jedlicska Pál. Kiskárpáti emlékek II. 571.

[4] Dualszky János. Historia Arcis et Oppidi Beczkó (kézirat) 139. l.

[5] Lud. Némethy id. m. 891. l.

illetményeiből a székesegyháznak egy negyedrészt, az illavai szegények-házának pedig 10 ftot kifizettetni rendelt.[1] 1709—1721.

BÁRDY GÁSPÁR. 1702-ben teplai, 1705-ben nyitravárosi plebánossá neveztetett. 1711-ik évben kanonoki javadalmat nyert. III-ik Károly király parancsára 1714. évi november 21-én, mint káptalani megbizott, Almásy Ferencz királyi emberrel Bene Istvánnak Deseő László ellen inditott perében Nagy-Emőkén és Nagy-Lapáson tanukat vallatott.[2] 1716-ik évi julius 28-án pedig, Nyitra város birája, tanácsa és esküdt polgárai kéretére, báró Révay Béla kanonokkal a nyitrai alsó réteken határjárást végzett.[3] Meghalt 1719. november 22-én s a ferenczrendiek sirboltjában temettetett el. Végrendeletében a székesegyházban végzendő szent-misére 600 ftot hagyott.[4] A felső-városban birt házát végrendeletének végrehajtói Prileszky Miklós és Nozdroviczky István kanonokok Szmutkó Istvánnak adták el 450 fton. 1711—1719.

SZMUTKO MIHÁLY. Született 1657-ben. A hittudományokat a bécsi Pázmány-intézetben végezte.[5] 1686. évben megkapta a várnai plebánia-javadalmat. Ottani pásztorkodása alatt 1703-ik évi szeptember 25-én a protestáns kuruczok Deáky János ónodi lakos vezetése alatt feltörvén a plebánia-egyház és a sekrestye ajtaját, onnan 3 ezüst kelyhet (a várnai, belai és terchovai templomok tulajdonát), 6 casulát, 2 vecsernye-palástot, több karinget, oltárteritőt s a t. vittek el.[6] 1711-ben nyitrai kanonokká, utóbb pedig a Bold. Szűz Mária czimzetes sághi prépostjává neveztetett. A káptalanban több évig mint

[1] Visitatio ADiaconatus Trenchin. per Ioannem Frideczky 1699. p. 81. — Protocoll. Lad. Kamánházy 18. — Eredeti végrendelete. Protoc. 93. fol. 63.

[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. 91. Prot. 92.

[3] U. o. 91. Prot. 182.

[4] Visitatio Cathedr. Ecclesiae Nitr. per Ios. Vurum Eppum. II. 259.

[5] Car. Rimely. Hist. Collegii Pázmán. 356.

[6] Nyitr. kápt. orsz. levt. 91. Prot. 2.

dékán, 1719. november 9-től 1720. november 15-ig pedig mint papnöveldei kormányzó működött s fokozatos előléptetés utján trencséni fő-esperes lett. 1715. január 21-én a káptalan előtt jószág-igazgatói minőségben tiltakozott szedlicsnai Szilády János ellen, ki a káptalan tulajdonát képező Nagy-Sarló nevü nyitramegyei faluban bizonyos, anyja után örökölt részbirtokát Borovszky Lászlónak 150 ftért örökön eladta.[1] Meghalt 1727-ik évi április 27-én. A székesegyházban végzendő olvasott szent-misékre 383 ftot hagyott.[2] 1711—1727.

HAJNOVICS FERENCZ. Született Szolcsánban Nyitra vármegyében 1673-ik évben. A theologiát a bécsi egyetemen, mint a Pázmány-intézet növendéke hallgatta.[3] 1696-ban pappá szenteltetvén, a lelkipásztorkodás terén működött. 1697-ben kochanóczi, 1701-ben mocsonoki, 1705-ben pedig bars-szent-kereszti plebános volt. A Rákóczy-féle mozgalmak idejében a kurucok által börtönbe vettetett, melyből kiszabadulván, annál buzgóbban teljesitette hivatása kötelességeit s 1709-ben saját és némely jobb módu hivei adományaiból, a Szkalka nevü dombon a Bold. Szűz tiszteletére kápolnát épitett.[4] Érdemeinek elismeréseül, 1711-ben nyitrai kanonokká s rövid idő mulva sz. Lászlóról czimzett préposttá neveztetett. 1728-ban gradnai, 1730-ban trencséni fő-esperes volt. III. Károly király parancsára 1714. deczember 14-én mint káptalani kiküldött Navoy Pál királyi biztossal az esztergomi fő-káptalannak Semleky Ádám elleni peres ügyében tanuk kihallgatásánál vett részt. Ugyanazon év május 25-én Nagyszombatban vásárolt kuriáját Gáspár Ferencznek és nejének Ernyey Katalinnak cserébe adta ugyanazoknak gergelyfalvi birtokáért, ráfizetvén 200 rénusi forintot.[5] Meghalt 1731. január 16-án.[6] A nyitrai

[1] U. o. 91. Prot. 105.

[2] Visit. Canon. Cath. Eccl. Nitr. per Ios. Vurum Ep. II. 260.

[3] Rimely. Historia Collegii Pazmaniani. 351.

[4] Ipolyi. Schematismus Historicus Dioecesis Neosoliensis 1876. 353. l. — [5] Nyitr. kápt. orsz. levt. 91. Prot. 90. és 92. l.

[6] Protocollum Lad. Kamánházy p. 29.

káptalannak misékre 2050 ftot, [1] a nyitrai alsó-városi plebániának 100 ftot, a kegyes tanitó-rendiek kollegiumának halála évfordulóján végzendő gyászmisére 800 ft értékü ingatlanokat hagyott. [2] A szolcsáni plebánia templomnak orgonát ajándékozott; a chinoráni plebános és kántor-tanitó javára pedig 200 ftnyi alapitványt tett. [3]

1711—1731.

NOZDROVICZKY ISTVÁN ÁGOSTON. Régi nemes család sarja, született Nozdrkóczon Trencsén vármegyében. A gymnasiumi és bölcseleti tanulmányok befejezése után a bécsi Pázmány-intézetbe küldetett, hol jeles tehetségei, szorgalma és jámborsága által annyira kitünt, hogy mint negyedéves hittanuló pappá szenteltetett, és elnyervén a szentségek kiszolgáltatásához szükséges felhatalmazást, magyarok és tótok gyóntatása-, betegek látogatása- és vigasztalásában fáradhatlan buzgalmat tanusitott. Tanulmányaiban is oly jeles előmenetelt tett, hogy a hittudori fok elnyeréseért az összes hittudományokból tartott vitatkozásán püspöke, gróf Erdődy László, és más előkelő egyházi és világi férfiak megjelenésök és öszhangzó tetszésökkel tüntették ki. Lelkészi pályáját Kocskóczon, Trencsén vármegyében

[1] Extractus Testamenti Franc. Hajnovits Can. Nitr. 1729: „De parata pecunia mea assummantur flni 600, quorum 500 sunt apud D. C. Ladislaum Forgács, fl vero 100 apud D. Relictam Antonii Gellért, quibus adiiciantur omnes restantiae meae, me qua Canonicum quomodocunque iusto titulo concernentes. Insuper distrahatur Domus mea Nittriensis iuxta portam situata et a me ex fundamento erecta, quae me, praeter agros per me redemptos, plus minus Mille flnos constitit. His in unum congestis, elocetur tota Summa per Ven. Capitulum ad certum locum erga Interesse et fiat Votivum perpetuum de Requiem singulo Mense pro refrigerio animae meae, parentumque meorum, cum secunda Oratione: Fidelium Deus etc. ex quo participes volo fieri vere infirmos etiam absentes, velut et in negotio Capituli tantum occupatos. — — Franciscus Hajnovics, Praepositus S. Ladislai C. N. m. p. (L. S.) Actum Nittriae die 28 Mensis Februarii 1729.“ (Iosephi Vurum Ep. Visit. Canon.)

[2] A végrendelet erre vonatkozó intézkedését közli Horvát Sándor, a „Nyitrai R. K. Főgymnasium 1893—94. évi Értesitőjében.“ 82. l.

[3] Ioan. Gusztinyi. Ep. Visit. Par. Dioec. Nitr. II. 455.

1710-ben kezdette s onnan egyszersmind a púchói plebániát adminisztrálta.[1] 1711-ben a dubniczi plebániát nyerte el, hol nyolcz évig buzgón munkálkodván, előbb tiszteletbeli, 1719-ben pedig valóságos nyitrai kanonokká neveztetett. 1720-ik évi november 15-én a káptalan a püspöki papnövelde igazgatójává választotta, mely hivatalt 1726. ápril hó végeig viselte.[2] Időközben a Bold. Szűz Máriáról nevezett pest-újhegyi prépostság, utóbb pedig kathari püspökség czimével lett feldiszitve. A káptalanban az első (olvasó-kanonoki) méltóságig emelkedett, és mint gróf Harrach Ernő és gróf Eszterházy Imre püspökök helynöke tevékeny részt vett az egyházmegye kormányzásában. Az 1739-ik évben Nyitrán dühöngött pestis alatt teljes fényében tünt fel atyai s főpapi szivének szeretete, midőn kiapadhatlan jótékonyságával a nyomort enyhiteni, a szenvedőket vigasztalni s az iszonyú vész terjedésének meggátlását czélozó hatósági intézkedéseket támogatni igyekezett.[3] Kiváló szónoki tehetsége s alapos jogi ismeretei személyére vonták a legmagasabb körök figyelmét, minek eredményeül előbb a királyi

[1] Balogh Ágost. A kocskóczi plebánia története. Magyar Sion 1866. 275. l.

[2] Protocollum Seminarii Cleri iun. ad S. Ladislaum.

[3] Valentovics József, utóbb tiszt. kanonok 1746-ban bölcseleti magisterré avattatása alkalmából kiadott és Nozdroviczkynak felajánlott: „Epistolae Matthiae Corvini Regis Hungariae. Tyrnaviae" czimű munka ajánló levelében ezeket irja: „Grassabatur ibidem (Nitriae) paucis abhinc annis pestilentia, mortem Tibi, incolis omnibus minabatur, sed non horruisti malum, minas sprevisti, periculis omnibus, quin morte maior. Non fugisti Urbem, cum Urbs ipsa se fugeret, et vacuam prope Nitriam tua charitate et misericordia replevisti, omnibus cum Paulo omnia factus . . . Nemo certe pauperum erat, a quo duram famem, nemo civium a quo luem avertere non studuisti. Raro prodigio Medicum iunxisti et Pastorem, corpora et animos sanasti, . . . Urbis partem magnam opera tua integram atque incolumem servasti, serpere latius malum non potuit Te vigilante, tua clusum providentia pedem retulit, ut adeo solis oculis infelix fuerit pars illa Civitatis funerum spectatrix tantum, non particeps, quia Tuis semper studiis secura."

itélő-, utóbb pedig a hétszemélyes tábla ülnökévé és tanácsosává neveztetett.[1] Az egyház és haza szolgálatában szerzett érdemekben gazdag férfiu Nyitrán 1748-ik évi május 1-én végezte be földi pályáját.[2] Életében gyakorolt jótékonyságán kivül, alapitványok által is megörökitette nevét. Igy 1744-ik évi január 7-én 2000 ftot tett le a nyitrai káptalannál, két vérrokonaitól származó tanuló ösztöndijára.[3] Ugyanazon évi január 9-én pedig 1600 ftnyi tőkét alapitott rokonságából származó házasulandó szüzek segélyezésére, 1743-ban Tarnóczy Pál kanonok-társával, saját valamint Győry Ádám lelki üdvéért a székesegyházban végzendő havi misére 2550 ftnyi alapitványt tett. A bolessói plebánia-egyházban saját költségén diszes nagyoltárt készittetett; az ottani plebános javára pedig 500 ftos mise-alapitványt tett.[4] Végrendeletében anniversariumra 500 ft; a bellusi, dubniczai, kocskóczi, púchói és schávniki plebánosok által végzendő szent-misékre 800 ftot, a kegyes-tanitó-rendieknek 200 ft, a gymnasiumi ifjuság énekkarának 200 ftot s. a. t. hagyott.[5] 1719—1748.

A két rendbeli alapitó-levelet itt közöljük:

I. „Nos Infrascripti Memoriae commendamus: Quod probe memores mortalitatis et incertae horae nostri ex

[1] Protocoll. Lad. Kamánházy 29. l.

[2] Dezsericzky Incze igy jellemzi Nozdroviczkyt: „Vir profecto Theologiae, Iurisprudentiae (ecclesiasticae perinde ac civilis) cognitionibus, impensa vigilia partis, universorum iudicio quam instructissimus; verendus Catoniana quadam, sed mansuetudine temperata gravitate; percelebris defaecato, integerrimo, atque prorsus maturo consilio; facundia latinae linguae promptissimus, ac propemodum extemporalis, isque elegans disertusque Rhetor merito existimatus. Cunctis denique Naturae, Ingenii, Virtutisque decoribus tantopere praeditus, ut in Corona Sapientum ac Litteratorum sin minus potiore illum subsellio, non certe postremo colloces, quis quis propius cognoscas." (Pro Cultu Litterarum in Hungaria ac speciatim Civitate Dioecesique Nitriensi Vindicatio. Romae 1743. pag. 174.

[3] Dr. Csősz Imre. A Kegyes-Tanitó-Rendiek Nyitrán. 787. l.

[4] Ioan. Gusztinyi Ep. Visit. Can. Eccles. Dioec. Nitr. II. 158-186. l.

[5] Ios. Vurum. E. Visit. Can. Cathedr. Eccl. Nitr. III. 64—127.

hac vita transitus, malentes proinde in vivis propositum ac Intentionem nostram exequi, quam post fata exequendam differre: Ad Laudem et Gloriam Omnipotentis Dei, pro felici morte nostra et fratrum Carnalium et Consanguineorum nostrorum, nec non horum adhuc in errore existentium ad Fidem salvificam conversione, nostrarum Maiorumque et Cognatorum Animarum refrigerio, denique ad remonstrandam nostram erga Venerabile hocce Capitulum Nittriense gratitudinem, fundare velimus, imo effective fundamus unam Missam votivam, menstruatim ad Aram maiorem Ecclesiae Cathedralis Ferijs secundis non impeditis, per Ven. Capitulum, seu unum de Dominis Capitularibus decantandam de Sanctissima et Individua Trinitate, cum collecta pro vivis et defunctis: *Omnipotens* etc. quamdiu alteruter nostrum vixerit; ex post autem adiiciendo alteram quoque Collectam pro tribus Sacerdotibus: Adamo condam Győry, Stephano Nozdroviczky et Paulo Tarnoczy ad instar Missae Votivae Mattyasovszkyanae; Assignamus autem pro fundo seu Capitali Summas partim iam ad Loca secura elocatas, partim in Aere parato numeratas, et in annexa Tabella specificatas, se se insimul ad 2550 fl. extendentes, respectu quarum elocatarum ego supra expressatus Stephanus Evictionem et defensam quamdiu vivam, assumo, pro casu quo Venerabili Capitulo minus securis Locis sex pro centum elocatae viderentur. Demum ex consensu Venerabilis Capituli praenominatum Rssmum condam D. Adamum Győry in participationem fructus mentionatorum Missae Sacrificiorum assumendo, simul huc transferimus fl 450 hactenus Missae votivae Hajnoviesianae pro commemoratione eiusdem applicatos, cum haec Missa aliunde per suum Fundatorem sufficienter provisa sit, ut supra expressatum ternarium numerum compleamus. Devote apud Ven. Capitulum supplicantes, ut hanc piam Fundationem nostram in Capitali totali Summa ex Rhen. flnis 3000 id est Ter Mille constantem, pro Se et Successoribus in perpetuum acceptare, et manutenere, memoratamque Missam Votivam de SS. Trinitate cum prae-

scriptis Collectis menstruatim decantari facere gratiose dignetur. Distributiones porro Annui sex per Centum Interesse fl 180 constituens inter Dnos Capellanos, Sacristam, Musicos seu Cantores ac solos in Missa de more praesentes Rssmos Dnos residentes Capitulares volumus et ordinamus ad instar Missae Votivae Mattyasovszkyanae observari. Datum Nittriae die 31 Decembris Anno 1743. (L. S.) Stephanus Nozdroviczky. El. Eppus Cathar. Cathedr. Eccl. Nittriensis Lector et Can. m. p. (L. S.) Paulus Tarnóczy Custos et Canonicus Nittriens. m. p. Anno 1743 Die 31-a Decembris praemissa Fundatio coram Capitulo Nittriensi in Domo Lectoris Capitulariter congregato proposita, ab Eodem Capitulo cum expressis supra conditionibus acceptatur, ad eiusque implementum Domini Canonici huius Ecclesiae Cathedralis tam moderni, quam futuri obligantur. Nittriae in Domo Lectoris Die Mense et Anno quibus supra. Capitulum Nittriense." (L. S.) Eredetije a nyitr. kápt. magán levt. Fasc. I. n. 23.

II. „Infrascriptus assumptis in me quorumvis condivisionalium, aut quoquo modo successorum meorum cunctis onereribus, notum facio quibus expedit Universis: Quod ego matura animi deliberatione praehabita, meam esto in se exiguam, ex Divina benedictione, praesertim meis in Excelsae Curia Regia servitiis comparatam acquisitionem, seu substantiolam temporalem, in vivis pro Divina Gloria et refrigerio ac Salute mea, et aliarum animarum disponere et convertere volens, eo etiam in considerationem assumpto, quod pro Agnatorum ac Cognatorum meorum posteris duobus studiosis rite in timore Dei et Litteris instituendis certam Fundationem ordinaverim, conveniens existimem, ut sequiorem quoque Sexum eiusdem Familiae meae Nozdroviczkianae pro posse adiuvem et sublevem, quatenus videlicet ad honesta Matrimonia elocatae Filiae suscipiendos Liberos in Fide Romano Catholica timoreque Dei educent, et erudiant. Unde statuerim sequentia Capitalia, per me mutuo et erga legale sex pro Centum elocata in huiusmodi piam Fundationem convertere, et in perpetuum

transferre, imo actu praesentium per vigorem converto et transfero: ut videlicet Summae Capitales in annexa Tabella specificatae, Literisque A. et B. in suis Cautionalibus signatae et distinctae, atque ad Rhen. Flnos Mille et Centum se extendentes, Locis semper securis sex pro Centum elocatae conserventur, ex illarum autem annuo Interusurio Flnos 60 inter illas Virgines tantum Romano-Catholicas et Romano-Catholicis Sponsis nubentes, quae ex sexu foemineo Domini Fratris mei Sigismundi Nozdroviczky per Barbaram primam eiusdem filiam perprius Stephani olim Emődy, dein Ioannis Bacho Egregiorum condam Conthoralem, postmodum per Elisabetham relictam Egregii olim Sigismundi Tuchinszky, nec minus per eiusdem Domini Fratris mei Sigismundi Nozdroviczky Filios Ioannem et Paulum, deinde Francisci condam itidem Fratris mei Filios aut Filias descendentes, ac demum iis deficientibus inter alias eiusmodi Virgines cognatas semper lineae propinquioris, Nobiles tamen, dum nubent prudenti Arbitrio distribuantur vel uni, si sola eo anno fuerit tribuantur, aut nullis nubentibus in Annum, vel Annos sequentes reserventur, neque in alios etiam pios usus excepta Fundationum mearum defensa convertantur; Quae participaturae personae Animae meae et necessitatum praesertim Ecclesiae Dei publicarum pie memores esse meminerint. Residui porro a Flnis Centum Interusuriales Flni Sex cedent Domino huius piae Fundationis Administratori pro fatigiis, quae ubi exigua impenderit, rogo ut pro refrigerio Animae meae, Incremento Sanctae Dei Ecclesiae, Bonoque publico legat vel legi curet duas Missas in vel circa Festa Sanctorum Stephani Proto-Martyris et Augustini de iisdem Sanctis, fraterne autem requiro et per Deum obsecro et obtestor meos in Officio Lectoratus in isto Ven. Capitulo Nittriensi Successores, ut huius piae Fundationis diligentem sedulamque curam seu administrationem assumere et gerere velint, simul perdemisse supplicans Ven. Capitulo et Reverendissimis Dnis Praelatis Ordinariis ac Dioecesanis ut huic assistentiam et defensionem

pro casu necessitatis gratiose praestare dignentur. Interim memoratarum Summarum Capitalium usum fructum et circa istum liberam dispositionem vita durante mea atque ad beneplacitum mihi reservo. Quodsi vivens aliquam ex praemissis Summam Capitalem incassarem, ex parata pecunia mea sumetur et ad locum securum elocabitur. In quorum fidem et firmius robur has Litteras Fundationales in Ven. Capitulo exhibeo, vivaque voce ratifico et confirmo, supplicans easdem suo tempore improtocolari. Nittriae Die 9-a Mensis Ianuarii Anno Dni Millesimo Septingentesimo Quadragesimo Quarto. (L. S.) Stephanus Nozdroviczky Electus Eppus Cathar. Lector et Can. Nittr. m. p." Másolat a nyitrai kápt. magán levt. Fasc. I. n. 23.

BOKOR LÁSZLÓ. Született Pápán Veszprém vármegyében. A bölcseletet a nagyszombati egyetemen hallgatta s abból 1702-ik évben tudori oklevelet nyert; a hittudományokat ugyanott a Bold. Sz. Máriáról nevezett papnöveldében elvégezvén, 1705. márczius 7-én pappá szenteltetett. 1706. januárban Félen lett plébános; honnan ugyanazon év november 16-án költözött át a nagykéri plébániára, hol 1718-ik évi májusig müködött. A gróf Zichy Pál fő-esperes által 1713-ban végzett egyházi látogatás jegyzőkönyve igy jellemzi Bokort: „In omnibus punctis Suae Eminentiae se conformat; ab omnibus commendatur". [1] 1718-ik évi májusban a nyitrai egyházmegye kötelékébe felvétetvén nyitra-városi plébánossá neveztetett, hol azonban alig másfél évet töltött; mert már 1719. október 17-én nyitrai kanonokságra igtattatott be. Nem sokára zengg-völgyi apát (de Valle Segniensi) s fokozatos előléptetés utján székesegyházi fő-esperes majd őr-kanonok, végre éneklő-kanonok lett. 1723. augusztus 18-án a felső-városban egy házat vett 750 fton, melyet Csongrády Ferencz kanonok végrendeletében a kövesd-hegyi templomnak hagyományozott. [2] 1746. ápril

[1] Némethy L. id. h. 506. l.
[2] Nyitr. kápt. orsz. levt. 94. Prot. 25.

19-én kelt végrendeletében a székes-egyházban végzendő szent misére 500 ftos alapitványt tett. A török kapuhoz közel fekvő kertjét a káptalannak, [1] — a felső városban birt, 2400 ft értékü házát pedig a kegyes tanitó-rendiek nyitrai kollegiumának adományozta. [2] Meghalt 1746. május 11-én s a nyitrai piaristák sirboltjában temettetett el.

1719—1746.

GYURACSKA MÁRTON. A bölcseletet és hittudományokat a nagyszombati egyetemen tanulta és az utóbbiakból borostyán-koszorút nyert. [3] 1684-ben bittsei segédlelkészből rajeczi plebánossá lőn. Az ott többségségben volt protestánsok részéről sokat szenvedett, kivált a Rákóczy-féle mozgalmak alatt, kik 1704-ben prédikátorul egy hitehagyott egyént, Andrics Izsákot választván, a katholikus templomot és plebánia-lakot elfoglalták, úgy, hogy Gyuracska négy évig csakis magán-házban tarthatta meg az isteni tiszteletet; mig végre 1708. évben a felkelők legyőzetése után, visszaszerezte templomát és plebániáját, melyet 37 évig valódi apostoli buzgalommal igazgatott, több éven át a frivaldi hiveknek is gondját viselvén. Érdemeinek jutalmául 1720. április 23-án tiszteletbeli, 1721-ben pedig valóságos kanonokká és schávniki apáttá kineveztetett. 1722. deczember 10-én Bokor László kanonokkal, a káptalan megbizásából jelen volt Viszolay született Rìmer Borbálya végső rendelkezésénél. [4] Meghalt 1726. deczember 6-án. [5] Végrendeletében a székesegyházban végzendő szent-misére 300 ftot hagyott. A zobori kamalduliak javára tett alapitványáról ugyanazon zárda perjele következő alapitó-levelet állitott ki:

[1] „Habeo hortum extra portam Turcicam, quem lego Ven. Capitulo, ut semper ultimus Dominorum Canonicorum possideat et usuet, donec alter succedat, et dicat unum Requiem singulo anno pro me." – Nyitr. kápt. magán. levt. F. I. n. 29.

[2] A végrendeletnek erre vonatkozó pontját kozli Horvát Sándor, a nyitrai r. k. főgymnasium 1893/4-ki Értesitőjében 97. l.

[3] Szentiványi Mart. id. h.

[4] Nyitr. kápt. orsz. levt. 94. Prot. 55.

[5] Successio Parochorum Dioec. Nitr. 266. l.

„Nos Don Fr. Romualdus Ordinis Eremitarum Camaldulens. M. C. Eremi Zobriensis Prior, et D. Fr. Demetrius Procurator, qua memoratae Eremi Plenipotentiarij, et ex consensu totius Capituli nostri superinde habiti, Nominibus et in Personis nostris et Successorum nostrorum, tenore praesentium fatemur et recognoscimus: Quod posteaquam Rssmus condam Dominus Martinus Gyuracska, Praepositus de Bianko, Cathedralis Ecclesiae Nittriensis Canonicus, pia Intentione ac pro refrigerio Animae suae memoratae Eremo nostrae Zobriensi certas aquisitiones suas, videlicet Primo Flnos 500 Rhen. in 2-bus Colonicalibus seu in Allodio in Possessione Lednice, Cottus Trenchiniensis Lengyeliano-Belassiano investitos; Secundo in Fundo Ürminiensi Kostyaniano Cottus Nittriensis flor. Rhen. 260; Tertio Vineam in Promontorio Alsó-Zobor seu Csicsóhegy V. Capituli Nittriens. habitam in Flor. Rhen. 45 comparatam, Demum etiam oviculas no 96 legasset, ea sub conditione, ut certa octo Sacra, utpote: De SS. Trinitate unum, De Venerab. Sacramento unum, De Spiritu S. unum, De Passione Domini unum, De B. V. Maria unum, De Angelis unum, De Omnibus Sanctis unum, Pro Defunctis unum in Ecclesia nostra pro Anima ipsius in perpetuum celebrentur, neque tamen determinasset, quoties praescriptae Votivae octo Missae intra singulorum Annorum revolutionem repetendae venirent, verum id Iudicio et Dispositioni Rssmorum Dnor. Testamenti sui Executorum reliquisset. Quae quidem praemissa pie Legata postquam nobis effective etiam cum Litteris Cautionalibus et aquisitionalibus per Rssmos Dnos videlicet Rssmum D. Stephanum Nozdroviczky Custodem et Rsmum D. Georgium Birovszky Canonicos Nittrienses ad mentem D. Testatoris per Ven. Capitulum constitutos Testamentariae Dispositionis Executores effective resignata extitissent. Nos vicissim hac Sacra Eleemosyna Capitulari inter nos et nostros Superiores Correspondentia, Tractatu et pleno Consensu habitis, nostro et universorum in memorata Eremo Zoboriensi Successorum nominibus ac in Personis

hanc obligationem sponte ac benevole assumpserimus perpetuo adinplendam: Quod scilicet in Ecclesia nostra Annis singulis Triginta Missas pro Refrigerio Animae pie defuncti Testatoris, et erga eiusdem viventis Intentionem celebrare et celebrari facere velimus, imo obligabimur, et Successores nostri erunt obligati, ita nempe, ut intra primas Tres Angarias, seu Quatuor Temporum Anni vicissitudines, praemissa ex praescripto octo Missae Sacrificia ter singula repetantur et absolvantur; demum residuo Anni Quadrante sex celebrentur idque (uti praemissum est) futuris semper Annis ac Temporibus indispensabiliter effectuetur. Illo nihilominus per Tit. Dnos Testamentarios Nobis et Successoribus nostris expresse admisso, ut casu quo pro ratione Temporis et circumstantiarum aliarum, quando quidem commodius accideret toties memoratum Triginta Sacrificiorum Missae numerum intra Anni vel Quatuor Temporum evolutionem anticipare, nequaquam autem in futurum Annum differre possimus, Successoresque nostri valeant.

Pro maiori praedeclaratae perpetuae Obligationis nostrae vigore et stabilimento, praesentes Litteras Manibus nostris, uti et Dnorum Testamentariorum subscriptas, ac solitis Sigillis roboratas, in duplici Exemplari, quorum unum penes V. Capitulum, alterum in memorata Eremo nostra ad piae Fundationis et Dnorum Testamentariorum uberiorem securitatem, ac Successorum nostrorum perennem memoriam repositum permaneat, conferimus. Actum in hac nostra Eremo Zobor ad Nittriam Anno 1729 Die 20 Aprilis.

Praemissam autem obligationem nostram taliter intelligendam venire declaramus, ut si per Nos, aut Successores nostros tractu temporis per biennium praescriptas Missas negligi ac emanere contingeret, teneatur memorata Eremus praeinsertas Summas fundationales Venerabili Capitulo, aut D. Vicario Generali Nittriensi resignare, ad alium pium Locum eadem Intentione et simili sub obligatione transferendas Nittriae die et Anno quibus paulo supra D. Fr. Romualdus Eremita Camald. M. C.

Prior. m. p. — D. Fr. Demetrius E. C. M. C. Procurator m. p. (L. S.) Stephanus Nozdroviczky Cathedr. Eccl. Nit. Custos et Canon Testamentar. m. p. (L. S.) Georgius Birovszky C. N. m. p. (L. S.)" Eredetije a nyitr. káp t. magán levélt. Fasc. I. n. 35. 1720—1726.

BACHICH ANTAL, apostoli főjegyző. Spalatoban Dalmát-országban született.[1] Tanulmányait 1711-ben a bécsi Pázmány-intézetben végezte.[2] Fölszenteltetése után gf. Erdődy László püspök udvarában mint szertartót alkalmazta és 1721. juliusban kanonokká nevezte ki. Utóbb gradnai-, majd székesegyházi fő-esperes lett. 1745-ben horvátországi birtokára utazván, ott megbetegedett és október 15-én meg is halt. Végrendeletében két zoborhegyi szőlejét a káptalannak felajánlván, páduai sz. Antal tiszteletére oltár-javadalmat alapitott; ezek nagyobbikát azonban a káptalan utóbb eladta, tapasztalván, hogy az oltárokhoz tartozó szőlők, a haszonélvezők gyakori változása következtében többnyire elpusztulnak s idővel a javadalmasnak inkább terhére, mint hasznára vannak.[3] 1721—1745.

BACSKÁDY ÁDÁM. 1719-ben berencsi-, 1720-ban nyitra-városi plebános. 1722-ben kanonok, stallumát azonban csak 1725-ben foglalta el. 1730-ik évig a dékáni hivatalt viselte. Meghalt 1734. deczember 25-én.[4]
1722—1734.

BIROVSZKY GYÖRGY. 1717. julius 3-tól 1719. deczember 26-ig szalakuszi-, azután berencsi plebános volt. 1726-ban megkapván a nyitra-városi plebániát, abba Nozdroviczky István kanonok igtatta be. 1728-ik évi juliusban nyitrai kanonokká neveztetett. 1740-ben mint trencséni fő-esperes a kanonokságról s a káptalanban

[1] Születési helyét a Pázmány-intézetben irt bölcseleti tankönyvében jegyezte fel: „Viennae per R. D. Antonium Bachich de Lach, Dalmatam Spalatensem, Collegii Pazman. Alumnum." — L. A nyitrai egyházmegyei könyvtár kéziratai és régi nyomtatványai. 45. l.

[2] Rimely id. h. 350.

[3] Protocoll. L. Kamanházy. 30. l.

[4] Successio Parochorum Dioec. Nitr.

viselt minden hivataláról önként lemondott, („solo titulo mensae sibi reservato") és nyugalomra a kegyes-rendiek nyitrai társházába vonult, hol teljes ellátása czimén évenként 72 ftot fizetett. 1757-ben 1000 ftot tett le, azon rendelkezéssel, hogy e tőke kamatai haláláig az említett élelmezési járandóságba számitassanak be, halála után pedig a rend tagjai évenkint 40 misét végezzenek lelke üdveért. A nyitrai plebánián állandó segédlelkész eltartására szintén 1000 ftos alapitványt tett, mely 60 szent-mise végzésével van összekötve. Meghalt 1767-ben.[1] 1728—1740.

TARNÓCZY PÁL (lelóczi). A hittudományokat a római sz. Apollinárról nevezett intézetben 1713—1718-ig végezte,[2] s azokból tudorrá avattatott. 1718-ban áldozárrá szenteltetvén, lelkészi pályáját Alsó-Szúcsán kezdette. 1720-ban átment a szkacsáni plebániára. 1729-ben a nyitrai káptalan tagja lett, hol ugyanazon év ápril 19-én foglalta el székét. Utóbb a Bold. Szűz ócskai apátjává, majd trencséni fő-esperessé, őr-, éneklő- és olvasókanonokká neveztetett. Mint gr. Eszterházy Imre püspök helynöke, az egyházmegye kormányzásában tevékeny részt vett. Meghalt 1753. április 21-én.[3] Végrendeletében az alsó-lelóczi plebánia-templomnak, hol rövid ideig lelkész volt, 600 ftot, a szkacsáni templomnak 100 ftot, a hradistyeinek 50 ftot, a lelóczi plebánosnak misékre 150 ftot; a nyitrai kegyes-rendiek-, ferenczeseknek és zobori kamalduliaknak 50—50 ftot hagyott.

1729—1753.

*MAGIN JÁNOS. 1709-ben üreghi-, 1712-ben kasszai plebános. 1718-ban javadalmáról leköszönvén, Jézus társaságába lépett; onnan azonban nemsokára visszajövén, 1719-ben dubniczi plebános, 1731-ben pedig tiszteletbeli kanonok lett. Meghalt 1735. márczius 7-én.[4] A trencséni plebános javára 100 ftos mise-alapitványt tett.

1731—1735.

[1] Successio Parochorum Dioec. Nitr. — I. Vurum. E. Visitatio Canonica Paroch. Eccles. inf. Civil. Nitriens. 14. l.

[2] Steinhuber id. h. II. 341. — [3] Protocoll. Lad. Kamanházy 30. l.

[4] Successio Parochorum Dioec. Nitr.

NÁRAY FERENCZ. 1720-ik év elején szalakuszi plebános, honnan 1726. május 5-én Berencsre távozott, 1728-ban megkapta a nyitra-városi plebániát, hol két évig működvén, kanonokká neveztetett. Az 1741. évi országgyülésen Bachich Antallal káptalani követ volt.[1] Meghalt 1742-ben. 1731—1742.

LADISLAIDES JÁNOS, Ladislaides János és Kürthy Judit fia, született Trencsénben 1692-ik évben. 1717-ben nemsovai-, 1718-ban kasszai plebános lett. 1721. évben átment a rajeczi javadalomra. 1732-ben tiszteletbeli, 1735. január 1-én pedig valóságos kanonokká neveztetett. A káptalanban dékán és a Mattyasovszky László püspök által alapitott papnövelde kormányzója volt. Utóbb a Bold. Szűz csöpöfeöi prépostja, és fokozatos előléptetés utján 1741-ben székesegyházi fő-esperes, 1753-ban pedig olvasó-kanonok, és gróf Eszterházy Imre vikáriusa és általános ügyhallgatója lett. Példás életű és tevékeny férfiu volt, ki a káptalani birtokok rendezése s jogainak védelme körül bokros érdemeket gyüjtött. 1738. február 18-án a nagyszombati sz. Adalbertről nevezett

[1] Kolinovics Gabr. Nova Ungariae Periodus. 653. Visit. Canon. Paroch. Eccl. inf. Civit. Nitr. 1828. p. 14. — A káptalan ez alkalommal követeinek a következő utasitást adta: „Puncta Instructionis pro DD. Ablegatis Capituli Nitriensis ad Diaetam Posoniensem. — 1-o. Cum Excellmo ac Rssmo D. Comite Electo Praelato (gr. Eszterházy Imre) in Diaetalibus Propositionibus, maxime in obscuris et dubiis negotiis debitam reverentemque cointelligentiam habebunt. 2-o. In electione Palatini et Publicis Regni negotiis in votizando accomodabunt semet potiori et saniori Parti Statuum Regni, nisi negotium de quo ageretur esset Ecclesiae Dei, eiusque Ministris praeiudiciosum. 3-o. In negotiis Ecclesiae Dei consequenterque V. Clerum in Communi concernentibus, uti est negotium Religionis, Decimarum etc. vel in particulari Capitula et Conventus aut Sacras Sedes tangentibus, prout sunt taxae Literarum in Capitulis et Conventibus, modusque emanationis earundem etc. Causae fori spiritualis etc. Correspondentiam pariter et cointelligentiam cum reliquis Capitulorum Ablegatis, ipsisque Dnis Praelatis observabunt. 4-o. Siquidem partim tempore Mathaei Trencsinii (sic) sub Carolo Rege Hungariae (quando moenia superioris Civitatis Nittriensis, uti et ipsius Arcis diruta sunt et Arx expilata) partim vero tempore

papnöveldében egy rokonainak családjából származó ifju neveltetésére 1600 ftos alapitványt tett; 1747. julius 12-én a káptalannak szent-misékre 1000 ftot adott át, mely tőkéhez végrendeletében még 1000 ftot csatolt, a trencséni plebániának pedig szent-misékre 200 ftot hagyományozott. Ugyanazon végrendeletben rokonai segélyezésére, különösen pedig jó viseletü, házasulandó hajadonok jutalmazására alapitványt tett, melynek tőkéje az 1893. évi számadások szerint 4400 ftból áll. A két rendbeli alapitó-levél szövege itt következik:

I. „Ad Maiorem Dei Omnipotentis Laudem et Gloriam, Beatissimae item Virginis Mariae, Sanctorumque Coelestium Spirituum honorem. Praesentibus omnibus et singulis, quibus expedit scire universis notum facio: Quod postquam Deo benedicente certam exiguam congregassem pecuniariam substantiam, in id cumprimis me posui, ut certis meis dudum iam praeconceptis, ut opinor, salutaribus intentionibus satisfacerem, quemadmodum etiam ex parte retroactis proxime annis Deo id optime adiuvante quaedam fini percupito mancipavi; restabant proinde duo vel tres fundandi e Cognatione mea Iuvenes, quos quia

Revolutionis Bocskayanae, inter reliqua, pretiosus etiam Regni Thesaurus Prothocola nimirum Capituli Nittriensis usque ad annum 1520 inclusive ablata sunt et (ut constans fama ferebat) in Transylvaniam deportata, auditur autem, quod dicta Prothocola etiam num in mentionatis partibus Transylvanicis extent; Ideo una cum I. Statibus Regni apud SSmam Mattem demisissime instabunt, super ordinanda aliqua modalitate, qua perquiri et rehaberi possent dicta Prothocola. 5-o. Dni Ablegati primo apud I. Cameram Ungaricam, dein necessitate ferente cum adiumento VCleri apud Regiam Mattem efficaciter instabunt, pro portione Ecclesiam concernente, ex substantia proventuum pie defuncti Dni Eppi S. R. I. Comitis Ernesti ab Harrach et Rorau. 6-o. Quoad reliqua puncta commune V. Cleri negotium tangentia, uti, ne longo tempore Beneficia cum temporali et spirituali Ecclesiarum detrimento vacare sinantur, sed et tempore vacantiae de necessariis ex proventu currente Ecclesiae provideantur, sicuti et reliquis, pro emolumento Ecclesiarum Dei, cum caetero V. Clero rite accomodandis negotiis adlaborabunt. Datum ex Consistorio die 10 Maii A. 1741. (Prot. 102. fol. 170.)

hisce penuriosissimis temporibus fundare haud suffecissem, sed et vitae humanae inconstantiam saepius recolendo differre minime cuperem, hinc hac vice hisce fundationalibus (proxime fassionalibus meis includendis) Literis fundo, constituoque exhibendo per manus actu et in instanti A. R. P. Friderico Schendl e Societate Iesu, Seminarii S. Adalberti Tyrnaviae erecti et habiti Regenti in optima argentea, eaque currenti Moneta Rhenenses florenos (singulum in Denariis 100 seu grossis 20 computando) Mille Sexcentos idest f. 1600, ad locum tutum, ideoque erga sufficientem fundum elocandos, ut ex annuo praeattactae 1600 flor. Summae censu sive interesse legali, idem A. R. P. Regens, cunctique futurorum annorum et Saeculorum AA. RR. PP. Regentes teneatur teneanturque sub conscientia ex nunc pro tunc ac semper in posterum, quoadusque videlicet fundatio haec suum habuerit cursum, singulo Studiorum anno ad alumnatum suscipere pietate, moribus bonis et literis imbuendum, instruendumque unum mox expressandum bonae spei de Cognatis, Consanguineisque meis Iuvenem, signanter vero ac unice germani Fratris mei Christiani Ladislaides, vel Sororum mearum Iudithae Egregii quippe D. Ioannis Balogh, Magistri Postae Nagy Tapolcsanensis, et Annae aeque Sororis meae et Consortis itidem Egregii D. Ignatii Emerici Zlattary de eadem, Haeredes, Successoresque, et quidem modalitate sequenti: ut ubi praerecensitorum unum prae alio sors tenuior presserit magis, huius tamquam pauperioris filius ex attacta fundatione alendus suscipiatur. Quodsi autem praementionati Fratris mei Egregii quippe Christiani Ladislaides, eiusdemque Successorum masculus penitus defecerit haeres, continuo in masculos haeredes ac Nepotes Ioannis Balogh ac Ignatii Emerici Zlattary descendentes utpote praecise ex praefatis sororibus meis Iuditha et Anna Ladislaides, fundatio haec devolvatur; quodsi vero Filius Fratris dicti Christiani, Successorumque eiusdem eadem fundatione frui nollet, vel etiam ob teneram aetatem suscipi nequiret, eotum ne fundatio facta vacet, Filius dictarum Sororum,

Successorumque earundem suscipiatur. Ac ubi fors masculus successor saepefatorum D. Fratris Christiani et Sororum praeattactarum totaliter defecerit, ac extinctus fuerit, eotum primo liberum sit illius temporis A. R. P. Rectori Collegii S. I. Tyrnaviensis, vel etiam dicti Seminarii S. Adalberti Regenti quemcunque bonae spei, pauperem tamen Iuvenem, signanter vero filium de Haereticis natum Parochiae Rajeczensis, ut vel eatenus locus ille Haeresi utcunque adhuc infectus, ab errore sensim resipiscat, suscipere. Huius porro fundationis meae executorem et inspectorem, idque ob munificum remuneratorem Iesum Christum requiro obsequiose ac statuo ARP. Rectorem Collegii S. I. Tyrnaviensis modernum, futurosque in perpetuum eiusdem in Officio Rectorali Successores. Atque ita, uti praemissum haberetur hancce fundationem meam Nomini SSmae et Individuae Trinitatis consecratam, manu sigilloque propriis roboratam signavi et conclusi. Nitriae Anno 1738. Mense Februario, Die 18-a."

Fridericus Schendl Soctis Iesu Sem. S. Adalberti Regens m. p. L. S.

Ioannes Ladislaides C. N. et Praep. BMV. de Csöppöfeö m. p. L. S.

(Eredetije a nyitrai kápt. magán levélt. F. I. n. 32.)

II. „Sacratissimae Unigeniti ab aeterno Dei Filii Iesu Christi Passionis memor, qua universum lapsu primi Parentis genus humanum perditum, adeoque me pariter miserrimum peccatorem, amarissima morte sua de potestate diaboli redimere, imo redemptum, de tenebris et umbra mortis haeresis Lutheri eductum, Ecclesiae suae Sanctae ac Statui Ecclesiastico indignum annumerare, cooptareque dignatus est, in huius proinde pretiosae Passionis Dominicae, bonorumque tum in anima, quam in corpore de manu Domini perceptorum, perennem gratiarum actoriam memoriam, simul et (post decessum meum de hac mortali vita) animae meae, meorumque Cognatorum, in pace iam quiescentium, universorumque consanguineorum meorum huius suffragii capacium nunc defun-

ctorum, ac in posterum decedentium, Animabus requie sempiterna misericorditer tribuenda, vivis vero nunc iisdem Cognatis, ac imposterum victuris, salute aeterna Divinaque benedictione impertienda, praesenti hacce Syngrapha mea fundo nunc Lectum Sacrum Votivum, de Anno in Annum in perpetuum idque singulo Anni Mense per aliquem ex Dominis de Capitulo, aut in defectu horum, ex Dominis Capellanis, ad Aram Dominicae Passionis marmoream, idque si et in quantum fieri posset, cuiuslibet Mensis feria sexta hebdomadae illud ipsum de Passione Domini (sine Gloria, quod color violaceus excludit) Votivum Sacrum celebrandum, quod sub finem Missalis inter Votivas in ordine habetur Missas, cum duplici Oratione, prima quidem eiusdem Missae currentis *Domine Deus* etc. alia vero huic addenda pro Vivis et Defunctis supra expressatis *Omnipotens Sempiterne Deus etc.* Pro hac vero Missa Votiva lecta assigno Ven. Capitulo Rhen. flnos Mille id est fl 1000 quibus, si in vivis fieri non posset, post obitum meum ex Substantia mea alii Rhen flni Mille adiiciantur, ita ut in posterum sit continuo Cantata Missa et non lecta, ex cuius Summae legali Interusurio menstruatim, huic Votivo praesentes dumtaxat Domini, instar Mattyasovszkiani et Nozdroviczkiano-Tarnocziani Votivi participent, quodipsum de Cantato expost Votivo intelligendum esto. Signavi Nittriae die 12-a Iulii Anno 1747. Ioannes Ladislajdes Can. Nittrien. m. p. L. S. — (Eredetije u. o.) Meghalt. 1757. január 10-én.[1] 1735—1757.

UJLAKY GYÖRGY. Született Ujlakon Nyitra vármegyében 1702. február 4-én. 1719-ben a nyitrai papnöveldébe felvétetvén, a költészeti osztályt s a bölcseletet a nyitrai kegyes-tanitó-rendieknél, a theologiát pedig a bécsi Pázmány-intézetben végezte. 1731-ben pogrányi plébános, 1733-ban pedig gróf Erdődy László püspök titkára lett, mely hivatalát gróf Harrach Ernő Rómában távollevő püspök idejében is folytatta. 1736-ban tisztelet-

[1] Protocoll. Ladisl. Kamánházy. 30. l.

beli, 1738-ban pedig valóságos kanonokká neveztetett.[1] Gróf Csáky Miklós 1752-ik évi február 6-án kelt rendeletére a káptalan által kiküldetett, hogy kis-szörényi Szörényi Józsefet Felső- és Alsó-Szőlős között fekvő „Szunyogh-Határ" nevü birtokába, Ferenczy Imre érseki biztossal beigtassa.[2] Hogy Jézus szive szerinti pap volt, ezt legbiztosabban következtethetjük azon tényből, mely szerint a szent életü Szörényi László püspök, ki Ujlakynak mint nyitrai növendékpapnak egy évig kormányzója volt, élete alkonyán gyontatójául választotta őt és végső perczeiben értésére adta neki, hogy ő is rövid idő mulva az örökkévalóságba fogja követni, a mi meg is történt; mert Ujlaky 1753. február 13-án, vagyis három hónappal Szörényi után végezte be földi pályáját. Emlitésre méltó 1752-ik évi deczember 8-án kelt levele, melyben gróf Eszterházy Imre püspöknek jelentést tesz Szörényi László utolsó napjairól és jámbor haláláról, részletesen leirván azon vezeklési eszközöket, melyek csak halála után fedeztettek fel s melyekkel testét 1718 óta sanyargatta.

1738—1753.

BEZNÁK MIHÁLY. Született Beznákfalván Nyitravármegyében, 1702. február 14-én. Ágostai evang. hitvallású szülői, nemes Beznák Imre és Fejes Anna őt ugyanazon vallásban nevelték. Elemi iskoláit Krenesen elvégezvén, a gymnasiumi tanulmányokat Nyitrán, a kegyes tanitó-rendiek vezetése alatt kezdette meg; de minthogy időközben bizonyos Farkas nevü protestáns tanár, forrásunk „philosophus"-nak mondja — Nyitra-Zerdahelyen iskolát nyitott, szülői őt oda küldötték, tanitója azonban egy év mulva az osgyáni gymnasium tanárává kineveztetvén, Mihály Nyitrára jött vissza, hol nem sokára a kathol. egyház kebelébe felvétetett. Szülői őt ezen lépése miatt kitagadván és üldözvén, minthogy a papi pályára hivatást érzett, a nyitrai papnöveldében keresett és talált is menhelyet, honnan a bécsi Pázmány-intézetbe

[1] Prot. Lad. Kam. 30. l.

[2] Nyitr. káp. orsz. levt. 107 Prot. 25. l.

küldetett. Tanulmányainak befejezése, s a bölcseleti magister fokának elnyerése után egyházmegyéjébe visszatérvén, gróf Erdődy László püspök őt 1726-ban áldozárrá szentelte, és előbb udvari káplánjává, 1727-ben pedig berencsi plebánossá nevezte ki. 1732-ik évben Nagyszombatban hittudorrá avattatott. 1736-ban tiszteletbeli, 1741-ben valóságos kanonok lett.[1] Stallumát elfoglalván, 1748-ig gróf Eszterházy Imre püspök oldala mellett müködött; utóbb czimzetes landeki préposttá, majd vál. fárói püspökké neveztetett. Hat fivérét, sőt édes anyját is, már mint kanonok, a kath. egyháznak megnyerte. Meghalt mint olvasó-kanonok 1774-ik évi február 10-én. Végrendeletében a káptalannak anniversariumra 500 ftot hagyott.[2] 1741—1774.

SZABÓ ISTVÁN LÁSZLÓ (Sartorius) Apostoli főjegyző. Nyitrán 1693 körül született. A theologiát mint a Pázmány-intézet növendéke a bécsi egyetemen hall-

[1] „Illmi, Rendssmi sat. Quando quidem per antehac iam factam non minus acceptatam Adm. Rendi Dni Ioannis (Georgii helyett) Birovszky resignationem in Cathedrali Ecclesia nostra Nittriensi Canoniam vacare contigerit, de cura et sollicitudine nostra Pastorali ulterius haud voluimus differre, quin de alio idoneo subiecto eidem Ecclesiae nostrae iterum, et quam tempestive provideremus. Et propterea considerantes merita, virtutes, vitae ac morum integritatem, spemque maximam exantlandorum in Ecclesia Dei laborum Adm. Rendi Dni Michaelis Besznák, Ecclesiae Berencsiensis Parochi, respicientes id etiam, quod idem ab annis iam aliquot praedictae Canoniae Titulum gessisset, Eundem occasione modernae vacantiae in actualem praefatae Ecclesiae nostrae Nittriensis Canonicum, authoritate Iuris Patronatus nostri, vigore dumtaxat praesentium declaramus, atque adhuc ante imminens Assumptae Magnae Matris Dei Festum Capitulum ingredi desideramus; ac una simul Domum quoque Eiusdem praedicti Domini Ioannis Birovszky resignatione nostrae Collationi subiectam, usque ulteriorem dispositionem Eidem assignandam resolvimus. Quod dum Praettis DVris Praesentibus notificamus, Easdem in reliquo una sanas et incolumes quam diutissime vivere optamus et manemus Praettarum Dnaonum Vrarum Posonii die 8-a Augusti 1741. Servus et Fter in Xto Emericus C. Eszterházy Eppus Nittriens. m. p. (Eredetije a nyitrai káptalan magán levéltárában, jelzés nélküli csomagban.)

[2] Protocoll. Semin. Cleri. iun. — I. Gusztinyi Vis. Can. I. 88.

gatta.[1] Papi pályáját mint székesegyházi karkáplán kezdette; 1718-ban pogrányi-, 1730-ik évben pedig nyitra-városi plebános lett. Itteni lelkészkedése alatt 1738-ban kitört a pestis és egy évig borzasztóan pusztitott; de az Istenben bizó és nyájáért bármikor halni kész lelkipásztor a fájdalmak, nyomor és halál folytonos rémképei között, lankadatlan kitartással oktatta, bátoritotta és Istennel kiengesztelte a rettenetes vésznek áldozatúl eső hiveit, a nélkül, hogy lelki vagy testi ereje megtört volna. Kortársa és földije, Dezsericzky Incze mint jeles egyházi szónokot is dicséri.[2] 1741-ben kanonoki javadalmat nyert. Meghalt mint trencséni főesperes 1753. ápril 3-án. Végrendeletében, szegénysége miatt, gróf Eszterházy Imre püspöknek 5 akó bort, az egyházmegyei alapnak pedig 2 db. aranyat hagyott.[3] 1741—1753.

*REHOROVSZKY MÁRTON. Hittudor. Született 1687-ben Rovnén Trencsén vármegyében. 1717-ik évben alsó-szúcsai-, 1721-ben púchói-, 1728-ban illavai-, 1730-ban trencsén-városi plebános; 1742-ben tiszteletbeli kanonok. Meghalt szélhüdés következtében 1749-ik évi márczius 30-án s a trencséni plebánia-templom sirboltjába temettetett. A nyitrai székesegyházban végzendő gyászmisére 500 ftos, a trencséni plebánia javára pedig 300 ftos alapitványt tett.[4] 1742—1749.

KMOSKO JÁNOS. 1711-ben szalakuszi-, 1717-ben mocsonoki plebános. Utóbbi javadalmáról 1746-ban lemondott; de még ugyanazon évben kanonokká kineveztetvén, Nyitrára költözött át, hol 1748-ik évi junius 27-én

[1] Egyik iskolai könyve, melyet 1716-ban Amiodt István Jézus társasági atya alőadásai nyomán irt, megvan az itteni egyházmegyei könyvtárban. (V. ö. A nyitrai egyházmegyei könyvtár kéziratai. 58. l.)

[2] Pro Cultu Litterarum in Hung. 31. l.

[3] Successio Parocchor. Dioec. Nitr. — Nyitr. kápt. orsz. levt. 106. Prot. 109. l.

[4] I. Gusztinyi. Visit. Can. Eccl. Dioec. Nitr. I. 320. — Protoc. A. Győry et L. Sztárek. 115. l.

halt meg. Végrendeletében a káptalannak szent misékre 500 ftot hagyományozott.[1] 1746—1748.

RIBÉNYI MIHÁLY. Ribényben 1703-ik évi márczius 20-án született. Középiskoláit Nyitrán, a bölcseleti és hit-tudományokat pedig Nagyszombatban végezte. Áldozárrá szenteltetvén, négy és fél évig az egyházmegyei irodában foglalkozott; innen a báni plebánia vezetésére küldetett, hol 10 évet töltőtt s egyszersmind az alesperesi tisztet is viselte. 1742-ben nyitra-városi plebánossá, 1746-ban pedig kanonokká lőn. A káptalanban az olvasókanonok fokát érte el és időközben Bold. Szüz Máriáról czimzett aiskai prepostta neveztetett. Latin beszéde, melylyel Gusztinyi János püspököt székfoglalása alkalmával üdvözölte, 1764-ben nyomtatásban is megjelent.[2] Meghalt 1771-ben. A székesegyházban végzendő halotti- és votio-misékre 1500 ftot hagyott.[3] 1746—1771.

SZAJTLER JÁNOS ANTAL. Nyitrán született és tanult. A hittudományokat Nagyszombatban hallgatta. 1730-ik évben pappá szenteltetvén, egyházi pályáját Trencsénben segédlelkészi minőségben kezdette. 1733-ban szúcsai, 1735-ben pedig illavai plebános lett. 1748-ban gróf Eszterházy Imre püspök oldal-kanonokjává nevezte ki. Meghalt mint éneklő-kanonok 1774-ben. A székesegyházban tartandó szent misékre 800 ftos alapitványt tett. Ugyanazon székesegyháznak 300 ftot; az egyházmegyei pénztárnak 100 ftot; az illavai templomnak 300 ftot; ugyanott végzendő szent misékre 500 ftot; az alsó- és felső-szúcsai egyháznak 100—100 ftot; ugyanott misékre 100—100 ftot; a nyitrai szent Márton- s a Bold. Szüz kövesdhegyi templomának 50-50 ftot; a nyitrai kegyes tanitó-rendieknek 300 ftot; a ferenczeseknek 300 ftot; a zobori kamalduliaknak 200 ftot; a nyitrai illavai, pruszkai és kasszai szegények házainak 50—50 ftot; a

[1] Prot. Lad. Kam. 31.
[2] Tudományos Gyüjtemény 1819. 3. 58. l.
[3] Protoc. Lad. Kamánházy. 30.

székesegyházi könyvtár alapjának 100 ftot hagyományozott. [1]
1748—1774.

HOZLPECK IGNÁCZ, bölcselet-tudor. Született Szakolczán. Tanulmányainak befejezése után 1733-ik évben áldozárrá szenteltetvén, a következő évben Visken, Honth vármegyében-, 1736. óta pedig Bélabányán lelkészkedett, és pápai főjegyzői czimmel lett kitüntetve. Innét a nyitrai egyházmegyébe felvétetvén, gróf Eszterházy Imre püspök oldala mellett titkári minőségben működött, mignem 1746-ik évi január 5-én czimzetes, 1748. juniusban pedig valóságos kanonokká neveztetett. Mint püspöki titkár 1744-ben Hunyady István tetemei fölött tót nyelven gyászbeszédet mondott, melyet Nagyszombatban kinyomatott. [2] Meghalt mint szent Eusztákról nevezett csúthi prépost és őr-kanonok 1758. évi augusztus 12-én. A káptalannak sarluskai birtokán, melynek haszonélvezője volt, saját költségén gazdasági épületeket emelt és egy kertet rendezett be; miért is a káptalan, halála után, gróf Eszterházy Imre püspök felhívására, lelkének üdvéért havonkint végzendő szent-misékre kötelezte magát. 1758-ik évi julius 31-én kelt végrendeletében következő alapitványokat tett: a székesegyházban megtartandó anniversariumra 500 ftot; a nyitrai piaristák által végzendő szent-misékre 1000 ftot, ugyanazoknak anniversariumra 100 ftot; ujmisés papoknak stipendiumokra 500 ftot; a nyitrai ferenczeseknek és kamalduliaknak 25—25 ftot; a székesegyháznak 5 darab aranyat, az egyházmegyei pénztárnak ugyanannyit; az esztergomi fő-megyébe kebelezett viski templomnak 50 ftot; a prenesfalvi és bélabányai egyházaknak egyenkint 100 ftot; több rendbeli szakolczai, nagyszombati és nyitrai ájtatos testvérületnek összesen 100 ftot hagyott. [3]
1748—1758.

[1] U. o. 31. l. — L. Gusztinyi Vis. Can. I. 90. l.

[2] Katona. Historia Crit. Reg. Hung. T. 39. p. 960.

[3] L. Némethy. Series Paroch. A. Dioec. Strig. — Protocoll. Lad. Kamanházy. 31. l. — Végrendelete a kápt. magán levéltárban.

*VÁLY PÁL. 1746-ik évben nyitrai plebánossá, 1748-ban pedig tiszteletbeli kanonokká neveztetett; minthogy azonban a nyitraiak által gróf Eszterházy Imre püspök, mint földesúr ellen inditott mozgalmakban tevékeny részt vett, ezen hálátlansága miatt előbb kanonoki czimétől, utóbb pedig plebánia-javadalmától is megfosztatott.[1] 1748.

TERLANDAY JÁNOS. Született Chinoránban 1708. november 3-án. Alsó iskoláit Nyitrán, a bölcseleti és theologiai tanfolyamot Bécsben és Nagyszombatban végezte. Pappá szenteltetvén és hittudorrá avattatván, kilencz hónapig Trencsénben mint segédlelkész müködött. 1736-ban púchói, 1748-ban illavai plebánossá, 1749-ben tiszteletbeli kanonokká és kerületi alesperessé lett. 1753-ik évi junius 18-án valóságos kanonokká neveztetvén, mindjárt trencséni főesperes lett. 1757-ben gróf Eszterházy Imre püspök vikáriussá kinevezte, mely méltóságon kivül, a szent Ágostonról nevezett pécsi prépostság, 1764-ben pedig a rozsoni püspökség czimével lett kitüntetve. 1765-ben Gusztinyi János püspök a székesegyházi könyvtár felügyeletével és rendezésével bizta meg. Jámbor és tudós férfiú volt, ki egyházmegyéjének teljes odaadással szolgált. Forrásunk igy jellemzi őt: „Vir suavis conversationis, in dicendo facundus, poeta excellens, communiter ab omnibus amatus.“ Kalazanczi József szentté avattatása alkalmából a nyitrai piaristák templomában 1769-ik évben mondott magyar, valamint két más alkalmi beszéde Nagyszombatban jelent meg. Meghalt 1770-ik evben, végrendelet nélkül. Hagyatékából Gusztinyi püspök a káptalannak négy énekes misére 1800 ftot; a nyitrai segédlelkész által végzendő misékre 365 ftot, s a szegény plebánosok pénzalapjának 1000 ftot utalványozott.[2]

1749—1770.

[1] Prot. Lad. Kamanházy. u. o. — Az ellene elrendelt vizsgálat jegyzőkönyve a püspökség uradalmi levéltárában eléggé vaskos füzetet képez.

[2] Protoc. Lad. Kamánházy 32. l. — Visit. Can. Ep. I. Gusztinyi. I. 90. — V. I. Magyar Sion 1890. 386. l.

TÓTH ENDRE. Ivánkai Tóth Sándor fia és László esztergomi kanonok testvér-bátyja. Született 1699-ik évi augusztus 10-én. Hol tanult, és mikor vette fel a nagyobb egyházi rendeket? feljegyezve nem találtam. 1748-ban a káptalan előtt saját, és testvérei nevében ellentmondott Zibák József és Endre, Ordódy László és néhai Balogh István árvái beigtatásának a barsmegyei málasi részbirtokra.[1] — Mint plebános Üreghen hosszabb ideig buzgón müködött, és példás élete által hiveinek tiszteletét és ragaszkodását nyerte meg. Érdemei méltánylásaúl apostoli főjegyzői czimmel és 1751-ik évi májusban kanonoksággal lett kitüntetve. Kanonoki székét elfoglalván, két évig a nyitrai püspöki papnöveldének igazgatója volt. 1755-ik évi julius hó 7-én a székesegyházban évenkint végzendő három szent misére 500 ftos alapitványt tett; végrendeletében pedig ugyanazon czélra 1000 ftot hagyott. Életpályáját 1762. ápril 22-én fejezte be.[2]

1751—1762.

LUKÁCSY JÁNOS. Született Trencsén vármegye Bobrovnik nevü községében 1715-ben. Tanulmányait a Jézus társasági atyák vezetése alatt Trencsénben kezdette, Nyitrán folytatta, a bölcseletet és theologiát pedig a nagyszombati egyetemen hallgatta és ugyanott 1739-ben hittudori fokot nyert. Az egyházi rend felvétele után mint trencsén-városi segédlelkész munkálkodott, miglen 1741-ik évi szeptemberben a teplai plebánia-javadalomra beigtattatott. 1746-ban a rajeczi plebániára ment át, honnan 1753-ik évben gróf Eszterházy Imre püspök a káptalanba hivta meg. 1757-ben czimzetes beeni préposttá, utóbb pedig vál. rozsoni püspökké neveztetett. 1758-ik évtől 1761-ig a Gusztinyi János püspök által épitett papnöveldében igazgatói hivatalt viselt. Meghalt mint olvasókanonok és káptalani helynök 1780-ik évi ápril 26-án. 1769-ben kalazanczi szent József tiszteletére mondott tót

[1] Nyitr. kápt. orsz. levt. 109 Prot. 101.

[2] Prot. Lad. Kamánházy. U. o. Végrendelete a kápt. magán levélt.

szent beszédét Nagyszombatban nyomatta ki. A székesegyházban végzendő votiv-misékre 2300 ftos, anniversariumra pedig 500 ftos alapitványt tett.[1] 1753—1780.

LEHOCZKY ENDRE. Ribényben 1696. szeptember 29-én született. A nyelvészeti és bölcseleti tanulmányokat Nyitrán, a theologiát Bécsben végezte. 1724-ben pappá szenteltetvén, nyolcz havi káplánkodás után, először Nagy-Szlatinán, majd Púchón, melyhez az akkor majdnem egészen protestáns Felső-Kocskócz is tartozott, plebánosi hivatalt viselt. 1736-ban javadalmáról lemondván, tábori lelkész lett. Egyházmegyéjébe visszatérvén, 1743-ik évben a berencsi, 1752-ben az üreghi plebániára, végre 1753-ban nyitrai kanonokságra installáltatott. A berencsi templomot 1760-ban saját költségén nem csak helyre állitatta, hanem ki is bővitette és a szükségesekkel ellátta.[2] Meghalt mint gradnai főesperes 1772-ben. A székesegyháznak még életében egy zománczos képekkel diszesitett és megaranyozott ezüst kelyhet ajándékozott. Végrendeletében pedig elhalálozása évfordulóján végzendő szent misére 500 ftot; az egyházmegyei alapnak 100 ftot; a ribényi templomnak 400 ftot; a sztriczei egyháznak 100 ftot, a szlatinainak 200 ftot, a púchóinak 200 ftot, a kocskóczinak 100 ftot, a berencsinek 400 ftot, a lükii fiók-egyháznak 100 ftot, az üregi templomnak 200 ftot, a csáporinak 100 ftot, sz. Mihály és sz. Márton templomainak Nyitrán egyenkint 100 ftot, a kövesdhegyi templomnak 200 ftot; a nyitrai kegyes tanitó-rendieknek, ferenczeseknek, kamalduliaknak és nazarenusoknak 100-100 ftot; nyitrai szegény tanulóknak tanszerekre 300

[1] Tudom. Gyüjtemény. 1819. III. 57. l. — Visit. Can. Ep. Ios. Vurum. T. I.

[2] „Anno 1760. zelo, pietate, impensis, conatu et industria Rssmi D. Andreae Lehoczky, Canonici nostri Nitriensis et ADiaconi Gradnensis et amplior facta, et necessariis provisa (Ecclesia parochialis Berencsensis) ad eum decorem pervenit, in quo nunc conspicitur.“ I. Gusztinyi i. h. 89. l.

ftot; a gradnai esperesi kerület papságának mise alapitványul 500 ftot hagyott. s. a. t.[1] 1753—1772.

*NAJZER ENDRE. Született Melcsiczen Trencsén vármegyében, 1702-ik évi novemberben; 1720-ban a nyitrai növendékpapok sorába felvételvén, itt végezte bölcseleti és theologiai tanulmányait. Mint lelkész előbb Frivaldon, 1745. óta pedig Kisucza-Ujhelyen működött; 1753-ik évi ápril 16-án tiszteletbeli kanonokká, később csöpőfői czimzetes préposttá neveztetett. Meghalt mint illavai plebános 1758. deczember 10-én. Végrendeletében a nyitrai székesegyházban végzendő szent misékre 500 ftot hagyott.[2] 1753—1758.

LETOVICS JÁNOS. Életére vonatkozó részletes adatokat nem találtam; de emlékét megörökiti eme néhány róla feljegyzett szó: „Vir integerrimus, imo innocentissimae vitae; qui tota vita sua vix aliquem verbo laesit.“[3] 1739-ben szlopnai, 1742-ben nagy-chlivényi plebános volt, s innen jutott a nyitrai káptalanba, melynek azonban csak három évig volt tagja; mert 1760. junius 13-án szélhüdés vetett véget az alig 40 éves férfiu életének. 1757—1760.

LACZKOVICS GYÖRGY. Született Borin, Nyitravármegyében 1714. május 20-án. A bölcseletet és hittudományokat Nyitrán hallgatta. 1746-ban, mint székesegyházi kar-pap a mocsonoki plebánia-javadalmat nyerte el, hol saját és hiveinek adományaiból a szent Kereszt kápolnáját megujitatta és kibővitette. 1758-ban a nyitravárosi plebánia vezetésével bizatott meg; itt azonban rövid ideig működött, mert még ugyanazon évben kanonoki stallumot kapott. Meghalt 1759-ben. Végrendeletében a káptalannak anniversariumra 500 ftot hagyott.[4]

[1] Visit. Can. Ep. I. Gusztinyi I. 91. — Visit. Can. Cath. Eccl. Nitr. Ep. I. Vurum. I. 30. — Végrendelete a nyitr. kápt. magán levt. (Fasc. Testament. n. 30. I.

[2] Protocoll. Semin. Cleri iun. — Prot. Lad. Kamánházy. 32. I.

[3] Protoc. Lad. Kamánházy 32.)

[4] Ioa. Gusztinyi Ep. Visitatio Can. Paroch. Dioec. Nitr. I. 120.

*VELCSEY vagy VÖLCSEY MÁRTON ELEK. 1718-ik évben szoblahói, 1720-ban vágh-beszterczei, 1726-ban zliechói, 1749-ben trencsén-városi plebános;[1] mint ilyen 1754-ben Tarnóczy Pál trencsén-városi biróval, vallási ügyben Bécsbe küldetvén, ott 11 napig időzött.[2] 1758-ban tiszteletbeli kanonokká, majd czimzetes biersi apáttá neveztetett. 1753-ban egy 71 ivrétü lapra terjedő hitvitázó értekezést irt, ily czim alatt: „Veritas invincibilis unius verae et unice salvificae Fidei Romano-Catholicae“, mely azonban kéziratban maradt.[3] A trencséni segédlelkész javára 100 ftos mise-alapitványt tett. Meghalt Trencsénben 1764. február 16-án. 1758—1764.

*PICHNAY JÁNOS. 1726-ban teplai plebános, utóbb trencsén-kerületi alesperes, végre 1758-ban czimzetes kanonok lett. Meghalt Trencsénben 1767. julius 23-án.[4] 1758—1767.

*KOLBAY ISTVÁN. 1749-ben kasszai, 1759-ben illavai plebános lett. 1758-ban kanonoki czimet nyert. Meghalt Illaván 1776. május 3-án.[5] 1758—1776.

KOSZTOLÁNYI SÁNDOR, 1718. évi márczius 10-én Nemes-Közép-Jáczon született. A bölcseleti és hittudományokat Nagyszombatban hallgatta; 1745-ben áldozárrá szenteltetvén, rövid ideig székesegyházi karkáplán volt s még ugyan azon év utolsó napjaiban Precsinre lelkészül küldetett. Innen 1749-ben a vágh-beszterczei plébániára ment át, hol 10 évig működött s a kerület alesperesi hivatalát is viselte. 1759-ik évi junius hóban

[1] Successio Parochorum Dioec. Nitriensis.

[2] Protocoll. Ad. Győry et Lud. Sztárek. 116. l.

[3] V. I. A nyitrai egyházmegyei könyvtár kéziratai. 71. l.

[4] Ioa. Gusztinyi id. h. 2. 240. l. „Parochiae (Tepla) praeest Ioannes Pichnay, Sacerdos prope Iubilaeus, Cathedr. Ecclesiae nostrae Nittriensis Canonicus, hactenus Districtus Trenchiniensis VA-Diaconus, quod honoris et officii genus ob grandaevam et laboribus fractam aetatem suam, hac occasione resignavit; Vir certe Apostolicus, in procuranda salute proximi indefessus, in virtutibus perinde ac Doctrina praecellens; erga pauperes denique et infirmos potissimum misericors.“

[5] Prot. Lad. Kamánházy. 32. l.

kanonokká lett. Meghalt mint éneklő-kanonok 1782-ik évi szeptember 5-én. A káptalannak anniversariumra és votiv-misékre 1500 ftot hagyott.[1] 1759—1782.

PETRIK MIHÁLY, Szeptencz-Ujfalun 1722-ik évi január 25-én született. A bölcseleti és hit-tudományokat Nagyszombatban hallgatta; 1748. évi márczius 28-án mint 4-ik évi theologus az egyházmegyében uralkodott pap-hiány miatt vissza hivatott s áldozárrá szenteltetvén, mindjárt a precsini plébánia hiveinek lelki gondozásával bizatott meg. 1749-ik évi szeptember 30-án ledniczi, hat hónap mulva pedig púchói plébános lett. Itt sem működött sokáig; mert 1753-ban a kisucza-ujhelyi plébániát és kerületi alesperességet nyerte el. Végre 1759-ben a nyitrai káptalanba jutván gr. Eszterházy Imre püspök oldal-kanonokjává, 1762-ben pedig csöpőfeői czimzetes prépostá neveztetett. Jámbor, müvelt és közkedveltségü férfiu volt, kiről egyik kanonoktársa ezeket jegyezte fel: „Vir fuit suavissimae conversationis et exemplar verae patientiae; nam post multorum annorum articularis morbi (köszvény) cruciatum, patientissime toleratum laetus mortem excepit." Meghalt mint székesegyházi főesperes, 1781. április 1-én. A székesegyházban végzendő szent misékre 2000 ftnyi, uj misések számára beszerzendő breviariumokra 300 ftnyi alapitványt tett; a káptalannak anniversáriumra 500 ftot, az egyházmegyei papságnak stipendiumokra 100 ftot; a székesegyháznak 5 aranyat és 100 ftot; az egyházmegyei pénztárnak 50 ftot; a bodinai templomnak 100 ftot; a precsini, ledniczi, púchói és kisucza-ujhelyi egyházaknak 50—50 ftot; a divinai és brodnói templomnak 25-25 ftot; a nyitrai kegyesrendiek, ferenczesek és kamalduliaknak 50-50 ftot; a kösvesdhegyi Boldogasszony templomának 100 ftot hagyott.[2]

1759—1781.

[1] Visit. Can. E. Ioa. Guszt. I. 93. — Protoc. Semin. Cl. inn. ad. S. Lad. — Protoc. Lad. Kamánh. 32.

[2] U. o. — Testament. Mich. Petrik. Can. Ny. kpt. levt. XVI. lit. x.

BABILOVICS JÁNOS, chinoráni származásu, 1714. deczember 29-én született. A bölcseletet és theologiát Nagyszombatban tanulta s 1738. szeptember 4-én a szépművészetek és bölcselet tudorává avattatott.[1] Áldozárrá szenteltetése után Kisucza-Ujhelyen mint segédlelkész harmadfél évig működött; 1745-ben megkapta a szkalai, 1748-ban pedig a beczkói plébániát. 1759-ben czimzetes, 1762-ben valóságos kanonokká neveztetett. Magas kort ért el s a káptalanban egészen a lektori stallumig jutott, de ekkor testi ereje már megtörve levén, helyettest kellett kérnie. Egyik kortársa tanusága szerint: „Vir Deo coniunctus et exemplariter mortuus.“ Megszünt élni 1796. október 6-án. Fogadalmi misékre 2000 ftot, a beczkói templomnak 100 ftot, ugyanott végzendő szent misékre 400 ftot hagyott.[2] 1762—1796.

*RÉPÁSSY ENDRE. 1735-ben Drietomán, 1737-ben Bolessón és 1752. óta Belluson lelkészi hivatalt viselt; utóbbi helyen 1762-ik évben tiszteletbeli kanonoksággal, utóbb szent Jánosról nevezett zsámbéki prépostság czimével lett kitüntetve. 1764-ben átköltözött a trencsénvárosi plebániára, a hol 1773-ik évi november 19-én meg is halt.[3] 1762—1773.

*VALENTOVICH JÓZSEF. Tanulmányait a nagyszombati egyetemen végezte és 1746-ik évben bölcselet tudorrá avattatott. 1751-ben chinoráni lelkész, 1757-ben alesperes, 1763-ban bittsei plebános, 1765-ben tiszteletbeli kanonok lett. Az 1766-ik évi „Visitatio Canonica“ szerint: „Vir probus, mansuetus, egregie doctus, a dicendi et suavi cum populo agendi modo aestimatus, in exequendis omnibus officii sui partibus accuratissimus, ac eapropter Parochianis suis multum acceptus.“[4] Meghalt Bittsén 1807. november 20-án. 1765—1807.

[1] Kazy Franc. Historia Universitatis Tyrnaviensis S. I. 1738. (Az ajánlás után.)

[2] Visit. Can. Ep. Ioa. Guszt. I. 92. — Protoc. Lad. Kamanh. 42.

[3] I. Gusztinyi id. h. 2. 743. l.

[4] Ioa. Gusztinyi id. h. 2. 743. l.

GYATTEL ANTAL, a nagy-prépostok között. 1770—1806.

ORDÓDY TAMÁS, őr-kanonok és hittudor. Született Lieszkón Trencsén vármegyében 1738-ban. A hittudományokat Nagyszombatban tanulta. 1764-ben pappá szenteltetvén, Gusztínyi János akkori segédpüspök (Coadiutor) szertartója lett. 1766-ban berencsi plébánossá, 1771-ben kanonokká, 1774-ben pedig Bold. Szüz Máriáról czimzett majki préposttá neveztetett. Jeles szónoki tehetségéről és vendégszeretetéről ismeretes volt. További előléptetését, melyre alapos reménye lehetett, megakadályozta a halál, mely őt java korában 1784-ik évi márczius 12-én az élők sorából kiragadta.[1] 1771—1784.

NEHÉZ IMRE kanonok, utóbb trencséni főesperes. Született Dicskén Bars vármegyében 1733-ik évi ápril 3-án. Fensőbb tanulmányait Nagyszombatban befejezvén, Nyitrára a püspöki udvarba rendeltetett, hol négy évig mint szertartó működött s azután a szkacsányi plebánia-javadalmat nyerte el, hol azonban a tót nyelv ismeretének hiányából sikeresen nem működhetvén, 1765-ben Horváth Ignácz nyitrai lelkészszel javadalmat cserélt s a nyitrai hiveket, mint buzgó lelkipásztor és kitünő szónok 1772-ik évben kanonokká történt előléptetéseig gondozta. A kalazanczi József szentté avattatása alkalmából 1769-ik évi augusztus 20-tól ugyanazon hó 28-ig, a nyitrai kegyes-rendiek templomában megtartott ünnepségek alatt az egyik magyar szent beszédet Nehéz Imre mondotta, melyet 1772-ben Nagyszombatban ki is adott.[2] Meghalt mint székesegyházi főesperes 1783. junius 22-én. A káptalannak anniversariumra 500 ftot hagyományozott. 1772—1783.

[1] U. o. 1. 98. l. „Theologiam in Seminario Generali, propugnata universa Theologia terminavit . . . . Anno 1766. Parochus Berencsensis, in qua Parochia bona specimina praebet, si ultima primis responderint, solatio Dioecesi, claroque sanguini suo futurus. Concionatur, catechisat suis temporibus diligenter."

[2] Protocoll. Lad. Kamánházy. — Csősz Imre a kegyes tanító-rendiek Nyitrán. 231. l.

PRILESZKY BÉLA (prileszi). Született Prileszen Trencsén vármegyében 1730-ik évi ápril 19-én; középiskolai tanulmányait Trencsénben és Nyitrán, a bölcseletet és theologiát pedig Nagyszombatban végezte és mind a két szakból tudori oklevelet nyert. Mint uj misés egy évig székesegyházi karkáplán, azután pedig nyitrai plebános helyettes volt. 1758-ban gróf Eszterházy Imre püspök a fiatal áldozárt Szalakuszra küldötte, hol junius 16-án, az illető kegyúr bemutatása és ellenmondása nélkül plebánosi hivatalába beigtattatott.[1] 1770-ben kerületi alesperessé, 1774-ben nyitrai kanonokká, 1775-ben Szentlélekről czimzett báth-monostori apáttá neveztetett. 1790-ik évben mint káptalani követ a pozsonyi országgyülésen vett részt, s a hazánk és Morva-ország közötti határok rendezésére kiküldött bizottság tagjává választatott. Káptalani javadalmát 35 évig élvezte s aranymiséjét a dubniczi plebánia-templomban tartotta. Trencsén megyei szegény tanulók segélyezésére 17,600 ftos, a nyitrai székesegyházban végzendő szent misékre pedig 2000 ftos alapitványt tett. Meghalt mint olvasókanonok 1809-ik évi január 12-én.[2] 1774—1809.

LŐLEY SÁNDOR (nagy-lőlei). Született Nagy-Lőlén Bars vármegyében 1728-ik évi deczember 31-én. Bölcseleti és theologiai tanulmányait a nagyszombati egyetemen végezte, s onnan mint a hittudományok borostyánosa tért vissza. Egyházi pályáját 1754-ben segédlelkészi minőségben Trencsénben kezdette; 1756-ban kocskóczi-, 1759-ben egyházas-nádasi (podszkali) plebános volt. Innen néhány év mulva a mocsonoki plebániára ment át.[3] Az 1774-ik év elején tiszteletbeli, ugyanazon év junius 10-én pedig valóságos kanonokká neveztetett. A káptalanban több évig mint dékán müködött,

[1] Ioa. Gusztinyi Ep. Visit. Canon. Paroch. Dioec. Nitr. 1767. p. 8. — Kocsner Józs. Adatok a szalakuszi plébánosok életrajzához. Nyitramegyei Szemle 1895. 24. sz.

[2] Fr. X. Fuchs Ep. Visit. Canon. 520. l. — Pauer Ján. Az egyházi rend érdeme Magyarországon. 338. l.

[3] Balogh Ágost. A kocskóczi pleb. története. M. Sion 1866. 277. l.

utóbb pedig a papnövelde igazgatásával bizatott meg. Meghalt mint éneklő-kanonok, életkorának 86-ik évében, 1814. augusztus 21-én.[1] A káptalan javára 2400 ftos mise-alapitványt tett; a Bold. Szűz oltárának pedig a székesegyházban egy ezüst lámpát és négy gyertyatartót ajándékozott.[2] Mint egyházas-nádasi plebános Illésházy József felett gyász-beszédet mondott, mely „Magasan repülő nagy sas" czim alatt 1766-ban Nagyszombatban jelent meg.[3] 1774—1814.

*KOSSUTH ENDRE, bölcseleti tudor, Kossuth Endre fia, született Trencsénben 1729-ben. Bölcseleti tanulmányainak befejezése után egyházi pályára lépett s a hittudományokat a nagyszombati egyetemes papnöveldében hallgatta. Felszenteltetése után hat évig mint szlatinai lelkész munkálkodott. 1763-ban chinoráni-, 1775-ben pedig trencsén-városi plebános és kerületi alesperes lett. A következő év május havában tiszteletbeli kanonoksággal lett kitüntetve. Meghalt mint rajeczi plebános, hová 1782-ben ment át, 1791-ik évi julius 23-án.[4] 1776—1791.

*BUDINSZKY MIKLÓS. 1753-ban szlopnai-, 1658. évben kasszai plebános lett; 1776-ik évben tiszteletbeli kanonokká neveztetett. Meghalt 1802. junius 16-án.[5] 1776—1802.

B. SCHVARTZER JÁNOS LAJOS l. a nagy-prépostok között.

KUDLIK ENDRE. Született 1725-ik évi február

[1] Fr. X. Fuchs id. h. 521. l.

[2] I. Vurum Ep. Visit. Can. Cathed. Eccl. Nit. I. p. 53.

[3] Katona. Hist. Crit. R. H. XXXIX. 975. — Petrik G. M. O. Bibliographiája. II. 612. l.

[4] Ioann. Gusztiny Ep. Visit. Can. Par. D. Nitr. II. p. 453, hol a következő megjegyzés olvasható: „Vir gratae omnibus conversationis, doctrinae praestantis, a modo dicendi praecipue in tota hac vicinia celebratus." — Protoc. Ad. Győry et Lud. Sztárek 117. l.

[5] I. Gusztinyi id. h. I. 758. l. „Parochiae (Kassza) praeest Nicolaus Budinszky, vir probus, politus, hospitalis, in exequendis omnibus officii sui partibus accuratus, a modo dicendi laudatus, et populo suo percharus."

12-én Felső-Lieszkón Trencsén vármegyében. A nyitrai növendékpapok sorába mint theologiai tanuló lépett. Pappá szenteltetvén, Trencsén városba káplánnak, onnan pedig az 1753-ban visszaállitott szeleczi plebániára lelkésznek küldetett. 1754-ik évi októberben elnyerte a gradnai-, 1758-ban pedig a báni plebánia-javadalmat. Innen 1780-ik évi junius 1-én Nyitrára hivatott, mint első királyi kinevezésü kanonok. 1776-ban szülőföldjén Felső-Lieszkón saját költségén templomot építtetett. Meghalt mint gradnai fő-esperes 1785. augusztus 2-án.[1] Ugyanazon év julius 13-án kelt végrendeletében az egyházas-nádasi templomnak, melyben kereszteltetett, 50 ftot; a székesegyháznak és egyházmegyei alapnak 100—100 ftot; a pruzsinai templomnak, hol első miséjét bemutatta, 50 ftot; a gradnai és szeleczi templomnak egyenkint 50 ftot, a báni templomnak 100 ftot; a székesegyházban végzendő anniversariumra 600 ftot s a t. hagyott. A lieszkói templom fentartásáról külön pontban intézkedett.[2] 1780—1786.

URUMB JAKAB. 1740-ben született. 1776-ban az ujonnan alapitott rozsnyói egyházmegyében gölniczbányai plebános volt.[3] Püspöke, gróf Révay Antal, 1780, évben a nyitrai egyházmegye főpásztorává kineveztetvén.

[1] I. Gusztinyi id. h. II. 195. l. Kudlik Endréről ezeket irja, „Omnes boni animarum Curatoris partes adimplet. A modo dicendi: a more conversationis, a fervente zelo laudatur."

[2] Eredeti végrendelete a nyitr.

 kápt. mag. levt. I. 34. sz. „Ut Ecclesiae meae Felső-Lieszkoviensi, quam ante annos 10 propriis sumptibus meis erexi, de conservatione aliquatenus prospiciam, Haeredem meum (Iosephum Lieszkovszky, nepotem ex sorore mea) eiusque successores obligo, ut singulo anno in usum et reparationem huius Ecclesiae expendere, et coram Parocho loci liquidare teneantur flnos 6. Quodsi aliquo anno necessitas Ecclesiae huius minor esset, id quod remanserit ab expensis, in annos sequentes pro eiusdem necessitatibus reservetur. Similiter idem haeres meus, eiusque Successores in praedicta Felső-Lieszkoviensi Ecclesia quovis Anno Sacra Cantata per Dnum Parochum loci celebrari curabunt, pro anima mea, et eidem Parocho flnos 6, Ludirectori flnos 3 persolvere tenebuntur."

[3] Hradszky Józs. A XXIV. Királyi Plébános Testvérülete. 23. l.

őt udvarába titkárul fogadta, a következő évben pedig kanonoki stallumra felterjesztette; 1790-ben sz. Gábor fő-angyal gaborjáni apátságának czimével diszittetett fel. A káptalannak tevékeny és kedvelt tagja volt. Meghalt mint székesegyházi fő-esperes 1799-ik évi augusztus 26-án.[1] Végrendeletében vagyonának három hatod-részét rokonainak, $^1/_6$-át szegényeknek különös tekintettel a gölniczi szegényekházára hagyta; a székesegyháznak s az egyházmegyei alapnak 100—100 ftot, a székesegyházban végzendő szent-misékre 1000 ftot kifizettetni rendelt; a hagyaték fenmaradó része iránti intézkedést a püspökre bizta, minek folytán Fuchs Ferencz püspök ezen, összesen 1722 ftot tevő részt a káptalani templomok alapjának juttatta. 1781—1799.

GRÓF RÉVAY JÁNOS, l. a nagy-prépostok között.

BENKŐ MIKLÓS. Bölcselet és hittudor. Altorján Erdélyben nemes családból 1724-ik évi október 27-én született.[2] A szónoklati osztályt Kolozsvártt elvégezvén, 1741-ben Jézus társaságába lépett. Ujonczi éveit Trencsénben töltötte. A bölcseletet Kassán 3 évig, a mennyiségtant Bécsben 2 évig, a theologiát Gráczban 4 évig tanulta. Tanulmányainak befejezése után, egészen a társaság feloszlatásaig Kolozsvártt, Budán és Nagyszombatban tanitott; utóbbi helyen az egyetemnek Budára történt átköltözködése után is maradt 1784-ig, midőn az akademiával együtt Pozsonyba költözött és ott pro-director lett,[3] 1778-ik évben csukási préposttá (de Chuch-

[1] Ios. Vurum Ep. Visit. Can. I. p. 179.

[2] A Magyar Sion 1890. évfolyamának 291. lapján Benkő Miklós (a Mihály név sajtóhiba, mely ugyanazon évfolyam 560. lapján kiigazittatott) születését forrásaim: Protocollum Lad. Kamánházy és Francisci Xav. Fuchs Visitatio Canonica 521. l. nyomán 1723-ik évre tettem; azóta Stöger János: Scriptores Provinciae Austriacae Soc. Iesu Viennae 1856. pag. 26. és Sommervogel Károly: Bibliothèque de la Compagnie de Iésus. Bruxelles 1890. I. 1390. l. müveiből meggyőződtem, hogy ezen adat a Jézus-társasági atyák levéltári forrásaival szemben fen nem tartható.

[3] Szinnyei József. Magyar Irók Élete és Munkái. I. 869. és Ortvay Tivadar. Száz év egy hazai főiskola életéből. 117. l. — Em-

nis), 1783-ban pedig nyitrai kanonokká neveztetett. A káptalanban kegyes alapitványokat kezelt, s mint szaktudós a hittani intézet igazgatója volt. Forrásunk szerint társulatának szelleméhez mindvégig hiven ragaszkodott, és jámborsága, nyájas társalgásánál és vendégszeretetének fogva általános tiszteletben részesült. Irodalmi müködése már számos műben lett méltatva.[1] Meghalt 1801. november 9-én. Végrendeletében a káptalannak anniversariumra 600 ftot; az egyházmegyei, székesegyházi és káptalani templomok pénzalapjainak egyenkint 50 ftot, összesen 150 ftot; a tormosi szent Márton-templomának 15 ftot; az altorjai egyházban végzendő szent-misékre 100 ftot; a trencséni plebánosnak ugyanazon czélra 100 ftot; a nyitrai papnöveldének 100 ftot; a nyitrai szegények házának 100 ftot; nyitrai szegényeknek 80 ftot; altorjai szegényeknek 50 ftot; a siket-némák intézetének 50 ftot; nyitrai szegény tanulók jutalmazására 300 ftot; szent-misékre 100 ftot; a kathol. hitre tértek alapjának 200 ftot; új áldozároknak szent-misékre 300 ftot; fivérének Benkő Jánosnak 1000 ftot, nővérének, Zágonyban lakó Janki Klárának 1000 ftot hagyott s a t. Ugyanazon végrendeletből tudjuk, hogy férjezett unoka-hugai által a Szombatfalvy-, Lázár-, Ugron- és Thúry-családokkal sógorsági viszonyban volt.[2] 1783—1801.

NEJEDLY JÓZSEF, a nagy-prépostok között.
1783—1816.

litett forrásaim szerint Benkő a társulat feloszlatása után három évig Kolozsvártt a nemes ifjak konviktusának igazgatója volt. Hogy kanonokká 1783-ban lett kinevezve, kétségbe nem vonható; ugyanis a [2] alatt idézett „Protocollumban“, melybe a kanonokok kinevezési és elhalálozási évei, — és pedig 1700. óta kifogástalan pontossággal — esetről-esetre feljegyeztetnek, a következő jegyzet olvasható: „Nicolaus Benkő, Praepositus de Chuchnis, Director Academiae Tirnaviensis, per Iosephum II. Imp. et Regem in locum Alexandri Kosztolányi Canonicus nominatus, die 25 Martii (1783) installatus fuit.“ pag. 38. Igy tehát a pozsonyi akadémia aligazgatói hivatalát mint nyitrai kanonok viselte.

[1] Szinnyei Józs. u. o.

[2] Eredeti végrendelete a nyitr. kápt. orsz. levélt. 120. Prot. 33. l.

DELPINI JÁNOS THEOPHIL. Selmeczbányán 1721-ben született.[1] A gymnasium felsőbb osztályait Nagyszombatban elvégezvén, Jézus-társaságának ujonczai közé lépett; mint ilyen az 1743-ik évet Bécsben, a következőt pedig Linczben töltötte. 1746–47-ben Nagyszombatban tanulta a bölcseletet, azután két évig az alsóbb nyelvtani osztályokban tanitott. 1754-ben a hittant Nagszombatban befejezvén,[2] és áldozárrá szenteltetvén, a Szobotist és Szakolcza vidékén lakó anabaptisták megtéritésére küldetett, hol 1758-tól 1764-ig buzgón működött. 1766-ban Mária Terézia királyné meghagyásából, mint az alvinczi anabaptisták leendő missionáriusa, indult Erdélybe, hol eleinte nagy nehézségekkel kellett küzdenie, mig törhetlen buzgalmának és tapintatos modorának sikerült a tévelygőket beszédeinek meghallgatására birni, s az előitéletektől elfogult elméket és ellenséges indulattal telt sziveket az igazságnak meghóditani, oly meglepő eredménynyel, hogy néhány megszökött makacs egyénen kivül, valamennyien megtértek.[3] Delpini ezután tekintetét egy más lelki csatatérre, Nagy-Szebenre, a szászok fővárosára vetette, hogy ott a szeretet müveivel terjessze Isten országát. Fáradozásainak csakugyan sikerült a királynétól kapott telken árvaházat alapitani, mely feláldozó vezetése alatt 600 növendékkel már-már virágzásának tetőpontját érte el, midőn a társulat működése 1773-ban beszüntettetett.[4] Hol munkálkodott ezután egészen 1776-ig, erre részletes adataim nincsenek.[5]

[1] Protocoll. Lad. Kamánházy. 42. l.

[2] Karl Fabritius. Namen und Verwendung der Jesuiten in Siebenbürgen 1730–73. Archiv des Vereines für Siebenbürg. Landeskunde. XI. 177.

[3] Delpini Jánosnak ezen missionariusi működését igen érdekesen leirja Tóth Mike S. I. „Az Anabaptisták Erdélyben és Delpini" czim alatt, a Kath. Szemle VI. köt. 764–797. ll.

[4] Weiser Frigyes. S. I. A kath. Iskola-ügy Magyarországban. III. 34. l.

[5] Nilles Miklós S. I. szerint: „Post suppressionem Societatis Iesu multa collecta animarum fruge, Transilvania discessit." Symbolae ad illustrandam Historiam Ecclesiae Orientalis. II. 636.

1776-ban kolosmonostori apáttá,[1] utóbb erdélyi tiszteletbeli kanonokká, 1782-ben pedig kir. tanácsossá neveztetett; ugyanakkor a szebeni Mária Teréziáról nevezett árvaház első igazgatója és a külváros plebánosa volt.[2] Végre érdemeinek jutalmául II-ik József császár 1784-ben a nyitrai egyház őr-kanonokságát adományozta neki, mely javadalmát ugyanazon év julius 1-én foglalta el. Meghalt végrendelet nélkül 1797. márczius 13-án. Kutfőnk ekkép emlékezik meg róla: „Vitam principiis in Religione haustis conformem vixit, erga pauperes misericors et hospitalis."[3]

1784—1797.

HERSCHING DÁNIEL, a prépostok között.

KAMÁNHÁZY LÁSZLÓ, a prépostok között.

1790—1808.

*ALAGOVICH SÁNDOR. Született Manigán Nyitra vármegyében 1760. deczember 30-án. 1778-ban a nyitrai papnöveldébe felvétetvén, a bölcseletet Nyitrán,[4] a theologiát pedig Pozsonyban és Budán tanulta. 1784-ben hittudorrá avattatott.[5] Pappá szenteltetvén, a pozsonyi papnöveldében mint tanulmányi felügyelő működött. 1787-ben Fuchs Ferencz püspök titkára volt, kitől a következő évben a mocsonoki plebániát megkapta;[6] hol azonban csak rövid ideig munkálkodott; mert 1790-ben már theologiai tanár volt Nyitrán; 1792-ben tiszteletbeli kanonokká és papnöveldei igazgatóvá neveztetett.[7] 1796. évben az esztergomi főmegyébe lépett át és Galánthán lett plebános, hol örök emléket hagyott maga után, a

[1] Katona. St. Hist. Crit. Regum Hung. T. 39. pag. 861.

[2] Beke Antal. Az Egyházmegyei Papnövelde 1879. 128. l.

[3] Protocoll. Lad. Kamánházy u. o.

[4] „Alex. Alagovich, slavus, hungarus, nonnihil scit etiam germanice. Manigae baptisatus 1760. 30-a Decembr. receptus pro 1-i anni Philosophia 1778." (Protocoll. Semin. Cleri iun. Nitr. ad S. Ladisl.)

[5] Szinnyei Józs. Magyar Irók élete és munkái I. 99.

[6] „Alex. Alagovich successit (in parochia Mocsonokiensi) ex Secretariatu Episcopali 1788, factus dein Professor Theol. in Seminario Nitr. Parochiam resignavit." (Successio Parochorum Dioec. Nitr. pag. 26. az egyházmegyei levéltárban.)

[7] Protocoll. Lad. Kamánházy. pag. 42.

mennyiben saját és hiveinek költségén nagyszerű templomot épittetett. 1807-ben pozsonyi-, 1808-ban esztergomi kanonok, 1809-ben a pesti központi papnövelde kormányzója, 1810-ben bosoni vál. püspök és helytartósági tanácsos, 1822-ben auraniai perjel lett. Végre 1829. évben a zágrábi püspöki székre emeltetett. Meghalt Zágrábban 1837. márczius hó 18-án.[1] 1792—1796.

SCHAFFAROVICH ANTAL ALAJOS. Született Szlopnán Trencsén vármegyében 1741. évi julius 21-én.[2] A bölcseletet és theologiát Nagyszombatban hallgatta, oly sikerrel, hogy mind a kettőből tudori rangot nyert. Ez alkalommal tartott vitázó értekezése ily czim alatt jelent meg: „Assertiones polemicae quas . . . . in Universitate Tyrnaviensi A. 1763 publice propugnavit A. A. Sch. Tyrn. typis Univ. S. I.“ [3] Pappá szenteltetése után 1765-ben székesegyházi karkáplán volt, 1766-ban pedig a majdnem egészen protestáns Szúlyóra küldetett lelkésznek, hol nehéz küzdelmek között hat évet töltött. Minthogy a régi templom romokban hevert, mindjárt lelkészi működése kezdetén Mária Terézia királyné és Gusztinyi püspök költségén uj templomot épittetett; de a régi harangokat, melyeket a protestansok időközben lefoglaltak és átöntés végett Pozsonyba küldöttek, csakis nagy nehézséggel birta 1768-ban visszaszerezni.[4] 1772-ben az üregi plebániára ment át, hol 24 évig buzgón munkálkodott és 1783-ban kerületi alesperességgel, 1787-ben pedig tiszteletbeli kanonoksággal lett kitüntetve. Végre 1797. márczius 24-én valóságos kanonokká, majd dersi préposttá kineveztetett. Nemcsak példás életü pap, hanem jeles képzettségű iró is volt; ki 1790-ben a nyitrai püspökök rövid életrajzait irta meg és 152 lapra terjedő munkáját Fuchs Ferencz püspöknek ajánlotta fel. Eredeti kézirata

[1] Magyar Sion. 1886. 89. l. — V. ö. Zelliger Al. Egyházi Irók Csarnoka. 5. l.

[2] Protocoll. Semin. Cleri ion. Nitr.

[3] V. I. Magyar Sion. 1890. 383.

[4] Successio Parochorum Dioec. Nitr. pag. 221.

sokkal bővebb volt, mert a káptalanra vonatkozó adatokat is tartalmazott, ez azonban már nem található. [1] 1802. augusztus 14-én kelt végrendeletében páduai sz. Antal napján a székesegyházban végzendő szent-misére 2000 ftot, anniversariumra pedig 600 ftot hagyott. [2] Meghalt 1803-ik évi deczember 31-ikén. 1797—1803.

BRESZTYENSZKY JÁNOS (bresztyenei és rozsoni). Született Pruzsinán Trencsén vármegyében 1751. junius 17-én. A bölcseletet Nyitrán, a hittudományokat pedig Nagyszombatban tanulta, honnan mint a theologia borostyánosa tért vissza. 1774-ben áldozárrá szenteltetvén, Gusztinyi János püspöknél előbb szertartó, azután titkár volt. 1777-ben zsolna-városi plebánossá-, 1781-ben kerületi alesperessé és 1788-ban tiszteletbeli kanonokká lett. 1792-ben Fuchs püspök oldal-kanonok minőségében Nyitrára hivta, meghagyván őt zsolnai javadalmának élvezetében, melynek lelkészi teendőit helyette fivére, Bresztyenszky József, roszinai plebános végezte. 1797-ben valóságos kanonokká, ugyanazon év november havában papnöveldei igazgatóvá neveztetett. A következő évben szent János zsámbéki prépostságának czimével lett kitüntetve. 1799-ik évi juniusban szerencsétlen esés következtében nagymérvű agyrázkódtatást szenvedett s emlékező tehetségét hosszabb időre majdnem teljesen elvesztette, ugy hogy addig viselt minden hivatalától meg kellett válnia; később azonban állapota javult, s az 1802. és 1804-iki országgyülésen mint káptalani követ vehetett részt. A káptalannak anniversariumra 600 ftot hagyott. Meghalt 1806. november 15-én. [3] 1797—1806.

*PAZSICZKY JÓZSEF, székesegyházi karkáplán. 1775-ben kis-ugyicsai plebános, 1797. november 15-én

[1] Historiam Ecclesiae Nitriensis et eius Episcoporum conscripsit; pulcherrimae alias moderationis et mansuetudinis, ideo ab omnibus amatus." Protocoll. Lad. Kamánházy. pag. 51.

[2] Franc. Xav. Fuchs Ep. Visit. Canon. Cathedr. Eccl. Nitr. p. 519.

[3] Fr. Fuchs id. h. 522. — Prot. L. Kamánházy. 52.

tiszteletbeli kanonok. Meghalt Ugyicsán 1800-ik évi április 8-án.[1] 1797—1800.

XIX. SZÁZAD.

BORCSICZKY BÉLA (borcsiczi.) Született Lédeczen Trencsén vármegyében 1750. április 14-én. Atyja Borcsiczky Imre, anyja Lukácsy Katalin volt. A nyitrai papnöveldébe már 1764-ben költészeti osztályra felvétetett.[2] Pappá szenteltetése után mint segédlelkész működött; 1776-ban a nyitrai, későbben pedig a zágrábi központi papnöveldébe neveztetett ki theologiai tanárnak. Utóbbi helyről 1786-ban visszajövén, divéki-, 1796-ban podszkali plebánossá, 1800-ik évi márcziusban pedig nyitrai kanonokká lett. 1803. évben gradnai főesperessé, ugyanazon évben bakon-sumlai (de Bocconio) apáttá, 1809-ben olvasó-kanonokká neveztetett. 1811-ben a pozsonyi országgyülésen mint káptalani követ vett részt. 1820-ik évben átment a váczi káptalanba, hol szintén lector volt. Meghalt ugyanott, mint nagyprépost. — 1807. és 1808-ik években a nyitrai káptalanban saját-, valamint szüleinek és Somogyi Jánosnak lelki üdveért mondandó szent misékre négy rendbeli alapitványt tett öszszesen 2560 p. ftal, mely tőkéhez 1814-ben még 100 ftot csatolt. Egy érdemes nyitra-egyházmegyei plebános jutalmazására pedig 2000 v. forintot alapitott.[3] 1800—1820.

SCHEDY JÓZSEF, a nagy-prépostok között. 1802—1829.

ROSZINSZKY JÁNOS. Született Bánban 1749. május 29-én. 1767-ben a nyitrai papnövendékek közé felvétetvén, a bölcseletet és hittudományokat Nyitrán végezte. Áldozárrá szenteltetvén, a nyitrai papnövelde

[1] Successio Parochorum Dioec. Nitr. p. 224.
[2] Protocoll. Semin. Cl. inn. ad S. Ladisl.
[3] Protocoll. Lad. Kamanházy. 44 és 62.

aligazgatója lett. 1774-ben ledniczi-, 1776-ban pruszkai és 1783-ban illavai plebánossá kineveztetett, utóbbi helyen az alesperesi hivatalt is viselte. 1792-ben tiszteletbeli, 1803-ban pedig valóságos kanonoki stallumot nyert. A káptalanban előbb mint dékán, utóbb mint papnöveldei kormányzó s egy ideig mint Kluch József püspök oldal-kanonokja működött. Meghalt mint éneklő-kanonok és sz. Lázár szigetének prépostja 1821. deczember 21-én. Anniversariumra 2000 v. ftot hagyott.[1] 1803—1821.

MÉSZÁROS ENDRE. Született Várnán Trencsén vármegyében 1741. julius 21-ikén. A bölcseletet és theologiát Nyitrán tanulta. 1771-ben alsó-szúcsai-, 1774-ben szoblahói-, 1776-ban dubniczi plebánossá, 1800-ban tiszteletbeli, 1804-ben pedig valóságos kanonokká kineveztetett. Mint jeles egyházi szónok több ünnepélyes alkalommal tartott szent beszédeket, melyek közül néhányat ki is nyomatott.[2] Meghalt mint trencséni fő-esperes 1812. deczember 2-án. Évforduló halotti misére 640 ftos alapitványt tett.[3] A várnai plebánia-templomnak és szegényeknek pedig 1809. augusztus 4-én 1000 ftot adományozott.[4] 1804—1812.

*JANECZ JÁNOS. Vágh-Beszterczén született 1755. évben. Gymnasiumi tanulmányait Trencsénben, Privigyén, Győrött, Gyöngyösön, a bölcseletet és theologiát pedig Nyitrán végezte. 1779-ben pappá szenteltetvén, Alsó-Szúcsára küldetett segédlelkészül. 1780-ban bobothi-, 1785-ben alsó-motesiczi plebánossá neveztetett, hol 45 évig munkálkodott és 17 évig az alesperesi hivatalt is viselte. 1806-ban kanonoki czimmel lett kitüntetve. Aranymiséjét 1829-ben hivei körében nagy ünnepélyességgel végezte. Az alsó-motesiczi szegények javára 7000 ftnyi alapitványt tett; a plebánia udvarán pedig saját költsé-

[1] Protocoll. Lad. Kamanházy. 63. — Successio Parochorum Dioec. Nitr.

[2] Tudom. Gyüjtem. 1819. III. 57. — V. I. Magy. Sion. 1890. 305.

[3] Prot. Lad. Kamanházy 40.

[4] Fasciculi Ecclesiastico-Litterarii. 1842. I. 235.

gén kápolnát és sirboltot épittetett, melyben várja a feltámadást. Meghalt 1831. október 31-én.[1] 1806—1831.

PONGRÁCZ JÁNOS (szent-miklósi és óvári). Született Felső-Vadicsón Trencsén vármegyében, 1764. évi augusztus 18-án. Alsóbb iskoláit Zsolnán és Pozsonyban végezte; azután egyházi pályára lépvén, a bölcseletet Nyitrán, a hittudományokat pedig Budán és Pozsonyban a központi papnevelő-intézetben tanulta, s a szépmüvészetek és bölcselet tudorává avattatott. Áldozárrá szenteltetése után 1788. augusztusban Mocsonokra segédlelkésznek küldetett. 1790-ben a nyitrai püspöki lyceumban a szentirási tanulmányok tanárává-, 1797. évben pedig nyitra-városi plebánossá neveztetett, megtartván egyszersmind theologiai tanszékét. 1806-ban tiszteletbeli-, 1807-ben pedig valóságos kanonokká lett. Két évig a nyitrai papnövelde kormányzója volt. 1810-ben gradnai-, 1814-ben trencséni-, 1815-ben székesegyházi fő-esperessé, 1822-ben őr-, 1824-ik évben éneklő-, 1825-ben olvasókanonokká lett. Az 1811-ik évi pozsonyi országgyülésen Borcsiczky Bélával a káptalan követe volt. Szép müveltségű, jámbor és jótékony férfiu volt, kit, midőn magasabb kitüntetése már-már biztos volt, 1818. november 25-ikén szélhüdés ért, melynek súlyos következményeit egész élete végeig viselte. Meghalt 1844. május 10-én. Végrendeletében a káptalannak anniversariumra 690 p. ftot hagyott. Szegényebb ellátású plebánosok segélyezésére tett alapitványa az 1893-ik évi számadás szerint 6090 o. é. ftot tesz.[2] 1807—1844.

NEJEDLY FERENCZ. Született Illaván 1748. ápril 15-én. 1766-ban a papnöveldébe felvétetvén, a bölcseletet Nyitrán, a theologiát pedig Nagyszombatban végezte. Pappá szenteltetvén, rövid ideig Illaván mint segédlelkész, Kunfalván (Konszka) pedig mint plebánoshelyettes működött. 1774. évben a terchovai plebániára

[1] Betták Ádám. Kazen pri pohrebe Jána Janeez Kostola Nitranského Kapitulnika. V Trnave. 1832.

[2] Ios. Vurum Ep. Visit. Canon. Cath. Eccl. Nitr. I. 112. — Protocoll. Kamánházy 87.

bemutattatott, honnan két év mulva Ledniczre, 1783-ban pedig Pruszkára ment át; hol 1803. óta a hasonnevü kerület alesperese is volt. 1806-ban tiszteletbeli, 1808-ban pedig valóságos kanonokká mozdittatott elő. A káptalanban két évig a dékáni hivatalt viselte és kisebb alapitványokat kezelt. 1814-ben gradnai-, 1815-ben trencséni fő-esperes, majd sz. Györgyről nevezett prépost lett. Meghalt 1818. márczius hó 28-án. A káptalannak anniversariumra 856 p. ftot; továbbá 12 havi misére egy 300 v. ftot jövedelmező házat; a székesegyházi karpapok által sz. Ferencz oltáránál végzendő szent-misékre pedig 3889 ftot hagyott.[1] 1808—1818.

KRPELECZ GYÖRGY. Született Turócz-Szent-Mártonban 1761. julius 17-én protestans szülőktől. Tanuló korában a kathol. egyházba visszatérvén, 1783-ban a nyitrai papnöveldébe theologusnak felvétetett. 1788. márczius 8-án pappá szenteltetvén, Fuchs Ferencz püspök őt udvarába rendelte, hol négy évet töltött. 1791-ik évben a szúlyói hivek plebánosává neveztetett, de 1793. évben ismét a püspöki udvarban, mint iroda-igazgatóval találkozunk vele. 1797-ben szkacsányi-, 1799-ben pedig üregi plebános és egyszersmind kerületi alesperes lett. 1809-ben kanonokká kineveztetvén, két évig a püspöki papnöveldét kormányozta, háromig pedig dékán volt. Meghalt mint éneklő-kanonok 1825. január 15-én. Nagy tudományu és tevékeny férfiú volt, mig a köszvény élete utolsó éveiben tagjait meg nem bénitotta. Jeles művekben gazdag könyvtárát a nyitrai papnöveldének ajándékozta. A káptalannak anniversariumra 1000 ftot hagyott. Végrendeletében, a hagyományok kifizetése után fennmaradt vagyonát három részre osztotta, melyekből három alapitványt tett, és pedig: 1. kathol. hitre tért protestáns lelkészek-, 2. mostohább ellátású kathol. plebánosok és 3. a káptalani javakon lakó szegények segélyezésére. Mindegyik alapnak 9500 ft v. p. jutott.[2] 1809—1825.

[1] Protocoll. Lad. Kamánházy p. 60. — Ios. Vurum E. Vis. Can. T. III. 195. — [2] Protocoll. Lad. Kamánházy. 67. — Ios. Vurum E. Visit. Can. T. III. 107. 196.

SZMETANAY ENDRE. Született Rajeczen Trencsén vármegyében 1751. augusztus 31-ikén. A bölcseletet Nyitrán tanulta. A hittudományok hallgatására Nagyszombatba küldetett; de mint végzett 2-ik évi theologus pap-hiány következtében áldozárrá szenteltetett és mint székesegyházi kar-káplán működött. 1776-ban trencséni segédlelkész, 1778-ban széplaki (ó-krásznói) plebános, 1799-ben szkacsán-kerületi alesperes lett. 1809. szeptember 10-én kanonoki stallumba igtattatott be. Csak egy évig volt a káptalan tagja, mivel 1810. október hó 2-án hirtelen halál véget vetett életének. Anniversariumra 640 ftot hagyott.[1] 1809—1810.

HÁBEL FERENCZ, a nagy-prépostok között. 1811—1846.

*BALOGH JÁNOS. Trencséni káplánból 1774-ben felső-szúcsai-, 1775. október hó 4-én beczkói-, 1794-ben szkalai-, 1810-ben üreghi plebános, majd kerületi alesperes; 1813-ban tiszteletbeli kanonokká neveztetett. Meghalt Üreghen 1816. deczember 25-ikén.[2] 1813—1816.

*KMETYKO JÁNOS. 1788-ban nagy-divinai-, 1792. évben kisucza-ujhelyi plebános, 1813-ban tiszteletbeli kanonok. A szeplőtelenül fogantatott bold. Szűz tiszteletére Kubicza Miklós által épitett kápolnát hajó hozzáadásával kibővitette. Meghalt Kisucza-Ujhelyen 1836. évi október hó 7-én.[3] 1813—1836.

HOLLY GYÖRGY. Született Púchón, Trencsén vármegyében 1760. február hó 13-án. 1776-ban a nyitraegyházmegyei növendékek közé felvétetvén, a bölcseletet Nyitrán, a hittudományokat Budán tanulta. 1782-ben pappá szenteltetett és előbb Kovarczon, azután Trencsénben és Púchón mint segédlelkész működött. 1788-ik évben az ismét felállitott kis-apponyi plebánia igazgatásával bizatott meg; hol a régi, roskadozó és a hivek be-

[1] Prot. Semin. Cleri iun. — Prot. Lad. Kamánházy. 55.

[2] Successio Parochorum Dioec. Nitr. — Prot. Lad. Kamánházy 56.

[3] Successio Parochorum Dioec. Nitr. — Prot. Lad. Kamánházy 82. — Balogh Aug. B. V. Maria Mater Dei, qua Regina et Patrona Hungariarum I. 197.

fogadására elégtelen templom helyett, majdnem kizárólag adományokból ujat kellett épitenie, mely gond- és fáradsággal teljes vállalatát azonban be nem fejezhette, mert Fuchs Ferencz püspök őt 1790-ben a nyitrai papnöveldében a lelkipásztorság- és erkölcs-tan tanárává nevezte ki. 1795-ben a nyitrai káptalan a kegyurasága alá tartozó veszteniczi plebániára mutatta be, hol kilencz évig mint lelkész és kerületi alesperes buzgón munkálkodott. Érdemei elismeréseül 1812-ben tiszteletbeli, 1814-ben pedig valóságos kanonokká neveztetett. Mint iskolás-kanonok a szent-irási tanulmányokat egészen haláláig személyesen adta elő a növendékeknek. Jeles képzettségű, példás életű, önmaga iránt szigorú, mások iránt előzékeny férfiú volt, kit mindnyájan, a kik vele érintkeztek, becsültek. A nyilvános isteni-tisztelet emelésére, a tót egyházi énekeket összegyüjtötte s egy eléggé vaskos kötetben kiadta; a nép és a kisdedek számára pedig szintén tót nyelvű kis-katekizmust irt, mely magvas és könnyen érthető tartalmánál fogva 30—40 év előtt egyházmegyénkben igen el volt terjedve és több kiadást ért. Kal. sz. József tiszteletére 1802-ben Privigyén, és 1813-ban Trencsénben mondott beszédeit is kiadta.[1] A káptalanban az által is örökitette meg emlékét, hogy 1818-ik évi január 28-án tett végrendeletében egy oltárjavadalmat alapitott, felajánlván e czélra 4000 fton szerzett, tágas házzal és pinczével ellátott szőlejét. A nyitrai papnövelde tanárai és elöljárói számára 700, illetőleg 500 ftos mise-alapitványt tett; a káptalannak anniversariumra 2000 ftot, a káptalani szegények alapjának pedig 200 ftot hagyott.[2] Meghalt 1818-ik évi január 28-án.

1814—1818.

SZAJTLER KÁROLY. Miszteczen, Morva-országban 1759. október 30-án született; de gyermekkora óta nagybátyjánál, Szajtler János Antal nyitrai kanonoknál neveltetett. A középiskolai, bölcseleti és theologiai tanul-

[1] Szinnyei. M. Irók Élete és Munkái. IV. 1009.
[2] Successio Paroch. Diocc. Nitr. — Prot. Lad. Kamánházy 60.

mányokat Nyitrán végezte. 1781-ben a nagyobb egyházi rendek felvétele után Illavára segédlelkészül küldetett. 1783-ban ledniczi-, 1789-ben bellusi-, 1804-ben illavai plebánossá lett, mely utóbbi helyen egyszersmind kerületi alesperes és trencsén-vármegyei püspöki biztos volt. 1813-ban tiszteletbeli-, 1815-ben pedig valóságos kanonokká, majd bold. sz. Máriáról nevezett Buda-vár előtti új-egyházi prépostá neveztetett. A káptalanban fokozatos előléptetés utján zsolnai fő-esperességig jutott, midőn 1822-ik évi julius 29-én rövid, de fájdalmas betegség véget vetett életének. Végrendeletében a káptalannak anniversariumra 700 p. ftot, a székes-egyháznak 300 ftot, a papnöveldei alapnak 500 ftot, a káptalani szegényekalapjának 1200 ftot hagyott.[1] 1815—1822.

PORUBSZKY GYÖRGY. Született Zsolnán 1783. október 31-én. Gymnasiumi tanulmányai befejezése után 1799-ben egyházi pályára lépvén, a böleseletet Pozsonyban, a hittudományokat pedig Nyitrán tanulta. Pappá szenteltetvén, mindjárt a nyitrai papnöveldében bölcseleti-, két év mulva pedig — 1807-ben — theologiai tanár lett és 1811-ben hittudorrá avattatott. 1819-ik évi február hóban iskolás-kanonokká, 1822-ik évben pedig a Szent-Lélek monostori apátjává neveztetett. Férfi-korának delén gége-sorvadásba esvén, mint éneklő-kanonok 1839. deczember 20-án meghalt. Vagyonának egy harmad-részét az akkor Vurum József püspök által Zsolnán alapitott árva-háznak hagyta, mely alapitvány tőkéi, az 1893-ik évi számadások szerint 15,093 ftot o. é. tesznek. Az árvák felvétele az alapitványi helyekre a nyitrai káptalant illeti. A székesegyházban anniversariumot, a veszteniczi plebánia javára pedig 420 ftnyi tőkét alapitott. A nyitra-vármegyei közkórház felállitására még életében 200 ftot ajánlott fel.[2] 1819—1839.

GREGUSKA ISTVÁN, a nagy-prépostok között. 1819—1857.

[1] Successio Paroch. — Prot. Lad. Kamánházy 64.

[2] Ios. Vurum Ep. Visit. Canon. Cathedr. Eccl. Nitr. I. 114. — Dr. Biringer F. id. h. 9. l.

BELÁNSZKY JÓZSEF, a nagy-prépostok között.

*VAVRIK JÓZSEF. Trencsén-városi segédlelkészből 1783-ban dezseri-, 1790-ben kochanóczi plebános lett; utóbb trencsén-vágontúli alesperessé-, 1820-ik évben pedig tiszteletbeli kanonokká kineveztetett. 1830-ban plebánia-javadalmáról leköszönvén, nyugalomra Nyitrára jött, hol 1834. január 8-án meg is halt.[1] 1820—1834.

*EGELSZKY PÁL. Született Beszterczebányán 1755. január 16-án. 1776-ban a nyitrai papnöveldébe felvétetett. 1790-ben vissnyói plebános lett. A plebánia-templom előtti kőkereszthez a Bold. Szűz és ev. sz. János szobrait adományokból ő állittatta fel. 1806-ban a zsolnai plebániára ment át, hol mint kerületi alesperes is működött. 1820-ik évben tiszteletbeli kanonokká neveztetett. Meghalt Zsolnán 1824. november 6-án. Mint jeles egyházi szónok néhány tót nyelvü szent-beszédét ki is adta.[2] 1820—1824.

SÁNDOR IMRE (szlavniczai). Született Vágh-Vecsén Nyitra vármegyében 1772. november 5-én. 1791-ben a nyitra-egyházmegyei növendékek közé felvétetvén, a bölcseletet Pozsonyban, a theologiát Nyitrán hallgatta. 1795. november 8-án pappá szenteltetett és Nagy-Bossányba segédlelkésznek küldetett, honnan hat hó mulva Fuchs püspök előbb egyházmegyei levéltárnokká, utóbb titkárrá nevezte ki. 1799-ben a nagy-bossáni plebániát nyerte el. 1802-ben pedig átment a nováki plebániára. Itteni lelkészkedése alatt háromszor tűzvész által meglátogatva, különösen a javadalomhoz tartozó, kétszer földig leégett malomnak felépitése miatt, majdnem teljesen vagyontalanná lett, mihez járult még hiveinek, az 1816. és 1817-ik inséges évek következtében, nagymérvű elszegényedése. Az ő kezdeményezésére alapittatott Kesselőkeő-Podhragy fiók-helységben, melynek lakosai a nagy távolság miatt, télen csak ritkán vehettek részt az

[1] Successio Parochorum Dioec. Nitr.

[2] Protoc. Seminarii Cleri iun. ad S. Ladisl. — Protoc. Lad. Kamánházy 62. — Aug. Balogh. Beatiss. Virgo Maria. II. 512.

isteni-tiszteleten, uj plebánia, melynek első lelkészét, Gálik Pált, 1806-ik évi novemberberben ő igtatta be hivatalába. 1822. szeptemberben kanonokká-, 1826-ban trencséni fő-esperessé, 1840-ben őr-kanonokká lett. Az 1825-ik évi országgyülésen káptalani követ volt. 1830-ban szenvedett szélhüdés következtében, minden további működésre alkalmatlanná vált és szenvedések között töltötte hátralevő éveit. Meghalt 1844. április 20-án. Végrendeletében anniversariumra 640 p. ftot hagyott. A nyitravármegyei közkórház alapjának életében 150 ftot adományozott.[1]

1822—1844.

*CZIGLER FERENCZ. Született Vágh-Vecsén 1775. szeptember 21-én. Bölcseleti és theologiai tanulmányait Nyitrán végezte. 1799-ben pappá szenteltetvén, Fuchs Ferencz püspök titkára lett. 1804-ben ribéni plébános és gradna-kerületi alesperes, utóbb püspöki biztos Trencsén vármegye területén. 1822-ben tiszteletbeli kanonok. Meghalt Ribénben 1830. február 18-án.[2]

1822—1830.

KROBÓT JÁNOS. Szépmüvészeti és bölcseleti tudor. Született Selmeczen 1770. szeptember 4-én. A gymnasiumot szülőhelyén a bölcseletet Pozsonyban végezte. 1790. a nyitrai papnöveldébe felvétetett. 1794-ik évi aprilisban felvevén az egyházi rend szentségét, 1796. október 31-ig püspöki titkár volt; azután a természet- és mennyiségtant adta elő a nyitrai papnöveldében; 1801. deczember 19-től, 1808. október 31-ikeig a pozsonyi akademián a természettan tanára volt; és 1807/8. tanévben a logica és metaphysica tanárát is helyettesitette;[3] 1808-ban Károly Ambrus főherczeg és primás a pesti központi papnövelde aligazgatójává nevezte ki. 1816—1825. a pesti egyetemen a magasb nevelési tudományt tanitotta; 1817-ben a bölcseleti kar dékánja, 1827-ben pedig egyetemi

[1] Ios. Vurum. Visit. I. 116. — Prot. Lad. Kamánházy. 87. Dr. Biringer F. id. h. 9. l.

[2] Protocoll. Lad. Kamánházy. 63.

[3] Ortvay Tivadar. Száz év egy hazai főiskola életéből. 156. l. Fejér G. Historia Universitatis Hungar. Litteraria. 152. l

rektor és a bölcseleti tudományok igazgatója volt. 1825-ben nyitrai kanonokká, 1827. márczius 2-án Bold. Szűzről czimzett almádi apáttá, 1830-ban királyi tanácsossá neveztetett. Meghalt mint őrkanonok Nyitrán 1833. október 31-én.[1] Mint egyetemi tanár kiadta következő műveit: 1. Oratio anniversaria die XLVII. Inaugurationis reg. Scientiarum Universitatis Hungaricae, seu XXV. Iunii 1827. dicta. Budae. — 2. Dissertatio de antiquioribus Hungariae Scholis et Academiis Budae 1830. Régebben megjelent tőle: Tentamen publicum e Physica et Oeconomia rurali. Poson. 1807.[2] 1825—1833.

FRICSOVSZKY FERENCZ. Született Koroson 1766. november 12-én. A közép-iskolákat Nyitrán, a bölcseletet Pesten és Pozsonyban, a theologiát, mint nyitra-egyházmegyei növendék szintén Pozsonyban hallgatta, s ugyanott a szépművészetek és bölcselet tudora lett. 1790. október 31-én áldozárrá szenteltetvén, a püspöki irodában előbb mint tollnok, azután pedig titkári minőségben három évig működött. A pozsonyi egyetemes papnövelde feloszlatása s a nyitrainak ujbóli megnyitása után bölcseleti, nem sokára pedig theologiai tanárrá neveztetett. 1800-ik évben elnyervén a kovarczi plebániát, ott mint lelkész és kerületi al-esperes 26-évig fáradhatlanul munkálkodott. 1826. április 16-án nyitrai kanonoki és gradnai fő-esperesi stallumba igtattatott be. 1827-ben Gábor fő-angyalról czimzett mező-telegdi apáttá neveztetett. Meghalt hosszú betegség után 1840. márczius 25-én.[3] 1835-ben a nyitrai gymnasiumba járó szegény tanulók ösztöndijára 7804. v. ftos alapitványt tett.[4] Végrendeletében anniversariumra 680 pftot, plébánosok által végzendő misékre 2000 pftot, a káptalani szegények-alapjának 2000 ftot hagyott. 1826—1840.

[1] Protocoll. Lad. Kamánházy. 79. l.

[2] Petrik Géza. Magyar Ország Bibliographiája 1712—1860. II. 511. l.

[3] Protocoll. Lad. Kamánházy 85. l. — Pon. Thewrewk Iozs. Magyarok születésnapjai. 2. 112.

[4] Dr. Csősz Imre. A kegyes-tanitó-rendiek Nyitrán. 788. l.

JANOVSZKY ISTVÁN. Született Vágh-Beszterczén 1773. október 22. Iskoláit Podolinban a kegyes tanitó-rendieknél kezdette, hol anyai nagybátyja Javornik István, toporczi plébános 2 évig tanittatta; azután Privigyén és Egerben folytatta, hol, mint egri egyházmegyei növendékpap a bölcseletet és a theologia első évfolyamát is végezte. 1793-ban a nyitrai papnöveldébe felvétetvén, tanulmányait itt fejezte be és 1796-ban szerpappá, 1797-ben pedig áldozárrá szenteltetett. 1796-tól 1798-ig a püspöki udvarban mint szertartó, két évig mint mocsonoki segédlelkész és 5 évig mint theologiai tanár működött. 1805-ben szalakuszi plébánossá kineveztetvén, javadalmát sz. Mihály napján foglalta el. A menyhei templomnak egykor a ghymesi Forgách család által ajándékozott, de Szörényi Zsigmond plébános által elzálogositott Himtha nevü malmot, per utján visszaszerezte. 1825-ben kerületi alesperes, 1826-ban pedig nyitrai kanonok lett. Káptalani javadalmát csak rövid ideig birta, mert már 1828. márczius 19-én kiragadta a halál az élők sorából. Végrendeletében a nyitrai székesegyháznak anniversariumra 1600 v. ftot, a szalakuszi plébániának pedig 50 v. ftot hagyott. [1] 1826—1828.

TEML BÉLA. Született Úrvölgyön, Zólyom vármegyében 1775. november 19-én. A középiskolát Beszterczebányán, a bölcseletet pedig Pozsonyban végezte. 1792-ben a nyitra-egyházmegyei növendékpapok közé felvétetvén, a pozsonyi egyetemes papnöveldébe küldetett. Áldozárrá Fuchs Ferencz püspök 1798-ik évi ápril hóban Novákon végzett kánonszerü látogatása alkalmával szentelte fel. Lelkészi pályáját Nagy-Chlivényben mint plebános helyettes kezdette meg. 1800-ban báni segédlelkész, 1803-ban bobothi, 1811-ben dubniczi plébános, 1815-ben illava-kerületi alesperes lett; végre 1826-ban nyitrai kanonokká neveztetett. [2] Meghalt mint bathai

[1] Protocoll. Semin. Cleri iun. ad S. Ladisl. — Protocoll. Lad. Kamánházy 73. l. Kocsner I. Adatok a szalakuszi plébánosok életrajzához. Nyitramegyei Szemle. 1895. 25. sz.

[2] Ios. Vurum. Ep. Visit. Canon. Cathedr. Eccl. Nitr. 1.

apát és gradnai főesperes 1835. augusztus 20-án. A káptalannak anniversariumra 640 pftot hagyott.

1826—1835.

MÉSZÁROS ENDRE a nagy-prépostok között.

1832—1864.

TVRDY GYÖRGY. Született Zsolnán 1780. julius 5-én. Tanulmányait a zsolnai gymnasiumban kezdette s a nyitrai papnöveldében folytatta. A theologiai tanfolyam befejezése után a püspöki irodába rendeltetett, hol, időközben 1803-ban pappá szenteltetvén, Fuchs Ferencz püspök egri érsekké kineveztetéseig működött. Rövid ideig a káptalani helynök titkára, majd papnőveldei aligazgató volt. Minthogy a franczia háborúk miatt a papnövelde anyagi helyzete igen mostohává vált, hivataláról önként leköszönt és testvér-bátyjához Tvrdy Dániel drietomai plébánoshoz ment segédlelkésznek. 1806-ban viszolaji, 1808-ban púchói plébánossá, 1815-ben kerületi alesperessé, 1832-ben kanonokká és papnöveldei kormányzóvá, 1835-ben bold. Szüz Máriáról czimzett jászti apáttá neveztetett. A világ zaját kerülve, csendes visszavonultságban élt, idejét olvasással, latin és tót költemények irásával s jótékonyságának gyakorlásával töltötte. Nemes áldozatkészségének legtöbbet köszönhet Zsolna város; hol már 1846-ban megváltotta a plébános s a kar-énekesek stóla-illetményeit, Az 1848-iki iszonyu tüzvész által teljesen elpusztitott plébánia-templom felépitésére 500 darab aranyat ajánlott fel; az elolvadt három harang helyett, ujakat öntetett és egyházi ruha-készlet és egyéb templomi szerek beszerzéséhez tetemes összegekkel járult. A káptalannak néhány évvel halála előtt 12,000 ftot adott át, melynek kamatait bizonyos ideig ugyan rokonai élvezik, de később azok is kegyes czélokra fognak fordittatni. A káptalanban 1000 fttal egy évenkint végzendő szent misét alapitott; a nyitrai szegények-intézetének munkaképtelen özvegyek segélyezésére 5,250 o. é ftot adományozott; szegényebb ellátású, különösen a viszolaji és sztrecsnói plebánosok segélyezésére, valamint ösztöndijakra tett alapitványai az 1893-ik

évi számadások szerint 13,866 ftra mennek. A nyitrai ápoldának (Lazareth) életében 1000 ftot, végrendeletében 500 ftot adományozott. Ezeken kivül végrendeletében a nyitrai főtemplomnak 200 ftot, az egyházmegyei alapnak 500 ftot, a nyugalmazott papok intézetének 300 ftot, a megtértek alapjának 200 ftot, a könyvtár-alapnak 50 ftot, a zsolnai árvaházban egy rokonságából származó árva nevelésére 1600 ftot ugyan csak rokonságából férjhez menő jóviseletü szüzeknek 1500 ftot hagyott. Fönmaradó hagyatékénak egy harmad-részét pedig a zsolnai aggok ápoldájának kiadatni rendeli sat.[1] Meghalt mint olvasókanonok 1865-ik évi november 23-án. 1832—1865.

*KEREKES JÁNOS. Született 1765-ben; pappá szenteltetett 1788-ban. 1791-ben motesiczi segédlelkészből orechói plébánossá lőn; innen 1801-ben a nemsovai, 1806-ban pedig a teplai plébánia-javadalomra ment át; utóbbi helyen egyszersmind alesperesi és püspöki biztosi hivatalt viselt. 1833-ban kanonoki czimmel tüntettetett ki. Meghalt Teplán 1841-ik évi február 4-én.[2]

1833—1841.

*CSELKO JÁNOS. Született 1761-ben; áldozárrá szenteltetett 1788-ban. Előbb illavai segédlelkész, majd 1789-ben ledniczi, 1809-ben pruszkai, 1815-ben illavai plébános, 1826-ban illava-kerületi alesperes, 1833-ban tiszteletbeli kanonok. Meghalt Illaván 1835. márczius 7-én.[3] 1833—1835.

*BIELEK JÁNOS. Született Kisucza-Ujhelyen 1776. junius 24-én. 1794-ben lépett a nyitrai növendékpapok sorába; 1801-ben áldozárrá szenteltetett; 1802-ben ujkrásznói, 1810-ben csattzai plébános, majd alesperes; 1825-ben zsolnai plébános; 1833-ban tiszteletbeli kano-

[1] Religio. 1866. I. 4. sz. 29. l. — Protocollum Lad. Kamánházy. Wurzbach. Biographisches Lexikon 48. 172. — Paska István. A zsolnai plébánia-templom egykor és most. 48. l. — Bakó István. A Zsolnai Kir. Kath. Gymnasium Története. 189—90. l. (1895/6-ki Értesitő.)

[2] Successio Parochorum Dioec. Nitr. 98. l.

[3] U. o.

nok; 1847-ben zsolna-kerületi alesperes. 1848. junius 21-én, midőn a tüzvész a város három negyedrészét a plebánia-templommal és paplakkal együtt elhamvasztotta, Bieleknek is mindene elpusztult, sőt életét is alig mentették meg. Vagyonától megfosztva s testi erejében megtörve javadalmáról 1852-ben lemondott s a következő év márczius 5-én meghalt.[1] 1833—1853.

IFJ. KELECSÉNYI JÁNOS, a nagy-prépostok között. 1834—1866.

SORECZ IMRE. Született Szebelében Honth vármegyében 1769. julius 26-án. Gymnasiumi tanulmányait Esztergomban, Gyöngyösön és Győrött; a bölcseletet Budán és Pozsonyban, a hittudományokat Nyitrán végezte. 1795. augusztus 26-án áldozárnak felszenteltetvén, a nyitrai segédlelkészi állomásra, tizenegy hó mulva pedig Mocsonokra ugyanazon minőségben küldetett. 1798-ban megüresedvén a felső-elefánthi plébánia, Sorecz lett annak vezetésével megbizva. Ott léte alatt épült föl az új templom és paplak s az épitkezéssel járó sok gond és fáradság után saját és hivei örömére még ő végezhette 1809-ben az új templomban az első isteni tiszteletet. Ugyanazon évben a nyitra-alsó-városi plébánia-javadalmat nyerte s abba Nejedly József vál. dulmi püspök és nagy-prépost által igtattatott be. 1814-ben a nyitrai kerület alesperesévé s 1820-ban tiszteletbeli kanonokká neveztetett. Itt összesen 26-évig tartó pásztorkodása alatt, különösen az egyházi szónoklatokban tanusitott buzgósága, nyájassága, vendégszeretete s jótékonysága folytán hiveinek teljes bizalmát, tiszteletét s személyéhez ragaszkodását birta. A nyitrai közkórház felállitásánál tevékeny részt vett s annak alapjára két részletben 300 ftot adományozott. Végre 1835-ben kanonokká kineveztetvén, a káptalannak munkás tagja volt. 1842-ben Bold. Szüzről nevezett rákonyi apáttá, 1847-ben székesegyházi főesperessé lett. Agg kora miatt tagjai elgyengülvén, mintegy három évvel halála előtt szobájában elesett, és többé

[1] U. o. — Paska I. id. h. 42. l.

nem járhatott, de szelleme a megtört testben is mindvégig ép, kedélye derült maradt. Meghalt 1855. szeptember 4-én. Életében gyakorolt jótékonysága és vendégszeretete miatt csekély vagyon maradt utánna, melyből néhány apróbb hagyomány kifizetése után végrendeletében tett alapitványának, első sorban rokonai, azután pedig más szegények segélyezésére körülbelül 5000 pft jutott. [1] 1835—1855.

*SZÁRNYAY DÁNIEL, a szépmüvészetek és bölcselet tudora. Született Szárnán Árva vármegyében 1785. julius 17-én. A theologiát a pesti központi papnöveldében tanulta. 1808-ik évben áldozárrá szenteltetvén, a püspöki lyceumban a mennyiség- és természet-tan tanárává neveztetett, mely hivatalt élete fogytáig viselte. 1836-ik évben tiszteletbeli kanonokká lett. Szaktudományán kivül latin költészettel is foglalkozott. Megjelent müvei: 1. Duplex novissima Methodus calculandi Pascha. Tyrnaviae 1835. — 2. Progressus Cometae Halleiani Tyrnaviae 1835. — 3. Pia Memoria Excell. D. Iosephi Vurum . . . . occasione primae aperturae Scholae puellaris per Eum fundatae. Nitriae 1835. — Meghalt 1837. márczius 8-án. [2] 1836—1837.

*IDŐSB KELECSÉNYI JÁNOS. Született 1761. november 23-án Nagy-Tapolcsányban. Tanulmányait a pozsonyi egyetemes papnöveldében végezte és 1788-ban, 27 éves korában pappá szenteltetett. Mint segédlelkész, előbb Trencsénben, azután Várnán munkálkodott, hol egyszersmind beteg főnökét a lelkiekben helyettesitette. 1790. julius 6-án megkapta a zay-ugróczi plebániát s ott a buzgóság és szerénység ritka példánya gyanánt 66 évig működött. 1829-ik évtől 1852-ig a gradnai kerület alesperese volt. 1836-ban tiszteletbeli kanonokká és szent-

[1] Religio. 1855. II. 44. sz. 348. l. — Visitatio Canonica Paroch. Eccl. inferiores Civitatis Nitriens. p. 55. — V. I. Magyar Sion. 1890. 384. — Fasciculi Ecclesiastico-Literarii 1842. 110. — Dr. Biringer F. id. h. 9. 12. 25. l.

[2] V. I. Magyar Sion. 1890. 384. l.

széki ülnökké neveztetett. Arany miséjét 1838-ban tartotta. Meghalt életének 95-ik évében 1856. julius 16-án.[1]

1836—1856.

*SZTÁREK LAJOS. Született Pozsonyban 1803. márczius 3-án.[2] Theologiai tanulmányait 1824-ben befejezvén, 1825-ben szerpappá, 1826. ápril 22-én pedig áldozárrá szenteltetett és időközben az egyházmegyei irodában mint igtató működött, azután pedig segédlelkészül Zsolnára küldetett. A Vurum József püspök által alapitott zsolnai árvaház megnyitása után, ő lett annak első aligazgatója és sikeres működésének elismeréseül már 1836-ban tiszteletbeli kanonokká s ugyanazon intézet igazgatójává neveztetett. 1845-ik évben Trencsén sz. kir. város plebánosává választatott meg, mely hivatalt, a kerületi alesperességgel együtt mindvégig viselte. Az Úr házának diszét szeretvén, a plebánia-egyházat kivül-belül megujittatta, az oltárokat szentek ereklyéivel ellátta, sőt figyelme a templom alatti sirboltokra és emlékkövekre is kiterjedett. Egyházmegyénk védszentjei: szent András és Benedek vértanuk iránti vallásos kegyeletének s a régi mű-emlékek becsét felismerő szakértelmének köszönhető, hogy a szkalkai kápolna, melyet hajdan a benczések, mint a szkalkai apátság birtokosai szent Benedek vértanú szikla-barlangja tőszomszédságában épitettek, mely azonban hosszú évek óta romokban hevert, 1853-ik évben, általa gyüjtött adományokból diszesen helyreállittatott és toronynyal is elláttatott.[3] — Midőn Palugyay Imre püspök a trencséni gymnasiumban egykor virágzott, de a Jézus társaságának feloszlatása után megszünt Mária társulatot 1855-ben ismét új életre ébresztette, annak első igazgatójává Sztáreket nevezte ki, mint kü-

[1] Religio. 1856. II. 142. l.

[2] Önéletrajzi adat: „Posonii A. 1803. natus, 30. Martii in Eccles. Colleg. S. Martini baptisatus, nomine: Ludovici, Bonaventura, Quinctini insignitus". (Protocoll. A. Győry et L. Sztárek. 102. l.)

[3] V. ö. Szkalkai Szent Benedek Remete, a pesti növend. paps. 1855. Munkálataiban 26–30. l. (Lassu Lajostól.) — Religio. 1855. II. 10. sz. 77. l.

lönben is gymnasiumi püspöki biztost s a tanuló ifjuság buzgó pártfogóját. Ugyanazon évben a czikádori apátság czimével diszittetett fel. — Nagy tudományú és minden üdvös ügyért lelkesülni tudó férfiu volt, ki levéltári kutatásai közben gyüjtött bő ismereteit szivesen közölte másokkal, és nem az akarat, hanem az anyagi eszközök hiányának tulajdonitandó, hogy azokat rendszeresen kidolgozott nagyobb müvekben nem értékesitette. Folyóiratokban megjelent czikkeiből megemlitjük: Szent András és Benedek vértanuk terjedelmes életrajzát a „Cyrill a Method" 1852-ik évfolyamának 19—21. számaiban; és „Historisches über die Erdbeben in Ungarn." (Verhandlungen des Vereins für Vaterlandskunde. III. Presburg. 1858.) Önálló kiadványai: 1. Der Wegweiser in der Trenchiner Burg-Ruine. Pressburg. 1852. — 2. Historia Sodalitatum B. Mariae Virginis. Poson. 1855. — 3. Orationes dum Sodalitas Immaculatae Conceptionis B. Mariae V. in Gymnasio Trenchiniensi instauraretur, dictae. Posonii. 1858. — Kéziratban maradt: Necrologium Cleri Dioec. Nitriensis. — Meghalt 1863-ik évi márczius 22-én.[1] 1836—1863.

UHLÁRIK JÁNOS. Született Hricsón Trencsén vármegyében 1780-ban; fölszenteltetett 1803-ik évben. 1815-ben illavai káplánból bellusi plebános lett; 1835-ben pedig az illavai plebánia-javadalmat nyerte meg, hol egyszersmind mint kerületi alesperes is működött. 1836-ban tiszteletbeli, 1841-ben valóságos kanonokká, 1845-ben

[1] V. I. Magyar Sion. 1890. 385. l. — Wurzbach (Biogr. Lexikon. 42. köt. 270. l.) Sztárekről ezeket irja: „Neben seinem priesterlichen Berufe, betrieb er geschichtliche Forschungen, und sammelte ein Freund der Numismatik Münzen. In seinem handschriftlichen Nachlasse fand sich eine vollendete Geschichte der Städte Sillein und Trenchin vor, an deren Herausgabe er nur durch den Tod verhindert worden war. (?) Seine Münzensammlungen hat der Verblichene dem ungarischen Nationalmuseum vermacht." Szóbeli értesitésből tudom, hogy Sztárek némely kéziratai unoka-öcsesének ifj. Sztárek Lajos, volt dezseri plebánosnak tulajdonába jutottak; de mi történt azokkal utóbbinak szintén nem sokára bekövetkezett halála után? ez előttem ismeretlen.

szent Benedekről czimzett szkalkai apáttá neveztetett. A káptalanban egy ideig jószág-igazgató, a nyitrai gymnasiumnál pedig püspöki biztos volt. Meghalt mint trencséni főesperes, 1850-ik évi szeptember 2-án. [1]

1841—1850.

KRAJCSIK JÁNOS, a nagyprépostok között.

1841—1890.

VAGYON ISTVÁN (hanzlikfalvi.) Született 1808-ik évi márczius 28-án. 1825-ben, mint végzett 2-ik évi jogász, az egyházi pályát választotta s a nyitra-egyházmegyei növendékek közé felvétetvén, a bécsi Pázmány-intézetbe küldetett, [2] hol a theologiát 1829-ik évig tanulta. Fiatal kora miatt a nagyobb egyházi rendek felvételéhez képességgel nem birván, a püspöki irodában nyert alkalmazást. 1831. ápril 5-én áldozárrá szenteltetett, és még ugyanazon évben nagy-divinai plebános s a kisucza-ujhelyi kerület helyettes, 1835-ben pedig rendes alesperese lett. 1836-ban Trencsén sz. kir. város plebánosává választották; 1838-ban pedig a szent Jánosról nevezett develichi prépostsággal lett kitüntetve, mely alkalomra Bernhard Márton kegyes tanitó-rendi tanár ékes latin költeménynyel üdvözölte. [3] — 1845-ik évben a nyitrai káptalan tagja lett. Mint ilyen, néhány évig a káptalani jószágokat igazgatta. A közügyekben már mint trencséni lelkész, és még inkább Nyitrán élénk részt vett, s a vármegye közgyülésein és hivatalos kiküldetések alkalmával gyakran hatásos beszédeket mondott. 1847-ben a káptalan országgyülési követté választotta meg, és alig érkezett Pozsonyba, máris értesítette küldőit az ott uralkodó hangulatról. Utóbb is az országgyülés minden jelentékenyebb mozzanatáról behatóan tudósitotta a káptalant. [4]

[1] Protocoll. Lad. Kamánházy. 89. l.

[2] Protocoll. Semin. Cleri iun. Nitr. ad. S. Ladisl.

[3] Elegia Honoribus Rmi D. Stephani Vagyon de Hanzlikfalva, L. R. Civit. Trenchin. Parochi . . . . dum primum sub Infula Sacrum celebraret. Nitriae 1839.

[4] Kilencz eredeti jelentése a nyitrai káptalan magán levélt. Fasc. LXVII. és LXVIII. található.

A kathol. egyházat közelebbről érdeklő kérdésekben, nem csak ő maga szólalt fel; — igy az 1848. január 28-iki ülésen, midőn felszólalására a honpolgárok eskü-mintájába Isten neve (!) felvétetett; [1] — hanem a vármegyei követek között is igyekezett a katholikus ügynek pártolókat szerezni. A márczius 18-iki ülésben, Lipthay Antal esztergomi és Daróczy Zsigmond pécsi káptalani követtel Vagyon is lemondott, a papság nevében a papi tizedről, minden kárpótlás nélkül. — 1856-ik évben trencséni, 1860-ban székesegyházi főesperessé, 1867-ben olvasó-kanonokká, 1868-ban novii czimzetes püspökké neveztetett ki. Nyilt, férfias jelleme, magas müveltsége és vendégszeretete miatt egyházi és világi körökben általános tiszteletnek örvendett. Meghalt 1871. april 5-én. [2] A székes egyházban végzendő szent misére még életében 1000 pftos alapitványt tett. 1845—1871.

TURTSÁNYI JÓZSEF (turcsányi és krstyánfalvi.) Született Szent-Mihály-Úron, Nyitra vármegyében 1786. márczius 14-én. A bölcseletet Nyitrán, a hittudományokat a budapesti központi papnöveldében tanulta. 1807. augusztus 25-én áldozárrá szenteltetvén, Trencsén városban mint segédlelkész működött. 1812-ben a nyitrai papnevelő intézet aligazgatója, 1819-ben pedig üreghi plébános lett. 1845-ben nyitrai kanonokká és papnöveldei kormányzóvá neveztetett, mely utóbbi hivatalt az 1860-ik iskolai év végeig viselte. 1855-ben Szent-Lélekről czimzett madocsai apáttá, 1856-ban zsolnai, 1860-ban trencséni fő-esperessé neveztetett. Meghalt 1863. deczember 5-én. [3] Anniversariumra földtehermentesitési kötvényekben 1000 p. ftot; a papnöveldei tanárok által végzendő szent-misékre 200 ftot; a keresztény szeretetről nevezett testvérek nyitrai házának 100 ftot hagyott.

1845—1863.

[1] Dr. Dudek János. Vallási Ügyeink 1848-ban. — Religio. 1890. I. 22. sz. 170. l.

[2] Magyar Állam. 1871. 82. sz. „A jobb létre szenderült ugyis mint egyházi férfiú, ugyis mint hazali közbecsülésben állott."

[3] Schematismus. Cleri Dioec. Nitr. 1859.

CZAGÁNYI MÁTYÁS. Született Trencsénben 1786. február 12-én. Tanulmányait a nyitrai papnöveldében befejezvén, 1809. márczius 8-án áldozárrá szenteltetett s az egyházmegyei hivatalban mint szent-széki jegyző működött. 1815-ben morva-lieszkói plébános, 1826-ban a trencséni vágon-túli kerület alesperese, 1836-ban szent-széki ülnök lett. 1845-ben a középszerü ellátású javadalomban megtakaritott pénzéből a kegy-úr nélküli plébánia-épületek fenntartására 1000 ftnyi alapitványt tett; a következő évben pedig a szegényebb sorsu hivei által fizetendő párbér megváltására, tőkéül 100 darab aranyat ajánlott fel. A hegyek közötti irtványokon elszórva lakó hivein, kik téli időben, ruházatlan gyermekeiket a nagy távolság miatt iskolába nem küldhették, segitendő, saját pénzén házat vett és iskolának berendezett, a tanitó ellátásához pedig 300 ftos alapitványnyal járult. A plébánia-javadalmat is kisebb föld-részek vásárlása által javitani igyekezett. 1850-ben nyitrai kanonokká neveztetett ki; mielőtt azonban Morva-Lieszkóról eltávozott volna, ugyanazon év február 14-én éjjel rablók támadták meg lakásán, kik nemcsak körül belül 1500 forinttól fosztották meg, hanem kegyetlenül bántalmazták is. Kanonoki székét elfoglalván, a káptalani jószágok igazgatója s a nyitrai gymnáziumnál püspöki biztos lett. Meghalt mint gradnai fő-esperes és pest-újhegyi prépost 1860 ápril 12-én.[1] Végrendeletében, kisebb hagyományain kivül, vagyonának legnagyobb részét rokonságából származó, vagy azok hiányában más szegény, de jó viseletü tanuló ifjak ösztöndijaira hagyta. Az eredetileg 17,632 ftot 73 krt tett alapitványi tőke az 1892. év végeig 25,334 ft 62 krra növekedett.[2] 1850—1860.

*PRIDAVKA JÓZSEF. Született 1786. márczius 11-én. Áldozárrá szenteltetett 1809. augusztus 22-én. Két évi káplánkodás után, 1811-ben megkapta a belai plé-

[1] Religio. 1860. II. 117. l.

[2] Vlahovics Emil. A trencséni kir. kath. Főgymnasium története. Trencsén 1895. 144. l.

bániát és 1820-ban a várnai kerület alesperese lett. 1824-ben a várnai, 1844-ben pedig a chinoráni plébániára költözött át. 1851-ben tiszteletbeli kanonoksággal és szentszéki ülnökséggel lett kitüntetve. Meghalt Chinoránban 1866. julius 27-én [1] 1851—1866.

*BUCSÁNSZKY FERENCZ. Született 1795. május 5-én. A theologia befejezése után fiatal kora miatt az áldozári rendet fel nem vehetvén, egy évig az egyházmegyei irodában mint igtató működött. 1818. augusztus 23-án pappá szenteltetett és nyolcz évig segédlelkész volt. 1826-ik évben megnyerte a dubniczi plebániát. 1841-ben illava-kerületi alesperessé, 1851-ben tiszteletbeli kanonokká és szent-széki ülnökké neveztetett. Meghalt Dubniczán 1867. szeptember 14-én. [2] 1851—1867.

TVRDY ISTVÁN. Született Zsolnán, 1788. november 4-én. Tanulmányait a nyitrai papnevelő intézetben befejezvén, 1812. augusztus 31-én pappá szenteltetett és két évig mint káplán munkálkodott. 1814-ben alsó-hricsói, 1818-ban pedig nagy-bittsei plébános s a hasonnevü kerület alesperese lett. 1837-ben czimzetes, 1853-ban pedig valóságos nyitrai kanonokká neveztetett. 1849. óta a zsolnai árvaház felügyelője volt. Meghalt mint zsolnai főesperes és richnói, Krompach melletti prépost. [3] A székesegyházban végzendő szent-misére még életében 1000 p. ftnyi alapitványt tett, a nyitrai szegények intézetének pedig földtehermentesitési kötvényekben 350 ftot adományozott. 1853—1862.

*MIHÁLOVICS MIHÁLY. Született 1786. augusztus 10-én. Tanulmányait a nyitrai papnöveldében végezte és 1809. augusztus 22-én áldozárnak szenteltetett fel. Negyedfél évi káplánkodás után megkapta a sztasskói plebániát, hol 55-évig buzgón munkálkodván és szerény javadalmával megelégedve 1849-ben alesperességgel, 1855-

[1] Schematismus Cleri. Dioec. Nitr. 1859.
[2] Schematismus Cleri Dioec. Nitr. 1859.
[3] U. o.

ben pedig kanonoki czimmel lett kitüntetve. Meghalt 1867. május 11-én. [1] 1855—1867.

*SZTÁNIK IMRE. Született Várnán Trencsén vármegyében 1802. október 30-án. A bölcseletet és hittudományokat a nyitrai papnöveldében tanulta. 1826. augusztus 31-én pappá szenteltetvén, három évig segédlelkészi minőségben munkálkodott. 1829-ik évben a nyitra-zsámbokréthi plébániára lett beigtatva. 1841-ben a nyitrai papnövelde aligazgatójává, 1853-ban szent-széki ülnökké, 1855-ben tiszteletbeli kanonokká s a papi nyugdij-intézet igazgatójává neveztetett ki. 1866-ik évi junius 6-án, aligazgatói hivatalának 25-ik évfordulója alkalmából többféle alapitványt tett, u. m. 100 aranyat a hitelemzésben és egyházi szónoklatban dicséretes előmenetelt tevő két növendékpap évenkinti jutalmazására; 300 ftot a szemináriumi elöljárók és tanárok által végzendő szent-misékre; 100 ftot a papnöveldei pénzalap gyarapitására; 300 ftot a várnai plébános és segédlelkész által mondandó szent-misékre; 100 ftot a várnai aggok ápoldájára; 100—100 ftot a várnai és nyitra-zsámbokréthi iskolákra; végre 100 ftot alapitvány-kezelési kiadások fedezésére. [2] Ezután nem sokára fájdalmas betegségbe esett, mely 1867. október 7-én el is oltá életét. [3] Végrendeletében egy fivérének családjából származó tanuló, vagy annak hiányában egy házasulandó jó viseletü leány számára 1000 ftot hagyományozott. 1855—1867.

MISKOLCZY JÁNOS (nemes-eörsi és jasziczai.) Született Nagyszombatban 1811. május 4-én. A hittudományokat a bécsi Pázmány-intézetben 1833-ik évben befejezvén, egyházi pályáját mint káptalani karkáplán kezdette, mely állásában 1834. május 8-án történt pappá szenteltetése után is még két évig maradt. 1836-ban a nyitrai papnöveldébe tanulmányi felügyelőnek, a következő évben pedig a természet- és mennyiség-tan tanárá-

[1] Schematismus Cleri. Dioec. Nitr. 1868.
[2] Religio. 1866. I. 405. l.
[3] Schematismus Cleri Dioec. Nitr. 1868.

nak neveztetett ki. Jeles szakismeretei miatt a magyar kir. természettudományi társaság tagjává választotta meg. 1849-ik évi deczemberben tanári állomásáról lemondván, Nyitra-vármegye főnökénél titkári hivatalt vállalt; 1853-ban pedig hasonló minőségben a pozsonyi cs. kir. helytartósághoz hivatott meg. 1856-ik évben nyitrai kanonokká és a közügyek terén szerzett érdemei elismeréseül kir. tanácsossá neveztetett ki. Kanonoki székét elfoglalván, mint az akkori közigazgatási rendszer teljes ismeretével, s a felsőbb hivatalos közegeknél is nagy befolyással biró egyén, a káptalannak számos nehezebb ügyben hasznos szolgálatokat tett. Palugyay Imre püspök az egyházmegyei elemi iskolákat a kor kivánalmai, s az akkori kormány utasitásai szerint rendezni óhajtván, 1857-ben Miskolczyt nevezte ki püspöki megyéjének első fő-tanfelügyelőjévé, ki ezen nagyfontosságú hivatalnak elméleti és gyakorlati szakképzettségével legnagyobb buzgalommal felelt meg. 1862-ben Bold. Szüz Máriáról czimzett schávniki apáttá, 1863-ban zsolnai, 1864-ben trencséni, 1865-ben székesegyházi fő-esperessé, 1866-ban őr-, 1868-ban éneklő-kanonokká neveztetett ki. Találkoztak, kik a Bach-féle rendszer idején viselt hivatala miatt, Miskolczy hazafiságát kétségbe vonták; de a kik közelebbről ismerték, azok soha sem hitték az alaptalan ráfogásokat; sőt a 60-as években nagy müveltsége, előzékenysége s a közügyek iránti meleg érdeklődése által még azoknak rokonszenvét is megnyerte, kik egykor leghevesebb politikai ellenfelei voltak. Élete utolsó évében, súlyos betegség következtében szemei világát elvesztvén, munkássága véget ért. Meghalt 1871. ápril 7-én.[1] Végrendeletében egyéb kegyeletes hagyományokon kivül egy vagy két egyházmegyei lelkész segélyezésére 1000 pftnyi alapitványt tett. 1856—1871.

NÉCSEY BÁLINT. Született Oszlányban Bars vármegyében 1809. február 11-én. Tanulmányainak befeje-

[1] V. I. Magyar Sion. 1890. 305. l. — Schematismus Cl. D. Nitr. 1859.

zése után 1832. augusztus 21-én áldozárrá szenteltetvén, Illavára küldetett, hol kilencz évig mint segédlelkész, 1841 óta pedig mint plébános működött. 1856-ban a hasonnevü kerület alesperesévé, 1860-ban nyitrai kanonokká, 1863-ban gradnai, 1864-ben zsolnai fő-esperessé, ugyanazon évben czikádori czimzetes apáttá, 1865-ben trencséni, 1866-ban székesegyházi fő-esperessé, 1868-ban őr, 1871-ben olvasó-kanonokká neveztetett. Meghalt 1873. október 2-án.[1] A székesegyházban végzendő anniversariumra 1000 ftot hagyott. 1860—1873.

GYURCSEK JÁNOS. Született Orechón Trencsén vármegyében 1813. szeptember 12-én. Gymnasiumi tanulmányait Trencsénben és Nyitrán végezte. 1831-ben a nyitrai papnöveldébe felvétetvén, a bölcseletet ugyanott, a theologiát pedig a budapesti központi papnöveldében tanulta. 1837. augusztus 5-én pappá szenteltetvén, egy évi káplánkodás után, 1838-ban a nyitrai papnöveldében tanulmányi felügyelő és helyettes aligazgató minőségében nyert alkalmazást. 1841-ben helyettes-, 1845-ben rendes theologiai tanárrá neveztetett. Időközben 1842-ben hittudori oklevelet nyert,[2] a budapesti tudom. egyetem hittani kara pedig 1846-ban bekebelezett tagjává választotta. Mint tanár a lelkipásztorság- és erkölcstant adta elő 1868-ik évig.[3] 1849-ben szent-széki ügyész, 1850-ben zsinati vizsgáló, 1853-ban szent-széki ülnök, 1856-ban a házassági kötelék s a szerzetesi fogadalmak védője lett. 1860-ban nyitrai kanonokká s a püspöki papnövelde kormányzójává, 1864-ben gradnai fő-esperessé, ugyanazon év október 23-án Bold. Szűz Máriáról nevezett madocsai apáttá, 1865-ben zsolnai-, 1866-ban trencséni-, 1868-ban székesegyházi fő-esperessé neveztetett. 1871-ben éneklő-, 1874-ben olvasó-kanonokká léptettetett elő, amikor a papnövelde kormányzásáról leköszönt. Az 1883-ik év nyarán súlyos betegségbe esett, mely október hó 26-án

[1] Protocoll. Lad. Kamánházy.
[2] Fasciculi Ecclesiastico-Litterarii 1842. pag. 127.
[3] 1860-tól 1868-ig mint ‚Canonicus Theologus'.

véget vetett életének.[1] Ezen érdemes férfiu, kit alapos tudománya daczára, egyházmegyénk határain túl alig ismert valaki, végrendeletével érceznél maradandóbb emléket állitott magának, s oly nagyszerű alkotással ajándékozta meg szükebb hazáját, a melyhez hasonlót hiába keresnénk káptalanunk évkönyveiben. Egyházi pályájának kezdete óta, megvonván magától minden élvezetet, sőt a legszükségesebb tárgyak beszerzésénél is a legnagyobb takarékosságot gyakorolván, gyüjtötte és gyümölcsöztette félretett filléreit, ugy hogy kanonokká kineveztetése előtt már több ezer forintnyi tőkével birt. A világ, habár valódi szegényt sohasem utasitott el, fukarnak mondotta; de ő mitsem törődve az emberek itéletével, nyugodtan haladott kitűzött czélja felé; s midőn már annyit gyüjtött, a mennyivel titokban ápolt nemes szándékát valósithatni remélte, akkor megirta végrendeletét, melyben egy-két rokonának hagyott kisebb összegek levonásával, 150,000 ftot megközelitő vagyonát egy Trencsén sz. kir. városban megnyitandó s a páli sz. Vinczéről nevezett ker. szeretet testvérei vezetésére bizandó leány-tanodára s egyéb jótékony és közművelődési czélokra hagyományozta. Az intézet, melyben 8 testvér áldásosan működik, 1888-ik évi augusztus hó 28-án nyittatott meg. 1860–1883.

KUBICZA ISTVÁN. Született Köpösdön Nyitra vármegyében 1820. julius 22-én. Gymnasiumi tanulmányainak befejezése után a nyitrai növendékpapság közé felvétetvén, a nagyszombati papnöveldébe küldetett, hol a bölcseletet és theologiát hallgatta. 1843. augusztus 1-én áldozárrá szenteltetett és egyházi pályáját mint segédlelkész, Drietomán, Trencsén vármegyében kezdette. Innen 1846. évi deczemberben a püspöki udvarba jutott, hol kezdetben mint igtató, 1849. óta mint szent-széki jegyző és levéltárnok működött; ugyanazon évben titkárrá, 1856-ban pedig iroda-igazgatóvá lett előléptetve. 1854-ben IX. Pius pápa tiszteletbeli káplánjává nevezte ki. Palu-

[1] Schematismi Cleri Dioec. Nitr. 1859–1884.

gyay Imre püspök 1858-ik évi julius hó 22-én kelt pótvégrendeletében Kubiczát, tekintettel az egyházmegyei irodában szerzett érdemeire, valamint beteges állapotára, mindaddig mig kanonoki javadalmat nem kap, nyugdijjal látta el. Titkári hivatalát Roskoványi Ágoston püspöknél is folytatta. 1683-ban kanonokká, 1865-ben gradnai-, 1866-ban zsolnai fő-esperessé neveztetett. Meghalt hosszú szenvedés után életének 47-ik évében, 1867. julius 20-án. Tevékeny és művelt férfiu volt, ki a hazai nyelveken kivül az olaszt is elsajátitotta. Fiatalabb korában latin ódákat irt, s a ‚Religio' czimű folyóiratnak több évig levelezője volt. [1] 1863—1867.

MÁRCZY XAV. FERENCZ (alsó-hlbokei). Született 1792. deczember 1-én. A bölcseletet Nyitrán, a theologiát pedig a pesti központi papnöveldében végezte és 1815. deczember 12-én, áldozárnak szenteltetett fel. Több évi káplánkodás után 1822-ik évben alsó-lelóczi plebános, 1831-ben pedig vesztenicz-kerületi alesperes lett. 1838. évben átment a nováki plebániára. 1860-ban a Bold. Szűz Mária pest-ujhegyi prépostjává-, 1864-ben nyitrai kanonokká neveztetett. Fokozatos előléptetés utján 1866. évben gradnai-, 1868-ben trencséni fő-esperes, 1871-ben őrkanonok lett. Meghalt 1875. ápril 2-án. 1864—1875.

*DRAHOTUSZKY FERENCZ. Született Vágh-Beszterczén [2] Trencsén vármegyében, 1814. márczius hó 20-án. Tanulmányait a nyitrai papnevelő-intézetben befejezvén, 1839. május 16-án pappá szenteltetett, és még ugyanazon évben a zsolnai püspöki árvaház aligazgatójává és tanárává, 1845-ben pedig igazgatójává neveztetett ki. Mint tanár, az elméleti tantárgyakon kivül a szabadkézi rajzot is adta elő, melyben a hosszú gyakorlat által müvészi tökélyt ért el. 1863. október 23-án a nyitrai káptalan tiszteletbeli tagja lőn. A nevelés-oktatás terén szerzett érdemei elismeréseül 1871-ben a Ferencz József-rend lovag-keresztjével diszittetett fel.

[1] Magyar Sion. 1890. 303. l.

[2] Protocollum Semin. Cleri iun. Nitr.

1881-ben, midőn a zsolnai árvaház a páli szent Vinczéről nevezett keresztény szeretet testvérei gondozására bizatott, Drahotuszky 42 évi működése terét elhagyván, nyugalomra vonult vissza. Mint régészettel és műtörténelmi tanulmányokkal foglalkozó szaktudós számos czikket és közleményt irt, melyek az ‚Archaeologiai Értesitőben' s a ‚Mittheilungen der k. k. Central-Commission zur Erhaltung der Baudenkmale' czimű évkönyvekben, felvilágositó rajzok kiséretében jelentek meg. Ezek közül a felvidéki régészet tekintetéből emlitést érdemelnek: 1. Der Neusohler Taufbecken. — 2. Der Neusohler Kalvarienberg. — 3. Das Lietavaer Schloss. — 4. Das Lietavaer Bild. — 5. Ugyanaz magyarul. — 6. Szkalkai apátság; (utóbbi két czikk „István Bácsi Naptárá"-ban 1870—1871.)[1] Számos tudományos és közgazdasági társulatnak, névszerint: a magyar történelmi-, régészeti és embertani-, a bécsi régészeti-, heraldikai és genealogiai-, a morva-sziléziai gazdászati és természettani társulatoknak, a magyarországi műemlékek országos bizottságának, a műemlékek kutatása- és fentartására alakult bécsi központi bizottságnak s a t. tagja volt. Értékes és kivált régészeti, irodalom- és művészet-történelmi müvekben gazdag könyvgyüjteményét a nyitrai nagyobb papnöveldének ajándékozta. Meghalt Privigyén 1893. május 6-án.[2]

1863—1893.

SZERHOLECZ JÓZSEF. Szülelett Szakolczán[3] 1803. márczius 3-án. Tanulmányait a nyitrai papnöveldében végezte és 1826. augusztus 31-én vette fel az áldozári rendet. 15 évig mint segédlelkész működött, mig 1841-ben megnyerte a viszokai plebániai javadalmat; 1852-ben a csattzai kerület helyettes alesperesévé, 1865. évben nyitrai kanonokká neveztetett. Meghalt mint zsolnai fő-esperes, 1871. junius 27-én. 1865—1871.

[1] V. I. Magyar Sion. 1890. 296. — Szinnyei Józs. Magyar Irók élete és munkái II. 1069.

[2] Schematismus Cleri Dioec. Nitr. 1894.

[3] Protocoll. Semin. Cleri iun. Nitr.

LEMESS GYÖRGY. Született Zsolnán[1] 1808. évi szeptember 26-án. A bölcseletet Nyitrán, a hittudományokat pedig a bécsi Pázmány-intézetben hallgatta. 1831. szeptember 28-án pappá szenteltetvén, 7 évig mint segédlelkész, 38 évig pedig mint dlhopolci plebános és rövid ideig mint a bittsei kerület alesperese működött. 1866-ban nyitrai kanonok lett. Meghalt mint sz. Jánosról nevezett develicsi prépost és székesegyházi fő-esperes 1874. junius 19-én. 1866—1874.

ZEMÁNIK ENDRE. Született Rakován[2] Trencsén vármegyében 1801. november hó 30-án. Tanulmányait a nyitrai papnöveldében befejezvén, 1825. márczius 12-én az áldozári rendet vette fel és 5 évig mint segédlelkész munkálkodott. 1830-ban kochanóczi plebánossá lett beigtatva, mely szerény javadalomban 38 évet töltött s 1857. óta a trencséni vágontúli kerület alesperese volt. 1868-ban nyitrai kanonokká, 1874-ben Bold. Szűz Máriáról czimzett schávniki apáttá, 1875-ben éneklő-kanonokká neveztetett. Meghalt 1883-ik évi márczius 19-én. Jótékonyságában megnyilatkozó nemes szive miatt mindenki tisztelte, szerette; házánál mindig 4—5 tanulót tartott, kik vele étkeztek s igy nemcsak jótéteményeiben, hanem atyai intelmeiben és tanulságos társalgásában is részesültek. 1868—1883.

KLOBUCZKY ANTAL. Született Zsolnán[3] 1802. május 21-én. A bölcseletet Nyitrán, a theologiát Nagyszombatban tanulta. 1825. május 22-én történt felszenteltetése után 15 évig segédlelkész volt; 1840-ben megkapta a turnai plebánia-javadalmat, 1863-ban a trencséni vágon-inneni kerület alesperesévé, 1868-ban nyitrai kanonokká-, 1874-ben sz. Ábrahám hebron-völgyi apátjává neveztetett. Mint kanonok a káptalan jószágait három évig igazgatta. Meghalt mint őrkanonok, 1879. január 16-án. 1868—1879.

[1] U. o.
[2] U. o.
[3] U. o.

*ZSUCHA MÁRTON. Született Alsó-Szúcsán Trencsén vármegyében, 1800. augusztus 30-án. Tanulmányait a nyitrai papnevelő-intézetben befejezvén, 1826. augusztus 31-én áldozárrá szenteltetett és hat évig mint segédlelkész munkálkodott. 1835-ben riecsniczai-, 1848-ban felső-vadicsói plebános és a várnai kerület alesperese lett. 1868-ban tiszteletbeli kanonokká neveztetett. Meghalt Vadicsón 1871-ik évben. 1868—1871.

*BLASKOVICS PÉTER. Született Bánban Trencsén vármegyében 1801. junius 27-én. A theologiát Budapesten és Nyitrán tanulta. 1824. julius 14-én pappá szenteltetvén, több helyen káplánkodott, mig 1836-ban lutissai plebános lett. Innen 1841-ben Viszolajra ment át, 1848-ban pedig a vissnyói plebániát kapta meg, hol mint zsolna-kerületi alesperes is működött. 1868-ban kanonoki czimmel lett kitüntetve. Meghalt Vissnyón 1876. évben. 1868—1876.

DUALSZKY JÁNOS. Született Szeniczen Nyitra vármegyében 1808. január 6-án. A hittudományokat a nyitrai papnöveldében 1830-ik évben elvégezvén, báró Mednyánszky József fiai mellett nyert nevelői alkalmazást, hol 5 évig működött. 1831-ik évi január hó 15-én áldozárnak szenteltetett fel. 1835-ben Trencsén városba küldetett káplánnak, 1839-ben pedig ugyanott a sz. Anna-kápolna lelkésze lett. 1843-ban az apáthfalvi-, a következő évben pedig a beczkói plebániai javadalomba igtattatott be. 1862. évben czimzetes, 1871-ben valóságos nyitrai kanonokká és gradnai fő-esperessé, 1875-ben sz. Pantaleon ráczkevei apátjává neveztetett. Meghalt mint őr-kanonok 1881-ik évi márczius hó 22-én. Mint beczkói lelkész a Magyar Történelmi Tár 3-ik kötetében (1857.) Révay László naplóiból kivonatokat közölt, és latin nyelven megirta Beczkó vár és mezőváros történetét, mely azonban kéziratban maradt. Utóbb mint kanonok kiadott egy önálló munkát ezen czim alatt: „Nyitra-vár és város történeti vázlata. Nyitrán 1875." [1] 1871—1881.

[1] Szinnyei Józs. Magyar Irók. II. 1091. l. — Magyar Sion. 1890. 296. l.

GYURIKOVITS MÁTYÁS (ivanóczi). Gyurikovits Ferencz gazdatiszt és Riskay Klára fia, született Csermenden, Nyitra vármegyében 1826. február 20-án. Középiskolai tanulmányait s a bölcseletet Nyitrán, a theologia három évi tanfolyamát pedig a bécsi Pázmány-intézetben hallgatta. Az 1848—49-iki szabadság-harcz miatt Bécsbe nem mehetvén, utolsó tanévét a nyitrai papnöveldében töltötte s 1849. évi julius 24-én áldozárrá szenteltetett. Pályáját mint alsó-szúcsai segédlelkész kezdette meg, de alig volt ott hat hétig, midőn Palugyay Imre püspök a szép készültségü uj-misést udvarába rendelte és egyházmegyei levéltárnokká és szent-széki jegyzővé kinevezte. 1856-ik évi november 2-án megüresedvén a Nyitra alsó-városi plebánia, Gyurikovits kérte és 1857. január 1-én meg is kapta. Itteni tizenöt éves pásztorkodása alatt a hit-élet emelésére a nagy-böjti szentbeszédeket s a május havi ajtatosságot hozta be; az isteni tisztelet ünnepélyesebbé tételére pedig, más buzgó egyházi és világi férfiak közreműködésével 1860-ban az egyházi zeneegyletet alapitotta, melynek 1875-ik évtől haláláig elnöke volt. Buzgalmának köszönhető, hogy Nyitrán a szegény tanulók segélyezése, karácsonyi ajándékok által, nemcsak megkezdetett, hanem állandóvá is lett. Gondoskodásának egyik főtárgyát a nyitrai kath. népiskolák képezték, melyeket kezdetben a germanizmus és szlávizmus veszélyétől megóvni, utóbb pedig, vallásos jellegük fentartása mellett, az 1868-ki közoktatási törvény kivánalmainak megfelelő szinvonalra hozni törekedett. Ezen érdemei elismeréseül 1868. évi ápril 23-án a Ferencz József-rend lovag-keresztjével lett kitüntetve. 1860-ik évben kerületi alesperessé, 1871-ik évi november 3-án nyitrai kanonokká, 1878-ban pedig sz. Benedekről czimzett Garan melletti apáttá neveztetett ki. 1874-ben zsolnai-, 1875-ben trencséni-, 1880-ban székesegyházi főesperessé, 1882-ben őr-, 1883-ban éneklő-, 1884-ben olvasó-kanonokká léptettetett elő. Meghalt 1888. évi november 30-án. Végrendeletében számos kegyeletes hagyományán kivül, melyekből Nyitra város majdnem

minden jótékony vagy kulturális intézetének és egyesületének kisebb-nagyobb összeg jutott, hagyatékának főörököseivé két-harmad részben az egyházmegyei elaggott papok-, egy-harmad részben pedig ugyanazon egyházmegye róm. kath. néptanitói nyugdij alapjait tevé. Az irodalom terén is majdnem 40 évig tevékeny részt vett; miért is a Szent-István-Társulat irodalmi osztálya első tagjai közé választotta. Hirlapi tudósitásokon kivül, legtöbb czikke jelent meg a Religióban, Idők Tanujában, Magyar Államban, Magyar Sionban, Tanodai Lapokban, Magyar Koronában, Kath. Hetilapban s a t. Önállóan megjelent művei: 1. Néhány szó a polgári házasságról. Pest. 1870. — 2. Öröm-koszorú dr. Roskoványi Ágoston nyitrai püspök, b. titkos tanácsossá lett kinevezésére. Budapest. 1881. — 3. Öröm- és hála-hangok dr. Roskoványi Ágoston nyitrai püspök félszázados áldozári jubileumára. Nyitra 1881. — 4. Fiui hódolat dr. Roskoványi Ágoston nyitrai püspöki székfoglalása negyedszázados jubileumára. U. o. 1884.[1] 1871—1888.

KOZLIK JÁNOS. Született Nyitrán 1813. deczember 27-én. Középiskolai és bölcseleti tanulmányait Nyitrán, a theologiát pedig a pesti központi papnöveldében végezte. 1837. január 3-án felvevén az áldozári rendet, öt évig mint nagy-bossányi káplán működött; 1842-ben pedig ugyanott lelkész-helyettes, 1847-ben plebános és utóbb szkacsán-kerületi alesperes lett. 1871-ik évi november 3-án nyitrai kanonokká, 1874-ben sz. Keresztről czimzett aszódi préposttá-, 1883-ban őr-, 1884-ben éneklő-, 1889-ben olvasó-kanonokká neveztetett. Bossányi hiveiről, kiknek körében 30 évnél tovább buzgón munkálkodott, Nyitrán sem feledkezett meg, a mennyiben több bossányi és fiók-községbeli szegény tanulót élelemmel látott el és neveltetett fel. 1872-től az 1884-ik év végeig mint a káptalani javak kormányzója működött. A közügyekben évek során át élénk részt vett. Meghalt 1890. julius 14-én.[2] 1871—1890.

[1] Szinnyei id. m. IV. 174. — Magyar Sion 1890. 299.

[2] Nekrologját l. a Nyitramegyei Közlöny 1890. 29. számában.

*FUCHSHUBER IGNÁCZ. Született Tepliczen Trencsén mellett, 1816. október 15-én. Tanulmányait a nyitrai papnöveldében befejezvén, 1840. évi julius 26-án pappá szenteltetett és hat évnél tovább mint segédlelkész működött. 1847-ben gr. Wallmoden-Gimborn vértes-ezredénél tábori káplán lett, s azontúl a cs. és kir. hadseregnél 36 évig többféle lelkészi hivatalt viselt. 1869-ben a péterváradi, 1871-ben pedig a budai katonai kerület plebánosává neveztetett. 1873-ban a nyitrai káptalan tiszteletbeli tagja lett. Az arany érdem-keresztet már az ötvenes évek elején birta. 1883-ban plebánosi hivataláról saját kérelmére felmentetvén, állami nyugdijat kapott és hátralevő napjait Budán visszavonultan töltötte, hol 1886. évi julius hó 21-én meg is halt. Kivánságára holt teste Nyitrára hozatott s az itteni sirkertben várja a feltámadást. Végrendeletében a néhány rokonának javára tett hagyományok kifizetése után összes vagyonát, körülbelül 30000 ftot, katonai intézetekre, kulturális és jótékonysági czélokra fordittatni rendelte; mely összegből a páli sz. Vincze leányainak vezetése alatti nyitrai leány-tanodának 4300, az ugyanazok gondozására bizott kórháznak pedig 5000 ft jutott.[1] 1873—1886.

*RIHA JÁNOS. Született Unyin nevű nyitra-megyei faluban 1820. deczember 14-én. A hittudományokat, mint a Pázmány-intézet növendéke, a bécsi egyetemen hallgatta s azokból borostyános lett. Onnan 1843-ban egyházmegyéjébe visszatérvén, a püspöki irodában mint tollnok nyert alkalmazást. 1844-ben áldozárrá szenteltetvén, püspöki szertartó, a következő évben pedig szentszéki jegyző és egyházmegyei levéltárnok lett. 1849-ben a nyitrai papnöveldében bölcseleti és történet-tanárnak neveztetett, de alig foglalta el tanári székét, máris egy hazafias irányu beszéde miatt, az akkori kormány sürgetésére Nyitráról a trencsén-megyei petroviczi plebániára távoznia kellett, hol két évig mint helyettes lelkész mű-

[1] Protocoll. Semin. Cleri Iun. — Egyházmegyei névtárak. 1859–1886.

ködvén, 1851-ben a rajeczi plébániára ment át. 1862-ben rajecz-kerületi alesperessé, 1875-ben tiszteletbeli kanonokká és szent-széki ülnökké neveztetett. A zsolnai gymnasiumnál s az összes trencsén-megyei kath. népiskolák ügyeiben mint püspöki biztos működött. Meghalt 1888. május 4-én.[1] 1875—1888.

PALMER ALAJOS. Született Ujbányán Bars vármegyében 1805. ápril 13-án. A bölcseletet Nyitrán, a theologiát pedig a pesti központi papnöveldében tanulta. 1828. október 11-én pappá szenteltetvén, két évig Rajeczen káplánkodott. 1830-ban a nyitrai papnöveldében mint tanulmányi felügyelő, 1831 óta pedig mint egyházijog és történet-tanár működött. 1834-ben a budapesti egyetemtől hittudori oklevelet nyert. 1845-ben a nyitraivánkai plébániára lett beigtatva. 1878-ban tiszteletbeli kanonokká neveztetett. Jeles tehetségü és nagy tudományú férfiu volt, ki kedvezőbb körülmények között kiváló szolgálatokat tehetett volna az egyháznak és tudománynak. Meghalt 1881. évi november 10-én.[2] Önálló munkái: 1. Dissertatio super eo, num omne fidelium Coniugium sit Sacramentum? Pestini 1834. — 2. Ode honoribus Ill. ac Rev. D. Emerici Palugyay de Eadem et in Bodafalva, Episcopi nitriensis, septimo Cal. Iunii, qVo DloeCesIs NItrIensIs gVbernIVM Laetos Inter appLaVsVs CapessIVIt. Ab eiusdem Dioecesis Clero iuniore, in perpetuum Venerationis monumentum dicata. 4 rét. Nitriae typ. Ios. Neugebauer. — 3. Excellmo Ill. ac R. D. D. Emerico Palugyay (tit.) Festivam Sacerdotalis Iubilaei Solemnitatem Die 1. Ianuarii 1854. Celebranti Perpetuum hoc filialis Pietatis Monumentum D. D. D. Curatus Clerus Districtus Nitriensis. Nitr. Typis Ios. Neugebauer. — 4. Elegia Ill. ac Rev. D. D. Augustino Roskoványi de Eadem (tit.) Solemni Installationis suae Die Nomine Curati Cleri Dioecesani devote dicata. Die 5. Iunii 1859. Nitriae Typis Eduardi Neugebauer. E három klasszikus latinságú költeménye névtelenül jelent meg.[3]
1878—1881.

[1] U. o. — [2] U. o. — [3] M. Sion. 1890. 306.

CHORÉNYI JÓZSEF. Született Nyitrán 1817. május hó 5-én. A gymnasiumi és bölcseleti tanulmányokat Nyitrán, a theologiát pedig a pesti központi papnöveldében végezte. 1840. julius 26-án áldozárrá szenteltetvén, négy évig mint káplán munkálkodott. 1850-ben viszolaji, 1860-ban pedig bolessói plebános és utóbb pruszkai kerületi alesperes lett. 1875-ben keresztelő sz. János zsámbéki prépostjává-, 1880-ban nyitrai kanonokká neveztetett. Meghalt mint trencséni fő-esperes 1889. november 19-én. Mint a pesti növendék-papság magyar iskolájának tagja Vurum József nyitrai püspök életrajzát irta, mely a ‚Munkálatok' 1840. évfolyamában jelent meg.[1]

1880—1889.

HEILL KÁROLY. Született Mocsonokon 1824. évi szeptember 22-én. A hittudományokat 1846-ban befejezvén, korhiány miatt csak 1847. szeptember 26-án szenteltetett áldozárrá, addig mint székesegyházi karkáplán működött; azután Tarnóczy Kázmér családjánál nevelő, 1850-ben segédlelkész volt. 1852-ben megkapta az alsólelóczi-, 1862-ben a divéki-, végre 1864-ben a nováki plebániát, hol utóbb vesztenicz-kerületi alesperes lett. 1882-ben nyitrai kanonokká, 1887-ben almádi czimzetes apáttá neveztetett. Meghalt mint trencséni fő-esperes 1890. augusztus 17-én. Az István-Bácsi naptárába 1870. évben ily czimű czikket irt: Mocsonok és Majer-Tillmann Antónia emléke.[2] 1882—1890.

TAGÁNYI FERENCZ. Született Oszlányban, Bars vármegyében 1816. október 31-én. Theologiai tanulmányait a nyitrai papnöveldében elvégezvén, 1840. ápril hó 16-án áldozárrá szenteltetett. Mint segédlelkész 9 évig több helyen munkálkodván, 1849-ben Trencsén-vármegye legnépesebb plebániáját, Thurzófalvát nyerte el, s ott töltötte élete javarészét az Úr buzgó szolgálatában, hivei által tisztelve és szeretve s egyszersmind az al-esperesi hivatalt is viselve 1883-ig, a midőn nyitrai kanonokká

[1] V. I. M. Sion. 1894. 294.

[2] U. o. 301. — Nekrologját l. Nyitramegyei Közlöny 1890. 34. sz.

neveztetett. 1887-ben szent András Visegrád melletti apátságának czimével diszittetett fel. Meghalt mint őrkanonok 1894-ik évi február 1-én.[1] 1883—1894.

*RABÉK PÁL. Született Királyin Nyitra vármegyében 1820. márczius 22-én. A philosophiát Nyitrán, a hittudományokat pedig a bécsi Pázmány-intézetben végezte. 1844. augusztus 2-án pappá szenteltetvén, a gróf Pongrácz családnál két évig nevelő, azután pedig illavai segédlelkész volt. 1857-ben az Illaván felállitott fegyház lelkészévé neveztetett. Innen 1861-ben átment a bossáczi javadalomra, hol 1876-ban trencsén-vágontúli alesperessé, 1883-ban tiszteletbeli kanonok lett. Az Idők Tanuja és Magyar Állam levelezője volt, s 1871-ben egy czikket irt ezen czim alatt: „A polgári házasságról törvény alkotást hogyan lehetne megakadályozni a szabadság korlátai között?"[2] Meghalt 1888-ban. 1883—1888.

BALOGH ANTAL. Született Szémőn, Komárom vármegyében 1824. május 12-én. Bölcseleti és theologiai tanulmányait a nyitrai papnöveldében végezte. 1850. évi augusztus 7-én áldozárrá szenteltetvén, eleinte Lietaván, majd Valaszka-Belán, 1853. óta pedig Turzófalván mint segédlelkész működött. 1858-ban megkapván a nyitragerencséri plebániát, e szerény javadalomban 26 évet töltött. 1876-ban kerületi alesperes, 1884-ik évben nyitrai kanonok, 1887-ben a Bold. Szűz Vámos-Györk melletti monostorának apátja lett. A még erőteljes férfi életének 1894-ik évi augusztus 22-én agy-szélhüdés vetett véget, épen midőn a székesegyházba menni készült.[3]

1884—1894.

*UCSNAY MIHÁLY. Született Trencsénben 1819. évi ápril hó 21-én. 1842-ik évi augusztus hó 5-én áldozárrá szenteltetvén, mint segédlelkész és székesegyházi karkáplán működött. 1850. évben ehlivényi plebános-helyettes, 1851-ben kesseleőkő-podhragyi-, 1857.

[1] Nekrologját l. Nyitramegyei Szemle 1894. 6. sz.
[2] Magyar Állam 1871. 89. sz.
[3] Nyitramegyei Szemle 1894. 35. sz.

évben valaszka-belai-, 1867-ben kosztolna-miticzi plebános, 1887-ben a gradnai kerület alesperese lett. 1890-ik évben tiszteletbeli kanonokká neveztetett. 1893-ik évben lelkészi és alesperesi hivataláról lemondván, Trencsén-Tepliczbe nyugalomra vonult, hol folyó évi junius 25-én meg is halt. A ‚Cyrill a Method' és ‚Katholické Noviny' czimű lapokbon számos czikket és vallás-erkölcsös irányú beszélyeket irt.[1] Jeles egyházi szónok volt.

1890—1896.

A MOSTANI KÁPTALAN.

Nagyprépost: VENCZELL XAV. FERENCZ, Pápa ő Szentsége házi főpapja, sz. Kozma és Demjénről nevezett ludányi apát, püspöki helynök és általános ügyhallgató, a középtanodai hittanárokat képesitő vizsgáló bizottság elnöke.

Olvasó-kanonok: CZEIZEL GÁBOR, szent Gergelyről nevezett kalocsai apát, a hittani intézet igazgatója, a zsinati vizsgáló bizottság elnöke s a középtanodai hittanárokat képesitő bizottság tagja.

Éneklő-kanonok: VAGNER JÓZSEF, legsz. Üdvözitőről nev. csanádi prépost, zsinati vizsgáló, az egyházm. könyvtár felügyelője, a nyitrai főgymnasiumnál püspöki biztos, a középt. hittanárokat képes. biz. tagja.

Őr-kanonok: CSIPPÉK SÁNDOR, bold. Szűz Máriáról nev. bathai apát, hittudor, a zsinati vizsgáló bizottság s a budapesti kir. és bécsi cs. és kir. egyetemnél a hittani kar bekebelezett tagja.

Székesegyházi főesperes: DURDIK ALAJOS, bold. Szűz Máriáról nev. Béla-forrási apát, zsinati vizsgáló, gyóntató-kanonok.

[1] Schematismus Cl. 1859. — V. J. Magyar Sion 1890. 388.

Trencséni főesperes: KATONA GYÖRGY, bold. Szűz Máriáról nev. prinoui apát, zsinati vizsgáló.

Zsolnai főesperes: malatini MALATINSZKY JÓZSEF.

Gradnai főesperes: SIMKO ANTAL.

Idősb mesterkanonok: id. BOBOK JÓZSEF, szőregi czimz. apát, hittudor, theol. kanonok, a püsp. nagyobb papnevelő s a nyug. papok intézetének kormányzója, zsinati vizsgáló.

Ifjabb mesterkanonok: nagy-jeszeni JESZENSZKY ALAJOS.

TISZTELETBELI KANONOKOK.

Nemes-jáczi és kuzmiczi MALOCSAY GÁSPÁR, kiérdemült bittsei alesperes és plebános, szent-széki ülnök.

Nagytapolcsáni és nemesiczi BALOGH ÁGOST FLÓRIÁN, felső-kocskóczi plebános, több bel- és külföldi kertészeti társaság tagja, aranymisés áldozár.

LOHA JÁNOS, papradnói plebános, kiérd. jeszeniez-kerületi alesperes.

ZLATHÁRY JÁNOS, várnai alesperes és plebános, a kerületi kath. népiskolák felügyelője, szent-széki ülnök.

Két szék üres.

IX. OKLEVELEK.

1.

1158. II. Gejza király a nyitrai egyháznak birtokokat és szabadalmakat adományoz.

In nomine Sanctae Trinitatis et indiuiduae Vnitatis Amen. Ego Geycha Hungariae secundus rex, anno regni mei 18, Martirio Strigoniensis sedis existente Archiepiscopo, has libertates donaui Ecclesiae Nitriensi Beati Emerami, vbi sanctorum Martyrum Zoerardi et Benedicti requiescunt corpora, pro nouitate (?) [1] ipsorum Sanctorum, quod populos ad Episcopum et Capitulum pertinentes nullus iudex sub rege positus, etiam Curialis Comes Maior, possit iudicare in causis quibuscunque, nisi Episcopus et Capitulum, vel eorum seruitores, etiam causas possint iudicare extraneorum quorumcunque ratione delicti, in pertinentiis eorum commissi, iudiciario ordine per omnem modum; quiuis autem Iudex, contraria faciens ipsi Ecclesiae, damnetur per regem in quadraginta marcis puri argenti. Concessa etiam mihi Beati Petri sedis sanctae auctoritate volo, vt vbicunque memorata Ecclesia haberet possessiones nunc, vel in futurum, in Prouincia cuiuscunque Episcopi, vel Ecclesiae, cum dominio temporali habeat spirituale; quia etiam sic ordinauerant sancti Reges. Insuper donaui Sanctis Martyribus praedictis censum meum danubialem in terra Kultekw, [2] vbi Sythwa intrat in Danubium, cum piscatura

[1] Vurumnál: proprietate.

[2] Vurum: Köllekü.

in Sitwa; qui census exigatur, sicut pro regia mensa exigebatur a transeuntibus super et infra in Danubio, ad reparandam Ecclesiam ipsorum sanctorum semper. Donaui etiam villam meam Modor conditionalem prope regnum Teothonicorum, prope montem existentem; vbi falcatores mei residebant. Dedi etiam tertiam partem Selii [1] cum piscatura et piscatoribus meis, ac censu fori. Et quia Ecclesia Nitriensis caret adhuc Praeposito, ad ordinandum Praeposituram in eadem, terram in Corus mihi pertinentem, absque terra nobilium de Corus, in terra mea, vbi residebant sectores lignorum; et cum Ecclesia per me fundata, quae est in orientali parte ipsius Ecclesiae et occidentalis terra conditionalis, obtuii pro honore Sanctorum eidem. [2] Si quis autem hanc meam oblationem, super corpora Sanctorum factam retractare praesumserit, sub anathemate Iesu Christi Sathanae tradatur. Factum est hoc Nittrae praesentibus dicto Archiepiscopo, Appa Curiali Comite Maiori, Emerico vero minori. Anno ab Incarnatione Domini Millesimo centesimo quinquagesimo octauo, indictione quinta decima. Epacta octaua decima. Barnabas Notarius sigillo signauit meo regio.

Kiadta Fejér C. D. II. 152. – Vurum Ep. Nitr. Mem. 130. A nyitrai káptalan 1628. aug. 18. kelt átirata, melynek kezdete azonban hiányzik, a püspökség levéltárában. J. D. I. G. F. 1. n. 3.

2.

1183. deczemb. 22. Lucius pápa a nyitrai káptalant Práznócz, Bossán és Krencs helységek dézmájának birtokában megerősiti.

Lucius Episcopus, seruus seruorum dei, dilectis filijs Canonicis [3] Nitriensis. Salutem et apostolicam benediccionem. Iustis petencium desiderijs dignum est, nos faci-

[1] Vurum: Seely.
[2] Vurum: eiusdem.
[3] Kimaradt: ecclesie.

lem prebere consensum et vota, que a racionis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter dilecti in domino filij, vestris iustis postulacionibus grato concurrentes assensu; decimas trium villarum, quarum prima dicitur *preznulch,* secunda *Bossan,* tercia *kernulch* quas *lucas,* condam Strigon. archiepiscopus vobis abstulit et venerabilis frater noster Nicolaus e(ius) de assensu Capituli sui reddidit, intuitu pie . . . et legitime confirmauit, sicut eas sine controuersia possidetis, vobis et successoribus vestris auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communibus (igy), Statuentes, vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmacionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem omnipotentis dei et beatorum petri et pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. datum anagnie X kalendas Ianuarii.

A nyitrai káptalan 1390. évi átiratából kiadta Fejér X. 1. 631 és Knauz. Mon. Eccl. Strigon. II. pag. 683.

3.

1248. apr. 25. A nyitrai káptalan bizonyitja, hogy Románia, berencsi Bena leánya hajadoni birtok-negyedét Berencsen Debessnek 5 márkáért átengedte.

Uniuersis Xti fidelibus noticiam presencium habituris Nitriensis Ecclesie Capitulum orationes in dno. Significamus uobis quod constitutis in nostri presencia comite Debes pro se et pro Laurencio filio Laurencij de uilla Berench a parte una. Romania vero filia Bena de uilla eadem ab altera, pristaldus eorum Sixtus de comitatu Chenadiensi proposuit coram nobis et partibus, quod ipsa Romania nominatos Debes et Laurencium filium Laurencii conueniat coram uenerabili patre et domino nostro Stephano Archiepo Strigoniensi, quartam suam et dotem ab eis repetens matris sue. Cum autem idem

Archiepus hanc repeticionem dotis et quarte iudicio Wincencij archidiaconi Nitriensis commisisset dirimendam, partes nominate ex permissione archidiaconi eiusdem, composicionem inter se amicabilem habuerunt, prefata Romania totam quartam suam et dotem matris sue in quinque marcis argenti pacifice remittente. Et has marcas recepit a predictis Debes et Laurencio plenarie coram nobis. In cuius rei testimonium literas presentes sigilli nostri munimine conferimus roboratas. Anno gracie M.º CC.º XL.º octauo. Datum septimo klds Maij per manus Marci lectoris.

Eredeti 7.50 cm. magas, 20.10 széles hártya, a káptalan régi, tojásdad alakú, vörös-zöld selyem-zsinórról függő pecsétjével. Ez a nyitrai káptalan legrégibb eredeti kiadványa itteni levéltárunkban. Fasc. X. n. 3.

4.

1256. évi okt. 12. IV. Béla király a nyitrai káptalannak, a Nyitra város polgárainak ajándékozott Davarcsán földjeért Podluzsányt adományozza.

Bela dei gracia Hungarie Dalmacie Croacie Rame Seruie Gallicie Lodomerie Cumanieque Rex Vniuersis presentes literas inspecturis Salutem in eo qui Regibus dat salutem. Regie conuenit Excellencie, ut quocies intendit aliqua primitus collacio perennalis prospiciatur, ut in ipsis pronunciacionibus indempnes ecclesie conseruentur. Proinde ad vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire, Quod nos terram ecclesie Nitriensis *Douorchan* hospitibus nostris de Nitria, quibus dicta terra adiacet in vicino necessaria ipsis multum videbatur eandem terram ad tria aratra sufficientem memoratis hospitibus nostris contulimus in perpetuum possidendam. Verum ne ipsa ecclesia propter alienacionem terre sepius memorate lesionem aliquam paciatur, in Concambium eiusdem dedimus et contulimus eidem ecclesie terram Castri Nitriensis nomine *Podlusan* a predicto Castro pe-

nitus exemptam continentem in se terram ad duo aratra et triginta Iugera, prout nobis magister Mauricius Iudex Curie carissimus causidicus et Comes Nitriensis, cui dictas terras inspiciendas commisimus in suis literis intimavit in perpetuum possidendam. Vt vero hec collacio terre Podlusan facta per Nos ipsi ecclesie robor obtineat perpetue firmitatis, presentes literas concessimus dupplici Sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus dilecti et fidelis nostri magistri Smaragdi Albensis Prepositi et Aule nostre vice Cancellarij Anno Domini Millesimo Ducentesimo Quinquagesimo Sexto, quarto Idus Octobris Regni autem nostri Anno vicesimo primo.

A sághi konvent 1481-iki átiratából, a nyitr. káptalan magán evélt. Fasc. II. n. 7.

5.

1261. okt. 18. — IV. Béla király a nyitrai káptalannak Funchul földje helyett, cserébe Dubnicza földjét adja.

Bela dei gracia Hungarie Dalmacie Croacie Rame Servie Gallicie Lodomerie Comanieque Rex Omnibus Xpi fidelibus tam presentibus quam futuris Salutem in eo qui fidelibus dat salutem. Cum a regibus petitur quod Iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit racionis vt Id per solicitudinem Regalis officy ad debitum perducatur effectum. Proinde ad vniversorum noticiam tam presencium quam futurorum tenore presencium volumus peruenire, Quod accedentes ad nostram presenciam *Iohannes* Custos et *Pecche* decanus Canonici Nitrienses exhibuerunt nobis priuilegium nostrum in quo vidimus contineri, quod nos olim a *ders* et fratribus suis filys Comitis Andree receperamus quandam terram *Parna* nuncupatam quam postmodum contulimus hospitibus nostris de Sombathel, qui eadem admodum indigebant, predictis vero filys comitis Andree dederamus terram Castri Nitriensis *Dubnicze* nuncupatam in concambium terre sue memorate. Postea autem cum inter fideles nostros Capi-

tulum Nitriense ex una parte et predictos filios comitis Andree ex alia super terra *Fonchul* et eius pertineneys questionis materia fuisset suscitata et diucius coram nobis extitisset ventillata, Tandem per modum composicionis de nostro beneplacito et consensu hoc modo ordinatum extitit inter ipsos, quod predicta terra *Fonchul* remansit filys comitis Andree memoratis, terram vero *dubnicze* prenotatam ijdem filij comitis Andree statuerunt et dederunt in concambium terre eiusdem ipsi Capitulo pacifice possidendam sub nostro priuilegio superius memorato. Nos igitur dicti Capituli precibus inclinati predictam terram *dubnicze* eisdem iuxta continencias Priuilegij nostri supra dicti ipsis filijs Comitis Andree olim concessi authoritate presencium conferimus sub eorum potestate perpetuo duraturam. Vt igitur huius nostre confirmacionis series perpetue firmitatis robor (sic) obtineat nec possit in interitum processu temporis reuocari, presentes eisdem dari fecimus literas dupplicis Sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus magistri Pauli Electi ecclesie Albensis aule nostre vice Cancellarij dilecti et fidelis nostri Anno Domini Millesimo CC[o] Sexagesimo primo Quintodecimo Kal. Nouembris Regiminis autem nostri anno vicesimo Sexto.

A zobori konvent 1367-ik évi átiratából. Nyitr. kápt. magán levélt. F. II. Fejér csak kivonatosan közli. VII. 1. 285. l.

6.

1285. január 13-án IV. László király a nyitrai püspöknek és káptalannak szabadalmakat adományoz.

Ladislaus dei gracia Rex Hungarie fidelibus suis vniversis quibus presentes patuerint, Salutem et graciam, Exigit Regie magnitudinis suprema celsitudo, vt cum ad eam humilis recursus dirigatur et deuotus, iuxta supplicanc . . . . maxime sanctarum Ecclesiarum que nimy fauoris esse debent, nostra clemencia admittere debeat li-

beraliter et benigne In hys maxime, que a sanctis progenitoribus nostris fore concessa priscis temporibus dinoscuntur. Et hactenus a tempore cuius non extat memoria inviolabiliter observata. Hinc est Quod cum BEATUS REX LADISLAUS *vniuersos populos ecclesie Nitriensis ad Episcopum videlicet spectantes et ad Capitulum ecclesie memorate in communi et indiuiso intacta dotacione sui ab omni vexacione strepitu Iudiciorum Iurisdiccionum examine Iudiciali Iudicis ordinary vel extraordinary et specialiter Comitis Nitriensis, in causis tam criminalibus, quam ciuilibus tam personalibus quam realibus sicuti certo certius nobis constat euidenter duxerit eximendos, nec non ab omni exaccione seu prestacione collecte Regalis adinstar libertatum et priuilegiorum ecclesie Strigoniensis sacrosancte matris nostre voluerit esse liberos immunes penitus et exemptos,* Nos qui eadem affeccione circa eamdem ecclesiam Nitriensem misericordie visceribus promouemur, ad instanciam et peticionem Venerabilis patris *Petri* dei gracia Episcopi ecclesie Nitriensis dilecti et fideles nostri, cupientes libertates premissas inuiolabiliter obseruari, volumus et auctoritate presencium firmiter precipimus et districte quatenus populos, tam episcopales, quam Capituli supradicti nullus omnino Iudicum pro tempore constituendus in Comitatu Nitriensi, vel eciam alibi in quouis Iudicio ordinario vel extraordinario audeat vel presumat quomodolibet Iudicare, nec quispiam pretextu collecte cuiuslibet generis, videlicet collecte victualium vel pecunie nominate, que a nostro processerint edicto, quantumcunque debeant aliquatenus molestare, cum ad obseruacionem ipsius concessionis seu pocius renouacionem libertatum premissarum non tam obsequiosa merita, et meritoria obsequia . . . . patrem nostrum carissimum dominum Stephanum Regem Hungarie Inclite recordacionis, nos, Coronam nostram Regiam et totum Regnum nostrum Idem venerabilis pater Petrus miseracione diuina Episcopus Nitriensis eciam in minoribus constitutus, in seruiciorum deuocione et fide fuit legaliter prosecutus, quo sanctorum progenitorum nostrorum nos Inducat inspirata pietas et munificencia nostre

Regalis gracie prorsus specialis. Datum in Toxon in octavis Epiphanie Domini Anno eiusdem Millesimo CC-mo LXXX°qnto.

V. László király átiratából, a nyitrai kápt. magán levélt. Fasc. II. Ugyanott őriztetik IV. László oklevelének egy másik, a zobori konvent által a XV. század első éveiben Henrik apát idejében kiállitott átirata, mely azonban rongált és szakadozott állapota miatt alig olvasható.

7.

1285. augusztus 17. Lodomér esztergomi érsek az elődei által a nyitrai püspöknek és káptalannak adományozott práznóczi, bossáni és krencsi dézmát s a tapolcsányi és korosi tized negyedet visszaadja.

Lodomerius miseracione divina archiepiscopus Strigon. locique eiusdem Comes perpetuus, vniuersis, presentes litteras inspecturis, Salutem in largitore salutis sempiternam. Quia consonum est Iuri, et consentaneum racioni, Vt ea, que examine Iudicy, aut amicabili composicionis federe, vel alio modo legitimo fine terminantur, ne simul cum labentis curriculo labantur, aut emula racionis obliuio hominum, que labilis est, euellat, litterarum testimonio roborentur. Proinde ad vniuersorum noticiam tenore presencium volumus peruenire, quod cum inter *Buch* sacerdotem de villa nostra *Cheteu, Chima* de *Zeleus*, et *Gebse* de *Nazwad,* decimatores nostros de cultello nostro Nitriensi, ab vna parte, et venerabilem patrem *pascasium*, dei gracia Episcopum Nitriensem, ac Capitulum loci eiusdem, ab altera questio verteretur super quartis ecclesiarum de *Thapolchan*, cuius matrix est ecclesia sancti Martini prope Nitriam de *Sys* et de *Korus*, ac filiarum suarum, nec non et super decimis trium villarum, scilicet *preznulch, Bossan* et *kerneuch*, dicentibus ipsis decimatoribus nostris, quod ipsas decimas predictarum trium villarum et quartas ecclesiarum antedictarum idem Episcopus et Capitulum suum indebite tollerent et perciperent, cum

in decimacione nostra forent constituta. Ex aduerso vero per eundem dominum Episcopum et discretos viros, *Stephanum* archidiaconum de Trinchinio, et *damianum* archidiaconum de Grodna, legitimos procuratores dicti Capituli Nitriensis, fuit taliter responsum et eciam alegatum, quod quartas predictarum ecclesiarum et filiarum earumdem, necnon et decimas trium uillarum antedictarum iuste et legitime percipiebant, quia predicte quarte ecclesiarum ex liberalitate et deuocione archiepiscoporum, predecessorum nostrorum, propter paupertatem eiusdem ecclesie Nitriensis et indigenciam ad luminaria et ornamenta, quibus ecclesia Nitriensis plurimum indigebat, ad oblacionem Episcopatus Nitriensis ecclesie, et eciam decime predictarum trium uillarum ipsi Capitulo Nitriensi intuitu pietatis in perpetuum date essent et donate. Super quibus litteras et priuilegia archiepiscoporum, predecessorum nostrorum, se habuisse dicebant, sed tempore Otacori (sic) regis Bohemorum et suorum insultus, quo ipsa ecclesia Nitriensis, et tota Ciuitas lacrimabili incendio concremata fuerunt, amisissent. auditis itaque parcium proposicionibus, visum est nobis et ftratribus nostris, quod idem Episcopus et Capitulum suum asserciones suas testibus ydoneis et instrumentis, si que haberent, legitime comprobarent; qui termino assignato, intencionem sue assercionis per sacerdotes seniores et decimatores nostros antiquos fidedignos plene per omnia iuxta premissa euidenter comprobarunt et priuilegium confirmacionis Lucy pape super decimis predictarum uillarum ad pleniorem fidem probacionis nobis presentarunt. Verum quoniam idem priuilegium, quia originale non apparebat, plenam nobis fidem non faciebat; ipsi domino Episcopo et quatuor de suo Capitulo, videlicet Stephano de Trinchinio, damiano de Gradna archidiaconis, procuratoribus predictis et *Petro* ac *desiderio* Canonicis ecclesie Nitriensis, cum certo numero testium inductorum, Iuramentum Iudicialiter duximus indicendum. Qui in die prestandi Iuramenti secundum formam Canonicam, ac eis impositam, secundum alegacionem et assercionem ipsorum iuxta pre-

missa per omnia dictum prestiterunt sacramentum cum numero testium predictorum; Vnde, quia tocius controuersie finis est iuramentum et pro ueritate accipitur quod iuratur; quia clare et euidenter premissa probauerunt et Iuraverunt super eisdem: ipsas quartas ecclesiarum predictarum, videlicet de Thapolchan, cuius matrix est ecclesia sancti Martini prope Nitriam, de Sys et de korus et filiarum suarum, ad collacionem Episcopatus Nitriensis, pro usu eiusdem ecclesie ad luminaria et ornamenta, et ipsas decimas predictarum trium uillarum, videlicet Preznulch, Bossan et kernewch, ad Capitulum Nitriense in perpetuum et irreuocabiliter, sentencialiter vna cum Capitulo nostro decernimus pertinere et in perpetuum robur et firmitatem sempiternam presens priuilegium nostrum eisdem damus, sigillo nostro autentici (sic) communitum. Datum per manus venerabilis viri, magistri *andree*, doctoris decretorum prepositi ecclesie nostre Strigon, Cancellary nostri karissimi anno Domini M-mo ducentesimo octogesimo quinto, tercio die assumpcionis virginis gloriose.

Knauz. Mon. Eccl. Strig. II. 202. — Fejér C. D. V. 3. 296. Vurum Epp. Nitr. Mem. 219.

8.

1290. május 28. A pozsonyi káptalan bizonyítja, hogy Bacha comes fia Mihály a nyitrai káptalannak Lochon egy birtokrészletet hagyományozott.

Capitulum ecclesie Posoniensis Omnibus Xpi fidelibus tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis, salutem in domino sempiternam. Ad vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire. Quod cum Michael filius Comitis Bacha in Lecto egritudinis recumberet ad nos Petrum filium Petk proximum suum transmisit per quem nobis humiliter supplicavit vt ad audiendum suam testamentalem disposicionem, ex nobis duos

mitteremus pro testimonijs, Cuius supplicacionibus iustis et modestis annuentes misimus ex nobis duos viros ydoneos concanonicos nostros, videlicet *martinum* et *Andream* dictum *Torkus* qui tandem auditis ordinacionibus testamentalibus, ipsius Michaelis in eorum presencia factis, ad nos redeundo vnacum eodem Petro nepote Comitis Bacha Thoma filio Indrich genero dicti Bacha Mauricio filio Stephani de Baab Ipolito filio Chuda et Comite Petro filio Ianus Nobilibus de Wasard propinquis et proximis ipsius Michaelis nobis taliter retulerunt, quod licet predictus Michael passione egritudinarie laboraret, tamen mente sanus per omnia inter alias ordinaciones suas testamentarias, quandam porcionem suam possessionariam hereditario Iure in Loch . . . . exceptis alys proximis et propinquis suis tangentem, Priuate et absolute in vicinitate magistri Abe similiter Abe . . . . de Zouar et Ciuitati de Tyrna existentem presentibus et consencientibus prenotatis proximis et consanguineis ac suis affinibus pro remedio et refrigerio anime parentum ac proximorum suorum ac . . . . salutis brauio optinendo, discretis viris Capituli ecclesie Nitriensis in perpetuam elemosinam dedisset et donasset cum omnibus suis utilitatibus et pertinencys vniuersis tenendam, possidendam et habendam et ne temporis in processu per quoslibet proximos suos huic sue donacioni aliqualis contradiccio aut reuocacio posset inueniri nostras literas priuilegiales eidem . . . . lo et inde per eosdem suos proximos a nobis idem Michael dari postulavit, quas nos dari fecimus modo prescripto sub sigillo nostro pendenti iusticia mediante datum tercio die post festum Urbani pape et martiris Anno domini M°CC° Nonagesimo.

Eredetije, vörös selyem-zsinóron függő pecsét maradványaival a nyitrai káپt. magán levéltárában, fasc. II. n. 3. Kiadta a Codex Diplomat. Patrius VII. köt. 210. lapján.

9.

1326. deczember 26. I. Károly király a nyitrai káptalant új adomány-levéllel összes birtokaiban megerősiti.

Arolus Dei gracia Rex Hungarie Dalmacie Croacie Rame Seruie Gallicie Lodomerie Cumanie (Bulgarieque Rex Princeps)[1] Salernitanus et Honoris ac montis sancti Angeli. Dominus. Omnibus Xpi fidelibus tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis. Salutem in omnium Saluatore. Cum a nobis petitur quod iustum et Honestum est decet (Maiestatem) Regiam facilem prebere consensum, in hys presertim que in vtilitatem et commodum sancte matris ecclesie uidentur conuenire. Proinde ad Vniuersorum noticiam Harum serie volumus peruenire. Quod cum Honorabile Capitulum ecclesie Nitriensis fideles nostri ad nostram accedentes (presenciam) sua nobis conquestione monstrassent, vt in nastu et combustione ecclesie predicte data et facta per infideles nostros et Regni nostri omnia instrumenta et priuilegia sua super possessionibus suis et Iuribus vniuersis confecta seu emanata a nostris Progenitoribus ipsi ecclesie data concremata et in cinerem penitus (redacta) extitissent, supplicantes humiliter nobis vt ne possessionum suarum et Iurium iacturam et preiudicium calumnia vel questione iniuste paciatur in futurum, illas possessiones quas legitima inquisicione facta iuxta Regni nostri consuetudinem sui Iuris fore reperiremus (reddere et) in ipsorum Ius restaurare de benignitate regia dignaremur. Nos fidelibus nostris Caplo ecclesie Strigoniensis dedimus in mandatis, vt cum Laurencio de Ethey vel Iacobo filio Myko altero absente homine nostro suum mitterent hominem pro testimonio fidedignum, coram quo idem (homo noster) vni-

[1] A szakadozott eredeti oklevél szövegében támadt hézagok, zárjel között ugyanannak Miksa király által 1569-ben kiadott átiratából pótoltattak.

uersas possessiones predicti Capituli et alia Iura eiusdem, connocatis suis commetaneis et vicinis reambularet per suas metas veteres et antiquas et nemine contradictore apparente statueret eidem Capitulo Nitriensi si non fieret contradictum perpetuo possidenda. Quodquidem (Capitulum) nobis rescripsit in hunc modum. Excellentissimo Domino Karolo Dei gracia Regi Hungarie illustri Dno suo Capitulum ecclesie Strigoniensis Oraciones in Domino debitas et deuotas. Litteras vestre Excellencie pro Capitulo ecclesie Nitriensis supremo recepimus cum honore in hec ver(ba K)arolus Dei gracia Rex Hungarie. Fidelibus suis Capitulo ecclesie Strigoniensis salutem et graciam. Noueritis quod Honorabile Capitulum ecclesie Nitriensis fideles nostri ad nos venientes nobis dixerunt conquerentes, quod vniuersa instrumenta seu priuilegia ipsorum super (vniuersis possessio)nibus dicte ecclesie et Iuribus confecta, seu emanata a nostris progenitoribus ipsi ecclesie data, per infideles Regni et emulos nostros in ecclesia predicta fuissent concremata, et in Cynerem penitus redacta extitissent. Super quo fidelitati vestre firmiter precipimus (per presentes) Quatenus vestrum mittatis testimonium, coram quo Laurencius de Ethei vel Iacobus filius Miko alio absente homo noster vniuersas possessiones eorum et sessiones in Castro Nitriensi habitas reambulet per veteres metas et antiquas et restituat eidem Capitulo (prout ipsius) sunt perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum, Contradictores uero si qui fuerint ad nostram citet presenciam ad terminum competentem, et post hec facti seriem nobis fideliter rescribatis. Datum in Vysagrad in octauis beati Martini Conf. Anno Dni M° CCC° XX° sexto. Nos igitur (Vestre Ex)cellencie mandatis |obedientes vt tenemur, cum eodem Laurencio Homine vestro virum discretum dominum Stephanum Rectorem ecclesie de Berench vicearchydiaconum Nitriensem ad exequendum premissa pro testimonio destinauimus: qui negocio bene intenti et ad (nos re)uersi concorditer retulerunt, quod prout a nobilibus et ignobilibus, Item sacerdotibus villicis villarum et

alijs cuiusuis status et condicionis hominibus Comitatuum Nitriensis et Kamariensis scire inquirere et indagare potuissent, Ville Sessiones possessiones terre et Iura (Capituli) ecclesie Nitriensis (memorati) essent infrascripta et ad ipsos de Iure pertinerent. Primo videlicet in *Castro Nitriensi duodecim Sessiones canonicales* haberent. Item in suburbio villa que *platea Capituli* dicitur et *Molendinum* super fluuium Nitra (cum tribus la)pidibus molaribus, siue rotis, et ab ipso Molendino dicta platea usque ad Sessionem Pascha quoddam (igy) iobagionis Castri similiter ad ipsum Capitulum de Iure pertineret. Item *due particule terre* iuxta villam *Kys Sorlo* adiacentes Elisei et Donch quondam (Iob)agionum Castri, ipsius Capituli essent. Item possessio *Geregery* tota. Item *Sede* iuxta Geregery. Item *due particule terre in Chobay* in vicinitate possessionum Stephani filij Benedicti et Petri filij Iohannis de Ilmer, ac Iohannis de Zegh existentes. Item *pos(sessio) Sorlo* iuxta villam nag Sorlo que a parte meridionali metis terre ecclesie Zoboriensis, a parte autem septemtrionali metis terre ville Nog Sorlo predicte, a parte vero occidentali metis villarum Ethei et Vylok, Item a parte orientali fluuio Nitra iuxta magnas arbores Narfa uocatas contra villam Darasi vicinatur. Item *possessio Ripen* vocata, que metis villarum nobilium de Kaap et domini Episcopi Nitriensis coniungitur. Item terra *Choby* cum *loco molendini in fluuio Rodusna* inter villas Lampa et Choby existentes. Item *possessio Perk* vocata inter terras filiorum Petri de Emeyke, Kendi et nobilium de Perk ac ville Chekey adiacens. Item *possessio Egurzegh* vocata inter terras Thome dicti Lean et nobilium iobagionum ecclesie Ottabus et Petri existens. Item terra (*Kys*) *Bosan* vocata Inter terras filiorum Barlei et Vyrozloy ac Baska adiacens. Item villa *Zoloch* cum terris *Podlusan*, *Garab* et *Dobnicha* inter villas Opon et Koarch existentes. Item *possessio Teremus* vocata, *cum ecclesia S. Martini*, quam a villa Teremus separat fossatum ante ipsam villam existens, a parte autem terre Episcopi Nitriensis Ottauskuta vocatus, a parte vero montis Zoboriensis, magna via cum

vineis, pratis, Syluis et alijs suis vtilitatibus. Item terra *Malanta*, inter terras Pagran et Gerencher existens. Item *quinque Sessiones in Pagran* et quinque vinitores cum suis vineis et debitis vniuersis. Item possessio *Emeyke* inter villas Nogemeike et Eleu adiacens. Item medietas ville *Naras* iuxta fluuium Vagh adiacens, cum suis vtilitatibus vniuersis essent predicti Capituli, similiter et de Iure pertinerent ad eundem (igy) Quas quidem possessiones et terras ac villas seu Iura per metas earum veteres conuocatis suis commetaneis et viciniis vniuersis iuxta Regni consuetudinem reambulassent et nemine contradictore apparente statuissent predicto Capitulo (prout ad) ipsum pertinere de Iure perpetuo possidendas. Preterea retulerunt eciam, audiuisse et sciuisse veridice, quod media pars vniuersarum possessionum et terrarum in *Symigio* et in *Barania* ad ipsam ecclesiam Nitriensem pertinerent. Item tercia pars tributi (de *Narhyd*) decima pars tributi de *Vduard* ipsius Capituli essent et ad ipsos de Iure pertinerent. Datum in festo beate Lucie Virginis Anno Dni Millesimo CCC° XX° Sexto. Nos itaque qui ex debito suscepti Regiminis vnumquenque in suo Iure conseruare te(nemur, ex huiusmodi certa) relacione dicti Capituli Strigoniensis, prenominatas possessiones Iura et tributa predicti Capituli ecclesie Nitriensis esse cognoscentes vt predictum est, considerantes predictum Capitulum Nitriense nobis et nostris progenitoribus in omni feruore fidelitatis adhesisse et in futurum adherere, easdem possessiones cum suis vtilitatibus et attinencijs vniuersis, ac Iura et tributa predicta Capitulo Nitriensis ecclesie prefato reliquimus, permisimus, reddidimus et in ius suum restaurauimus eo Iure quo ipsius fuisse ex certa sciencia comperimus, perpetuo possidendas, tenendas et habendas. In cuius rei testimonium presentes concessimus Litteras dupplicis sigilli nostri munimine, noui et autentici roboratas. Datum per manus Discreti viri magistri Andree Albensis ecclesie prepositi et aule nostre vicecancellarij dilecti et fidelis nostri Septimo Kall. Ianuarij Anno Dni M_0 CCC_0 XX° Sexto Regni (autem) nostri Anno simi-

liter XX_0 Sexto Venerabilibus in Xpo Patribus Dominis Bolezlao Strigoniensi et fratre Ladislao Colocensi Archiepis, Iohanne Nitriensi, Benedicto Chanadyensi, Nicolao Iaurinensi, Georgio de sancto Irineo, Ladislao Quinqueecclesiensi, Iwanka Waradyensi, Andrea (Transyluaniensi, Henrico) Wespriniensi et Chanadino Agriensi ecclesiarum Episcopis ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Magnificis viris Phylipo Palatino Comite de Scep. et de Vyuar, Demetrio Magistro tauarnicorum nostrorum, Comite Alexio Iudice Curie nostre Tho(ma Vayuoda Transyluanieno et Comite de Zonwk, Michaele Bano tocius) Sclauonie, Paulo Bano de Macho et Comite de Wolko, Iohanne filio Babanuk Magistro tauarnicorum Domine Regine, Magistro Deseu Iudice Curie eiusdem Domine Regine, Dyonisio Magistro Dapiferorum (nostrorum, Stephano filio Looch Magistro Agazonum nostrorum et Magistro) Nicolao Comite Posoniensi, et alijs quam pluribus Regni nostri Comitatus tenentibus et Honores.

Eredeti hártya, közepén majdnem végig ketté szakitva, és pecsét nélkül a káptalan magán levéltárában F. II. n. 10. – Fejér (C. D. VIII. 3. 99–103. l.) a birtokok felsorolása nélkül, állítólag Zsigmond király 1453-ik évi átiratából közli; mely azonban csak is Miksa király 1569-ik évi hiteles másolatában maradt fen.

10.

1336. augusztus 14. A pozsonyi káptalan bizonyitja, hogy Margit, Barleus comes leánya és Mogh comes özvegye Grab nevü földjét a nyitrai káptalannak adományozta.

Vniuersis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis Capitulum Ecclesie Posoniensis Salutem in salutis largitore. Ad Vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire. Quod viri discreti Honorabile videlicet Capitulum Ecclesie Nitriensis discretos viros Dominos *Stephanum Lectorem* et *Nicolaum Custodem* eiusdem Ecclesie Nitriensis Procuratores suos ad Nos mittentes nobis deuote et humiliter supplicarunt.

Ut quum nobilis Domina Margaretha filia quondam Comitis Barlei de genere Dywck Relicta videlicet quondam Comitis Mogh de Elephanth propter uiarum discrimina presentis temporis impaccati ad nostri presenciam pro referendis quibusdam suis negocijs pro dicto Capitulo Nitriensi necessarijs accedere seu uenire commode non ualeret propria in persona viros idoneos de nostro collegio ad audiendum suam assercionem et sui propositi fassionem ad eam pro testimonio mitteremus. Nos itaque instantes peticiones dicti honorabilis Capituli adtendentes Iuri congruas et honestas, discretos viros Magistrum Petrum concanonicum nostrum et dominum Iohannem presbyterum Ecclesie S. Michaelis Rectorem Vicearchidiaconum prope Dudwag ad exsequendum premissa ad prefatam Dominam duximus transmittendos. Qui negocio bene intenti et ad nos demum reuersi nobis concorditer retulerunt, quod coram ipsis eciam presente fratre Iacobo et audiente Ordinis beati Benedicti Conuentus Zoboriensis illuc eciam pro testimonio adducto, prefata Domina Margaretha suam assercionem et sue propositum voluntatis modo et ordine infrascriptis recitare curauisset. Quod cum dictus Comes Mogh consors et dominus eius heredum vtriusque sexus solacio caruisset et S. Matrem Ecclesiam eiusque ministros Capitulum scilicet predicte Nitriensis Ecclesie in heredem sibi adoptasset, et de suis bonis, seu possessionibus eidem ecclesie seu Capitulo Nitriensi ob remedium sue et suorum Parentum animarum sese, videlicet ipsa Domina Margaretha permittente et consenciente, de voluntate Comitis Desev fratris sui Patruelis et consensu, possessionariam suam porcionem in terra acquisiticia eum contingentem a porcione dicti Comitis Desev limitacionibus in diuisione separatam, a parte ville *Opon* iacentem cum omnibus suis vtilitatibus, Item duas rotas Molendini in Possessione *Bead* in fluuio Nitra existentes, similiter in diuisione cum eodem Comite Desev fratre suo habita sibi deuolutas, Item unam vineam suam in eadem *Elephanth* in Possessione Stephani filij Martini per eundem Comitem Mogh plantatam dicto

Capitulo Nitriensis Ecclesie Literis mediantibus nostris priuilegialibus Anno Nativ. Domini Millesimo Tercentesimo Vigesimo Septimo confectis dedisset, donauisset et perpetuo contulisset, condicione tamen infrascripta, Quod quamdiu ipse Comes Mogh et ipsa Domina Margaretha viuerent, tres partes prouentuum seu fructuum terre, Rotarum molendini et vinee predictarum Idem Comes Mogh cum ea videlicet Domina Margaretha plene percipere, quartam vero partem eidem honorabili Capitulo Nitriensi administrare debuissent. Verum ipsis viam vniuerse carnis ingredientibus ipsa terra *Gereky*, Rote molendini predicte et vinea prefata cum vniuersis prouentibus in Ius perpetuum dicti Capituli Nitriensis deuolui totaliter debuisset, prout in eodem Priuilegio nostro priori continetur luculenter. Nunc ipsa Domina scilicet Margaretha spiritu deuocionis inducta, volens thesauros condere in celis, satisque facere voto cupiens, et peticionibus dicti Comitis Mogh Domini sui eam in ultima sua voluntate ad annuendum infrascripta deuote postulantis de perceptione prouentuum, seu fructuum dictarum trium parcium ipsius medie partis terre *Gereky*, duarum Rotarum Molendini predictarum et vinee supradicte se omnino perpetuo excepisse et ex nunc exciperet Dando et conferendo easdem tres partes prouentuum predictorum dicto Capitulo Nitriensi a modo seu deinceps in futurum perpetuo et irreuocabiliter possidere, percipere vel quoquo modo sibi videlicet ipsi Capitulo videbitur disponere de eisdem, Renunciauitque eadem Domina omni Iuri suo, omnique proprietati et dominio, quod vel quam in ipsis tribus partibus prouentuum seu fructuum terre Gereky, Rotarum Molendini et Vynee iteratis vicibus repetitarum usque suam vitam habere noscebatur, Nihilominus eciam prefatum Honorabile Capitulum in veros Dominos terre Gereky, duarum Rotarum Molendini et vinee prefatarum ac fructuum et prouentuum earundem pro parte sua ordinasset et legitimos constituisset Possessores. In cuius rei testimonium presentes nostro Sigillo consignatas eidem Honorabili Capitulo Nitriensi duximus concedendas.

Dominis Michaele Preposito, Petro Custode, et Nicolao Canonico et Notario Ecclesie nostre existentibus. Datum feria quarta in vigilia Festi Assumpcionis B. Matris. Anno Domini Millesimo Tercentesimo Trigesimo Sexto.

Eredeti hártya, vörös-zöld selyem-zsinórról függő ép pecséttel a nyitr. kápt. mag. levt. F. X. n. 8.

11.

1364. augusztus 10-én. Szigeti István, nyitrai püspök, Paztó nevü nyitramegyei falut Konth Miklós nádornak, és Lökös fiának Lászlónak Irug (Ürey) helységért a nyitrai káptalan előtt cserében adja.

Capitulum Ecclesie Nitriensis. Omnibus Xpi fidelibus presentibus et futuris presentes literas inspecturis Salutem in omnium Saluatore. Ne labantur cum tempore que in tempore peraguntur, prouida hominum discrecio adinuenit ut rerum legitime gestarum series fideli memorie literarum commendetur. Proinde ad Vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire. Quod Reverendo in Xpo patre et domino domino fratre *Stephano* sacr. scriptur. magistro diuina et apostolica gracia Episcopo ecclesie Nitriensis, prelato nostro ab vna. Item Magnifico viro domino *Nicolao Konth* Regni Hungarie Palatino et Iudice Comanorum ac *Ladislao filio* quondam mgri *Leukus* fratris eiusdem parte ab altera in medium nostri personaliter venientibus, expositum extitit per eosdem ministerio viue vocis pariter et relatum, quod quia possessio dicti dni Episcopi et sui Episcopatus *Paztoh* vocata et in comitatu Nitriensi existens, mediantibus literis Honorabilis Capituli ecclesie Strigoniensis priuilegialibus coram nobis exhibitis perpetuo Iure dicto episcopatui atinens (igy) possessionibus predicti domini Palatini et eiusdem Ladislai propinquior et per consequens eisdem domino Palatino et Ladislao vtilior fructuosior et magis necessaria, quam ipsorum possessio *Irug* vocata

in eodem Nitriensi Comitatu habita foret, E conuerso dicta possessio Irug, vigore literarum nostrarum priuilegialium praefatis domino . . . et Ladislao pertinens propter suam propinquitatem vtilior melior fructuosior et magis necessaria, quam dicta possessio Paztoh vocata . . . dno Episcopo et suis successoribus existeret, ob hoc idem dnus Epus ex commissione literaria Venerabilis in Xpo patris et dni dni . . . Dei et apostolica gracia Archiepiscopi Strigoniensis Locique eiusdem Comitis perpetui, ac beneplacito Excellentissimi domini *Lodovici* Dei gracia Incliti Regis Hungarie domini nostri, vt in literis eorundem patenter confectis coram nobis productis vidimus contineri, ac nostro consensu, in possessionibus eorundem pretactis consilio et deliberacione sufficienti prehabita tale concambium et perpetuam commutacionem fecissent et fecerunt coram nobis, vt idem dnus Epus predictam possessionem Paztoh cum omnibus suis vtilitatibus Iuribus prouentibus et pertinencijs vniuersis prenominatis dno Palatino et Ladislao ac suis posteris dedisset et tradidisset, Immo in nostri presencia tradidit ac contulit in concambium dicte possessionis Irug perpetuo et irreuocabiliter possidendam et habendam, Nil Iuris, nilque proprietatis vel dominij sibi et suis successoribus de eadem reseruando. In cuius possessionis concambium prefatus dominus Palatinus et Ladislaus eandem possessionem ipsorum Irug modo simili cum omnibus vtilitatibus et pertinencijs suis in concambium dicte possessionis Paztoh eidem dno Epo et suis successoribus dedissent et tradidissent, et dederunt ac contulerunt coram nobis perpetuo et irreuocabiliter possidendam et habendam, Nil Iuris nilque dominij sibi et suis posteris reseruando ex eadem, prefatus autem dnus Episcopus omnia Instrumenta ipsius possessionis Paztoh quibus mediantibus eandem ipse et sui antecessores possedissent et conseruassent, eisdem dno Palatino et Ladislao, E conuerso vero predicti dnus Palatinus et Ladislaus Instrumenta ipsorum predicta in facto sepefate possessionis Irug confecta eidem dno Episcopo coram nobis as-

signarunt et dederunt ad ipsorum Iuris conseruacionem et tutelam, sicque et Idem dnus Epus ipsos dominum Palatinum et Ladislaum ac ipsorum heredes, vicissim dnus palatinus et Ladislaus dictum dnum Epum et suos successores in factis predictarum possessionum iam supradicto modo permutatarum ab impeticionibus expedire et in eisdem conseruare tenerentur. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes duximus concedendas Sigilli nostri pendentis munimine roboratas et per modum alphabeti intercisas. Datum ipso die festi sancti Laurencij mart. Anno Domini Millesimo CCC° LX° tercio magro Johanne Lectore ecclesie nostre existente.

Eredeti rozsdafoltos hártya, melyről a pecsét levált, a nyitrai püspökség levéltárában. D. M. Fasc. 3. n. 2.

12.

1364. A zobori konvent jelentése, a nyitrai káptalan Gerencsér, Malantha Nagy- és Kis-Tormos nevü birtokain végzett határjárásról.

Conventus Monasterij S. Hypoliti de Zuborio, omnibus Christi Fidelibus Praesentium notitiam habituris, Salutem in nomine Salvatoris. Ad universorum notitiam, tam praesentium, quam futurorum harum serie volumus pervenire: Quod cum Nos ad amicabilem petitionem Magnifici Viri Nicolai Konth Regni Hungariae Palatini et Iudicis Cumanorum literatoriam iudicariae deliberationis eiusdem formam exprimentem, una cum Michaele de Hind homine Eiusdem, unum ex Nobis, videlicet Fratrem Iacobum Sacerdotem ad reambulandas Metas Possessionis Comitis Petheu de Kolon Gerenchér vocatae, et metas Possessionum seu terrarum Honorabilis Capituli Ecclesiae Nittriensis Malanta et Teremos vocatarum et easdem ab invicem distinguentes et metaliter separantes misissemus; ijdem ad nos reversi, Nobis concorditer re-

tulerunt, Quod praefatus Homo dicti Dni Palatini, in Octavis Festi Nativitatis S. Ioannis Bapt. proxime praeteritis, cum eodem homine nostro ad faciem dictae Possessionis Gerenchér, Vicinis et Commetaneis earundem legitime convocatis, et eisdem Partibus, videlicet Magnif. Petheu personaliter, pro Capitulo autem praedicto, Honorabilibus Viris scilicet dno *Petro Archidiacono Trinchiniensi,* Magistro *Ioanne Lectore* ac Magistris *Iacobo Custode* et altero *Iacobo et Stephano* eiusdem Ecclesiae Canonicis praesentibus, accedendo, eandem per suas veras metas et antiquas iuxta ostensionem Partium utrarumque concordem, reambulassent, reambulataque et a praedictis Possessionibus Malantha et Teremos novis metarum erectionibus separantes et distinguentes, utrisque Partibus sua Iura reliquissent et commisissent, perpetuo et irrevocabiliter, pacifice et quiete possidenda, tenenda pariter et habenda, nullo prorsus Contradictore apparente. Metae autem, quibus eaedem Possessiones ab invicem distinguuntur et separantur, currerent ordine subsequenti. Videlicet, quod primo inciperent iuxta viam publicam, quae ducit de Pogran ad Nittriam, a duabus metis terreis, a parte meridionali, et curreret in eadem via, tenendo metas cum *magna Teremos,* atque ad fossatum magnum vulgariter *Cehernc sarka* (?) dictum et per dorsum ipsius fossati dimissa via praedicta currit supra usque ad finem eiusdem fossati et ibi penes monticulum *domb* vulgariter dictum, duas metas terreas erigi fecissent, quarum una a parte meridionali, existens ipsi Possessioni Gerenchér, altera vero a parte septemtrionali adiacens, separaret Possessionem Teremos Capituli praenotati. Deinde ad eandem orientalem tendendo, ventum ad alias duas metas terreas, praemisso modo separantes. Inde ad duas metas terreas, modo ut supra separantes. Deinde ventum ad viam *mély ut* vulgariter dictam, quae ducit de Gerencsér praedicta ad Zuburium, et ibi ex utraque parte ipsius viae duas metas terreas erigi fecissent, quarum una a parte occidentali habita ipsi Possessioni Teremos Capituli, altera vero a plaga orientali exi-

stens Possessioni Gerencsér memoratae; deinde per ipsam viam currit ad septemtrionalem ad duas metas terreas penes ipsam viam erectas, eodem modo separantes. Deinde per eandem viam ad eandem partem currendo, veniret ad tres metas terreas, in valle penes ipsam viam ex utraque parte habitas, quarum una a parte occidentali existens, saepedictae Possessioni Teremos; altera vero ab alia parte ipsius viae habita a parte septemtrionali Monasterio Zuburiensi; tertia vero penes eandem a parte meridionali adiacens, separaret possessionem Gerencsér saepedictam. Deinde per metas currentes et duplicatas, per eandem vallem curreret supra ad Petram maximam; Inde ascenderet cacumen ipsius montis *Zoborhegy* vulgariter dicti, ad metas terreas antiquas duplicatas, deinde in dorso montium per metas concurrentes et duplicatas veniret ad duas foveas magnas *öregh verem* vulgariter dictas; deinde ad lapidem *keresztes* dictum, inde ad Puteum *Pásztor kúttya* nominatum; Hinc ad tres metas terreas iuxta viam publicam, quae ducit de Csitár ad Nittriam, quarum una a parte occidentali existens, separaret ipsi Possessioni Gerencsér, altera vero penes eandem, a parte orientali habita Possessioni Csitár antedictae; tertia vero ex altera parte ipsius viae a plaga meridionali adiacens, Possessioni Malantha supradictae. Deinde per ipsam viam flecteret versus Occidentem, et veniret ad duas metas terreas, ex utraque parte ipsius viae habitas; Deinde ad alias duas metas terreas, similiter ex utraque parte dictae viae habitas; Inde iterum ad alias duas metas terreas modo simili erectas, quarum superiores, scilicet plaga meridionali adiacentes separarent Possessionem Gerencsér, Aliae autem metae a parte inferiori viae praedictae, videlicet a parte meridionali existentes Possessionem Malantha memoratam. Ab hinc flecteret ad meridiem et curreret infra ad duas metas terreas subtus arborem *cher* vulgariter erectas, exinde flecteret directe ad meridiem, et veniret ad metas duas terreas; Illic flecteret directe ad Occiden-

tem et veniret ad duas metas terreas; Deinde ad alias duas metas terreas, et iterum ad duas metas terreas principales et ibi terminatur, quarum superiores a parte septemtrionali adiacentes, separarent Possessionem Generesér saepius nominatam; Aliae vero penes eandem a parte inferiori scilicet a plaga meridionali existentes Possessionem Malantha saepedictam. — Anno Domini Millesimo Trecentesimo Sexagesimoquarto.

Kiadta Fejér. Cod. D. IX. 3. 447. — 1715 május 14-én kelt átirata a nyitr. kápt. mag. levt. F. II. n. 12.

13.

1374. febr. 2-án. I. Lajos király a nyitrai egyházat a Semragd által adományozott Püspöki, Nasticz, Horov és Kis-Pográny faluk birtokában megerősiti.

Lodovicus Dei gracia Hungarie, Polonie, Dalmacie, Croacie, Rame Seruie Gallicie, Lodomerie Comanie Bulgarieque Rex, Princeps Sallernitanus et Honoris Montis sancti Angeli Dominus, Omnibus Xti fidelibus presentibus pariter et futuris presencium noticiam habituris Salutem in Domino sempiternam, De singulorum prouisione solliciti circa sanctam matrem ecclesiam quam cultu veneramur precipuo curam debemus impendere specialem, vt in ea Deo famulantes regio adiuti presidio quiete viuant et placabilem hostiam offerre valeant Saluatori. Proinde ad Vniuersorum tam presencium quam futurorum noticiam harum serie volumus peruenire, Quod Ven. in Xto pater dominus frater *Dominicus* olym domini Pape penitenciarius nunc episcopus Nitriensis fidelis Nobis et deuotus ad nostre Serenitatis accedens presenciam, Exhibuit Nobis quasdam literas priuilegiales Honor. virorum *Theophyli* prepositi et *Capituli Strigoniensis* ecclesie, super donacionibus possessionum *Pyspeky, Nexe,*[1] in Trinchy-

[1] Nasticz.

niensi. *Horow* in Borsyensi et *Kyspagran* vocatarum in Nitryensi Comitatibus existencium per condam Comitem *Semragdum* Episcopatui dicte ecclesie factis confectas et emanatas tenoris subsequentis, Supplicans idem dnus episcopus nostro culmini regio prece subiectiua vt easdem acceptare approbare ratificare et pro ipso suisque successoribus episcopis nostro dignaremur priuilegio confirmare. Quarum tenor talis est. Nos Theophylus prepositus et Capitulum Strigoniensis ecclesie Significamus quibus expedit presencium per tenorem vniuersis. Quod Comes Semragdus filius Adam de Comitatu Trynchyniensi, mittens ad nos suum nuncium petiuit a nobis humiliter et instanter, vt cum idem esset debilis ita quod ad nos personaliter accedere non valeret mitteremus ad eundem vnum virum discretum et ydoneum nomine nostro coram quo idem de bonis a Deo sibi datis et collatis disponeret et eciam ordinaret, et postmodum super hys nostras literas et priuilegia dare deberemus. Nos itaque iustis eiusdem Comitis Semragdi peticionibus annucentes, discretum virum et honestum *Iwanka* Sacerdotem prebendarium Chori nostri Hominem fidedignum nomine nostro ad eundem duximus destinandum, Qui ad Nos reuersus Nobis recitauit, quod idem Comes Semragdus de possessionibus suis iuste et legitime per industriam suam acquisitis exceptis possessionibus suis hereditarijs quasdam possessiones suas videlicet Pispeky in qua est Ecclesia in honorem sancti Michaelis Arch. Item aliam possessionem suam vicinam et commetaneam predicte ville sue Pispeky Nexe vocatam in Comitatu Trinchyniensi existentes cum Molendinis et omnibus vtilitatibus suis ac pertinencijs, Item terciam possessionem suam Horow vocatam in Comitatu Borsiensi inter Kalna Endred et Luk ac Peel existentem. Item quartam possessionem suam Kys pagran vocatam in Comitatu Nitryensi existentem, cum vineis vtilitatibus ac pertinencijs suis, dedisset donasset et contulisset Ecclesie Nitryensi beat, Emerami, Zorardi et Benedicti et per consequens Episcopatui Iure perpetuo et irreuocabiliter tenendas ha-

bendas et possidendas nichil Iuris proprietatis seu dominij in eisdem sibi reseruando, sed dominium et ipsam proprietatem predictarum possessionum in ipsam Ecclesiam Nitriensem et per consequens in episcopatum plene transferendo, et solam porcionem ac vsum fructuum eiusdem vinee sibi ex voluntate et consensu ven. in Xto patris *Iohannis* Dei gracia episcopi Nitriensis locique eiusdem Comitis perpetui, tempore cum hec donacio Episcopatui per eundem Comitem Semragdum facta fuit retinuisset, post mortem vero eiusdem redibunt ipsi episcopatui et quantum ad possessionem et vsum futurum plene et perfecte assecurauit etiam idem Homo noster coram nobis, Quod idem ven. Pater dominus Iohannes eppus Nitriensis assumpsisset, quantum easdem possessiones per sepefatum Comitem Semragdum donatas et legatas pacifice et quiete eadem Nitriensis Ecclesia possidere inciperet, sibi Comiti Semragdo in vita et in morte et fratri suo ac proximis et posteris suis omni fauore omni emolumento et auxilio quibus posset, adesse vellet et prodesse. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes literas nostras priuilegiales eidem dedimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri *Ladislai* Lectoris Strigoniens. in festo b. Sixti Pape et M. Anno Domini M° CCC°°° Vigesimo Secundo. Nos itaque attendentes prefatam supplicacionem ipsius domini episcopi fore iustam Iuri consonam salutique nostre proficuam et admissione dignam, tum pro eo, tum eciam quia dictus dominus episcopus in pacifico dominyo prescriptarum possessionum et suarum pertinenciarum se existere et apud manus suas fore easdem asseruit, pretactas literas dictorum prepositi et Capituli Stigoniens. recipientes easdem iustas veras et omni suspicione carentes totis earum tenoribus presentibus de uerbo ad uerbum conscriptis et insertis simul cum donacionibus annotatarum possessionum in eisdem literis expressis et contentis acceptamus approbamus ratificamus et pro ipso domino episcopo, suisque successoribus episcopis ecclesie Nitryensis predicte perpetuo valituras

confirmamus presentis priuilegij nostri patrocinio mediante. Saluis Iuribus alienis. In cuius confirmacionis nostre euidens testimonium firmitatemque perpetuam presentes concessimus literas nostras priuilegiales, pendentis et autentici sigilli nostri noui duplicis munimine roboratas. Datum per manus Honor. viri magistri Valentini Lectoris Strigoniensis, Doctoris Decretorum Aule nostre Viceeancellarij dilecti et fidelis nostri Anno Domini Millesimo. Trecentesimo. Septuagesimo. Qarto. quarto Nonas februarij Regni autem nostri Tricesimo tercio, Venerabilibus in Xto patribus Dominis Thoma Strigonien. Fratre Stephano Colocen. Vgulino Spalaten. Nicolao Iadren. et Elya Ragusyen. Archyepiscopis. Michaele Agrien. Demetrio Transsiluano. Stephano Zagrabyen. Vilhelmo Quinqueeclesien. Colomano Iaurien. Ladislao Wesprym. Iohanne Wachyen. sumpmo Thesaurario nostro. Dominico Var. Nicolao Chanad. fratre Dominico Nitrien. predicto. Petro Boznen. Stephano Syrmyen. Petro Traaguryen. Paulo Tyninyen. Demetrio Nonen. Stephano Ffaren.[1] Matheo Sybinycen. Michaele Scardonen. Iacobo Makaren. Bonauentura Senyen. et Petro Korbauyen. Ecclesiarum Episcopis, Ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Magnificis viris Emerico Regni nostri Palatino, Stephano Woyuoda Transsiluano Iacobo de Scepus Iudice Curie nostre. Iohanne Palatini magistro Thauarnicorum nostrorum. Inclito Principe Domino Karolo Duce Duracij. Dalmacie et Croacie Banatum tenente. Nicolao de Machow. Petro dicto Zwdor, tocius Sclauonie Banis, Georgio pincernarum. Paulo Dapiferorum. Iohanne Ianitorum. Stephano Agazonum nostrorum magistris ac Michaele dicto . . eer Comite Posoniensi. Alijsque quam pluribus Comitatus Regni nostri tenentibus et Honores.

Hártyán irt eredetije, függő pecsét nélkül a káptalan magán levéltárában. F. 10. n. 1.

[1] Pharensi.

14.

1406. A garan-szent-benedeki konvent bizonyság-levele, hogy a nyitrai káptalan és Eőri Tamás és Miklós, Dubnicza, más néven Szulócz falu határai iránt barátságosan megegyeztek.

Nos Conuentus Monasterij Sancti Benedicti de iuxta Gron. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit Vniuersis Quod cum iuxta continencias literarum Magnifici Viri Domini Nicolai de Gara Regni Hungarie Palatini, Iudicis Comanorum adiudicatoriarum, modum et formam sue Iudiciarie Deliberacionis in se exprimencium inter honorabile Capitulum Ecclesie Nitriensis Agens ab una, nec non Magistros Thomam et Nicolaum filios Petri filij Thome de Evr in Causam attractos parte ab altera emanatarum, per consequensque nobis directarum, unaque cum Magistro Nicolao de Saagh Homine et Notario ipsius Domini Palatini, in prescriptis suis literis Palatinalibus nominatim expresso, de Curia Regia pro prescriptis partibus specialiter deputato, duos ex nobis videlicet Religiosos viros fratres Andream pro parte annotati Capituli Nitriensis, nec non Petrum presbyteros, pro parte predictorum Thome et Nicolai ad contenta predictarum literarum Palatinalium, suo modo peragende, nostros pro Testimonio fidedignos destinassemus. Demum ijdem exinde ad nos reuersi nobis conformiter retulerunt, Quod ipsi in Octauis festi beati Georgij Mart. proxime preteriti et alijs diebus ad id aptis et sufficientibus, ad facies possessionum Lehotka, ipsorum in Causam attractorum Dwbnycza alio nomine Zwlocz nocatarum, nec non terrarum arabilium *Egedfeldje* siue *Trepfelde* an *Grabfelde* nuncupatarum memorati Capituli Nitriensis, vicinis et commetaneis ipsarum vniuersis inibi legitime conuocatis, et Honorabilibus viris, dominis *Francisco* Custode et Vicario, *Thoma* Lectore, *Vito* Archiadiacono Trinchiniensi et *Paulo* Canonicis dicte Ecclesie Nitriensis, legitimis procuratoribus Capituli supradicti, nec

non annotatis Magistris Thoma et Nicolao filijs Petri in causam attractis, presentibus accessissent, Et cum primo prescriptam possessionem Dwbnycza alio nomine Zwlocz vocatam, per metas et cursus metales in literis olim domini Bele incl. Regis Hungarie fel. reminiscencie priuilegialibus, in prescriptis literis domini Palatini sensualiter conscriptis, insertis, A prima meta earum usque ad ultimam reambularunt, ipsaque reambulacione facta, an subscripte mete et cursus earum dictam possessionem Lehotka, dictorum in causam attractorum totaliter uel partialiter includeret, uel excluderet, et hoc utrum dicta terra Egyedfelde, alio nomine Trepfelde seu Grabfelde uocata, ad septuaginta iugera terre se extendens, terra usualis eiusdem possessionis Lehotka esset et existeret nec ne, uidere et diligenter intueri debuissent. Tandem memorati Honorabiles viri domini Franciscus, Thomas, Vitus et Paulus legitimi Procuratores predicti Capituli eiusdem persona ab una, parte vero ex altera sepe fati Magistri Thomas et Nicolaus personaliter coram ipsis Homine Palatinali et nostris Testimonijs adherendo sponte confessi extitissent in hunc modum, Quod ipsi videlicet Capitulum, item annotati magistri Thomas et Nicolaus sopitis et sedatis quibuslibet litium processibus quoquo modo hactenus contra se motis et exortis, vniuersis etiam literis eorum inquisitorijs, iudicialibus et alijs quibuslibet causalibus, demptis duntaxat omnibus et singulis munimentis et literalibus instrumentis eorum factum possessionarium tangentibus, seu quoquo modo concernentibus prorsus in earum vigoribus permanentibus uanis, cassis et uiribus carituris commissis et redditis, se se mutuo et alternatim, ac ad ipsos pertinentibus super omnibus causis, damnis, nocumentis, factis potenciarijs, sibi ipsis inuicem usque ad hec tempora illatis et perpetratis, nec non vniuersorum Iudiciorum grauaminibus, in alterutrum aggregatis, expeditos committendo totaliter, super factis dictarum metarum prescripte possessionis Dwbnycza, alio nomine Zwlocz uocate a parte Castri eorundem Thome et Nicolai Apon uocati, concordando

inter se, et eorum beneplacita uoluntate disposuissent et ordinassent. Quod signa metalia, mediantibus quibus solum dictum Castrum Apon et prescripta possessio Dwbnycza, seu Zwlocz uocata distinguuntur seu separaretur, inciperentur hoc ordine. Qud primo per quandam uiam, que transiret de uilla Apon ad conterminum uinearum, inter predictum Castrum Apon et dictam possessionem Dwbnycza seu Zwlocz uocatam, adiacentem, penes quandam arborem piri satis magnam habitam, et sursum per eandem uiam, seu semitam, inter easdem uineas sitam apparentia signa tendendo, ueniret ad quoddam spinetum, uulgo *Mesde* dictum in medio uinearum factum, abinde per idem spinetum directe transeundo, per quoddam permissorium, per ipsas partes per succisiones arborum ab inuicem separatum, iret ad rupem seu quendam magnum lapidem, deinde similiter per idem permissorium et succisiones arborum, seu lignorum ueniret ad quandam uiam de ipsa Zwlocz egredientem, iuxta quam uiam pro signis metalibus essent arbores Illicee cruce signate, et abinde semper per eandem uiam et arbores ex utraque parte eiusdem uie existentes, cruce signatas iret ad quendam fontem *Zen kut* uocatum, et ibi mete a dicto Castro, cum prescripta possessione annotati Capituli Nitriensis Dwbnycza separarentur. Preterea tam prescripti procuratores annotati Capituli quam eciam annotati Magistri Thomas et Nicolaus id assumpsissent et annuissent, ut uniuerse eorundem Silue, Nemora et fenilia, Saltualia seu siluestria, demptis duntaxat syluis permissorijs ac pratis talibus, in quibus dudum diuisio inter Iobagiones eorum facta extitisset et fuisset, communiter uti absque omni contradiccione et occasione qualibet relegata, per easdem partes et eorum Iobagiones, reliquissent et commisissent. Ceterum uniuersas terras, quas prescripti Magistri Thomas et Nicolaus, nec non Iobagiones eorum feudaliter hactenus a dicto Capitulo conseruassent, hoc modo eidem pacifice et quiete resignassent et remisissent, ut si idem Capitulum, seu eorum Iobagiones easdem terras arare et seminari facere uellent, arandi et seminandi

haberent liberam facultatem, Si uero nollent extunc idem Capitulum non alijs quibuspiam, nisi eisdem Magistris Thome et Nicolao, seu eorum Iobagionibus in predicta Apon et Lehothka commorantibus annuatim de singulis Iugeribus terrarum singulas capecias seu metretas frugum, more alias consueto ipsi Capitulo dare et administrare teneantur. Et si in hoc tepidi et contumaces fuerint et existerent, tunc ipsi Magistri Thomas et Nicolaus in quolibet termino annuali solucione non soluta, semper in duplo eorundem reddituum seu Capeciarum conuinci debeant ipso facto, Tali uinculo obligaminis interposito, quodsi qua partium temporis in euentu in omnibus premissis, uel aliquibus premissorum singulis persistere nollet, uel non curaret, et hoc talis pars lesa contra partem illesam euidenti et comprobabili documento comprobare seu certificare posset seu ualeret, Tunc talis pars contra partem alteram comprobantem in Quinquaginta Marcis denariorum grauium ponderum absque Iudiciaria porcione ante litis ingressum deponendis conuincatur eo facto. Ad que omnia premissa, et queuis premissorum singula prescripti procuratores annotati Capituli, Idem Capitulum uirtute Procuratorum premissa, annotati quoque Magistri Thomas et Nicolaus se eorum personali astantia coram ipsis palatinali et nostris hominibus sponte obligassent. In cuius rei testimonium, stabilitatemque perpetuam presentes literas nostras priuilegiales, pendentis autentici Sigilli nostri munimine roboratas eidem Capitulo Nitriensi duximus concedendas. Iusticia suadente. Datum quinto die diei octauarum festi beati Georgij Mart. prenotati Anno domini Millesimo Quadringentesimo Sexto.

Rádeczi István egri püspök és kir. helytartó 1582. jun. 19-én kelt átiratából. Vizfoltos hártya, a fehér-vörös zsinóron függött pecsét roncsaival, a káptalan magán levéltárában, F. V. n. 12.

15.

1421. Jun. 12. Hinkó nyitrai püspök a nyitrai káptalannak Nyitra vizén épült malmát, melyet egy ideig jogtalanul birt, ugyanannak visszatériti, s egy fürdőt is adományoz.

Nos Hinco Dei et apostolice Sedis gracia Eppus Ecclesie Nitriensis, Locique eiusdem Comes perpetuus nec non Gubernator Abbacie Zoboriensis, Memorie commendantes tenore presencium significamus, quibus expedit universis, Quod quamvis Nos Molendinum honorabilis Capituli predicte Ecclesie nostre Nitriensis, extra murum Civitatis nostre Nitriensis predicte a parte meridionali super fluvio Nittra situm et habitum, ex proprio mot — — per aliquod temporis spacium hactenus quodammodo tenuerimus, tamen Nos considerantes predictum Molendinum semper et ab antiquo ipsuis Capituli fuisse et esse, eidemque rite et legitime pertinere debere, prout etiam vigore Literarum Venerabilis in Xto patris et Dni Dni Brande Sedis Apostolice Legati adiudicatoriarum ipsi Capitulo omni iure pertinere dinoscitur, volentes etiam Capitulo cum eodem potius de perpetua pacis unione finaliter congratulari, quam Iuri ipsorum in aliquo indebite derogare, ne idem Capitulum contra Nos pretextu ipsius Molendini de cetero cuipiam videretur querulare, Ipsum Molendinum, cum omnibus suis utilitatibus et proventibus, quovis nomine vocitatis, eidem Capitulo remisimus et resignavimus. Insuper unum nostrum Balneum similiter foris Murum predicte Civitatis nostre Nitriensis in opposito predicti Molendini, per nos cum propriis nostris sumptibus et expensis de — — — edificari procuratum pure propter Deum, pro nostre et Epporum Predecessorum Successorum ac Parentum et Fratrum nostrorum animarum salute, eidem Capitulo in perpetu . . elemosinam, testamentumque eternum dedimus, donavimus et contulimus, imo remittimus et resignamus, damusque donamus et conferimus ac — — — — dona salu-

bria, ad hec adiuvante divina Clementia in futurum disponere eidem intendimus et optamus, Iure perpetuo et irrevocabiliter possidere — — — — — nil Iuris vel proprietatis seu dominij in eisdem Nobis res — — — — — Ius et dominium eorundem in Ipsum Capitulum transferendo, Ita videlicet Quod ipsum Capitulum singulis Annis cottidie (igy) diuinum officium, unam Missam — — — diebus Sabbati tantum de beata Virgine semper post primam in magna ara in dicta Ecclesia nostra Nitriensi fundata, peragi facere et singulis — — — — — universi Domini de Capitulo eidem Misse defunctorum, Offertorium more solito facientes personaliter interesse semel, et vigilias mortuorum — — — — — — — — decantare debeant, hys non pretermissis, quod nec Nos, nec nostri Successores, sive Cives pretacte Civitatis Nitriensis in preiudicium ipsius Balnei aliud Balneum in Civitate, vel extra Civitatem construere seu edificare valerent, Et quod omnes Cives et singuli Iobagiones nostri ad Eppatum pertinentes in prescripto Molendino sine omni impedimento nostro et nostrorum Officialium quorumlibet, ac Successorum semper et in perpetuum liberam molendi habeant facultatem. Insuper quodsi per negligenciam predicti Capituli prefatum Balneum annichilaretur, quod absit, extunc ipsum Capitulum in quinquaginta Marcis denariorum parve monete convincetur, ipso facto, quam penam uolumus per nostros Successores, seu eorum homines ad hoc deputatos exigi et ipsum Balneum iterato reformari, ne quoquo per desolacionem ipsius Balnei diuinum officium diminui videatur. Quam Donacionem nostram et disposicionem presentem volumus et per viscera Misericordie Dei nostri petimus per Nostros Successores inviolabiliter observari in redempcionem et salutem animarum nostrarum. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes Literas nostras priuilegiales pendentis et autentici Sigilli nostri pontificalis munimine roboratas Eidem Capitulo duximus concedendas. Datum Nitrie feria quinta proxima

post festum beati Barnabe Apli Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Vigesimo Primo.

Eredetije, szakadozott hártyán irva, pecsét nélkül, a káptalan magán levélt. Fasc. II.

16.

1424. Gara Miklós nádor Malántha földjét, Emökei Jakab felperes keresetének elutasitásával, a nyitrai káptalannak megitéli.

Nos Nicolaus de Gara Regni Regni (igy) Hungarie Palatinus et Iudex Comanorum Memorie commendantes tenore presencium significamus quibus expedit vniuersis. Quod in Congregacione nostra generali Vniuersitati Nobilium Comitatus Nitriensis, feria secunda proxima post festum Omnium sanctorum prope Ciuitatem Nitriensem celebrata *Iacobus* filius *Thome de Emewke* de medio aliorum exurgendo, contra Honorabile Capitulum ecclesie Nitriensis proposuit eo modo, Quomodo ipsum Capitulum quamdam terram *Malantha* vocatam ipsum pleno Iure concernentem, minus iuste conseruaret, et ibidem literas Domini *Ladislai* Olim Regis dicti Regni Hungarie patentes prope *Pankatha* in festo beati Georgij mart. Anno Domini Millesimo Ducentesimo Octuagesimo quarto editas demonstrauit, eatenus nos informantes, Quomodo ipse Ladislaus Rex consideratis fidelitatibus et seruicijs Comitis *Petri* filij *Zobozlow* de *genere Ludan,* quandam terram Castri sui Nitriensis Malantha vocatam, que cum virgultis et terra arabili, vt uisu potuisset considerari, vsui quinque aratrorum vel citra sufficeret eidem Comiti Petro per hominem suum, sub testimonio dicti Capituli Nitriensis statueret eidem Petro et suis Heredibus perpetuo possidendam contulisset. Ipsis itaque Literis presentatis ipse Iacobus racionem conseruacionis ipsius terre Malantha assignari postulauit per Capitulum antefatum. Quo percepto Magister *Cosmas Canonicus,* pro ipso Capi-

tulo Nitriensi cum procuratorijs Literis eiusdem exurgendo, .respondit ex adiuerso, Quomodo ipsa terra Malantha prefato Capitulo Nitriensi vigore Instrumantali pertineret, et ibidem Litteras Domini *Karoli* similiter Regis Hungarie, Priuilegiales septimo Kalend. Ianuarij Anno Domini Millesimo Trecentesimo Vigesimo Sexto, Regni autem sui Anno similiter Vigesimo Sexto emanatas, confirmantes verbaliter tenorem Litterarum Capituli Strigoniensis Statutoriarum eidem Karolo Regi rescriptarum demonstrauit, in quarum seriebus inter alia habebatur, Quomodo homo ipsius Karoli Regis cum testimonio dicti Capituli Strigoniensis inter alia Iura prefate Ecclesie Nitriensis ad faciem terre Malantha inter terras *Pogran* et *Gerencher* existentis accedendo, eam nullo contradictore apparente, prescripto Capitulo Ecclesie Nitriensis statuisset, cum suis Vtilitatibus perpetuo possidendam, quam tandem terram Malantha Idem Karolus Rex vigore dicti sui Priuilegij ipsi Capitulo Ecclesie Nitriensis confirmasset, premissarum itaque Literarum per ipsas partes in alterum modo preuio productarum exhibicionibus factis eedem partes se nulla plura Instrumenta preter preexhibita facto in premisso habere, et exhibere posse referentes, eis per Nos in premissis Iudicium fieri postularunt. Vnde licet prescriptus Iacobus filius Thome de Emeuke sub confidencia dictarum Literarum annotati Regis Ladislai prefatam terram Malantha ab ipso Capitulo Nitriensi requirendo sibi ipsi vendicare pretenderit. Tamen quia Idem Iacobus nullas Literas prohibitorias, protestatorias, aut Litis mocionem denotantes facto in eodem per Nos tribus vicibus requisitus, exhibere potuit, et nec in futurum exhibere curauit, prefatum vero Capitulum Nitriense a prescripto tempore Restatucionis dicte terre Malantha, inter prescriptas terras Pogran et Gerenchir adiacentis, videlicet a prescripto Anno Millesimo Trecentesimo Vigesimo Sexto usque incepcionem presentis litis, quod tempus prescripcionis Ecclesijs attributum diu transcendebat, pacifice et quiete sine omni mocione permansisse dinoscitur, Consuetudinaria vero lege dicti

Regni Hungarie ab antiquo approbata requirente, Quicunque in facto alicuius Iuris possessionarij contra Ecclesias usque Annos Quadraginta duos tempus scilicet prescripcionis eis attributum prohibiciones, protestaciones, aut Litis mocionem denotantes facere neglexerit, talis ipso Iure possessionario priuari solet, Detentor vero eiusdem perpetuo dominio ipsius potiri debet, His igitur ex causis prefatus Iacobus de Emeuke eandem terram Malantha ab ipso Capitulo Nitriensi indebite requirere, nec Causam Iuri et proprietati suis applicare posse Nobis item Vice Comiti, Iudicibus Nobilium, Iuratisque Assessoribus ac ceteris Nobilibus ipsius Nostre Congregacionis in Iudicio sedentibus et super hys deliberantibus cernebatur, Ideirco premissis suo modo consideratis et intellectis, eandem terram Malantha cum dictis Nostris Assessoribus prefato Capitulo Nitriensi adiudicantes, relinquimus et committimus sibi cum suis vtilitatibus Iure ad ipsum pertinente in Sempiternum tenere et habere Authoritate Nostra Iudiciaria mediante, Salvo Iure alieno, prefatum Iacobum de Emeuke pro indebita requisicione eiusdem terre contra prefatum Capitulum in emenda valloris (igy) eiusdem conuictum extitisse decernendo. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes Litteras nostras Priuilegiales pendentis authentici Sigilli munimine roboratas eidem Capitulo Nitriensi duximus concedendas. Datum Vigesimo die Congregacionis nostre predicte in loco memorato Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Vigesimo Quarto.

Eredeti hártya, a fehér-kék zsinórról függött pecsét nyomaival, a káptalan magán levt. XII. n. 3.

17.

1430 April 10 én. Zsigmond király a nyitrai káptalannak Kis-Tapolcsán, Malonyán, Eősed, Malus és Bayka helységekben fekvő bizonyos részbirtokokat adományoz.

Nos Sigismundus etc. Memorie commendamus tenore presencium quibus expedit vniuersis. Quod quia firma sensibus nostris credulitas suggerit, vt quanto alciori status preeminencia et sanccioribus titulis ecclesias dei insignimus, tanto pocioris proueccionis fructum, et sincerioris deuocionis affectum, ipsa sancta matre ecclesia obtinente, sub mentis nostre stabilitate et spe laudabili, gerere dignoscimur, et prompcioribus votis altissimi beneplacito nos conformamus, vt in nobis veluti gratitudinis filio iugiter quod delectat diuina clemencia inueniat, et ex eo in nostris deuotis actibus illud colligat quod in suauitate queat degustare, Ideo nos inter alias reipublice curas de alto nobis commissas, que nobis non pauce sed plurime occurrunt, sincera nos prouocante deuocione, cupientes ecclesiam Nitriensem et Capitulum loci ipsius Dominosque de eodem alicuius munificencie antidoto decorare, vt ipsi domini de Capitulo, et alij ministri ecclesia in eadem ad seruicium conditoris altissimi instituti in eorum vite debita sustentacione vberius augeantur, vniuersas et quaslibet porciones possessionarias quondam Benedicti de Kystapolchan in eadem Kysthapolchan ac Malanyan Ewsed Malus et Bayka vocatis possessionibus in Comitatu Barsiensi situatis habitas et existentes, Alia eciam cuncta Iura possessionaria eiusdem vbilibet in Regno nostro Hungarie predicto existencia, per notam infidelitatis ipsius quondam Benedicti, quam Idem racione tradicionis Castri nostri Bruno vocati in terra morauie, prope metas dicti Regni nostri Hungarie habiti manibus perfidissimorum hereticorum Hussitarum, per ipsum quondam Benedictum alias proditorie facte, contra nostram maiestatem, imo et rempublicam, totum-

que Regnum nostrum Hungarie incurrerat, ad manus nostras Regias rite deuolutas et redacta, simulcum omnibus et singulis ipsarum vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet, Locis scilicet Sessionalibus, terris arabilibus cultis et incultis Agris, pratis, siluis Nemoribus, Montibus vallibus, Aquis fluuijs, aquarum decursibus, Molendinis, Molendinorumque Locis et generaliter quarumlibet vtilitatum integritatibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem porciones et Iura possessionaria de Iure spectantibus et pertinere debentibus sub ipsarum veris metis et antiquis limitibus, quibus eedem per dictum quondam Benedictum rite tente fuerunt et possesse, prefato Capitulo ecclesie Nitriensis, et consequenter dominis de eodem pro nostre et Predecessorum nostrorum Regum scilicet Hungarie, omniumque fidelium defunctorum animarum refrigerio et salute in perpetuam elemosinam dedimus, donauimus et contulimus, ymo damus, donamus et conferimus Iure perpetuo et irrevocabiliter possidendas tenendas, pariter et habendas. Saluo Iure Alieno Harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, quas in formam nostri Priuilegij redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate. Datum Tirnauie feria secunda proxima post dominicam Ramis palmarum Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Tricesimo. Regnorum nostrorum Anno Hungarie quadragesimo quarto, Romanorum Vigesimo et Bohemie decimo.

A garan-szent-benedeki konvent 1480-iki átiratából a kápt. magán levt. XXV. n. 7.

18.

1435. A garan-szent-benedeki konvent jelentése, a nyitrai káptalan beigtatásáról kis-tapolcsáni, malonyáni, csäsedi, malusi és baykai részbirtokaiba.

Nos Conuentus Monasterij sancti Benedicti de Iuxtagron Memorie commendamus tenore presencium signi-

ficantes quibus expedit vniuersis. Quod cum nos litteris Magnifici Comitis Stephani de Bator Iudicis Curie regie Adiudicatorijs, pro parte Capituli Ecclesie Nitriensis Super possessionaria statucione confectis nobis loquentibus, summo cum honore receptis Iuxta continencias earundem vnacum Thoma de Palahta homine Regio, litteris in eisdem nominaliter conscripto de Curia Regia, ad Id specialiter deputato, discretum virum Dominum Nicolaum Sacerdotem plebanum ecclesie de Thazar hominem et capellanum nostrum, ad infrascriptam Statucionem possessionariam faciendam, nostro pro testimonio transmisissemus fidedignum, Tandem ydem ad nos reuersi nobis concorditer retulerunt Quod ipsi octauo die festi beati Michaelis Archangeli proxime preteriti, et diebus ad Id sufficientibus, ad facies porcionum possessionariarum condam Benedicti filij Petri de Kysthapolchanj, in eadem Kysthapolchan Malanyan Ewsed Malus et Bayka vocatis possessionibus, habitarum, vicinis et commetaneis earundem vniuersis in Ibi legittime conuocatis et presentibus accessissent Ibique Idem homo Regius presente prescripto nostro testimonio Statuisset easdem porciones possessionarias cum omnibus ipsarum vtilitatibus et pertinencijs vniuersis prefato capitulo Nitriensi et sue ecclesie antedicte Regio donacionis titulo eidem incumbenti perpetuo possidendas tenendas pariter et habendas, contradiccione Gyule de predicta Kysthapolchan et aliorum quorumlibet non obstante, In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam, presentes litteras nostras priuilegiales, pendentis Autentici Sigilli nostri munimine roboratas Ipsi Capitulo Ecclesie Nitriensis duximus concedendas. Datum quintodecimo die diei Statucionis prenotate Anno Domini Millesimo quadringentesimo Tricesimoquinto.

Eredeti hártya, melyről a pecsét elvált, a nyitr. kápt. magán levt. F. XXV. n. 8.

19.

1447. November 30-án. Hunyadi János, Magyarország kormányzója a nyitrai káptalannak Molnosfalván a kir. haszonélvezeti jogot adományozza.

Nos Iohannes de Hwnyad Regni Hungarie Gubernator. Memorie commendamus tenore presencium Litterarum significantes quibus expedit universis. Quod nos tum ob spem nostre salutis, Tumque ad Requisitiones Reverendissimi in Xto patris domini Dyonisij Cardinalis Archiepi Strigoniensis et Magnificorum Michaelis Orzagh et Pangracij de Guth nobis propterea porrectas Totum et omne Ius regium si quod Regia Maiestas in possessione Molnosfalwa vocata in Comitatu Nittriensi existente habita qualitercunque haberet, ac Sacram ex quibusvis causis, modis, rationibus concerneret Coronam Simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet Terris scilicet arabilibus Cultis et incultis Agris pascuis pratis Silvis Nemoribus Montibus vallibus vineis vinearumque promontoriis Aquis fluuiis piscinis piscaturis Aquarumque decursibus. Molendinis et Molendinorum locis Et generaliter quarumlibet utilitatum et pertinenciarum eiusdem integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis ad eandem de Iure spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis quibus ipsa tenta et possessa fuissent, cum eo Iure quo nostre rite et legittime incumbit collacioni Noue donacionis titulo Authoritate nostre Gubernacionis Honorabili Capitulo Ecclesie Nittriensis dedimus, donauimus et contulimus ymo damus et conferimus Iure perpetuo et irrevocabiliter possidendum tenendum pariter et habendum Salvo Iure alieno harum nostrarum quibus Sigillum nostrum quo uti Gubernator Regni fungimur est appensum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Brassonie in Festo bti Andree

Apli Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Quadragesimo Septimo.

m. p. dni Gubernatoris.

Eredeti hártya, melyről a pecsét hiányzik, igen rongált állapotban, a kápt. magán levt. F. VIII. n. 3.

20.

1453. Szeptember 12-én. V. László király Hunyadi János kormányzónak Molnosfalván a nyitrai káptalan javára tett adományozását jóváhagyja.

Nos Ladislaus Dei gracia Hungarie Bohemie Dalmacie Croacie etc. Rex etc. Memorie commendantes tenore presencium significamus quibus expedit vniuersis, Quod nostre maiestatis veniendo in presenciam Venerabilis vir dnus Iohannes Cantor Canonicus et Vicarius ecclesie Nittriensis in spiritualibus generalis in sua ac Vniuersorum dnorum Canonicorum et Capituli loci eiusdem nominibus et personis exhibuit . . . . nostre celsitudini quasdam literas Priuilegiales fidelis nostri Spectabilis et Magnifici Iohannis de Hwnyad perpetui Comitis Bystricziensis alias predicti Regni nostri Hungarie Gubernatoris super donacione seu collacione Iuris nostri Regij in possessione Molnosfalva in Comitatu Nittriensi existente habiti auctoritate sue Gubernacionis ipsis dnis Canonicis et Capitulo ecclesie Nittriensis superinde confectas et emanatas tenoris infrascripti, Supplicans nostre celsitudini Idem dnus Iohannes suo et aliorum quorum supra nominibus et in personis debita cum instancia, vt easdem literas annotati Iohannis Comitis ratas gratas et acceptas habendo nostrisque literis similiter Príuilegialibus inseri faciendo, eisdem nostrum Regium . . . . dignaremur beneuolum pariter et assensum, quarum quidem literarum tenor sequitur in hec uerba: Nos Iohannes de Hwnyad etc. (Következik a 19. sz. oklevél.) Nos itaque humillimis supplicacionibus prefati dni Iohannis Canonici

et Vicarij . . . . . . Maiestati clementer exanditis et admissis, prescriptas literas dicti Comitis Iohannis non abrasas, non cancellatas nec in aliqua . . . . mere et sincere veritatis integritate pollentes, presentibusque de verbo ad verbum sine diminucione et additamento insertas ratas, gratas habendo eisdem nostrum Regium consensum prebuimus beneuolum pariter et assensum Nihilominus ob spem et deuocionem, quam in beatum Iohannem Apostolum et Ewangelistam, cuius nomini prefata Nittriensis ecclesia existit dedicata gerimus prescriptam possessionem Molnosfalwa in predicto Comitatu Nittriensi existentem ipsos dnos et Capitulum . . . . et vigore testamentario concernentem In cuius pacifico dominio ydem Capitulum Nittriense et dni Canonici . . . . . se vigore donacionis ipsius Iohannis Comitis . . . . . . persistere asserunt eciam de presenti simulcum cunctis suis vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet, premissis sicvt exponitur stantibus et se habentibus memorato Capitulo ecclesie Nittriensis et dnis Canonicis de eadem presentibus et futuris none nostre Donacionis titulo dedimus donauimus et contulimus, ymo damus donamus et conferimus perpetuo et irreuocabiliter possidendam tenendam pariter et habendam, Saluo lure alieno, harum nostrarum, quibus Sigillum nostrum secretum, quo vt . . . . appensum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Posonij feria quarta proxima post festum Natiuitatis beate Marie virginis gloriose Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Quinquagesimo tercio Regni autem in Anno Quartodecimo.

Szakadozott és igen megviselt hártya, pecsét nélkül, a kápt. mag. levt. F. VIII. n. 4.

21.

1456. május 1-én. V. László király IV. Lászlónak a nyitrai egyház javára 1285-ben kiadott szabadalom-levelét átirja és megerősiti.

Nos Ladislaus dei gracia Hungarie Bohemie Dalmacie Croacie etc. Rex Austrieque et Stirie Dux, nec non Marchio Morauie etc. Memorie commendamus, tenore presencium significantes, quibus expedit Vniuersis, Quod fidelis noster Reuerendus in xpo pater dnus Nicolaus Epus ecclesie Nitriensis, nostre Maiestatis personaliter veniens in presenciam suo ac Capituli loci eiusdem, nominibus et in personis, exhibuit et presentauit nobis, quasdam literas priuilegiales condam Incliti Principis domini Ladislai Regis Hungarie predecessoris nostri felicis reminiscencie, super certis libertatibus et priuilegijs per ipsum condam dominum Ladislaum Regem prefate ecclesie Nitriensi graciose concessis, inferius in tenore earundem literarum clarius contentis et expressis Emanatas tenoris infrascripti, Supplicans maiestati nostre idem dominus Nicolaus Epus suo et dicti Capituli nominibus et in personis humiliter et deuote Vt easdem literas ratas gratas et acceptas habendo literisque nostris Priuilegialibus inseri faciendo pro dicta Ecclesia ipsorum, ac ipsis scilicet Epo et Capitulo Innouandas, perpetuo valituras dignaremur confirmare, Quarum quidem literarum tenor talis est: (Következik a 6. sz. oklevél.) Nos igitur humillimis supplicacionibus prefati domini Nicolai Epi per ipsum suo et dicti Capituli nominibus et in personis — — — Regia benignitate exauditis clementer et admissis, prescriptas literas dicti condam Domini Ladislai Regis predecessoris nostri priuilegiales, non abrasas non cancellatas nec in aliqua sui parte suspectas presentibus literis nostris — — — insertas, quoad omnes earum continencias, clausulas et articulos, in quantum eedem rite et legittime sunt emanate viribusque ipsarum

veritas sufragatur acceptamus, approbamus et confirmamus Et nichilominus ob singularem — — — — nos ad ipsam ecclesiam Nitriensem gerimus et habemus easdem literas Simul cum omnibus libertatibus et exempcionibus in eisdem contentis pro ipsis dno Nicolao Epo, ipsiusque Nicolai Epi successoribus et Capitulo ecclesie Nitriensis Innouantes, perpetuo valituras confirmamus, Saluo Iure alieno. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentes concessimus literas nostras priuilegiales, Sigilli nostri secreti, quo vt Rex Hungarie vtimur appensionis munimine roboratas. Datum Bude in festo beatorum Philippi et Iacobi apostolorum. Anno Domini Millesimo Quadringentesimo quinquagesimo sexto, Regnorum autem nostrorum Anno Hungarie etc. sextodecimo Bohemie vero Primo.

Hártyán irt, két helyen kissé szakadozott eredetije, melyről a vörös-sárga selyem-zsinórról függött pecsét hiányzik, a nyitr. kápt. magán levt. Fasc. II. n. 25.

22.

1467. — A zobori konvent jelentése, I. Mátyás király parancsára Szúlóczon, a nyitrai káptalan birtokán végzett határjárásról.

Nos Conuentus Monasterij s. Ipoliti mart. de Zobor. Memorie commendantes tenore presencium significamus quibus expedit Vniuersis. Quod Nos literas Serenissimi Principis et Domini Mathie Dei gracia Hungarie Dalmacie Croacie etc. Regis, domini nostri graciosissimi Reambulatorias Sigillo suo consignatas nobis directas honore quo decuit recepimus in hec Verba. Mathias Dei gracia Rex Hungarie, Dalmacie Croacie etc. Fidelibus nostris Conuentui ecclesie s. Ipoliti de Zobor Salutem et graciam. Dicitur Nobis in personis fidelium nostrorum Capituli Ecclesie Nitriensis Quomodo quedam possessio ipsorum Zwlocz vocata in Comitatu Nitriensi existens legittima

reambulacione et metarum ereccione (noua) indigeret, super quo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, Quo presente Andreas vel Petrus aut Iohannes de Elephanth alijs absentibus homo noster ad facies prefate possessionis Zwlocz, vicinis et commetaneis eiusdem vniuersis inibi legittime conuocatis et presentibus accedendo, Reambulet eandem per suas veras metas, et antiquas, nouas inter veteres in locis necessarijs erigendo, Reambulatamque et ab aliorum Iuribus possessionarijs metaliter separatam et distinctam relinquat et remittat eandem eidem Capitulo Iure sibi incumbente perpetuo possidendam si non fuerit contradictum. Contradictores vero si qui fuerint euocet eosdem contra annotatum Capitulum nostram personalem in presenciam ad terminum competentem, Racionem contradiccionis ipsorum reddituros, Et post hec huiusmodi possessionis Reambulacionis et metarum ereccionis seriem, cum cursibus metarum inibi erigendarum, Contradictorumque et euocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui premisse reambulacioni et metarum ereccioni intererunt nominibus, terminoque assignato eidem nostre personali presencie fideliter rescribatis Datum Tirnauie in festo Scolastice virginis Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Sexagesimo septimo Regni nostri Anno Nono, Coronacionis vero tercio. Nos itaque mandatis prefati Domini nostri Regis prout tenemur, in omnibus semper obedire cupientes, vna cum prefato Iohanne de Elephanth homine Regio nostrum hominem videlicet Religiosum fratrem Anthonium Gardon, vnum ex nobis ad huiusmodi dicte possessionis metalem reambulacionem, metarumque ereccionem nostro pro testimonio transmisimus fidedignum. Qui tandem exinde ad nos reuersi, nobis vniformiter retulerunt hoc modo, Quod ipsi Regius et noster homines feria quarta proxima ante festum Beator. Tiburcij et Valeriani Mart. nouissime preteritum ad facies prescripte possessionis Zwlocz vocate, vicinis et commetaneis eiusdem vniuersis videlicet Venerabilibus et Reli-

giosis viris Nicolao de Zobor et Andrea de Lwdan Ab-batibus, Egregijs Petro Forgacz de Gymes, altero Petro de Lwdan, Andrea de Elephanth, Ladislao et Emerico de Zerdahel, Nicolao de Eghazas Apon Stephano Czwk-las ac alijs quam pluribus inibi legittime conuocatis et presentibus accedendo, eandem per suas veras et anti-quas metas, nouas inter veteres in locis necessarijs eri-gendo reambulassent — — — primo incipientes in pla-nicie penes viam quandam prope quendam Riuulum pene ad vnius lapidis ictum, que videlicet via veniret de villa Apon inter uillam predictam Zwlocz et Castrum Apon duas metas terreas denuo erexissent, et ab illa prima meta vlterius eundo per eandem viam processissent ad conterminum vinearum et peruenissent ad biuium et sta-tim penes eandem viam similiter duas metas terreas de-nuo erexissent, deinde versus plagam orientalem tenden-tes, supra in medio earundem vinearum per bonum spa-cium eundo consimiliter due essent mete terree denuo erecte, abhinc semper directe penes vnum permissorium ad dictam villam Zwlocz pertinentem venissent ad — — — — magnum lapidem — idem lapis pro signo tenetur metali, Exinde vero vlterius procedentes versus alterum permissorium venissent ad vnam viam egredientem de predicta villa Zwlocz, vbi non in magna distancia per-uenissent seu attigissent ad aliud biuium ibi duas consi-militer metas terreas denuo erexissent, Inde procedentes per quandam Semitam peruenissent ad viam Weruth ap-pellatam et per eandem viam Werwth venissent ad fon-tem Zenkuth nominatum, qui fons habetur seu tenetur pro signo metali. Exinde vero per eandem viam Wer-wth non longe declinando per siluam versus Dwbnicze similiter due forent mete terree denuo erecte. Exinde autem descendentes venissent infra ad iam fatam vallem Dwbnicze, que vallis pro signo tenetur metali, et inde mete a dicto Castro Apon cum prescripta possessione annotati Capituli Zwlocz separentur. Qua per suas veras et antiquas metas reambulata, denuoque in locis neces-sarijs erectas (igy) et ab aliorum Iuribus possessionarijs

ipsam possessionem Zwlocz metaliter separatam et distinctam ipsi Regie Maiestatis et noster homines relinquissent et commisissent eandem eidem Capitulo Nitriensi Iure sibi incumbente perpetuo possidendam, nullo penitus contradictore inibi apparente, diebus legittimis a regno statutis ibidem permanendo, lege et consuetudine eiusdem approbata et requirente (igy) In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes literas nostras priuilegiales, pendentis et autentici Sigilli nostri munimine roboratas ipsi Capitulo Nitriensi, suadente iusticia communi duximus concedendas. Datum Tricesimo die diei Reambulacionis et Ereccionis metarum prescriptarum. Anno Domini suprascripto.

Eredeti, vizfoltos és pecsét nélküli hártya a káptalan magán levéltárában. F. V. n. 9. hátán ily egykorú felirattal: Reambulacio metarum Zwlocz cum Castro Apon.

23.

1468. April 18-án I. Mátyás király a nyitrai egyház tulajdonához tartozó Dobras trencsénmegyei falu határjárási bizonyság-levelét átirja és megerősiti.

Mathias etc. Ad vniuersorum noticiam harum serie uolumus peruenire Quod fidelis noster Reuerendissimus in Christo pater dominus *Iohannes* Archiepus Ecclesie Strigoniensis et Apostolice Sedis legatus natus ac Regni nostri Hungarie primas Summus et Secretarius Cancellarius noster, nostrum veniendo in conspectum Exhibuit nobis quasdam litteras Serenissimi condam domini Lodouici Regis Hungarie predecessoris nostri Anno domini Millesimo tricentesimo octuagesimo, vndecimo kalen. mensis Aprilis Regni sui anno tricesimo nono datas. Tenorem quarumdam litterarum Conuentus bti Ipoliti mart. de Zoborio super reambulacione et ereccione metarum possessionis Ecclesie et Episcopatus Nitriensis Dobras vocate in Comitatu Trinchinien. existentis modo infra-

scripto facta, sexto die diei dominice proxime post festum sanctorum Petri et Pauli Apostolorum In anno domini Millesimo tricentesimo septuagesimo nono preteritum datarum, confirmatiue in se continencium Que quidem littere ex se euidentibus indiciis constiterunt nobis sub dupplici autentico Sigillo ipsius domini Lodovici regis confecte fuisse, Sed ut nobis declaratum est, cum nuper propter eam culpam domini Thome de Debrenthe eiusdem Ecclesie Nitriensis epi, quod idem latronibus Bohemis qui tunc prope Nitriam Castellum obsidentes hoc Regnum nostrum igne et gladio vastabant, societatem tenuerit, per vnum ex capitaneis nostris ab eodem Episcopo Castrum Nitriense ablatum et aliquandiu per manus laicas conseruatum fuisset, Sigillum tam dictarum litterarum, quam aliorum priuilegiorum dicte ecclesie Nitriensis, que eciam cum eisdem litteris in conspecto nostro exhibite sunt per quosdam ex eisdem laicis, simulcum cordula per quam Sigillum ipsum appensum erat detractum fuerat, Supplicando nostre Maiestati vt ne ex detraccione huiusmodi Sigilli, prefata ecclesia Nitriensis in suis Iuribus, que ad dictam possessionem haberet successu temporum quidcunque detrimenti susciperet, prescriptas litteras ipsius condam domini Lodovici regis, ratas gratas et acceptas habendo, earundem sensus per articulos in nostrum priuilegium conscribi facere, ac deinde reambulacionem et ereccionem metarum super prefacta possessione Dobras factam, pro ipsa ecclesia Nitriensi et episcopis in ea pro tempore constitutis perpetuo valituras confirmare dignaremur, Quarum quidem litterarum sensus talis est, Quod ipse Conuentus litteris prefati domini Lodovici regis summo cum honore receptis, eiusdemque mandatis obedire volentes, vnacum Nicolao filio Andree de Choby homine suo regio religiosum ftrem petrum presbiterum vnum videlicet ex ipsis super reambulacione et ereccione metarum dicte possessionis predicte ecclesie Nitriensis Dobras vocate in Comitatu Trinchiniensi existentis pro testimonio duxissent destinandum. Qui demum ad ipsum Conuentum reuersi eidem retulis-

sent, Quod ipsi die dominica proxima post predictum festum sanctorum Petri et Pauli Apostolor. in Anno domini supradicto videlicet Millesimo tricentesimo septuagesimo nono preteritum ad faciem predicte possessionis Dobras vicinis et commetaneis eiusdem vniuersis inibi legitime conuocatis, et eisdem ac signanter condam magistro Stephano dicto Zambow Castellano Trinchiniensi officiale de Babach presentibus accedendo, reambulassent ipsam per veras suas metas et antiquas. Nouas iuxta veteres erigendo, reambulassent et ab aliorum possessionariis Iuribus metaliter distinctam et separatam prefato condam domino epo et ecclesie sue Nitriensi eiusque Iuribus que in quibusdam possessionibus Babach predicta et Babachlehotka dictus dominus Epus et Ecclesia sua Nitriensis Ius habere censebantur reliquissent perpetuo possidendam, nullo contradictore apparente. Mete autem quibus ipsa possessio Dobras ab aliorum Iuribus distingueretur declarate fuerunt hoc modo, Ita videlicet quod prima meta inciperetur a plaga meridionali a via per quam itur de Bazna vsque villam *Moychet*, in qua esset ecclesia in honore beate Virginis sita et iuxta quemdam riuulum Hoztonich vocatum, inter quasdam salices duas metas terreas antiquas renouassent, quarum vna a parte Septemtrionali possessionem ipsius domini Epi Dobras a parte autem meridionali predicte (igy) possessionem Babach separaret. Deinde per eandem viam ad plagam orientalem per bonum spacium pergendo penes ipsam viam, duas metas veteres vnam in circuitu arboris Teulgfa et aliam iuxta eandem inter predictas possessiones dobras et babach protunc separantes renouare fecissent, ab hinc per eandem viam reflecteretur ad plagam septemtrionalem per vnum monticulum Berch dictum currendo ad ictum vnius sagitte penes ipsam viam, a parte Orientis metam terream denuo erexissent. Illic per eandem viam ac eandem plagam per modicum spacium pergendo peruenirent ad metam terream antiquam iuxta ipsam viam a parte orientis sitam et renouatam ibique relinquendo ipsam viam per aliam viam ad pla-

gam orientalem eundo penes aliam viam antiquam iuxta quasdam terras arabiles in circuitu cuiusdam arboris Teulgfa metam terream erexissent, abhinc per eandem viam ad eandem partem orientalem pergendo, descenderet ad vnam vallem, vbi penes viam magnam per quam itur de predicta Babach versus montem Bosa appellatum, et perueniret ad metam terream antiquam, in circuitu arboris pomi sitam, denuo renouatam. Demum per ipsam viam pergendo, diuerteretur ad plagam septemtrionalem, et per modicum spacium currendo perueniret ad metam terream nouiter erectam, Illic per eandem viam ad eandem plagam ad iacturam (igy) vnius lapidis eundo penes ipsam a parte orientis perueniret ad metam terream denuo erectam, abhinc ad eandem plagam per ipsam viam per bonum spacium eundo perueniret ad tres arbores piri penes ipsam viam sitas, quas pro metis reliquissent, iuxta quas metam terream antiquam reperiendo renouassent. Deinde per eandem plagam per ipsam viam versus predictum montem Bosa per magnum spacium pergendo venissent ad metam lapideam antiquam, foramen in medio habentem, quem quidem lapidem in quibusdam virgultis iuxta viam antiquam repertum, cum meta terrea denuo cooperire fecissent. Illic reflectendo ad partem occidentalem per viam magnam per quam itur ad pagum Argthena vocatum currendo per magnum spacium perueniret ad metam terream iuxta eandem viam a parte predicti montis Bose in circuitu cuiusdam arboris Theulgfa nouiter erectam, Abhinc per ipsam viam ad eandem plagam pergendo veniret ad metam terream antiquam sub arbore quercu sitam denouo renouatam. Illic per ipsam viam versus predictum montem Bose reflectendo peruenisset ad tres arbores piri, pro metis antiquis olim assignatas, penes quas a parte predicti montis Bose metam terream denuo erexissent, Illic per ipsam viam ad eandem partem occidentalem eundo per bonum spacium penes ipsam viam a parte memorati montis Bose metam terream erexissent. Illic per eandem viam eundo peruenissent ad tres arbores querci vbi penes eandem viam a

parte possessionis Dobras domini episcopi annotati metam terream erexissent. Abhinc per ipsam viam descenderent ad quendam riuulum Arezthena vocatum, penes quem a parte predicti montis Bose metam terream erigi fecissent, Inde per ipsum riuulum transiret supra ipsum montem Bose directe separaret predictam possessionem Dobras nunc a possessione Bobath separando etiam in montibus in siluis in arboribus et terris arabilibus ac pratis, Trezthene vocatis, cum ecclesia sancti pauli in latere ipsius montis Bose sita et constructa, concludendo Dobras possessioni prenotate transeundo illic predictum montem Bose versus Myssyn, Deinde transirent ipse mete per verticem ipsius montis Bose, tendendo a parte orientis versus occidentem vsque ad decisionem ipsius montis ad quendam riuulum vulgariter Thornapatha(ka) vocatum, qui fluvius seu rivulus in fine ipsius montis modicum ascendendo circumdaret loca sedilia et terras Branisteleke vulgariter vocatas, que eciam terre ecclesie Nitriensi habere (igy) dinoscerentur, qui quidem rivulus in circumdacione sua ipsius terre verteret se diuidendo ipsum Branisteleke a terris *Lachnou* prope vnum pontem qui est super vnum riuulum montanum seu fluuium, et deinde transeundo ipsum pontem veniret usque vnum fontem, qui manat de sub monte quodam Castri Harnald concludendo aquas calidas, et deinde ascenderet a parte occidentis dicti montis, et dum ascenderet inde supra in Cacumen aliorum moncium, ipse mete inciperent tendere contra meridiem diuidendo terras Ecclesie Nitriensis a terris et a pratis Abbatis de Scala, per quorum vertices moncium eundo veniret usque viam per quam itur de Hrahouina seu de terris abbatis supradicti, et ibi in ipsa via esset quedam destructura ipsius montis. Inde descendendo verteret se circa ipsum cacumen montis et sub eodem cacumine moncium veniret contra meridiem in modico ad caput vnius riuuli, per quem descenderet versus orientem usque in fluuium Hoztomohnya sub monte, qui caderet sub quodam monte Castri Epi Nitriensis, et inde descendendo per ipsum fluuium Hoztonohnya sepa-

rando dictam possessionem Dobras domini Epi a terris Nobilium de genere Dynk, terras scilicet Moytch supradictas (et inde descendendo per) ipsum fluuium perueniret ad priores duas metas, ibique terminarentur. Nos igitur attendentes supplicacionem memorati domini Iohannis Archiepiscopi fore iustam et admissione dignam pretactas litteras ipsius condam domini Lodovici Regis, non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, tamquam si earum Sigillum omnino — — — — — — — — — — de verbo ad verbum presentibus inserti essent, ratas, gratas et acceptas habendo, reambulacionem et ereccionem metarum super pretacta possessione Dobras, modo premisso factas, et certa nostra sciencia et animo deliberato, ac de consilio Prelatorum et Baronum nostrorum, pro predicta Ecclesia Nitriensi, et Episcopis in ea pro tempore constitutis perpetuo ualitu(ras confirmamus presentis s)cripti nostri patrocinio mediante, Decernentes vt propter detraccionem predicti Sigilli in detrimentum Iurium ipsius ecclesie Nitriensis quicquam obici (= obiici) nullo unquam tempore possit, Quin immo volumus et auctoritate regia decernimus, vt presens priuilegium in Iudicio et in omni loco eiusdem firmitatis sit cuius fieri deberet, si pretacte littere cum earum (integro Sigillo Nobis) presentate et per nos confirmate essent, Saluis Iuribus alienis. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam, presentes litteras nostras priuilegiales pendentis et autentici dupplicis Sigilli nostri munimine roboratas superinde duximus concedendas. Datum per manus Reuerendissimi In Christo patris domini Stephani ecclesia(rum Colocensis et Bachi)ensis Archiepiscopi, Aule nostre Summi Cancellarij, fidelis nostri dilecti, Anno domini Millesimo Quadringentesimo Sexagesimo octauo Quarto decimo Kallendas Maij Regni nostri Anno Vndecimo, Coronacionis vero quinto, Venerabilibus in Christo Patribus dominis eisdem Iohanne Strigoniensi et Stephano Colocensi Archiepiscopis, Iohanne Warad(inen. et postulato Agrien.) Nicolao Transsiluanien. Oswaldo Zagrabien. Iohanne Quinqueecclesien.

Alberto Wesprimien. Demetrio Iaurien. Vincencio Wacien. Iohanne Chanadien. prefato Thoma Nitrien. Benedicto electo et confirmato Bosnen. Vrbano Sirmien. Nicolao Thininien. Segnien. sede vacante, et altero Nicolao Modrussien. ecclesiarum Episcopis Ecclesias Dei feliciter gubernantibus, Item Magnificis Michaele Orzag de Gwth Regni nostri Hungarie predicti Palatino, Iohanne Pangracz de Dengeleg et Nicolao Chwpor de Monozlo Wayuodis Transsiluanis, Comite Ladislao de Palocz Iudice Curie nostre, Iohanne Twz de Laak Regni nostri Sclauonie et Nicolao de Wylak Machouien. Banis, Honoribus Banatuum Dalmacie et Croacie Regnorum nostrorum nec non Zewrinien. vacantibus, Iohanne de Rozgon Thauernicorum, prefato Iohanne Twz de Laac et Friderico Lamberger Ianitorum, Bartholomeo filio Drag de Belthek pincernarum, Nicolao de Hedrehwara Dapiferorum Mathyws (így) de Maroth et Stephano de Peren Agazonum nostrorum regaluim Magistris, Nicolao de Alsolyndwa Comite Posonien. Aliisque compluribus regni nostri Comitatus tenentibus et Honores.

Eredeti hártya, a vörös-fekete zsinórról függő pecsét roncsaival a nyitrai kápt. magán levéltárában. Fasc. VIII. n. 4. — A számos viz- és rozsda-folt miatt olvashatlan szókat zárjel között, az 1379. évi eredeti, szintén helyenkint nehezen olvasható okiratból, melyről a pecsét lemetszetett, pótoltam.

24.

1471. október 26. I. Mátyás király a nyitrai káptalant a törökök és lengyelek ellen zsoldos katonák küldetésétől felmenti.

Mathias Dei Gracia Rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris Vniuersis et singulis Capitaneis gencium nostrarum necnon Belliductoribus, Sollicitatoribus et Executoribus Exercituum nostrorum contra Turcos et Polonos indictorum. Item Comitibus vel Vicecomitibus et Iudlium quorumcunque Comitatuum Regni nostri presen-

tes visuris. Salutem et graciam. Quia Nos ad supplicacionem fidelis nostri Reuerendissimi in Christo patris domini Iohannis Archiepi ecclesie Strigoniensis Primatis Hungarie et Apostolice Sedis Legati nati, Summi et Secretarii Cancellarii nostri nostre propterea porrectam Maiestati, Illos equites armatos quos fideles nostri Capitulum ecclesie Nitriensis ad Exercitum generalem contra dictos Turcos et Polonos indictum, iuxta disposicionem Prelatorum et Baronum Regni nostri dare debebant eisdem relaxauimus. Ideo fidelitati Vestrae cuiuslibet vestrum firmiter mandamus, quatenus receptis presentibus prefatum Capitulum ecclesie Nitriensis pro non transmissione ipsorum equitum armatorum in personis, possessionibus, porcionibus et Iuribus possessionarijs nec non rebus et bonis suis impedire et dampnificare non presumatis. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude in Festo beati Demetrij Mart. Anno Domini Millesimo Quadragintesimo Septuagesimo Primo. Regni nostri Anno Quartodecimo Coronationis vero octauo. (L. S.)

Eredetije papiron irva, a káptalan magán levélt. F. n. 25. hátán következő jegyzettel: Rmus Dnus Ioan. Archieppus Strigon. obtinuit apud Invictissimum Principem Dnum Mathiam Immunitatem Nitriensi Caplo, ne mittant instar aliorum baronum et dnorum milites stipendiarios in expeditionem contra Turcam et Polonos suscipiendam.

25.

1474. jul. 22. I. Mátyás király a nyitrai káptalannak Szálócz, Molnosfalva és egyéb a lengyelek által elpusztitott helységeit hat év tartamára minden adózástól felmenti.

Commissio propria dni Regis.

Nos Mathias dei gracia Rex Hungarie, Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis. Quod nos tum ad humillime supplicacionis instanciam fidelium nostrorum honorabi-

lium dominorum de Capitulo ecclesie Nittriensis per eos pro parte vniuersorum populorum et Iobagionum eorundem in possessionibus Zwlocz et Molnosfalwa, necnon porcionibus possessionariis, in possessionibus Pogran et Iardan, necnon subwrbio Ciuitatis Nittriensis, in Nittriensi, ac Kysthapolchan, Malyonyan ac in predijs Haro et Puzthamalos in Barsiensi, et in porcione prediali Wsed in Honthensi Comitatibus existentibus commorancium nostre propterea porrectam maiestati, Tum racione temporum, inopie et paupertatis eorundem, in quasipsi preteritis non diu temporibus per polonos, qui hoc Regnum nostrum Hungarie hostiliter intrauerant, et eciam per sepissimos descensus gencium nostrarum exercitancium inciderant, Eosdem vniuersos et singulos populos et Iobagiones eorundem in prescriptis possessionibus et porcionibus possessionariis commorantes, presentes et futuros, a solucione quarumlibet Taxarum, seu contribucionum nostrarum extraordinariarum, infra spacia Sex Annorum integrorum, a die datarum presencium pro sese inclusiue computandorum duximus graciose eximendos, exonerandos et supportandos, ijmmo eximimus, exoneramus et supportamus presencium per vigorem. Quocirca Vobis fidelibus nostris Dicatoribus et exactoribus quarumlibet Taxarum seu contribucionum nostrarum extraordinariarum in prescriptis Comitatibus Nittriensi, Barsiensi et Honthensi in futurum constituendis harum serie firmiter precipientes mandamus, Aliud omnino habere nolentes, quatenus a modo in posterum, prefatos vniuersos et singulos populos et Iobagiones annotati Capituli vbiuis in prescriptis possessionibus et porcionibus possessionariis commorantes ad sollucionem alicuius taxae seu contribucionis extraordinarie infra spacia prescriptorum Sex Annorum integrorum artari (igy) et compellere, aut ipsos racione non solucionis huiusmodi contribucionis vel taxe extraordinarie in personis vel rebus, aut bonis eorum quibusuis impedire, turbare molestare aut quouis modo damnificare nuspiam et nequaquam presumatis, nec sitis ausi modo aliquali, gracie nostre sub obtentu,

presentibus perlectis, Anulari Sigillo nostro consignatis exhibenti restitutis. Datum Nittrie predicte in festo beate Marie Magdalene Anno Domini Millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto Regnorum nostrorum Anno Hungarie etc decimo septimo, Bohemie vero sexto. (L. S.)

Papiron irott eredetije, a pecsét nyomaival a káptalan magán levélt. u. o.

26.

1476. jun. 16. Ország Mihály nádor a nyitrai káptalannak Berencs, Nagyfalu, Ujfalu, Árkos és Lüky nyitramegyei falvakat örök mise-alapitványul adományozza.

Nos Michael Orzag de Gwth Regni Hungarie Palatinus et Iudex Comanorum, Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit Vniuersis, Quod nos Vna cum Magnifico Ladislao Orzag Filio nostro coram nobis personaliter constituto, onera et quelibet grauamina Egregij Laurentij similiter Orzag Fratris nostri ac vniuersorum Heredum et Successorum nostrorum vtriusque sexus in subscriptis super nos assumpmentes, mutuo et parili voto, digestaque ac matura deliberacione superinde prehabita fatemur in hunc modum: Quod Nos volentes Ecclesiam Beatorum Zorardi et Benedicti MM. in Castro Nitriensi fundatam, quotidianis Divinis obsequijs plurificare et ampliare, Cum Honorabili Capitulo predicte Ecclesie Nitriensis instituimus: ut pro salute Parentum et Fratrum, nec non refrigerio anime nostre, ac Magnif. Dne Anne Jakuz de Krustal Palatinisse, Conthoralis nostre, vniuersorumque Heredum et Successorum nostrorum perpetuis temporibus in Altari prescriptorum beator. Zorardi et Benedicti Mart. in dicta Ecclesia Nitriensi constructo singulis diebus Dominicis Ssme Trinitatis, Feriis secundis Defunctorum, Tertijs scte Katharine cum Collecta pro peccatis, Quartis sti Nicolai similiter cum Collecta Omn. Sanctorum; Quintis Corpo-

ris Christi; Sextis Passionis Domini et diebus Sabathi Bme Virginis Marie cum Collecta scti Michaelis Archangeli Misse per ipsum Capitulum sollennizentur et peragantur. Prescriptisque diebus singulis pro defunctis Vespere Defunctorum, et in cunctis Vigilijs dierum Sanctiss. Virginis Marie per ipsum Capitulum, aut homines per idem ad id deputatos vnum psalterium decantentur et perficiantur. Pro quorum Diuinorum obsequiorum, sine intermissione agendorum et continuandorum in perpetuumque durandorum totales Possessiones nostras Berench, Naghfalw, Wyfalu, Arkos et Lwky vocatas, omnino in Comitatu Nitriensi existentes, cum omnibus ipsarum pertinencijs, Terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, siluis, prunetis, nemoribus, saltibus, piscinis, aquis, aquarumque decursibus, Molendinis et molendinorum locis, Montibus, Vallibus, Vineis, Vinearumque promontorijs et generaliter quibuslibet Vtilitatum integritatibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, sub veris et legitimis metis et limitibus dictarum Possessionum, et easdem de Iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, Iure perpetuo ac in sempiternum irrevocabiliter prefato Capitulo Nitriensi damus, appropriamus et ascribimus. Nullum ius, nullamve Iuris seu dominij proprietatem in eisdem Nobis, aut Heredibus et posteritatibus nostris reseruando, Sed omne Ius et dominij proprietatem omnem, quod et quam in eisdem habuissemus, aut in futurum habere speraremus, in prefatum Capitulum transtulimus. Exceptis duntaxat illis Articulis et clausulis in literis obligatorijs eiusdem Capituli expressis. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam, presentes literas nostras priuilegiales, pendentis et autentici Sigilli nostri munimine roboratas Eidem Capitulo duximus concedendas. Datum in Castro nostro Surán die Dominico proximo ante Festum Decem Millia M. M. Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo Sexto.

Eredeti vizfoltos és megviselt hártya, függő pecséttel a káptalan magán levéltárában. F. I. n. 3.

27.

1477. január 11. Az esztergomi káptalan a nyitrai káptalan bizonyság-levelét Ország Mihály nádor mise-alapitványáról átirja.

Nos Capitulum Ecclesie Strigoniensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit Vniuersis, Quod Honorabiles dominus Stephanus Archidiaconus Trinchiniensis et magr. Gregorius de Komyathy Canonici Ecclesie Nitriensis nostram personaliter venientes in presenciam, in ipsorum ac ceterorum Canonicorum et Capituli eiusdem ecclesie Nitriensis personis, exhibuerunt et presentarunt nobis quasdam literas dicti Capituli ecclesie Nitrien. in pergameno sub pendenti sigillo eiusdem Capituli priuilegialiter confectas et emanatas tenoris subsequentis, petentes nos debita cum instancia Vt easdem literas de verbo ad verbum nostris literis similiter priuilegialibus inseri ac transscribi et transsummi facere ipsisque dare dignaremur, Iuris dicti Capituli ecclesie Nitrien. vberiorem ad cautelam, quarum quidem literarum tenor sequitur et est talis: Nos Capitulum ecclesie Nitriensis Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit Vniuersis, Quod quia Magnifici Domini Michael Orzag de Gwth, Regni Hungarie Palatinus et Iudex Comanorum ac Ladislaus filius eiusdem, oneribus Laurencij similiter Orzag fratris ac aliorum Vniuersorum consanguineorum et fratrum suorum in se assumptis, totales possessiones eorum Berencz Naghfalw Wyfalw Arkos et Lwky vocatas, omnino in Comitatu Nitriensi existentes, cum cunctis ipsarum Vtilitatibus et pertinencijs vigore literarum suarum — — palatinalium exinde confectarum pro salute et re(frigerio) animarum suarum et parentum eorum sub certis modis condicionibus et articulis literis in eisdem specificatis Capitulo ecclesie Nitriensis predicte in perpetuum contulissent, pro eo nos tam nostro quam eciam omnino

omnium successorum futurorum Canonicorum dicte ecclesie nominibus et in personis perpetuis temporibus semper in altari beatorum Zoerardi et Benedicti mart. in dicta ecclesia Nitrien. constructo, singulis diebus Dominicis sancte Trinitatis, ferijs secundis defunctorum, Tercijs sancte Katharine cum collecta pro peccatis, Quartis sancti Nicolai similiter cum collecta omnium sanctorum, Quintis Corporis Xti, Sextis passionis Domini et diebus Sabbat. Beatissime Virginis Marie cum Collecta sancti Michaelis Archangeli Missas per nos et nostros successores Canonicos ipsius ecclesie Nitrien. pro salute et refrigerio animarum prefatorum Magnificorum Dominorum Michaelis Palatini et Ladislai filij eiusdem, ac eorundem progenitorum videlicet et successorum suorum, Notanter Magnifice Domine Anne Iakoz de Kwssal conthoralis ipsius domini palatini perpetue ac in sempiternum solempnizando celebrare et sine intermissione semper temporibus futuris peragere assumpsimus et promisimus, ymmo assumpmimus et promittimus presencium per vigorem. Vinculo et condicione talibus in specie: quodsi — — temporibus — — — nos aut nostri successores Canonici dicte ecclesie Nitrien. pretitulatas missas prout pretactum est et quemadmodum in pretactis literis dicti domini palatini lacius continentur, simulcum alijs predictis diuinis officijs et psalteriorum decantacionibus, prouti in eisdem literis dicti domini Michaelis palatini continentur modo et ordine suis prenotatis celebrare negligeremus, quod absit aut nostri Successores Canonici negligerent, et Id veridicis testimonijs Capituli Ecclesie Strigoniensis Aut Conuentus ecclesie sancti Benedicti de Iuxta Gron comprobaretur, Extunc ijdem Domini Michael palatinus et Ladislaus filius eiusdem, vel eiusdem Heredes posteritates et successores prescriptas possessiones, per eos nobis et dicto Capitulo pretacto modo premisso donatas et collatas a nobis et dicto Capitulo, aut nostris successoribus Canonicis eiusdem ecclesie aufferre et pro se ipsis accipere libere possint et valeant, contradiccione et renitencia nostra et nostrorum successorum Canonicorum

non obstante, demptis tamen casibus huiusmodi celebracionis pretitulatarum missarum et aliorum diuinorum officiorum predictorum invito impedire contingentibus, quem si quoquo modo euenire contigerit, et celebracionem missarum et aliorum diuinorum officiorum predictorum non ex nostra negligencia sed ipsis casibus fortuitis impedientibus per aliqua parua tempora cessauerint, per hoc predictas possessiones nobis per ipsum Dominum Michaelem palatinum et filium eiusdem preuia racione datas et donatas earundemque Dominium ammittamus (igy) Sed per hoc vti prius est sempiternum possideamus, transactisque huiusmodi impedimentis statim et e conuerso easdem missas et alia diuina officia incessanter continuare et suo ordine in sempiternum peragere debeamus et teneamur. Ad que omnia premissa et queuis premissorum singula nos et nostros successores Canonicos dicte ecclesie Nitrien. futuros sponte obligauimus, ymmo obligamus effectum Harum literarum nostrarum vigore et testimonio mediante. Datum feria secunda proxima post festum Beati pauli primi Heremithe Anno Domini Millesimo Quadringentesimo septuagesimo septimo. Nos igitur Iustis et racionabilibus peticionibus prefatorum Domini Stephani Archidiaconi et magri Gregorij fauorabiliter inclinati prescriptas literas dicti Capituli Ecclesie Nitriensis, non abrasas non cancellatas nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vicio et suspicione carentes, nil addendo, nilque imminuendo de verbo ad verbum presentibus literis nostris priuilegialibus, pendentis et autentici sigilli nostri appensione consignatis inseri ac transcribi et transsummi facientes, prefatis domino Stephano Archidiacono et magro Gregorio Iuris prenotati Capituli ecclesie Nitriensis vberiorem ad cautelam duximus concedendas. Datum feria sexta proxima ante festum Beate Prisce Virg. Anno Domini Millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo.

Eredeti megviselt hártya pecsét nélkül a nyitrai káptalan magán levélt. F. 1. n. 3.

28.

1477. Az esztergomi káptalan jelenti, hogy a nyitrai káptalant Berencs, Nagyfalu, Ujfalu és Árkos birtokába beigtatta.

OMnibus Xti fidelibus presentibus et futuris, presencium noticiam habituris Capitulum Ecclesie Strigoniensis. Salutem in salutis largitore. Ad vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire. Quod nos litteras Introductorias et Statutorias Magnifici domini Michaelis Orzagh de Gwth Regni Hungarie Palatini et Iudicis Cumanorum nobis directas Amicabiliter recepimus in hec Verba: Amicis suis reuerendis Capitulo ecclesie Strigoniensis Michael Orzagh de Gwth Regni Hungarie Palatinus et Iudex Cumanorum Amiciciam paratam cum Honore Q — — nos alias possessiones nostras Berench Nagffalw Vyfalw Arkws et Lwky vocatas omnino in Comitatu Nitriensi existentes. Honorabili ecclesie Nitriensi pro perpetuali celebracione missarum, et aliorum diuinorum officiorum Vigore aliarum literarum nostrarum exinde confectarum perpetue contulerimus Igitur velimus ipsum Capitulum per vestrum et nostrum homines In dominium earumdem legittime introduci facere Super quo Vestras Amicicias presentibus petimus diligenter quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Albertus Forgach de Gymes vel Nicolaus de Kyskeresken aut Sebastianus Weres de Ilmer siue Bartholomeus de Nag Sarlo sin Andreas de Iwankafalwa seu Nicolaus Weres de Nag Emewke alijs absentibus, homo noster Ad facies prescriptarum possessionum Berench Nagfalw Wyfalw Arkws et Lwky vocatarum vicinis et commetaneis earundem vniuersis inibi legittime conuocatis et presentibus accedendo Introducat memoratum Capitulum ecclesie Nitriensis in dominium earundem, Statuatque easdem eidem cum cunstis vtilitatibus earundem et pertinencijs quibuslibet, premisso titulo sibi incumbente perpetuo possidendas, si non fuerit

contradictum, Contradictores vero si qui fuerint Euocet eosdem contra Annotatum Capitulum ecclesie Nitriensis, nostram in presenciam ad terminum competentem Racionem contradictionis eorum reddituros. Et post hec huiusmodi introduccionis et Statucionis seriem, cum contradictorum et euocatorum, si qui fuerint vicinorumque et commetaneorum, qui premisse Statutioni intererunt nominibus ac termino assignato vt fuerit expediens, nobis Amicabiliter rescribatis. Datum Bude feria tercia proxima post festum Epiphaniarum Domini Anno eiusdem Millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo. Nos Itaque Amicabilibus peticionibus prefati domini Michaelis Orzagh regni Hungarie Palatini tamquam iustis inclinati vnum ex nobis videlicet honorabilem magistrum Iacobum de Kapolna socium et concanonicum nostrum vna cum predicto Bartholomeo de Nag Sarlo homine eiusdem domini Palatini Ad premissam statutionem faciendam nostro pro testimonio fidedignum duximus transmittendum. Qi tandem exinde ad nos reuersi, nobis consona voce retulerunt eo modo. Quomodo ipsi die dominico primo ante festum beator. Fabiani et Sebastiani Mart. proxime preteritum, ad facies prenominatarum possessionum, Berench Nagfalw Wyfalw et Arkws vocatarum omnino in Comitatu Nitriensi existentium, vicinisque et commetaneis earumdem vniuersis videlicet Mathia de Wngwar vice comite dicti Comitatus et Castellano Castri Nitriensis, Alberto Forgach de Gymes, Iohanne Mothwz de Lazkar, Sigismundo de Koros, Iohanne Besse de Kis Manya, Gregorio de Kiskeresken, Paulo de Felse Zewles, Petro de Hind, Nicolao de Kapolnas Zewles Iudice Nobilium dicti Comitatus Nitriensis, Thoma Pekel de Iwankafalwa, Iohanne literato de prefata Nag Sarlo, Nicolao Zobonya altero Nicolao Weres de Nag Emewke Sebastiano similiter Weres de Ilmer, Blasio Ernew de Gergelfalwa Nobilibus regalibus Item Dionisio de Newer, Nicolao Oczky et Iacobo de Chethen Nobilibus Archiepiscopalibus, necnon prouidis Vlrico Iudice de Chethen, Laurencio Biczo Iudice et Valentino Choka de Keer lo-

bagionibus Archiepiscopalibus Aliisque quam pluribus inibi legittime conuocatis et presentibus accedentes Idem Bartholomeus homo palatinalis dicto nostro testimonio presente Introduxisset memoratum Capitulum ecclesie Nitriensis in dominium prescriptarum possessionum Berench Nagfalw Wyfalw et Arkws vocatarum, Statuissetque easdem eidem cum cunctis ipsarum vtilitatibus et pertinencijs vniuersis premisso titulo sibi incumbente perpetuo possidendas Nullo penitus contradictore nec ibi protunc in faciebus dictarum possessionum, neque expost coram nobis in Capitulo apparente. Congruis et legittimis diebus ad id aptis et sufficientibus ibidem permanendo. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes literas nostras pendentis et autentici sigilli nostri maioris munimine roboratas dicto Capitulo Nitriensis ecclesie duximus concedendas. Datum vicesimo secundo die diei Introduccionis et statucionis prenotatarum Anno domini suprascripto. Venerabilibus et Reuerendis dnis Nicolao Osthy de Azzonfalwa Preposito. Simone Archiepo patracensi lectore, Georgio de Kalmanchehy Cantore, dignitate Custodis vacante, Item Ambrosio de Zantho, sancti Stephani prothomart. et Stephano sancti Thome mart (igy) Prepositis Petro Garazda Nitriensi, Gregorio de Buda in decretis licentiato Barsiensi, Ambrosio Gemeriensi et Petro Huntensi Achidiaconis Alijsque fratribus et Canonicis in eadem ecclesia Deo iugiter et deuote famulantibus.

Hártyán irt eredetije, vörös-fehér-zöld selyem zsinórral, melyről a pecsét levált, a nyitrai káptalan magán levélt. F. X.

29.

1477. ápril 17-én. A nyitrai káptalan kis-tapolcsáni, malonyáni, puszta-málasi és ecsedi részbirtokait nemes Kis Tapolcsánt Gergelynek, Mátyásnak és Benedeknek eladja.

Nos Capitulum Ecclesie Nitriensis, Memorie commendamus. Quod nos totales porciones nostras posses-

sionarias in possessionibus Kys Thapolchan, Nagh Malonyan, Pustha Malas in Barsiensi ac Hewssed in Honthensi Comitatibus exisistentes, una cum Curijs nobilitaribus in eisdem Possessionibus Kis Thapolchan et Nagh Malonyan habitis, per condam Benedictum de dicta Kys Thapolchan per notam sue infidelitatis amissas, nobisque per Excellentissimum condam Dominum Sigismundum Imperatorem datas et donatas, cum omnibus vtilitatibus earundem, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, pratis, Siluis, nemoribus, pascuis, Aquis fluuijs, piscaturis Molendinis et Molendinorum locis, aliisque vtilitatibus, et pertinencijs, quouis nominis vocabulo vocitatis quas nos hactenus tenuimus et possedimus, iuxta disposicionem Magnifici Domini Michaelis Orzag de Gwth Regni Hungarie Palatini et Iudicis Comanorum, aliorumque proborum et Nobilium virorum, Nobilibus Gregorio Mathie et Benedicto filijs condam Clementis de Kys Thapolchan predicta pro Tercentis flor. auri puri veri et iusti ponderis monete hungaricalis in perpetuum remisimus et relaxauimus, ymo remittimus et relaxauimus tali modo, Vt dum et quando ijdem Gregorius Mathias et Benedictus prescriptos Trecentos flor. auri, in quibus nobis totalem possessionem ipsorum Nagh Malonyan predictam vna cum Curia Nobilitari in eadem habita titulo pignoris vigore certarum literarum Palatinalium exinde confectarum obligarunt, persoluerint, presentesque literas nostras ijdem in specie reportauerint, extunc nos predictas literas impignoraticias prescriptos Trecentos flor. auri in se denotantes, cum alijs literis et literalibus Instrumentis sub quacunque forma verborum confectis, tantum modo factum prescriptarum porcionum possessionariarum Kys Thapolchan, Nagh Malonyan Puszta Malas et Hewssed tangentibus eisdem Gregorio Mathie et Benedicto reddi et restituere teneamur testimonio presencium mediante. Datum feria quinta proxima post Dominicam Quasimodo Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo Septimo.

Másolat a nyitrai káptalan magán levélt. F. 25.

30.

1479. A garan-melletti szent-benedeki konvent jelentése, hogy a nyitrai káptalant Lüky falu birtokába bevezette.

Nos Conuentus Ecclesie Sancti Benedicti de Iuxtagron Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit Vniuersis Quod Nos Literas Magnifici domini Michaelis Orzag de Gwth Regni Hungarie Palatini et Iudicis Comanorum Introductorias pariter et Statutorias nobis directas et amicabiliter loqentes honore quo decuit recepimus in hec verba Amicis suis Rndis Conuentui Ecclesie sancti Benedicti de Iuxtagron Michael Orzag de Gwth Regni Hungarie Palatinus et Iudex Comanorum, Amiciciam paratam cum honore. Dicitur nobis in persona Honorabilis Capituli Ecclesie Nitriensis Quomodo ipsi in dominium totals possessionis Lwky ac Molendini in facie eiusdem in fluuio Nitra decurrente in Comittatu (igy) ' Nitriensi existentis habite ipsum omnis Iuris titulo concernentis legittime vellet introire, Super quo vestram Amiciciam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Andreas de Ilmer aut Sebastianus vel Michael veres dicti de eadem sin Gregorius siue Anthonius de Kyskeresken sew Benedictus Thwroczy de Nagkeresken Neue Stephanus de elekch alijs absentibus homo noster ad faciem dicte possessionis Lwky consequenterque dicti molendini, vicinis et commetaneis eiusdem vniuersis inibi legittime conuocatis et presentibus Accedendo Introducat Memoratum Capitulum in dominium eiusdem Statuatque eandem Idem eisdem, simulcum cunctis eiusdem vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet premisso Iure ipsi incumbente perpetuo possidendendam si non fuerit contradictum Contradictores vero si qui fuerint euocet eosdem contra annotatum Capitulum nostram in presenciam ad terminum competentem Racionem contradiccionis eorum

reddituros Et post hec huiusmodi Introduccionis et Statucionis seriem, cum contradictorum et euocatorum si qui fuerint vicinorumque et commetaneorum qui premisse Statucioni intererunt nominibus terminoque assignato ut fuerit expediens nobis Amicabiliter rescribatis. Datum in Castro Chehthe feria quinta proxima post festum Natiuitatis Bte Marie Vginis Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo Nono Nos itaque Amicabili peticioni ipsius Domini Michaelis Orzag Palatini vti tenemur in omnibus semper gratum prebentes consensum, vnacum prefato Benedicto Thwroczi de Nagkeresken homine suo palatinali in prescriptis literis suis inter alios ex nomine specificato vnum ex nobis videlicet Rlgiosum fratrem Stephanum nostri ordinis presbyterum socium nostrum conuentualem ad premissam possessionariam Statucionem faciendam nostro pro testimonio fidedignum duximus destinandum Qui tandem exinde ad nos reuersi nobis vniformiter retulerunt hoc modo Quod ipsi feria quarta scilicet octauo die festi bti Michaelis Archangeli proxime preterita ad faciem antefate possessionis Lwky consequenterque dicti Molendini, vicinis et commetaneis earundem vniuersis puta Venerabili ac Rlgioso fratre Andrea Abbate de Ludan Emerico Fekecz de Halap petw de pathwarniz Gregorio Zobonna de Emeke Sebastiano Michaele Weres dictis de Ilmer Nicolao similiter Weres de Nagemeke Valentino de Kwlked Gregorio Anthonio Thoma et petro de Kyskeresken Blasio Ernew de Gergelfalwa et Iohanne Lang dicto de Peccz alijsque quampluribus inibi legittime conuocatis et presentibus accessissent. Idem Homo palatinalis presente dicto nostro testimonio Introduxisset memoratum Capitulum Ecclesie Nitriensis in Dominium Iamfate possessionis Lwky et ipsius molendini Statuissetque eandem Idem eidem simulcum dictis vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet premisso Iure ipsi incumbente perpetuo possidendam nullo prorsus contradictore apparente Consuetis eciam diebus a Regno statutis ibidem permanendo lege et consuetudine eiusdem Regni approbata requirente

In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes literas nostras priuilegiales pendentis et auttentici Sigilli nostri munimine roboratas suadente communi iusticia eidem Capitulo Nitriensi duximus concedendas. Datum Sextodecimo die dierum Introduccionis et Statucionis prenotatarum Anno Domini suprascripto.

Eredeti hártya a vörös-zöld zsinóron függött pecsét nélkül, a káptalan magán levéltárában. F. XI. n. 11.

31.

1479. Nyitra vármegye jelenti, hogy Balogh István ellen, a nyitrai káptalannak kifosztása miatt elrendelt vizsgálatot megtartotta.

Magnifico Domino Michaeli Orzag de Gwth Regni Hungarie Palatino et Iudici Comanorum, Domino ipsorum Honorando Mathias de Wngwar, Paulus de Nadas Vice Comites Comitatus Nitriensis necnon Nicolaus de Wasard, Georgius de Ireg, et Nicolaus Beznak de Doboldel Iudices Nobilium Comitatus eiusdem Seruicium cum Honore. Vestra nouerit Magnificencia, Nos literas eiusdem Vestre Magnificencie Inquisitorias nobis directas debita cum Reuerencia recepisse in hec Verba. Michael Orzag de Gwth, Regni Hungarie Palatinus et ludex Comanorum. Comiti vel Vice Comiti et Iudicibus Nobilium Comitatus Nitriensis. Debitam Reuerenciam cum Honore. Exponitur Nobis in persona Honorabilis Capituli Ecclesie Nitriensis, Quomodo post exitum polonorum Anno in eodem, Stephanus Balog alio nomine Boryw dictus de Sarlo, protunc Vice Castellanus Castri Nitriensis, Ex speciale Induccione et Instigacione Barholomei de Nagsarlo, ac Iohannis filij eiusdem, et Ladislai Boryw de eadem Nag Sarlo, nec non Nobilium dominarum ante dicti Bartholomei et Aduige ipsius Ladislai Boryw consortum, Vniuersas Res et quelibet bona dictorum Exponencium domibus Curijsque et Cellarijs eorundem

repertas et inuenta abstulisset et quo sue placuisset voluntati asportasset, In quibus eisdem Exponentibus ad Duo Milia flor. Auri dampna intulisset potencia mediante, in preiudicium et dampnum dictorum Exponencium valde magnum. Super quo Vestras Nobilitates presentibus petimus diligenter, quatenus Vnum vel duos ex Vobis transmittatis, Qui ab omnibus, quibus incumbit . . . . . . de premissis excipiant certitudinis veritatem. Quam tandem nobis suo modo rescribatis. Datum in Chehten feria tercia proxima post festum Beati Dionisij mris Anno Dni Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo Nono. — Nos itaque peticioni Vestre Magnificencie vti tenemur in omnibus gratum prebentes consensum, duos ex nobis, videlicet Gregorium de Keresken in persona Comitatus et prefatum Nicolaum Beznak de Doboldel, Iudic. Nobilium ad premissam Inquisicionem faciendam duximus destinandos. Qui tandem exinde ad Nos reuersi nobis Vniformiter retulerunt hoc modo. Quod ipsi in festo Beator. Symonis et Iude Aplorum proxime preterito in dicto Comitatu Nitriensi pariter processissent, Ibique a Nobilibus et Ignobilibus ac alijs quibus decuisset et licuisset dicti Comitatus hominibus de premissis diligenter Inquirentes, omnia premissa sic et suo modo fieri cepissent vti Vestre Magnificencie continneretur prescriptarum (igy) Datum quarto die diej Inquisicionis prenotate Anno Domini suprascripto.

Eredetije három rányomott pecsét roncsaival a káptalan magán levéltárában. F. II. n. 26.

32.

150(3) Szathmáry István, vál. nyitrai püspök Apáthi helység soltészségének Huhnaach Endre általi megvételét jóváhagyja.

Nos Stephanus de Zathmar, Dei et Aplicae Sedis gracia Episcopus postulatus Ecclesie Nittriensis, Locique eiusdem Comes perpetuus ac personalis presentie Regie

Mattis in Iudicijs Locumtenens etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit Vniuersis Quod circumspectus Andreas Hwlmaach modernus Iudex nostre possessionis Apathfalwa vocate, nostram veniens in presenciam, exhibuit nobis quasdam Literas Vicecomitis nostri et Iudlium dicti Cottus Nittriensis in papiro sub Sigillis ipsorum patenter confectas et legitime emanatas, in quibus quidem Literis inter cetera continebatur. Quomodo idem Andreas Hwlmaach Iudex a Nobilibus Dna Dorothea Relicta ac Michaele et Leonardo, nec non Susanna filijs condam Iohannis Zamaroczky de eadem Zamarocz Iudicatum dicte possessionis nostre Apathfalwa simul cum Molendino ac terris, pratis et nemoribus alijsque cunctis Vtilitatibus ad eundem Iudicatum suum de Iure et ab antiquo pertinentibus et pertinere debentibus, perpetuacione et vendicione eorundem Dne Dorothee ac Michaelis et Leonardi, nec non Susanne filiorum dicti condam Iohannis Zamaroczky sibi et Heredibus suis vniuersis Iure perpetuo comparasset, Supplicans nobis idem Andreas Iudex Hwlmaach deuote, Quod huiusmodi empcionem et perpetuacionem prefatorum venditorum super prescripto Iudicatu modo preuio factas ratas gratas et acceptas habere, literisque nostris Priuilegialibus, eidem Andree Hwhnaach posteritatibusque suis vniuersis perpetuo valituris approbare et confirmare dignaremur. Humillimis et deuotis annotati Andree Iudicis supplicacionibus clementer exauditis et fauorabiliter admissis, aliisque probabilibus documentis et legitimis fassionibus in dictis literis Vicecomitis et Iudlium Cottus Nittriensis contentis sane et per omnia intellectis, premissas empcionem et perpetuacionem Iudicatus acceptamus, approbamus et ratificamus presentis scripti nostri patrocinio. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam, presentes literas nostras patentes Sigilli nostri munimine roboratas eidem Andree Hwlmaach Iudici duximus concedendas, communi suadente Iusticia. Datum in Arce nostra Nittriensi feria quarta pro-

xima post festum B. Egidij Abbatis Anno Domini Millesimo Quingentesimo .... (L. S.)

Eredetije papiron irva a káptalan magán levéltárában. D. Szk. F. VII. 2. Az év utolsó száma (150.) teljesen elmosódott és olvashatlan. Szathmáry, Mossóczy Zakariás szerint, Bácskai Miklós közvetlen utódja volt 1503-ik évben.

33.

1515. Deczemb. 10. — II. Ulászló király a Sánkfalvay Antal nyitrai püspök által sz. Antal oltárának felajánlott budai házat a nyitrai székesegyháznak adományozza.

Nos Wladislaus Dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit Vniuersis Quod Nos tum ad supplicacionem nonnullorum fidelium nostrorum, per eos nostre propterea factam Maiestati, tum vero ob spem et deuocionem illam nostram singularem, quam erga beatum Emeramum mart. in cuius nomine glorioso ecclesia Nittriensis fundata existit, gerimus et habemus, Totum et omne Ius nostrum Regium, si quod in lapidea domo altaris ad honorem s. Anthonij in cathedrali ecclesia Epatus Nittriensis per Reuerendum quondam dominum Anthonium prefate ecclesie Nittriensis Epum fundati, prefatoque altari ac in possessionem capituli eiusdem ecclesie testamentaliter legata, in hac scilicet ciuitate nostra Budensi, in platea omnium sanctorum ex opposito domus Illustrissimi domini Georgij Marchionis Brandenburgensis Nepotis nostri charissimi sita et habita, in cuius videlicet pacifico et quieto dominio ijdem capitulares seipsos perstitisse persistereque asserunt eciam de presenti, qualitercunque haberemus, aut nostram ex quibuscunque causis, vijs, modis et racionibus concerneret Maiestatem, Simul cum cunctis suis Vtilitatibus, fructibus, prouentibus et pertinencijs quibuslibet, quouis nominis vocabulo vocitatis, eisdem Altari et capitulo Noue nostre donacionis titulo dedimus donauimus et contulimus, Immo da-

mus, donamus et conferimus, Iure perpetuo et Irreuocabiliter tenendam, possidendam pariter et habendam, Saluo Iure alieno harum nostrarum Vigore et testimonio literarum mediante, Quas in formam nostri priuilegij redigi faciemus, dum nobis eedem in specie fuerint reportate. Datum Bude feria Secunda proxima post Festum concepcionis beatissime Marie Virginis Anno Domini Millesimo Quingentesimo decimoquinto Regnorum nostrorum Hungarie Anno Vigesimo Sexto Bohemie vero Quadragesimo. (L. S.)

Eredetije ép pecsétrel a káptalan magán levélt. F. II.

34.

1520. Jul. 16. — A nyitrai káptalan Borjú Márton és Balázsnak nagy-sarlói nyitramegyei részbirtokukért ráthonyi birtokát, 26 arany forint ráfizetésével cserébe adja.

Nos Conuentus Monasterij Sancti Benedicti de Iuxtagron Omnibus Christi fidelibus presentibus pariter et futuris, presentium notitiam habituris Salutem in salutis Largitore. Quoniam ea que in volubilitatis tempore existunt, vna cum tempore elabuntur et rem gestam ipsa temporis volubilitas penitus ab hominum celat memoria, Ideo Sapientum adinuenit Industria, vt rerum tractationes literarum patrocinio fulciantur, ac eorum posteritatibus et Successoribus perpetuo memorialiter reseruentur; Proinde ad Vniuersorum notitiam harum serie volumus peruenire, Quod honorabiles Magistri *Anthonius de Krysnicz et Georgius de Trinchinio* Canonici Ecclesie Nitriensis pro se personaliter ac pro honorabili Capitulo dicte Ecclesie Nitriensis cum procuratorijs Literis eiusdem ab vna; Ac Nobiles Martinus et Blasius filij condam Benedicti Boryw dicti de *Nagh Sarlo* partibus ab altera coram Nobis personaliter constituti, ijdem Martinus et Blasius. onera et queuis grauamina Michaelis fratris carnalis sui vterini ac omnium fratrum generationalium pro-

ximorum et consanguineorum ipsorum, nec non aliorum quorumlibet ad infra denotanda firmiter obseruanda super se assumpmendo, per eosdem sponte et libere confessum extitit pariter et relatum in hunc modum, Quomodo ipsi matura in se deliberatione prehabita, certisque bonis respectibus animum eorum ad id mouentibus et inducentibus, In portionibus ipsorum possessionarijs infranotandis Talem inter se fecissent dispositionem, et concambialem permutationem perpetuo duraturam, Quod primo prenotatum Capitulum totalem portionem ipsorum possessionariam in Possessione *Rathon* in Comitatu Nitriensi existentem habitam, ipsum Capitulum iure hereditario concernentem, simulcum cunctis vtilitatibus et pertinentijs quibuslibet, Terris scilicet arabilibus cultis et incultis, — — pratis pascuis, campis fenetis Syluis, nemoribus, aquis fluuijs, piscinis piscaturis, aquarumque decursibus Molendinis et eorundem Locis generaliter vero quarumlibet vtilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, ad eandem portionem possessionariam de Iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus memoratis Martino, Blasio et Michaeli filijs prefati olim Benedicti . . . . bus et posteritatibus uniuersis, per modum concambialis permutationis, insuper viginti sex flnos auri hungaricales pro — — — — — — — — nobilitarium ipsorum Martini Blasij et Michaelis in portion. eorundem possessionar. infra — — dedisset donasset et in euum perennaliter permutasset, E conuerso vero prefati Martinus et Blasius, filij antedicti condam Benedicti Boryw, Totalem portionem ipsorum possessionariam in Possessione Nagh Sarlo in Comitatu similiter Nitriensi adiacente habitam, ipsos iure hereditario concernentem, simulcum cunctis eiusdem vtilitatibus et pertinentijs quibuslibet, Terris puta arabilibus cultis et incultis agris, pratis, pascuis, campis fenetis, Syluis, nemoribus, montibus vallibus, vineis vinearumque promontorijs, aquis fluuijs, piscinis, piscaturis aquarumque decursibus, molendinis et eorundem Locis, generaliter vero quarumlibet vtilitatum et

pertinentiarum suarum Integritatibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, ad eandem portionem possessionariam de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus prelibato Capitulo Ecclesie Nitriensis consimiliter dedissent, donassent, contulissent et in evum asscripsissent, Imo partes eedem sibi invicem et alternatim dederunt, donauerunt et concambialiter permutaverunt Iure perpetuo et irreuocabiliter tenendas, possidendas pariter et habendas, Nil Iuris . . . proprietatis, et dominij proprietatem partes prescripte sibi ipsis ipsorumque Successoribus, heredibusque et posteritatibus In prescriptis portionibus eorum possessionarijs sibi inuicem modo premisso concambialiter permutatis reseruantes, Sed totum et omne Ius ipsorum, omnemque Iuris et dominij proprietatem quod et quam ipse partes in eisdem habuissent, vel se se in futurum quoquomodo habere sperassent, In alterutrum transtulissent pleno Iure. Assumpmentes nihilominus partes prescripte se se, ipsorumque Successores ac heredes et posteritates uniuersas, vicissim et mutuo in pacifico dominio pretactarum portionum possessionariarum sibi ipsis modo et ordine prenarrato concambialiter permutatarum contra quoslibet legitimos Impetitores Causidicos et Actores tueri, protegere et conseruare proprijs ipsorum laboribus et expensis, tali Conditione adiecta, Quod si partes prenarrate, aut altera earum in prenotatarum portionum possessionariarum premisso modo concambialiter in alterutrum permutatarum pacifico dominio se ipsos mutuo, vel altera alteram tenere et conseruare nollent, seu non possent aut negligerent quouis modo, Extunc pars utraque altera alteri pretitulatas portiones possessionarias, per ipsas uti premittitur concambialiter permutatas, ac memorati Martinus, Blasius et Michael prescriptos 26 flnos pretacto Capitulo difficultate sine omni restituere remittereque ac resignare teneantur et presens concambialis permutatio nullius sit firmitatis et momenti ipso facto. Ad que Partes prescripte personalibus adstantes, se ac annotati Magistri Anthonius et Georgius, sepefatum Capitulum, cum prescriptis Literis pro-

curatorijs, nec non prenominati Martinus et Blasius, alios prenotatos ad onera in se assumpta, eosdem spontanea eorum obligarunt voluntate coram Nobis. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentes Literas Priuilegiales pendentis et autentici Sigilli nostri munimine roboratas eisdem partibus duximus concedendas, Datum Feria secunda proxima ante festum Beatorum Andree et Benedicti Mart. Anno Domini Millesimo Quingentesimo Vigesimo.

Eredeti hártya, melynek függő pecsétje hiányzik, a káptalan magán levéltárában F. VII. n. 1.

35.

1530. Márczius 21. — János király Várday Pál esztergomi érseknek meghagyja, hogy a nyitrai káptalannak Berencsen kapitányja Horváth Péter által okozott károkat helyrehozza.

Ioannes Dei gracia Rex Hungarie etc. Fideli nostro Rmo in Christo patri Domino Paulo de Warda Archi-Episcopo Ecclesie Strigoniensis etc. Salutem et graciam. Exponitur Maiestati nostre in personis fidelium nostrorum Honorabilis Capituli ecclesie Nittriensis, Qualiter Vos diebus preteritis nescitur vnde moti possessionem ipsius Capituli exponentis Berench vocatam, simul cum certis alijs possessionibus, Iuribusque possessionarijs, ad eandem possessionem ipsorum Berench pertinentibus, omnino in Cottu Nittriensi existentibus medio nobilis Petri Horwath Capitanei Vestri, qui videlicet nunc Castrum fidelium nostrorum Rndi ac Magnificorum Ioannis Orzag de Gwth Episcopi Ecclesie Waciensis, ac Emerici similiter Orzag de eadem Gwth fratris ipsius Ioannis Orzag carnalis, Swran nuncupatum a Vobis teneret, ad ipsum castrum Swran occupari fecissetis, occupatasque teneretis etiam modo, certam etiam sumpmam pecuniariam super Iobagiones dicti capituli in eisdem Bonis et Iuribus suis possessionarijs residentes Idem Petrus Hor-

wath vi extorsisset, in preiudicíum et dampnum dicti capituli exponentis valde magnum. Supplicatum itaque extitit Maiestati Nostre Nominibus et in personis dicti capituli exponentis, Vt eidem superinde de opportuno Iuris Remedio prouidere dignaremur: Nos vero nolentes vt ipsum Capitulum predictis Iustis Bonis et Iuribus suis possessionarijs per Vos et indebite, et absque via Iuris priuetur, supplicacione itaque ipsius Capituli exponentis exaudita, Mandamus fidelitati Vestrae harum serie firmiter, quatenus acceptis et intellectis presentibus, postposita omni superflua dilacione, pretitulata Bona et Iura possessionaria dicti capituli exponentis, per annotatum Petrum Horwath ipsi Capitulo exponenti pure et simpliciter remitti, Illam eciam Sumpmam pecuniariam, quam Idem Petrus Horwath super Iobagiones ipsius Capituli in dictis Bonis eiusdem residentes extorsisset, scilicet quelibet dampna per eundem Petrum Horwath predictis Iobagionibus ipsius Capituli illata, eisdem Iobagionibus plenarie et effective reddi et restitui facere debeatis et teneamini, secusque in premissis nullatenus facturi. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude feria secunda proxima post Dominicam Oculi Anno Domini Millesimo Quingentesimp Tricesimo. (L. S.)

Eredetije a káptalan magán levéltárában. Fasc. X. n. 50.

36.

1570. ápril 4-én. Miksa király a Bornemisza Pál püspök és Apponyi János között létesült birtokcserét, melynél fogva előbbi utóbbinak Nagy és kis-keresnyei birtokaiért Lovászi és Belincz helységeket átengedi, jóváhagyja.

Nos Maximilianus Secundus etc. Memoriae commendamus tenore praesentium, significantes quibus expedit universis. Quod pro parte et in persona fidelis nostri Reverendi Pauli Bornemyzza, Episcopi Ecclesiae Transsilvanensis, ac Gubernatoris Ecclesiae Nitriensis,

Locumtenentis in Hungaria et Consiliarii nostri exhibitae sunt Nobis et praesentatae quaedam literae fidelium nostrorum Honorabilium Capituli praefatae Ecclesiae Nitriensis Fassionales in simplici papyro patenter confectae, Sigilloque eorundem Capitulari a tergo impressive communitae. Quibus mediantibus idem Paulus Bornemyzza Episcopus et Locumtenens Totales possessiones suas et Ecclesiae suae Nitriensis praedictae, Lovazy aliter Lowazowcze, et Belle aliter Belyncze vocatas, in Comitatu Nitriensi adiacentes, pariter cum cunctis earundem utilitatibus et pertinentiis quibuslibet fideli nostro Egregio Ioanni Apony de Naghapon, ac Generosae Dominae Ursulae Bekeny, consorti eiusdem, ipsorumque heredibus et posteritatibus utriusque sexus universis. E converso vero iidem quoque Ioannes Apony et Domina Ursula Bekeny consors eiusdem Totales portiones ipsorum possessionarias in possessionibus Naghkerschenyen et Kiskerschenyen vocatis in Comitatu Barsiensi existentibus habitas, similiter cum cunctis earundem portionum utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet, annotato Paulo Bornemyzza, Episcopo ac Ecclesiae suae Nitriensi, via veri et perpetui concambii, sive concambialis permutationis, certis ex respectibus, modisque et conditionibus inferius in tenore earundem literarum fassionalium clarius expressis, alter alteri per manus dedisse, donasse, concessisse et contulisse, atque alter in alterum transtulisse dinoscebantur, tenoris infrascripti. Supplicatum itaque Nobis humiliter extitit pro parte et in persona praefati Pauli Bornemyzza Episcopi et Locumtenentis, quatenus easdem literas dicti Capituli Ecclesiae suae Nitriensis fassionales, omniaque et singula in eisdem contenta ratas, gratas et accepta haberi, literisque nostris verbotenus inseri et inscribi facientes, praemissis perpetuae permutationi, dationi donationi, concessioni, collationi et translationi, aliisque omnibus et singulis inferius in tenore earundem literarum fassionalium clarius expressis, Nostrum Regium Consensum, benevolum pariter et assensum praebere dignaremur. Quarum quidem literarum

tenor talis est: Nos Capitulum Ecclesiae Nitriensis. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis. Quod Reverendissimus Dominus Paulus Abstemius, Transsilvaniensis et Nitriensis Ecclesiarum Episcopus, Locique eiusdem Comes perpetuus, Necnon Sacratissimi Principis et Domini Dni Maximiliani Secundi, Dei Gratia Electi Romanorum Imperatoris semper Augusti, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. Regis, Archiducis Austriae, Ducis Burgundiae etc. Consiliarius et in Hungaria Locumtenens, ab una, parte vero ab altera Egregius Ioannes Apony de Nagh-Apon et Generosa Domina Ursula Bekeny consors eiusdem ad nostram personaliter venientes praesentiam, matura intra sese deliberatione praehabita, oneribus etiam et quibusvis gravaminibus universorum et quorumlibet, quos videlicet infra scriptum tangeret et concerneret, seu tangere et concernere posset negotium quomodolibet in futurum, utrinque in se assumptis sponte et libere, animoque bene deliberato oraculo vivae vocis confessi sunt et retulerunt in hunc modum. Quod quoniam totales possessiones dicti Dni Pauli Abstemii Episcopi et Ecclesiae suae praedictae Nitriensis haereditariae Lowazy aliter Lowazowcze et Belle aliter Belyncze vocatae, in Comitatu Nitriensi existentes in contigua vicinitate solitae reresidentiae bonorumque et Iurium possessionariorum praefatorum Ioannis Apony et Dnae Ursulae Bekeny consortis suae. E converso vero totales portiones possessionariae eorundem Ioannis Apony et Dnae Ursulae consortis suae similiter haereditariae in possessionibus Naghkerschenyen et Kiskerschenyen in Comitatu Barsiensi existentes habitae, bonis et Iuribus possessionariis praefati Dni Pauli Abstemii Eppi et Ecclesiae suae Nitriensis praedictae, praesertim vero possessioni Zkachan eiusdem Episcopatus Nitriensis, in dicto Comitatu Nitriensi adiacenti contigua vicinitate coniunctae, et cum eadem possessione Zkachan quasi sub una eademque metarum conclusione existerent, ex eoque eaedem portiones possessionariae ipsorum Ioannis Apony et Dnae Ursulae

Bekeny consortis suae in dictis possessionibus Naghkerschenyen et Kiskerschenyen habitae praefato Dno Paulo Abstemio Eppo et Ecclesiae suae Nitriensi praedictae magis utiles, vice versa vero possessiones Lowazy et Belle modo simili propter praedeclaratam vicinitatem annotatis Ioanni Apony et Dnae Ursulae consorti suae fructuosiores et commodiores esse viderentur. Ob hoc partes eaedem oneribus quorum supra in sese levatis et receptis, in eisdem bonis et Iuribus ipsorum possessionariis talem inter se fecissent concambialem permutationem perpetuo duraturam. Et primo antefatus Dominus Paulus Abstemius Episcopus, praescriptas totales possessiones suas et Ecclesiae suae Nitriensis praedictae Lowazy aliter Lowazowcze, et Belle aliter Belyncze vocatas in dicto Cottu Nitriensi adiacentes pariter cum cunctis earundem utilitatibus et pertinentiis quibuslibet: Terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, sylvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis ad easdem totales possessiones de iure et ab antiquo spectantes et pertinere debentes Memoratis Ioanni Apony et Dnae Ursulae consorti suae, ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis. E converso vero ipsi quoque Ioannes Apony et Dna Ursula consors eiusdem Totales portiones ipsorum possessionarias in dictis possessionibus Naghkerschenyen et Kiskerschenyen, in dicto Cottu Barsiensi existentibus habitas, modo simili cum cunctis earundem portionum possessionariarum utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, Terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, sylvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis: generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis voca-

bulo vocitatis, ad easdem portiones possessionarias de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus iam fato Dno Paulo Abstemio Eppo, et Ecclesiae suae Nitriensi praedictae, via veri et perpetui concambii seu concambialis permutationis alter alteri per manus dedissent et concessissent, imo dederunt et concesserunt iure perpetuo et irrevocabiliter per ipsas partes earundemque partium successores tenendas, habendas et in aevum possidendas. Nullum ius nullamve iuris et dominii proprietatem eaedem partes in praedictis bonis concambialiter permutatis, sibi ipsis et eorundem Successoribus vicissitudinaria alienatione reservantes, Sed totum et omne ius, omnemve iuris et dominii proprietatem, quod ipsis et dictis eorum Successoribus in eisdem vicissim competiisset seu competere posset quomodolibet in futurum mutua vicissitudine in alterutrum successoresque suos praedictos transferendum, pleno iure et cum effectu dedissent, donassent et contulissent. Imo dederunt, donaverunt, contulerunt et concambialiter permutarunt, transtuleruntque coram nobis. Assumendo nihilominus partes eaedem sese alterutrum in pacifico et quieto dominio huiusmodi bonorum et iurium possessionariorum sic, ut praemissum est concambialiter permutatorum perpetuis semper futuris temporibus contra quosvis legitimos impetitores, causidicos et actores suis propriis laboribus et expensis tueri, protegere et defensando conservare. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam, praesentes literas nostras Sigilli nostri munimine a tergo roboratas Memorato Domino Paulo Abstemio Episcopo, Praelato nostro dignissimo et Ecclesiae suae Nitriensi praedictae, Successoribusque eiusdem universis duximus dandas et concedendas. Datum feria quarta in Festo Beati Clementis Papae et Martyris Anno Domini Millesimo Quingentesimo Sexagesimo Nono. Nos itaque huiusmodi humili supplicatione pro parte praenominati Pauli Bornemyzza Episcopi et Locumtenentis nostrae modo quo supra porrecta Maiestati Regia benignitate exaudita clementer et admissa, praeinsertas literas dicti Capituli Nitriensis fassionales,

non abrasas, non cancellatas, neque in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio ac suspicione carentes, praesentibusque literis nostris de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali insertas et inscriptas, quoad omnes earundem continentias, clausulas et articulos, eatenus, quatenus eaedem rite et legitime existunt emanatae, viribusque earundem veritas suffragatur ratas, gratas et acceptas habentes, praemissis perpetuae permutationi, dacioni, donationi, concessioni, collationique et translationi aliisque omnibus et singulis superius in tenore dictarum literarum fassionalium clarius expressis nostrum Regium consensum praebuimus, imo praebemus benevolum pariter et assensum . . . nihilominus cum pro singulari devotione et pietate nostra Regia, qua erga Ecclesias Dei, earumque augmentum et commodum afficimur, Tum vero attentis et consideratis singulari fidei integritate, et gratuitis fidelium servitiorum meritis dicti Pauli Bornemyzza Episcopi, et Locumtenentis nostri, quae ipse Sacrae primum Regni Hungariae coronae et deinde Maiestati nostrae ad senilem usque aetatem fideliter exhibuit et impendit, Totum et omne Ius nostrum Regium, si quod in praenominatis totalibus portionibus possessionariis in possessionibus Nagh Kerschenyen et Kis Kerschenyen vocatis, in praefato Cottu Barsiensi existentibus habitis, etiam aliter qualitercunque haberemus, aut eaedem nostram ex quibuscunque causis, viis, modis et rationibus concernerent Maiestatem, simul cum cunctis earundem portionum utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, Terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris pratis pascuis campis, fenetis, sylvis nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, ad easdem portiones de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus Memorato Paulo Bornemyzza ipsiusque Successoribus prae-

fatae scilicet Ecclesiae Nitriensis Episcopis universis dedimus, donavimus et contulimus. Imo damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiliter tenendum, possidendum pariter et habendum, Salvo iure alieno. Harum nostrarum secreto Sigillo nostro, quo ut Rex Hungariae utimur in pendenti communitarum vigore et testimonio Literarum. Quas in formam nostri Privilegii faciemus redigi, dum Nobis in specie fuerint reportatae Datum in Arce nostra Regia Pragensi, quarta die Mensis Aprilis Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo. Regnorum nostrorum Romani octavo Hungariae et aliorum Septimo. Bohemiae vero anno Vigesimo Secundo.

Maximilianus m. p. Ioan. Liszthyus E. Vesprimien.

Eredeti hártya a selyem zsinórról függő sértetlen királyi pecséttel, a káptalan magán levéltárában.

37.

1579. Márczius 11. Bornemisza Pál püspök, a nyitrai káptalan kárára elkövetett jogsérelmeket barátságos kiegyezés utján helyrehozza.

Nos Universitas Dominorum Praelatorum Magnatum et Nobilium Comitatus Nitriensis Damus pro Memoria. Quod Nobis Feria quarta proxima post Festum Epiphaniae Domini immediate praeteriti (igy) Nittriae in Generali Congregatione, una cum Generoso Domino Benedicto Chuzy de Puszta Szent Mihaly Vice-Comite, Iudlium et Iurassoribus nostris in tractandis certis quibusdam et arduis huius Cottus nostri negotiis ad invicem constitutis, Eotum Illmus ac Reverendissimus Dominus Paulus Abstemius Episcopus Transylvaniensis, Episcopatus Nittriensis Administrator, et per Regnum Hungariae Locumtenens Regius, Comitatus huius nostri Supremus et Perpetuus Comes, in medium Nostri veniens, amicabili et

humana erga Nos interlocutione proposuit et institit, quatenus ex potioribus Nostris Membris aliquos pro Interpellatoribus ad Honorabile Capitulum Nittriense exmitteremus, quorum efficaci cooperatione controversia illa, quae ad malignas quorundam inquietorum, et pacis concordiam minus amantium insimulationes, a parte instantis Domini Episcopi contra nominatum Capitulum suscitata, iam etiam per diversa Fora, et Processus Iuridicos agitata, plures instanti Domino Episcopo minus utiles Convictiones attulisset, placidioribus mediis consopiretur. Quia autem Nos, et ipsi summe optabamus Negotii huius, veluti non modice in Populo scandalum generantis, bonum finem videre, iam dictum Generosum Dominum Benedictum Chuzy de Puszta Szent Mihály Vice-Comitem nostrum cum quatuor Iudlium nominavimus et exmisimus. Quos eotum statim coram Nobis instans Dominus Episcopus, tam Suo, quam et Successorum suorum Episcoporum Nittriensium Nominibus, sed etiam ad interpositionem Nostram totum Honorabile Capitulum Nittriense medio Plenipotentiariorum suorum, Domini utpote Zachariae Mosóczy Episcopi Tinniniensis, et Stephani Gudóczy, primi quidem Lectoris, et alterius Cantoris Capituli pro veris et indubitatis Arbitris acceptarunt. Qui die tertia continuatae huiusmodi Generalis Congregationis nostrae coram Nobis retulerunt, quomodo pridie ab ipsis horis matutinis fere ad ipsas seras vespertinas in Arce Nittriensi considentes, et audita expositione, qualiter et quibus ex Rationibus totalia et integra praedia Kiss-Emőke vulgo Apáth-Földe dictum, Kiss-Tormos alias Siho, cum suo Promontorio Siho, Chicho-Hegy seu Alsó-Zobor nuncupato, Perk ad Küklő pariter cum suo Promontorio, Pratis et Sylvis usque ad Decursum Fluvii Nittra semet protendentibus, Chab inferius Kaptolonka seu Egerszeg vocatum, Chab superius una cum Mola et Promontorio. Ac Pöspökfalvense (sic) utrumque quod etiam Répen nominatur. Item etiam Decima et Nona iam dicti Promontorii Siho aut Chicho-hegy alias Alsó-Zobor. Et decima omnis generis Frugum,

Agnellorum et Apum Civitatis Nittriensis et Possessionis Királyi, prout et Carnium Macellatio, Vinorum et aliorum liquidorum Educillatio, Saliumque Monopolium Nittriae et in Platea Capitulari occupata, et pro Domino Episcopo quaedam iam a 10 et 12, quaedam vero a tribus et quatuor annis tenta et usurpata fuerint; simul etiam facta a parte Honorabilis Capituli multarum, et gravium aliarum iniuriarum, Damnorum et Expensarum, Declaratione Iurium indubitatorum et antea continui pacifici usus in illis omnibus, quae in Controversiam sumebantur deductione, et legalium super his fundaturum convictionum, poenaliumque Sententiarum, ac subsecutarum Executionum expositione. Quibus ita in medium productis non componi, sed magis exulcerari, videbantur Partium Animi. Quare animadvertentes Amicabilem in desperatis quasi esse terminis, seriam cum publice, tum privatim cuique Partium interponentes cohortationem, et Sequelarum, quae exinde de facili cooriri possent gravitate, earumque multiplicibus incommodis pro condigno exageratis, Tandem Partes, ut aliquid stabilis in tam gravi negotio concluderetur sponte et libere Sibi et suis Successoribus, praeclusis et abscissis omnibus et quibusvis Iuridicis remediis, ad sequentes in perpetuum duraturas condescenderunt Accordae conclusiones. Et quidem

I-o. Licet Capitulum remonstrasset ex originaria quasi sua Fudatione totalem et integram Carnium Macellationem, Vinorum et aliorum liquidorum Educillationem, prout et Salium Monopolium tam in superiori, quam inferiori Civitate Nittriensi ad se pertinere, et nemini alteri licitum esse, nihilominus quia in quibusdam hic usus quodammodo alteratus comperiebatur, ex eo Monopolio Salis tam quoad superiorem, quam et quoad inferiorem Civitatem Nittriensem, soli demtaxat Capitulo remanente, Macellatio Carnium, et Vinorum ac aliorum liquidorum Educillatio Partibus communis relinquatur, ita nihilominus, ut neutri Partium, sive in inferiori, sive in superiori Civitate aut vico Capitulari et Gyürkiensi ultra duo Macella, et tria publica Educilla erigere et in-

tertenere liceat, (salva tamen Facultate Dominorum Canonicorum si quis in sua privata Domo Capitulari, et non alia aliqua Pecuniis comparata, quamvis Residentionali vinum quodpiam educillare vellet) Et ne huiusmodi Educillatio et Macellatio alicui Partium damnosa sit, omnibus Civitatensibus et Platensibus, aut exteris et itinerantibus liber ad omnia et singula etiam privatorum Dominorum Educilla et Macella accessus semper et in perpetuum conservabitur inviolabiliter.

II-o. Totum et omnis generis Frumentum, Agnelli et Apes ex Decima Civitatis Nittriensis, et Possessionis Királyi, item Akones vini ex Decima et Nona Promontorii Siho, vel Chicho-hegy seu Alsó-Zobor, prout et Sales Nundinales ex Praedio Sis, seu Kis-Tormos per homines Episcopales indebite percepti Capitulo restituantur, et in sortem Expensarum fl 1500 eidem Capitulo per Dominum Episcopum numerentur, taliterque Capitulum in integritatem Iuris eorum omnium, quae in Controversiam quoquo modo sumebantur, reponatur, repositumque esse declaretur, quod etiam statim, et adhuc Sessione ipsorum durante Dominus Episcopus omnimode effectuavit.

III-o. Convictio 27784 flnorum veluti Iudicialiter adinventa stet, vigoremque suum habeat, hoc solo limitato, quod tres Pagi in Executionem sumpti, utpote Chekej, Nagy-Tormos et Kis-Emőke Episcopatui remittantur, sub hac tamen expressa conditione, et cautela: quodsi modernus, aut Successores Episcopi Nittrienses, nunc aut in futurum, quibuscunque tandem temporibus Capitulum Nittriense in his vel etiam aliis similibus Iuribus, et obventionibus turbarent et quoquo modo inquietarent, eotum statim et ipso facto, ac sine omni strepitu Iuris, sed harum duntaxat Transactionalium Literarum virtute et efficacia praementionati tres Pagi Chekej, Nagy-Tormos et Kis-Emőke in Capitulum recidant et devolvantur, ac donec de tota hac convictionali Summa Eidem satisfactum non fuerit, eosdem tenendi, usuandi, omnes Fructus, Servitia et Emolumenta de iisdem per-

cipiendi, omnimodam Iuris et Potestatis habeat Facultatem; Similiter etiam Carnium Macellatio, Vinorum et aliorum liquidorum Educillatio in tota superiori et inferiori Civitate Nittriensi, ac in vico Gyürkensi ex parte Episcopali cesset, et pro solo Capitulo in perpetuum maneat et conservetur. Et si quis Capitulo in hoc Negotio, sive totaliter, sive tantummodo in aliquo et partialiter semet opponeret, toties, quoties per Capitulum tantum admonitus ab oppositione non desisteret, vinculum mille aureorum, ad rationes Capituli desumendorum semper incurrat, violentiae nihilominus si quae medio tempore patrarentur, per hoc neutiquam sublatae intelligantur.

IV-o. Fornax lateritia, quam Dominus Episcopus sub hoc controversiarum tempore in Fundo Capitulari iuxta Montem S. Martini extrui curavit demolienda veniret, quia vero Dominus Episcopus pro moderna Arcis reparatione eiusdem summam haberet indigentiam, eadem pro hic et nunc, et ad aliquod tempus erga pensionem annualem unius aurei ducati (quem etiam Dominus Episcopus pro hoc Anno anticipate deposuit) prae manibus toties nominati Domini Episcopi relinquatur. De caetero liberum erit Capitulo dictam Fornacem dum et quando demoliendi aut pro augmento oeconomiae usuandi.

V-o. Quamvis Territorium Praedii Sis, seu Kis Tormos virtute productarum metalium et continui usus spatio ipsius in Pagi Nagy Tormos situationi obverso, eidemque continuo vicinante sese extenderet usque ad viam profundam, quae ex Pago Nagy Tormos penes Domunculas Capituli inquilinarias a latere sinistro contra orientalem plagam tendenti situatas, et noviter extructas, duceret primo per quemdam exiguum cespitem, tandem inter Ecclesiae S. Martini seu Parochialis, et dictorum Nagy Tormosiensium Terras arabiles ad magnam viam de Nittria ad Pogran pergentibus servientem, nihilominus Capitulum cupiens etiam in hoc Episcopatui complacere, ac ut omnis fomes controversiarum tollatur, pro solo et unico optabili bono Pacis, plagam illam, quae inter dictam viam profundam, et Fossatum Lengyel-Sáncz, vel

ut alii, Csehek-Árka dictum intermediat, una cum aedificiis et domus Parochialis loco deserto Episcopatui cedet, Partiumque mutuo ex consensu Metae Praedii Sis seu Kis-Tormos ad dictum Fossatum restringuntur. Agri nihilominus S. Martini, seu Parochiales, ita et Prata cum Dumetis trans Aquam Tormosiensem vulgo Nittra-Szakadék seu Teslen-er dictam situata a Praedio Sis seu Kis Tormos, per huius modi metarum in loco restrictionem neutiquam avelluntur; sed inter agros via iam superius declarata interjacens, et in Pratis ac e regione viae illius profundae ad locum Secundae Pyri modo Körtvély-Fa-Tő dictum (ubi iuxta viam a Ponte iuxta Fluvium Nittra strato ad villam Nagy-Emőke per prata ducentem, metae Praedii Sys seu Kis Tormos, et Villae Nagy Tormos, ac Civitatis Nittriensis concurrunt) et abinde per eandem viam Nagy Emőkensem ascendendo usque ad dictum Pontem supra fluvium Nittra structum (ubi trans aquam Tormosiensem, vulgo Nittra-Szakadék, seu Teslen-er dictam situata, a praedio Kis Tormosiensi per huiusmodi cessionem et metarum in loco illo restrictionem neutiquam avelluntur, sed inter Agros via iam superius declarata) ubi similiter cum prima et principali Meta Civitatis Nittriensis coincidet, hactenus servatus distinctionis metalis usus etiam im posterum inviolabiliter retinebitur.

VI-o. Quando quidem (uti immediate praemissum est) Plaga illa terrae, cum Aedificiis et loco Parochiali ob unicum et solum bonum Pacis per Capitulum Episcopatui cessa esset, si imposterum quibusvis temporibus Episcopi Nittrienses per se, vel per Homines suo has ita ordinatas Metas transgrediendo, aliquid in praedio Kis Tormosiensi Sibi et Episcopatui appropriarent et amicabiliter desuper requisiti, non remitterent, tunc Capitulum (velut Conditione pacti per partem adversam violata) licite, et sine omni strepitu Iuris iterato plagam illam totam, una cum Aedificiis, si quae in illa haberentur, et loco Parochiali recipere, et ad Ius et Proprietatem suam incorporare, metasque et terminos Praedii Kis-

Tormos ad dictam viam profundam, et alia antiqua signa, veterumque eorum cursum reducere valebit, et si quispiam a parte Episcopali Capitulo semet hac in parte opponeret, toties quoties per Iudlium et Iurassorem tantum admonitus, eadem non remitteret, aut remissa vicissim reoccuparet, vinculum 500 fl in forma liquidi Debiti medio unius Protonotarii, aut cuiuscunque tandem Iudicis etiam Iudlium et Iurassoris de bonis taliter semet opponentis ad rationem Capituli desumendorum incurrat.

VII-o. Ex quo Pagi aliquot Episcopales nimium stricta haberent Territoria, si Capitulum Praedia Püspöky Csab et Perk elocari voluerit, tunc non alteri, quam Subditis Episcopalibus erga Nonam et Decimam Capetiam, aut alium, qui ratione temporis competens videbitur censum id facere valeat; nihilominus si Capitulum in Communi, aut iuxta praxim et consuetudinem suam facta inter se Praediorum subdivisione etiam aliquis Dnorum Capitularium in particulari eadem usuare et oeconomiam exercere voluerit, hoc ipsi semper et quovis tempore licitum manet, et nec per quemquam modalitate vinculi in praecedenti puncto 6-o declarata hac in parte impediri poterit.

VIII-o. et ultimo Considerantes Partes continuam Rerum vicissitudinem, et vel maxime tam Dominorum Episcoporum, quam et Personarum Capitularium frequentem Mutationem, occasione cuius etiam novitatum quam plurium subinductiones irrepsere, et successu temporis gravissimae Dissensiones exinde oriri assolerent, ut haec talia omni qua potest meliori modalitate praecludantur, unanimi consensu Partes accordarunt etiam in eo: quod extra casus in Puncto 3-o, 6-o et 7-o declaratos, et ibidem iam circumscriptos, si successu temporis per incuriam, aut quampiam inadvertentiam, vel vero privati alicuius commodi per quorumpiam conniventiam aliquid contra praesentem Accordam subinduceretur, illud nullo unquam temporis tractu stabiliri, multo minus usus aliquis (qui potius abusus dicendus erit) allegari poterit. Sed omnia singula semper et perpetuis temporibus ad

modalitatem hanc praescriptam reducenda, et in illa inviolabiliter, et sub vinculo in puncto 6-o circumscripto, conservanda venient. Quibus ita conclusis, et coram Nobis relatis, cum in pleno nostro Consessu legerentur, Partes manu stipulata ad omnia et singula observanda, tam Suo, quam et Successorum suorum Nominibus, etiam coram Nobis Semet obligarunt et obligatas esse testatae sunt, omni retractatione, revocatione, aut aliis quibusvis Iuridicis Remediis Sibi et Successoribus suis plenarie rescissis et praeclusis. Datum Nittriae Feria 4-a proxima post Dominicam Invocavit, Altero nimirum Die Celebrationis Sedriae Nostrae Anno 1579.

Másolat a káptalan magán levélt. F. II.

38.

1619. szept. 1. Pázmány Péter esztergomi érsek a nyitrai káptalan tagjait, a közöttük támadott viszályok alkalmából, a testvéri szeretet és egyetértés ápolására inti. [1]

Reverendi Domini Filii in Christo honorandi. Salute et paterna benedictione praemissa.

Recenti memoria tenetis, quam paterno et syncero affectu vos admonuerimus anno praeterito, ut mutuam inter vos charitatem foueretis, sepositisque scissionibus et factionibus universis, humero uno pietati ac officiis sacerdotalibus sedulo incumberetis. Nec exiguam spem fecerat futurae emendationis, oblatio quam nobis feceratis. Caeterum nescimus quo astu Satanae etiam num discordias, ac mutua inter vos odia vigere, magno animi nostri moerore intelligimus; et ita quidem, ut etiam ad Secularium notitiam rancor animorum, ac mali nominis odor propalam emanarit. Christus Seruator noster, ea veluti nota genuinos discipulos suos cognosci professus est, si charitatem mutuam fouerint. Nec solum graue ac

[1] A levélben emlitett viszályok tárgya és okozója ismeretlenek.

perniciosum scandalum praebet ovibus discordia Sacerdotum, sed et tremendi Sacrificii celebrationem prohibet. Atque adeo nulla solida virtus, nulla pietas syncera esse potest, ubi mutua odia ac inimicitiae gliscunt. Unde nihil mirum, si multa alia offendicula, ac vitae morumque corruptelae pullulent, ubi radix charitatis exaruit.

Ut igitur tam perniciosa et periculosa dissidia sopiantur, ut pietas Deique timor ac Ecclesiasticis viris digna conuersatio in vestro hoc tam nobili Capitulo florescat, paternam monitionem, quam ante annum uiva voce audiuistis, nunc literis iterare uoluimus, Diligenter ac per viscera misericordiae Dei vos obtestantes, ut in timore Dei, officii ac muneris vesri rationes attente consideretis, animo reuolventes, quam districtum Dei iudicium mereatur, qui Capituli unius corpus scindi, ac mutuis odiis exacerbari patitur. Cuiuis enim bono Sacerdoti vita potius amittenda esset, quam ut sua qualicunque culpa animi Canonicorum scinderentur.

Et quamuis Rdmum Episcopum Nitriensem, loci Ordinarium diligenter rogauerimus, ut iuxta Statuta Capituli illius, ac Sacrorum Canonum praescriptum, excessus, qui deprehenduntur, corrigere paterno rigore non intermittat; Nihilominus Nos quoque, pro paterno in vos affectu, quo omnes complectimur rogamus ac obtestamur, ut corde uno elaboretis, quatenus scandala ac dissensiones omnes tollantur: ut in medio tot Haereticorum, speculum esse possitis Sacerdotalis integritatis.

Nos certe quemadmodum omnes et singulos vestrum paterno amore prosequimur et ne qua in re contra Statuta vestra et Sacros Canones iniuria cuipiam fiat, libenter protegimus; ita vicissim ne scandala et offendicula notoria tolerentur Rdmo Dno Ordinario commisimus. Confido tamen de vestra pietate ac prudentia, quod severioribus opus non erit remediis, sed quisque vestrum ut alios docere potest, ita sibi ipsi regula futura est ad omnem probitatem. Id quod ex animo precamur, ac paterna benedictione et amore vos complectimur. A quibus vicissim sublevari nos precibus ac sacrificiis per-

optamus. Tyrnaviae 2 Septembris Anno 1619 Fraternitatum Vestrarum Addictissimus Pater Archi-Episcopus Strigoniensis m. p.

Eredetije a nyitrai kápt. magán levéltárában, Fasc. XVI. n. 4.

39.

1628. ápril 24 én. Telegdy János kalocsai érsek s a nyitrai püspökség administratora a nyitrai káptalannak Nyitra alsóváros területén az ugynevezett ‚Barát-utczát' egy malommal és egyéb tartozékaival örökös alapitványul adományozza.

Ioannes Telegdinus Miseratione Divina Colocensis et Bachiensis Ecclesiarum canonice unitarum Archi-Episcopus Administrator Episcopatus Nittriensis, Locorumque eorundem Comes Perpetuus, Sacr. Caes. Regiaeque Mattis Consiliarius etc. Pro memoria sempiterna, ad universorum omnium temporum Christi fidelium notitiam desidero pervenire. Quod quoties fluxas rerum humanarum vicissitudines et instabilem humanae vitae statum altius mecum reputavi, animadverti singularis Divinae providentiae in quopiam dari mortalium argumentum, qui humanas suas actiones ad immortalitatis scopum dirigere adlaboret et contendat. Quod unum etsi, a quo maturiore ratione mihi uti concessum est, intenderim, ut imprimis ad Omnipotentis Dei gloriam, animae meae salutem et Ecclesiae Catholicae incrementum instituti mei monumenta derivarentur. Ex quo nihilominus ad hunc dignitatis gradum (quo Dei benignitate evectus sum) cum salutaria Sacrae Scripturae monita: Quicquid uni ex minimis etc. Item: Si quid in nomine etc. considerans, tum etiam Ecclesiae huius et Venerabilis Capituli huius inductus studiis, hac in gravescentis aetatis meae ratione constitutus, morte nihil certius, hora autem mortis nihil esse incertius, prae oculis ferens, quod dudum animo ponderabam id tandem mature exequendum, piamque aliquam dispositionem in refrigerium animae meae salutarem instituendam delibe-

ravi. Porro notum est universis: me plateam Barát-uteza vocatam, Nittriae ab antiquo ad Fratres Franciscanos spectantem in Duorum Millium et Ducentorum florenor. hungar. pretio coemisse, eamque predicto pio fine Venerabili Capitulo Ecclesiae huius Nittrien. una cum literis Privilegialibus, Molendino, Cellario, Terris, scilicet arabilibus, cultis et incultis agris, pratis, pascuis, campis foenetis (excepto foenili uno Barátréthe vocato in alium usum iam applicato) sylvis, memoribus, dumetis, salicetis, saltibus montibus, vallibus, collibus, vineis, vinearumque promontoriis et Iure montano, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, pisciumque clausuris et aquarum decursibus; generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus quibusvis quovis nominis vocabulo vocitatis sub suis veris metis, et antiquis limitibus existentibus, ad easdem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, de manu ad manum tradendam iam duxi, et resignandam: imo reliquis etiam Capituli bonis incorporandam et pleno iure administrandam dedi et consignavi.

Caeterum, quoniam propria experientia didici, istud Capitulum Nittriense superioribus Annis et temporibus toties fuisse obsidionibus Rebellium cinctum et attritum, Residentia in exilium pulsum, facultatibus et fortunis bonorumque proventibus spoliatum et privatum, ut difficulter admodum sese honeste sustentare queat. Ideo ut commodius onera Fundationis ferre et sustinere queat, Plateae memoratae superaddere statui et decrevi, sub nomine depositi florenos Quadringentos, quibus pro continuo usu Educillorum quotannis, semper circa tempus vindemiae praelibatum Capitulum leviori et iustiori aere vina comparare possit. Unde primo et ante omnia supra specificati floreni Quadringenti extrahi et coacervari debebunt, quos in Sacrarium seu Conservatorium ad fidelem custodiam in bonam Cistam, in praesentia totius Collegii reponi, Sigillisque Primariorum communiri decerno. Cuius quidem cistae clavis apud Custodem Capituli conservabitur, quae tamen nunquam aperietur, nisi plene

prius Capitulum congregetur, et ex deliberatione eiusdem certae personae decernantur ad eius elocationem et dispensationem, ne quovis modo per quemvis Depositum distrahi et dissipari queat. Ea vero Summa quotannis ad augendos proventus et ulterius subsidium Capituli integra maneat et perseveret. Id autem totum, quicquid lucri commodive ex emptis et comparatis vinis (extracta et reposita praedicta prius Summa) superfuerit, cesserit et resultaverit, aequali sorte divisionis, sine fraude, ut omnes, ita singuli inter sese dispertientur. Onera quippe et conditiones nostri intenti et Fundationis ex ordine hic annexa habentur, ad quae iugiter sufferenda participes fructuum eiusmodi beneficiorum erunt adstricti et obligati.

Primo: Ut in memoriam amarissimae Passionis Salvatoris Nostri Iesu Chisti, per quam Deo Patri humanum genus reconciliatum extitit, semper singulis feriis sextis, post Completorium diei, Hymnum: Patris Sapientia etc. ad Aram S. Crucis, flexis poplitibus a Succentore vel Magistro Scholae et Studiosis (ardentibus in praedicto Altari duabus candelis) devote decantentur (igy) et officians diei, versiculo et Collecta de Passione Domini, quae habetur de quinque Vulneribus: Domine Iesu Christe Fili Dei vivi, qui de Coelo ad terram descendisti etc. Hymnum concludat. Succentor vel studiosi pro Hymno decantando menstrue, defectu absque omni singulos florenos accipient a Capitulo, qui per Annum flnos Duodecim constituent.

Secundo: Ut quamdiu me in humanis superesse beneficio Divini Numinis ordinatum est, Venerabile Capitulum in Ara B. Mariae Virginis, servato ordine senii (quos dnus Cantor in Tabula semper annotabit) per singulos Menses primo videlicet die Sabbati Mensis Deo Optimo Maximo pro vivente me, in gratiarum actionem Missam votivam de Eadem Beata Virgine, cum Collecta S. Spiritus et oratione pro Praelato (videlicet Deus omnium fidelium Pastor etc.) facta Exomologesi peccatorum, vel per se, vel per suum substitutum legat.

Tertio: Persoluto tandem tributo mortalitatis, ubi

primum hoc Capitulo Nittriensi innotuerit, teneatur per vices idem Capitulum usque Trigesimum diem Depositionis, singulis diebus pro expiatione animae meae Sacrum legere in Altari Privilegiato S. Crucis. Adveniente vero trigesimo die Depositionis, Sacrum Cantatum fiat.

Ultimo: Ut ista Fundatio iugiter perseveret, a die trigesimo Depositionis Dni de Capitulo per vices singulis Mensibus prima feria secunda in eodem Altari Privilegiato Missam pro defuncto Benefactore eodem die sine omissione legent, cum commemoratione Parentum (id est Patris et Matris Fundatoris) Et sic ista quarta Conditio perennaliter duret, Ad quae onera ferenda Venerabile hoc Capitulum Nittriense semper obligabitur, quam diu fructus Fundationis perceperit: Et sic prima et ultima Conditiones, aliis duabus completis et extinctis erunt perpetuo duraturae et perennales. Quod si quispiam die suprascripto, de quacunque causa Sacra legere vel legi negligeret, statim et de facto poenam flor. 1-us incurrat, qui pauperibus pro refrigerio animae Fundatoris dari illico debet; neglectum vero pro sequenti die supplere et recompensare obligabitur. Si vero fiat Concurrentia Divini Officii in riga alicuius fratris, ut eodem die duo Sacra habeat; in tali casu votivam hanc Missam frater, qui sequitur in senio perficere tenebitur: ita tamen ut alia vice, qui pro tunc supportabitur perficiat et legat aliud Sacrum.

Hoc tamen singulariter advertendum erit, ne successu aut vicissitudine temporum, personarumque Ecclesiasticarum, in hac Ecclesia praesens Fundatio obscuretur negligatur vel evanescat, operae pretium erit, ut quoties novi Canonici recipientur, statim facta professione Fidei priusquam Iuramentum deponant et investiantur, haec Fundatio coram eis perlegatur, aut Eisdem per Capitulum perlegenda tradatur et Fundationis servandae sedulo et strictissime, admoneantur. Quodsi demum aliquis huius piae Dispositionis meae in praeiudicium quidpiam ex praemissis intermitteret, Animamque meam defraudare non revereretur, teneatur supplere et recompensare, ex

eo, quod Beneficium, de quo participat, datum sit propter Officium.

Quam quidem dispositionem piam et Fundationem salutarem, in omnibus punctis clausulis et articulis ratam, gratam et approbatam; confirmo et perennaliter duraturam statuo, et per manus tradendam Capitulo huic Nitriensi, adinstar Privilegii, Sigilli maioris impressione et sub manus propriae subscriptione assigno; qui nominatim hoc ordine consignantur: Reverendi Domini Fratres in Christo dilectissimi: Stephanus Semberi, Abbas de Paztho Lector; Matthaeus Kereztessi Cantor et El. Vicarius; Michael Gyöngyösi Custos; Sigismundus Zongor Trencziniensis; Staphanus Bolerazi Abbas Syrczensis, Gradnensis; Benedictus Végh de Kechkeméth Cathedralis Archi-Diaconi; ac Nicolaus Balka, Paulus Bakocz, Ioannes Zellez, Venceslaus Scherber, et Stephanus Paxi Canonici Nittrienses, iugiter in Ecclesia Domini famulantes et ministrantes. Quo circa Vos, uti Author huius Fundationis, et Capitulum Cooperatorem huius tam pii instituti omnes, omnium aetatum et temporum, Successores nostros legitimos Episcopos ac Dnos de Capitulo per viscera Dei misericordiae rogatos, obsecratos et precum salutarium votis oratos esse volumus, ut hanc Fundationem cordi habeant, manu teneant, adimplere satagant, posteris, successoribus servandam tradant, et qui misericordiam impertiri mortuis non refragantur, a Domino Salvatore nostro misericordiam et solatium animae consequantur et adipiscantur sempiternum. Datum Nittriae de Sede nostrae Eppalis Administrationis, in Festo S. Georgii Militis et Martyris, sub Pontifice Opt. Max. Urbano eius Nominis Octavo, Indictione undecima, ac Sacrat. Romanorum Imperatore et Hungariae Rege Ferdinando Secundo, et Filio Eiusdem Ferdinando Tertio Coronato Rege Hungariae, Partus vero Virginis Anno Millesimo Sexcentosimo Vigesimo Octavo.

Hártyán irva az érsek és káptalan teljesen ép függő pecsétjeivel, a kápt. mag. levt. F. I. n. 5.

40.

1645. jan. 2-án. Telegdy János kalocsai érsek s a nyitrai püspökség administratora folyamodványa III. Ferdinánd királyhoz, melyben a nyitrai káptalant, szegénysége miatt, a szkalkai apátság javainak élvezetében meghagyatni kéri.

Sacratissima Caesarea Regiaque Maiestas, Domine Domine Clementissime!

Fidelium seruitiorum meorum in gratiam Mattis Vrae Sacmae humillimam subiectionem. Dubio procul latet Mattem Vram Semam, post meam Eppatus Nitriensis resignationem Capitulum idem Nittriense in bonis suis Ecclesiasticis, partim militum domesticorum frequenti condescensione, partim per turcicas aliqorum bonorum subactiones, aliquorum vero funditus eadem tyrrannica rabie exustorum et miserae subditorum plebis in perpetuam captiuitatem abductionem, in eam deuenisse aegestatem et inopiam, ut ne unam quidem Sessiunculam frugi valentem iam haberent; cuius ego aegestatis et inopiae conscius, commiseratione in idem Capitulum ductus, advertens etiam quod a tempore reminiscentiae Diuorum olim Primi Ferdinandi, et Maximiliani Praedecessorum Mattis Vrae Ssmae Hungariae Regum, benignas Episcopi dicti Episcopatus Nitriensis obtentas haberent Donationales super Collatione Abbatiae de Rupibus Szkalka, Ordinis S. Benedicti, quibus dicto Capitulo ijdem Diui Reges, tum etiam propter iniuriam turbulentorum temporum egeno et afflicto (mediante collatione bene meritae personae de Capitulo, per saepefatos Eppos fienda, in emolumentum fidei Catholicae et Archiui Regni meliorum conseruationem, una cum eiusdem Abbatiae bonis collatis) clementer tribuissent. Idem modernus in eodem Episcopatu Nittriensi Successor meus Rndissimus nempe dnus Ioannes Püsky, post adeptionem dicti Episcopatus Nitriensis, eandem Abbatiam Szkalkensem, per me tempore Episcopatus mei, sub con-

ditionibus dicto Capitulo minime preiudiciosis sibi collatam, in praeiudicium praememoratorum olim Diuorum Mattis Vrae Ssmae Praedecessorum, ab Ecclesia et Capitulo hoc tradere et abalienare vellet et niteretur, praetendens maiorem vtilitatem in fide Catholica eos facturos, quibus is conferret, quam Capitulum faceret; cum ego iam in Fundatione et educatione Alumnorum in Dioecesi eadem pro fide Catholica laboraturorum, ad Interesse viginti millia florenorum elocauerim. Ne itaque huiusmodi inhabili et praeiudiciosae collationi inanimaduertatur, statusque Ecclesiasticus uoce Diaetali priuetur, ac dictum Capitulum multis vicibus labefactatum, et iam fere in bonis pene desolatum, extremam subire miseriam, et exularem pati dissolutionem cogatur, Matti Vrae Semae humillime supplico, ut iuxta memoratas praelibatorum olim diuorum Ferdinandi I. et Maximiliani Regum eiusdem Mattis Vrae Semae Praedecessorum, benignas super praedicta Collatione Donationales eidem Capitulo, vel eiusdem Capituli alicui bene meritae personae praerecensitam Abbatiam Szkalkensem conferre et reassignari curare clementer dignetur. Quam Mattis Vrae Sermae gratiam diuinis officijs meis vita mihi comite humillime emereri enitar, Eandem Mattem Vram Sermam diu feliciter florentem et contra hostes omnes prospere triumphantem, Deo et Religioni Catholicae valere exorans. Datam Nittriae 2 Ianuarij Anno 1645.

Másolat a káptalan magán levélt. Fasc. XVI. n. 10.

41.

1645. május 12 én. Lipót főherczeg a nyitrai káptalant az utolsó magyarországi hadjárat alkalmával tanusitott hűsége- és buzgalmáért megdicséri.

Leopoldus Guilelmus Dei gratia Archi-Dux Austriae S. Caesare ac Maiestatis Generalis Exercituum. — Ho-

norabiles fideles syncere dilecti. Cum a S. Caes. Matte Generalatum super Exercitus suos de nouo suscepimus, benigne statuimus uos de eo hisce certiores reddere, ijsdemque significare, qualiter Comes de Puchaimb Nobis non satis depraedicare potuerit, quanto Zelo et feruore Vos Armis Imperialibus in praeterita expeditione Hungarica, omni ope et auxilio ad promouenda Suae Maiestatis seruitia subueneritis, quando quidem nunc hanc declaratam uestram promptitudinem, tanto benigniori animo intelleximus, cum Nobis iam antea Vestra contestata fidelitas adeo constituerit, ut Vos tanto maiori nostro affectu benigno, quo semper Vos complexi sumus prosequamur, prouti et Vobis clementes gratias eapropter reddimus et Vos securos uolumus, Nos operam nostram apud Sac. Caes. Mattem impensuros, ut demonstrata Vestra deuotio et fidelitas singulari Imperiali remuneratione uicissim compensetur. Quos de caetero gratia Nostra Archi-Ducali benigne complectimur, Dabantur Viennae XII. Maij Anno 1645 Leopoldus Guilhemus m. p. Ad mandatum Serenissimi Dni Archi-Ducis Iohannes Vielthuch m. p.

Nyitr. kápt. orsz. levt. 69. Prot. 164. l.

42.

1656. május 2-án. III. Ferdinánd király a sz. Kozma és Demjénről nevezett apátság birtokait Szelepcsényi György nyitrai püspök kéretére a nyitrai káptalannak adományozza.

Nos Ferdinandus Tertius etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis: Quod cum fidelis Noster Nobis dilectus Reverendus Georgius Szelepchény Eppus Ecclesiae Nittriensis, Locique ac Cottus eiusdem Supremus ac Perpetuus Comes Consiliarius noster, ac per dictum Regnum Nostrum Hungariae Aulae Nostrae Cancellarius certis ad id bonis inductus respectibus, potissimum vero intuitu

praesentis Capituli Ecclesiae suae Nittriensis Bonorum desolationis, ut per hoc in proventibus suis alias iniuria temporum accisis eo magis relevetur Abbatiam SS. Cosmae et Damiani de Ludán, quondam eidem Eppatui Nittriensi incorporatam, postea fideli itidem Nostro Reverendo Sigismundo Zongor collatam, iamque per eiusdem ad Eppatum Vaciensem et Praeposituram Posoniensem promotionem vacantem, una cum omnibus Possessionibus et pertinentiis, reservatis sibi duabus certis portionibus in Possessionibus suis Chab et Kis-Emőke nuncupatis, et eandem Iure et ab antiquo spectantibus, inque Cottu Nittriensi existentibus, habitis, eidem Ecclesiae suae Nittriensi applicare voluerit, ut haec eius applicatio tanto firmius robur habeat, Successoresque eiusdem e potiori Iure penes dictum Capitulum Nittriense eandem Abbatiam futuris quoque temporibus conservare valeant; petiit a Matte Nostra debita cum instantia humillime quatenus huiusmodi Ipsius Applicationem, atque dispositionem ratam haberi, eandemque clementer confirmare dignaremur. Nos itaque ex singulari Nostro in Ecclesias Dei affectu, Authoritateque Iuris Patronatus Nostri Regii, quod generaliter in conferendis omnibus Ecclesiasticis Beneficiis instar Praedecessorum Nostrorum Divorum quondam Hungariae Regum pleno Iure exercere dignoscimur, intuitu fidelium servitiorum eiusdem Cancellarii Nostri duodecim Annis in Officio Cancellariatus sui praestitorum et in posterum praestandorum, praemissam Abbatiam de Ludan saepefato Capitulo dictae Ecclesiae Nitriensis contulimus, ac Applicationem eiusdem a memorato Episcopo factam confirmamus et ratificamus. Imo acceptamus, ratificamus et confirmamus ac eidem Ecclesiae conferimus. Harum nostrarum vigore et Testimonio Literarum mediante. Datum in Castro Nostro Laxenburg die 2 Mensis Maii Anno Domini 1656 Regnorum etc. (L. S.)

Eredetije a nyitrai káptalan magán levélt. F. VI. n. 5.

43.

1674. Október 11-én. Szelepcsényi György, esztergomi érseknek a ludányi apátságra vonatkozó levele a nyitrai káptalanhoz.

Rndissimi et Adm. Rndi Dni Fratres in Christo Nobis Observmi. Vgy informáltatunk az elmult nyáron oly discursust töttek uolna nemellyek Kgltek közzül Ludani Apaturságh uéget, kit ingyen valo Joakaratunkbúl szerzettünk eő Fölséghétől, hogy miuel későbben az datumnal talaltuk azon Apatursagot Kglmeteknek resignalnunk, My tartozunk refusioual pro fructibus medio tempore perceptis; kit semmi uttal elnem hitethetünk magunkal, hogy kgltek auagy közöleök némellyik pro accepto beneficio ily képtelen ingratitudoval illessen bennünket, tuduán azt jol kglmetek hogy azon Apaturságot, contra omnes Impetitores magunknak megh tarthattuk uolna, a mint az Donatiobulis kiteczik; és noha Praedecessorom Istenben nyugodot Érsek Lippay György Uram azon uolt, kit magais jol tud kgltek, hogy azon Apaturságot Pater Iesuitaknak szerezze, mindazonáltal, Kgltekhez ualó Jószántunkbul, proprio motu, és Kgltek hire nélkül, Kglteknek szerzettük. Secundo, miolta emlitet Apáturságot birtunk, my egy penz ára jövedelmét nem lattuk s ha uoltis ualami Jövedelme, azt nem my, hanem Duorniky Marton akori gonduiselőnk percipialta, kirül ualo Szamodassal mai napighis tartozik, az mint hogy sokszor requiraltuk is felöle. Tertio tudgya aztis Kgltek hogy Beneficiati, non a die Collationis beneficij, sed a die Installationis praetendalhattyak a Joszagh jöuedelmét; Installatio után pedigh, nem reménlyük hogy a my Tiszteink auattak uolna magokat azon Apatursaghoz. Igy léuén azért a dologh noha, amint föllebis iránk nem persuadealhattyuk magunknak, Jó tött fejeben illyen ingratitudoual legyen kgltek hozzank, mindazonáltal miuel illyen informatio jöne elönkbe, elvárjuk hova hamarab ezen Leuelünkre az Kgltek Valaszszat. Tarcsa és éltesse

Isten Kglteket sokaigh szerencsessen. Posonij 11 Octobris 1674. Rndmar. et Adm. Rndar. Dnaonum Vrarum Frater in Christ. addictmus Georgius Szelepcsény Archieppus Strig. m. p.

Eredetije a káptalan magán levéltárában. F. VI. n. 6.

44.

1682. Május 2. — Kara Achmet érsek-ujvári török parancsnok levele a nyitrai káptalanhoz.

Hozzam illendö szomszétsaghbeli Baratsagot szolgalatomat ajanlom Kegielmednek, mint szomsed Vitez is Baratomnak, — Isten algia kgmdet kjvanom. Vettem Nagi Becsülettel az Kjgielmed Nekem irot levelit, Meljben Mit irott legien kjgielmed az Molnosi Lakosok Meghszallitasa felöl hogi menni faratsaga legien kglmtknek az Meghszallitasokra. Im En is Magamat reaja gondolvan az keglmed Emberségijert két Estendőket Engettem, az melj szokas köstünk nem volt megh edigh, ssőt edigh valo idökre summajok és Csasar adojok elengettetik ha meghszallonák, hanem ez idei Csasar Adoiat megh kel adni. Kjgielmed azért szomséd Vitéz Ur Baratom hivassa Elejben Eököt és jól Elejekben advan az dolgot Güjjönek be Velem besélgetvén, Vagi mas Emberséges Embereket külgienek Ezen allapotokrul az Hatalmas Passa Peczétes Czimerét levelét is kivegiük nagiobb Erösségekre, az mej level kölcségére ket Araniat hozzanak. Kjgielmed Nekem tovaba is ha Miben Parancsol szolgalnia Elnem mulatom. Ezek utan Isten Kjgielmeddel. Költ Vjvárban Die 2 May Anno 1682. Kjgielmednek szomszéd Vitéz Vr Baráttia szolgal. Kara Ahmet Ispahia Monosi Vr. m. p.

Eredetije a káptalan magán levélt. F. XVI. n. 21.

45.

1683. Szept. 10-én. Tökölyi Imre a nyitrai káptalant tizedei és egyéb jövedelmeinek élvezetében meghagyatni rendeli.

Emericus Thököly Princeps ac Partium Regni Hungariae Dnus etc. Damus pro memoria: Quod cum Nos Honorabile Capitulum Ecclesiae Nittriensis, tam quod personas seu membra eiusdem, quam etiam Bona eorundem in nostram receperimus singularem Protectionem, velimusque eosdem pristina eorum in percipiendarum Decimarum, Frugum quarumlibet, item Vini Decimationis, libertate et Immunitate conservari; quin et quoad personalem Insurrectionem ex peculiaribus rationibus idem Capitulum et Membra eiusdem, ad certum Equorum numerum ad Castra Nostra praestandorum restrinxerimus, ijsdem Capitularibus quoad Personas suas ab huiusmodi Insurrectione exemptis existentibas; Quare universis et singulis, quorum interest, praesentium tenore firmiter Conmittentes mandamus, quatenus dictum Capitulum in praemissis ipsius Proventuum Decimalium Perceptionibus nequaquam impedire vel turbare, impediri aut turbari permittere, quin potius intellecte hac benigna voluntate et Dispositione Nostra, in eorum usu et dominio tueri ac defendere debeant ac teneantur: Secus sub gravissima animadversione non factura. Praesentibus perlectis Exhibenti restitutis. Datum in Arce Senthe Die Decima Mensis Septembris A. 1683. Emerikus Thököly (L. S.)

Eredetije a káptalan magán levéltárában. Fasc. XVI. Publ. Eccl. n. 24.

46.

1688. November 28-án. I. Lipót király Szelepcsényi György esztergomi érsek végrendeletének kivonatát, melyben kajszai, könyöki, ürményi, lehotai és bábi részbirtokait szent Anna oltárának a nyitrai székesegyházban örökös mise-alapitvány gyanánt hagyományozza, átirja.

Nos Leopoldus Dei Gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus ac Germaniae Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae Croatiae Sclavoniaeque Rex etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit Universis. Quod nominibus et in personis fidelium Nostrorum Honorabilium Capituli Ecclesiae Nittriensis exhibitus sit et praesentatus certus quidam extractus Testamentariae dispositionis Rmi olim in Christo Patris Domini Georgii Szelepchényi AEppi Strigoniensis, manus propriae subscriptione et Sigilli appressione Rmi alterius in Christo Patris Dni Leopoldi S. Romanae Ecclesiae Presbyteri Cardinalis a Kolonics munitus, supplicando Maiestati Nostrae demissa cum Instantia humillime, quatenus eundem extractum cum suo vero Originali, apud fidelem Nostrum Egr. Ioannem Maholányi Equitem Auratum et Hungaricum Aulicum Consiliarium nostrum et Secretarium, memoratique olim Archi Eppi cognatum ac Legatarium habito, per Nosque suo modo approbato et ratificato conferri et in genuina conformitate authentice Iurium dicti Capituli Ecclesiae Nittriensis futuram ad cautelam extradari facere benigne dignaremur. Cuius extractus tenor sequitur in hunc modum: Secundo Altare meum Nittriense sumptibus meis ex marmore extructum dicavi ex voto S. Annae una cum Possessionibus Kajsza, Könyögh, Ürmény, Lehota et Báb omnino in Comitatu Nittriensi existentibus et habitis, cum illo nihilominus onere, ut pro refrigerio animae meae Cantatum Sacrum menstruatim celebretur. Datum Viennae 25 Octobris A. 1686. Leopoldus Cardinalis a

Kolonics Eppus Iaurinensis m. p. (L. S.) Nos itaque praenotatorum Fidelium Nostrorum dicti Capituli Nittriensis demissa Instantia paterne exaudita, clementer et admissa, eundem Extractum cum suo vero Originali comportari facientes, ipsis Instantibus praevio modo absque omni diminutione vel augmento aliquali authentice extradandum duximus. Viennae Austriae die 28-a Mensis Novembris Ao. Dni 1688. Regnorum nostrorum Romani 30. Hungariae et reliquorum 33 Bohemiae vero 32. Leopoldus m. p. (L. S.) Petrus Korompay E. Eppus Nittr. m. p. Ioannes Maholányi m. p.

Eredetije a káptalan magán levélt. F. I. n. 13.

47.

1693. junius 5-én. I. Lipót király Jáklin Balázs nyitrai püspök szerződését, melylyel Dobrassó falut Motesiczky Pálnak mácsói és verbényi birtokaiért cserébe adja, átirja és megerősiti.

Nos LEOPOLDVS etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis. Quod pro parte et in Personis Fidelium nostrorum Reuerendi Blasij Iaklin, Eppi Nittriensis, Locique et Comitatus eiusdem supremi ac perpetui Comitis, Consiliarij nostri, et per dictum Regnum nostrum Hungariae Aulae nostrae Cancellarij, non secus Egregij Motesiczky de eadem, exhibitae sint nobis et praesentatae certae quaedam ternae literae, et primae quidem Honorabilium Capituli Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis ad mutuam, eamque Cambialem dictorum Blasij Iaklin, qua Eppi Nittriensis et Pauli Motesiczky fassionem emanatae Testimoniales, in simplici papyro ex duobus Arcubus, seu Ternionibus constantes, latino idiomate conscriptae, Feria proxima post Dominicam Cantate Anno millesimo sexcentesio nonagesimo tertio modo labente infrascripto emanatae, Sigilloque eiusdem Capituli authentico ab in-

tus in inferiori earum margine impressivae munitae. Quibus mediantibus Idem quidem Eppus Nittriensis ab una, parte vero ab altera Paulus Motesiczky, cum assumptione onerum et gravaminum universorum Successorum suorum, quos videlicet idem tangeret et concerneret, tangereve et concernere posset negotium, matura et exacta Animorum suorum intra se deliberatione praehabita, ad praecauendas plurimas inconuenientias, iurgia et odiosas Lites, hactenus inter Dobrasso ad antelatum Eppatum Nittriensem, et Motesicz, ad memoratum Paulum Motesiczky spectantium, ambarum vero in Comitatu Trenchiniensi existentium, habitarum Possessionum Incolas, cum periculo etiam homicidiorum, in discrimen mutuae bonae Vicinitatis saepe saepius exortas, tum ex eo etiam, quod memorata Possessio Dobrasso a corpore reliquorum Bonorum Eppalium longius distaret; Idem quidem Eppus Nittriensis praefatam Possessionem suam Dobrasso, in et pro altera summa totali et integra Possessione praelibati Pauli Motesiczky haereditaria Macho vocata, ac duabus integris Sessionibus colonicalibus populosis in Possessione Verbeny, in antelato Comitatu Nittriensi existentibus siluatis, in quibus nimirum Andreas, Michael et Ioannes Blakouiecz et alter Ioannes et Gregorius Kraiczouiecz ad praesens residerent, reliquis alijs Bonis Episcopalibus aduicinantibus. E diametro vero praefatus Paulus Motesiczky expetitam pariter Possessionem suam haereditariam Macho, et praenotatas duas Sessiones Colonicales in Verbeny Possessione sic dicta omnino pro toties fata altera Possessione Dobrasso (uti praemissum est) ad antelatum Eppatum Nittriensem spectante, praeuia accuratissima qualitatis earundem ambarum Possessionum et Sessionum Colonicalium medio fide digni Capitularis Testimonij, oculata Reuisione et Inuestigatione, una cum cunctis earundem Possessionum et Sessionum Colonicalium ab utrinque utilitatibus, emolumentis, fructuositatibus, censibus, obuentionibus, datijs et laboribus, ac quibusvis obligaminibus Iure perpetuo ad inuicem permutasse, transtulisse et concambiasse, solitamque lega-

lem ab utrinque eaedem Partes transigentes Evictionem in sese et suos praescriptos Vniuersos; Successionem porro in Casu defectus praenominati confatentis Pauli Motesiczky, primo quidem masculini, expost vero foeminini Sexus haeredum et Successorum Dotalistarumque conthoralium, post fata respectu duntaxat praememoratae Possessionis Dobrasso in praetactum Eppatum Nittriensem iterum deuoluendae, pro eodem Eppatu Nittriensi reseruasse. Secundae vero Fidelis nostri Nobis sincere dilecti Rndissimi in Christo Patris Dni Georgij Széchény, Archiepiscopi Strigoniensis, Locique et Comitatus eiusdem Supremi et perpetui Comitis, primatis Hungariae, legati nati, summi et Secretarij Cancellarij nec non Intimi Consiliarij nostri, qua Metropolitani pariter in communi Charta ex una Philera constante, latinoque Sermone concinnatae, ac in Libera, Regiaque Civitate Posoniensi die decima sexta Mensis Martij Anni eiusdem Millesimi Sexcentesimi Nonagesimi tertij infranotati emanatae, manu eiusdem Dni Archiepiscopi propria subscriptae et maiori Sigillo in inferiori earundem margine roboratae, quarum pariter tenore idem Archiepiscopus Strigoniensis, qua Metropolitanus super praenarrata perennali praerepetitarum Possessionum Dobrasso et Macho, duarumque Sessionum Colonicalium praenuncupatorum Transigentium concambiatione, permutatione et translatione, consensum suum dedisse, tribuisse et concessisse. Tertiae demum Venerabilis Capituli Ecclesiae Nitriensis, feria tertia proxima post Dominicam Oculi Anno eodem patenter in simplici papyro Latino Sermone exaratae, Sigilloque eiusdem Capituli authentico ab infra communitae, Virtute quarum identidem idem quoque Capitulum Nittriense praenarratarum Possessionum Dobrasso et Macho, non secus duarum Sessionum colonicalium Verbeniensium factae permutationi et concambiationi omnino annuisse et consensisse, praefatique Praelati sui eatenus factam dispositionem ratam habendo, approbasse comperiebantur, tenoris infrascripti. Supplicatum itaque extitit Matti nostrae nominibus et in Personis memoratorum

Blasij Iaklin Eppi Nittriensis et Aulae nostrae per Hungariam Cancellarij, non secus Pauli Motesiczky de eadem debita cum Instantia humillime, quatenus nos praetactas Literas ternas Fassionales seu Cambiales, Consensuales, Annuentiales et Confirmationales, omniaque et singula in eisdem Contenta, ratas, gratas et accepta habentes, literisque nostris inseri et inscribi facientes, praemississ perennalibus Cambiationi, permutationi et translationi, superindeque factae Archieppali et Capituli Nittriensis annuentiae, consensui et confirmationi, alijsque omnibus et singulis in ijsdem ternis Literis clarius et uberius denotatis et expressis nostrum Regium Consensum beneuolum pariter praebere dignaremur et assensum. Quarum quidem Literarum, et primo Fassionalium Capitularium, in iisdemque contentarum Cambialium Tenor talis est: NOS CAPITVLVM Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis, Damus pro memoria per praesentes significantes, quibus expedit Vniuersis. Quod cum Nos ad legitimam requisitionem Illmi et Rssmi Dni Blasij Jaklin Eppi Nitriensis, Locique et Comitatus eiusdem Supremi ac perpetui Comitis, S. Caes. Regiaeque Mattis Consiliarij et per Hungariam Cancellarij etc. duos e medio nostri, nempe Admod. Rndos Dnos Michaelem Kouacsoczy Archidiaconum Neogradiensem, et alterum Michaelem Mercy fratres, Socios et Concanonicos nostros, nostro pro Testimonio fidedignos, ad subinsertam Fassionem Concambialem exaudiendam et excipiendam, nobisque suo modo fideliter referendam, duxissemus exmittendos: Extunc iidem ad Nos una reuersi, nobis sub puritate Conscientiae ipsorum Vniformiter retulerint hunc in modum. Qualiter ipsi die datarum praesentium, in et ad hospitium praetitulati Illmi ac Rssmi Dni hic Tyrnauiae habitum accessissent, ubi Idem Illmus et Rssmus Dominus, nec non Perillustris ac Generosus Dnus Paulus Motesiczky de eadem, coram ijsdem Testimonijs nostris personaliter constituti, oneribus primum, et quibuslibet grauaminibus Successorum suorum, quos infrascriptum nunc vel, in futurum tangeret, tangereve et con-

cernere posset nogotium, per omnia in se assumptis, ac leuatis, matura et exacta animorum suorum deliberatione intra sese praehabita fassi sunt et retulerunt. Qualiter ipsi ad praecauendas, submouendasque plurimas incommoditates, continua iurgia, ac violentias, hactenus inter Possessionis Dobrasso ad Eppatum antelatum Nittriensem spectantis ab una, ac alterius Possessionis Motesicz Incolas, ambarum in Cottu Trenchiniensi existentium habitarum, praenominatum Dnum Paulum Motesiczky concernentis sibi advicinantium Partium ab altera, cum periculo etiam homicidiorum, in discrimen mutuae et bonae Vicinitatis saepius exortas, tum ex eo etiam, quod praememorata Possessio Dobrasso a Corpore reliquorum bonorum Eppalium longius distaret, cum alia totali et integra Possessione praelibati Dni Pauli Motesiczky haereditaria Macho uocata, ac duabus integris Sessionibus Colonicalibus populosis in Possessione Verbeny videlicet Andreae, Michaelis et Ioannis Blahouiech, ac alterius Ioannis et Georgij Krayczouiech, ad praesens residentium, utraque in Cottu Nittriensi existente, reliquis alijs Bonis Eppalibus aduicinante, praevia accuratiori qualitatis utriusque praeinsinuatae totalis et integrae Possessionis Dobrasso nimirum et Macho, duarumque integrarum Sessionum Colonicalium, in antelata Verbeny, medio fidedigni Testimonij Capitularis, oculata etiam inuestigatione, reuisione et Relatione, quibus in maturiorem considerationem sumptis, quamvis Possessio antelata Dobrasso, quantum ad amplitudinem Syluarum praementionatam Possessionem Macho superare aliquo modo videretur, nihilominus tamen in eadem quoque Macho, sicut et Verbeny certa Sylua nunc prohibititia succrescens tractu temporis commoda utilisque fore speretur, ac reliqua quae in attactae Possessionis Dobrasso territorio aut Syluis Territorium seu Syluas, aliaque emolumenta Machouiensium superabundare cernerentur, ea vniuersa per memoratos Machouienses et Verbénienses in censuali pecunia, commodiorique Subsistentia ac alijs Emolumentis et Obuentionibus Vrbarialibus, pro Ecclesia Dei plus

fructificantibus compensari, cum et Censum Annualem in ampliori Summa praestare, et pecora iugalia copiosiora habere dignoscantur. Tum igitur ob praemissas Legales rationes, iustasque causas, quam etiam quietioris Status consequendi facultatem, ac uberioris fructus percipiendi emolumentum, accedentes Praelati nostri gratiosissimi Dni Georgij Széchény Archiepiscopi Strigoniensis, qua Metropolitani et Venerabilis Capituli Nitriensis in forma Authentica consensu, cum cunctis suis utilitatibus, emolumentis, fructibus, censibus, obuentionibus, et laboribus, Datijs et quibusuis obligaminibus, Terris utpote arabilibus cultis et incultis Agris, pratis, pascuis, campis, foenetis foenilibus, hortis pomarijs. Syluis, nemoribus, montibus, Vallibus, Vineis, vinearumque Promonthorijs, Aquis, fluuijs, piscinis, piscaturis, pisciumve clausuris, Molendinis et eorundem locis, Aquarumque decursibus, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quouis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, ac ad praedeclaratas Possessiones de Iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, ad inuicem concambiandas, permutandas et tranferendas duxerunt. Prouti ad inuicem, reciprocceque concambiauerunt, permutauerunt et transtulerunt, cum solita legali ab utrinque Evictione, Iure perpetuo et irreuocabiliter, Successione nihilominus in casu defectus utriusque Sexus praementionati Dni confatentis Pauli Motesiczky, primo quidem Masculini, iis vero deficientibus etiam foeminini, ac Dotalistarum conthoralium post fata pro eodem Eppatu Nittriensi remanente. Vnde Nos ad fldelem antefatorum Testimoniorum nostrorum relationem super praemissa transactione, seu concambiali permutatione coram Nobis factam, praesentes Literas nostras Testimoniales Iurium antetitulati Illmi ac Rssmi Dni Eppi Nittriensis, ac in eodem Eppatu Successorum eiusdem futura pro cautela necessarias, sub Sigillo nostro Capitulari usitato, et Authentico extradandas esse duximus et concedendas, Communi suadente Iustitia. Datum Feria Secunda proxima post Dominicam Cantate Anno Dni Mil-

lesimo Sexcentesimo Nonagesimo Tertio. (L. S.) Secundarum vero Archiepiscopalium Series sequitur in hunc modum: NOS GEORGIUS SZÉCHÉNY Miseratione Divina Archieppus etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit Vniuersis: Quod dilectus Nobis in Christo Frater Illmus et Rssmus Dnus Blasius Iaklin, Eppus et Supremus Comes Nittriensis, ac per Hungariam Aulae Cancellarius nobis retulerit. Quomodo ipse ex interuentu plurimarum incommoditatum, continuorumque iurgiorum ac violentiarum inter certae Possessionis Dobrasso ad Eppatum suum antelatum Nittriensem pertinentis ab una, ac alterius Possessionis Motesicz, ambarum in Cottu Trenchiniensi existentium, habitarum, Generosum Dnum Paulum Motesiczky de eadem concernentis sibi advicinantium Incolas partibus ab altera, cum periculo etiam homicidiorum exoriri, continuarique solitarum, plurimum et indesinenter molestatus existens, ad praecauendas et amovendas eiusmodi incommoditates consultius, utiliusque iudicauerit eandem Possessionem Dobrasso, cum alia Possessione Macso praelibati Dni Pauli Motesiczky haereditaria, ac duabus integris Sessionibus Colonicalibus populosis in Possessione Verbény, utraque in Cottu Nittriensi existente, Bonis suis Eppalibus magis advicinantibus concambiandam, permutandam et transferendam, quarum Possessionum qualitate oculata etiam medio fidedigni Testimonij Capitularis Revisione investigata, siquidem in comperto haberetur, antelatam Possessionem Macso, cum praeinsinuatis superadditis duabus populosis Sessionibus Colonicalibus uberiorem praelibato Eppatui fructum progerminare. Ob hoc nostrum super eiusmodi Concambiatione et translatione fiendis et ineundis, qua Metropolitani efflagitauit Consensum, quem Nos uisis praemissis iustis, honestisque ac condignis rationibus, tanto eminentius elargimur, tribuimus et concedimus, quanto copiosiorem fructum, ampliusque Emolumentum dictae Ecclesiae Nittriensi subsecuturum fore speremus. Imo elargiti sumus, tribuimusque et concessimus, modo ac forma solitis. Harum nostrarum Vigore et Testi-

monio Literarum mediante, manus Subscriptione, ac Sigilli appressione nostris roborantes. Datum in Libera Regiaque Ciuitate Posoniensi die decima sexta Mensis Martij Anno Millesimo Sexcentesimo nonagesimo tertio Georgius Széchény Archiepiscopus Strigoniensis m. p. (L. S.) Tertiarum porro Capituli Nittriensis pariformiter consensualium continentiae sic se habent: NOS CAPITVLVM Ecclesiae Nittriensis. Notum facimus tenore praesentium significantes quibus expedit Vniuersis. Quod posteaquam Illmus ac Rssmus Dnus Blasius Iaklin Eppus Nittriensis etc. nobis super eo intimari fecisset, Qualiter nimirum ex sufficientibus informationibus erga praetitulatam Suam Dnationem Illmam deductis, Eidem genuine repraesentaretur, inter Incolas Possessionis Dobrasso ad Eppatum Nittriensem spectantis ab una, et alterius Possessionis Macso Perillustrem ac Generosum Dnum Paulum Motesiczky concernentis, partibus ab altera, illa quidem in Nittriensi, haec in Trenchiniensi Comitatibus existentes habitae, maiores ac maiores incommoditates, iurgia et violentiarum excessus dietim intumescentes haud cum exigua utriusque Dominij molestiarum accumulatione ac dispendio accrescere, tum ex eo, quam ob hoc etiam, quod habita accurata inuestigatione qualitatis eiusdem utriusque Possessionis, licet Possessio Dobrasso, quantum ad amplitudinem Syluarum Possessionem Macso superare videretur quidem, attamen in praelibata Macso certa Sylua nunc prohibititia succrescens, tractu temporis commoda futura speraretur, ac reliqua, quae in attacta Possessione Dobrasso Syluis, Territorio, Territorium vel Syluas aliaque emolumenta Macsouiensium superabundare viderentur, hoc et id per attactos Macsouienses in censuali pecunia, commodiorique subsistentia compensari. Cum et censum in maiori summa praestare, ac pecora iugalia plura habere dignoscuntur, adeoque praeuijs ijsdem praegnantibus de Causis et rationibus, per praetitulatam suam Illmam Dnationem alta Mentis indagine in trutinam sumptis, eandem praespecificatam Eppalem Possessionem Dobrasso pro antelata alia

Possessione Macso scilicet, etiam cum duabus Sessionibus colonicalibus, in Possessione Verbeny habitis, ac per praementionatum Dnum Paulum Motesiczky superaddendis concambiali permutationi dignam, consultum fore per Suam Dnationem Illmam adeoque eandem omnino concambiare velle, nisi videlicet citra Consensum nostrum aliud quodpiam in Contrarium obstaret impedimentum. Cuiusmodi Concambialis fiendae permutationis facta nobis gratiosa Intimatione, eademque penitius in considerationem sumpta, et ruminata, Quandoquidem haud minus nos lateret qualitas eiusdem utriusque Possessionis etiam ex genuina institutae eatenus oculatae perlustrationis consignatione coram nobis remonstrata, adeoque praeuijs ex rationibus, utilioris quippe commoditatis respectu, ad praebendum super eadem fienda concambiali permutatione Consensum nostrum nos induceret, cum etenim alioquin etiam utroque Iure scilicet Canonico, Patrioque Concambialis permutatio eiusmodi Possessionum, etiam in Bonis Ecclesiasticis, ex similibus condignis rationibus, utpote quietioris status consequendi facultate, uberiorisque fructus percipiendi Emolumento licitaretur, et neque aliud quidpiam eatenus requiri, praeterquam innuentem Canone (sic) consensum Metropolitani, quem iam obtentum haberet praetitulatus Dnus noster, et annuentiam Capituli. Eapropter Nos quoque validis iisdem ex praedeclaratis rationibus moti, dispositioni, modo fatae Suae Illmae Dnationis super eadem Concambiali permutatione fiendae condignum Consensum et annuentiam nostri omnino damus et praebemus, eandemque fiendam Concambialem permutationem ex parte nostri pro rata, ac perpetuis semper temporibus irretractabiliter ac inuiolabiliter obseruandam declaramus. Harum nostrarum vigore ac testimonio literarun mediante. Datum Feria tertia proxima post Dominicam Oculi Anno Dni Millesimo Sexcentesimo nonagesimo tertio. Idem Capitulum Ecclesiae Nittriensis (L. S.) NOS itaque qua REX Apostolicus, supremusque Ecclesiae DEI in Apostolico praelibato Regno nostro Hungariae Patronus et Collator, hu-

millima eiusmodi Supplicatione pro parte et in Persona memoratorum Blasij Jaklin Eppi Nitrien. et Aulae nostrae per Hungarium Cancellarij, nec non Pauli Motesiczky de dicta Motesicz, nostrae modo quo supra porrecta Matti benigne exaudita, clementer et admissa praefatas ternas Literas, super praemissa perennali super repetitarum Possessionum Dobrasso et Macso, Sessionumque Colonicalium in Possessione Verbeny permutatione et concambiatione, Capituli Strigoniensis Testimoniales, superindeque elargitas Archieppales consensuales et Capituli Nittriensis ratificatorias confirmationales pariterque consensuales, non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspicione carentes, praesentibus literis nostris de verbo ad verbum, sine diminutione et augmento aliquali insertas et inscriptas, quoad omnes earundem continentias, clausulas et Articulos eatenus, quatenus eaedem rite et legitime existunt emanatae, viribusque earundem Veritas suffragatur, ratas gratas et accepta habentes, praemissis perennalibus Cambiationi, permutationi, translationi, Archieppali Consensui, et Capituli Nittriensis annuentiae et confirmationi, alijsque omnibus et singulis, superius in ijsdem Literis Fassionalibus Capitularibus, Consensualibus et ratificatorijs, clarius denotatis et expressis nostrum Regium Consensum praebuimus, Imo praebemus beneuolum pariter et assensum. Et nihilominus cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam Supplicationem, nostrae propterea factam Maiestati, tum vero benignum, singularemque habentes respectum, praeclarae fidei, fidelitatis, fideliumque ac constantissimorum seruitiorum et cumulatissimorum meritorum toties repetitorum BLASII IAKLIN Episcopi Nittriensis et Pauli Motesiczky, quae iidem pro locorum et occasionum opportunitate, varietate, diversitateque non minus fideliter, quem utiliter Sacrae primum annotati Regni Hungariae Coronae, consequenterque Nobis, et antelibatae Augustissimae Domui nostrae Austriacae prompto et alacri obsequio exhibuerunt et impenderunt, ac imposterum quoque: uti Nobis de ipsis bene

persuasum haberemus, par iintegritatis, fidelitatis et promptitudinis zelo, constantia et feruore impendere et exhibere non cessabunt. Totum et omne Ius nostrum Regium, si quod in antelatis Possessionibus et Sessionibus Colonicalibus etiam aliter qualitercunque haberemus, aut eaedem et idem ex quibuscunque causis, viis, modis et rationibus concernerent Maiestatem, simul cum praedeclaratis cunctis suis utilitatibus et pertinentijs quibuslibet· Terris utpote arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, foenilibus, hortis, pomarijs, Syluis, nemoribus, montibus Vallibus, Vineis, Vinearumque Promonthorijs, aquis, fluuiis, piscinis, piscaturis, pisciumque Clausuris, molendinis et eorundem locis, ac aquarum decursibus, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis, et antiquis Limitibus existentibus, ac ad toties declaratas integras et totales Possessiones Dobrasso in Trenchiniensi et Macso, ac integras duas Sessiones Colonicales in Possessione Verbeny de Iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, in toties repetito Nittriensi Comitatibus existentibus, habitis et situatis, praemissis sic uti praefertur stantibus, seque habentibus, memorato Episcopo Nittriensi Blasio Iaklin, consequenterque Eidem Eppatui Nittriensi, et Paulo Motesiczky de toties libata Motesicz, ipsorumque Successoribus, et Posteritatibus eiusdem quidem Pauli Motesiczky primo Masculini, iis vero deficientibus, vel non existentibus etiam foeminini Sexus uniuersis, Successione tamen praememoratae Possessionis Dobrasso, modo praedeclarato, pro Eodem Eppatu permanente, dedimus, donauimus et contulimus, Imo damus, donamus et conferimus Iure perpetuo et irreuocabiliter tenendas, possidendas pariter et habendas, Saluo Iure alieno. Harum nostrarum Secreto Sigillo nostro, quo ut Rex Hungariae utimur communitarum vigore et Testimonio Literarum. Quas in formam Privilegij nostri redigi faciemus, dum eaedem nobis in Specie fuerint reportatae. Datum in Civitate nostra Vienna Austriae, die quinta

Mensis Iunij Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Nonagesimo tertio. Regnorum nostrorum Romani Trigesimo quinto, Hungariae et reliquorum trigesimo octauo Bohemiae vero Anno XXXVII. Leopoldus m. p. (L. S.) Ioannes Maholányi m. p.

Eredetije a nyitrai káptalan magán levéltárában. D. Szk. F. VIII. n. 2.

48.

1704. augusztus 25-én. A nyitrai vár feladásának gróf Bercsényi Miklós által jóváhagyott feltételei.

Puncta Capitulationis occasione deditionis Arcis Nittriensis cum Statibus ibidem existentibus sub Capitulatione conclusa. Anno 1704 die 25 Augusti bona fide Christiana ab utrinque observanda:

Placidaltatik ezen Punctum, cum hac tamen declaratione, hogy az Várból kijövő Statusoknak igen is oda legyen szabad menni az hová tetezik, de extra gremium Regni nem, sőtt itt ben sem olly helyre, melly nem volna Mlgos Feiedelem hűségében.

1-o. Minthogy Nittra Vára az egész ben lévő Statusoknak consensusaból nálunk tudva lévő okokra nézve, eő Ngának pacifice, és továb leendő akár mi néven nevezendő hostilitás nélkül kezébe bocsátatik; Arra való nézve eő Nga is az egész ben lévő Statusokat és Személlyeket, nemine excepto, tute et pacifice mind akármi néven nevezendő ingó javaival edgjütt ki bocsássa, és a kinek hová tetezik menni, oda menni, és elégséges szekér adással ad Securitatem deducaltatni méltoztassék.

A minémő Ingatlan s

2-o. Ugyanazon előbb nevezet Statusoknak és Személlyek-

Ingó Jőszágok extál az Fiscalis Administratorok keze alat, annak resignatiojára nézve ighenis kiadatnak a Restitutoriumok, nem csak in communi N. Captolom Jószághára, de az Privatusokéra is.

A Dézmák kik mégh pro necessitate Regni in Arendam nem elocáltattanak, azok restitualtatnak, kiről hasonlóképpen intimáltatik az Arendatornak.

Minémő Interesekkel tartoznak némelly Creditor Uraimék, azoknak meghvitelére ad instar aliorum Capitulorum fog adatni engedelem az N. Captolonnak, mindazáltal csak a Capitalibus in pias causas ordinatis, tekéntvén ebben egyedül csak az lelkek üdvességét és az Isteni szolghálatott.

nek külső akár mi néven nevezendő ingó és ingatlan Javait, signanter penigh ezen Nittrai Captolomét, akárhol és melly Vármegyében levőket, mellyek vagy in communi a Captolomé, vagy in particulari az Captolombeli Személlyeké voltanak, mingyárt maga Deputatusi által megtérétese, és cum omni plenitudine Iuris pacifice birásába bé iktatassa, és illendőképpen oltalmaztassa eő Nga.

3-o. Minthogy penigh az Captolom Javaihoz számláltatnak mindenféle Dézmák Nonak és Quartak, avagj azoknak Arendája, azokat bé szedni és exigáltatni, vagj in natura, vagj in solita arenda ne csak megh engedgje, hanem assistentiavalis lenni, és ha kik renitensek volnanak azokot compelláltatni méltóztassék eő Nga.

4-o. És mivel az Coptolomnak állandó és nála lévő Summa pinze nincsen, becsületes sustentatiojára nézendő, hanem a mellyet néha az igaz keresztényi hivek nyuitnak és offerálnak vagj lelkek üdvöségekért való Misék mondásokra, vagj az Templom Szolghainak tartására, avagj penigh akármelly pia Causára nézvest az ollyan offerált Summát ki szokta adni az Regnicolaknak szokott legalis annualis Interesre, a mint

is ezen Captolom azt elkövette, és azokhoz annectalt onusokat és obligatiokat mind ennyi veszedelmes Varba való bé szorulásának alkalmatossághával is, punctualiter annak módgja szerint véghbevitte. A mi Conditionk pedig az lévén, hogy az Istenes Embereknek oblatioibul Oltárnál valo szolghálat után táplálodgyunk, és élődgyünk, eő Ngánál alázatosan instálunk, hogy azoktul, az kik Restantiariussink Interessel, nem csak szabad meghvenni szabadságunk légyen, sőtt a Renitenseket oportunis ac licitis mediis compelláltatni méltóztassék eő Nga, nemkülönben azokat, akik vagy pénzbeli adósággal, vagy más akár mi névvel nevezendővel tartozzanak in particulari a Captolombéli Személlyeknek.

Ha mi Praetensiok extálnak, azokis cum restitutione Bonorum Immobilium visszaadatnak, ha penighlen valaki mit indirecte az hadakozásnak rendi és az Mélt. Feiedelem által kiadott Edictumnak tenora ellen distrahált és cselekedet, az ollyanok ellen hadi Széken kivül Törvényes uttya

5-o. Az minémő Javaink Isten áldása után termésbül az mult esztendőkben, s ez idénn is procreáltattak és extálnak (ugy mint Gabona, Széna sat.) azokat kezünkhez consignáltatni, avagj ha némelly Privátusoktul vagj ex rancore aliquo, vagj cupiditatis habendi gratia, avagj akár melly más okokbúl is distraháltattanak volna, ezeket is restitutiora compelláltatni méltóztassék, ugy más ingó javainkat is (ugymint Lovain-

kat, Marhainkat, Ruháinkat) és akármi néven nevezendő Mobilisinkat, a mellyek akár melly Captolombeli Személlyé lettenek volna, meghtéritetni és visza vétetetni méltóztassék.

senkinek sem praecludáltatik.

6. Szabad légyen az Captolomnak cum rebus fidei suae concreditis, ugj mint Prothocolumokkal és Clenodiumokkal, avagj in particulari akar melly Captolombeli Személlynek is vagj itt maradni, avagj máshová pro meliori et securiori fienda accomodatione transmigrálni, és arra való deliberatiora egj holnapot méltóztassék eő Nga adni, hogj az idő alat Püspökünket, az ki feiünk és az kitől fügünk, megthalálván, consultálhassuk eő Ngát mi tévő legyünk azirant, ki köllessék-e és hova bontakoznunk, avagj itt maradnunk, azon Prothocoluminkal és Clenodiumin kal, és ha ugyan csak innét más valahova transmigrálnánk, in tali casu elegendő szekeret, alkalmatosságot és securitást méltóztassék suppeditálni.

Ezen punctum per omnia denegáltatik simpliciter, mert az N. Captolonnak az templumtúl, kihez obligatus, nem lehet eltávozni, annyival inkáb az Prothokolumokkal Országhbélieknek történhető nagy kárával bontakozni, megh is itéltetnék az N. Captolon ez Instantiaival, azért ugj mint az töb N. Captolomoknak pariter helyben maradni illendő.

7. Tudva vagjon minnyajoknál, kire eő Ngát is alázatossan reflectallyuk, hogj azon Püspöki Nittra Városának adinstar aliorum talismodi Capitulorum vannak Prerogativai, mellyekben ab antiquo imperturbate subsistaltak, s azokkal

A réghi szokott és usuált Prerogativákban confirmáltatik a Város, hogy azokkal valamint eddigh, továbbis élhessen; nem külömben az egész Nittrai Diecesis is.

éltek is, instálnak azért alázatossan, hoc non obstante absentia D. Episcopi in omnibus observationibus Praerogativarum suarum azon Episcopalis várost méltóztassék Ngod conserválni.

Placidáltatik. 8. Az Captolom neve alat penigh értetődgyenek és comprehendáltassanak, és semmi képpen ki ne maradgjanak az Captolom Szolgái is, ugymint hites Notariusa, Caplán s Musicusi és Egyházfiak, idque quoad omnia puncta praemissa ipsos concernentia.

Placidáltatik. 9. Az Rabok ab utrinque pacifice et sine lytro bocsáttassanak el.

Ex parte vero Dnorum Nobilium való Punctumok ez szerint következnek:

Meghnevezett Nittra várában eddig continuskodó N. Uraimék hasonlóképpen mind cselédestül, partékástúl, ugy mint az N. Captolombeli Uraimék szabadon elbocsátatnak, kiknekis szabad akarattyokon lesz, kinek hová tetczik elmenni, mind az által extra Regnum meg nem engetetik, sőtt ittben az Országban is ollyan hellyekre nem bocsáthatnak, mellyek még az Méltóságos Feiedelem hűségében nem volnának.

Külső Jószágok pediglen eő kmeknek, mind ingó, ugj ingatlan is aziránt kiadandó

Restitutoriumok ereiével kiadatik, mellyek tudni illik találtatnak az Fiscalis Administratorok keze alat; ha pedig valaki azokbul mit indirecte az Mélt. Feiedelem által kiadott Edictumok és az hadakozásnak rendi ellen distrahált, nem praecludaltatik uttyok eő kglmknek az Hadi Székhez.

Méghlen lehet alkalmatosságok eő kmeknek az várbul való kihordozkodásra, eő Kmek is pacifice ellehetnek ben az várban, magok Cselédjével és Partékaival. Az alat pediglen ugj ezután is, senki eő kmeket semmiben háborgatni ne merészellye, hanem kiki maradhasson megh maga böcsületiben, és Jószágának ususában.

Tudván annak felette, hogj noha az Mélt. Fejedelem hűségire leteendő homagialis devotiojok mellett az Ország dicsőséges Szabadságinak előmozditására maguk hazafiuságát köllenék ő kmeknek is Insurrectiojokkal is insurgálni, de mostani készületlen voltokhoz képpest engetetik per praesentes eő kmknek respiriumjok, hogy azon Insurrectiótol e mostani nyári Campanián elmaradhassanak. Actum sub Nittria die et Anno quibus supra.

C. N. Bercsényi m. p. (P. H.)

Eredetije gróf Bercsényi sértetlen pecsétjével a nyitrai káptalan magán levéltárában F. XV. n. 13.

49.

1704. augusztus 29. Gróf Bercsényi Miklós a nyitrai káptalannak lefoglalt birtokait visszaadatni rendeli.

Én Székessy Groff Bercsényi Miklós, Nemes Vngh Vármegyének Fő Ispánnya, Méltósagos Fejedelem Felső vadászi Rákóczy Ferencz, és az magyar Haza szabadsághaért Isten által fegiuert fogott egész Hadaknak fő Generalissa Adom tudtára mindeneknek az kiknek illik ez Leuelemnek rendiben, de neuezet szerinth az N. Országh s Méltósághos Feiedelem számára confiscalt Dominiumoknak, Jószághoknak Fiscalis Administratorinak, Inspectorinak, akármelly Gondviselőinek közönségessen. Minthogy Nemes Nittrai kaptolonbéli Személyek, ez mostan Isten által inditatott édes Hazánk idegheneк birása alól felszabaditására igyekező kegyes szándékunkot, magha hazafiusaghanak Méltóságos Feiedelem eő Ngha hűségére való hailásával s homagiumanak letételivel, hivségeket bizonyitván, secundálni kivántak, s az igaz ügynek előmozditói kivántak lenni: Arra való nézve azon emlitett N. Nittra Kaptolon eddig confiscatio alat akár melly Vármegyében levő s lehető egész Jószágának viszabocsátása iránth megirt Kaptolonbeli Személlyek Instantiajokat tekintetbe vévén, azon mind ingó s ingatlan, akár mi néven nevezendő Jószághát, melly actu az felyül neuezet Administrator Uraimékk keze alat találtatnak, a dato praesentium leendő szabados birását s restitutióját Méltóságos Fejedelem további dispositiojaig nevezet N. Nittrai Káptolonnak resolváltam; Amint is N. Nittra Vármegyében Nittra Városában Kaptolon Uezaját, Berencs mező városát, Nagj Falut, Lükit, Molnost, Szulóczot, cum omnibus appertinentijs et utilitatibus quibuslibet, item Kis Ujfalusi, Árkosi, Perki, Gedergháti (és ha többek találkoznának) Pusztákat, hasonlóképpen Poghránban, Ardanóczon, Paruczán, Sallóban levő Portioit, nem külemben Abbatiahoz tartozandó Ludan nevő

helységet, s ahoz Kalmanffalvai, Nagj és Kis Kutnyai, Püspekii, Csabi, Nagj Emőki Pusztákat, ugy Kis Emőke mellett levő Apatur Füldét megh nevezet N. Kaptolonnak mind hozzá tartozandó appertinentiákkal és utilitásokkal s ezután való haszna vitelével edgjütt visza bocsátani, és szabadon birni, usualni engedtem, és praesentium vigore engedem is, azokban való elébbeni birodalma szerinth; Ugj mind azon által, hogj azon Jószághokból eddigh percipialt jövedelmekről, mellyeket ad datum praesentium Fiscalis Administrator Uraimék viszadni (igy) és azonkivül számot is adni tartozzanak. Dézmái pedighlen emlitett N. Kaptolomnak, mellyek még az Generalis Arendator Ur által nem elocáltattanak, azoknak is a Capitulationak tenora szerint hasonlóképpen előbbi szabados birásába engetetnek, praevia superinde fienda informatione. Kiröl is adtam ezen Restitutionalis Levelemet. Költ Nittránál 29 Augusti 1704. G. B. Miklós m. p. (P. H.)

Eredetije a káptalan magán levéltárában F. XV. lit. e.

50.

1705. ápril 22-én. II. Rákóczy Ferencz a nyitrai káptalan tizedeit a hadsereg fentartására az országos kincstárnak bérbe adatni rendeli.

Illustrissimi Reuerendissimi etc. Tudva vagyon a Nemes Captalan előtt a Nemes Országban levő számos Hadaknak alimentaltatásokra, mely feles buza s gabona kivántassék és hogy ezen Szükség külömben nemis suplealtathatik, hanem ha a Dézmák (mellyek eddig is nagy segicségére szoktanak lenni az illy Országos Hadi közönséges munkáknak) a Clerustul nevezetesen a Nemes Captalantul annak a mostani időhöz alkalmaztatott árán meg Arendaltatnak s az Ország hasznára forditatnak.

A Nemes Captalannak azért intimállyuk, minthogy

a Nemes Ország Törvényeis azt tarttya, hogy az illy kiváltképpen való Szükségbe, az oly Dézmák nem magános Személlyek, hanem a Fiscus számára Arendaltathassanak, exigaltathassanak is: külgye maga Arendatorát s edczersmind Plenipotentiariussát Hozzánk késedelem nélkül, ki is repraesentálván előttünk, ennek előtte régi békességes Esztendőkbe a Nemes Captalant illető Dézmák, menyibe elocaltattanak Arendába, annak utánna a mostani Sovány időnek az Haza rendkivül valo szükségire, Kglmeteknek Hazajahoz valo obligatiojának mivoltához képpest illendőképpen, alább is megalkuván arra rendelt embereinkel azon Arendarul, annak exolutiojarul is tehessünk dispositiot. El hivén a Nemes Captalan ezel egyedül mind egyházi, s mind világi rendek jószágát s onusit könyiteni, mind azokat az Haza javara fordítani kivánjuk. Caeterum Praettas Dnes Vras feliciter valere desideramus. Ex Civitate Agriensi Die 22 Aprilis A. 1705 F. Rákóczy m. p. Sigismundus Janoki m. p. Ioannes Pápai m. p.

Eredetije a káptalan magán levélt. F. XIII.

51.

1737. Gróf Harrach János Ernő, kinevezett nyitrai püspök Rómában, május 18-án kelt levele a káptalanhoz.

Illmi Reverendissimi et Admodum Reverendi Domini. Gratulationis officium, quo ob adeptum istius Ecclesiae Summum Sacerdotium Dominationes Vestrae me nuper sunt prosequutae, mihi iucundissimum fuit, atque adeo gratum, ut voluptati meae nihil accedere possit, nisi felix momentum illud, quo isti Ecclesiae et Dominationibus Vestris operam meam, publicis privatisque commodis mancipatam impendere mihi datum fuerit. — Interim Dominationes Vras de mea voluntate ita certiores volo, ut omnes, Vestrumque quilibet sciatis, me summopere cupere omnibus omnia fieri, singulorum pietatem

atque zelum tanti faciens, ut in Domino sperare mihi liceat, me vobis aedificantibus, oneri mihi imposito eo felicius satisfacturum. Nulli itaque deero, nullumque praetermittam studium atque solicitudinem, quibus opinio, qua apud Dominationes Vras utor, Vos minime fallat. Ut vero id, quod cupio, perficiam, Vestris ad Deum omnium bonorum Authorem precibus iuvari vehementer exopto, Vosque in Christi Domini Charitate, quae exuperat omnem sensum, amplector atque maneo Praetit. Dominationum Vestrarum Romae 18 Maii 1737. Addictissimus in Christo Servus I. E. electus Eppus Nitriens. m. p.

Eredetije a nyitrai kápt. magán levéltárában. (Diversae Eplae DD. Epporum.)

52.

1777. Január 11. — Gusztinyi János nyitrai püspök a káptalannak ardanóczi részbirtokáért Kis-Pogrányt cserébe adja.

Nos Ioannes Gusztinyi Episcopus Nittriensis etc. ab una, parte vero ab altera Lector, Cantor, Custos atque totum Capitulum Ecclesiae Cathedralis Nittriensis, Memoriae commendamus, quibus expedit, Universis, quod Nos, posteaquam inter Episcopatum et Capitulum, ab annis compluribus multis modis et rationibus agitatum fuerit: Ut Portio illa, quam praefatum Capitulum in Possessione Ardanócz I. Cottui Nittriensi ingremiata, et Oppido Radossna ad Eppatum pertinenti commetanea, ex quartis no. 16. Sessiones Urbar. no. $3^1/_2$ constituentibus consistentem, et circiter dimidiam partem praefatae Possessionis constituentem, hactenus possedit, pro Vico Kis-Pográny dicto, pariter eidem I. Cottui praefato ingremiato, et Capitulari Praedio Malantha vicino, ex mediis Sessionibus no. 13. Sessiones Urbar. no. $5^1/_4$ $^3/_{32}$ constituentibus consistente et hactenus ad Episcopatum spectante, tum ideo, quod praescriptae Possessionis Ardanócz

reliqua pars per Episcopatum possideatur, portio vero eiusdem hactenus Capitularis a reliquis bonis Capituli dissita, Vicus vero Pográny usque ad praesens Eppalis, Capituli eiusdem Bonis vicinus sit; tum vero aliis ab utrinque observatis et commoditatis et utilitatis rationibus, permutentur et cambientur. Nunc igitur praevia utriusque prescripti Boni constitutivi, Reddituumque et emolumentorum combinatione, universisque aequivalentiae Cambii momentis, matura deliberatione expensis, de reali et effectiva, perpetuaque praescriptorum Bonorum cambiatione et permutatione, tali modo coaluerimus et transegerimus, quod Ego praefatus Episcopus memorato Capitulo meo praescriptum Vicum Pográny hactenus, uti praemissum est ad Episcopatum pertinentem, cum omnibus Fundis in eodem Vico existentibus et Colonis, actu Fundos incolentibus, eorundem universis Tenutis postfundualibus et exstirpatitiis, tam per Ipsos, quam et Extraneos usuatis, item Vinearum Promontoriis, Molendino, Sylvis atque universis utilitatibus, beneficiis, emolumentis et Iuribus ad memoratum Vicum et eiusdem Terrenum spectantibus; praeterea vero Altariam Vinearum infra Zobor Montem situatarum, hactenus pariter ad Episcopatum pertinentem, et ex Vineis no. 7. consistentem, pro suprascripta in praefata Possessione Ardanócz per Capitulum hactenus possessa Portione, Iure et titulo perpetui Cambii cesserim, et transtulerim. Insuper exolutionem Subsidii Parochi Ardanóczensis Capitulo adrepartitam in me et Successores meos, assumpserim. Vicissim Nos quoque Lector, Cantor, Custos totumque Capitulum praetitulato Excellmo, Illmo ac Rssmo Domino Episcopo et Praelato Nostro, pro praefato Vico Kis-Pográny, eiusque universis praescriptis attinentiis, ita et Altaria praescriptarum Vinearum superius denotata, in praefata Possessione Ardanócz habitam totam et universam portionem nostram, pariter cum universis Fundis, Colonis actu Fundos incolentibus, illorumque Tenutis tam postfundualibus, quam exstirpatitiis, caeterisque quibusve emolumentis, beneficiis et Iuribus, simili Iure ac titulo perpetui Cam-

bii cesserimus et transtulerimus. Quibus modo et Rationibus praescriptis inter Nos pactatis et transactis, et per realem traditionem ac resignationem usu roboratis, ad mutuam in praescriptis cambiatis Evictionem tam Nos, quam et Successores Nostros ab utrinque vigore praesentium obstringimus; nihil praeter ea in illis pro Nobis et Successoribus Nostris Iuris et praetensionis reservando, salvis unice Restantiis apud Subditos, ab utrinque nefors haerentibus, per Officiales Nostros cum praestanda, si necessum fuerit Assistentia exigendis, aut mediante permutatione accomodandis. Super quibus praesentes Nobis invicem dedimus Literas Cambiales et respective Transactionales. Datum in Curia Episcopali Mocsonok die 11-a Januarii 1777, Ioannes Eppus Nittr. m. p. (L. S.) Capitulum Nittriense (L. S.) Coram me Stephano Séllyei de Nemess-Jácz I. Cottus. Nittr. Tab. Iudriae Assessore et Eppatus Nittriensis Praefecto m. p. (L. S.)

Visit. Can. Eppi Ios. Vurum. T. II. pag. 139.

53.

1777. Gusztinyi János nyitrai püspök végrendelete.

In Nomine SSS. et Indiv. Trinitatis P. et F. et Sp. S. Amen. Ego Ioannes Gusztiny Sanctae Dei Ecclesiae Nittriensis Episcopus, Supremus Comitatus Nittriensis Comes et Utriusque Sacr. C. Reg. et Ap. Mattis Actualis Intimus Consiliarius animo revolvens vitae humanae inconstantiam, mortisque inevitabilis certitudinem, ac incertam illius horam, donec per Gratiam Dei mente integra, et corporis etiam viribus in inclinata hac aetate mea utcunque polleo, virtute clementer elargitae mihi Anno adhuc 1773 die 6 Augusti per Suam Mattem Semam libere testandi potestatis, de universis Bonis et Facultatibus meis mobilibus et immobilibus, ex Benedictione Divina acquisitis liberrima voluntate et pleno rationis usu sequentem facio Testamentariam Dispositionem:

Primo quidem Animam meam pretioso Christi Iesu Sangvine redemptam Deo Creatori meo resigno ac in Manus eius commendo. Corpus vero exanime, quod de terra sumptum est, rursus terrae restituo, et volo, ut ritu et ab Ecclesia ordinatis Caerimoniis Nittriae in Ecclesia mea Cathedrali tumuletur, ac intra dies triginta pro Refrigerio Animae meae mille Sacrificia Missae intra Dioecesim meam celebrentur, pro quibus constituo Flor. 500. Alii vero Flor. 500 inter Pauperes distribuantur.

Secundo Domino in Episcopatu Successori meo iuxta superius inductam Clementissimam Ordinationem Regiam pro Fundo instructo relinquo in Dominio Mocsonokiensi de Frumento Metretas 1000, Vini urnas 500, Oves 600, Vaccas 40, Foeni Orgias 40, Equos Currules sex ad selectum cum curru Berolinensi, Equos culinares 4 cum curru itidem culinari, Argenteorum Cultrorum paria 24, Cochlearia argentea minora 24, maiora 6, Salinaria argentea 6, totam insuper instructionem Residentiae Episcopalis Nittriensis, uti sunt: Mensae, sellae, tapetes, utensilia ad Credentiam, Culinam, Cellarium, dispensam, stabulum et hortum deservientia. Lego pariter horologium, quod Nittriae, alterum quod in Mocsonok, tertium quod Radosnae asservari consvevit.

Quamvis autem multa gravibus sumptibus meis pro Successoribus in Episcopatu reluerim et revindicaverim, Expensas notabiles in Aedificia Oeconomica, quae pene omnia in ruinis reperi, quotannis fecerim, immo et actu in restauranda Arce Nittriensi distinear, ut tamen opus hoc reparationis quasi assiduae per Dominum Successorem meum continuari valeat, hunc in finem ultra superius denotata lego eidem pecora et pecudes omnes, quae in Allodio Tormosiensi ab obitu meo reperientur.

Tertio Cathedrali Ecclesiae meae Nittriensi lego Apparatum Sacrum Pontificalem, quem paucos ante annos fieri curavi. Volo insuper ut ex Argenteria mea, usui non usquequaque deserviente duae Statuae pro Ara maiori curentur, una B. Mariae Virginis, altera S. Ioannis Evang. ad formam Statuae S. Stephani Reg. quae est in Eccle-

sia Cathedrali Tyrnaviensi; singula earum appendat praeter Postamentum, libras 22 seu Marcas 43. Labor Aurifabri ex Substantia mea exolvatur. Pro hoc opere quo celerius promovendo D. Vicarium Generalem, cum D. a latere Canonico denomino. Eidem praeterea Ecclae Cathedrali Crucem Smaragdinam Adamantibus expositam cum Annulo, et aurea Catenula dono, quae vendi non debet, verum inter reliqua Ecclesiae Clenodia conservari. Argenteriam vero residuam ulteriori meae dispositioni reservo.

Quarto Lego pro reaedificanda Ecclesia Negyediensi Flor. Mille. Pro Ecclesia Csáporiensi aeque reaedificanda fl. 1000, nisi has vita superstite reaedificari curavero. Pro Ecclesia Zubrohlavensi fl 260 — Pro Ecclesia Mocsonokiensi per me erecta et aris decenter instructa dotem in Mola Üreghiensi sumptibus meis reluta constitui, pro Sacris vero 12 annue pro me in eadem Ecclesia celebrandis assigno flos 200. Ecclesiae Szkalensi pariter per me erectae pro dote constituo fl 200. Alios vero 200 pro Sacris 12 annue per Parochum pro me celebrandis. Krakovanensi Ecclesiae aeque a fundamentis per me erectae et consecratae, dotem competentem effective consignavi. Pro fundatione vero Parochi erga Sacra in 300 fl consistente denomino Contractum Oppidi Mocsonok super fl 300 et pro Ara maiore lego fl 300. Ecclesiae B. V. in Kövesd pro adornanda Ara maiore fl 500. Pro conservatione Domus in eodem Monte Mariano, quam notabili sumptu pro Presbyteris eidem Ecclesiae deservientibus erexi, lego fl 1000, ita tamen ut presbyteri ibidem degentes 12 Sacrificia Missae pro me quotannis celebrare teneantur.

Quinto. Ven. Capitulo Cathedralis Ecclesiae meae Nittriensis pro Missa Votiva singulo mense decantanda iam in vita flnos 2000 et pro Musicis fl 300 effective consignavi; pro Anniversario autem perpetuo lego fl 1000. Quia vero communis ipsorum Oeconomiae, ut eo liberius Officii Divinis vacare possint, instituendae ipse Auctor fuissem, pro eadem communi Oeconomia promo-

venda lego vaccas omnes, quae ultra Fundum instructionis pro Domino Successore meo assignatum in Dominio Mocsonokiensi repertae fuerint, et oves numero 1000. Volo autem ut pro isto beneficio Domini Canonici ad Aras mei sint memores.

Sexto Pro pauperibus in Dioecesi mea Parochis 8 eorumque Ludirectoribus utpote: Szkalensi, Szlatinensi, Missenensi, Felső-Szucsensi, Kocskoczensi, Udicsensi, Zakopcsensi et Miticzensi Anno adhuc 1774. sub dato 1 Septembris constitui per fl 250. Faceret Capitale istud fl 2000. Hos effective e substanter mea desumendos Officio Vicariali consignari volo, ut ad securum locum elocentur, et ex obveniente Interusurio praedicti Parochi cum Ludirectoribus suis quotannis rite exolvantur. Pro aliis quoque pauperibus Parochis octo, videlicet: Nagy-Divinensi, Zakopcsensi, Viszokensi, Terchoviensi, Szuloviensi, Szeleczensi, Szkalitensi et Szlatinensi per Metr. Siliginis 20. Eorum Ludirectoribus per Metr. 5 in annos singulos deputavi, et ex Dominiis Episcopalibus emensurari feci, Dominos Successores meos (eo attento, quod pro stabili Beneficio Episcopatus aere ac impensis meis plura sint adiecta) requirendo, ut benevolentiam hanc erga Parochos suos continuare velint. Pro Cantore ad S. Annam in suburbio Trencsiniensi lego fl 400. Pro Campanis Ecclesiae Bodinensis Fnos 100.

Septimo Seminario meo Nittriensi, nuper a Fundamentis educto, pro meliori subsistentia, et faciliori administratione Fundum Viznerianum e regione situm, pro Allodiolo, cum agris eo pertinentibus Anno adhuc 1773 contuli. Cum tamen Dioecesis haec Parochiis aucta pluribus in dies subiectis indigeat, proinde et Alumnatus augeri, et Professores pro exigentia modernorum Studiorum induci debuerint, pro maiori eorum commoditate contiguam domum meam fl. 4000 comparatam lego eidem Seminario, una cum Agris ad hunc et ad reliquos fundos Superioris Civitatis per me relutos spectantibus, exceptis iis agris, qui ad Domum Szörinyianam D. Stephano Séllyey Bonorum meorum Praefecto donatam, qui

item ad Domum Zerdahelianam, et Fundum Hancsokianum pertinent. Bibliothecam praeterea meam usibus eiusdem Seminarii, et Hortum post portam Turcicam Agro dicti Seminarii vicinum, relinquo. Item pro neopresbyteris alumnis lego Fl. 1000, ut quavis hebdomada Sacrum unum in Sacello Seminarii pro felici statu Dioecesis, et alienorum ad orthodoxam Fidem Conversione celebrent.

Octavo. Patribus Scholarum Piarum in Ecclesia Collegii Nittriensis Turres maioribus impendiis erexi, Campanis et 2000 flnor. Fundatione providi, cuius, uti et alterius in flnis 1000 erga Sacri unius celebrationem per me constitutae Fundationis, ut solitam curam gerant, requiro dicti Collegii Superiores. Pro tribus insuper probis et bonae industriae pauperibus in Gymnasio Nittriensi Studiosis quotannis vestiendis lego Flor. 1000, cuius Fundationis effectum Pater Praefectus Scholarum conscientiose procurabit.

Nono Pro Conventu Patrum Franciscanorum Nitriensi titulo eleemosynae lego Fl. 300. Eremo Zobriensi 200. Pro intertenendis miserabilibus personis in Xenodochio Radosnensi iam disposui molam parvam Radosnensem, quam aere proprio relui. Domum etiam Xenodochio huic deputavi, pro cuius conservatione lego fl 200.

Decimo Civitatis Nittriensis onera in fl 1229 assumpsi et exolvi; Domum praeterea fl 400 comparatam civitati dono dedi, ea cum obligatione, ut Sacrum unum Die commemorationem omnium Fidelium defunctorum consequente, alterum vero Sacrum in Festo Visitationis B. V. celebrari quotannis curet, et cives processioni, quae hac die ad Montem Marianum deducitur devote intersint; haec mea constitutio ut stabilem cursum habeat, vigilantiam D. Parochi Nittriensis requiro.

Undecimo. Pro neo-conversis pauperibus Nobilibus constituo ex pactata Trenchiniensi me concernente Flor. 2000. requirendo Incl. Comitatum Trenchiniensem, ut Capitale istud retinere, et singulo Anno Domino Successori meo, aut Officio Vicariali proponere dignetur, quem-

nam e gremio Comitatus illius dignum subsidio tali censeat.

Duodecimo Quia vero Cognatorum quoque meorum, illorum praesertim qui in spes Patriae, et servitii publici crescunt, memorem me esse oportet, hinc Bonum meum Nagy Babense lego nepoti meo ex Fratre Andrea Gusztinyi et alteri nepoti meo ex Sorore Michaeli Sándor, eorumque utriusque sexus successoribus, possidendum et tenendum, cum omnibus documentis ad idem bonum pertinentibus et conditionibus in contractu pignoratitio expressis, cum omni item allodiali Instructione et Fructibus, utpote Vino Frumento, Pecoribus et quibusvis emolumentis, ad Bonum istud spectantibus, seu deinde Bonum hoc in complexo administrari faciant, proventusque annuos aequaliter dividant, seu Bonum ipsum in duas aequales ratas inter se partiantur. Quamvis autem oeconomicam administrationem totam, et usum penes praedictos duos nepotes meos eorumque successores cum mutua in casum alterutrius defectus successione esse velim, ad idem tamen Bonum Ius, et quoad iuridica praesertim Directionem trado et consigno Affini meo Alexandro Várady, cui nuspit neptis mea ex sorore Catharina Sándor horumque haeredibus, ita ut absque eorum scitu et consensu nullatenus liceat dictis Nepotibus meis, aut eorum Successoribus Bonum illud distrahere, abalienare, aut quaqua ratione imminuere, ex quo Bono idem D. Alexander Várady et consors eius Catharina Sándor eorumque haeredes singulo anno percipient Flor. Rhenenses 200, et pro casu, quo uterque Nepotum meorum in haeredibus et Successoribus suis deficeret, successionem quoque in Bono habeant. Iisdem Nepotibus meis lego Domum Pestiensem nuper comparatam, uti et domum meam in superiori Civitate Nittriensi Zerdahelyianam dictam, cum Agris et pertinentibus, ac horto exteriori ad Portam Turcicam sito, ex his omnibus rata medietas unum, alterum aeque rata medietas concernet. Obligabuntur tamen Cognatis suis successive 4500 fl persolvere hac ratione: Domini Nagy Praefecti Filiae Annae

fl 500. Orphano D. Georgii Morvay ex Iuditha Sándor suscepto fl 500. Mariannae Sorori suae fl 500, Tassianis Successoribus fl 500. Miculanianae viduae et eius Orphanis fl 500. Harnossianis fl 500. Alumno Agriensi Hanzel fl 500. Aut si quem horum Alumnorum praemori contingeret, eorum proximis cognatis praedictos 500 flnos persolvent, non tamen prius, quam trium annorum fructus perceperint, interea vero cuilibet eorum per 5 a centum obveniens interusurium rite dependent.

Decimo tertio Officialium quoque et Famulitii mei haud immemor, ita dispono, ut praeter obveniens pro rata servitii sui salarium, D. Stephanus Séllyey Bonorum meorum praefectus, D. Medicus, D. Iacobus Simonffy Fiscalis, Aulae Capitaneus Alexander Kerny, Secretarius Antonius Melczer et Camerarius Franciscus Zavody, unius anni integri, reliqui vero omnes seu Oeconomici seu Aulici Officialos et Servitores medii Anni conventionem accipiant. Requiro peculiariter D. Praefectum Bonorum, ut cum concursu Dominorum Testamenti mei Executorum rationes Provisorum ac eorum omnium, qui sub onere rationandi constituti sunt, quo citius terminari et revideri faciat, quoad fieri potest omni absque strepitu litis, et sepositis quibusvis difficultatibus. Interea vero plena cum cointelligentia et mutuis consiliis cum Dominis executoribus rerum omnium ad substantiam meam pertinentium sedulam curam adhiberi procuret, ut mens et piae intentiones meae plene et quo celerius effectum sortiri valeant. Cum autem vita durante fidelem mihi semet exhibuerit, Ego vero pluribus occasionibus gratum Animum suae Dominationi testatus sim, ut nepotibus quoque meis, si me praemori contingeret, consilio Iuvamineque adesse velit, impense commendo. Pro quo obsequii genere praeter praemissa accipiet aureos 100, D. Simonffy Fiscalis Hancsokianum Fundum cum Agris ad eum pertinentibus et aureos 24. D. Medicus Horologium itinerarium et aureos 24. Secretarius duos Sonipedes et Aureos 24. Aulae Capitaneus ex Allodio Radosnensi par boum, oves 100 et aureos 24. Camerarius Franciscus, ut

ab omni omnino impetitione liber sit volo. Quidquid enim habet, id pro merito a me accepit, propter obsequia diuturna et permolesta, quae in statu meo valetudinario mihi praestitit. Quibus nunc quoque attentis Chlamidem meam Byssinam et aureorum 50 accipiet, si usque dies vitae meae, quod de caeteris quoque superius denotatis intelligitur, in servitio meo perstiterit, Lineam praeterea Supellectilem cum Oeconoma Mocsonokiensi bifariam dividet.

Decimo Quarto. Illmo. D. Vicario meo Generali Ioanni Lukácsy lego Currum semitectum et equos duos. Meo a Latere Canonico Antonio Gyattel in quampiam fidelium Servitiorum recognitionem Crucem auream cum Catenula et Annulo, Infulam praeterea et Casulam cum appertinentiis, extra Apparatum, quem pro Ecclesia Cathedrali contuli, in Capella portatili conservari solitam lego, uti et Pelvim argenteam, ut gratam mei semper recolat memoriam. Caeremoniarius vero meus, cum non sit stabili Salario provisus, accipiet talarem vestem, pallium ecclesiasticum et aureos 100; qui siquidem prompte mihi semper servivisset, ut ab obitu quoque meo ratio ipsius habeatur, D. Successori meo, non secus et V. Capitulo recommendo. Reliquae vestes meae omnes inter pauperes Parochos Dioecesis meae distribuantur.

Decimo Quinto. Quia vero Bonum Babense et Domum Pestiensem comparando, aliquot mille Flnis restarem persolvendis, si debita haec Deo vitam provehente non depuravero, ad eorum, Funeralium item expensarum et legatorum exolutionem assigno praeter paratam in Capitalibus apud Excell. D. Comitem Camerae Praesidem fl 6000 apud D. Baronem Petrum Zay fl 4000, apud D. Michaelem Ürményi fl 1000, apud D. Zlinszky fl 3000, apud Successores Iosepho-Oeskayanos fl 3000 ac alia, si quae praeterea activa Capitalia in contractibus eatenus emanatis reperta fuerint. Volo item, ut Frumentum, vinum, pecora, foenum, utensilia caeteraque substantia mea, de qua punctis superioribus dispositio peculiaris nondum est facta, in pecuniam convertatur, Restantiae omnes (Pauperibus tamen subditis medietate urbarialum restan-

tiarum relaxata) colligantur, et primum quidem passiva debita, dein expensae funerales, tum Salaria ac legata et piae Fundationes per me constitutae exolvantur.

Decimo Sexto. Quae omnia siquidem attentionem paulo maiorem exigerent, ac fatigia notabilia secum ferrent, confisus in dexteritate ac promptis servitiis ab annis compluribus mihi praestitis Rssmi. D. Antonii Gyattel Cathedr. Ecclesiae Nittriensis et mei a Latere Canonici, nec non Spectabilis D. Adami Diossy Cottus Nittriensis Ordinarii Vice-Comitis, singularibus erga me studiis permotus, Suas Dominationes huius Testamenti mei, ultimaeque voluntatis Executores denomino et constituo, requirendo Suas Dominationes, ut omni, quo meliori et celeriori fieri potest modo ac ratione executionem hanc sumptibus substantiae ab obitu relictae peragere, ac in realem effectum deducere satagant. In aliquam fatigiorum remunerationem per Aureos 100 accipient, uberiorem in Coelis remunerationem pro impenso Charitatis Officio habituri. Quodsi alteruter, aut uterque ipsorum praemoreretur, et ego ipse alium vel aliter pro executione testamenti non denominarem, in locum D. Vice-Comitis I. Comitatus, in locum vero D. Canonici V. Capitulum executorem substituat.

Decimo Septimo. Quidquid demum a totali praemissorum omnium exolutione residuum fuerit, illud Domini Executores Testamenti secundum Deum et rectam Conscientiam trifariam divident. Partem unam Ecclesiae meae Cathedrali, quam haeredem constituo assignabunt; Partem alteram Pauperibus, ubi peculiaris ratio habenda est Regii Tallosiensis Orphanotrophii, pro quo ex hac rata Flnos 1000 administrabunt, residuum vero, quod superfuerit, inter miserabiles personas, quae de mensa mea hactenus etiam victum habebant distribuent. Tertiam denique partem pauperiores Cognati mei tollant.

Atque haec est ad Dei Summi Gloriam, Animae meae Salutem et ad Altissima Obsequia Regia directa ultima voluntas mea, quam (reservata tamen pro ratione circumstantiarum mutandi, aut codicillum adiiciendi po-

testate) manus meae subscriptione, Sigillique proprii appressione firmavi. In Episcopali Residentia mea Mocsonok Die 10 Mensis Ianuarii Anno Domini Millesimo Septingentesimo Septuagesimo Septimo. (L. S.) Ioannes Gusztiny E. N. m. p.

Hiteles másolat a káptalan magán levélt. F. I.

54.

1779. Mária Terézia királyné a nyitrai káptalanban nagyprépostságot alapit.

Nos Maria Theresia Divina favente Clementia Romanorum Imperatrix Vidua, Hungariae, Bohemiae Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Galliciae etc, Regina Apostolica etc. — Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis. Qualiter nos benigno revolventes animo, quam salutare, atque decorum sit, quantumve stabiliendis et firmandis Regnorum nostrorum, Imperiique rebus expediat in augendum atque ampliandum orthodoxae Religionis Bonum promtissima quaeque conferre studia, quo et Posteritas laudibilia Praedecessorum suorum vestigia conspiciendo, ad parem virtutem, et aliorum bonorum, pientissimorumque operum prosecutionem erecta, gloriam hanc quasi simulacrum prae oculis semper habere possit; quo-circa cum Capitulum Nitriense a tempore quo olim Praepositura Nitriensis ad Episcopatum evecta est, Praeposito suo destituatur, e re autem continendi in bona Disciplina Capituli, tuendorumque, secundum morem in omnibus reliquis perchari Regni nostri Hungariae Capitulis vigentem, Jurium Capitularium omnino foret, ut ad plenariam dicti Capituli perfectionem et regulationem non solum Praepositura erigatur, et fundetur, sed et ultra Praeposituram, insuper Columnarum etiam Capituli, tum Archi-Diaconorum, Cathedralis Ecclesiae. et Seminarii hactenus exiguis reditibus provisorum Dos melioretur, et una Fundus pro deficientibus in cura animarum Parochis praeexistens, et

vix tribus alendis sufficiens augeatur. Idcirco pro summo illo Jure Patronatus, quod qua Apostolica Regina Hungariae in conferendis, et pro ratione necessitatis ac utilitatis publicae dirigendis Beneficiis Ecclesiasticis, regulandisque Dioecesibus optimo jure habere, et exercere dignoscimur, in dicto Capitulo Nitriensi nunc occasione vacantis Sedis Episcopatus Nitriensis, accedente praevia Sanctae etiam Sedis Apostolicae eatenus benedictione, ex amplissimis caeteroquin Bonis, et reditibus, Episcopali mensae addictis Praeposituram erigere, et necessitatibus praeexpositis, ratione mox ab infra uberius declaranda, subvenire in animum nostrum induximus, et quidem: ut proventibus annuis neo-fundati Praepositi in quinque mille florenis benigne definitis, qui siquidem qua Canonicus Capitularis congrua ex actualibus repetiti Capituli Nitriensis Bonis, in sua integritate relictis (praeter votiva, de quibus ille nonnisi in quantum de hinc post sui in Capitulum ingressum aliqua fundarentur, participabit) nongentis circiter florenis providendus sit, residua summa, ad quinque mille florenorum proventum desiderata, et quatuor mille centum florenos constituens, ex Proventibus Episcopalibus hunc in finem sequestrandis, et modalitate infrascripta praefato Capitulo Nitriensi uniendis quotannis pendatur; Capitulo autem praespecificati nongenti floreni, Praeposito velut decimo Canonico pro futuro e Proventibus Capitularibus praestandi, perinde ex dictis Episcopatus reditibus bonificentur; pro aedificanda autem Domo Praepositurali, sumtibus dicti Praepositi conservanda, ex praedictis vacantis Episcopatus reditibus decem mille floreni semel pro semper numerentur. Porro repetiti Capituli Lectori quadringenti floreni, Cantori tercenti floreni, Custodi ducenti floreni, tribus Archi-Diaconis singulo centum quinquaginta floreni, in summa vero quadringenti quinquaginta floreni; aeque ex iisdem Bonis dicti Episcopatus, praeter Canonicam Portionem, ea lege quotannis adjiciantur, ut Beneficia hactenus privatim habita, quae in Vineis, et Agris consistunt, Capitulo ad communem Oeconomiam cedere debeant. Tum, siquidem

Notarius, cujus fidei, et curae publicum Regni, Capitulique Archivum concreditum est, nullo annuo salario provisus sit, Taxae autem pro Expeditionibus pendi solitae sexaginta solum florenos annue, adeoque summam vix pro intertentione unius Scribae sufficientem efficiant, eapropter in benignam reflexionem sumto etiam eo, quod Capitulum legalis, authenticusque sit locus in quo tantarum Familiarum literalia Instrumenta, pro futura Jurium earundem cautela invicem Documentorum deservitura, velut inaestimabilis quidam thesaurus deposita conservantur, quorum debita conservatio, exactaque in Regestrum illatio, aliique Archivario incumbentes labores subjectum idoneum, atque a rerum usu, et integritate commendatum deposcant; hinc causa Publico debite prospiciendi, pro dicto Notario tercentorum florenorum annuum salarium ex repetiti Episcopatus reditibus pendendum clementer deputamus. Non secus, siquidem Dote Ecclesiae Cathedralis actu nonnisi septingentos sexaginta florenos annuos constituente, Episcopus, et Capitulum in erogationes pro eadem Ecclesia necessarias quotannis mille octingentos decem florenos conferre debebant; ad evitandas proinde differentias, quae inter Episcopum et Capitulum idcirco suboriri valerent, Capitulique ab onere isthoc relevandi sortem meliorandam, bis mille ducenti quadraginta floreni ex dictis reditibus Episcopalibus suppeditentur, Dosque dictae Ecclesiae hac ratione ad annuos ter mille florenos fixe, et pro perpetuo constituatur, Capituli Custodi cum exordio anni erga ejusdem Quietantiam per Capitulum consignanda, qui illam in Succentorem, duos Praebendatos, ad decantandum Chorum requisitos, sufficientique congrua providendos, Musicam, aliasque Ecclesiae necessitates impendere, et super factis hujusmodi erogationibus cum exitu anni Rationes debite concinnare, atque ipsi Episcopo, Sede autem Episcopali vacante Capitulo revidendas consignare teneatur. Demum Praepositura Dömössiensi, ad Episcopatum Nitriensem adusque pertinente, Archi-Capitulo Strigoniensi cum conditione in benignis nostris fundationalibus Litteris, pro

eodem Archi-Capitulo Strigoniensi elargitis, signanter quoad tres Clericos pro Dioecesi hac Nitriensi in generali Seminario Budensi, praeter alios, qui actu in eodem generali Seminario ex fundationibus Nitriensibus intertenentur, quorumve numerus nullo sub praetextu minuendus erit, expressa, collata existente; pro meliore adhuc junioris Cleri hujus Dioecesis Nitriensis subsistentia, et intertentione, Seminario ex Proventibus Episcopalibus, pro ejusdem mensa post dismembrationem etiam praemissam, ac infra uberius declarandam remansuris, tam Sede vacante, quam et per futuros Dioecesanos mille floreni quotannis irremisse solvantur. Ac cum Fundatio pro deficientibus Parochis Dioecesis Nitriensis in septingentis quinquaginta annuis florenis actu subsistens, vix alendis tribus ejusmodi Deficientibus sufficiat; praeattactae Fundationi mille quinquaginta florenos annuos ex reditibus toties dicti Episcopatus Nitriensis Capitulo resignandis adjiciendos statuimus; ex qua fundationali summa sex deficientes Parochi intertenebuntur. Ut autem iidem Viri de Republica Christiana optime meriti, et aetatem suam, ac vires in gravi animarum cura absummentes, reliquos vitae suae dies tranquille, et ab omni sollicitudine liberi agere, terminareque possint, sequentia clementer statuimus: quo ad rationem cujuslibet eorum tercenti floreni deputentur, utpote centum quinquaginta floreni pro victu, quinquaginta pro intertentione Famuli, medicamentis, calefactione, aliisque necessariis ejusmodi expensis; reliqui denique centum floreni pro amictu, albis vestibus, et aliis minutioribus erogationibus: qui postremo specificati centum floreni iisdem Deficientibus ad usum praescriptum convertendi immanuabuntur. — Quod vero domum pro iisdem Deficientibus exstruendam concernit, clementer jam disposuimus, ut in contiguitate Seminarii Tractus unus, pro futura junioris Cleri Professorum habitatione deserviturus, aedificetur, Domus autem illa, in qua actu dicti Professores degunt, pro usu et habitatione dictorum sex deficientium Parochorum instruatur, ac hoc fine ex dicti vacantis Episcopatus Nitriensis

Proventibus septem mille floreni Capitulo, cujus curae et vigilantiae praeattacti aedificii structura incumbet, erga dandas super perceptis et erogatis Rationes actutum, casum autem in illum, quo forte cassa Episcopalis aliis assignationibus gravata foret, intra duorum adminimum annorum decursum semel pro semper numerentur. Quoniam autem pro Fundatione neo-erigendae Praepositurae, et procurandae benignae Intentionis nostrae, incrementum orthodoxae Religionis pro scopo designato habentis, effectu (huc non intellectis Positionibus pro educatione trium junioris Cleri Individuorum ex reditibus Praepositurae Dömössiensis, et mille florenis annuis e Proventibus Episcopalibus pendendis) sed et pro onere ad Cassam fortificatoriam infra declarando modo per Capitulum pendendo, summa decem mille tercentorum quinquaginta florenorum desideretur, Dominium vero Szkacsán, cujus annui Proventus ultra decemmille tercentos quinquaginta florenos constituunt, pro supra specificatarum Erogationám Fundo vel ex eo etiam destinavimus, quod Proventus ejusdem prae reliquis Bonis Episcopalibus fixi, securique sint; sed caeteroquin etiam idem Dominium Szkacsán velut exiguam cum caeteris Bonis Episcopalibus connexionem habens, cum minori Episcopalis oeconomiae jactura a reliquo Bonorum Corpore avelli possit; eapropter praefatum Dominium Szkacsán pro fundo supra dictarum erogationum per nos clementer deputatum, administrationi Capitulari resignamus: imo idem Dominium Szkacsán simul cum cunctis appertinentiis, Terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, Agris, Pratis, Pascuis, Campis, Foenetis, Hortis, Pomariis, Sylvis, Nemoribus, Dumetis, Virgultis, Exstirpaturis, Montibus, Collibus, Vallibus, Vineis, et earum Promontoriis, Fluviis, Aquis, Piscinis, Piscaturis, Piscium ve clausuris, et aquarum decursibus, Molendinis, et eorundem locis, Educillis, et Macellis, generaliter vero quarumlibet utilitatum, obventionum, redituum, et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis, et antiquis limitibus existentibus, ad praedictum Domi-

nium Szkacsán de jure, et ab antiquo spectantibus, et pertinere debentibus, ubicunque sub Sacra praerepetiti Regni nostri Hungariae Corona existentibus, et habitis, quemadmodum hucdum ad Episcopatum Nitriensem possidebatur, eidem Capitulo Nitriensi modo, quo supra, titulo perpetuae Dotis, et Fundationis, ea tamen ratione conferendum esse duximus; ut cum Proventus ejusdem Dominii expensas supra specificatas, et ad decem mille tercentos quinquaginta florenos computatas, quadringentis quinquaginta septem florenis superarent, resultans haec summa, eidem Capitulo ea cum obligatione cedat, quo idem pro omnibus fortuitis casibus cavere, attactasque expensarum rubricas suo periculo accurate praestare debeat, ac teneatur: vacante autem neofundata Praepositura hac Nitriensi, praespecificati quatuor mille centum floreni, ex Proventibus Dominii Szkacsán per Capitulum pendendi, pro tempore Vacantiae Fisco nostro Regio addicentur, jusque hoc successionis in Lege Fundatae eidem Fisco nostro Regio cedat. Quod autem viginti procentuale Quantum a Beneficiis Ecclesiasticis dependi solitum attinet, Clementer decernimus; ut a persolutione Quottae ad Fortificatorium destinatae (ad quam pendendam caeteroquin Capitula indiscriminatim obligantur) neque Praepositus Nitriensis absolvatur; cum nihilominus annuus ejus Proventus absque omni falcidia, et defectu in quinque mille florenis benigne per nos stabilitus sit, ideo quotta ad Cassam fortificatoriam a quatuor mille centum florenorum summa per Capitulum ex Bonis Szkacsaniensibus pendenda, et in supra attacta decem mille tercentorum quinquaginta florenorum summa jam comprehensa, atque in quadringentis decem florenis obveniens, aeque ex Proventibus saepefatis Szkacsanensibus rite solvatur, a pendenda autem ad Parochorum Cassam quotta ad instar reliquorum omnium Capitulorum Praepositus quoque Nitriensis liber, et immunis sit. Imo assignamus, conferimus, donamus, et fundamus perpetuo et irrevocabiliter tenenda, possidenda, habenda pariter et usuanda. Dum igitur salutarem hanc Fundationem animo

deliberato, et de plenitudine Potestatis Nostrae Regiae, qua summa in praefato Regno nostro Hungariae Ecclesiarum Dei Patrona, pro solita nostra in Deum pietate, et ad majorem Cultus Divini promotionem, orthodoxaeque Religionis propagationem, prout et Cleri (cujus devotis ad Deum precibus, et suffragiis fausta et felicia suscepti Regiminis gubernacula, prosperitatem armorum, et secundos adversus hostes victoriarum successus, Imperiique, ac Augustae Domus nostrae felicitatem ulterius quoque nos consecuturas pie confidimus) commodorum incrementum constanter directa cura, sollicitudine, et vigilantia nostra, benigne instituimus; una nihil prorsus ambigimus, quin nostri quoque in Regimine Successores pientissimam hancce Ordinationem nostram non modo adimplere, quin potius eandem pro ratione circumstantiarum novis etiam gratiis et favoribus augere omnimode adnitantur. Quapropter benigne praecipimus, et mandamus, quorum interest, vel in futurum intererit, universis: quatenus praesentem salutarem fundationem et ordinationem nostram in quibusvis evenire queuntibus casibus ad amussim observare noverint, neque eidem sub incursu indignationis Nostrae Regiae quaqua ratione contravenire praesummant. In quorum majus robur, perpetuamque firmitatem hasce secreto majori sigillo nostro, quo ut Regina Hungariae Apostolica utimur, in pendenti communitas, extradandas duximus et concedendas Litteras fundationales. Datum per manus Fidelis Nostri Nobis sincere dilecti Spectabilis, ac Magnifici Comitis Francisci Eszterházy de Galantha, Perpetui Comitis de Fraknó etc. per Regnum Nostrum Hungariae Cancellarii, in Archi-Ducali Civitate Nostra Vienna Austriae, Die 16ta mensis Julii, Anno Domini Millesimo septingentesimo, septuagesimo nono, Regnorum Nostrorum Hungariae, Bohemiae, et reliquorum Anno tricesimo nono. Maria Theresia m. p. Comes Franciscus Eszterházy. m. p.

Eredeti hártya, könyv alakjára füzve s aranyos zsinorról függő nagy pecséttel ellátva, a kápt. magán levélt. — L. Vurum. Mem. Epp. Nitr. 427—436.

55.

1779. VI. Pius pápa a nyitrai nagy-prépostság alapitását jóváhagyja.

Pius Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam Ingeniosa Personarum Regia potestate fulgentium, semel ac iterum de Catholicae Religionis incremento, mox vero tum de restauranda servandaque Ecclesiastica Disciplina, tum etiam de redituum Seminariorum, et in eis degentium Clericorum, ad Ecclesiasticae Hierarchiae decorem augmento, et necessaria substentatione, ac demum circa providam Dignitates obtinentium, aliorumve Sacrorum Ministrorum, praesertim qui in Vinea Domini labores suos pro aetatis pondere diutius conferre non valent, manutentionem, nobis exhibita sollicitudo permovet adeo Paterna viscera nostra, ut postquam debitas Altissimo, qui Regum corda ad Ecclesiae suae bonum promovendum svaviter disponit, gratias egerimus, ea, quae videntur ad praemissorum effectum validiora media, alacri animo adhibeamus, et Personarum earumdem laudabilibus votis, et petitionibus libenter annuamus. Cum itaque nuper Charissima in Christo Filia nostra Maria Theresia Imperatrix Vidua, ac Bohemiae et Hungariae Regina Apostolica, Nobis per suas Regias Litteras exposuerit: quod Capitulum Cathedralis Ecclesiae Nitriensis, in qua olim, videlicet dum ipsa Cathedralis Ecclesia Collegiata existeret, Praepositura, tunc dignitas inibi principalis existens, reperiebatur, a tempore, quo dicta Collegiata Ecclesia in Ecclesiam Cathedralem praefatam, et Praepositura hujusmodi illius perpetuo Apostolica Auctoritate suppressis, et exstinctis: Titulo collativo, nomine, denominatione, natura, et essentia Dignitatis collativae in Dignitatem Episcopalem Nitriensem pro uno Episcopo Nitriensi dicta Apostolica auctoritate perpetuo quoque respective erectae, et institutae exstiterunt: Praeposito, qui ejusdem foret Capituli dictae Cathedralis Ec-

clesiae caput, atque Ecclesiasticae in eo servandae disciplinae Custos, et auctor, destitutum remansit. Itemque subjunxerit: quod tam ipsa Cathedralis Ecclesia, et Dilecti filii moderni illius Archi-Diaconi vulgo Columnae Capituli nuncupati, quam Seminarium Ecclesiasticum Nitriense, essentiales quidem Dioecesis Nitriensis partes, redituum tenuitate respective laborent, et Parochi demum dictae Nitriensis Dioecesis senio confecti, nullum institutum subsidium, nullamque habeant habitationem, propterea que dicta Maria Theresia Regina Apostolica cupiens primo disciplinam hujusmodi, ac splendorem Ecclesiasticum Capituli praefati, illiusque Capitularia Jura respective tueri, dictaeque Cathedralis Ecclesiae, illiusque Archi-Diaconatus respective obtinentium, aliarumque Personarum infrascriptarum necessitatibus, ac Clericorum presertim, qui in Seminario hujusmodi in excolendo agro Dominico efficiuntur idonei, inopiae, et respective honestae substentationi, frequentiorique numero sufficientibus Proventibus respective provideri, eorumdemque Parochorum senio, ut praefertur, confectorum subsistentiae, et habitationi, ne ob defectum Domicilii, illud hinc inde quaerere cogantur, per infrascripti fundi constitutionem occurri, nobis enixas preces porrexerit: quatenus Praeposituram infrascriptam, juxta laudabilem Regni Hungariae praefati consvetudinem, in dicta Cathedrali Ecclesia Nitriensi, ut infra erigere, et instituere, illaque sic erecta, ad supradictis omnibus consulendum, ex amplissimis caeteroquin reditibus et Bonis Mensae Episcopalis Nitriensis, cujus Ecclesia Cathedralis praefata ad praesens Pastoris solatio destituta dignoscitur, tantum, ut infra, dismembrare, quantum, etiam ut infra, sufficiens esse videatur; ac reditus et Bona ex praedicta Episcopali mensa sic dismembranda tam novae Praepositurae, ut infra erigendae, pro illius Dote, illamque pro tempore obtinentis congrua substentatione, ac onerum ei pro tempore incumbentium supportatione, quam mensae Capitulari dictae Cathedralis Ecclesiae, illiusque Archi-Diaconis praefatis, et aliis infra scriptis personis hujusmodi, ac Seminario

praefato, nec non pro Parochorum eorumdem subsidii et habitationis fundatione, modo tamen, et forma inferius exprimendis, respective attribuere, et applicare, aliaque, ut infra concedere dignaremur. — Nos igitur ad praemissorum relationem per Dilectum etiam Filium Magistrum Petrum Mariam Nigroni, in utraque Signatura nostra Referendarium, et Congregationis Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium rebus Consistorialibus praepositae Secretarium factam, omnibus mature perpensis, auditisque prius Dilectis pariter Filiis modernis Capitulo, et Canonicis dictae Cathedralis Ecclesiae, ejusdem Mariae Theresiae Reginae Apostolicae commendabilibus votis obsecundare desiderantes, motu proprio, et ex certa scientia, deque Apostolicae Potestatis plenitudine, in dicta Cathedrali Ecclesia Nitriensi unam Praepositurain, quae inibi Dignitas post Pontificalem major existat, ac una cum Canonicatu, et Praebenda ipsius Cathedralis Ecclesiae per unam eandemque Personam absque dispensatione Apostolica obtineri debeat, pro uno Presbytero Juris utriusque Doctore; vel in Theologia Magistro, aut Licentiato, futuro in ea Praeposito, qui simul decimus ipsius Cathedralis Ecclesiae Nitriensis Canonicus, illiusque Capituli praefati Caput existat, ac tam in Choro, quam in Processionibus, ac omnibus aliis functionibus et actibus Capitularibus ejusdem Cathedralis Ecclesiae primum locum habere, nec non omnibus juribus et honoribus, quibus caeteri Praepositi aliarum Cathedralium Ecclesiarum, in praefato Hungariae Regno existentium, non tamen titulo oneroso, aquisitis, perfruuntur, et gaudent, pariformiter frui et gaudere possit, et debeat, Apostolica auctoritate praefata perpetuo erigimus, et instituimus. Cum vero, sicut deinde accepimus, ad hoc, ut ipsius Mariae Theresiae Reginae Apostolicae dispositio praefata suum effectum sortiri, ac permanens esse queat, fundum annuum in summa decem millium trecentorum et quinquaginta florenorum monetae illarum Partium necessarium esse dignoscatur, quodque etsi a praefata Episcopali mensa Nitriensi reditus et Bona,

ac alia infra scripta dismembrarentur, multo majores tamen annui reditus, in complurium Dominiorum, et Decimarum proventibus consistentes, et Episcopali muneri cum dignitate ac splendore substinendo sufficientes, fixi securique remanerent; hinc eisdem praemissis consulere volentes, motu, scientia et Potestatis plenitudine paribus, Praeposituram Dömössiensem nuncupatam, ad Episcopatum Nitriensem hactenus pertinentem, nec non Dominium Szkacsán etiam nuncupatum, cujus annui Proventus summam decem millium et octingentorum florenorum illarum partium circiter, ut similiter accepimus, constituunt, ac certos alios inferius exprimendos reditus et proventus annuos a praefata mensa Episcopali Nitrien. eadem Apostolica auctoritate itidem perpetuo dismembramus, dividimus, et separamus, illisque sic dismembratis, divisis, et separatis, eidem Praepositurae praefatae Cathedralis Ecclesiae Nitriensis per nos, ut praefertur, erectae pro illius Dote, seu futuro ejusdem Cathedralis Ecclesiae Nitriensis Praeposito pro tempore existenti, pro ejus certo annuali reditu, ejusque respective congrua substentatione, ac onerum ei pro tempore incumbentum supportatione (praeter votiva nuncupata, de quibus ipse futurus Praepositus praefatae Cathedralis Ecclesiae Nitriensis nonnisi in quantum nova post sui in Capitulum Nitr. praefatum ingressum aliqua fundarentur, participare debebit) annuam summam quinque mille florenorum hujusmodi, modalitate tamen in fundationalibus per eandem Mariam Theresiam Reginam Apostolicam expediendis uberius declarata; ita quod liceat eidem futuro dictae Cathedralis Ecclesiae Nitriensis Praeposito pro tempore existenti per se, vel alium, seu alios ejus, ac praefatae Praeposituræ, per nos, ut praefertur, erectae nomine, ejusdem summae quinque millium florenorum hujusmodi, ut infra, attribuendae, et applicandae, veram, realem, et corporalem possessionem propria auctoritate libere apprehendere, et apprehensam hujusmodi perpetuo retinere, ipsamque summam annuatim percipere, exigere, levare, ac supportatis tamen prius omnibus et singulis oneribus similes Prae-

posituras ejusdem Hungariae Regni pro tempore obtinentibus de jure vel consvetudine incumbentibus, in suos usus et utilitatem convertere, Dioecesani loci, vel cujusvis alterius licentia desuper minime requisita, eadem Apostolica auctoritate similiter perpetuo attribuimus, et applicamus. Nec non ex ejusdem Episcopalis mensae Nitr. reditibus, sic ut praefertur dismembratis, aliam summam mille trecentorum et quinquaginta florenorum similium, pro infra scriptis tamen ratis, videlicet Lectori quadringentorum, ac Cantori trecentorum, ac Custodi ducentorum, cuilibet vero ex tribus Archi-Diaconis dilectis etiam respective Filiis modernis, et pro tempore existentibus ipsius Cathedralis Ecclesiae Nitriensis, centum et quinquaginta respective florenorum monetae hujusmodi, praeter Canonicam eorum respective portionem, dicta Apostolica auctoritate etiam perpetuo concedimus et assignamus; ea tamen lege, ut Beneficia Ecclesiastica per eos respective antehabita, quae ut pariter accepimus, in exiguis Vineis, et agris consistunt, ad communem, ut dicitur, oeconomiam Capituli Nitriensis praefati adjungi debeant. Ac insuper dilecto quoque Filio moderno, et pro tempore existenti Notario, cui Archivi Capitularis ejusdem Cathedralis Ecclesiae Nitriensis cura concredita est, pro eo, quod, ut etiam accepimus, ipse nullo gaudet fixo salario, ex praefatae mensae Episcopalis Nitriensis reditibus hujusmodi, ut praefertur, dismembratis, trecentos florenos monetae paris eidem Notario nunc, et pro tempore existenti annuatim suppeditandos pro suo annuo competenti salario, seu stipendio, Apostolica auctoritate praefata itidem perpetuo constituimus. Ut autem iidem moderni, et pro tempore existentes Capitulum, et Canonici dictae Cathedralis Ecclesiae Nitriensis ab onere subministrandi quotannis una cum Episcopo Nitriensi pro tempore existente mille octingentos et decem florenos similes in impensas, seu erogationes necessarias dictae Cathedralis Ecclesiae Nitriensis, utpote quae Dote minime competenti septingentorum et sexaginta florenorum hujusmodi tantum, ut similiter accepimus, instructa exi-

stebat, relevari possint; atque ad evitandas proinde differentias, quae, ut pariter accepimus, inter Capitulum ac Canonicos, et Episcopum Nitriensem, respective pro tempore existentes praefatos ea de re suboriri valerent: Nos propterea ex eisdem Episcopalis mensae praefatae reditibus, ut praefertur, dismembratis, alios bis mille ducentos et quadraginta florenos dictae monetae favore ejusdem Cathedralis Ecclesiae Nitriensis singulis annis in perpetuum suppeditandos esse dicta Apostolica auctoritate decernimus, ita, ut per haec ipsius Cathedralis Ecclesiae Nitriensis dos praefata ad ter mille florenos hujusmodi in posterum annuatim ascendat. Quae quidem Dos sic numerata cujuslibet anni exordio moderno, et pro tempore existenti ipsius Cathedralis Ecclesiae Nitriensis Custodi praefato consignari debeat, ad hoc, ut ab ipso in Succentorem, ac duos Praebendatos, nec non musicam, aliasve dictae Cathedralis Ecclesiae Nitriensis necessitates impendatur, cum hoc tamen, quod in fine uniuscujusque anni modernus, et pro tempore existens Custos praefatus, de dictis Expensis, seu erogationibus per eum pro tempore factis, Episcopo Nitriensi pro tempore existenti praefato, aut Sede Episcopali Nitriensi pro tempore vacante, eisdem Capitulo et Canonicis dictae Cathedralis Ecclesiae rationem reddere teneatur. Cum insuper nobis innotuerit, quod propter amplitudinem Dioecesis Nitriensis, cui tredecim Parochiales Ecclesiae vigore dismembrationis de illis a Dioecesi Strigoniensi, et earum respective unionis eidem Nitriensi Dioecesi nuper a nobis perpetuo respective factarum accesserunt, et in qua aliae insuper Parochiales Ecclesiae forsan in posterum erunt quoque erigendae; numerus triginta Clericorum, qui, ut pariter accepimus, in dicto Seminario Nitriensi, cum reditibus septem millium trecentorum et viginti quinque florenorum hujusmodi tantum, comprehensis quoque artium Professoribus, aluntur, praeter alios Clericos in Seminario Ecclesiastico generali nuncupato Budensi, tantae huic Nitriensis Dioecesis praefatae amplitudini minime correspondere videtur; hinc praefatam Praepositu-

ram Dömössiensem ab Episcopali mensa Nitr. hujusmodi, ut praefertur, dismembratam, motu, scientia, et potestatis plenitudine similibus Metrop. Ecclesiae Strigoniensi, illiusque Capitulo eadem Apostolica auctoritate similiter perpetuo unimus, annectimus, et incorporamus, ea tamen conditione; ut dilecti pariter Filii moderni, et pro tempore existentes Capitulum et Canonici dictae Metrop. Ecclesiae Strigoniensis, ex ipsius Praepositurae Dömösiensis, ut praefertur, unitae, annexae, et incorporatae reditibus tres Clericos pro Dioecesi Nitriensi praefata in eodem generali Seminario Budensi alere, eisque necessaria quaevis pro victu et vestitu (praeter tamen alios Clericos, qui in eodem generali Seminario Budensi ex Fundationibus Nitriensibus actu manutenentur, et quorum numerus nullo sub praetextu minuendus erit) a Die 1ma Mensis Novembris anni proxime praeteriti suppeditare teneantur, et quidquid post supra dictorum trium Clericorum substentationem, et manutentionem hujusmodi, ex ipsius Praepositurae Dömössiensis, ut praefertur, dismembratae, ac etiam, ut praefertur, unitae, annexae, et incorporatae reditibus, et proventibus residuum fuerit, id omne dilectis quoque Filiis modernis, et pro tempore existentibus Archi-Diaconis dictae Metrop. Ecclesiae Strigoniensis, in compensationem Proventuum, quibus ipsi Archi-Diaconi praefatae Metrop. Ecclesiae Strigoniensis in dismembratione praefatae Strigoniensis Dioecesis, illiusque applicatione et incorporatione Neosoliensi, et Rosnaviensi Cathedralibus Ecclesiis, alias per Nos Apostolica auctoritate praefata erectis, illarumque Capitulis eadem Apostolica auctoritate similiter perpetuo respective factis, juxta Decretum ipsius Congregationis Consistorialis sub Die decima tertia mensis Martii anni Domini Millesimi septingentesimi septuagesimi sexti editum, et a nobis inde approbatum caruerunt, cedere debeat. Ac praeterea ad hoc, ut in ipso Seminario Nitriensi Alumnorum numerus pro ejusdem Nitriensis Dioecesis amplitudinis ratione adaugeri possit, eidem Seminario Nitriensi mille florenos similes ex ipsius Episcopalis men-

sae Nitriensis reditibus et Bonis, ut praefertur dismembratis, ejusdem Seminarii Nitriensis Administratoribus pro tempore existentibus, per pro tempore existentem Episcopum Nitriensem praefatum, seu illius Sede Episcopali pro tempore etiam, ut praefertur, vacante per ipsius Episcopalis mensae Nitriensis Administratores etiam pro tempore existentes, quotannis persolvendos Apostolica auctoritate praefata itidem perpetuo adjicimus, et appropriamus. Ulterius quoque, ut sex Parochi emeriti, ac senio confecti dictae Nitriensis Dioecesis pro tempore existentes, manuteneri valeant, motu, scientia, et Potestatis plenitudine paribus statuimos, ut pro hujusmodi manutentionis Fundatione ex eisdem Episcepalis mensae Nitrien. reditibus, ut praefertur dismembratis, mille et quinquaginta floreni dictae monetae praefatis sex pro tempore existentibus, senio confectis, et emeritis Parochis dictae Nitriensis Dioecesis perpetuo annuatim assignentur, et respective persolvantur. Ac postremo, ut tam pia dictae Mariae Theresiae Reginae Apostolicae mens, ad Orthodoxae Religionis incrementum semper intenta, praefataque illius dispositio suum, ut praefertur, cum stabilitate sortiatur effectum, supra dictum Dominium Szkacsán, ut praefertur, nuncupatum, ab ipsa Episcopali mensa Nitrien. etiam ut praefertur, dismembratum, pro fundo supra dictarum erogationum dicta Apostolica auctoritate perpetuo quoque constituimus, et destinamus, ipsumque Dominium administrationi eorumdem modernorum et pro tempore existentium Capituli et Canonicorum dictae Cathedralis Ecclesiae Nitriensis Apostolica auctoritate praefata similiter perpetuo tradimus et resignamus, ac respective cum Bonis praefatorum Capituli et Canonicorum dictae Cathedralis Ecclesiae Nitriensis etiam perpetuo adjungi, et incorporari motu, scientia, et Potestatis plenitudine similibus mandamus, eo tamen pacto, ut ex residuis quadringentis et quinquaginta septem florenis monetae paris, iidem moderni, et pro tempore existentes Capitulum et Canonici dictae Cathedralis Ecclesiae Nitriensis fortuitis casibus cavere,

attactasque expensarum Rubricas eorum periculo praestare teneatur. Decernentes easdem praesentes semper, et perpetuo validas et efficaces esse, et fore, suosque integros et plenarios effectus sortiri et obtinere, ac ab omnibus et singulis, ad quos nunc spectat, et pro tempore quomodolibet spectabit, in futurum firmiter et inviolabiliter observari debere. Volumus autem, quod in Exequutorem, pro Exequutione tantum earumdem praesentium, dilectus pariter Filius noster, et Sedis Apostolicae praefatae Nuncius in Civitate Viennensi Austriae commorans, cum facultate subdelegandi deputetur. Nulli ergo omnino hominum liceat. Datum Romae apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicae Millesimo septingentesimo septuagesimo nono, quinto Idus Iunii Pontificatus nostri anno quinto.

I. Vurum. Eppat. Nitr. Mem. 436—447.

56.

1800. január 4-én. Fuchs xav. Ferencz nyitrai püspök, a püspökség tulajdonához tartozó Malántha pusztát, a nyitrai káptalannak Kis Emőke pusztáért cserébe átengedi.

Nos Franciscus Xav. Fuchs Episcopus Nittriensis ab una, parte vero ab altera Praepositus, Lector, Cantor, Custos totumque Capitulum Cathedralis Ecclesiae Nittriensis, Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, Universis: Quod siquidem Episcopale Praedium Malantha, et Praedium Capitulare Apáturságh, a residua Bonorum parte longius dissita, ex molestiori quoque et magis sumptuosa cultura non illud, quod ex his secus sperari potest emolumentum praestiterint et idcirco de instituenda cambiali horum permutatione, iam antea pro commoditate et inde subsecutura Partis utriusque utilitate actum fuerit. Nos praevia utriusque huius Boni, Redituumque et emolumentorum combinatione, universisque aequivalentiae Cambii momentis

matura deliberatione expensis, de reali, effectiva, perpetuaque praescriptorum Praediorum permutatione, et cambiatione tali modo coaluerimus et transegerimus. Quod Ego praefatus Episcopus Nittriensis Capitulo meo praescriptum Praedium Malantha, ex Tabula Dominali ad Allodiaturam Tormossiensem cultivata, cespite item et Dumetis in huius contiguitate sitis consistens, cui ab Oriente Közép, alias Majthényiana Malantha dictum, a Septemtrione pars Malanthae Capitularis et Terreni Possessionis Gerencsér, ab Occidente Rivulus praevium Praedium Episcopale a Terreno Possessionis Tormoss separans, a meridie denique Rivulus a Közép-Malantha diffluens, et Sylvas Szelencz dictas ac ad Terrenum Tormossiense pertinentes, ab eodem Praedio distinguens adiacet, cum universis utilitatibus, beneficiis, emolumentis et Iuribus, pro suprascripto Praedio Apáthurság Iure et titulo perpetui Cambii cesserim et transtulerim. — Nos vicissim Praepositus, Lector, Cantor, Custos et totum suprafatum Capitulum, praetitulato Illmo ac Rssmo Domino Episcopo et Praelato Nostro, pro praefato Praedio Malantha, superius praenotatum Praedium Apáthurság in contiguitate Episcopalis Praedii Kis-Emőke situm, et ex Agris, Pratis ac Pascuis consistens, cum universis emolumentis et Iuribus, insuper autem ad plenariam Cambii huius aequivalentiam, particulam illam quoque Vinearum, in adnexa Geometrica delineatione circumscriptarum, quae Fonticulo supra Vineam Dominalem existenti, et ab hac decurrenti penes Vineam eandem aquae decursui, qui ab antiquo limites tam vineae Episcopali, quam et Praedio Capitulari ponebat, contigua est, alias autem ad Praedium Capitulare Alsó-Zobor pertinet, usque ad positos pro subsequa metarum designatione quatuor lapides, et ductum a via metali Praedium Felső- et Alsó-Zobor distinguente, ad inferiores usque Vinearum aggeres fossatum, simili Iure et titulo perpetui Cambii cesserimus et transtulerimus. Quibus modo praemisso inter Nos pactatis, et iam per realem quoque traditionem et resignationem usu roboratis, ad mutuam

praescriptis cambiatis Tenutis Evictionem tam Nos, quam et Successores Nostros, ab utrinque vigore praesentium obstringimus, nihil Iuris et praetensionis in illis pro Nobis et Successoribus Nostris reservando. Super quibus praesentes subscripsimus et Sigillis Nostris munivimus Litteras Cambiales. Datum in Arce Episcopali Nittriae Die 4-o Ianuarii 1800. Franciscus Xav. Eppus Nitr. m. p. (L. S.) Capitulum Nittriense. (L. S.)

Visit. Can. Ep. Ios. Vurum. T. II. pag. 141.

NÉV- ÉS TÁRGY-MUTATÓ.

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 22 04 12 011 9